

בס"ד

קובץ כל ספרי ניקור

המובהקים

חלק י"ט

שער כללי

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים זי"ע

הק' שלום יהודה גראס, אבדק"ק האלמין יצ"ו

ספר א : הודאת בעל דין - "כל חלב וכל דם לא תאכלו" - בקונטרס הזה יתברר בבירור גמור האמת לאמיתו, שבעוה"ר אכן אמת הוא שהיו מכשולות גדולות בענין הבשר הנמכר בחזקת "גלאט כשר למהדרין מן המהדרין", ושלא היה מנוקר כראוי, ושבאמת נכנס לפעמים חתיכות גדולות השייכות לחלקי האחוריים באיטליזי הבשר.

ספר ב : - אדר שנת תשנ"ח.

ספר ג : סדר הניקור הפנים והקדמי עם תמונות – הלכה למעשה - מאת הרב מרדכי גבריאל מלאכי - רב בביהמ"ד דהחסידיים "יבנה" תל –אביב – וראש ביהמ"ד הלכה למעשה – בני ברק - ביאור מקיף על ניקור חלב הפנים – הקדמי מהתלמוד וש"ע מהראשונים והאחרונים ומספרי ניקור. - בזמנו של הגאון מוילנא זצ"ל נכשלו כל העיר באיסורי חלב. - יצא לאור ע"י בית המדרש הלכה למעשה בני ברק

ספר ד : את אשר אסרת התרתי - קול קורא במחנה החרדי א' כסלו תשמ"ג - אכן נודע הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל מזייפים כל סדר הניקור מה שהיה ביוראפ

ספר ה : תורת הקנאות - לרבי יעקב עמדין זצ"ל, פרשת הניקור בימיו.

ספר ו' : ניקור חלק הפנימי - נקודות רציניות הנצרכין לכל בית ישראל שלא יוכשלו באכילת חלב איסורי כרת רח"ל.

ספר ז' : וויכטיג פאר יעדן - ניקור - עיתון על מכשולי הניקור שיצא לאור בשנת תש"מ, ההיסטארייע מה שהיה עם הרב מלאכי ואיך שרצו להרוג אותו על שגילה המכשולות הנוראות, ובסופו אזהרת החפץ חיים זצ"ל על מכשולי הניקור והטריפות שהבוטשער'ס שותפם של עמלק מכשילים את ישראל רח"ל, וכל אחד ערב בעד חבירו ומחויב לעורר על מכשולים האלו.

כל חלב וכל דם לא תאכלו

קונטרס

הודאת בעל דין

בקונטרס הזה יתברר בבירור גמור האמת לאמיתו, שבעוה"ר אכן אמת הוא שהיו מכשולות גדולות בענין הבשר הנמכר בחזקת "גלאט בשר למהדרין מן המהדרין", ושלא הי' מנוקד כראוי, ושבאמת נכנס לפעמים חתיכות גדולות השייכות לחלקי האחוריים באיטליזי הבשר.

והתועלת שיצא מקריאת הקונטרס הזה הוא:

שכל איש אשר עמדו רגליו על הר סיני, ואשר בוער בקרבו עדיין ניצוץ של יראת שמים, יפריש את עצמו ואת בני ביתו מאכילת בשר "בהמה" כזה אשר כל כשרותו אינו אלא סילוף וזיוף, וסמיית עיניים ואשר "בעלי המכשירים בעצמם מודים על אי כשרותה"

הו"ל כחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הק'

הק' שלום יודא גראם

אבדק"ק האלמין יצ"ו

ור"מ בכולל בית ישעי'

„מכון להוראה בשחיתות ובדיקות“

שנת תשמ"ז לפ"ק

ברוקלין ניו יארק

את אשר אסרת התרתי

מ. גוטליב

בשעה שנעצו ציפורניו של החזיר בחומות העיר הזדעזעה הארץ ת"ק פרסה על ת"ק פרסה. בנוהל שבועות אם מתעורר איזה חשש על השוחט שמא אינו כל כך דהיר במצוות, אף על פי ששוחט כדת וכדין אין סומכין עליו, ואם חלילה מתגלה איזשהו חשש בנוגע לשחיטתו מיד מזעזעים את כל הקהילה והוא נקרא לבירור. והיה אם אכן נודע הדבר כי נעשתה התועבה הזאת בישראל להסתיר את החשש והשאלה שנתגלתה והבשר שווק לציבור כגלגל כשר בשעה שטרפה היתה, היו כולם גועים בבכי ומכריזים צום ותמילה והשוחט או מאכיל הטרפות שהכשיר בדון או מכר את בשר הפיגולים העומד על עמוד הקלון וכל מי שעבר שפך עליו את כאבו וחמתו על שבגלו נטמטמו מוחותיהם ולבם של בית ישראל.

מאכיל הטרפות שהזדקן וצפה את העתיד במדור השביעי בשאול, או שנשאו לבו לתקן את נשמתו ומשו, היה רץ מיד אל רבני העיר וצדיקיה כדי שיסדרו לו סדר תשובה. הלה היה מהלך בצדי דרכים, מבטו סוקר את פני הקרקע לא יתור מכזי שתי פסיעות; ערות גבותיו ועמפיו נשרו מבכי ושיי ניו הצחיבו מצום; אצבעותיו הגרמיות ועורו היבש כסיסע על העדר בשר בגופו העידו על צמותיו ושיגפיו; מקומו על ספסל העץ אשר מאחורי התנור, תמיד מיושב היה; הוא מקדים לבוא לבית הכנסת ומאחר לצאת; ספר התהילים הקטן לא מש מידו; דמעותיו היו מחלחלות ושוברות לב. לא רק לבו הזדכך והוטהר, אלא כל אוכלי השקץ, שמתחילה השתיקו אתם מצפונם בשופכם את ליבם וטמטמו מוחם על ראש מאכיל הטרפות, החלו לחוש את חומרת עברם. בכיותיו ומראתו של מאכילם עוררו את האוכלים לשוב אף הם בתשובה שלימה. רבים היו שבים למקורם מתוך התבוננות בבעל התשובה, שביקש לשאת במשרה רמה של מכשיר ישרי' כדי להרוויח כספים, במחיר האכלת יהודים בשטר פיגולים. עד כדי כך היתה רגישותם של יהודים לנשוא הכשרות, שכל פסול או חשש פסול שיצאה על שוחט מיד היו בדקין ומבררים וראשונה לכל היו מפקקים למכור הבשר במקולין. אף פעם לא קרה שמאכילי טריפות ואיסורי דאורייתא ימשיכו לשאת בתפקידם כקצבים ובודאי שלא כשופי"ם. מי מלל או מלל, לחשוב על מי שאחראי להאכלת חלב שימשיך בתפקיד כרב המכשיר. על כגון דא לא נשמע כלל מיום עלות ישראל מארץ מצרים.

שומר נפשו, כשהם נתונים להשגחתו של אותו יורש הומוך עולמות לבל יתוקן החטא שבאכילת חלב שאינו מנוקף. בלי להיכנס למטמטי סרק בענייני הניקור, שלפי הודאת חברי ההתאחדות אף אחד מהם אינו בקי בנושא ורובם אינם יודעים כלל מה זאת, עצם המחשבה שרבות יהודים נטמטמו משך שנים באיסורי דאורייתא, מתוך הסתמכות על הכשרם של חברי ההתאחדות, מסמרות שער ראש.

כאשר באים אנשים מומחים ומתוריינים על מצב הניקור בארה"ב היה מקום לבדוק לדון ולהחליט בדבר. זאת כאשר מי מבין הבודקים הדנים או המחליטים יודעים על מה מדובר, וכשאינו איש מהם יודע, היה מקום להפסיק מיד את ההפקרות שבניקור בלתי מבוקר, שלכל הדעות גורמות להשאת חלב בבשר שתחת הכשרם ולאחר נקיטת כל הצעדים הדרושים לבל יאכלו בני ישראל חלב אפילו כזית אחד מתייעצים במאמץ חכם ומעמידים רבנים ומנקדים שילמדו את הנושא.

לא כן עשו מכשירי החלב דאורייתא. אלו לא אבו לשמוע בעצת חבריהם בהתאחדו? ולא טננו להם אפילו לומר את דברם, באסיפה שהוקלטה במלואה שומעים את הדין הפראי, שדן כל העת בבעית מה יאמרו, ומי הם שהפיצו וגילו את דבר הפירצה ומה לעשות כדי להשיג תיק את המבקרים. בכך, ובכמה דברי הבל על מכתב זה או אחר, ששלח זה או אחר, בטאריך זה או אחר, הסיטו את הנושא לאפיק עדתי כאילו יש כאן ויכוח בין אונגריא ומאראקאש, כאשר המכשיר שיר צווח ככרוכיא שרוצים להנהיג בוילימסבורג ההונגרית מנהגי הסמ"ר דים ממרוקו חידושלמית.

הויכוח נמשך ונמשך ולא נאמרה מלה אחת של חזרה בתשובה חוץ מדברי אחד הרבנים כי מה שהיה היה והשאלה העיקרית צריכה להיות על העתיד המיידי. שאלו זו נותרה תליה מאיר כי המכשיר רצה להתגונן דווקא על העבר, כי אם יודה שיש מה לתקן בעתיד, הרי זה אומר כי הוא חטא בעבר ובכך אין כוונתו להקנות, הוא חושש למצוא את עצמו מאחורי התנור כמא"י כלי הטרפות מקדמת דנא.

אך דא עקב, כי מאחורי התנור יושב בים רק אלו שעזבו דרכם וחזורים בתשובה משא"כ אלו שאינם חשים כלל בכובד אחראיתם ובמשרהם הרעים. הללו פונים עורף לעבר המותרות וממשיכים במרש. עיקר הצרה הוא שמי שאכלו טריפות וצבילות חלב ודם משך שנים כה רבות מוחותיהם ולבם

בשאלה האם בהמה שנשחטה בשתי הסימנים כשרה או טריפה מותרת או אסורה כמובן שהרב התיר וענה על השאלה כפי שנשאלה, כך עשו אלו שהציגו את השאלה בצלע השנים עשר או השלשה עשר. אוכלים חלב ממש ומתוריינים על צלעות.

הפלא הוא, שיהודי ויהודי צעירים ומבוגרים מתדרדרים בעוה"ר אל שאול תחתיות, מבלי להזיז מעליהם אפילו את הלבוש החרדי!

הפלא הוא, שכבר מזמן אין סימני הטהרה שבטלמים מעידים על ישר ונאמנות במשא ומתן בחוגים אלה! כל נער יודע כי גם אם המצא תמצא הגניבה בידו של בעל שטריימל וגרביים לבנות באיילאמסבורג אין זה חידוש כלל. הפלא הוא, שבתי הדינין שבחיליא"מ מסבורג מלאים בעדויות ופסקי דין, שלמשמע אהנם תדאב כל נפש היפה! הפלא הוא, שוויליאמסבורג הסט"מ מראת שונה מכל ריכחי היהדות החרדית, הן בהתנהגות הבנים והבנות והן בהילוכם של האברכים והן בבני הבית. בשורות האיוב הרוחניות המגיעות במשם, כשמתפטמים בבשר טריפות ובאכילת חלב, אין פלא, שכך הם התנאות.

הציבור הוויליאמסבורגי הוא בבחינת שוגג, כל זמן שיכול היה לומר לא ידענו כי שופטי סדום הם מכשירי בשרנו וקציני עמורה משגיחים על קצבנו. הקצבים יוכלו לנקות ידיהם כל עוד יאמרו כי הם יודעים את המלאכה יותר טוב מהרבנים, ועל הציבור להסתגל על יושרם, כי התכוננו לנוהג כמנהג הקצבים הקדמונים, וכי תתיכות החלב שנשרכו לצלעות הן לפי מנהג המקום; חברי ההתאחדות יוכלו לנקות ידיהם כשיאמרו לא ידענו כי המנקרים לא נקרו והרבנים לא השיגו, אך משנודע הדבר התרענו והפכנו עולמות עד שהדבר בא על תיקונו וכולנו כאחד קבלנו עלינו דרך תשובה כראוי וכיאות והכרזנו על יום צום תפילה לאל טוב ושלח שירחם עלינו ויצילנו ממכשולים ומכשולות, והאחרים אבדו מאמנותם, התפטרו מתפקידם לבשו שחורים והתעטפו שחורים והלכו למקום שאין מכ"ר רים אותם ויעשו מה שלבם הפך.

לא כן קרה. הציבור אפנם מחכה לדעת מה יצא בדינם ורובם הפסיקו לקנות במקולין הסטמרי, אך לא כן לקצבים ובודאי שלא חברי ההתאחדות. דות, גם הרבנים שהציגו לתיקון מיידי, עוד מלמדי שילמדו רבנים ומנקדים את ההלכות והמקצוע, כדי שמוכרן ולהאב נגל מאיסורים, הושתקו וטלמו דום.

מישהו מסכים שימכרו לו אתרוג פסול שהורד ממנו הפיטם או אפילו היה קונה אתרוג שאינו מהודר. האם אחר נאטקלי החלב היה מסכים לאכול דברי מתיקה או חיץ להיכשל בשתיית מי סודה שאין עליהם חתמת הק"ק דסטמר. והנה כאשר מתגלים דברים כאלה אין איש שם על לב.

האמת היא שהציבור בארה"ב כלל לא עבר על סדר היום בנושא. לא לחינם נדרשו ראשי ההתאחדות להתכנס ולדון איך להשתיק את הנושא ואחידים מהם אף בקשו לתקן את הפירצה הנוראה. אולם, לא כן המתירים את האיסור והאוסרים את המותר. אלו שאסרו את המותר מתוך אינטרס כספי או אחר, והחדירו במוחם של אנשי קהילתם כי מוצרי של פלוני וסוריים למרות שמות רים היו, אלא שלא עמד בתשלומים נאותים או בכיכיים המתאימים, אהם אלו מגיעים לכדי התרת האיסור מתוך אותו אינטרס, וכאשר האיסור הופך למותר הם נאבקים נגד כל מי שמציג את האיסור ואת החלב בפני כל. בצד כל אלו עומדים האנשים הפשוטים שירי-עים כי המותר אסור ובאותה מדה מתייחסים לאיסור שהותר ומכאן הם מגיעים מחד מאוד להתרה עצמית של איסורים כמו בהמה שנתפטמה באיסור כל ימי חייה כך נאמנותם אנשים שגב פטמו באיסורים, לא להגם הם שוב קים, כי הפתפטום באיסור אסור. בהמה שנתפטמה כל חייה באיסור אסורה שאין מה שיתיר אותה, אם בהמה כך מה דינו של אדם שנתפטם כל ימיו באיסור? את התשובה לכך אנו מקבלים בהתנהגותם היומיומית של המקטנים בעוברי עבירה ואתמנהגים כמותם.

היהדות החרדית בארה"ב הודאנת את מצב הכשרות בכלל וענין החלב במרט תמשיך בודאי להתעורר ולהביט מסביב הנעשה במערכת הכשרות בארה"ב, כלפי כל הסימנים יתחללו בה בע"ה שינויים מרחיקי לכת עקב הגילויים האחרונים בנעשה בשקת. התעוררות זו מעידה כי לא אלמן ישראל ולמרות האיומים ההפחדות והטרור קמים יהודי וויליאמסבורג ושואלים דורשים האם כסודם היינו כעמורה דמינו. מכאן גוש התקוה כי תופסק ההפקרות בעניני כשרות ומאכילי טרי-מות יבאנו על מקומם הראוי.

הקדמה

שמועה שמענו ותרגזו בטנינו, לקול צללו באזנינו, מאנשים אשר לא יודעים או לא רוצים לידע את המציאות המר, המתרחש בענין החלב והדם, ויש כאלו שטוענים, שכל הפרשה הוא רק כעין מחלוקת בין שתי כיתות, וכעין מחלוקת ב"ש וב"ה, וישנם כאלו שאומרים בפה מלא, שאין לאנשים הפשוטים להתערב בין הרבנים, ומעולם הי' כן שהללו אוסרים והללו מכשירים, אין עליו לקבל "חומרות" כל הפוסקים, והלואי שיהיו לו בנים טובים כמו הבעלי מכשירים", (אין זה ליצנות, רק בעו"ה כן שומעין משופרי דשופרי, השם ירחם!).

ואמנם הטענות הללו הם רק לאלו שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם כלל וכלל, ואינם רוצים לברר ורק הולכים בסמיית עינים אחר פיתויי שוא של הס"מ וכת דילי, האורב לנפשות נקיות וטהורות.

כי האמת הברור הוא

שאין כאן ב' שיטות כלל, וכולם בדעה אחת הם :

1. כולם יודעים ומודים: שאין שום חזקת כשרות על הבשר ההוא.
2. כולם יודעים ומודים: שאכן יצא מתוך חנניות הכשרות, בשר שאינו מנוקר, ונמכר בתורת כשר.
3. כולם יודעים ומודים: שהרבה חנניות שאין להם שום השגחה כלל.
4. כולם יודעים ומודים: שאין הקצבים יודעים הלכות ניקור.
5. כולם יודעים ומודים: שהי' זמן גדול שלא הי' בנמצא רק שנים היודעים הל' ניקור.
6. כולם יודעים ומודים: שלפעמים נשאר אחוריים, ונמכר בתור פנים.
7. כולם יודעים ומודים: שנשאר חלב דאורייתא על הבשר.
8. כולם יודעים ומודים: שהביאו לפניהם בשר שנשאר עליו חלב דאורייתא.

הודאת בעל דין

ג

9. כולם יודעים ומודים: שהראו את הבשר עם החלב לעשרות רבנים ומנקרים.
10. כולם יודעים ומודים: שלא הניחו להכנס את האיש שהביא את הבשר עם החלב בשעה שדגנו על החלב.
11. כולם יודעים ומודים: שבאו לדבר ולעורר את הרבנים המכשירים ולא רצו לשמוע.
12. כולם יודעים ומודים: שכל התי' שנשמע ברחוב שהמעוררים לא רצו להראות הבשר, בשקר יסודה.
13. כולם יודעים ומודים: שהתחננו אצל הקצבים שעכ"פ יעשה תיקון על ששה שבועות.
14. כולם יודעים ומודים: ששמעו בפירוש מן בעל המכשיר, שמרמים את העולם ונותנים להם בשר עם סירכות, בתורת "גלאט".
15. כולם יודעים ומודים: ששמעו מן בעל מכשיר שני, שלא מניח אף אחד ליכנס לראות את השחיטה.
16. כולם יודעים ומודים: שאופן החיתוך באמעריקא שונה מכפי שהי' באירופה.
17. כולם יודעים ומודים: שלא הי' המדובר על ענינים התלוי במנהגים.
18. כולם יודעים ומודים: שאין השגחה כראוי גם על חשש נבילות וטריפות.
19. כולם יודעים ומודים: שעוד בקיץ תשמ"ב יצא כרוז מהמכשירים שישנם חששות גדולות על הבשר.
20. כולם יודעים ומודים: שהחלטת האסיפה הגדולה כיום ג' פ' בראשית תשמ"ג. הי' שבעוה"ר ישנם חששות גדולות על הבשר, היפך ממה שפירסמו בה"דער איד".
21. כולם יודעים ומודים: שהחלטה היתה ברורה שהמעוררים על הבשר צודקים בעוה"ר.

1. ולא כולם יודעים: מה שהתרחש מתחת להשלחן, שהחליטו כמה נערים מנוערים, שלא לציית להרכבים, והחליטו אחרת, לטשטש המוחות ולפרסם כאילו אין שום יסוד להערעור.

2. ולא כולם יודעים: שלמעשה לא תקנו כלום מה שהחליטו אז הרכבים להשתדל ולנסות עכ"פ לתקן, ולמעשה לא נעשה כלום.

3. ואף אחד לא יודע: איך זה הצליח כל כך מעשה בעל דבר, לטשטש כל כך את המוחות, ולהשתיק בכח גדול ואדיר, ע"י הטעוראר החזק, את קולות של הרכבים שיודעים את האמת המר.

4. וכולם יודעים ומוודים: שבקרוב ממש נזכה לקול שופרו של משיח, ואז יתגלה לעיני הכל את האמת ואת המציאות המר, בכל הפרשה של ה"כשרות של בשר בהמה" באמעריקא.

5. ויתגלה לעיני הכל: שאסור ה' בהחלט לכל הדיעות ולכל השיטות לאכול בשר הזה.

6. ויתגלה לעיני הכל: החילוק בין אלו שאכלו בשר בהמה לאלו שלא אכלו. והי' ביום ההוא יהי' ה' אחר ושמו אחד

ועד אז ג"כ עם ה' חזקו ונתחזקה !!!

ואל תגעו, ואל תכניסו שום בשר בהמה לתוך ביתכם וצא תאמר לוי?

וכל זה ועוד יותר, יתברר לעיני הקורא בקונטרס דלהלן, אשר הוא רק העתקה פשוטה מתוך הטיע"פ של האסיפה הגדולה של התאחדות הרבנים שנת תשמ"ג, שהי' בפומבי לעיני הכל, ואין מי שמכחיש אותו, וע"י הקריאה בקונטרס הזה יתברר לך קורא חביב, מה שהרכה אינם רוצים לידע שגם אלו הרכבים שאתה סומך עליהם. גם הם אוסרים את הבשר! והמבין יבין

קונטרס

הודאת בעל דין

קטעים מאסיפת הרבנים ביום ג' פ' בראשית תשמ"ג
נעתק מטעים כלשונם ממש

(א) העתקנו כאן רק כמה דוגמאות, והרוצה לידע את שאר ההמשך יכול לשמוע את הטעיף [הוא מפורסם].

(ב) מוכן שהי' גם וויכוחים ופלפולים בדבריהם, אבל ממה שהעתקנו יבין הקורא בעצמו כל המתרחש די והותר. [עיקר כוונת ההעתקות הי' על הודאות בע"ד עצמם בענינים שאין נפק"מ הוויכוחים].

(ג) הדיבורים הם מהרבה רבנים, ולא דברי רב אחד.

(ד) היו שם הרבה רבנים נותני הכשר על חניות של בשר, ולפעמים הזכרנו שמותם בשם בעל מכשיר, ואין הכוונה תמיד על בעל מכשיר אחד.

(ה) באמצע ענין לא השמטנו רק שמות אנשים וחניות ויש שם נקודות להיכר, וגם לפעמים יש נקודות כשיש איזה חיבה בלתי מוכן.

א

דאקאמענט 1

יש חניות בלי שום השגחה בין ההיימישע

.... דאס קען איך טאקע זאגן כמעט. למשל סיאיז דא כוטשערס, ביי מיר אין ביהמ"ד אליין, פלוצלונג א איד ווערט אבוטשער אן א השגחה און אן גארנישט, וואלט מען געברויכט פון דער אסיפה ארויסקומען מיט שטארקען אויפרוהף, אז אן א השגחה טאר מען נישט קויפן קיין פלייש.

ב

הודאה א'

עד חודש אייר לא מצא מי שיכול להראות

.... איך בין אליין מודה, ביו דעם חודש אייר האב איך נישט געוואוסט וואס דאס מין ניקור איז. עם שטייט מען מוז דאך לערנען

מתוך, מימוז ווייזן, איך האב נישט געטראפן ווער ס'זאל מיר קענען ווייזן.

2

הודאה ב'

לפעמים נשאר 2-3 אינטש מאחוריים ויש קצבים שלא יודעים

.... איך בין דירעקט אראפ געפארן מיט איהם דארט אין [שם המקום. מן החרדים] אין די יאטקע, און מען האט גענומען דארט א פלעיט¹, הייסט עס דא הי, היינט ווייסט דאך דער עולם שוין אביסעל מער, בימים ההם האב איך נאך אויך נישט געוואוסט פון וואס מען רעדט, זייט דעמאלט'ן האט דער עולם אביסעל קלארער געמאכט, און ער האט מיר געוויזן אז ... צוויי דריי אינטשעס, קען אמאל אריין קומען צו געשניטען און עס איז דא קצבים וואס זיי ווייסן נישט.

ד

הודאה ג'

(א) כמעט א' מאתנו לא ידע מניקור עד עתה. (ב) מצאתי מנקרים שלא ידעו כמה דברים

.... יא נאך אזאך איז יא נתברר געווארן דא ביי די אסיפה פון די מנקרים², אז סוכ"ס, די זאך איז דאך אזוי, דאס ענין פון ניקור, איז דאך די לעצטע דרייסיג יאהר — איך מיין דער סוף איז דאך געווען, לאמיר אליין מודה זיין — אז ביז איצט ס'איז געווארן א שפיקל התעוררות, כמעט קיינער פון די רבנים [רב א' מעוררו: זאגט מיך איינער אז ער קען יא] אבער, בדרך כלל האט מען נישט געוואוסט דעם ענין פון ניקור, און די אלע מנקרים, ווי אזוי עס איז געווען דער סדר, קיינער איז דאך נישט געגאנגען צו קיין רב לערנען ניקור, צו קענען נעמען קבלה, האט זיך איין מנקר געלערנט ביים צווייטן, איז ממילא געקענט אויסקומען פארשידענע זאכן, וואס איך מיין איך אליין האב געטראפן מנקרים וואס געוויפע זאכן האבן זיי נישט געכאפט.

¹ היפך ממה שפירסמו והכחישו שלא משתמשים בחלק זה הנקרא "פלעי"ט".

² פ"י באסיפה של ההתאחדות א' בהעלותך תשמ"ב.

הודאת בעל דין

ז

ה

הודאה ד'

**א) בעצמי מצאתי מנקרים שלא ידעו מזה. ב) הלימוד לא הי'
תחת השגחת רבנים**

.... דער עיקר זעהט אויס צוויי זאכן, קודם דאס האב איך אליין געטראפן עטליכע מנקרים, איך מיין עטליכע פון די קצנים, וואס האבן זיך נישט געכאפט אויף דעם אז מען לאזט צו אביסעל דארפן נאכן טבור, איך האב אליין געטראפן עטליכע³, זיי האבן זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם, מען האט איהם אויסגעלערנט אז מען דארף דארט מנקר זיין און ביז אהער קומט דער חלק הפנים, האבן זיי זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם. איך זאג דאך, אזוי ווי ס'איז נישט געגאנגען אונטער די השגחה פון קיין רבנים, דער לימוד.

ו

הודאה ה'

היו כאלו שלא ידעו

[המדובר מן ניקור חלב דאורייתא]

.... [מדברים מן דיקע טענדערליין] ביי [מקום ידוע מההיימישע] קומט זיכער ... הונדערט פראצענט, גוט איהר וועט זיך מפלפל זיין אויף א מציאות, עס איז געווען דייקא, שוין גוט איך זאג דאך איהר זענט, אודאי רובא דרובא נישט, איך וויל נאר זאגן אז עס האט געקענט פאסירן ווער עס ווייסט נישט רב וויל אויף דעם מפלפל זיין אז יעדער ווייס, יא נו איז געווען אזעלכע וואס האבען נישט געוואוסט.

ז

הודאה ו'

**היו ממנקרים שלנו שלא ידעו לנקר החלב דאורייתא
מהדיקע טענדער ליין — ומהכבד**

.... און דער עיקר איז אינטרעסאנט טאקע, דאס וואס מען האט פריהערט גערעדט — איך ווייס נישט ווי אזוי זיי רופן דאס, דייקא, ווייס איך נאך נישט פונקטלעך — דאס הייסט דאס גראבע

³ כל אלו השתמשו בפלעיט, נגד מה שפרסמו שהפלעיט אינו הולך להחניות החרדיות.

טענדערליין — הייסט דאס דא הי — טאקע דאס וואס מען האט דערמאנט פריער און דארט צום סוף איז אמאל צוגעשעפעט אשטיקל חלב, דאס איז טאקע יא חלב דאורייתא לכל הדיעות, און אפלא אין "גבעת פנחס" ווערט דאס נישט דערמאנט, איך ווייס נישט, צו אין אונגארן איז דער סדר געווען אז מען האט נישט גענוצט דאס שטיקל פלייש, למעשה האט עס דער "גבעת פנחס" נישט דערמאנט האלט איך אז דאס איז אפשר די סיבה וואס האט זיך געטראפן, אזעלכע וואס זיי ווייסן נישט פון דעם אין דעם בין איך דאס תולה, ווייל געווענדלאך אונזערע מנקרים האבן געלערנט דאס ספר, איך מיינן ער זאגט נישט אז מען מעג דאס יא, ער רעדט עפעס נישט פון דעם חלק דאס איז איין זאך.

און נאך דעם ביים כבד, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע, אויך די זעלבע מעשה. אין "גבעת פנחס" ווערט עפעס נישט דערמאנט, אז אין כבד דארף מען אראפנעמען חלב, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע וואס זיי האבן זיך אויף דעם נישט געכאפט.

ח

אין אנו מקבלים אחריות על שגיאה

[פי' הזנחה והתרשלות]

.... איך בין לכאורה געווען מיט'ן גאנצן ... צו ... איבער געצויגט, אז דאס וואס מען שרייט דארט אין ירושלים, איז בכלל דער "סדר הניקור" — איך זאג דאך דאס, דאס וואס עפעס אַ מנקר טרעפט א שגיאה דאס איז דאך א צווייטע זאך, פארדעם קען דאך קיינער נישט נעמען קיין אחריות, אבער אז בדרך כלל, דער סדר הניקור איז נישט גוט, האב איך געהאלטן אז דאס האט נישט קיין מקור⁴.

ט

הודאה ז'

ידעו בקיץ מזה שיש מנקרים שלא יודעים כמה דברים
המנקרים אין להם קבלה

.... און דעם האט מען אויך געזען, אז מחמת דעם וואס פ' איז נישט

⁴ עיין בהקו"ק של התאחדות אחר אסיפת בראשית שלמעשה אין שום סדר ומנהג קבוע.

הודאת בעל דין

דא קיין קבלה פאר די מנקרים, קען זיין געוויסע מנקרים וואס געוויסע זאכן, אפשר ווייסן זיי נישט, נו איז דאך אויך נישט קיין זאך וואס מען דארף שוין גיין תיכף שרייען אז ס'איז עקזועלטי⁵ מתון מתון, מען האט געהאט א פלאן, מען האט גערעדט מיט'ן נשיא כמה פעמים, תיכף נאך יו"ט וועט מען זיך אוועק זעצן.

י

אומרים בשם הרבנים הצועקים נגד ההתעוררות שלא יודעים ניקור

.... אויף דעם ארויף, איז דאך גולד געווארן דער בריעף אין התאחדותינו, אז זיי האבן געזאגט אז זיי קענען נישט קיין ניקור, זיי זאגן נישט קיין מיינונג אויפ'ן ניקור, דייקא דער [א' מהחזתמים] האט זיך געאקשענט אז דאס זאל מען יא אריין שטעלן אז ער האלט אז אין גרויסווארדיין האט מען נישט גענוצט דאס פלייש נאכ'ן צלע י"ב. ער האלט אז מען זאל יא שניידן גראד מיט'ן צלע י"ב. נו, ער מעג דאך זאגן זיין מיינונג.

יא

הודאה ח'

(א) הראו לרבנים בשר עם חלב דאורייתא. (ב) יעצו אותו לא להביאו בפנים אל כל הרבנים. (ג) חנות מפורסם בין ההימישע ואין לו השגחה. (ד) מצאו חלב בעוד מקומות.

.... דייקא צופעליג זאגען למען האמת, איצט פריער איז דא געווען א איד איך קען איהם פון קאנטרי, א ליטווישער איד די זאך קען זיין איך מיין איך זאג נישט אז ס'איז נישט ... א איד א בן תורה, ער האט געבריינגט פון בארא פארק פון א בוטשער סטאר, א שטיק גראבן טענדערליין — עס מוז נישט זיין קיין, יא דארט צום סוף איז געווען צוגעלאזט א שטיקל פון דעם חלב הכליות, ס'איז אמת ס'קען זיין איך זאג נישט אז נישט.

רבתי איך וועל אייך זאגן אשענערע זאך, איך מיין ס'איז נישט קיין זאך וואס מען דארף מפרסם זיין, איך בין געווען אין א שטאט נישט דא הי דייקא, אונטערעווענגס האב איך שוין אפגעשטיגן איבעראל, דארט א מנקה וואס איז מנקה דארט שוין פופצען יאר, איך בין מיך סתם

⁵ ואמתי הוא כן "עק וועלט".

הודאת בעל דין

געגאנגען, איך בין נישט געגאנגען קוקען דארט. ס'איז מיר נישט אינטרעסאנט געווען, סתם איך טוה דערין האב איך געוואלט הערן וואס דער זאגט וואס יענער זאגט, ווי אזוי מען טוהט דארטן — ווייז מיר א גראבן טענדערליין — האט ער אויך געוואוסט אז דארטן איז דא חלב, דארט צום סוף. מי'נעמט עס אראפ, אבער למעשה האט ער כשעורה איבער געלאזט, עס איז געווען צוויי שעורות אויך. זאג איך איהם, אהובי ידידי וואס טוהסטו דאס, האט ער עס אראפגענומען. נו ס'איז דאך א פשוטער השבון, דארטן האבן זיך די רבנים אויך געהיצט, א בעל מלאכה אז ער טוהט א זאך פאג איין פאג אויס, ווען ער האט נישט אויף זיך קיין מורא בשר ודם קען פאסירן. איך זאג נישט ס'קען נישט פאסירן, למעשה בין איך נישט געגאנגן דארט אין דער שטאט קלעפין קיין פלאקאמן, נאר איך האב מודיע געווען דארטן די רבנים פון דער שטאט, רבותי, אזוי און אזוי, זייטן מוחל קוקסט ענק בעסער אום.

זאג איך דאך, איצט פריער איז דא געווען א איד ער האט געוויזן א שטיקעל פלייש, ער האט געפרעגט צו ער זאל אריין ברענגן דאס שטיקל פלייש, דאס איז נישט אינטרעסאנט, זאג איך, ווייל מען גייט דאך ממילא דאס רעדין — עס קען זיין — איך קען דאך נישט נעמען קיין אחריות אויף דעם — אין בארא פארק איז דא, איך ווייס וויסיהל בושערס, צו איימיצער לאזט נישט איבער א שטיקל חלב, וואס קען איך אויף דעם זאגן, ס'קען זיין, א זאך וואס ס'איז נישטא קיין השגחה קען זיין, אז יענער ווייס נישט אזאך און אפילו אז ער ווייסט יא, וויבאלד עס איז נישט געווען קיין השגחה⁶ און ער ווייסט עס אז מען קוקט איהם נישט נאך, קען פאסירן, אין הכי נמי. אויף דעם זיצט מען דאך און דאס פראכט מען, רבותי אכלל דאס איז בקיצור.

יב

(א) בלי ספק יש כאלו שלא יודעים. (ב) מחפשים עצה שיעשו מה שכבר כן יודעים.

... נאכדעם איז די שאלה וואס מען טוהט וועגן דעם, וואס איך

⁶ אנו יודעים שם החנות, והוא מפורסם בין חנויות המהודרות ואותו כן תורה קנאו לעצמו לאכילה והרכה חנויות כאלו אין להם השגחה, וזה א' מן הצעקות.

הודאת בעל דין

יא

מיון, איך זאג דאך דאס לדעתי בלי שום פסק, אז ס'איז דא במרחקים⁷ פון די שמאט געוויסע וואס זענען עוסק אין ניקור, איך מיינ נישט חלילה מנקרים נישט די קצבים וואס זיי ווייסן נישט געוויסע זאכן — ס'איז דא — לכאורה אויף דעם וואלט געווען א עצה מען זאל יעדן פארהערן, און געבן קבלות, און נאכדעם אזוי ווייט עד מקום שידו מגעת, מ'קען דאס פארהיטען, אז דאס וואס מען ווייסט יא שוין זאל נישט געשעהן קיין איסר ... לדעתי איז דאס דער פראבלעם.

יג

באו לדבר עם רב, ולא רצה לשמוע [מטעמים קלושים]

.... נישט וועגן דעם, ס'איז דאך אזוי דער פשט, ס'איז נישט, ווייל מארגן וועט דאך יעדער מאן-דהו, איך וויל דא זאגן יעצט, דאס זאל זאגן ווער עס וויל, ס'איז געסטערן געוועזן ביי אנרויסן ת"ח א מורה הוראה בישראל, זענען געווען דריי יונגען⁸, אריין געקומען זיי ווילען מיט איהם רעדן אין ניקור, האט ער זיי אן געקוקט האט ער געזען איינעם א א. א. (כביטול) פארשטייט זיך אז איהר וואלט נישט פון זיין שחיטה, פון זיין ניקור אויך נישט געגעסן, ער וויל מיט איהם מפלפל זיין ניקור, זאל ער דערציילן אז ער וויל, איך קען נישט זאגן ווער, ווער עס וואר, דער שפיעץ איז געווען, אז ער האט זיי געמוזט ארויסווארפן פון שטוב, זיי ווילען, זיי ווילען. און ווער דער מנקר איז ווייס איך פון וויא ער שמאמט און וואו ער איז יעצט אין דינסט, די אלע זאכן.

יד

הודאה פ'

יש חניות בלי השגחה, תקנות עם ראש הקצבים.

.... מען וויל מתקן זיין, ווי דער רב, אז א מנקר זאל מוזן נעמען סמיכה ביי רבנים, כה תבא עליו ברכה, לא ירים איש את ידו ואת רגלו. דאס איז דאס דארפן מיר טאן בכל תוקף ועוז, און דארף מיר אין דעם וויא מ'זאגט — אלע שטיין, איינער ווער עס איז, עס איז נישט קיין חילוק מ'קוקט נישט, וויא עס איז א בומשער-סטאר אן השגחה פון א רב, איז נישט דא וואס צורעדן, איז דאס פלייש אסור, פארוואס?

⁷ כל מבין יודע שלא רואנים על אלו שאין להם שייכות להחרדים.

⁸ ידוע שמוחס, והיו ת"ח.

וויא דער רב טאמער בלייבט כשעורה אדער טאמער וועט ער נישט קענען, מען האט היינט געמאכט איך זאגן דעם אמת, איך האב היינט אליין געווען אונז מיז מיר דאך זאגן אונז האבען מיר געמאכט תקנות איך האב געזאגט פאר [ראש הקצבים] אז ער מוז 2-3 זאכן אזוי מנקר זיין, אז פון עם זאל קיין חלב נישט קענען ארויס, אנדערע זאך ער האט גיזאגט אז ער איז מקבל⁹.

טו

הודאה י'

א) רוצים לעשות תיקון על ששה שבועות. ב) במצב של היום מודה על חששות. ג) מתחננים אל הקצב.

רב בעל מכשיר אחד: איך קען נאך־זאגן אין נאמען פון [ראש הקצבים] ווייל ער האט געזאגט, ער וועט פוילען אין שלאכט הויז, אז מען זאל פון דארט־אויס עם לאזן אראפנעמען, אז ס'זאל נישט קומען מער צום בוטשער, אין די הענט.

רב [שהי' בעל מכשיר שני: איין מינוט אנטשולדיגט ... איך בין דאך געווען מיט'ן רב צוזאמען, מיט נאך אפאר רבנים זענען מיר דעמאלט'ן געווען ביי [ראש הקצבים] — דערווייל האבן מיר געמאכט אזויפיל תיקון, וואס ער האט זיך אונטערגענומען אז 4 וואכן — ה..... רב קודא: זעקס זעקס — זעקס וואכן, איך געדענק שוין נישט, יא דער רב האט גי'פועליט דארט, דארטן איז דא א מענעדזיער, און מנקר דער, הערמ'ן מיך אויס איך האב אזויפיל אויפגעטוהן אז פון דארט, אזוי קומט דאך די בהמות קומען גראד פון שלאכט־הויז, עם גייט אוועק צו איהם עם ווערט אריינגעלעגט ביי איהם אין פלאץ, פון דארט קומט יעדער בוטשער וואס ער באשטעלט, ווער עם באשטעלט פלייש ממילא קען זיין¹⁰.

רב אחד שואל: אום כשר געמאכט? (הרב המכשיר ממשיך): אודאי אזוי ווי זיי גייען נאנצע שטיקער, איז במילא דא א חשש טאמער דער¹¹ ...

⁹ למה צריך לעשות תקנות אם אין שום יסוד להערעור. ולמעשה לא נעשה עדיין כלום, ועיין גם באות שאח"ז.

¹⁰ מה יכול להיות? ודו"ק.

¹¹ איזה חשש יש? ודו"ק.

פארוואסן איך האב געפרעגט [ראש הקצבים]. קען אזוינס זיין זאגט ער, עס קען זיין — אז דאס פלייש איז ווארעם און מען שניידט, מאכט זיך אמאל, אז דער גוי, אזוי איז ער אנגעזאגט, דער גוי ער שניידט, פון די צלע פון, פון די צלע י"ג אן, איז שוין א שווערע זאך, במילא קומט דער טבור, קומט דער גאנצער חלק אהוריים קען נישט אריין קומען, מאכט זיך אמאל א זאגט אז דער גוי שניידט נישט גוט, און ס'קומט אריין, און ס'קומט אריין ביי איהם ... פארשמיט זאך דאך, איז דא דער משגיח, זעהט ער אז ס'איז פארשניטען נעמט ער עס אראפ, קומט אריין צום א בוששער — אזוי ווי דער רב האט געזאגט און ווידער איז נישט קיין בקי, קען זיך מאכן עס קען זיך טאקע אזוינס שניידען, און דעים אז ס'זאל זיין דערווייל איז דארט ביי איהם א איד, אין דאס איז א שווערע זאך, ווייל דאס קומט אריין פארטאגס, מימוז האבן ספעציעל מענטשען, דאס פלייש קומט נישט אריין אין מיטן טאג בשעת עבודה, דער גוי לייגט אראפ דארטן מיטן פראק, און יעדער קומט אין דערפריה פארטאגס, נעמט דאס פלייש, בקיצור האט מען מיט איהם איין געארדינט, ער זאגט אויף 6 וואכן, מיר דאכט זיך 4, אז ער נעמט זיך אונטער, צו האלטן משגיח, ער זאל דורך קוקען אלע בהמות וואס זיי קומען אריין אויב ס'איז נישט צוגעלאזט דארט א חלק אהוריים.

אז טאמער איז דא וועט ער דאס אראפשניידן, אזוי אז ס'וועט נישט קענען זיין קיין מציאות אז ס'זאל קומען צו א קצב, סיי ועלכע קצב פון די גאנצע שטאט, וואס ער קויפט ביי איהם פלייש אז ס'זאל נישט זיין צוגעלאזט קיין חלק אהוריים — עס זאל זיין ... מיטן טבור וואס.

רב ב' שואל: — אפשר קען מען פועלין, וואס עפעס 6 וואכען¹².

רב א' משיב: הערמט מיך אויס — רבותי לאמיר קודם זאגן — איך זאג דאך איך, וואס איז געווען (רב ב' שואל: אפשר קענט איהר דאס טאן ...) תשובה גוט, גוט, רב א': זעה איך האלט שוין דא הערמט זיך איין.

רב א' מתערב: איך האלט שוין ווייטער, מיר האבן מיט איהם היינט געשמועסט, איך האב אהין גערופן זאג איך, איך גיי היינט צו א אסיפה זאג איך, איך האב מיך דעמאלסט פון איהם, איהר ווייסט דאך, איך האב מיך געשטארקט, איך האב געזאגט ס'איז בין כסא לעשור, איך

וועל נאך ווייס איך וואס טאן, ס'איז שוועריקייטן איך וויל נישט זאגן, אז ס'איז נישט, איר פארשטייט וויל דאס פלייש וואס ער מאכט כשר, געט ער איבער פאר זיינע מנקרים און דער ר' קוקט איבער דעם פלייש וואס מען געט ארויס פאר בוטשערס, א אנדעמע זייטן, דאס איז דאך זאג איך פאר [ראש הקצנים] — האבן איך היינט געזאגט — דו זאלסט וויסן זיך די נישט קיין צרות פאר כלל ישראל, איך זאג דיר צו, זאל דיר קאסטן אפילו נאך צוויי מענטשען — וואס עס איז נישט אמת ווייל דארט, מיר זאלסטו אראפנעמען דעם שלייעס אויך, האב איך געזאגט ס'זאל קומען אנדעסם שלייעס, און אנדעסם חלב, קיין שום, נאר חוטין ברויכסטו נישט מנקר זיין.

טז

הודאה י"א

(א) נותנים בשר עם סירכות בתורת גלאם. (ב) בעל מכשיר א' אומר שמרמים את העולם.

.... מדברים מצלע י"ב, ושואל רב א': אזוי וויא מען נוצט נישט קיין סירכות חאטשיג ס'איז כשר, סירכא פלייש ... [פ"י כמו"כ לא ישתמשו בצלע י"ב].

רב שהי' בעל מכשיר משיב: הלוואי, הלוואי, וויפיל מען נוצט יא, מען האט אראפגענומען סירכות, דאס איז גלאם פון דעפטוועגן נוצט מען סירכות, מען קען דאך נישט זאגן מען נוצט נישט קיין סירכות. פאר דעם עולם קען מען זאגן, מען ניצט נישט קיין סירכות — דעמאלטן וואלט איהר נישט געקענט האבן קיין פלייש צופארקויפן, ס'איז דא ס'מאכט זיך, ס'גייט נישט לייכט אבער עם טרעפט זיך אמאל.

רב בעל מכשיר שני מוחה: זאלטן מיר מוחל זיין אויף דעם וועל איך ענטפערן, חלילה אזא סטעיטמענט צוגעבן, אז אונדז נעמען ח"ו סירכות, חסיושלום וכו'.

יז

הודאה י"ב

הודאות: (א) המנקרים לא יודעים. (ב) יש מקומות בלי השגחה. (ג) רוב רבנים אינם בהענין.

.... איך שלאג אייך פאר, וואס מען האט געדארפט דא קודם דעם זאל מען מ'האט עס פריהער פאר געשלאגן, אז ס'איז דא, דא הי

בוטשער'ס וואס האבן נישט וואס זיי ווייסן נישט ווייס נישט אויב שריפטלאך האבן זיי זיכער נישט אז זיי קענען. דארף מען אנהויבן אזוי, אז פון היינט מאל אן, מוז יעדער ווער ס'איז זיך עוסק אין פארקויפען פלייש, ער האט א פלייש באנק, קודם האט מען געדארפט מאכן אז מ'מוז האבן א השגחה פון זיין, דאז איז איין זאך. נאר דאס איז נאך נישט גענוג אז ער זאל האבן א השגחה, אויף אונדז ליגט אזויפיהל אחריות. אז מ'מיר זעהן, אז די פארקויפערס די בוטשערס זאלן קענען אויסער דעם וואס ער האט א השגחה, יעדער איינער וואס איז עוסק אין דער פלייש מוז גיין.

מען האט געדארפט אויף שטעלן דא א פאר רבנים, וואס זאלן אליין קענען גוט ניקור, ביי דעם זאל זיך אנהויבן, מען זאל וויסען די קענען ניקור, היימישע רבנים. און די האבן די סמכות פון די התאחדות הרבנים צו געבן סמיכה, פאר די בוטשערס וואס דארפן פארקויפן פלייש, און ס'זאל נישט קענען א איד פארקויפן קיין פלייש פידען אויב ער איז א מנקר. מען מוז דאך מנקר זיין, אבער ער האט א מנקר, וואס ער איז דארט שמענדיג וואס ער איז דער קוקט איבער אלע, און דער מנקר יהי מי שיהי, ס'דא מנקרים, וואס האבן סמכות, דער רב ז"ל איז געווען אין אייראפע, האט ער דארט איין געפיהרט א שחיטה האט ער געמוזט האבן מנקרים, איז דא א פאר אידען, וואס ער האט זיי אויסגעלערנט וואס זיי האבן זיך אויסגעלערנט, און ער שרייבט אויף זיי איך בין אויף זיי מעיד, זיי קענען גוט די הלכה און זיי קענען גוט די מלאכה.

ס'איז דא אזעלכע, עס איז דא, ער האט פון פעסט, ס'דא פון סאטמארע בית דין, ס'דא וואס זיי האבן אויסגעלערנט ראחובער רב איז דארט געוועזן.

רב בעל מכשיר מתערב: מען מוז אלץ מוסיף זיין אויף די ... לדעתו, העט איך געמיינט, דער התאה"ר זאל ממנה זיין דריי רבנים זיי זאלן זיך אריין לעגן אין דער הלכה, בכל פרטותיי ודקדוקיי, ווייל איך מיין רוב רבנים זענען נישט דעריינען, אין דעם, דאך גם אני בתוכם איך בין נישט בקי אין מציאות פון די ענינים. און ס'מוז זיין די התאחדות הרבנים זאלן ממנה זיין דריי רבנים אדער אפשר מער נאך, און זאלן זיך אריין לעגן, ראשם ורובם בכל פרטי ודקדוקיי פון די הלכה, און זיי זאלן נאכדעם זיין דורך קוקען איבערקוקען די בוטשערס.

רב א' מוסיף: און יעדער מנקה מוז באקומען פון די דריי רבנים אז ער האט זיי אויסגעלערנט אז זיי קענען דעם נסיון זיי קענען די הלכה און זיי קענען.

רב בעל מכשיר: און די דריי רבנים זאלן לפרקים גיין טאקע באקוקען ביי די מעשה, צו מען האלט איין די דאס צו נישט, און נאך דעם ווען די דריי רבנים וועלן שוין זיין ממש בקי בכל פרטיי ודקדוקיי, און מיט אלע אופנים, נאך דעם למען השקט הרעש זאל מען צוזאם קומען מיט די ארץ-ישראל'דיגע, די וואס האבן געמאכט דעם שם רע, און מען זאל ווייזען אז דער שם רע איז נישט דא.

יה

הודאה י"ג

החלפת היו"ר באמצע האסיפה

היו"ר מכריז: מען גייט אוועק פון א אסיפה [רב א' מפיסקו — סימוח ארויס א דבר ברור], ביז מען ארלעידיגט נישט א זאך, מען טאר נישט אוועק גיין, זאג איך אז דערווייל האמט די רבנים האבן נאך גארנישט אויסגעלערנט זאלן די רבנים נעמען צו א מנקה וואס מען ווייסט אז ער קען, א רגע א רגע, דערווייל איז די, דאס זאל מען שוין ארויסגעבען א קול קורא אז מען בעט קיין שום איד זאל נישט עסן קיין פלייש, דארטן ווי ס'איז נישט דא קיין השגחה, ווייל דער חסרון איז נישט צו פון האלמן א בוטשער פמאר. צו פון [שם חנות מפורסם], צו דאס, ס'איז דא אן א שיעור בוטשערס וואס האבן נישט קיין שום השגחה און גארנישט.

אחד שואל בקול: דער משגיח אליין קען דאך נישט¹³.

תשובה: נו, ווייטער דאס זאל מען שוין טאן די צוויי זאכן, אז נישט קיין השגחה זאל מען נישט קויפן, און דאס איבעריגע זאל מען שוין, די 3 רבנים האמט זיי קענען נאך נישט, זאלן זיי צונעמען א מנקה וואס מען ווייסט ער איז גוט אדער מען זאל שיקען רופען, איהר לעיגט דאס אפ איז גארנישט ווערט, דאס זאל מען שוין טאן און דערווייל זאל מען זיך אויסלערנען, און דערווייל זאל מען זיך אויסלערנען, מען זאל צונעמען א מנקה, און מען זאל שיקען רופן יעדן בוטשער, און זעהן צו ער קען.

יט

הודאה י"ד

עד שיתקנו — צריך ג"כ תיקון

...אבער איך וויל בעטן דעם עולם איך וויל געבן צופארשטיין א זאך וואס איך ווייס שוין פון אסיפות, אז מען ברויך עפעס זעהן, דעם תיקון וואס מיכרויך שוין דער ווייל.

כ

הודאה ט"ז

רב אחד צועק, שנכנס חלק אחרים

...נאך אזאך דער נשיא האט זייער אפיינע זאך געזאגט, אז מען שניידט איין ביים צלע י"ב און נאר פריהערט, קען מען אפגעהיטן ווערן פון פארשידענע מכשולות.

דא אין אמעריקא, שניידט מען רוב מאל אין חלק אחרים.

טאמער שניידט מען אבער צלע י"א אוודאי דעמאלטן קומט אויס (אחד שואל? מען שניידט רוב מאל אין חלק אחרים). תשובה: יא, יא, יא — קומט פאר, יא, אז קומט נישט פאר, אזוי וועט נישט פארקומען און נאך פארשידענע זאכן וועט מען באהיטן.

דער טרמש קומט אין גאנצן אריין, דער צווייטער זייט פון טרמש איז דאך חלב דאורייתא, און דאס קען מען זייער שווער אנקליינען, למעשה זאגן מיר יא, למעשה יא בא די כסלים אונטען אז דא א קרום העב, א קרום הדק, טוהט זאך מיט די חלב אונטן אז רוב פוסקים וואס זיי אסרין, פאר וואס זאלן מיר אונדז זיין די מענטשן (כאן יש קולות וזעקות מכל הצדדים באנדלמוסיא גדולה) — ס'איז א כלל אין אלע ספרים, און אר"ש איז דאס אין שבת, אז א איד דארף אוועק לויפן פון צ"ט שערי היתר, ער זאל נישט אן קומען צו איין שער פון איסור, עם כל זאת, לויטער איידעלע רבנים וועלן אוועק גיין אננעמען אלע קולות, — יא מיר האבן מיר א היתר — מיר האבן מיר א היתר. וואס הייסט א היתר, אונדז, ברויכען מיר אנצונעמען אלע חומרות, צאם שטעלן אלע חומרות, ווען איינער וויל נישט האבן אלע חומרות, וועט עם זיין כשר, נישט "כשר למחדרין", למחדרין כשר ברויך אויסצוהאלטן לויט אלע שיטות אזוי האלט איך (כאן יש וויכוח חס מאוד כלתי בורר).

(א) מכשולות גדולות בניקור. (ב) עובדא מחנות שיש לו השגחה. (ג) עצות על תיקון.

... ס'איז דא רבנים וואס האבן מיך שוין מקדים געווען, אבער אעפ"כ מוז איך זאגן מיין דעת וואס איך האב פריערט אין זינען געהאט.

דא פון דעם רביס ווערטער בין איך נתעורר געווארן אז די פראגע, איז אויף געשטעלט געווארן אויף א פאר פונקטין.

קודם כל איז די שאלה, מיר רעדן נישט פון עבר — אזוי ווי דער רב האט געזאגט — אל תזכור לי ראשונות, מיר האלטן יעצט נישט ביי ווער ס'האט דא געטאן א פעלער, ווער ס'האט יא געטוהן, ווער ס'האט נישט געטוהן, מיר האלטן יעצט מתקן צו זיין וואס מען דארף מתקן צו זיין, ווען ס'זאל קיינמאל נישט זיין קיין ערעור אין דעם און קיינער זאל נישט זיין גערעכט אין דעם ענין און דער ערעור איז נאר א בלכול בעלמא, דעמאלט דארף מען אויך זען מתקן צו זיין. דא איז נישט די שאלה פון די כומשעריען וואס זיי האבן ערליכע משגיחים, ס'איז פאראן דא למשל האט ר' און איך ווייס נאך ווער ר' און ווייס איך, די זענען די מנקרים די קענען זייער הלכה און זיי וויסען וואס זיי דארפן צו טאן. אבער איך רעד עס איז דא צום ביישפיהל, אזעלכע מנקרים וואס זיי האבן קיין אנהונג נישט, איך ווייס נישט ווי ווייס זענען גאר פארלעסליך אויף שמירת שבת, מען נעמט זיי אריין אלץ ארבעטער, מען נעמט זיי אריין זיי זענען גארנישט פארלעסליך און זיי ווייסען נישט בין ימינם לשמאלם, און זיי האבן נישט קיין געמיהל מיט אמאהל פאר קיין כשרות, און נישט נאר זיי זענען נישט באגלייבט אויף כשרות ע"פ התורה, נאר זיי האבן גארנישט קיין אנהונג פון דעם ענין.

דארף מען זען אז איבעראל, ווער עס איז געשטעלט מנקרים, איז נישט טייטש אז עס איז דא דער מנקר, איך ווייס שוין פאקע דארט אנגעוויסע, דארט אין א פלאטץ, וואו מען האט זיך פארצויגן, דער איז דער מנקר, און דער איז דער משגיח, האב איך יעניגען געפרעגט, די ביזט פאקע דער משגיח דארטן איי — זאגט ער — דאס וואס פ'קומט אן צו עס

דאס איז ער מנקר אזוי וויא די הלכה איז, אבער אז ער זאל האבען
השגחה אויף דעם וואס א צווייטער מוהט, דאס איז נישט אונטער זיין
אחריות.

איצט קודם, דארף מען זעהן אז מען זאל איבעראל שטעלן מנקרים,
וואס זיי קענען דעם פאך. און וואס זענען באגלייבט אויף דעם עפ"י
התורה, אז זיי זאלן מנקר זיין.

און אויסער דעם איז טאקע האלט איך צו, צו דעם וואס דער ...
האט געזאגט, מען זאל שטעלן, מען זאל אויסלערנען אינגעלייט, וואס
זיי זאלען טאקע אויף דעם געביט ארבעטן, זאל קענען די הלכה
טאקע על בוריי, און זיי זאלען קענען נישט נאר על בוריי פון שו"ע,
נאר זאלן וויסען פון פראקציעס, זאלן וויסען פון די מנקרים וואס זיי
האבן שוין געארבעט אין דעם און זענען פארלעסליכע און ערליכע,
זאלן צוצייגן א יעדע זאך וואס דאס איז, און וואס מען דארף צו מוהן,
און וואס מען דארף מתקן צו זיין, און די זאלן האבן דערנאך די
השגחה אויף די אלע בוטשעריען וואס עס גייט דורך אפילו ווען פ'איז
דא ערליכע מנקרים, און ערליכער, זאלן זיי האבן די השגחה אויף דעם.

כב

הודאה י"ז

רב אחר מספר עובדא אחרת

... איך וועל אייך זאגן, איך האב נאר אזויפיהל געוואלט זאגן, כא
אונדז אין [קהלה כיראפ] איז דאך נישט געווען אזא גרויסע קהלה,
איז געווען א משגיח אויף ניקור, א משגיח וואס איז געוועזן א מוסמך,
א ת"ח דאס איז געווען זין פרנסה, און דעם טאשנאדער רביס ברודער,
מען האט איהם אהין געברענגט אויף אלט'ן א משגיח אויף
מנקרים, שוין וואס הייסט עפעס, וויא, וואס, ווען.

פ'איז געווען א מעשה, א פאר יאר צוריק, מ'האט מיך געפרעסט מיט
א השגחה אויף א יאטקע אויף א שלאכט באנק, איך האב מיך נישט
געקענט ארויס דרייען בשום אופן האב איך עהס נאכדעם געזאגט,
איך קען דאך נישט קיין ניקור אפילו. זאגט ער, איך קען דאך אבער גומ,
ער איז טאקע פון די גוטע מנקרים אין זיין טאטע איז געווען, אין
אלעס, זאג איך, אבער איך קען דאך נישט, אז איך קען נישט ווי קען איך.
למעשה מוז מען דאס האבן, און מען דארף וואס ווייניגער רעדען פון

דעם, וואס איז געווען אין עבר, ווייל (רב א' מפסיקו בהתעוררות):
מען האט שוין אזויפיהל גערעדט, לאמיר זעהן צו איהר האט שוין
געהאט די רבנים, וואס ווילען זיך אויס לערנען ניקור זאלען קענען.

כג

רב אחר מעורר על חשש חדש — שלא לנקר בשר קפוי.

.... ווייטער, איך וואלט געוואלט משמיע זיין נישט נאר פאר
אייגענע... נישט פון נסתרים נאר מען לייגט דארט געוויסע מאס...
וואס מען וועט איבערצייגט ווערן אלץ מער מכין, וואס עס איז טוט
פארבעסערן ריין די צינגען דאס זאל מען... אויב מען זאל נישט
מדקדק זיין אויף דעם, אז מען זאל נישט רייניגען קיין פלייש
געפרוירינערהייט.

ווייל איך זאג אייך בהחלט, מענטשן האבן אויף דעם מודה געווען,
אז מען רייניגט פלייש ווען עס איז געפרארען פארלירט די קענטעניש,
חאטשיק אויף זיבעציג פראצענט (70%)... איך וויל סיזאל דאס
איימצער נאך זעהן.

כד

אין המדובר במנהגים

.... דאס וואס דער קאשויער רב האט יעצט מערער געווען דאס
האט נישט צומאן מיט מנהגים, ס'האט צומאן מיט (מפסיקים) — ער
זאגט, איך זאג דאך וואס ער זאגט¹⁴, מען האט געטראפן אזעלכע
זאכען, איך זאג דאך וואס ער זאגט, אויף דעם וועט דאך ווייטער
נישט זיין קיין להשקיט הריב. (מפריעים).

כה

הודאה י"ח

(א) הקצב מודה שנכנס חלק אחוריים. (ב) ביוראפ הי' יותר טוב.

רב בעל מכשיר: איך וויל זאגן, געזאגט פריער... איך האב טאקע

¹⁴ וכופל כ"פ "ער זאגט". והלא בעצמם ראו באסיפה שהוא בשר עם חלב דאורייתא (וכנ"ל באות י"א) רק כולם פחדו לומר האמת כמות שהוא.

הודאת בעל דין

כא

אריין געטראכט טאקע, ס'איז ביי אונז איך ווייס זיכער אין האט מען גענוצט די צלע י"ב אין האט מען אויך גענוצט אין כמה מקומות, האב איך געזאגט פאר רב, אז איך וואלט געמיינט, אז דא הי וואלט געווען א סברא, עס נישט צו קענען, נישט צוניצען, ער האט עס מיר אויך געזאגט, איך האב עהם נישט אזוי גוט פארשטאנען — רעדנדיג מיט עם האב איך איהם געזאגט, פארוואס?

ווייל דא איז דא א גרויסער חשש, אז ס'ווערט צוגעשניטען דער חלק אהוריים, און, און דעיס מאכן מען דא הי.

אין דער היים, למשל אין, בין איך דאך נישט געווען קיין... איז געווען אידישע קצבים, זיי האבן געשחט'ן א בהמה, און ער האט אראפגעשניטן די חלק אהוריים, דאס האט ער אוועקגעגעבן פאר די גוים, און דע חלק — דע פאדערשטע — האט ער געהאלטן פאר זיך, האט ער במילא אפגעשניטן א איד, א איד מער ווייניגער, א איד א נאמן האט אפגעשניטן, איז כמעט נישט פארגעקומען אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אהוריים, אריין שניידן א איד האט עס געטאן. ס'געווען משגיחים דארטן שפענדיג.

משא"כ דא הי מוהן דאס גוים, גוים מאכן דאס אין שלאכט הויז, און קען זיך אמאל מאכן איל¹⁶.

איך האב געפרעגט [ראש הקצבים] — קען דאס זיין, ס'איז ארויסגעגאנגען אזא געשיכטע? מ'האט אנגעהויבען צו רעדן, ס'איז דא חלק אהוריים, האב איך עם אנגערופן האב איך עם געפרעגט — זאג מיר — קען דאס זיין אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אהוריים צושניידן? — זאגט ער: ס'קען זיין.

און אסאך אירע זאגען, אז אין יוראפ, איך האב שוין געהערט אנדערע זאגן מען האט דאס שוין אין יוראפ אויך געליטן, אנדער, מ'האט מען האט נאר געוואוסט יעדער איינער, מ'שניידט דאס אראפ. אבער דא אז ס'קומט אריין א גוי, און נאכדעם קומט דאס אריין אויף איין פלאץ, ווי ס'קומט נאר אריין א הונדערט אקסין אויף אמאל, און דארט גייט דאס ארויס צו די, צו יעדענס פלייש באנק וואס ער קויפט.

הודאת בעל דין

פאר דעם בין איך געווען מיט'ן רב, מ'האט דארטן איין געארדענט, אז מ'זאל איצט איין שמעלען אז דאס זאל נישט קענען זיין, איך ווייס נישט מען וועט דאס, ער זאל דאס וועלן שמענדיג טאן, וואלט אסאך אראפ געפאלען פון דעם חשש אז מ'זאל אריין קומען דע דאס, במילא טאמער ס'דא אזא חשש קען זיין דאס איז נישט געווען בימי החת"ס, ער רעדט נישט פון דעם, אז מ'זאל זיין א שאלה פאר דעם אז מען זאל אריין קומען חלק אחוריים אויכעט.

במילא דעמאלט'ן אז מ'וועט טאקע אזוי איין פיהרן, אז מ'נוצט נישט די צלע י"ב, וואלט אסאך קלענער געווארן דער חשש אז מ'וועט אריין קומען אמאל אז ער שניידט העכער, במילא קומט ער דאך לשולחו, צו צום טבור, וואס דארטן ביז אהין גייט דער אחוריים.

וואלט געווען א סברא צוזאגן, אז מ'וואלט געווען א סברא דאס איין צוציהרן כדי מונע צו זיין אויף אזא מין אופן הייסט נישט קיין הוצאת לעז, אז מ'איז נולד געווארן אזא חשש, וואס מ'איז נישט געווען דארטן, גייט דאך שוין נישט אן בא אונדו. דאס דארף מען דן זיין, די רבנים זאלן דאס זעהן.

כו

הודאה י"ט

הודאה על המכשולות

.... איך האב נאר געוואלט זאגן איין ווארט, אז די מכשולים, וואס מען האט געכאפט און איך האב גערעדט מיט אפאר בוסשער סטאר'ס, וואס זיי זאגן אז מ'קען זיין, ווי מ'ווערט נכשל איז נישט דארט ביים צלע י"ב, צלע י"ב איז א מחלוקת, און מען גייט נישט אריין — ווי דער דינער מענדערליין, און בעסער, אז מען זאל איין פיהרן אז מ'זאל טאקע אראפנעמען די גאנצע מענדערליין (דארטן ווי איז די מכשולות?) — דארטן דארטן אויף דעם דינעם מענדערליין¹⁶ (וויא איז די מכשולות ביים דינעם אדער ביים דיקען?) אויפן דיקען איז א שווערע זאך איין צופיהרן — דאס איז דער אמת, ווייל דער דיקער האט א חשיבות, דע בוסשער סטאר'ס וועלן דאס נישט אזוי שנעל מסכים זיין¹⁷ — (מדברים —) אז מען זאל קענען איין פיהרן ביים דיקען איז א וודאי און א

¹⁶ הופך את הענין כנראה מחסרון כקיאות.

¹⁷ אוי למה שהגענו — רבנים צריכים להסכמת החנויות.

הודאת בעל דין

כג

וודאי גומ, אבער עכ"פ, דעם דינעם טענדערליין זאל מען אראפ
נעמען, מיטן דיקען וועט זיין (— מדברים —).

כז

מבקשים ישועה מרבנים צעירים

רב א' מכריז: א מינוט, א מינוט, נישט געקומען צו קיין תכלית,
רבותיו

זיצט נאך א מינוט, די יונגע רבנים, לאמיר האבן עפעס נוצען פון
יונגע רבנים, איך מייז נישט קיין חכמות, די אלטע קענען שוין נישט
טאן, אבער די יונגע קענען דאך נאך. זעט זיך צו מעלדן, רבנים יונגע,
יונגע רבנים זאלן זיך מעלדן, אז זיי זאלן זיך אויסלערנען ניקור, מען
זאל קענען מיט זיי עפעס האבן צו טאן, אזוי וועט מען האבן מיט
וועמען צוטוהן.

כח

(א) ה' התרשלות. (ב) הרבנים לא יודעים. (ג) מיעץ לכתוב
שנתברר שעפ"י הלכה אין חשש. (ד) כבוד ההתאחדות
להודות ולתקן.

רב א' דודש: דער זומער, אזוי וויא ס'איז געווארן, איך האב געהערט
אין מאנסי, אז מ'האט אויסגערופן אין וויזניץ, אז מען טאר נישט עסען
דאס פלייש, האב איך בא מיר אין שטוב אויך אויף געהערט צו עסען
פלייש.

האט מיך געפרעגט מייז בני בית, וואס איז מיט יו"ט, זאג איך,
מענטש באשמעלן ווייל איך בין זיכער, אז בין יו"ט, עט התאחדות הרבנים
ארויסקומען מיט א קול קורא אז ס'איז אלעס אין ארדענונג¹⁸.

דערווייל דער קו"ק איז נישט ארויס געקומען, האב איך נישט
געגעסן. יעצט, א איך זאג אזוי, איך וועל נאר זאגן איין ווארט.

עס איז אמאל א מעשה, די ירושלים וויין האט געטראפען א חשש
חמץ אין דעם וויין, עס איז געווען א קול קורא אין די צייטונג, זענען

¹⁸ כבר ידע למפרע שיהי' כשר?.

געווען מענטשען זענען צוגעקומען האבען געזאגט זעהסט, זאג איך זעהסט עס איז זעהר גוט יעצט דארף מען הערשט ניצען די וויין וואס קומען אנדערע נישט ארויס, יעדע זאך וואס א מענטש גיט א הכשר מאכט זיך אמאל, עס מוז אמאל קומען א שאלה, און זיי האבן געקענט אריין שטעלן אין די צייטונגען אז מען זאל וויסען מען טאר עס נישט עסען ס'איז דאך אדרבה.

סיגעווען אמאל א מעשה, מ'האט געטראפן א ווייטציל אין די מצות, און מ'האט געהאט אויסגערופן אין ביהמ"ד, זאג איך אדרבה דאס געט דאך דער הכשר, א הכשר מיינט אויך מען קען טרעפן, דארט ווי עס איז אלעמאל כשר, איז נישט קיין הכשר, דארט ווי מען גוט א הכשר, מוז זיך אמאל מאכן א חשש, און מען מאכט א גרויסן טומעל.

איך זעה דאך פון דעם ניקור, אז מ'קען נישט זאגן ידינו לא שפכו את הדם הזה ווייל ס'איז געווען א התרשלות¹⁹, ווייל די רבנים קענען נישט גוט, און איינער האט זיך, איך האב אליין נישט, מיר איז נישט איינגעפאלן, איך האב געמיינט, אז מען קען אזויסיהל רעדען, אז מען קויפט פלייש און דע.

מען זעט דאך אזוי, במילא האלט איך אזוי²⁰.

קודם זאל ארויס קומען א קול קורא פון די התאחדות הרבנים, אז מ'האט אלעס מברר געווען — ווי רב האט געזאגט, אז ע"פ הלכה איז נישטא קיין שום חשש נישט, און וואס מען זאל טאן ווייטער, לפענ"ד איז אזוי:

דער ד"ח זאגט, אז אויף חומרות אי נישטא קיין מוציא לעז, דאס זאגט ער אין די תשובות, ווייל מחמיר זיין מען מען, און מען זאגט דאך נישט אן הלכה, פונקט פארקערט, אויב מען זאגט ס'איז הלכה.

היינט איז אזא וועלט, די וועלט איז — לאמיר אייך זאגען [מדבר אל בעל מכשיר] — איך קען אביסעל די וועלט, די וועלט וויל חומרות, אזוי איז עס היינט, צו ס'איז יא גוט צו נישט גוט, סי ב"ה

19 ואעפ"כ ממשיך בדבריו שיוציאו כרוז שאין חשש ודו"ק.

20 הקורא כבר יבחין מעצמו להיכן הכירור נוטה.

הודאת בעל דין

כה

(..... שואל טעלעוויזשאן אויך?) איך רעד נישט פון די מענטשען, מיט 50 יאר צוריק איז האט יעדער געוואלט קולות, היינט א יונגערמאן, יונגעלייט ווילען סיזאל זיין זיי ווילען סיזאל אלט'ן, מען זאל נישט קענען רעדען, און מכ"ש, מכ"ש די התאחדות הרבנים, וואס יעדער זוכט דאך נאר וואס מ'קען עפעס טרעפען, און פון א קלייניקייט מאכט מען דאך א גרויסע זאך, איז לפענ"ד, וואס מ'קען מחמיר זיין, ס'איז נישט די שאלה פון קיין גרויסע געלטער, נישט קיין שאלה פון גרויסע, שוין. אז מ'שרייבט ארויס קלאר, אז ס'איז נישט להלכה, נאר מ'שרייבט אז מ'ווייל מחמיר זיין, כדי להפסיק דעתם פון געוויסע יחידים, זאלן נישט קענען זאגן, און אז ס'וועט זיין א השגחה איז אוודאי האט מען אלעס מתקן געווען, נישט פאר זיי די רעדערס, די רעדערס וועלען ווייטער רעדען — פאר אונז פאר אונז אליין. די אלע אידן, איך ווייס פון כמה וכמה אידן וואס ס'איז לבם נוקם, זיי ווארטן נאר צוועהן אז זיי האבן צוטרוי צו התאחדות הרבנים, אזוי ווי אסאך הונדערטער יונגעלייט, מעווארט סיזאל ארויסקומען א ברור. מיר דאכט זיך אז ס'איז נתברר געווארן דא, איך בין נישט מפקפק אז ס'איז אין הלכות איז יעדער מודה, אז וואס מ'דארף, און וואס מ'דארף נישט.

סיגעווען אביסל נאך געלאזט אין דע השגחה, און דאס גייט מען מתקן זיין, מ'מעג דאס שרייבן, און דאס, און דאס איז א כבוד.

דאס איז א כבוד פאר די התאחדות הרבנים, אז מ'איז מודה אז ס'איז געווען אביסעל התרשלות אין די השגחה, און מ'גייט דאס מתקן זיין (מפסיקים אותה). ניין איך בין פארטיג שוין (כאן מדברים מכל הצדדים וכלתי מובן) נאך איין נקודה — איין מינוט, די רבנים, איין מינוט די רבנים איז דאך אויך דא אין ענינים פון ניקור, האט מיר פארגעשלאגן דער רב אויפן טעלעפאן, איך זאג נאר איבער, וואס ער האט מיר געזאגט, אז דער גבעת פנחס זאל זיין דער דרך וואס די מנקרים זאלן דאס דארפן דורך לערנען און די רבנים, איך זאג דאס נאר איבער אלץ שלוח פון עהם, ווייל אז נישט הייבט זיך דאך ווידער אן, יעדער רב קען דאך זאגן, איך פיהר זיך אנדערש. — [מדברים —].

כט

הודאה כ'

השגחה גם על נו"מ

מו"צ בקהלה גדולה: אזוי ווי דער יסוד היסודות פון דעם אלעמען, קומט

הודאת בעל דין

דאך צו, אז מען דארף שמעלן השגחות, אויף די אלע בומשער'ס און פארשטייט זיך, זענען מודיע אז מען מרייט אין דעם, אזוי ווי מען ווייט, מען האט דאך גערעדט מיט אלע רבנים אין מען שמעלט השגחה מען איז מוסיף מען איז מוסיף, יעדער זאך, איז מען מוסיף.

און בא דעם ניקור דארף מען דאך מוסיף זיין, מען איז צוקומען, און דער דרך איז דאך, אז מען וועט דאך דארפן מפרסם זיין די רשימה פון די "בומשערס", פון די "סטארס" וואס געבן זיך, אונטער, אונטער די השגחה.

דער עולם וועט מיינען, אז ס'איז גענוג די השגחה פון ניקור, עס איז דאך דא נאך הששות, הלילה מאמער ברענגט מען אריין אנדערע זאכן — נבילות ופריפות — איך מיין די השגחה זאל זיין, א השגחה אויף אלעמען²¹.

די משגיחים זאלן האבן א רעכט צו קוקען וואס מען ברענגט אריין אין "סטאר" און וואס מען טוהט, און וואס מען מאכט, דארף זיין א השגחה פון אלעמען.

ל

הודאה כ"א

א) מודה שבמשך הזמן נולד התרשלות. ב) התיקון היחידי להעמיד השגחה וללמוד ניקור.

.... איך ווייט נישט וואס די גאנצע שקלא וטריא איז דא. און באמתין — איך ווייט יא, נאר די זאך איז, איך האלט אז מען זאל נישט משנה זיין וויא אזוי מען האט ווי אזוי די "רעבישע".

דער רבי זצ"ל האט געלעבט אזוי, וויא מען האט געטאן בחייו, אזוי זאל מען טאן, אבער וואס, אזוי ווי עס איז טאקע נתרשל געווארן, אזוי ווי מיט צייט געווענלעך געשענט דאס, אזאך וואס ס'דויערט לאנגע צייטן, מען קוקט זיך נישט אום אזוי גוט דערויף מאכט זיך אז מען וועט נתרשל אין דעם ענין פון השגחה אויף די ענינים.

און אויכעט אפשר זענען עלטער געווארן די מנקרים. עס פעלט אויס יונגע מנקרים, עס איז נישט געווען וויא צו לערנען, איז דער ענין

²¹ מסתם אין הכוונה על אן יא, ואוי לו על מצב כזה שאין השגחה על נו"ט.

ידי: נא, דער עולם (... מען זאל זאגן ביז צוויי וואכן... וואסז סוזאל בלייבן אויז וויא עס איז.

(מבריס זעלוי מוטן אחריס :....)

ידי: ביז צוויי וואכן (מבריס) און וואס זעט מיט דעם זיין מארגן, מארגן קען די קאמיסי ברויך זאך צונויף קומטן — (דעם מבריס...)

ר: בי: זיי נישט קיין נאר, דער רב, מזו קאנען (כאן היינט חס).

ידי: נא, וואס זאל מען דערווייל שאן — נארנישט טאן

ר: בי: איר עס מעכטן נאך א זאך צו די רבנים, שפעל צו נאך

אפאר, א צוויי יונגע.

ידי: די החלפת, די החלפת לאסיר נישט אוועק גיין אן א

כאשטעמיט, מיוועט זיין צוויי קאמיסעס, איין קאמיסי, וואס זיי זאלן

זיין מיט די צלע ייב און די אויבערזעט זאכט, די קאמיסי באשייט אויז

קאמיסי, ווי פרידער נעשטעטס פון 7 רבנים נדולים דאס בלייבט די

א צווישע קאמיסי, איז דא פון יונגעלייט, וואס זיי גיינן זאך

אויסלערענט ניקור, און זיי וועלן ארבעטן, ארום גיין אין די "בושער

סמארס" און זיי וועלן זעטן אז פראקטיש זאל דער ניקור ווערן

אויסגעפירט נום, אויף די, וועט זיין הרב פון מאנסי (מוטס

שמת הרבים העצרים שלמדו ניקור).

ידי: שוואץ פה התקינו על אתר?

ר: יא, איר וויל נאך אמאל אויבערהויך, איר וויל נאך אמאל

איבער הורן וואס מיהאט היינט אויף נעטאן (מבריס).

אזוי אומר למשה (כלהשה): איין עטן, איין עטן, מיוויסט נישט

וויפיל צו עטטן און וואס צו עטען: מען ווייסט צו איין עטטן

אויסצולערנען וואס דער רבי האט געזאגט אויסצולערנען מבריס און זאלן משניח זיין אויף די "שפארס". דאס איז דע סולושען SOLOUTION²⁵.

שניין אנדערש וויא מען האט געשניטן אזי נאך אלץ נישט דער פראבלעם איז נישט געלעזט, און עס איז דא אנדערע פראבלעמן אויך דערביי. דער אמת'י פראבלעם זעט זיין געלייט אויב די "בושער שפארס" וועלן האבן השגחה, און מיוועט זיי אויסלערנען ניקור. אסאך אירע וועלן קענען ניקור, און מיוועט זיין אונטער אן "קאנסול" מיט קבלת, אויז זיי עס דארף צו זיין דאס איז די (הרבה מבריס).

לא

החלפת הירושב ראש

א) אין עדיין החלפה. ב) לעשות קוים שלא יקנו בשר בלי השגחה. ג) המזכר פן 20 בושער'ים.

.... מיאי מבליבן אויז, אויז וויא בכללות, בכליות איז אומעגאן אזוי זאך וואס האט צופאן מיט די הלכה, זאל מען דאס גיין, דאס איז נישט צו שפעלן כא אשטימט כא אנדערש קוים, האט מען דא אפגעשטעלט אז מיהאט געמאכט אקאמיטע פון די רבנים נדולים, דער און דער רב און די צוויי נדולים, און הרב מיטן רב, זיי וועלן זיין די קאמיסי, און זיי וועלן האבן א מיטע און זיי וועלן באשטעטיגן זיי אויז מען זאל מאכן אין בכללות.

און מבריס האט מען דאך שוין געשטעלט, ערשינט ברויך די התאחדות ארויס נעבן א קול קורא, אז מען זאל וויסן אז אן א השגחה ברויך מען נישט קויפען איז קיין שום פלאץ — און צווישענען (וויכוח גדול בלתי מובן ...).

ר: כ' מבר: סימו דאך זיין איינס פון די צוויי, סימו דאך קודם אויפארערן די "בושערס" זיי זאלן נעמען השגחה מען קען נישט גלייך ארויס נעבען צו צוואנגיג "בושערס" פון היינט אויף מארגן — מען קען דאך נעבן א מעכטן פון 6 הדישים.

שאלה לטענתו, מיר דאכט זיך אז די רבנים ואני כותבים אז שטן וויל זיך אויסלערנען זאך, לכה"ש בין שטן דאך האבען דארף דווערן 3 חדשים, בין איר געלעבט.

איר מיר אפילו מיואל זאך אנגעבען זיי אזוי איין טוינט אמסטרודנים איר מיר נישט די חלכות דוקא, בין מוקדם דאך נישט — שטן קען דאך נישט יעדען מאן קומען און דאס איז אזוי איר וויל איר שפעלן די שאלה.

בעל כעשר: איר זאג איר אסאך אזי שלאפט הייז לאז איר קיינעם נישט אויפן דאס אזי שפרעקענעפן פארמאטן²⁴.

— נישט פאר מיר — — די פלאץ וואס די ברישות לויפן און זיינען דאס אזי נישט פארזאגען.

שאלה: אבער איין פרוידער קען מען אריינגיין
 השוכה: עס איז נישט פארזאגען, עס עקזיסטירט נישט.

שאלה: וואס דארף מען לערן דעם חלק אויפרייס דעם חלק אויפרייס אזי נישט?

השואל: וואס איז וויל פרעגן איז דאס, איר זאג נישט, אמסטרודנים, איר האב נישט געגערינגט מיין שאלה (מרכסים), איר האב נישט געגערינגט מיין שאלה, איז גוט, איז 10 וואכן, נעליש סונטווערס צייט, וויל מען מוז דאך מאכן אונזר כשלימות, געווינערס דאך צייט איז ביי וואס וועט, מען מען זאגן אז מוקדם עסין, יאכלי ענינים וישבעו אדער זאל מען זאגן, אז — — — מען אזוי מוכרן.

רב א. נישט: ר' פירטענעם פיר, זאג איר אזוי, סקייז אסאך אז נישט, ר' מברר און וועג נעם, זאגט געגעסן ביינן היינט אז מען קען די רבנים הסכירים, אויף זיין אהריות, יעדער קען עפען אויף זענענעם אחריות, אויף מיין אהריות קען קיינער נישט עפען (וויכוחם גוללים).

24 המכיר מרחיק ה' ירחם.

כשרים מען זאל שפעלן פראוטואריש אויף על אחר ויפודיל טענהו
 לניע די אלע נעם דעם מוכרסן.

ידי: האללע זיינן נאך אסאך, נאך אסאך, א רגע נאך אסאך ארבעטורן דא על אחר כבוד מען אויכעט נאך אסאך כשמה אחרונה (וויכוחם ... מרכסים).

השוכה: די רמאותות געט נישט קיין השגחות זאלן יא אסאך יא האבן די השגחה.

לד

מפריים זבעל כעשר — אופן של תקון

רב אחר אמר לית בעל כעשר: דאס קען מען יא בעטען נאש תקיבסן, סוכים איז דאך אזוי, דער ר' איז דאך זייער א פיינער איד, קיינער איז נישט סחולק אויף דעם און ער קען ניקור, און ער איז מוכר, יא, שוחטים זענען דאך איר וואוילע אידן, יא וועט דעם גייט מען דאך, סוכן לטון, און מיכאקוקס דאך די חלפים, אזוי ווי דער חתים זאגט אזוי — — די זענען גרליכע אידן און אסאך אסאך כאקלעט טען, סוכים א בעל פלאכה בעט זיין דער גרעסערע קעליכער, איר, ער שייטט פאט בן פאט שעקלן ווייז און ער ארבעט, איז עליל אסאך, א פנעמט איז דאך נישט אלע פאל אויבן.

וואלף דע: רב גמראטס מוזן לויפן נעקען א בוויזשן מוכר, אז דער איר נישט קיין חילוק צו ער הייסט ר' טענדל צו ער הייסט ר' יאנקל צו ער הייסט ר' משה סטאין נישט קיין נטאף טינה, איר מיינ נישט דעם פער זאגן, אז ער זאל וויסען אסאך אסאך אסאך אסאך נאך, דאס האלף איר וואלף געווען א גרויסער זיקון (מרכסים)²⁸

לה

א) לא פרחים את הרבנים לכבוד רבית הסתהרים. ב) על אהריות שלי איא לאכול

רב אחר שאל: רב אמשולדינגט, איר וויל איר פרעגן א

28 אם לא פראו כליום מה צורך בכקשה זו חיל

אנדרטת זאת, אז גם ייצגו א מיטיג, מען האט געקוקט²⁶ עס אזי דאס צוזאם געקומען אויפטרעף און אויפטרעף רכנים און פיהאס געווען, אז דעם ענין פון ערקער דאס מען נישט געפראגן קיין פשוט פיהלא אזי נישט איתרע חוקמן, אזי דעם פיהאל האבן א חשש געפראגן הליצה פכשיל זיין ארץ פים הלצה²⁶.

וויסנער וועגן דעם אויף להבאי²⁷ עס מען מאגן א פיר וועקן דעם אזי פיהאל זיין א משיח (מכרים) געמאכט, דעם מען ויכער שרייבן, פיהאס נישט געפראגן

שרייבן א כריעה וויכוח ארוך מאור וכלמי אפשיי להרין הערבורג.

הם ולא נשנים בעוונתו, הי ירחם

25 אחר כל הנזיל יבין תקוהא מפגמך מה שראו.

26 אחר כל הנזיל שנתמלה וחרו על משאלות נדחוא וחרבה קלקלים כר, נעשה החלטה המסיבה פם הכל "שלא מצאו איתר חוקמן" וכן נתפוסם

כאחת שבע בקול קרא (דע איד בראשית), אן שילא נמיד לט שום יסוד לעצורום הללו, ולכן כל מקליין חוקמן הראשונה עומדים, בן וש'הסדר הנקרא המנוח פם בפירושנו הוא כפי שמתו בקולות קדושות משנים קדמוניות" כר, (תמשיך בהו כל המצוה בהו כל המדינה), ודו"ק.

27 פי' על לוחב יעשי חוקן של השמחה ולפי"ע. שקיעט החרות. הי ירחם;

החלטה בעל פיהאס והמוכרי — לשפיש הפוחות יע"ע
במקום של שער

אחר שאל: מען ניט אוועק פון דא, מען וועט מאכען א חקון דריי הדישער דריי הדישים, א חקונ דער חקון דארף זיין עץ אמרי, א חקון עץ אמרי דארף מען זעהן.

כלל מכשיר א: שארענטש פראקטיש דארף זיין אוי, אהר העם זיך פארבינדען מיט דעם רב אזי אהר טוט רב אזי אנדריבען צו ניין יעדער איבער היינט די וועלען ניין דע צוויי יעדען שאג מען מען ניין צו

כלל מכשיר ב: צו קען מען ניין יעדען שאג איבער נישט אלץ דער וועלכער ארץ וועל שוין זעהן צו ארדען וועלכע שאג וועלכע....

שאל: מארגן קען מען שוין זעהן (וויכחים)

כלל מכשיר א: דאס אזי נישט קיין שלעכטע פיהאל, ער זאגט אזוי, אזי מוזאל ארויס נעבן אזי דערזווייל, אז מיהאס פנעם געשטעלט אזי די האבן נישט קיין פשוט אזי יעדער איבער אזי חקונמן, אז איבער האט געקוועט כא זאל נישט קויפן, אונז געבען נישט קיין פכשיל פאר קיינעם נישט, וער מיהאס געהאט א הכשר ביז איצט, אזי כמך שודיה.

תמוכד של ההתאחות: הכלל בכחוקמן, וזאגט וער מיהאס געקויפט זאל ווייסער קויפן.

תמוכד: זאגט ארץ די מסקנא, זאגט ארץ אזוי — דע וואס האבן געקויפט, ביז דערזווייל אזי די כושישע'רים האט מען געפראגן אויף די ארץ וראים ושלמים סתם נאר א כלבול.

ב א: א: אחר זאגט עפעס אנדערש, די זעלבע רבנים וואס זענען די, זאלן אויספארבעטן א קול קורא פיהאל א קול קורא א נוסח זאג א נוסח מוכרי: זאגט א החלטה, אזי גם זענען א מיטיג, מען קען שרייבן אזי זעלבע פאר טעג.

מוכרי: זאגט א החלטה, אזי גם זענען א מיטיג, מען קען שרייבן אזי

שדורכריהו לך, והנה נתיי און איסור מלאכה לאבל הוא רק איסור דרבנן ומי'ם איסור חכמים.אילו הוא מוכרח לזה ראוי לו מה לאכול דומה כמלאכה אבל הכנסה מאדו לשיכניו על שלא עויר בידי שלא להתעורר לעבור ע"ז. ומכ"כ עניינו במשפלה אסורות שהיו איסור דאורייתא ויש ע"ז כמה לארון ושטני וחיבה דיריותה כמה את מהוייבים להחיות ולעזור שלא יעסור לעבור ע"ז והיא חיי' מאד לעי שיש בידי לישות ואינו עשה. ויחיה מהו, והה ידוע רכל ישראל ערבים זה בזה כמו שמצינו אחר התקנה שישועה וכולם יוצאים בזה וכן בקידוש והכרזה וקריאת מביאה והכ"ל שאסור מוציא הבריו והחיים מפי של ישראל וברבים זה בזה ועליו מוטל לעשות שום חבורה יהיה המצוה הזו, ואם אחר עושה מצוה יש לו להשיג וזה גרול בהמצוה ולהשיג אם אחר עובר עבירה ויש ביד השני לעשות מה ואינו מונע יש לו ג"כ חלק בהעבירה זו. ולפי"ז אם אחר יש בידי לעבור ולהרהר אשיש מישאל שלא לאכול מאכלות אסורות ואינו חושש לה בראש ה"ה, לו לפע"ל תפיה ע"ז, ותשוב לו כאילו בעצמו ג"כ אבל שמונת המאכלות ופי"ז און מבקשין באיניו מלכנו, מהם והעבר הסואנינו ופשוטו מנו ענין, ואח"כ און מבקשים מחוק ברוחמ"ד הרבים כל שסוד חובותינו ומהו כיון שכבר נמחה הסואנינו, מאין לנו שסוד חובות חייבים, אלא הנהו כמו שביארנו דכל ישראל ערבים זה לזה ויש לאדם שיש"ה של ערבות על עונות חבריו שהיה בידי למנוע ולא מנוע.

והנה כל זמן שלא ה"י ביינין לחקן דבר זה היינו אנוסים אבל עתה שהתמשלה בתפלת מרשה והומכה עזו לחקן דבר זה בראש חייבו גדולה עלינו להשתול בכל מאמציו היינו ולראות שיצא הענין בכי טוב. כל אם נחישל ח"ו רעה ולא נראה לחקן הדבר, יהי' לפע"ל הבהירה גדולה על כל מי שהיה בידי לעשות בזה ולא עשה והתעבר ממנו על כל מאכלות אסורות על כל כוונת וכוונת שאכל, ויעמוד משהוא ומשתומם וצדדו לו שמשתול לא אבל המאכלות אסורות, וענו לו אם שאחה בצמצום לא אכיל אבל פלוגי ופלוגי אבל מהם ובידי היה לננות ממה המאכלות אסורות ולא תשישה לזה, ע"כ באה על"ך הצרה הזאת, כי כל ישראל ערבים זה לזה ובכן חקן ערב על אומן המאכלות שאכל פלוגי ופלוגי על ידך.

ע"כ אחי רופי ורפי וראוננו את גורל הענין הזה ודבר האחריות המוטל עלינו, כל אחר ואחר שיש בכחו ובידו לעשות ודבר מה מיוחד לעשות הענין הזה ונבחר וכן כמובן ולא יתמצל, כל דבר זה נוגע לו לעצמו ובכ"ל. והנה המצוה הגדולה הזאת יעמוד לכל העושים המעשים וידק"ך עלים בזה והצלחה בכל עניניהם.

ישאל מאיז הכוון

(אגרות ומאמר התקין חיים דף ר"ג מבית ק"ד):
אל כמה האלוים הנכבדים וראים ושלמים העומדים לימין רהנו חנוקים בדרך מצוה גדולה לנצל מאת יהודים כשרים פלחנאלי במאכלות אסורות ה"ה הוד"ה רהנו דאדומעפול והוד"ה ארבים שמעפולאק והוד"ה אסורות כונם ראשענפולוג' רוב ויודיעפול והוד"ה יואל אוננים והוד"ה בנימין אתן ועתלעם ועוד כמה אנשים נכבדים יק"ך עוד העושים והמשייכים בנרבים ובחכום, לרוב מצוה דרב הוה, ר' עליהם חיי.

הנה שמעתי לעצוד אשיש החיל הוזהוים שלא ינכרחו לאכול מאכלות אסורות ולא להתאכל באכילום ושמחה מאד בראותי כי מפ"כ לקח ע"צ לנסוק בזה כי ענין גדול וקטן הוא וכי ידוע שפי" המאכלות אסורות איס ים א' אדומעפול של סודוה יואל ויכלו להצטרף כמה מאת ארון ועשין והיינו דאדומעפול ופולט חודש אחר ומכ"כ חודש אחרים יתקבצו כמה וכמה מאת ארון ועשין והיינו ברווחה ככללם, כי מצוי בהמשילום ג"כ חלב ורם שיש ע"ז חזק בזה ונפרט שאר לארון כמו כשר חזיר ונבילה וטריפה וכו' [2] וכמה גדולה תמה רוח לפני הקב"ה בראותו כי בניו נצלים בהשתוללות מפ"כ כמה מאכלות אסורות * ומלה"ד לא שיש לו בן שעובר בגבא ונמצא אחר ממכריו שמשחל עבדו בנו שלא היה מוכרח לאכול מאכלות אסורות וטרפה ויבשר חזיר וכדומה ומסוין לו מאכל כשר מרד יום כדומה בראש א"ז לשער את החזיר והמשהוא חן שנותן דאג למכריו בזה שמצוה את בנו מרד"ם אסורים כאילו, כן החזיר בענינו בניו און לחק"ה כרובים בניו אדם ל"ר אלקים וכמה ענין ע"ז לו להקב"ה שבניו מתנאים במאכלות אסורות וכמוצאים אנשים שמשתולים להאכילם מאכל כשר א"ז לשער בן גול השמה והנה רוח שיש לו לחק"ה מהו, ונאמן הוא בשלם שער טוב פשוט"ה ונעוה"כ לנבחה ולול המורבים והמסוקים בזה בהרבה מהם (החיל) השיבה ר' לרובים, אשישם ואשיש חלקים שומה הקב"ה אתם כמצוה דבר זה הוה חלקכם יוא חלקי.

והנה בחמה בענין קידוש כוה הלא היה צדד' להחזרות אנשים מתסוקים ומנוחה כמו שבירד נפסק גורל הדבה נמצאים הדבה אנשים שמסתוקים ג"כ לבנום ולקוח חלק בהתקן, ולאבנוי שמענו כי הענין הזה הולך בדרך, וסבה חזק הוה הוא מפי צדק ותינים, אבל צדד' על כל אדם לרצו כי שנת שכר הוה כוונת כפלי גדולה כוונת כפלי גדולה, כי לפנים צדד' אבא ולימין אתון האנשים שיש כפולתם לעוור לחספס הוה חן כמנהגו הן להרבה ולפריהם לענין זה ומהרשלים הוה, יהיה עליהם הבהירה גדולה על"ה, וראיה חזק ר' ל"ר אדילתו אסור בעשייה מלאכה ואם אין לו מה במסוקים דאבל חזק ר' ל"ר אדילתו אסור בעשייה מלאכה ואם אין לו מה לאכול כמים ג' ואילן מותר, אבל אסור חמנים תביא מאדו לשכניו

אזהרת החפץ חיים זצ"ל

(בספרו דבר בעתו)

וזל"ק: ומה מאוד יתמרמר על זה שבדבר תוכחה קלה הי' יכול להסתלק מכל אלו הדינים. ואל יתפתה בנפשו לומר, שבודאי לא יהי' הדין עליו לבר, כי אינו יחיד בעירו. כי לעומת זה תדע, כשנתחייב אדם בערכות גדולה לכמה עשרות אלפים דיגרים אפילו נתערבו אתו עוד כמה אנשים, מיהו כשמגיע לזמן התשלומים, אפילו אם יגיע עליו רק חלק מן הערכות, הוא עולה גם כן לסכום גדול, אשר יצר לו מאד עי"ז. ואף כאן בענינינו, לפי הידוע שכהיום נתרבה מאוד ענין אכילת איסורים וכאשר תבוא לחשבון, יגיע לאלפי כזיתים של איסור, הנאכלים בשבוע אחד ובמקום אחד וכו' וכו'. וכ"ש אלו האנשים אשר יש בידם לורז את אנשי עירם להחזיק במצוה זו של קדושת המאכלות, ולמנוע נפשות ישראל מאיסורים והתירשלו, כודאי עיקר האשמה תהי' עליהם וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר למוטב ואינו מחזיר. כל הדמים הנשפכים אינו אלא על ידו וכו'.

מיר וועלען מסיים זיין מיט אַ מעשה פון חפץ חיים. אין אַ שטעטעל נישט ווייט פון ראדין איז פסול געוואָרען די מקוה און האָט קיינעם נישט געהאַרט איר צו פאַררעכטען. איז דער חפץ חיים אַריבער געפאַרען אין יענער שטאָט. קומענדיג אַהין האָט ער געשיקט צונויפרופען די גאַנצע שטאָט אויסרופענדיג אַז דער חפץ חיים איז דאָ און גייט זאָגען אַ דרשה אין שוהל. הערענדיג דאָס, האָט יעדער געשלאָסען די געשעפטען און געקומען הערען דעם חפץ חיים. האָט דער חפץ חיים געזאָגט: רבותי! ווען איך וועל קימען אויף דעם עולם העליון וועט מען מיר פרעגען: וואָס איז דיין נאָמען? וועל איך ענטפערען: ישראל מאיר. וועט מען מיר פרעגען: האָסטו געוואוסט אַז דאָ אין שטעטעל איז די מקוה פסול? וועל איך זאָגען: יע. וועט מען פרעגען: און וואָס האָסטו געטוהן צו דעם? וועל איך ענטפערען: איך בין געפאַרען צו זיי און זיי געזאָגט און זיי האָבען מיר נישט געוואָלט פאַלגען! גיט מיר בכתב אַז איך האָב אייך געוואָרענט!" רבותי, מיר אַפעלירען דאָ צו אייך מחזק זיין און צו העלפען דעם ענין נשגב פון כשרות וואָס איז ליידער אַזוי פאַרלאָזט. וועט איהר נישט ענטפערען אונזער אַפיל איז אנחנו את נפשינו הצלנו ווייל מיר האָבען אייך געוואָרענט און איהר האָט נישט געפאַלגט. וועט איהר הערען און העלפען, וועט איר געבענטשט ווערען מיט די ברכה פון ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

NON-PROFIT ORG.
U. S. POSTAGE
PAID
BROOKLYN, N. Y.
PERMIT No. 4190

בעזרת השי"ת

ספר הניקור

הפנים — הקדמי

בירור מקיף על ניקור חלב הפנים — הקדמי מהתלמוד
ושו"ע מהראשונים והאחרונים ומספרי ניקור

הלכה למעשה

מאת

הרב מרדכי גבריאלי מלאכי

רב בביהמ"ד דחסידים "יבנה"
תל-אביב

וראש ביהמ"ד הלכה למעשה
בני-ברק

שנת תשמ"ה לבריאת העולם

י צ א ל א ו ר ע " י

ב י ת מ ד ר ש

"הלכה למעשה"

רחוב אלישע 2, בני-ברק

משרד: רחוב הס 7, תל-אביב, טלפון 294748, ת.ד. 4618
Office: 7, Hess Street, Tel-Aviv, Tel. 294748, P.O.B. 4618

ההכנסה מוקדשת לביהמ"ד

המחבר :

הרב מרדכי מלאכי

רב ביהמ"ד "יבנה"

וראש ביהמ"ד "הלכה למעשה" ב"ב

תל-אביב, רחוב הס 7, ת.ד. 4618, תל-אביב

טלפון 03-294748

Author:

Rabbi **M.G. MALACHI**

For all information relating to this book please contact:

Address:

Hess street 7, Tel Aviv 63324, P.O.B. 4618

Tel. 294748

© All profits are given directly to the beit hamidrash.

© כל הזכויות שמורות למחבר.

התוכן:

ה', ו'	א) גלוי דעת — המחבר.
ט', י"א	ב) הסכמות.
י"ב, כ"ב	ג) הקדמה.
כ"ג	ד) אזהרה בענין ניקור — ביד"צ ירושלים.
כ"ד, כ"ה	ה) הבהמה וחלקיה — ציור.
כ"ז, כ"ז, כ"ח	ו) השלד ואברים הפנימיים של הבהמה — תמונה.
כ"ט	ז) חלב המתניים בתמונות.
ל', ל"א	ח) תרבא דתותי מתני.
ל"ב, ל"ג, ל"ד	ט) הכסלים — ציור.
ל"ה, ל"ו	י) ביאור על חלב הכסלים.
ל"ז	י"א) חיבור המתניים לחלק הקדמי.
ל"ט	י"ב) שני חלקי הבהמה הקדמי ואחורי החיבור ביניהם.
מ', מ"א	י"ג) חלב הכסלים — צילום.
מ"ב, מ"ז	י"ד) ביאור רש"י צ"ג חולין — קרום דק וקרום עב.
מ"ט	ט"ו) קרום עבה בשני חלקי הבהמה.
נ'	ט"ז) מקום הטבור לפי דעת הרב ר' שמחה מאלין "הניקור השלם".
נ"א	י"ז) סדר ניקור בחלק הקדמי עם תמונות.
ס"ו	י"ח) הסכמת המנקרים מהעדה החרדית לסדר הניקור הנ"ל.
ס"ז	י"ט) ביאור הרמ"א סימן ס"ד יורה דעה.
ע"ד	כ') צילום הרמ"א משנת של"ח.
ע"ו	כ"א) בעל העיטור וטהרת אהרן.
ע"ז	כ"ב) שו"ת חתם סופר תשובה ס"ח — צילום.
ע"ח, ע"ט	כ"ג) סדר ניקור של בעל זבח שמואל — צילום.
פ', פ"א	כ"ד) "דרכי תשובה" על ניקור חלק הקדמי.
פ"ב, פ"ד	כ"ה) שו"ת משיב דבר סימן כ"א — צילום.
פ"ה	כ"ו) שתי פרשיות הסתומות — המהר"י סוראזינה — ומשיב דבר.
פ"ו קי"ט	כ"ז) הקונטרס לחם שערים.
קי"ט	כ"ח) פסק שני של מהר"י סוראזינה.
קכ"ח	כ"ט) יתרת הכבד או טרפש הכבד עם תמונות.
קל"ב	ל') קרומים — וחלבם.
קל"ג	ל"א) טעם איסור חלב.
קל"ד	ל"ב) סימני חלב — קרום ונקלף — או תותב קרום ונקלף.
קל"ז	ל"ג) חוטין הגידים.
קמ"ג	ל"ד) בירור כללי על גידי דם.

קנ"ב	ל"ה) הטחול וניקורו.
קנ"ו	ל"ו) הכבד וחלבו.
קנ"ח	ל"ז) ריש מעיני לשיטת רש"י — צילום.
קנ"ט	ל"ח) הדרא דכנתא — ציור ריש מעיניא — לשיטת רש"י — זהרמב"ם . . .
ק"ס	ל"ט) הקרביים — הדקין.
קס"ג	מ"ו) השלד ואברים הפנימים — פעולת מעלה גרה.
קס"ה	מ"א) קרביים הכרס הקיבה ניקורם — תמונה.
ק"ע	מ"ב) חלב הקרב בתמונת.
קע"ב	מ"ג) הכליות ניקורם בתמונת.
קע"ה	מ"ד) המוח.
קע"ו	מ"ה) כחל.
קע"ז	מ"ו) כדני קליפה.
קע"ט	מ"ז) הזנב וחלבו — ציור.
ק"פ	מ"ח) חלב האלוי' — ביאור.
קפ"ז	מ"ט) קיצור עיקרי הלכות ניקור הקדמי — הפנים.
קצ"ד	נ"ו) הלכה פסוקה.
קצ"ט	נ"א) השלחן הטהור.
קצ"ה, קצ"ט	סיום
ר'	

בעזרת השי"ת

הספר מוקדש לברר וללבן לאמיתתה של הלכה בדיני חלב בחלקי הבהמה ובעיקר בחלק הקדמי והפנים מה שבררנו הלכה למעשה בבית המדרש שלנו וייגענו להבהיר כל המקומות שבש"ס ובראשונים שבדרך כלל נזכרים בקצור. ובהסבר מבורר הביאנו מהחלוקי דיעות בספרי הלכה ובספרי הניקור. כמו כן הסברנו בעזרת תמונות בהירות לעינים מחלקי הבהמה וביאורים יסודיים מהראשונים ואחרונים כשכל החליפי דיעות מלווים בצילום המקור.

חלקנו הנושאים לנ"א חלקים וכל בן תורה שיקיים "שתהיו עמלים בתורת ניקור החלב" יוכל להשיג הבנה מלאה וידיעות מעשיות בניקור החלב בחלקי הקדמי והפנים.

גלוי דעת

בס"ד

כתבתי את הספר הלכה למעשה על חלק הקדמי והפנים לברר הלכה למעשה בענין ניקור החלב שהוא צו השעה. הלכות אלה לא אני חדשתי אלא אספתי מהראשונים ואחרונים. אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש. והחידוש הוא: השי"ת ז'כני ללמוד ולהבין את דברי הראשונים ולהעמיד דבריהם על אמתה של הלכה.

ואלה יעמדו על הברכה שעזרו לי לבאר וללבן את ההלכה, שאיפשרו לי בזה להוציא את הספר, ולפני מלכים להתיצב ושכרם מובטח ליום שכולו טוב.

הראשון, הוא הגאון פוסק הדור מרן הגאב"ד ירושלים ת"ו מחבר ספר "מנחת יצחק" ה"ר יצחק יעקב וייס שליט"א, שהקדיש הרבה מזמנו לעיין בספרי ולהוציא מסקנה הנדפס בספר. אחריו הגאון הפוסק. שכל המהדר בכשרות סומכין עליו הגאב"ד מ"ז"ר יעקב לנדא שליט"א, הרב ואב"ד דבני ברק.

ואלה המומחים המנקרים מעדה החרדית ירושלים יעמדו על הברכה: –

רבי גד טורוביץ, צדיק במעשיו, תמים בלבו, שוי"ב וראש המנקרים בעדה החרדית ירושלים. והר"ר ברוך מרדכי מייזליש, ראש המנקר בפתח תקוה שעזרו לי בביורר הלכות חלב וניקור שכל הלכה והלכה שכתבתי היתה בביורר איתם ובהסכמתם והוויזופו לי הערות משלהם ובעיקר הר"ר ברוך מייזליש שהכנסתי את ההערות שלו בספר בשומו.

ור' יוסף צבי הירשמן, מנקר

ור' משה לייב קורנבליט, מנקר

ור' מאיר דוב קורנבליט, מנקר

שהסכימו אתי על סדר הניקור שלנו.

לאור השיבושים שהביאו ללא הבנת כוונתו האמתית של הרמ"א ס"ד ורש"י צ"ג ונוד, שזה היה הגורם להכשל בביורר הלכות חלב בחלק הקדמי לא שקטתי ולא נחתי עד שמצאתי הדפוס הראשון של הרמ"א משנת ש"ח קראקא שהוא מקורי ומעוד ספרי הראשונים ממקור הראשון. שהנני מביא אותם בספר בצילומים, ועל ידי כך נוכל לומר: את ההלכה לאמתה המיוסדת על המקור הראשון. והאחרונים שלא טרחו את עצמם להגיע למקור הראשון אלא פירשו לפי הבנתם וסברתם הגבתי בחריפות, איתם הסליחה, וה' יסלח לי, לא לכבודי היתה הגבה זו אלא למען כבוד התורה ולמען בירור ה"לכה לאמתה.

הבאתי בספר דעות ממומחים וגם מספרי ניקור שאין דעתי נוחה מהם ואינני מסכים אתם, הכנסתים בספר כדי מי שיעיין בהם וילמד אותם ידע לשפוט עם מו הצדק. מדובר בהבנת כוונת הראשונים אבל בעיקר הלכה אין שום חילוקי דעות בינינו.

מה שבעל הניקור הירושלמי בונה את כל היסוד שלו לשבש את כוונת אמיתי של הרמ"א ואתו גם מחברים אחרים ובראשם ספר הניקור לרש"א, שהרמ"א מציין "וזכל בטור" והטור מדבר בקרום עב - מרש"י צ"ג, כל הבנין הוא משענת של קנה רצוף בד ז'ס הראשונים של הרמ"א לא נזכר הכל בטור. כי הרמ"א מדבר בחלק הקדמי והטור ורש"י מדברים בכסלים בחלק אחריים והנני מצרף כאן הצילום הנכון של הרמ"א משנת ש"ח קראקא. שלא נזכר הכל בטור. והכל בטור ציין מי שהוא שלא הבין את כוונת הרמ"א.

במסכת חולין רש"י דף צ"ג הסברתי הסבר שלם בצירוף תמונה ברורה שכל ת"ז שילמד בזה יבין את הכוונה האמתית של רש"י ז"ל ואי אפשר לפרש אחרת. והרמ"א ביו"ד ס"ד סעיף ז' הסברתי בתמונות והראיתי במציאות על חלק הקדמי של הבהמה לפני הרבה גדולי תורה והוראה וכולם הסכימו אתי שזאת הכוונה האמתית של הרמ"א ז"ל.

ושתי פרשיות נשאר סתומות:

הראשונה היא: הפסק שני של מהר"י סוראזינה בסוף שו"ת הרא"ש שכתב: אנחונוהגים כרש"י שהחלב אשר תחת העור הדק מותר לפי שהוא סובר דחפוי גמור הוא. עכ"ל. אנו רואים להיפך.

רש"י בחולין דף ט' ע"א ורש"י דף מ"ט ודף צ"ג אומר בדיוק הפוך מזה. מה שאומר המהר"י סוראזינה. והשאלה היא מאיפה מביא דעת רש"י כזו?

הפרשה השניה היא: "שו"ת משיב דבר" מהנצי"ב בתשובה סימן כ"א שכתב: ראינו בקונטרס "לחם שערים" משוי"ב ומנקר א' בק' קידאן מגב דברים לאסור שומן שעל הצלעות אחורי חצר הכבד ואומר שהוא חלב הכסלים וכל דבריו במח"כ אינו אלא שטו"ת ודברי הבל, ולבסוף מסיים:

ובאמת ראוי אותו השוחט ומנקר לגעור בנויפה שבא להוציא לעז על ישראל שאוכלי חלב ח"ו. אבל חלילה לנו לחוש לדבריו המרבים הבל בלי די שום סמיכה ולקהות שי: אבותינו ח"ו. וכו'.

הקונטרס הנ"ל הוא נדיר מאד ואי אפשר למצוא בשום ספריה לא שקטתי ולא נחז: ובעהשי"ת מצאתיו והנה מה שרואים עינינו שהגאונים וגדולי ישראל הסכימו אתו והנה הסכמה:

הרב מ"ו סעדי" במ"ו נתן נטע הנבחר מבית הגאון החסיד דק"ק ווילנא להתווכח עניו והסכימו כולם שהחלב אשר על ראשי הדפנות הוא אסור.

בין ההסכמות אנו רואים מהרב המה"ג מהר"א ברודא אב"ד ור"מ דק"ק מסררייז. בעל שם הגדולים השלישי (ווילנא תר"ע) מזכיר את ר' אברהם ברודא מסערריא, בתור חברו של הגר"א מוילנא ללמודים.

מהר"ב ארי' לייב במ"ו אלי' זצ"ל דיין דק"ק קידאן והוא היה בנו של הגאון מוילנא. מוהר"ר מאיר במוה"ר שלמה זלמן אחיו של הגאון החסיד ועוד הרבה הסכמות מהגאונים בזמנו. הרב ר' יהודה בהר"ב נח דיין כנראה חותנו של הגר"א. החלטתי להכניס את הקונטרס יחד עם התשובה סימן כ"א מה"משיב דבר" בספרי, צלמתי דף הראשון ואחרון עם כל ההסכמות יראו גדולי התורה בישראל ובעולם כולו: וישפטו.

וזה ברור שכולנו צריכים להתפלל לביאת גואל צדק במהרה בימינו, כולנו מחכים בכליון עיניים לאליהו הנביא שיאיר עינינו בתורתנו הקדושה אמן.

**מרדכי גבריאלי נכד הקדוש רבי נחום
מן השמים.**

ל ז כ ר

הנשמות הקדושות והטהורות שקדשו שמו הגדול בחייהם ובמותם שנפלו בארץ הריגה ע"י פושעי עולם הנאצים ימ"ש.
ביום כ"ח אדר שנת תש"ב בעיר לובלין.

הסבא רבי נחום מן השמים

כל ימיו לא ידע צורת מטבע ולא טעם אוכל בלי להגיד לפניו דברי תורה וחסידות לקיים זה השלחן אשר לפני ה' תמיד.

אמא שרה לאה — בתו

חייה ומעשיה הן נר בידי להאיר לי הדרך בחיים. תורה שלימדה אותי לאכול הוא יותר קשה מלצום. ותורה ללמוד רק לשמה לקיים מצוות הבורא ולא לשם קרדום לחפור נה. כל ימי חלדי התבוננתי בדברי החכם מכל אדם, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, אבל טרם זכיתי לקיים תורת האם. אבילות לא קיימתי, קדיש שנה ראשונה לא אמרתי, קבריהם לא ידוע. יתגדל ויתקדש שמייה רבא...

לזכר אבי מורי

רבי חיים אליעזר יחיאל בר' יצחק ז"ל שנפטר ה' אדר ב' שנת תרפ"ז בעיר לובלין באהלה של תורה בן ל"ו לחייו.
תם וישר היה, יהי זכרו ברוך.

יזכור חי עולמים את נשמת אשתי הצדקנית **מאשה גינענדיל** בת ר' יהודה ז"ל שנפטרה בדמי ימיה ביום שבת קדש א' סוכות תשל"ו.

הודות לעזרתה יכולתי להתמסר ללמוד התורה הקדושה, מכספה מיגיעת כפיה עזרה לכל הפונים אליה ואני מחזיק ומשלם מכספה לאברכי הכולל שיוכלו להתמסר ללמוד הלכות אונ"ה, שחיטה, טריפות, וניקור החלב.
תהי' זכרה ברוך.

ידידנו ר' דוד להר התומך בכולל שלנו השתתף בסכום כסף להביא את הספר לדפוס לזכר הוריו רבי אליעזר בן נחום ורחנה העניא בת ר' דוד מבית לסנר שמתו מות קדושים בעיר הריגה לובלין בשנת תש"ב ע"י הגרמנים ימ"ש.

ולזכר אשתו הצדקנית.

העלא הדסה בת יהודא ליב בורגר שנפטרה ביום ד' אייר תשל"ח בעיר תל-אביב והי' זכרם ברוך.

ל ז כ ר ו ן

ר' ישראל יואל בר' אהרן הכהן ז"ל — עו"ד צימרינג

שהלך לעולמו ביום כ"ה שבט תשל"ח נ"ט לחייו מחשובי חסידי רדזין מעיר לודמיר — פולין.

כאן בארצנו בנה את ביתו בעיר נתני', המשיך בדרכי אבותיו. יסד בית המדרש לחסידי רדזין בעיר נתני'. בעצמו היה מגיד שעורי תורה בימי השבוע ובשבתות, כל ימי חלדו עסק בצדקה וחסד.

בני משפחתו השתתפו בסכום הגון לאפשר הדפסת הספר הלכה למעשה להנציח שמו. יהי זכרו ברוך.

מה' מצעדי נְכַר כוננו, ואדם מה יבין דרכו, (משלי כ'). כשקבלתי צו התיצבות לצבא הפולני לעיר לודמיר לגדוד 23. עמדו לפני שתי ברירות! לגעל נפשי במאכלים אסורים או לשבת בבית הסוהר — בכלא הצבאי, כל היהודים ששרתו בצבא הפולני אנוסים היו לאכול טריפות. בנוכחותם של הקצינים הפולנים, אמר לי הרב הצבאי שהאוכל של הצבא מורר לאכול והמסרב לאכול משתמט הוא. שלפי החוק עונשו מאסר שנה. ובכלא גם אין מנוס שלא לאכל האוכל שלהם. ר' ישראל צימרינג צעיר לימים היה שקבל עליו לדאוג שאקבל כל יום אוכל כשר, והמשימה הזאת לא קלה היתה. דאג שר' אהרן ביכלר ואשתו הצדקנית יכינו לי כל יום ויום אוכל טרי וטוב ור' ישראל ז"ל בעצמו הביא לי את האוכל למחנה הצבאי שהיה די רחוק מהעיר. בחורף; גשם, קור ושלג. בקיץ כחום לא פעם עמד לפני השער ומן וב עד שיוכל למסור לי האוכל ולא פעם עבר האוכל בדיקה ע"י קציני הצבא אם האוכל הוא זי מספיק טוב. לחייל, וכשהכירו שאין בכוונותי להשתמט אלא שאני שומר באמת הדת היהודים וממלא בדייקנות אחרי הפקודות שלהם שקבלתי אות הצטיינות של חייל מצטיין התיחסו אלי טוב. הרשו לי להניח תפילין כל יום, שחררו אותי מכל עבודה בשבתוננו. ואפשרו לי ללכת העיירה להתפלל. עד היום אודה אני לה' שלא עבר עלי יום אחד בלי להניח תפילין ולא טעמתי מאכל שלהם אפילו מהלחם שלהם כל הזמן ששרתי בצבא. ראיתי בזה ההשגחה העליונה שעל ידי הצבא הפולני נצלתי מגיא הריגה הנאצי והגעתי לארץ הקודש. כשרעיתו וילדיו של ר' ישראל ז"ל בקשו להנציח את שמו בספרי, עלתה מחשבה במוחי: הנשמה הטהורה של ר' ישראל התיצבה לפני בית הדין של מעלה ומלאכים טובים הביאו לפני בית הדין את מעשיו הטובים מהעולם הזה. התיצב מלאך קטגור הציג לפני בית הדין את הטענה שישאל אחר בתפילות בשבתות או שהתפילות היו במהירות ולפעמים גם ביחידות מיד הופיע מלאך עם סל אוכל שישאל נשא באותו זמן לחייל יהודי שלא להגעיל במאכלות טריפות, והמצוה הזאת קיים במסירות נפש, בלי שום כוונות לקבלת שכר לא בעולם הזה ולא בעולם הבא וזאת היתה הסיבה שהתפילות לא היו בשלימות. פסק דין של בית דין של מעלה אמר: ראוי הנשמה הזאת שהצילה יהודי מאכילת טריפות להנציח אותה על ספר שמוקדש כולו להציל יהודים מאכילת חלב שאיסורו כרת.

אנחנו גרמאן
אנחנו גרמאן
(אנחנו)

העמיד תלמידים רבים המשמשים בקודש בתור ראשי מנקרים ומנקרים מומחים ממגידי השעורים בכולל הלכה למעשה.

צורך השעה

ב"ה

בזה אני רוצה להביע את ברכתי והסכמתי למהחבר הרה"ג כש"ת רב וראש הכולל ר' מרדכי מלאכי שליט"א שטרח וקיבץ מדברי הראשונים ואחרונים על הלכות ניקור את הכל עשה בסדר נכון ועל כל זה הוסיף צילומים מכל חלקי הבהמה כל דבר שטעון ניקור הן מחלב דאורייתא והן מדרבנן ומגידי דם, ורשמתי הערותי במקומות שונים, בענם הענין אני מכיר שיש צורך ונחיצות גדולה בספר כזה בשביל כל רב בישראל, משויח כשרות. כדי להסיר כל מכשול וחוסר ידיעה מבהיל בעיניים עקרוניים של חלב דאורייתא ודרבנן וכל שכן שיש צורך למנוע מושגים משובשים ומסולפים בעיניים אלה, כי השגיאות חותרות ופוגעות בעקרים של אכילת חלב חוי"ש.

ספר זה יכול להביא תועלת רבה לכל מי שיש יד ולעזור בעיני כשרות ומאחל אני הצלחה להמחבר שהשקיע הרבה מחשבה בספר שהוא תרומה חשובה לכל עם ישראל אשר עמל ויגע ויגיעה עצומה והגדיל לעשות בזה ולעמוד על מקום ההלכה בטוב טעם ודעת.

ערב ראש החודש תמוז תשמ"ב פתח תקוה

ברוך מייזליש

חמוז תשל"ט

ב"ה

יעקב לנדא

רב אב"ד דבניברק

ארץ-ישראל

הנדון : נקור חלק הפנים

ידוע, כי כאן בארץ מנקרים גם השפאנדרעס

אולם הלוי מה נקרא חלק הפנים.

אם תחתים לחלק הפנים גם מה שאחרי הטרפס(רויס פלייש) יש שם

חלב דאורייתא. ומה שכ' הרמ"א בשו"ע סי' ס"ד היינו רק על חלק הפנים

שלפני הטרפס מקום שמונחת בו הריאה

אבל אם מניחים לחלק הפנים גם מכשר הטרפס כזה לא דבר הרמ"א

כי שם יש חלב ממש

וכן הביא ברכי תשובה בשם קונטרס הסמ"ע,

כי מהחצר הכבוד ולמעלה אין שם חלב ומהחצר הכבוד ולמטה

מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים

הסכמת מרן הגאון פוסק הדור הגאב"ד ירושלים ת"ו בעהמ"ח ס' מנחת יצחק

הנני מצטרף בזה לדברי הגאון הצי הביד"צ שליט"א.

וח"ש בצפי לרחמי שמים המרובים ותקותי כי יבוא מזה זכות הרבים כי הראש הכולל הרב הגי' ר' מרדכי מלאכי שליט"א אתמחי גברא ואתמחי קמיע, כאשר כבר העידו עליו הרבנים המומחים הגדולים שליט"א.

נאום יצחק יעקב ווייס
רב ואב"ד פעה"ק ת"ו

בס"ד

יום ראשון כ' בתמוז תשל"ט פעה"ק ירושלים

מראשי המנקרים דעדה החרדית בירושלים האיך לנהוג בניקור השפונדער'ס הלכה למעשה

אנו הח"מ מאשרים שכל הנכתב בספרו של הרבה"ג ר' מרדכי מלאכי שליט"א. בניקור חלק הפנים הקדמי: מסיר את הקרום שעל הבשר האדום עד סופו שנקרא בלה"מ ריפאלע וגם מנקר את החלב שמתחת לקרום הנייל וחותר לאורך הגיד עד לתזה ומוציאה וקולף את החלב מהגיד עד לקצהו של הבשר שהיא המשך הכסלים של הירך ואח"כ מפריד את הבשר האדום מראשי הצלעות ממקום חיבורן לעצמות הרכות וחותר בסחוסיהן מכל חלבן שעליהן. וכן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל המכסה את העצמות הרכות וכמו"כ מצדו השני קולף הרפאלע במקביל המכסה את הגיד הדם לכל אורכו. כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין לשנות בכל תפוצות ישראל ובגולה.

כ"כ אנו מאשרים שחלק הקדמי והפנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרח.

ר' גד טרוביץ — ראש מנקר בעדה החרדית ירושלים*

ר' יוסף צבי הירשמן — מנקר.

ר' משה ליב קורנבליט — מנקר.

ר' מאיר דוד קורנבליט — מנקר.

* המנקרים הללו מלבד גדול מומחיותם במקצוע הניקור עד להפליא וגם בחלק האחורי, עוד להם זאת שיש בידיהם כתב קבלה בהשתלשלות דור אחר דור מאת הגאון הנורא הקדוש המפורסם מוהר"ר יהויע לייב דיסקין זצוק"ל וזכ"ע, ואתו ריעו בדומה לו הגאון הצדיק המפורסם מוהר"ר שמואל סאלאנט זצ"ל עם בית דינם. (וכידוע שהגאון מהרי"ל דיסקין עסק עוד במלאכת הניקור גם בחי"ל עוד טרם בואו לארץ ישראל).

ספרי ניקור

הראשון שסידר ספר, על ניקור הוא ספר "טהרות אהרן" שנדפס בשנת תע"ה מהמחבר האלוף הר"ר אהרן בן אלוף התורני הרבני חכם וסופר כמוהר"ר משה פערלש מפראג, בהסכמת הגאון מוהר"ר דוד אופנהיים זצ"ל, אב"ד ור"מ דק"ק פראג והגאון מוהר"ר אליזו שפירא זצ"ל מחבר ספר אליהו וזוטא, ר"מ בפראג. והספר הנ"ל הוא ביאור על ניקור חלק הקדמי-הפנים. וסדר את סדרו "חלק הפנים" — בצורת פנים וביאור מיוסד על בעה"ט שהובא בטור סוף סי' ס"ה. וגם הוסיף מה שקיבל מרבותיו מנקרים מומחים בפראג. וגם סידר ספר לחוד על ניקור חלק אחוריים. מה שקיבל מן המנקרים הבקיאים ומומחים מפורסמים איש מפי איש עד הלכה למשה מסיני.

בשנת תק"י נדפס הספר "צנה לדוד" מהר"ר דוד ב"ר גרשון דייטש מק"ק אלברשווי"ר בהסכמת גאוני אשכנז מהגאון הדור רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל, אב"ד דק"ק מיץ, ומהגאון מוהר"ר שמואל הילמן זצ"ל אב"ד דק"ק מנהיים ועוד.

ובשנת תקי"ג יצא לאור ספר הניקור "זבח שמואל" מהזקן שקנה חכמה מהר"ר שמואל בהר"ר משה שו"ב ומנקר מפורסם דק"ק ליסא. תלמידו מחבר ספר "צנה לדוד" מספר, ששאל להמנקרים המפורסמים כמה דברים בעניני הניקור ולא ידעו להשיבו דבר ברור, ובכללם מזכיר גם את רבו מליסא שקבל ממנו קבלה על ניקור לא ידע לענות לו תשובה ברורה, ובגלל זבח שמואל רבו נפגע מדברי תלמידו והוציא גם הוא ספר ניקור אשר בשער הספר מדגיש שחיבורו הוא לתועלת לא רק למנקרים פשוטים אלא בעיקר ללומדים מופלגים. ומביין בבטויים חריפים את ספר תלמידו "צנה לדוד" וכותב שהספר אינו מעשה ידו אלא לבש טלית שאינו שלו לעשות חובר חבר" (וב"ש דף כ"ה ל"א) וגם את טהרות אהרן מבקר הוא בחריפות וכתב שהם מאכילים טריפות ומי שנהג כמוהם יעשו תשובה. (זב"ש כ"ו).

והספר התופס מקום הראשי בספרות המקצועית בניקור אז, היה הספר "בית יצחק" מחובר ספר "אהל יצחק" על שחיטה ובדיקה מאת הר"ר יצחק מארץ הגר ועל יסוד ספרי הניקור הנ"ל יסד ושכלל הר"ר רבי נחום כהן לעווין מזקני ירושלים את ספר "הניקור שלו בעום תורת הניקור הירושלמי".

ואחרי כל, נשארה עוד תורת הניקור בבחינת תורת הנסתר. ומי שלא ידע מלאכת הניקור בפועל היתה לפניו תורת זו כסתומה. ואף שהוא מקצוע חשוב בתורה"ק. ואף שהוא איסור חמור שחייבים עליו כרת נעובה תורה זו לנפשה וכל תופשי התורה לא התענינו בה. ונעשה לדבר מקובל שמקצוע זה הוא בידי המנקרים וגם גדולי הדור כשנשאלה להם שאלה בדיני ניקור פנו אל המנקרים שבעיריהם שיבארו להם ענינים אלה. ואם בזמן הקודם גם המנקרים היו אנשים ידועי שם ובקיאים לא רק במלאכת הניקור אלא גם בהלכות הניקור היו בקיאים ומומחים (בפסק ב' של מהר"י טרוינא שנדפס בסוף תשוב' הראש שמשבח מנהג דק"ק קראינא שהמנקרים שנתמנו שם הם רבנים חכמים יודעים ספר במלחמתה של תורה. לא כן בזמן האחרון שמלאכת הניקור נעשה לדבר המסור לכל אדם, ואף מי שלא קרא ולא שנה עוזק במלאכה זו. ולא די בזה אלא שגם נעשה מומחים בענינים אלו שיש בהם איסור חמור על כרת, ואומר שכך קיבל מרבותיו וסומך על זה שדיני ניקור הם בקבלה איש מפי איש. ויגה כתב על זה הבית יצחק בתוכחת מוסר בסוף דיני ניקור שלו דלפעמים גם רבו לא ש"ה. והתלמיד מניין לו... בפרמ"ג בהקדמתו לאוה"ח סדר ב' אות מ"ו שכתב בעוה"ר אין לומדים

דיני ניקור ומסור לכל אדם וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשריו וטוב לו. ובישי"ש פ"ק דחולין סי' ב' כתב שם: שאין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר בו שהיא ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור.

והנה מה שכתב הרב הגאון ר' שלמה אלטמן זצ"ל מו"צ בווראשא בספר ניקור שלו שהרפיס בשנת תרע"ט. "המנקר צריך שיהיה ירא אלוקים ומדקדק במצוות, וצריך שיהיה זהיר ורזיז כדי שלא יאכל דבר של איסור, כי מי שהאכיל טריפה לאחרים, קשה בפניו לעשות תשובה, ועליו נאמר: "מעוות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות".

עי' בחולין צ"ג ע"א ובש"ע סי' ס"ד סעיף כ"א שאם נמצא חלב אפילו כשעורה אחרי הניקור מעבירין את המנקר, ועל כזית, מכין אותו ג"כ מכת מדרות ע"ש. ובספר "רב או"י מה"ג רבי מאיר אלי וואיענר, אבר"ק יעדוואבנע מסיים בה הכי, ויתן אל לבו את גר"ל האחריות שמוטל עליו באם זלזל בזה הרי הוא נותן את נפשו ונפש ב"ב בערבון שהחליב איסורו בכרת. ולא יסמוך בענין זה על הרגילות והמנהג עד שידע בבירור שנעשה כהלכה.

מספר הניקור ירושלמי

מאת הרב רבי נחום כהן לעווין

מיקירי ירושלים ראש המנקרים בעיר הקודש ירושלים ת"ו. שכתב במבוא לספר:
הניקור, וזה לשונו:

בזמן האחרון שמלאכת הניקור נעשה לדבר המסור לכל אדם ואף מי שלא קרא ולא ש:ה עוסק במלאכה זו, ולא די לו בזה אלא שגם נעשה מומחה בענינים אלו שיש בהם איסור חמור של כרת, ואומר כך קיבל מרבותיו וסומך על זה שדיני ניקור הם בקבלה איש מפי איש, ויפה אמר על זה הבית יצחק בתוכחת מוסר בסוף דיני ניקור שלו, ולפעמים גם רבי לא ש:ה והתלמיד מניין לו. וראה בפמג"ד בהקדמתו לאו"ח סדר ב' אות מ"ו שהתמרמר על זה וכונב שם: ובעוה"ר אין לומדים דיני ניקור ומסור לכל אדם, וראה בישי"ש פ"ק חולין סי' ב' שכונב שאין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר בו שהוא ירא אלוקים ובקי במלאכת הניקור, וכמה צווחו כבר על מכשלה זו שסומכים בהלכות ניקור רק על המנקרים והרבנים משכו את ידיהם מן הניקור.

ורוצה אני להעיר את הלומד בח"א של ספרי זה שהרבה פעמים אני מביא ביאור דו:רי אילו ראשונים שלא נפסקה הלכה כמותם נראה לכאורה למותר, אך צריך לדעת, כי מחנות חומרת איסור חלב, נוהגים אנו פעמים רבות להחמיר אפילו שהלכה לא נפסקה כמותם. וכן לפעמים נהגו להחמיר כאותם האמוראים שמחמירים אפילו שלא נפסקו הלכה כמותם נמו שמחמירים בחלב שבתוך הכסלים.

והנני נותן את הצילום של ההסכמה מאת הגאון והצדיק ר' זעליג ראובן בענגיס זצ"ל.

זעליג ראובן במוהר"צ ז"ל בענגיס

ראב"ד לעדת החרדים של אגו"י

מח"ס לפלגות ראובן

סע"ה"ק ירושלים חובב"א

ב"ה ירושלים עה"ק ת"ו, ט"ז לחדש סיון

י"ג לס' "תנו לנו בשר ונאכלה", "לימוד תורה" לפ"ק.

ראיתי אני את הכתבים של הרב המופלג בתורה ויראה מגזע היחוס יקירי ירושלים תובב"א מהו"ר נחום ב"ר אברהם הכהן נ"י אשר השכיל לסדר בכתובים כל פרטי הניקור להלכותיהן כפי הנהוג פעיה"ק מקדם קדמתה, וברצונו להדפיסם לזכרון עולם למען דעת המנהגים הסדורים פה שנהגו כן המנקרים בהסכמת הגאונים המאורות הגדולים תפארת עמנו שישבו פה בשנים קדמוניות, והנה ראיתי ג"כ כל הני יקר סהדותא שיש לו מן המנקרים המומחים ורבנן קשישאי שנהירין להמחבר הנ"ל דיני הניקור היטב להלכה ולמעשה וז"א הכרתי אותו לבקי בכל הלכות הניקור מראשונים ואחרונים עד להפליא, ולכן נמצאתי לבקשתו להסכים על הרפסת חבורו שיהי' לתועלת גדולה להעוסקים במלאכת קדש זו, ומלאכה גדולה עשה המחבר לזכות את הרבים העוסקים בזה, ויזהרו שלא לשנות לאיזה קולא ח"ו כידוע שיש בזה חשש כרת ר"ל וחלילה להקל באלה ההלכות, ובבטחוני כי לא יוציא הרב המחבר הנ"ל דבר שאיננו מתוקן מתחת ידו. הנני בא עה"ח יום ופרשה ושנת הנ"ל.

זעליג ראובן בענגיס

ראב"ד פעיה"ק ונ"ו.

להחזיר עטרה ליושנה

בכל התקופות, רבני ישראל יחד עם משמשי הקודש, שוחטים, מנקרים, משגיחים על הכשרות שמרו במסירות נפש עילאית על בני ישראל שלא ישקצו ח"ו בדברים טמאים ולקיים בכל בית ישראל השולחן הטהור.

התורה הקדושה הזהירה והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ולא תשקצו את נפשתיכם הנצי"ב ז"ל אומר כמו שהבדלתי אתכם מע"ז כך תהיו מובדלים מהם באורחות החיים וכמו שבעניני הנפש ראוי שיתנהגו לפי מצוות ה' ככה בענין החומר, גופו, ראוי שיתנהגו לפי התורה והמצוות.

הרבנים במקומות מושבותיהם היו עיני העדה אשר על פיהם ישק כל מאורע, הפרטיים והצבוריים, לאור יקרת להאיר הדרך לבני ישראל אשר ילכו בה, בהתנהגותם האישית למופת ובמידות התרומיות שבהם, הסתפקו במועט בוחלים בצביעות, ובדרך התורה והמצוות משכו אחריהם מעריצים רבים, כעמוד האש, כחומה בצורה, כתריס, עמדו נוול ההתבוללות וטמיעה בין הגויים.

השולחן הטהור שנשמר בקפדנות בכל בית ישראל הודות הרב דמתא בעינים פקוחות עמד על משמרתו משמרת הקודש יומם ולילה ונוצר קשר ארוך בינו ובין תושבי המקום שבאו לרב לשאול שאלות הכשרות ודרך התורה והמצוה בלי הגבלה בזמן, האור של נר תמיד שבקע מבית הרב בשעות המאוחרות של הלילה העיד שהרב עומד על משמרת הקודש עוסק בתורה ומוכן לענות על שאלות בעיני דת, לסעד ולעזור לכל אחד, ואוד, בעיניני הפרטיים, אבי הרוחני של העדה בכל עניני הציבור; המרא-דאתרא הקובע, וזהו הנווד של קיום עמנו בזמנים הכי קשים שעברו על עם ישראל בגלות ארוכה וחשוכה.

אחרי החורבן אירופה שפקד עלינו בימינו, קהילות שלימות נשמדו, גדולי תורה ויראה, חסידים ואנשי מעשה, רבניה ומשמשים בקודש היו הקרבנות הראשונים לקידוש השם הי"ד. גדולי התורה ויראה שהשאיר ה' לפליטת בית ישראל הצליחו בעזרת ה' לשקם מחדש את משכנות יעקב, בתי כנסיות ובתי מדרשות, ישיבות, כוללים מלאים ב"ה בלומדי תורת ה' והם העדות הנאמנה לקיום הבטחת ה' נצח ישראל לא ישקר, ודא עקא, הרבנות נשארה בחורבנה.

רבני גאוני קשישא הלכו למתיבתא דרקייעא, וגדולי התורה והיראה מאירופה הלכו על קידוש השם, והרבה קהילות שנשארו לפליטה בתפוצות מבקשים רועה רוחני, מורה הוראה, שו"ב, מנקה החלבים, ואין להשיג. נמצא הרבה מכשולים בכשרות, באכילת טריפות, הגורם; מאחר וקשה למצוא מורה הוראה שאפשר לסמוך עליו אברכי הישיבות והכוללים בחרים במגידי שעורים, רמי"ם, בדיונות, והרכנות נשארה בחורבנה, מעט מאד מבני הכוללים שעוסקים בלימוד איסור והיתר שחיטה או ניקור החלב, והגורם לכך הוא שקשה למצוא רבנים שבידם לענות על שאלות אלו ושיוכלו להדריך את בני התורה במקצועות אלו.

ובהתעצות עם גדולי דורינו שליט"א קבלנו עלינו המשימה הזאת הקשה, לחדש הרבנות ולהחזיר עטרה ליושנה יסדנו בע"ה בית מדרש בשם "הלכה למעשה" בבני-ברק, אשר מטרתה היא להעמיד תלמידי חכמים יראי שמים, שיעסקו בהלכה למעשה, בהוראת איטור והיתר ולהשתלם במלאכת הקודש, שחיטה ובדיקה ומלאכת הניקור חלב. בס"ד הצלחנו לקבל לביה"מ שלנו אברכים מצויינים בתורה ויראת שמים אשר עמלים בתורה, מתעמקים בש"ס ופוסקים מהראשונים ואתרונים, ונעזרים על ידי רבנים גדולי התורה והיראה ומומחים ללמוד שחיטה ובדיקה ניקור החלב, ועוסקים בלימודים, הלכה למעשה, וכל אברך ימצא אחרי תקופה הלימודים ראוי לשמש בקודש.

בכדי להיות כנים למטרתנו הנעלה, להעמיד תלמידי חכמים יראי שמים שיעסקו במלאכת הקודש ושישמשו בתור מנהיגי העדה, עליהם להיות חזקים ברוחם, ברוח התורה של ישראל סבא. עליהם לקיים — לא תגורו מפני איש. החלטנו לא לקבל עזרה כספית משום מוסד פוליטי או ממלכתי בכדי שלא לקבל עלינו שום השפעה מבחוץ אלא מגדולי התורה והיראה.

אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (תהלים פ"ז) חז"ל דורשים אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה ששם קביעת התורה וההוראות בכל יום ויום. משחרב בית המקדש, אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. ידוע לנו שהדרך שבחרנו לא קלה היא, אבל בטוהים אנו בהשי"ת שנצליח. וחז"ל אומרים בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכים וקשרו לכל אחד מישראל שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. כיוון שחטאו ישראל — פירקום, א"ר חמא בר חנינא בתורב טענו ובחורב פרקו, אמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזירו לנו. הרידב"ז שואל: מה חשוב איפה פירקו, ואומר החידוש הוא שלא נחשוב שמלאכי השרת החזירו הכתרים לשמים, לא; הכתרים נמצאים בחורב כלומר בתורה, ויש בידנו לקבלם בחזרה ותלוי בנו.

בספר "רב טבחי" מאת הרב מאיר אלי וואיענר, רבד"ק יעדוואבנע, כתב בהקדמה — ספר לברר הלכות ניקור וכל הלכות הקשורות בכשרות הבשר היה ראוי להכתב על ידי אחד מהגדולים, אך אלו הנשיאים המאורות הגדולים בדורות שלפנינו, הכניסו בהיכל התורה ספרים חשובים כמו ה"אורים ותומים", "שלחן הפנים", ועוד... שהם כלי שרת בהיכל התורה וספרים מקצועיים על שחיטה, וניקור, השאירו לנו לעסוק בזה, והנני מכניס את הקופיץ של הקצבים אשר אם נוכל בעזרת השם להשתמש בו כדת של תורתנו הקדושה הרי יהיה גם כן כלי שרת בהיכל ד' ובעבודת מקדשו.

"למען תהיה תורת ה' בפיך דורשים חז"ל מן המותר בפיך (שבת ק"ח) כשפרעה אמר אל משה "לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יוצג, ענה לו משה רע"ה מצאן ובקר ניקח לעבוד את ה' אלוקינו. כמו שאמר הינועם אלימלך" רמז גם בעבודות הגשמייות, כמו משא ומתן, אכילה ושתייה וכדומה נלך עם כל זה להשי". השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לעשות מאריך שמים אמר הרבי מקוצק זצ"ל.

חז"ל אומרים: גיטין ז', אמר ר' אבהו לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה והאכילוהו דבר גדול, שואלת הגמרא האכילוהו ס"ד, השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמן לא כ"ש? והגמרא מתרצת בקשו להאכילו – לא אכל ממש אלא רצו להאכילו, ותוס' מוסיף שם, אומר ר"ת דלא פריך אלא גבי מידי דאכילה דגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר אסור, אנו רואים שמכשילים את הצדיק בדבר עבירה אם לא נזהר, כמו ר' ישמעאל שקרה והטה, (בשבת י"ב) אמרו רז"ל ולא יקרא לאור הנר בשבת שמא יטה, אמר ר' ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, וקרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קראתי והטתי נר בשבת ולכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמנה. ועוד מקרים כאלו כמו יהודה בן טבאי שהרג עד זומם ועוד ועוד. אומר ר"ת דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור שגנאי הוא לצדיק ביותר. לשון התוספות שבת י"ב, ד"ה רבי נתן אומר ותמוה הדבר שחז"ל העמידו את אכילת האיסור יותר מכל עבירות שבתורה. הדבר טעון הסבר.

בספר ליקוטי אמרים "התניא" פרק ז' אומר: האוכל בשרא שמינא דתורא ושותהו יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו אזי נתברר חיות הבשר והיין, ועלה לה' כעולה וכקרבן, מדובר כמובן בבשר היתר ולש"ש. לשון היתר ומותר כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים שלא יוכל לחזור ולעלות לה'. אבל מאכלות אסורות ועוד. הם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם עד כי יבוא יומם ויבלע המות לנצח. בפרק ח': ועוד זאת במאכלות אסורות שלכך נקראים בשם איסור בלא הודע לשם שמים לעבוד ה' בכח אכילה ההיא וכו', והתפלל בכח אכילה ההיא אין החיות עולה ומתלבשת בתיבות החורה והתפלה כמו ההיתר מפני שאיסורה בידי הס"א והיצר הרע וכח המתאוה לדברים האסורים הוא יצר הרע של אומות עו"ג. אבל היצר הרע וכח המתאוה לדברים המותרים למלאות תאוותו הוא מצד יהודאי לפי שיכול לחזור לקדושה – אבל לדברים אסורים אין כף הקלע לבדו מועיל לטהר ולהעביר טומאתו מהנפש רק צריכה לירד לגיהנום, הרחבתי את הדיבור והבאתי את דברי התניא הקדוש כדבריו וכלשונו להראות חומרת אכילת האיסור.

והנני מביא מספר "רב טבחיא": "כי מי לא ידע את גודל האחריות של אומנות הקצבות אשר אכילת איסור והיתר מסורים בידם ובפרט איסור חלב שהוא מן החמורות אשר בנפשו הוא, בידיהווא, החיים והמות, חותך מכאן וחי, חותך מכאן ומת. כי האוכל חלב ונכרתה, והדבר זה מסור להדיוטים ונשים מבלי דעתם כלל את גבול האיסור והמותר לפי הרשום בכתב בספרים. ידיעתם הם רק לפי המסורת והקבלה מדור דור, וידוע ומובן גודל המכשלה והתוצאות מהמסורת והקבלה בידם שהולכת ומשבשת מדור דור וגם אין להם ידיעה בספרים, לכן אינם חרדים לזה כראוי והחמורות כקלות בעיניהם.

הבאתי לעיל את רבי נחום כהן לעווין מיקירי ירושלים מהמומחים הגדולים ראש המנקרים בעיר הקודש ירושלים כתב בספרו. "תורת הניקור הירושלמי". הרבה פעמים אני מביא ביאור דברי מראשונים שלא נפסקה הלכה כמותם. צריך לדעת כי מחמת חומרת איסור חלב, נוהגים אנו פעמים רבים להחמיר אפילו שהלכה לא נפסק כמותם. כמו שמחמירים בחלב הכסלים. ועוד. ורבה וראב"ד של עדה החרדית בירושלים הגאון הרב רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל וכותב בהסכמה שלו: ויזהרו שלא לשנות לאיזה קולא ח"ו כידוע שיש בזה חשש כרת רח"ל וחלילה להקל באלה הלכות.

תשובה על שאלת רבים

מה הרעש הגדול הזה שלא מנקרים את חלק הפנים? הנה תלמד את הרמ"א בשלחן ערוך ס"ד שכתב בפירושו: "אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים, אלו רק קצת מן הקרום שעל החלב הכסלים ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז, הלא אשכנזים אנחנו ולא ספרדים, נוהגין אנו כמו הרמ"א מורידים את הקרום ודי. וגם אנו מוציאים את הגיד של הבשר שם וזהו.

עניתי להם שטעות גדולה טעו בדברי הרמ"א. ח"ו, שהרמ"א מתיר לאכול חלב. ראשית, עליכם לדעת שבצד הפנים של הבהמה יש שני מיני חלבים. א) חלב הקרב ששם מונח הדיקין וכו'. ב) חלב הכסלים. החלב שתחת הטרפס בין הצלעות אסור משום חלב הקרב, ראה בס' פני ארי החי ואת כל ספרי הניקור עד האחרון הבשר הנמצא בין הצלעות עד היותרת צריכים לקלוף כי הקרב והמעיים מונחים שם, כדי להתרחק מכל ספיקות נוהגים אנו להסיר כדי קליפה כל שטח מתחת הטרפס הכבד כי חלב המכסה הקרב שוכב שם.

שנית, הרמ"א אומר שיש קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים, במקום זה יש שני קרומים, קרום עבה והשני דק, הקרום העבה שקצת מגיע לבשר רפאלע שהוא המשך של צוארון הטריפה שליד הכסלים ועליו מונח חלב הקרב לפנים היו זורקין את הרפאלע לטריפה, אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר ולא היו מפרידים אותו מבשר אלא מורידין החלב הפרוש עליו בלבד. ראה ביאור הרמ"א סימן ס"ד.

ב"שלחן גבוה" סי' ס"ד סקט"ו ביאר דברי רש"י חלב שהבשר חופה יש לה לצד פנים קרום דק לבן המתפשט על כל פני הכסלים והוא אסור משום חלב. לכולי עלמא ותחת אותו קרום דק יש חלב נקלף וגם זה אסור לכולי עלמא. עיין מה שכתב בביאור הרמ"א ס"ד ובביאור רש"י צ"ג חולין.

הרשב"א סבר שחלב שתחת הקרום דק אסור, הדברי המודות תמה על הרמ"א שכתב וצריך להסיר קצת מן הקרום הנשאר בראש הדפנות, ושואל מדוע לא הביא הרמ"א שצריך להסיר את החלב שתחת הקרום? מהב"ח נראה שסובר שיש חלב תחת כל הקרום דק אפילו בחלק הפנים הרי הרמ"א מיידי בחלק הפנים. עיין הכסלים ובביאור הרמ"א ס"ד.

המודרכי בפרק גיד הנשה, אמרו רז"ל דקרמא דכפלי אסור משום תרבא, וזה נתבאר בס"י ס"ד, בפרק גיד הנשה סי' תר"ס הביא בשם ס"ה וגם באורחות חיים הל' מאכ"א אות פ"ה כתב וכן צריך להסיר הקרום מן הבהמה מצד הפנים סמוך לדופן החזה וזהו קרום שעל הכסלים, והביא הר"מ בס"י ס"ד אות ו' הרי מפורש בהדיא דהקרום שעל הכסלים אפילו בחלב הפנים אסור משום חלב.

לסיכום דקרום דק לא הוי חיפוי לכולי עלמא, ובזה כולם מודים. והרשב"א סובר שהקרום לבד לא נקרא חיפוי בשר אפילו הקרום העבה.

בספר פני ארי החי סי' ה' כתב: וכן נוהגים פה לאסור אותו חלב שתחת הקרום העב וקולפין הבשר שתחתיו. עיין הכסלים.

בס' תועפות ראם על היראים סי' מ"ז אות י"ז מביא בשם ספר בא"ה לפי אלו שחושבים שהקרום חשוב חיפוי בשר הוא מטעם דקרומין מותרין מן התורה, וכתב שם בפירושו בחצי הבהמה של הפנים יש קצת מן הקרום של חלב הכסלים הנשאר שם בראש הדפנות וצריך להסיר הקרום משם יוצא שגם הקרום גם אסור משום חלב הכסלים.

ועוד טענתם אנו אשכנזים, טעות גדולה שהרמ"א כיוון לזה למנהג אשכנז ספרד, הוא כיוון לארץ אשכנז ולא לפולניא ולא לשום מקום. עיין הכסלים.
ה"דרישה" ובאשכנז נוהגין בהן היתר וצרפת וברומי ובלומברדיא, ובאיסטרך בדילין הימנו ועונשין עליו כרת.

בעל "גבעת פנחס" מגדולי הרבנים מהונגריה, וזה לשונו: "מהנכון להעתיק מהפמ"ג באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ח סדר ג' אות א' וז"ל: בעוה"ר לע"ע אין לומדים דיני ניקור ומסור לכל וראוי לכל מורה אם נאפשר לו ללמוד אשריו וטוב לו, והובא גם בדרכי תשובה סי' ס"ד סקמ"ד, והוסיף מ"ש ביש"ש פ"ק דחולין סי' ב' שכן שאין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלוקים ובקי במלאכת הניקור.

אמנם קשה למתוח קו בקורת על כמה ממאורות הגדולים שנהגו כך. לדאבוננו קלישות הידיעה בניקור ביחוד מצד המעשי והשימושי אצל בעלי הוראה והביאה לידי זה שכל ההסתמכות במקצוע זה היתה רק על המנקרים לברם. וביחוד בזמן האחרון שהמנקר מטפוס הישן הירא וחרד הוא נהיה לחזון חולף ובמקומם באו מנקרים שאינם בני תורה כל כך ואחריות גדולה ומכופלת רובצת על הרבנים ודיינים בענין כשרות. כבר צווחו גדולי התורה על ההתרשלות הלימוד בשטח זה.... הפמ"ג באו"ח סדר ב.א. וכתב: בעוה"ר אין לומדים דיני ניקור וראוי לכל מורה אם נאפשר לו ללמוד אשריו וטוב לו. ביש"ש ובספרי ניקור כתוב על זה הרבה. והנה מה שכותב הרא"ש שאין הכל בקיאים בזה. המנקר הפשוט לא יכול בשום אופן לתפוס במוחו הבחנה זו. ראיתי בעיני את המכשולים הגדולים בזה. בכרך מפורסם נתעורר על שטח זה בשעתו מחאה עזה. והמנקרים בטעותיהם כך המנהג שקבלנו. אכן באמת מנהג המנקרים ובפרט בזמן האחרון לא תמיד יסודו בקודש. לכן נכון הוא שהמתלמד תורת הניקור לא לסמוך על דברי המנקרים, לבדוק להתחקות על מעשיהם אם מתאימים לפי הדין".

פסק שני ממהר"רי סוראזינה בסוף שו"ת הרא"ש :

"ואל יעלה על דעתכם שהקצבים והבודקים מקראקא המה הדייטים ועמי הארץ ושאין בידיהם רק מצות אנשים מלומדה ולא יותר. זה אינו אדרבה, גלוי הוא ומפורסם לכל נוי שהיה בק"ק ההיא שכל הקצבים ומנקרי הבשר המה רבנים חכמים יודעים ספר מלומדים במלחמתה של תורה שכן המנהג עוד בכל ארץ אשכנז, וראמאני פולני ורוסיא לבלווי למנות שוחטים ובודקים וקצבים כי אם בעלי תורה ויראי ה'.

ובעוה"ר העזובה רבה והדברים מרכיב מכאיב לב וראוי לדקדק במנקר כמו אצל השוחט ואין לסמוך על הטבח שהוא נוגע בדבר (יו"ד ס"ה). ונהגים שהמנקר נוטל כתב קבלה מן המומחה. דברי תורת הניקור השלם מאת הרה"ג הרב שמחה מאלין מו"צ בעיר ביאלסטוק — פולין.

ובספר בית יצחק כתב מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים להשגיח עליהם הם סומכים על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבו לא שנה, וא"כ תלמידו מנין לידע, וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשין בו. נשים ועבדים וקטנים, ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב, וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום, ולאחר שנתמנו לשו"ב עושים את עצמם למנקרים, ואנשים סומכים עליהם ואין מי שישגיח עליהם והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטיב ענין זה. על כן צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטיב סדר הניקור דחלק הפנים, ואח"כ ישאל להשו"ב ולהורות להם הדרך אשר ילכו בה שלא יכשל ח"ו ולא יצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

בשו"ע יו"ד סי' ס"ד סעיף כ"א וז"ל: טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום מלמדין אותו ומוזהרין אותו שלא יזלזל באיסורין אבל אם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה מעבירין אותו. ואם נמצא אחריו כזית אפילו בהרבה מקומות מכין אותו מכת מרדות ומעבירין אותו. ובדרי"ת שם הביא בשם הפסקים של הגאון מהר"י סוראזינא בסוף תשובת הרא"ש בפסוק א' שמשבח המנהג ק"ק קראקא שהקצבים והמנקרים הם בני תורה רבנים חכמים ויודעי ספר.

בספר מלחמתה של תורה ובכרתי סוף סי' ס"ה ש"כ גם בזמן הזה יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקות כשרות המנקר כיון שבזמן הזה רבו החומרות ואין לסמוך בניקור כי אם על בקי וירא ה' ברבים. וזה לשונו: "מיזם עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור, להיות בקי בדון ובשמותיהם לא סמכתי על המנקר כי אם מה שאני מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, כי זה הרבה שנים שאני עוסק בעיניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים גדולים ועוררתי על זה. ואפלו בעיירות שמעמידים משגיחים על הניקור גם הם לא יודעים ולא מבינים מה להשגיח כי כל השגחתם היא על ענינים אחרים... ולא על העיקר. ומהקצבים, הם מקבלים את התשלום ואפילו שרואים איזה ענין, קלות אצלו מוכרחים להיות עומדים ושותקים, כי בוקי טריקי תלוי בו, כן היותר טוב שיקבלו את התשלום מקופת הקהל ולאסור על המשגיח לקבל אפילו מתנה קטנה מהקצבים ואז יעמוד המשגיח על ראשם ויפקח כראוי ודבריו ישמעו. מספר גבעת פנחס.

כתוב בהקדמה לספר גבעת פנחס.

חז"ל אומרים מס' ברכות כ"ח ע"ב, ר' נחוניא בן הקנה בכניסתו לבית המדרש היה מתפלל יהי רצון מלפני ה' שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בני חברי ולא אומר על טמא טהור... ולא יכשלו חברי בדבר הלכה, עיין תוס' יו"ט שלא תארע תקלה על ידי, הרי רעה תבוא על ידי שאגרום להם שיענשו, אבל הכשלו בדבר הלכה לא חשוב כיון שחבריו רבו עליו והרי הלכה כרבים. "בלחם רב" דף צ"ח ע"ד מפרש יותר ואומר מזה הרעה היא בזה שהחברים יראו שטעה, מזה לא יארע שום תקלה שיפגעו בכבודו, אלא התקלה היא אם חו"ש יכשל בדבר הלכה אשר לא כדת של תורה וחבריו גם הם יטעו והדבר יחשב כטוב ויחשבו הדבר לאמת "ויאכלו ענוים וישבעו" אז ח"ו יצמח מזה תקלה לרבים. על זאת יתפלל כל חסיד בכניסתו לבית המדרש שה' יצילוהו מזה.

בספר הניקור "תקון לדוד" מאת צבי פנחס בן הר"ר אליעזר געלבארט, חזן ושו"ב בק"ק בורגונדשטאט במדינת בייערן, כותב: ביותר ובחלק הפנים ראיתי כמה פעמים בוקי סריקי מעשים אשר לא יעשה... וכמה פעמים עמדו נגדי המנקרים דשם ואומרים בחופזה כך קבלנו וכך מנהיגנו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרים אם אמת בדבריך, למה הרבנים הגדולים אשר בארץ המדה חכמי הדור אינם מזהירים אותנו על זה. ואני בעניי אמרתי להם בודאי חכמי הוראות אינם יודעים מזה דבר המכשיל ולו ידעו והכירו את ענין הניקור בודאי היו משגיחין והיו עושים גדר לפרצה זו, ועל מנהגם אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם. העתקתי דבריו כפי לשונם.

כבר ביארתי מה שאמרו רז"ל "כשר שבטבחים" ורש"י מפרש ספיקי טריפות באות לידיים ומאכילות לנו, ותמוה הדבר אם בכשר שבטבחים אומרים חז"ל שמאכילין לנו ספיקי טריפות איך אנו בכלל אוכלין בשרא? מכאן נראה שגם בדורות הקודמים הטבחים לא היו בני תורה. עיין חולין דף ט', וכוונת חז"ל ל"כשר שבטבחים" לאלו הקצבים שחושבים את עצמם שיודעים לפי מנהגם שקבלו לכן לא צריכים לשאול מהחכמים על ספיקות והכל כשר אצלם. באלו חשדו חז"ל ואמרו כשר שבטבחים... ורש"י מפרש ספיקי טריפות באות לידיים ומאכילים לנו מחסרון ידיעתן.

בספר ישועות יעקב סי' ס"ד הביא בשם רש"ל שיראי ה' נהגו לא לאכל בשר אחוריים. גם בא"ה סי' ס"ד אות ז' כתב דיש להחמיר שלא לאכל בשר אחוריים. גם בארצנו הקדושה המדקדקין והמחמירים לא אוכלים בשר מחלק אחוריים. וכ"כ בדרכי תשובה סימן ס"ה צ"ג במקומותינו שאין אוכלים בשר אחוריים כלל.

והחלטתי להוציא לאור ספר ניקור על החלק הקדמי והפנים, כי דבר בעתו הוא בשביל התפוצות שרובם אינם משתמשים בחלק האחורי וכל ספרי ניקור שיצא עד היום עיקר הדגש שלהם הוא על חלק האחורי שיותר קשה לנקר, ונתתי הרבה תמונות על כל חלק כי רבה העוובה בשטח זה, שיהיה הכל מובן וברור להראות באצבע את האסור והמותר בצורה מאד ברורה.

אנו לומדים מהקב"ה בכבודו ובעצמו הראה למשה זאת החיה אשר תאכלו, עיין חולין מ"ב ותוס' שם. בודאי הראה הקב"ה למשה את חלב הכסלים ותרבא דתותי מתניי וכל החלבים כי הכל הוא הלכה למשה מסיני, עיין ברמב"ם.

הבאתי בספר הרצאות כלליות ופרטיות, הצד הלימודי לפי מקורי הש"ס ופוסקים הראשונים והאחרונים ומכל ספרי הניקור שיצאו עד הזמן האחרון וצד המעשי תמונות וציורים וביאורים. וזה יביא תועלת לא רק לעוסקים במלאכת הניקור אלא גם רבנים בעלי הוראה או"ה יוכלו לרכוש ידיעות מקיפות ברורות על ניקור חלק הקדמי והפנים. וראוי הוא להמנות רבנים מפקחים על מהשגיחים באיטלויזים, בבת"י מלונות, בבת"י המטבחים שיודעים הלכות או"ה וניקור הקדמי, כמו שהובא בגמרא רב נתן בר שילא ריש טבחיא דצפורי... העיד נתן בר שילא רב טבחיא דציפורא חולין נ"ח. כנראה שהוא ד"ה המשגיח עליהם לכן קראוהו רב טבחיא.

כתבתי את ספר הניקור חלב הקדמי פנים עם תמונות שמראה בצורה ברורה ומוחשית את ניקור חלב הפנים וקדמי להוציא מחשבות פסולות על מנהגים שונים לאכל חלב, והבאתי בספר את כל השיטות מש"ס ופוסקים מהראשונים והאחרונים מכל ספרי ניקור וגם הלכה למעשה שיש לי שימוש בזה ב"ה למעלה משלושים שנה.

מטרתי היא להסיר כל הספיקות בענין זה. אמנם בשנים האחרונות הופיעו ספרי ניקור מאד חשובים ולא צריכים להוסיף עליהם, מאת הרב נחום כהן לעזין, ואח"כ ניצני ניסן, רב גדול בתורה וראש מנקר מביאליסטוק השקיע עבודה רבה ומומחיות גדולה בזה והספר הוא ספר שלם לא צריכים להוסיף כלום על זה.

אבל היות שהם כולם הדיגשו עיקר עבודתם על חלק האחוריים שזה קשה מאד ושם השקיעו עבודה רבה. ובחלק הפנים ראו כדבר אשר ידוע ומוכר היטב.

ואני ראיתי את החורבן שהביאו המנקרים במקומות שלא מנקרים חלק אחוריים וחושבים שאין חלב ולא למדו כלום וגם מזלזלים בחלב הקרב חלב הכבד חלב המעיים החטחול וכל מלאכתם היא להוציא כמה גידים של דם ובזה יוצאים מלאכת הניקור, החלטתי לכתוב את הספר הזה רק לחלק הקדמי פנים שיהי להם יותר קל ללמוד וגם לרבנים ידעו ללמוד לקח מספר זה והי' יצליח דרכנו להסיר מכשול מאחינו בני ישראל בכל מקום שהם וישלח לנו הגואל צדק במהרה בימינו אמן. תפילתי היא שנזכה להרמת מצב הכשרות וקין התורה בכל מקום ומקום ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

מרדכי גבריאל מלאכי

BETH DIN ZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
JERUSALEM, P.O.B. 1806

ב"ה
בית דין זדק לכל מקהלות השומרים
ע"י ועדה החרדית - תל אביב
(תעודת הזהות והאישורים)
מנהל: ירושלים תשס"ו
ת.ד. 1806

מנהל: ירושלים תשס"ו. לחדש אדר א' שנת תשס"ו

אזהרה בענין ניקור

נהוג ומקובל בכל תפוצות ישראל למנות שוחטים ובודקים מוכחים ויראי ד' מרבים
שיש בידם כח קבלה מחכם הראוי לסמוך עליהם. ולעומת זה רבה ההזנחה בענין ניקור שכל
מקור מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר סמלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום
העזרה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך, ועו"ו רבא המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי
כרת ר"ל, ומה שאומרים לסמוך ע"ד הרמ"א ביו"ד סי' ס"ד ס"ו דבחיזי בהמה של פנים אין
בהם מחלבים אלו רק קצח מן הקרום שעל חלב הכסלים וכו' - ד"ו גופא צריך לימוד ובקיאות
דאל"כ בקל יכשלו באיסור חלב דהכבוד יש חלב בהסתחול וחומי דם כהלשון.

עוד יש לדעת מד' הנוכח"ת יו"ד סי' ל"א עד כמה אפשר להניח בהצלעות לחלק הפנים
וכפי שסיכס כשו"ח בית שלמה ח"א יו"ד סי' ק"ז המנהג בכל תפוצות ישראל בגלילותינו
יחזור לחלק הפנים סמוך ממה לצלע שנים עשר והבשר שאחר צלע י"ב מניחים לחלק אחרים
ואין מוציל רק ניקור ממקד הבקי לנקר חלק אחרים וא"א לבאר כל פרטי הענינים כמבואר
כרמ"א ס"ו.

אך זאת דעתנו שאין כדאי לחפש קולות במקום שיש סחמירין כאיזהו חלק כי בלא"ה יש
ספק בעד בהבטה, ואשר ע"כ באנו להזהיר שכל הנא למלאות ידו במלאכת הניקור יהיה זה
דוקא אצל מנקר מופתה ויר"ש מפורסם ואחריו שהלז יתן לו הודעה ואיסור שלימודו עלה יפה
ובקי וזריז במלאכתו יתפיע בפני בי"ד או חכם המקובל להורות הוראה להבחינו ואז יקבל
ממנו כח קבלה לסופכו למשרת מנקר.

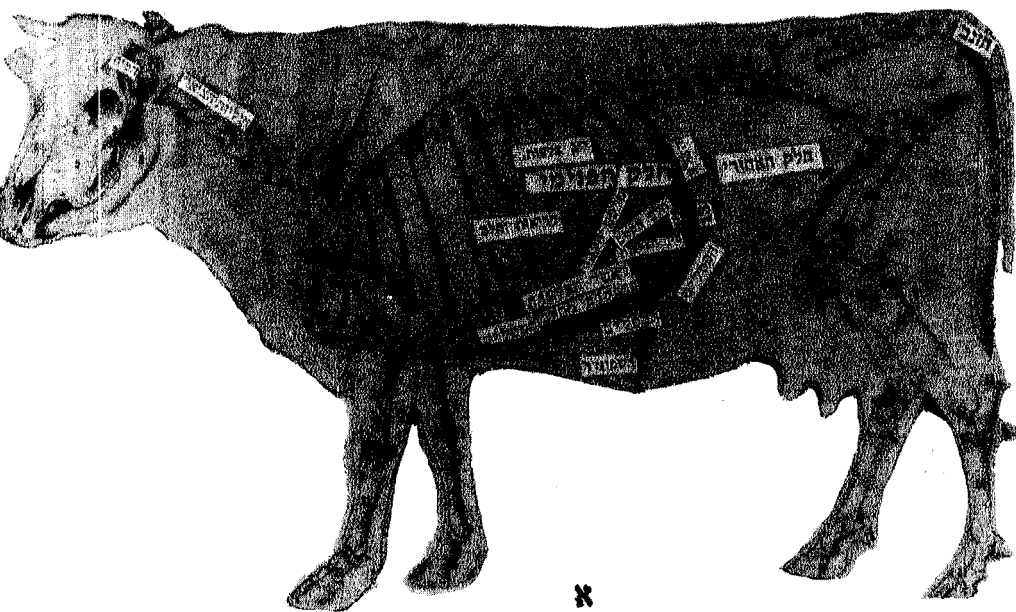
מנהל: ירושלים תשס"ו בחודש מנחם אב תשס"א לפ"ק.

ישראל זדק

אשר ירושלים תשס"ו בחודש מנחם אב תשס"א לפ"ק

אשר ירושלים תשס"ו בחודש מנחם אב תשס"א לפ"ק

- הבהמה מתחלקת לשלשה חלקים: —
א. חלק הקדמי
ב. חלק הפנים, הקרב — אימורים
ג. חלק אחורי — ירכיים

חלק הפנימי

בחלק הקדמי נמצאים אברי הנשימה ובחלק האחורי — אברי העיכול.

ביאור חלק הקדמי, והפנים

חלק הקדמי. החיבור לאחור, הכסלים. בשני חלקי הבהמה

בניקור חלק הקדמי השפונדר ובחלק הפנים, רבים המכשולים. הסיבה היא חוסר ידיעה ברורה להלכה ולמעשה. המנקרים המומחים, לא ברור להם די הלכה לכל פרטיהם כי רבה היא. עיקרי הלכה נמצאים בגמרא, בראשונים ובפוסקים והציר שעליו סובבים בעלי ספרי הניקור היא בעה"ט בטור סוף ס' ס"ה ועל גדולי המומחים בניקור בדורות הקודמים שקבלו בקבלה איש מפי איש ואחרי כל זה כותב בעל תורת הניקור הירושלמי, נשארה עוד תורת הניקור בבחינת תורת הנסתר. ובפרט בניקור חלק הקיזמי שהוא ההמשך של החלב מחלק האחורי. ויעזור ללומדי תורה, להבין בצורה ברורה את הגמרא ורש"י וכל המפרשים.

ביאור

הקדמי נקרא למעלה מהטבור והאיברים החיצוניים כמו: הראש, היד הכתף. הפנים הקרב — האימורים: הכרס, המסט ובית הכוסות, הדרא דכנתא, הקיבה, ובני המעינים, הדקין, הטחול ויותרת הכבד. חלק אחורי הירכיים-הכסלים שלמטה מהטבור המתנים הכליות והירך.

סדר הניקור

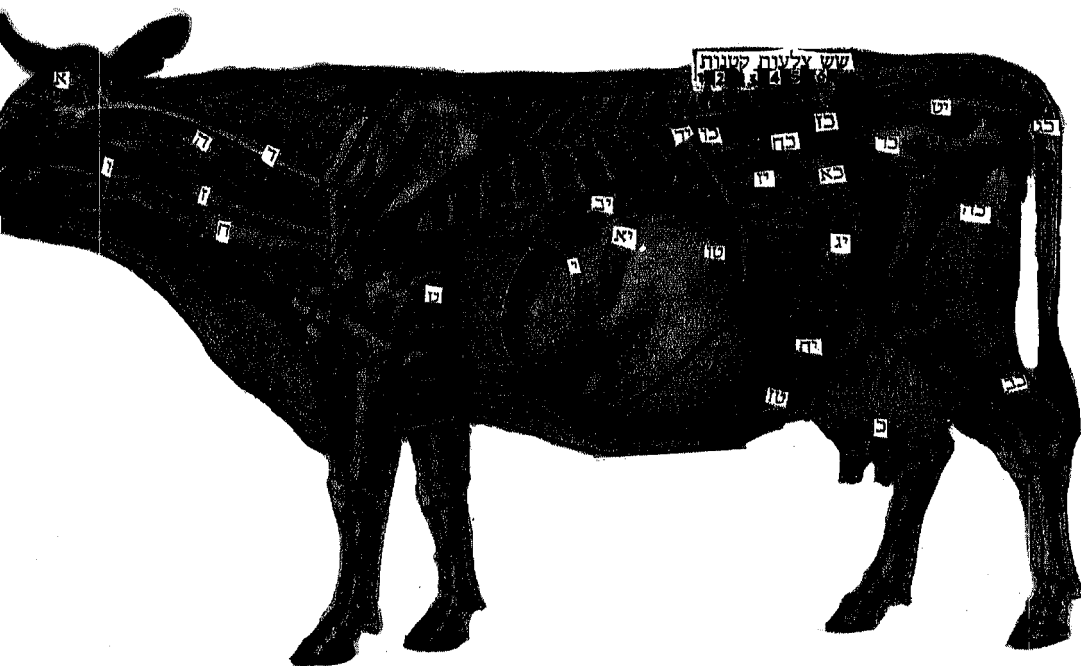
חלק הקדמי

הריפ — אצבע הטריפה, טרפש הכבד, (רויט פלייש) המחובר לצלעות, הראפאלע — הגידים: מהצלע 11 וה-12 והגיד למעלה מהצלעות איפה שמתחל השפונדרע אלו הם מחמשה חוטי הכפלא. צלעות 12, והצלעה ה-13 משאירים לחלק אחורי, יש מקומות שלקדמי נשאר רק 10 או 11 צלעות ויתר לאחורי.

ראש הדופן שפונדרע

סוף צלעות הרקות הסחוס

"שלד" והאיברים הפנימיים של הבהמה

תמונה ב

- א. המוח הגדול.
 ב. הלחי העליונה
 ג. הלחי התחתונה.
 ד. חוט השדרה.
 ה. חוליות צואר המפרקת.
 ו. טבעת הגדולה — תורבץ הושט.
 ז. הושט.
 ח. הקנה.
 ט. הלב וטרפש הלב.
 י. תעלת הושט.
 יא. הטחול.
 יב. הכבד.
 יג. המעיים הדקים
 יד. הצלע הי"ג
 טו. הכרס.
 טז. כסלים בשר החופה את רוב הכרס.
 יז. הדרא דכנתא, המעיים הגסים.
 יח. המעיים הדקים.
 יט. כרכשתא. הלחולת, המעי הישר. ריש מעי באמתא.
 כ. כחל.
 כא. סניא דיבא.
 כב. צומת הגידין.
 כג. חוליות הזנב.
 כד. בוקא דאטמא. האנקא.
 כה. גיד הנשה.
 כו. חלב המותניים הסינטה תרבא דתותי מתני לשיטת רש"י פשטא וגמדא.
 כז. מקום המתנים (לשיטת הרמב"ם) מקום עיקרי המתנים סמוך לראש הירך.
 כח. כוליא.

חלק אחורי

חלק האחורי מתחיל מהמותנים הסינטה והפיליי מקומם בגב הבהמה על שש הצלעות הקטנות הסינטה מצד החיצוני והפיליי מצד הפנימי וכאן החלב המתנים לשיטת רש"י לפי הפרישה, והחלב כאן לא נקרא חיפוי בשר. ומהסינטה מתחיל הכסלים פאלדע בשר הסינטה נמשך מבשר הצלעות הקטנות.

מתנים

הצד החיצוני מהסינטה מצד גב הבהמה הדבוק לצלעות הקטנות.

צד השיפול של הסינטה, למטה, המחובר לפלדה.

חלב המתנים

שיטת הרמב"ם בפ"ז מה' מאכ"א היא שחלב המתנים נמצא בעיקרי המתנים סמוך לבוקא דאטמא כי שם נמצא (הלונבייל) פיליי וראשו מונח על עצם האנק"א ושם נקרא עיקרי מתנים. ולא לו הסוברים כשיטת רש"י ולפי הפרישה דתרבא דתותי מתני היא החלב תחת הפיליי המונח לאורך הצלעות הקטנות ושם הבהמה בחייה פרוקי מיפרקא, אבל לפי דעת הרמב"ם שחלב המתנים היא החלב הנמצא בעיקרי המתנים — סמוך לראש הירך הסמוך לבוקא דאטמא, ושם רואים אנו שאינו — "גמדא ופשטא" — וחלב שם אינו מתגלה כי שם אינו פרוקי מיפרקא.

הניקור הירושלמי מבאר ואומר: החלב שמתחת הפיליי לכל האורך מונח על צלעות הקטנות אסור שמואל. כי פרוקי מיפרקא ולפי שיטת הרמב"ם החלב הנמצא מתחת ראש הפיליי הסמוך לבוקא דאטמא.

חלב המתניים

בחלב יש כלל: אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר חולין צ"ג, גם דעת הרמב"ם שהבאתי לעיל חלב שהבשר חופה אותו מותר וגם דעת הרא"ש חיפוי בשר מותר היוצא מהכלל היא חלב מתחת המתניים — תרבא דתותי מתני אסור מטעם בהמה בחייה פרוקי מיפרקא והחלב תחת המתנים מתגלה בחייה לכן אפילו אחרי השחיטה החלב מכוסה לא מועיל כיוון ולא נקרא חיפוי בשר ואסור. מדובר, החלב מתחת הלונביל" שנק' - פילוי — המונח על השש צלעות הקטנות אע"פ שהחלב תחת הפילוי מכוסה על ידי הפילוי בכל זאת אסור מטעם פרוקי מיפרקא. אבל חלב אחר הנמצא תחת הבשר והבשר חופה אותו מותר, ורש"י מפרש חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר.

תחילתו מצלע השלש עשרה וסופו בעוקץ "האנקא".
ציור פילוי על עצם המתניים

הפילוי מצד החלל כשהוא רבוק לעצם

הפילוי אינו מכסה את כל העצמות הקטנות אלא שכבת בשר דקה. חלב רב ממלא את החלל.

במקום הפנוי, שאינו מכוסה פילוי, נקרא חלב שעל כסלים.

רש"י קורא לשטח זה גובה הכסלים, ולכן הוא מסביר, שבחיי הבהמה נמצא חלב הזה בגובה הכסלים.

הפרישה אומר: לצד השדרה נגד הצלעות הקטנות מתחיל להיות לבן והוא חלב מגולז; ואסור — "ומשם הולך ומתפשט עד תחת הטריפה לידווי"ץ וגם אותו שתחת הלידווי"ץ אסור אע"פ שהוא מכוסה בבשר לא ברור כוונת הפרישה מה נקרא "הטריפה לידווי"ץ על זה; מסביר הניציני ניסן: יש מפרשים שהכוונה ללדביץ הטריפה, הנמצא בין הקושלץ והפלדו; סמוך לצלעות הארוכות שבחלק הפנים. הלדביץ מתחיל מתחת לסינטה מהחוליא; השלישית בערך, ונמשך לאורך ראש הסינטה, ומכאן ממשיך וחודר לתוך בשר הצלע השלש עשרה והלאה לצלע השתים עשרה הנקרא אצבע הטריפה וזוהי אותו לטרפה יחד ענו בשר מצלע השלש עשרה שבחלק הקדמי החלב הנמצא תחתיו הוא חלב אסור לדעון הפרישה — ששם אמרינן פרוקי מיפרקא. והניציני ניסן מביא עוד סברה ואומר ויש מנקרינו שמפרשים, שהכוונה של הפרישה היא ללדביץ הטריפה של גב הפיליי המונח מתחונ לעצמות העצה בין הפיליי ובין העצמות, מתחת לגב הבהמה והלדביץ שם ג"כ אסור משונו פרוקי מפרקא.

המותניים על שש צלעות קטנות

בשר הסינטה על העצמות
וששת הצלעות הקטנות ל חוליותיהן

צד פיליי

סינטה על עצמות הקטנות בלתי מנוקרת
מצד שני נראה הפיליי על עצמות הקטנות

כמו שמוכיח הבהע"ט. ומסיים בסוגית חלב המתנים בירור זה תשמש מקור לכי: המקומות מהם מדובר על חלב המתנים שמתחת הלדביץ הטריפה או לונבל הטריפה. לסיונו חלב המתנים שהרמב"ם אומר הוא החלב הנמצא בעיקרי המתנים הכוונה לחלב הנמצא תחת ראש הפיליי המונח על עצם האנקא הנובע בחיבור הבוקא דאטמא ולא יותר. ולפי שיטת רש"י כל החלב הנמצא תחת הפיליי לכל האורך המונח על שש צלעות הקטנות זהו דעת בעל הניקור הירושלמי חלב המתנים לפי דעת הרמב"ם הם כלשונו, בעיקר הירכיוז באו"ה כלל ז' ס"ח כותב: פרוקי מפרקא פי' כשהבהמה מהלכת נמשכים המתנים לצד הראש והירכים לצד הזנב ונגלה אותו חלב והוא אסור.

כסלים

חלק האחורי כסלים, פלדה, פלנקין, מתחיל מלמעלה מהשש צלעות הקטנות, מבחוץ לצד העור מונחת הסינטה ומצד הפנים לכל אורך הצלעות הקטנות הלונבי"ל (פילי) שמכסה את כל השטח של השש הצלעות הקטנות לפי רש"י זהו חלב המתנים אמנם החלב שהבשר חופה אותו מותר כי יש לו דין בשר ולא חלב וכאן אעפ"י שהבשר חופה אותו אסור וזהו התרבא דתותי מתני אסור. והטעם: אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא חולין צ"ג.

מאורך הסינטה שעל הצלעות הקטנות מתחילים הכסלים ונמשכים לכל מרחב הבטן מלמטה משני הצדדים ועולים בצד השני עד הסינטה השנייה למעלה כל החלק הזה יש הבטן של עור ובשר נקרא כסלים או פלדה רק הצלע השלש עשרה דבוק בבשר הפלדה רגזה המספרים 3.2.1 ובין הצלע ה-12 שמחובר לחלק הקדמי לצלע ה-13 שמחובר לחלק אחורי הוא אמצע הבטן הכסלים המחלקים בין חלק האחורי הנקרים כסלים ובחלק הקדמי נקרא שפונדר ובין המספר 3 ל-4 נחתך המשך של צוארון הטריפה בכיון החלק הקדמי והוא נקרא רפאלע.

ראה בציוור חלב הכסלים שתחת הכליות לפי שיטת רש"י שבחיי הבהמה חלב זה נמצא בגובה הכסלים מקום שהכסלים מתחברים להסינטה כמו שבארנו בהמה לאחר השחיטה ששוכבת על הארץ הכליות הן למעלה וכסלים מתחתיהם ולפי הסברה של תורת ניקור הירושלמי הבהמה לאחר השחיטה שתלוייה ברגליה הכליות הם למעלה והכסלים למטה.

כל השטח הפנוי מצלעות מלמעלה מאורך 6 הצלעות הקטנות, עד למטה כיוון הקיקיע בכל מרחב הבטן מסביב משני הצדדים עור ובשר נקרא כסלים בלשון המנקרים פלדה. בתורה: ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים. רש"י מפרש: שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה הוא בגובה הכסלים והם הכליות מלמטה זהו חלב שונחת המתנים שקורין לונבילי"ש לובן הנראה למעלה בגובה הכסלים ובתחתיתו הבשר חו"ג.

לפי זה פירש רש"י בחולין צ"ג חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ובויקרא ג' פ' ד' פירש רש"י הכסלים (פלנקין בלע"ז) שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה הוא (החלב) בגובה הכסלים והם (הכליות) מלמטה תחת גב הבהמה וגובה הכסלים הנו על הכליות. נבאר דברי חז"ל חולין צ"ג אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר. רש"י: חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים, וא"כ נבלע וחת הבשר ארום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומה שהבשר חופהו מותר וכשבלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר שדק הוא אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם: ועינו נראה דחפוי גמור הוא.

לפי פירוש הפרישה כוונת רש"י שכתב: תחת הכליות ונראה בגובה הכסלים הכוונה לחלב מגולה הנמשך מן בשר אדום – והצוארון – הטריפה הנמשך לצד הגב חלב בגובה הכסלים והוא חלב מגולה ואסור לפי כל הדעות והוא תחת הכליות וכשמפרידים הכליות נראה אותו חלב אבל אותו חלב הנמשך מתחת הבשר אדום (רש"י) ואח"כ נבלע תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר לפי הפרישה כוונת רש"י לבשר אדום צוארון הטריפה זה נקרא "חלב שהבשר חופה אותו ומותר – וכן פסק הרמב"ם בפ"ז מהלמאכ"א ה' ז' דחלב שבתוך הכסלים מותר וכן ביו"ד ובטור סי' ס"ד.

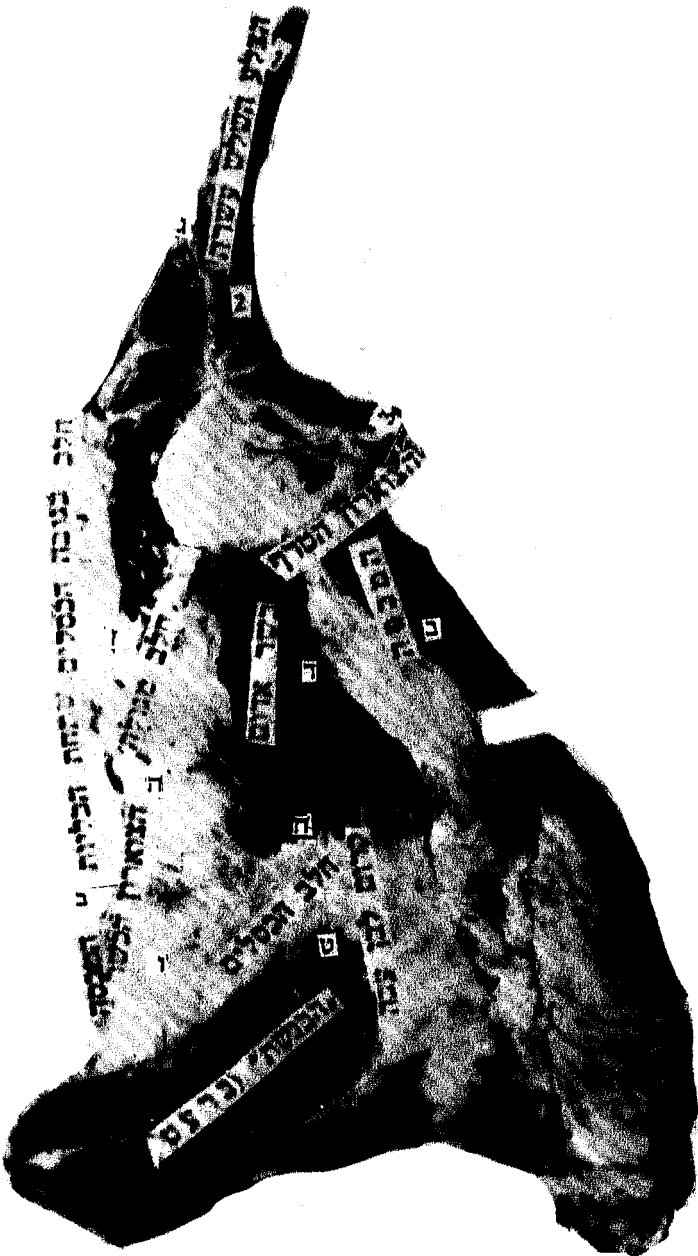
ציור הכסלים

ציור הכסלים הצלע ה'13

הכסלים פלדע

הכסלים מתחלקים לשלש חתיכות זה על גבי זה לצד העור נקרא מכסה (רעק) ונמשך על כל הכסלים. בשר אדום או צוארון הטריפה. וצוארון הכשר מתחיל מהבוקא דאטמא ועולה למעלה לצלע השלש עשרה.

המספרים והאותיות:

1. ראש הצלע השלש עשרה שהוציאו מחוליית העצה (הסינטה) של שש צלעות הקטנות.
2. בשר (הפלדה) כסלים דבוק בצלע השלש עשרה.
3. צוארון הטריפה מחלק אחורי נמשך לחלק הקדמי ונקרא רפאלע.
- א. מקום שהפלדה, כסלים דבוק בקושליץ (סינטה) לפי רש"י שם חלב המתנים — תיבא דתותי מתני לזה כיוון אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא — החלב לפעמים נחגלה לכן אינו חשוב חיפוי בשר. ושם חלב מגולה.
- ב. מכסה — דעק.
- ג. חלב שנראה בגובה הכסלים
- ד. צוארון הטריפה בשר ארום.
- ה. צוארון הכשר.
- ו. חלב הכסלים.
- ז. חלב מגולה.
- ח. קרום לבן עבה.
- ט. בושט (ברעטל).

הכסלים — כפלי — פלדה — פלנקין:

התחלת הכסלים מהבוקא דאטמא, ונמשכים לכל הבטן משני הצדדים עד החזה הזלע 13. השלחן גבוה ס"ד ס"ק ט"ו כתב: שבצדי הבהמה מזה ומזה יש שם מקום פנוי מצלינות שאין שם אלא עור ובשר, והוא מסוף החזה עד עיקרי הירכים הוא נקרא כסלים בספר ניצני ניסן כתב: כדי לפתוח רחב את חלל הבטן, חותך הטבח עמוק בבשר הרך של הכסלים עד למתנים — בין הקדמי לאחוריים חלק מכסלים הנקרא "פלדה" נמצא בצד האחורי וזולק הנקרא שפונדר — בקדמי. גזר בשר הדק המכסה את פנים כסלי הבטן מתחת לקרום הזולל — נחתך לשנים, בצד האחורי הוא מכסה את הפלדה ונקרא הצוארון הטריפה ובצד הקדמי — את השפונדר ונקרא רפאלע, בשר הראפאלע וכן בשר הצוארון הטריפה הוא בשר א יום שמקצהו נמשכת הרפאלע, בקצוות של השנים הללו נמתח קרום עבה המתפשט על יצה הכסלים עד גמירא בחלק הקדמי הוא הקרום המסתיים מן הרפאלע.

בשר הצוארון הטריפה — בצד אחורי והנמשך לחלק הקדמי הנקרא רפאלע הוא א יום. ומשם נמשך קרום עבה המתפשט על קצה הכסלים עד סופו וזהו מה שרש"י ז"ל מפרש ח לין צ"ג וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבד קרום דק וקלוש המתפשט וכל הכסלים שאסור משום חלב ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו זולב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא כלפי בשר (וזה לא נקרא חלב שהבשר חופה אותו הכוונה שדק הוא פירוש שהקרום לא נקרא בשר).

אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחפוי גמור הוא. בסוף ספר תשובת הרא"ש כתב הר"י מסרוינא בפסק ב' מביא שיטת הרמב"ם שקרום עב לא נקרא חיפוי נשר וחלב שתחתיו אסור, ראה מה שכתבתי שתי פרשיות הסתמות.

הלכה למעשה

כאמור לעיל מקום הכסלים לאורך מתחיל מהבוקה דאטמא (עצם האנקא) ונמשך עד החזה (לצלע הי"ג) ורחבן נמשך על כל הבטן (למטה) ולמעלה עד השש צלעות הקטנות — הנקראים שש חוליות המתניים הנמצאות בין הצלע ה"צ עד עצם ההנקא. הכסלים למעלה מזחברים — לסינטע — הנקרא מתניים ודבוק כלפי חוץ לשש חוליות המתניים. והכסלים אינם מתחברים עם הלונבויויל — הפילוי — הדבוק לשש חוליות או צלעות הקטנות כלפי פנים וראשו מונח על עצם האנק"א.

תרבא דתותי מתני אסור — חולין צ"ג אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר. שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים שואל הגמרא — והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל. האי תרבא דתותי מתני אסור? תירוך: אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא. רש"י: האי תרבא דתותי מתני זה עליונו וגובהו של אותו חלב... ואותו גובה עצמו מכוסה במתנים שקורין לונביל"ש (פילוי) שרחבן מרחיב למטה מצלעות קטנות ומכסהו וכשהטבח מפרישו נראה אותו חלב — (פרוקי מפרקא) — כשהבהמה הולכת האיברים נעים, והמתנים פעמים שהם נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה ואין החלב מכוסה — הרמב"ם בפ"ז מהמ"א: חלב שהבשר חופה מותר שעל הכסלים אסר הכתוב ולא שבתוך הכסלים יש שתי פתילות של חלב בעקרי המתנים סמוך לראש הירך כשהבהמה חיה חלב זה נראה במתנים וכשתמות ידבק בשר בבשר ויתכסה חלב זה ואינו נראה עד שיתפרק הבשר מן הבשר והרי זה אסור, שאין זה חלב שהבשר חופה, וכל מקום שתמצא בו החלב תחת הבשר והבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר מותר. הפרישה בטור יור"ד ס"ד י"א כתב: חלב שתחת המתנים אסור פרש"י שהוא תחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ר"ל שלמטה מהכסלים בהמה לצד הארץ יש שם בשר אדום ומן אותו הבשר ולמעלה ממנו לצד השררה נגר הצלעות הקטנות מתחיל להיות לבן והוא חלב מגולה ואסור ומשם הולך ומתפשט עד תחת הטריפה לידויו"ץ וגם אותו שתחת הדליוויץ אסור אע"פ שהוא מכוסה בבשר ומפורש בגמרא הטעם אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מפרקא פירוש כשהיא הולכת איברים מנענעים והמתניים פעמים שהם נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכים כלפי מטה ואין החלב נכסה בהם.

בשר הפלדה

מס' 1. ראש הצלע השלש עשרה שהוציאו מחוליתה.

מס' 2. צלע שלש עשרה דבוקה בשר הפלדה (כסלים).

מס' 3. כסלים במקום זה מחולק הקדמי מהאחורי כסלי הפלדה נמשך הלאה לירך והצד השני לשפונדר — בצד אחורי נקרא צוארון הטריפה והמשיכו בצד הקדמי נקרא "רפאלע" ועליו מונח חלב הקרב. צוארון הטריפה בצד אחורי לא מנקרים וזורקין לטריפה ובצד הקדמי נוהגים בארץ ישראל להפרידו לגמרי מהבשר הדבוק בצד התחתון ומצד השני הסמוך לקצה ראשי צלעות וקולפין אותו משני הצדדים.

בספר ניצני ניסן כתוב: בשר הצוארון הטריפה מסתיים בקרום עבה המכסה, חלק מן "הכסלים" ועליו מכסה הקרום החיצון, הפרוש על כל הכסלים (פלדה) גם בחלק הקדמי מסתיים הרפאלע, שאינו אלא המשך צוארון הטריפה — בקרום עבה. כלומר: קצה בשר אדום של הרפאלע נגמר בקרום עבה, ועל זה פרוש הקרום הדק, הנמשך מהקרום החיצוני שעל הכסלים פלדה כי קרום אחד בלבד פרוש על כותלי הבטן בתוך החלל, אלא כשהפרידו את הבשר האחורי מן הקדמי נשאר גם על ראש הרפנות קצת מן הכסלים, לכן דין ניקור הכסלים של חלק הקדמי כדין ניקור הכסלים של חלק האחורי. לכן כשמנקרים את בשר הכסלים של החלק הקדמי שבראש הרפנות, קולפים את פני הבשר, על פי סימן הגיד שמתחת שפת הרפאלע, ואת ראשית הקרום היוצא מן הרפאלע לכל אורך הכסלים. השפונדר הממשיך למטה מן הרפאלע.

השפונדר מנקרים מן הסימן הגיד עד קצה הרפנות ומעצם ההוזה עד קצה הצלע לאורכם ולרחבם של הכסלים. שבראש הרפנות (בצד הקדמי) בגלל החלב הדבוק עליו וכן קולף את הגיד עצמו בכל האורך. יוצא מזה שיש בבשר הכסלים שלושה מיני קרומים. קרום החיצון הנמצא בחלל הבהמה, קרום היוצא מן הרפאלע ומכסה את השפונדר וקרום מתחת לרפאלע אעפ"כ אינם נידונים כדין בשר חופה להתיר את החלב שמתחתו, וקולפין ומנקרים שם את החלב שמתחת לקרום הנ"ל (בשם טהרות אחרן ועקרהבי").

בשר הכסלים

בין הצלע ה-12 לצלע ה-13 נחתך הבהמה לשני חלקים — אחד נקרא חלק אחורי והשני נקרא חלק הקדמי.

לחלק הקדמי יש יב' צלעות ולחלק האחורי צלע אחד. הצלע ה-יג.

הכסלים מחוברים לשני חלקי הבהמה וכשמחלקים הבהמה לשנים נמצא הכסלים — הפלדה, בצד אחורי ונשאר גם חלק מהכסלים לצד הקדמי הנקרא שפונדר.

בצד אחורי למעלה דבוק לפלדה הסינטה המכסה את השש צלעות הקטנות מבחוץ לצד גב הבהמה הסינטה יונקת מחלב הכליות — ומחלב המתנים. מצד הכליות סמוכה הסינטה לעצם האנק"א ושם מחובר העצה לעצם הקליבוסת חודר גם תרבא דקליבוסתא לתוך הסינטה — (קושליץ) המונחת על שש צלעות הקטנות מצד החוץ לצד העור ומצד הפנים לחלל הגוף של הבהמה מונחת על שש הצלעות הקטנות הפיללי (לונבייל) והוא נמשך עד הבוקא דאטמא וזה נקרא המתנים וחלב מתנים שונה בדינו מחלב אחר.

כדין חלב אמר הגמרא חולין צ"ג חלב שהבשר חופה אותו מותר, וכן פסק הרמב"ם והרא"ש חלב המכוסה בבשר דינו כבשר, אבל חלב המתנים אף על פי שמכוסה בבשר אסור אמר שמואל האי תרבא דתותי מתני אסור — אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא פירוש לא מועיל הכיסוי כי הכיסוי הוא רק אחרי השחיטה ובהמה בחייה פרוקי מיפרקא והחלב מתגלה לכן אינו נחשב החלב מתנים כחיפוי בשר ואסור.

הפרישה ביו"ד סי' ס"ד אות י"א שהזכרתי לעיל מביא שיטת רש"י החלב תחור: (הלונבייל) פילי נראה אחר השחיטה מכוסה אבל כשהחלב מתגלה על ידי הליכה אינו נקרא חיפו בשר — ואסור, וזהו תרבא דתותי מתני לשיטת רש"י לפי (השי"ג ס"ד אות ז'). איסור חלב המתנים היא שכנגד הצלעות הקטנות — ששם מקום מגולה בבהמה בזמן הליכה ושם אומרים פרוקי מיפרקא אבל החלב שתחת ראשי המתנים אינו מתגלה בזמן הליכה לכן מותר אבל מבעל העיטור בטור יו"ד בס' ס"ה נראה שהחלב בראש המתנים על ידי השדרה גם כן פרוקי מיפרקא ואסור.

הכסלים פלדה

בפ' ויקרא ג' ד' כתוב: ואת שתי הכליות ואת חלב אשר עליהן אשר על הכסלים. רש"י מפרש שם: פלנקי"ן שהחלב שעל הכליות כשהבהמה היא בגובה הכסלים והם מלמטה וזהו החלב שתחת המתנים שקורין לונבילו"ש לובן הנראה למעלה בגובה הכסלים ובתחתיתו הבשר חופהו — לפי דברי הפרישה: חלב הכסלים הוא אותו חלב שבין הצלעות הקטנות ובין הצווארון הטרף. (ראה אות(ז) חלב מגולה) והוא תחת הכליות וכשמפרידים הכליות נראה אותו חלב (בזב"ש כתב שגדלו טפח).

לפי פירוש רש"י: "כשהבהמה חיה היא בגובה הכסלים הכונה לחלב המגולה (אות ז) והם הכליות למטה וזהו חלב שעל הכסלים פירוש שהחלב הכליות נמשך על הכסלים בגמרא חולין צ"ג: אמר ר"י אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר מפרש רש"י: חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ויש סתירה בין רש"י בפ' ויקרא לרש"י בחולין צ"ג. בויקרא מפרש רש"י שהכליות הם למטה ובחולין אומר רש"י: חלב שעל הכסלים שתחת הכליות. יוצא שהכליות הם למעלה המעדי"ט מעיר על זה. בפגיה"נ סי' זו: אות ב' ומתרץ שם בהמה לאחר השחיטה שתלייה או הכליות הם למעלה והכסלים למטה אבל הבהמה בחיה הכסלים למעלה והכליות הם תחת הכסלים למטה.

חלב שהבשר חופה אותו מותר בחולין צ"ג אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר; שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים רש"י: חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק ומתפשט תחת אותו כשר בכל הכסלים.

התמונה הכסלים — פלדה

ראה אות (ז) (חלב מגולה) זהו כוונת רש"י שתחת הכליות ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק אות (ד) (בשר אדום) (צוארון הטרפיה) ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר (תחת בשר אדום וכשכלה למטה אותו בשר (אדום) יוצא ממנו קרום עב ולבן (אות, ח') (קרום לבן עבה) לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב, ותחת אותו קרום יש חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר שדק הוא (כלפי הבשר אדום. — צוארון הטרפיה) אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחפוי גמיר הוא.

לשים לב שכאן מדובר רק בחלק אחורי בפלדה. ועל זה אומר הדרישה ס"ד (ז) וכשכלה למטה יוצא ממנו קרום לבן עב ובאשכנז נוהגין בהן היתר ובצרפת וברומי, ובלומברדיא, ובאוסטריק, בדילרן הימנו ועונשין עליו כרת וכו'.

חלב הכסלים בחלק הקדמי

אמרנו לעיל בשמחלקים הבהמה לשנים חלק הכסלים הפלדה נשאר בצד האחורי וחלק מהכסלים הנמצא בחלק הקדמי נקרא שפונדר, בשר הדק המכסה את פנים כסוי הבטן מתחת לקרום החלל — נחתך לשנים בצד האחורי הוא מכסה את הפלדה ונקרא הצוארון הטריפה ובצד הקדמי את השפונדר ונקרא — "רפאלע" — הבשר הרפאלע והבשר הצוארון הטריפה הוא בשר אדום.

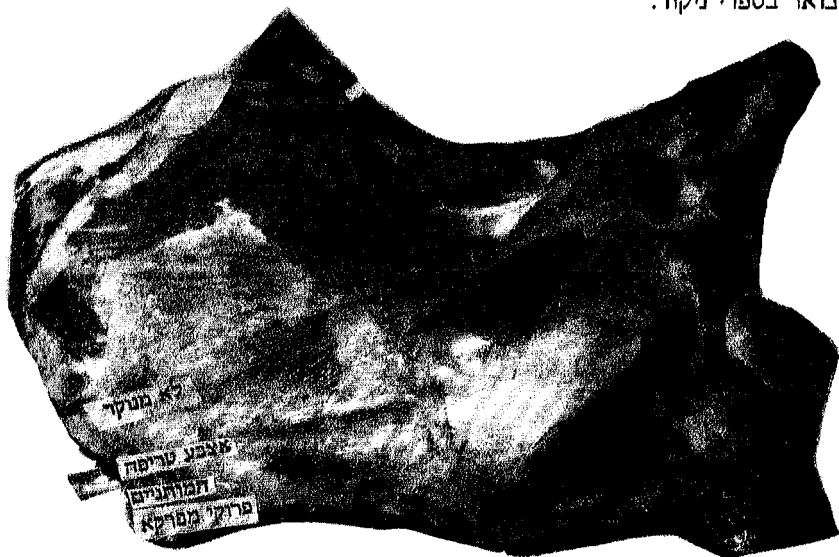
בקצוות של השנים הצוארון הטריפה הנמצא בחלק האחורי והרפאלע הנמצא בחלק הקדמי נמתח קרום עבה המתפשט על קצה הכסלים עד סופו. חוליץ צ"ג רש"י וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבר קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסליו שאסור משום חלב ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותי קרום אינו חשוב חפוי בשר שדק הוא אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראזו דחפוי גמור הוא.

אצבע טריפה

למטה מהסינטה ובין התחלת הפלדה ברוחבה נמצא חתיכת בשר קטן עגול וארוך כצורתו אצבע והוא חודר לחלק הקדמי מתחת לצלע ה-13 ונמשך עד לצלע ה-12 מתחתיו יש צלעות כמו שכ' הזכ"ש ואחרים ששם נמצא חלב המתנים לכן חותכים חתיכה זו ברוחב הצלע ה-12 חורקין לטריפה והוא נקרא אצבע טריפה שהזכרתו לעיל (הפרישה).

בטו' יו"ד ס"ד א' (ו"א) שהחלב המתפשט תחת הלבדיץ הטריפה שהוא אסור משום פרוקי מיפרקא יש דעות שכוונת הפרישה ללבדיץ שמתחיל מתחת הסינטה ונמשך עד הצלע ה-12 בחלק הקדמי וזהו האצבע הטריפה ויש הסוברים הכוונה ללבדיץ הטריפה של גב הפילי המונח מתחת לעצמות העצה בין הפילי ובין העצמות והוא אסור מטעם פרוקי מיפרקא כמו שמוכיח הבעהע"ט ראה בניציני ניסן שאומר שיש בשתי השיטות על מה לסמוך.

הערות ר' ברוך מיזליש — אצבע טריפה הוא מהכסל ובין הסינטה (מתנים) ולפי הקבלה שבידינו איש מפי איש שלא לנקר ולא אוכלים את האצבעות גם באנקע נמצא אצבע טריפה כמבואר בספרי ניקוד.

קרום הדק

רש"י לעיל... לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב.

בשלחן גבוה סי' ס"ד ט"ק ט"ו מביא דברי רש"י: חלב שהבשר חופה אותו. ואומר יש לה לצד פנים קרום דק לבן המתפשט על כל פני הכסלים והוא אסור משום חלב לכו"ע ותחת אותו קרום דק יש חלב נקלף וגם זה אסור לכו"ע ותחת אותו חלב יש עוד קרום עב לבן ואינו מתפשט על כל הכסלים אלא בקצת מקומות ותחת אותו קרום העב יש חלב והוא הדולב שנחלקו בו בני אשכנז ושאר ארצות יוצא לפי רש"י שיש חלב תחת קרום הדק.

והנה בגמרא חולין ח.ע.ב. אומר רש"י והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים שקירין פלאנק"ש ועב וחזק הוא לכך אסור שחלב נבלע בו. ובדף צ"ג אומר רש"י: כשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבד הקרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב, רש"י מדייק בקרום דק, שאסור משום חלב ובקרום עב אומר רש"י לכך אסור שהחלב נבלע בו.

בדברי חמודות על הראש בפגה"נ ס' ד' י"ג כתב: לבד קרום דק וקלוש המתפשט: וכל הכסלים והוא בחלק אחוריים, רק קצת ממנו נשאר בראש הדפנות שבחלק הפנים (הקדומי) על הכסלים הנשאר שם בראשם, וצריך להסיר אותו הקרום משם כ"כ הרמ"א בהגהו ת"ו. ובתשובת להרשב"א סי' ש"ח כתב: אותו חלב שתחת קרום הדק סמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו והוא אותו שעומד בין כפלי בשר הכסלים (בשר אדום) אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הנשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו.

פירוש הדבר אם בקרום העבה יש דעות שנקרא חיפוי בשר אבל בקרום הדק כולם מסכימים שזה לא נקרא חיפוי בשר וחלב שתחת קרום הדק ודאי אסור והרמ"א ס"ד: אבל בחצי הבהמה שלפנים (מוקדם) אין מחלבים אלו (המחבר: מחלב הכסלים) רק קצו. מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות (הסומן מן הגיד ולמטה) על הכסלים הנשאר שם בראשם וצריך להסיר אותו הקרום משם וזה נקרא אצלנו השפונדר והוא קרום הדק של השפונדר והוא אסור מטעם חלב הכסלים וזה מה שרש"י חולין צ"ג אומר: קרונו דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב (פירוש הקרום לבד אסור משום חלב) ותחת אותו קרום עב יש חלב (לא הקרום בעצמו) וזהו שרש"י אומר ויש שנהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא. לשון רש"י ובוזה יתריך קושית הדברי חמודות על הרא"ש חולין צ"ג שאומר: למה הרמ"א כתב בהג"ה. וצריך להסיר אותו הקרום משם ולא כתב שצריך לקלוף ג"כ החלב שתחת אותו קרום? כי באמת תחת קרום הדק אין חלב אלא הקרום בעצמו אסור משום חלב ואנחנו רואים את זה במציאות כשקולפים את החלב של השפונדר מזהגיד ולמטה קולפין קרום ותחת לקרום אין חלב מדובר בקרום הדק התחתון ומה שכתב בתשובת הרשב"א ס' ס"ח: אותו חלב שתחת הקרום הדק הסמוך למתנים ודאי אסור מדובר בדרום הדק העליון הרי הרשב"א אומר בפירוש הסמוך למתנים שזה בבהמה למעלה והרמ"א מדבר על הקרום הדק שחלק הפנים שהוא למטה ושם אין חלב תחת הקרום.

לפי כל הדעות ברור, הקרום עבה לא מתפשט על בשר אדום — צוארון הטריפה, שמקצהו נמשכת בבשר הרפאלע בקצוות של השנים נמתח קרום עבה המתפשט על קצה הכסלים עד גמירא וזה לשון רש"י שהזכרנו: כשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן (חולין צ"ג) ראה ספרי ניקור בספר ניצני ניסן: כתב: "שפונדר — כסלי — הדפנות. פושט את הקרום הדק מעל הרפאלע עד סופו — מקצה בשר השפונדר המכוסה בקרום העבה של קצה הרפאלע. הקרום הדק מכסה את הקרום העבה בקצה הרפאלע, בחלק הקרמי מסתיים הרפאלע שאינו אלא המשך צוארון הטריפה — בשר אדום — שקצהו נגמר בקרום ועליו פרוש קרום הדק הנמשך מקרום החיצוני שעל הכסלים — קרום אחד בלבד פרוש על כותלי הבטן בתוך החלל וכשמפרידים בשר אחורי מהקדמי נשאר גם על ראש הדפנות (הקדמי) קצת מן הכסלים לכן דינו של ניקור הכסלים מהקדמי כדין ניקור הכסלים מאחורי עד כאן לשונו. ברור הדבר שבקרום הדק כולם מסכימים שלא נקרא חיפוי בשר וחלב שמתחתיו אסור לכל הדעות. ועל הרפאלע בחלק הקדמי כמו על הצוארון הטריפה בחלק אחורי נמתח קרום הדק — רק בקצהו נמצא קרום העבה ושם על הרפאלע מונחים המעינים וחלב הקרב — ולזה כיוון הרמ"א ס"ד סעי' ז' ויש נוהגים להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. לפי המנהג שלנו בארץ הקודש: מפרידים את הרפאלע לגמרי מן הבשר ומן ראשי הצלעות — הסחוסים הרכים — וקולפים את החלב משני הצדדים מצד העליון ששם מונח חלב הקרב ומצד התחתון אף על פי שבשר הרפאלע מחפה.

יפה חידש בעל ניצני ניסן (ראה קרומין בדף 153) שכותב הקרום הדק העובר לאורך הצוארון הטריפה מתחת לקרום העבה היוצא מתוך בשרו ונעשה ממנו קרום, ודבר זה מציאות היא אלא שהקרום הזה הוא טפול לבשר הצוארון הטריפה, ונראה יפה על בשר הרפאלע.

בירור כללי של קרום הדק והקרום העב

רש"י חולין דף צ"ג

חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ומשהבשר חופהו מותר, וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב. (רש"י).

קרום דק וקלוש

הקרום הדק המתפשט בכל הכסלים נכנס, גם לחלק הקדמי ומתפשט על הרפאלע שהיא חלק חתוך מבשר אדום — או צוארון טריפה — (שנמצא בחלק אחורי) והיא, הבשר הנדבק שם זה על גב זה, שמביא הרמ"א ס"ד סעיף ז' ונמשך כמעט עד למטה. והוא נקרא שפונדר או ראש הדפנות. בכל מקום שמתפשט קרום הדק הוא, חלב דאורייתא, על זה אין שום מחלוקת ומתחת לקרום הוא חלב, אסור לכולי עלמא.

קרום עב ולבן

על הכסלים שבחלק אחוריים נמצא חתיכה הנקראת בשר אדום — צוארון טריפדו — ממנו מהבשר ההוא, יוצא קרום עב ולבן המתפשט קצת על הכסלים ונכנס גם לחלק הקדמי וגם מהרפאלע שהיא החתוכה מהצוארון טריפדו — או בשר אדום יוצא ממנה המשך של הקרום העב ולבן. הרפאלע" או "הבשר הנדבק שם זה על גב זה" כפי לשון הרמ"א. (הרפאלע היא חתיכת בשר המונחת על בשר) הקרום העב ולבן הנמשך מהרפאלע — מתפשט קצת עד מקום הגיד הדם. יש מקומות שעובר את גיד הדם. במקום זה, מתחת להרפאלע וגם בהמשך ומתחת הקרום הלבן העבה הכל כשר, זה שומן כשר אבל, מגיד הדם ולמטה עד הסוף הנקרא ראשי הדפנות — בלשוננו שפונדר נמצא קרום דק וקלוש הנמשך מהכסלים. זהו הקרום הדק התחתון על קרום זה אומר הרמ"א: רק קצת מן הקרום שעל חלב הכנולים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם, עכ"ל הרמ"א, ומתחת לקרום הזו: אין חלב.

והדברי חמודות בחולין צ"ג ששואל על הרמ"א למה לא כתב על החלב מתחת לקרום הזה, כי אין שם שום חלב, ומה שדברי חמודות שם מביא את הרשב"א סימן ס"ח, וז"ל: אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים, מ"ובר בקרום הדק העליון מעל קרום העב בזה כולם מורים שיש חלב תחת הקרום הדק והרמ"א שאומר: ויש נזהגים להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהנו ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר, וכן המנהג באשכנז לשון הרמ"א. ולמה הרמ"א לא מזכיר החלב שעל הבשר הנדבק שם זה על גב זה — כי זה, הרמ"א לא צריך לאמר, כי שם נמצא הקרום הדק העליון והחלב שמתחתיו לכולי עלמא אסור. אבל החלב שמתחת הבשר ה: פרד וגם בהמשכו הקרום העב ולבן בזה אפשר להגיד דמיחשב חיפוי המנהג באשכנז להתיר את השומן הזה וגם בארץ ישראל מתירין את השומן הזה מסוף ראשי הצלעות עד הגיד הוא שומן כשר מטעם זה, ומהגיד דם עד למטה נמצא הקרום הדק התחתון שאסור משום חלב הכסלים ושם ברמ"א (יב) ויש נזהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה וצ"ע הגר"א: "יש נזהגין" רש"י שם ד"ה חלב שהבשר, הכוונה לרש"י צ"ג שאומר: הקרום זלבן העב שנקרא חיפוי. בכסלים בחלק אחוריים — מציין הגר"א שם שגם בחלק הקדמי נמשך קצת מהקרום העב ולבן כמו שביארתי וכך היא המציאות האמיתית.

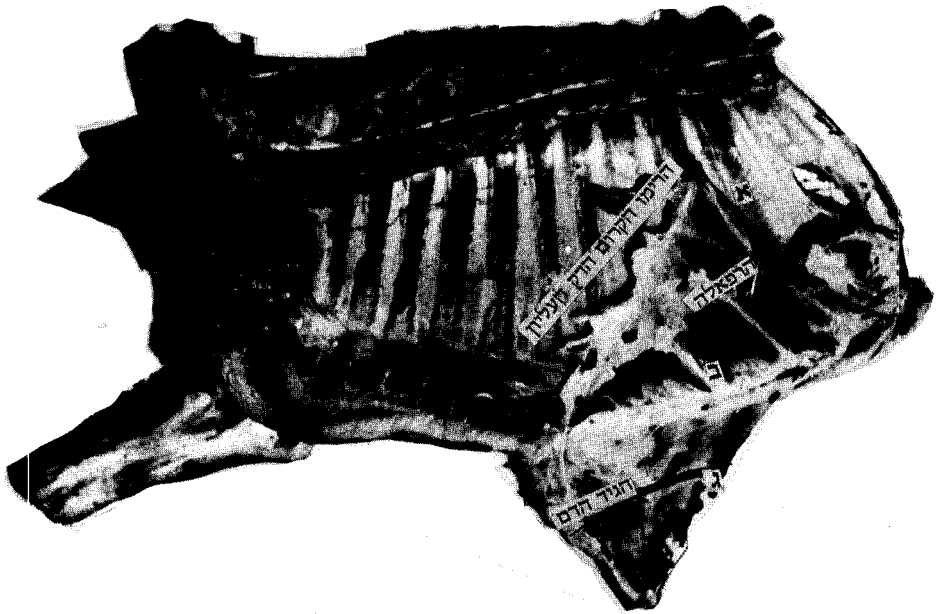
ביאור הקרומים

על הכסלים נמצאים שלשה קרומים:

א. קרום עליון דק המתפשט על כל פני הכסלים ומגיע לחלק הקדמי המכסה הבשר הנדבק שם זה על גב זה, לזה כיוון רש"י ונקלף הקרום מעל החלב. והקרום הנ"ל מגיע עד למטה.

ב. קרום עב ולבן — היוצא מהבשר אדום בכסלים הנקרא — צוארון הטריפדו — המתפשט על קצה הכסלים ובחלק הקדמי מתפשט על קצה הרפאלה שהיא חלק זותוך מבשר אדום — צוארון הטריפדו ומגיע שם כמעט עד הגיד הדם. המכסה שם החלב. לכן נקרא שומן כשר.

ג. וקרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים מתחת הקרום הלבן העבה והחזק ומגיע לחלק הקדמי למטה מהגיד הדם, לזה כיוון הרמ"א ס"ד ז' רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. והנה החו"ל: חולין ד' ח' ע"ב... קרמא מפסיק מתתאי, רש"י בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין פלאנק"ש ועב וחזק הוא. חולין ד' ט' ע' א'... מעילאי נמי... שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה. חולין ד' מ"ט רש"י — קרום ונקלף — קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב. חולין ד' צ"ג רש"י וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו — (מהבשר —) קרום עב ולבן, לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב.

ולמטה אחרי הגיד הדם רואים הקרום הדק התחתון

הכסלים

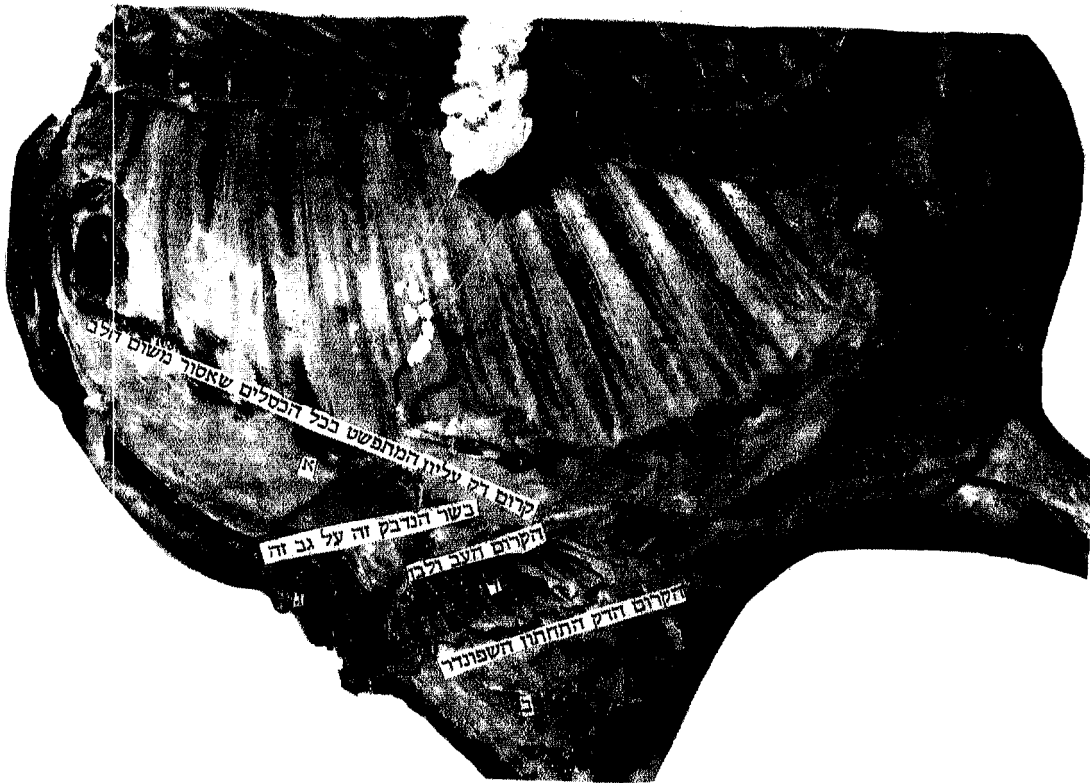
יורה דעה ס"ד

חלב הכסלים וקרומ שעליהם אסור: (א) חלב שתחת המתנים אסור:
 הגה: וסדר ניקור אלו החלבים צריך ראייה מן הבקי ואי אפשר לבאר היטב בספר וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של הבהמה. אבל בחצי של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. (ב) ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרוור החלב שביניהם (ג) ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז.

ביאור הגר"א:

ויש נוהגין רש"י ד"ה חלב שהבשר.

הכוונה: ויש נוהגין להפריד הבשר הנדבק זה על גב זה הרפאלה, כי היא המשך מצוואותין הטריפה מהכסלים. הבשר — אדום. גם בחלק הקדמי יוצא ממנו קרום עב ולבן (ד).

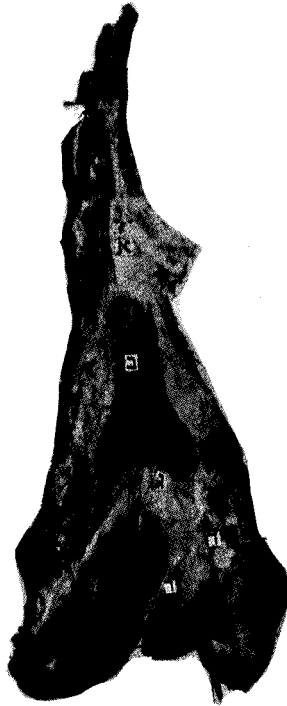
חלק האחורי

חולצין צ"ג:

...אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר.

רש"י:

חלב שהבשר חופה אותו. חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים (א) ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק (ב) ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר, וכשכלה למטה אותו בשר, יוצא ממנו (מאותו בשר קרום עב ולבן (ג) לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן ותחת אותו קרום עב יש חלב (ד) ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר שדק הוא (כלפי בשר) אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחפוי גמור הוא.

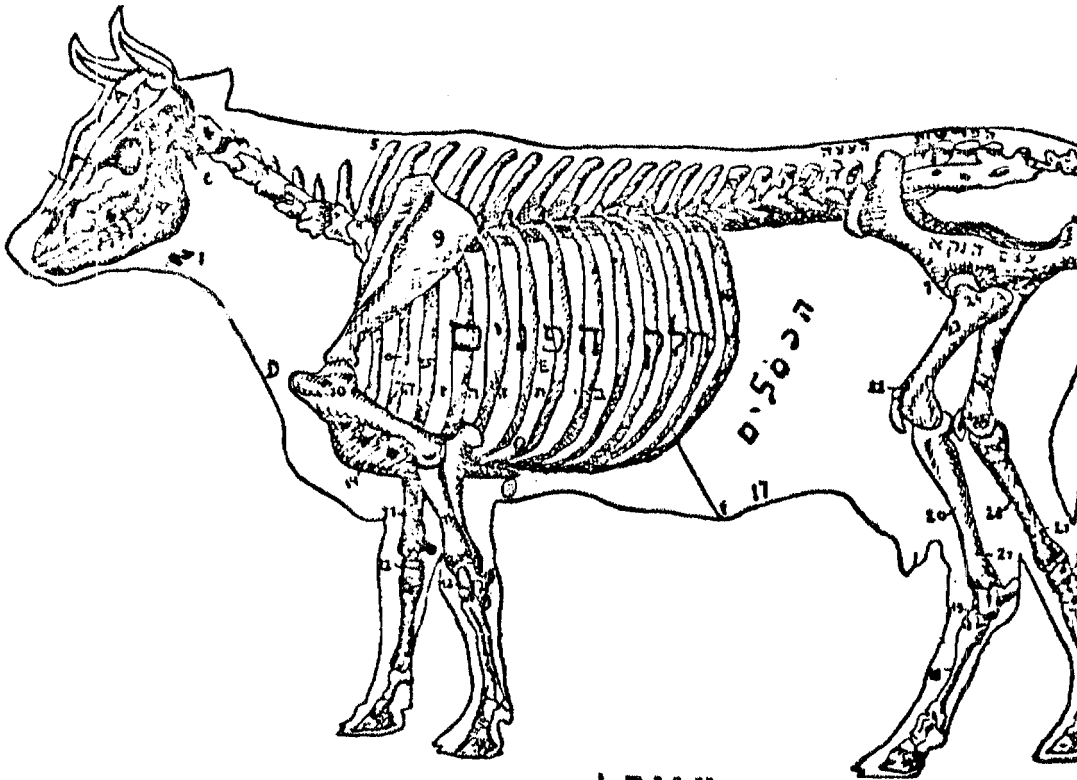
הבאתי הצילום של הבהמה מספר "הניקוד השלם" מהרב שמחה מאלין, מו"צ בעיר ביאליסטוק מסומן מקום הטבור; למנוע חילוקי הדעות וספיקות במקום הטבור.

טרמינולוגיה

תבנית שלד הבהמה (סקעלעט)

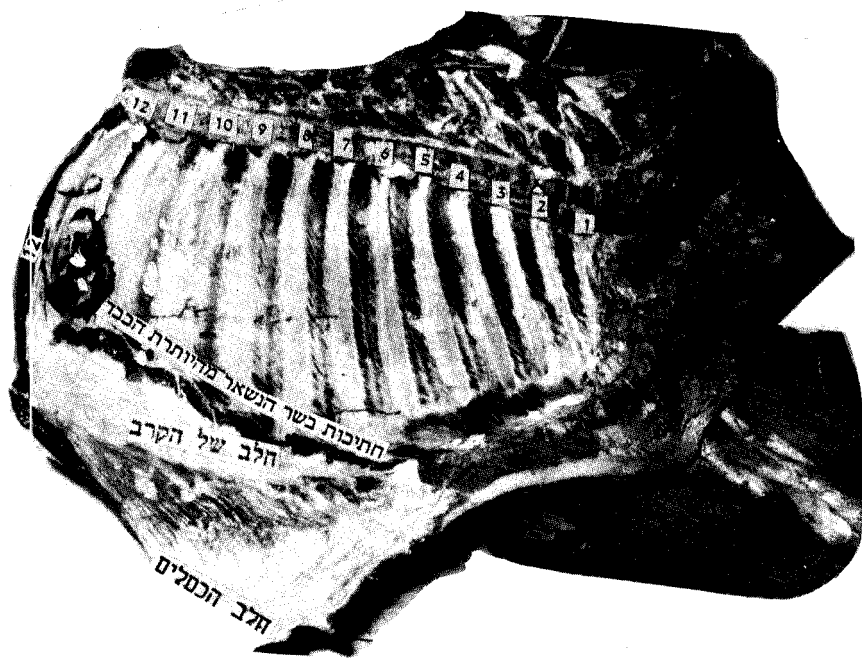
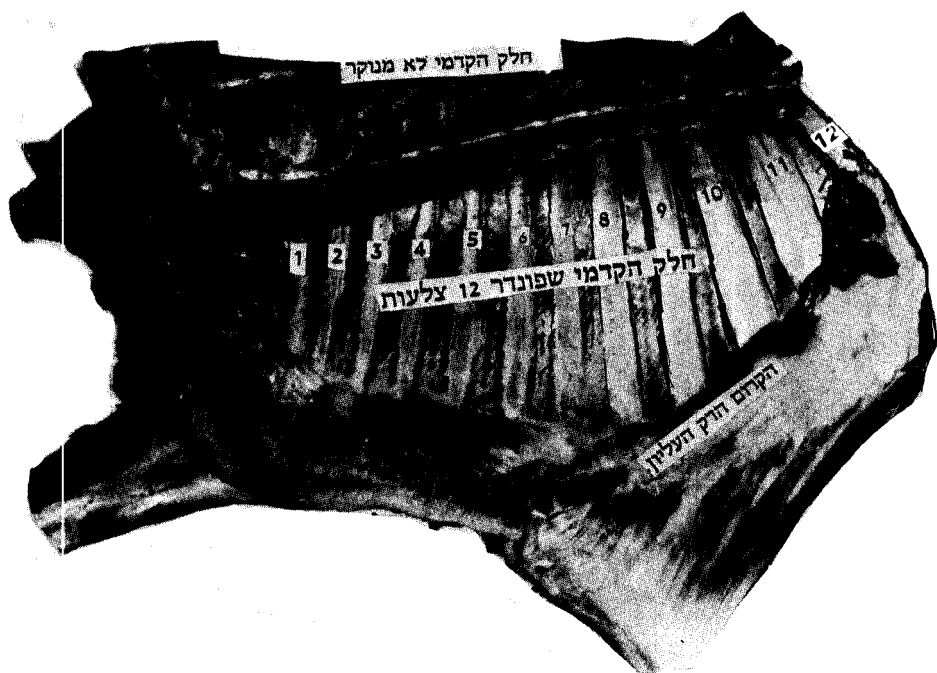
עמוד השדרה וצלעות החזה.

עמוד השדרה נחלק לחמישה חלקים: חוליות הצוואר (מפרקת) שדרה, מתנים, עצה ואליה או הזנב, שדרה הוא מלשון סדר כמו ושדרות בארזים (מלכים ו) או מלשון המשך (תפארת ישראל זכאים פ"ו מ"ד) ועיין ערוך. הצלעות מספרן י"ג ולפעמים יותר. שש העליונות הן שלמות, יען כי הן מחוברות אל עצם החזה, התחתונות הן בלתי שלמות, יען כי אינן נוגעות ישר אל עצם החזה אך מחוברות ע"י עצמות רכות, סחוסים (קנארפעל) המתקמות כראש מגל לנוכח עצם הטבור העומד בין צלע ר"ז (ציור ו E) ונקראות בשביל זה (פאלשע ריפפען).

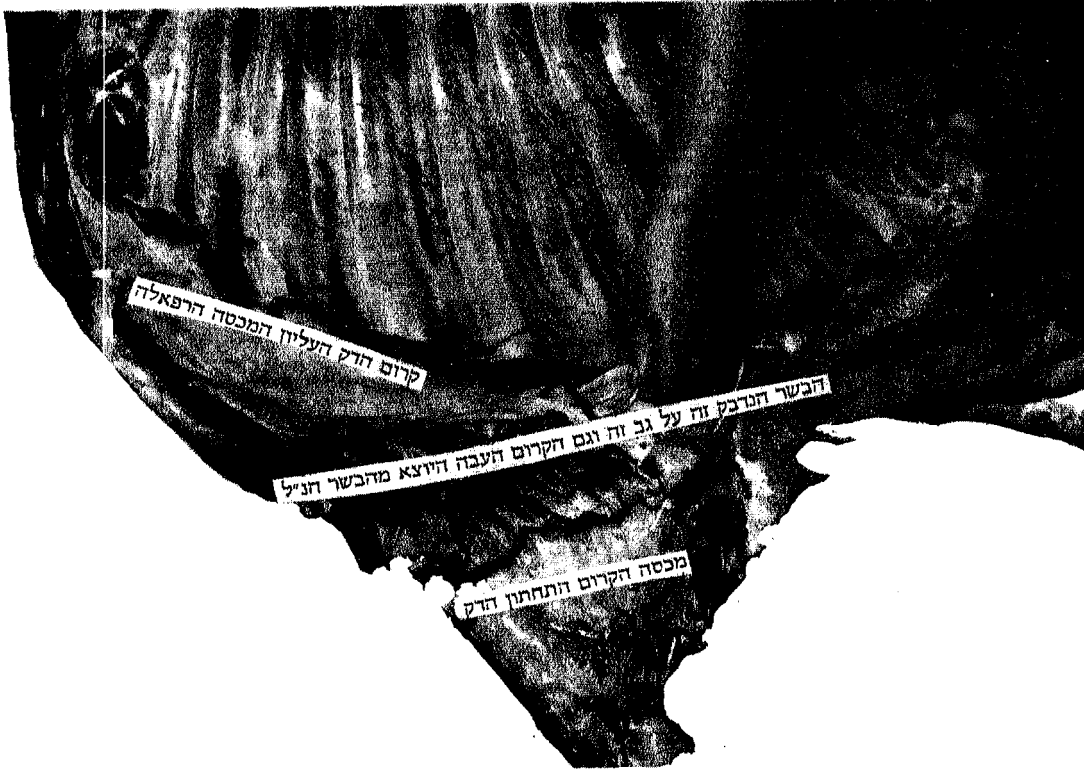

ציור ו.

חלק הקדמי בלתי מנוקר

דופן חלקי הבהמה

קרום הדק העליון המכסה הרפאלע וגם הקרום העבה היוצא מהבשר הנזיל גם מכסה הקרום התחתון הדק.

סדר הניקור בחלק הקדמי

המחבר: יורה דעה ס"ד

חלב הכסלים והקרום שעליהם אסור, חלב שתחת המתנים אסור. הרמ"א בחצי הבהמה של הפנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מהקרום של חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות וצריך להסיר אותו הקרום משם. ויש נוהגים להפריד גם הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתיירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז.

דרכי משה: כתב הרשב"א שאותו החלב שהוא בראש הכסל תחת הקרום לבד לכולי עלמא היה חלב דהקרום לבד לא מקרי חיפוי בשר. פתחי תשובה שם:

בתשובה חת"ס סימן ס"ח: דודאי הבשר הזה צריך קצת ניקור, ומפשיטים העור דק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים. ומכ"ש בשר שסמוך לבטן שקרוב מאד לחלב הפריסה וצריך השגחה להפשיט משם השלי"ס שהוא והקצבים הישראלים בקיאים ואומנים בזה. בספר רב טבחיא מהרה"ג רבי מאיר אלי' וואינער אבדק"ק יעדוואבנע (פ' לאמזא) מפני שחלב הכסלים מתפשטים ויוצאים על הבשר החופה את הכרס וגם שחלב הפריסה מונח על הכסלים לכן צריך להסיר את כל הקרום של הפלאנקין וזה מתחיל ממקום שהחזה גומרת ומשם הוא מתחיל לקלוף את הקרום. וכן הוא מושך וקולף עד גמר הפלאנקין נוסף לזה צריך לפתוח ולהפריד קרום הלבן העב באותו מקום במקום גבול בשר האדום. ותחתיו יש גיד אדום ומשם מתחיל לגרר את החלב שהוא שנמשך תחת הקרום הלבן והוא שירי חלב הכסלים ומשם מקלף כל שורות החלב ממקום מסיים הגיד והוא מגבול שפתו של הבשר האדום עד גמר הפלאנקין.

בספר ניקור מהרב הג' רבי שלמה אלטמן זצ"ל מו"צ בוורשא: "ראינו שכולם ס"ל שחלב שעל הבטן בפנים הוא בכלל חלב שעל הכסלים. ביו"ד רמ"א ס"ד, אבל בחלק הפנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה. מפי רש"י משמע שלא אסרו. אלא החלב שתחת הקרום בלבד. ובאשכנז נוהגים היתר משום מכוסה. איזהו חלב שעל הכסלים כל החלב אצל אחוריים של הבהמה. וכן החלב פלאנקא למעלה מן הטבור אצל הפנים וגם חלב שעל הלעוויץ הדבוק ומשתחת הלעוויץ שנקרא חלב המתניים כולם הם בכלל חלב שעל הכסלים.

בספר גבעת פנחס מאת הר"ר פנחס זעליג הכהן שווארטץ בהסכמת הרבנים הגאונים שר התורה רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבי אליעזר דוד אבדק"ק סאטמאר רבי אברהם יוסף גרינוואלד זצ"ל ועוד; כתוב בסימן ס"ה סעיף ו': "...ואח"כ מתחיל סיום הגיד שמוציא מן החזה ומקליף בידו אותו הקרום שעל הכסלים וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבונים וטעם האיסור משום שיונק מחלב הכסלים. ומקליף בידו אותו הקרום והוא עב ולבן וצריך לקלוף אותו הקרום עם כל החלב אשר תחתיו הנגרר עמו וכל

הלכה למעשה

הממשיך עם הקרום הכל אסור משום שיונק מחלב הכסלים ותחת אותו הקרום זה יש חלב וע"ז יש מחלוקת בין הפוסקים יש אומרים קרום עב חיפוי בשר הוא ומותר ויש אומרים שאין אותו קרום חשוב כחיפוי בשר ואסור. והובא ב' דיעות בטור יו"ד סי' ס"ד ובארץ אשכנז נדהגין בו היתר מ"מ במקום שנהגו לנקר החלב מתחת אותו הקרום אין להקל מאחר שכבר קבלו עליהם איסור.

עיינ גבעת פנחס ט"ד כ"ב בשר חופה ובשלחן גבוה סק"ח מחד' ב' מה שכתוב בדברי הטור בזה ועד"ק סק"ז מ"ש בדבר.

המקומות שנהגין להקל שאין מנקרים מה שקורין עקר"פ דאין להקל כי יש בו חשש משום חלב דקרמים אולי אינם כסוי ממש לחשב כבשר חויפה וע"כ אף מקום שמקובל בזה מעולם שלא לנקר אותם יש להם לשנות המנהג ולהנהיג לנקר כמו שהוא המנהג ברוב קהילות קדושים. ולענין בדיעבד אם נמלח בלא ניקור צריך להיות ששים בבירור נגד השומן שמנקרים משום דיש לומר דהוי ט"ס להחמיר.

הבשר של הצלע הראשון ה" 12 הנשאר מבשר של הצלע השלש עשרה אסור מטעם חלב הכסלים ראה בתורת הנקור הירושלמי. שאומר: כיון שאנו אוסרים החלב שנמצא שם מטעם חלב הכסלים לכן צריך קליפה. מוציאין החוטין הנמצאין בצלע הראשון והשני – כלומר בצלע הי"ב. ובצלע י"א לפי בעל תורת הניקור הירושלמי החוטין אלו הן מהחמשה חוטין דכפלא (בשם בה"ג הל' טריפות ורבינו ירוחם נתיב ט"ו אות י"ד או"ה הארוך, והובא בדרכי משה סי' ס"ד אות ו') ובשו"ת משנת אליעזר סי' כ"ה כתב שהוא בעצמו ברק אותם החוטין שבין צלע לצלע וראה שהם מהחמשה חוטין דכפלא שמתפצלין לתרי ותלתא תלתא והם אסורים משום חלב ויש דעות רק חוט הג' של צלע י"ב אסור משום חלב ויתר אסורים משום דם.

לפי שיטת ר' ברוך מייזליש. חוטי דכפלי השורש הוא בברעטיל (בושת) ונמשכין עד המתנים (הסינטה) ונכנסים בשדרה של המתנים (הסינטה)

ניקור ראשי הצלעות שפונדר הצלע ה-12

הבשר האדום ברוחב הצלע צריך קליפה כמו הסינטה כי שם נוגע בחלב המותנים למטה מתחתיו בין בשר הצלע ה-13 ובין בשר הצלעות הארוכות נמצא אצבע הטריפה — הוא עגול וארוך כאצבע חותכים כל החתיכה וזורקים לטריפה לפי בעהעייט כדברי רש"י שם נמצא חלב המותנים.

ראשי הצלעות

מנוקרת

שפונדר מנוקרת

אצבע טריפה

בשר הצלע ה-12 הנמשך מן הסינטע של האחורים

מקום חיבור היותרת

מראשי הצלעות ממקום חיבורן לעצמות הרכות

יונקת מהחלב הכסלים מקום הרפאלה

המשך הכסלים

הבשר הנבדק שם זה על גב זה הורידו

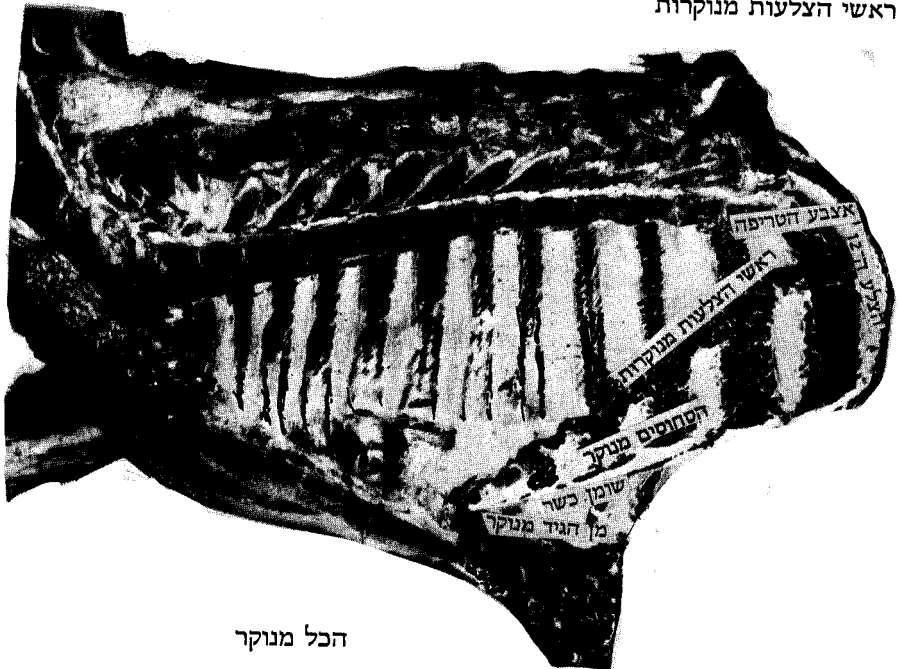
מהגיד

שפונדר

חלב הכסלים

הסחוסים מנוקר

ראשי הצלעות מנוקרות

הכל מנוקר

ניקור ראשי הצלעות שפונדר חלק הקדמי

בחלק הקדמי על הדפנות מצלע הראשון ה־12 סמוך לבשר הכסלים למעלה יוצא. חצר הכבד או טרפש הכבד או יותרת הכבד. הרמ"א בס"ד ס' י"ב כתב: יש מצריכין לנקר הקרום העליון שלצר הכבד משום חלב. הט"ז מביא הרש"ל פ' ג"ה סי"ד שהביא דעת רבינו ברוך דאם אין בחתיכה עצמה דהיינו כל מה שהדביק להקרום ס' נגד הקרום כל החתיכה עצמה נעשית נבלה ע"ש ושם נמצא חלב הקרב לצד הכבד אבל לצד הריאה אין צריך בכלל ניקור. הטרפש הכבד נמשך מצלע הראשון ה־12. עד עצם החזה, מתחת לטרפש הכבד נמצא הטחול וחלבו. חלב הכליות חלב המעיים ושאר מיני חלבים. והבשר שבין הצלעות טעון ניקור מחלב הקרב וכן צריכים לנקר את הצלעות עצמן. לפי הסימנים של טרפש הכבד... ניכרים רשמי קצה הטרפש בצלעות ובבשר שבין הצלעות. רשמים האלו סימן היכר לדעת עד היכן מקום חלב הקרב — "לבוש".

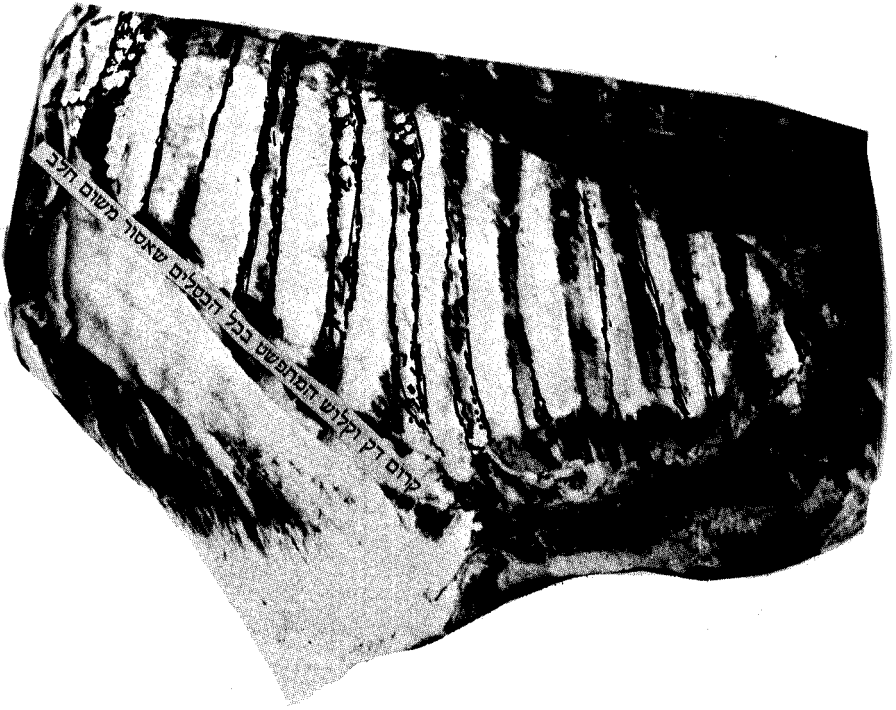
למטה בראש הדפנות מתחת שפת הרפאלע יש גיד דם מהסימן של הגיד עד קצה הדפנות וברוחב מעצם החזה עד סוף השפונדר נמשך מחלב הכסלים זה מה שאמר הרמ"א ס"ד רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. עד כאן לשון הרמ"א ולכן דין ניקור הכסלים של הקדמי, כדון ניקור הכסלים האחורי.

מתחת להרפאלע נמצאים ראשי הצלעות — הסחוסים הלכנים — אמנם שבשר הרפאלע מכסה אותן טעון ניקור כי הן יונקות מחלב הכסלים — טהרות אהרן ס"ז ושאר ספרי ניקור.

אנו נוהגים פה בארץ לנקר גם הבשר המכסה את העצמות הקטנות משני הצדדים, וגם העצמות הקטנות עד היותרת, למרות שזה חיפוי בשר, א) שאנו מחמירים לנקר גם בחיפוי בשר כמו שאנו מחמירים לנקר הכליות שהחלב בתוך הכליות שהוא חיפוי בתוך הכליה. ב) רבותינו הסבירו כי חיפוי בשר הוא רק בשר שמחפה בשר, אבל בשר על עצמות הבשר הדבוק בעצמות נמצא מראה כסף זה לא חיפוי טוב.

ברוך מיזליש

חלק הקדמי שפונדר הטעון ניקור

כאן רואים הקרום דק מכסה את הרפאלה הבשר הנדבק שם, זה על גב זה, וגם מכסה החלב שבין הצלעות. מהרפאלה שהוא המשך מבשר אדום צוארון הטריפה, מחלק אחורי הכסלים. הקרום הנ"ל נמשך עד הסוף ושם מכסה הקרום דק התחתון הרמ"א: רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפונות על הכסלים הנשאר שם בראשה.

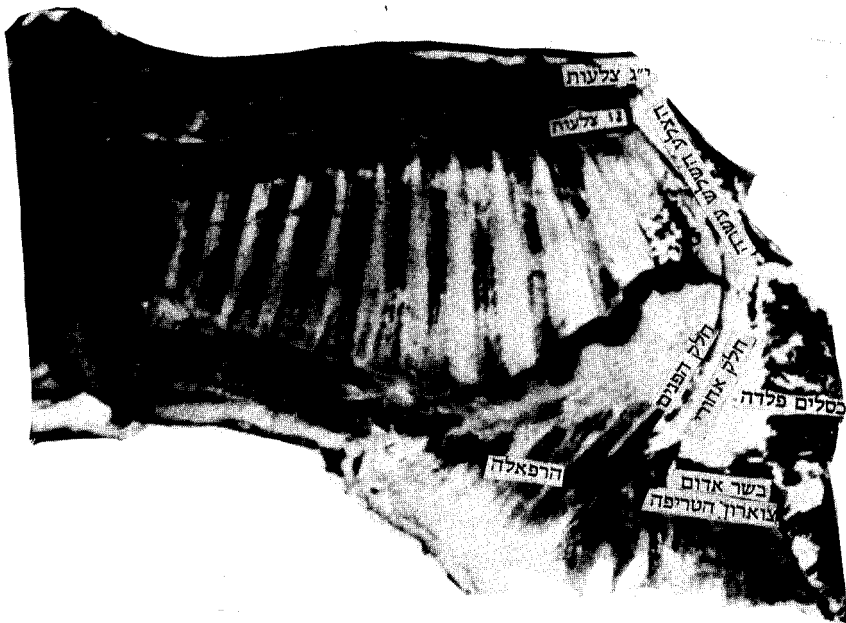
חלק הקרמי הטעון ניקור

התמונה מראה, הורידו הקרום דק העליון נתגלה החלב הקרב. שבין הצלעות מסימן
הטרפס הכבד. עד הרפאלה הבשר הנדבק, ורואים את הקרום עב היוצא מהבשר הנדבק, עד
קרום הדם, ויש מקומות שהקרום עב עובר קרום הדם, ולמטה רואים הקרום דק התחתון
הנמצא בראש הרופן והוא המשך מחלב הכסלים של חלק אחורי.

חלק הקדמי י"ג צלעות

הצלע ה-13 הכסלים מחובר עם הצלע ה-12.
 צוארון הטריפה מחובר עם הבשר הנדבק זה על גב זה הרפאלה.
 קרום הדק העליון מכסה את הכסלים מחלק אחורי ואת חלק הפנים מחצר הכבר.

חלק הפנימי

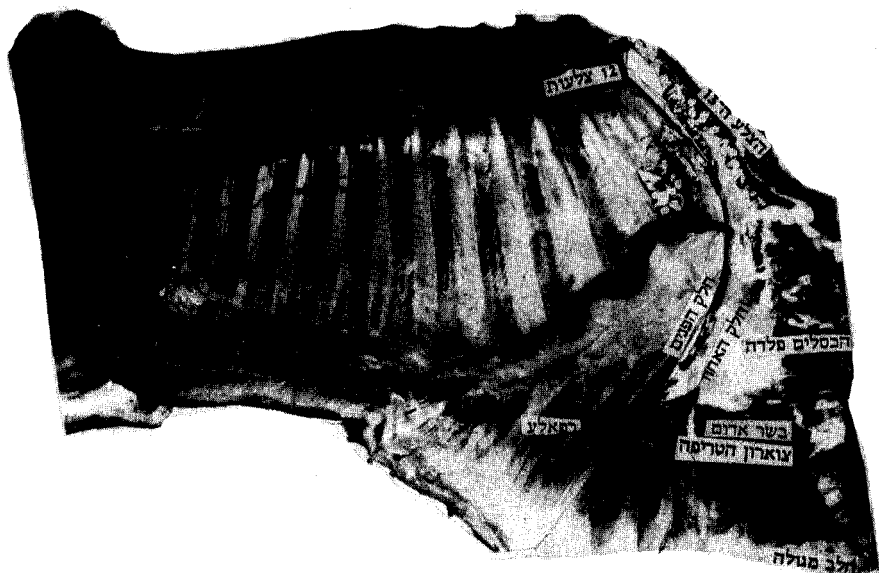
כשמפרידים את חלק האחורי מן הקדמי נשאר חלב מן הכסלים גם בבשר הדפנות. לכן החלק הקדמי הפנים טעון ניקור כחלק אחורי.

בשני צידי החזה למטה נמשך גיד כפול בכל אורך בצד ימין וגם בצד שמאל, גיד אחד של דם והשני לבן ונמשך מהחזה עד לירך ועובר בשני צידי הבטן במקום הכסלים וסופו בסמוך לבשר הכסלים — "פלדה" הקטע שעובר למטה מהטבור — לבשר התחתון נקרא שפונדר אנו נוהגין בו איטור וטעון ניקור. לכן כשמנקרים את בשר הכסלים שבראש הדפנות בחלק הקדמי — פנים, קולפים את על הבשר לפי הסימן של הגיד שמתחת הרפאלע ואת ראשית הקרום היוצא מן הרפאלע לכל אורך הכסלים (השפונדרע) הממשיך למטה מהרפאלע עד קצה הדפנות. קולף מן הגיד והלאה את הבשר בגלל החלב הכסלים הדבוק עליו וקולפין ומנקרים את החלב שמתחת לקרום הנ"ל (טהרות טהרן ועקרה ב"י). היותרת נוהגים אנו לנקר רק את הצד הפונה להכבד ואת הצד השני הפונה אל מול כלי הנשימה אין מנקרים.

ואם הפרידו היותרת ממקומו, א"א שוב להכיר, איזהו צדו הפנימי ואיזה — האחורי. לפיכך מנקרים אנו את שני צדדיו, היינו: מורדיין את שני הקרומים, מכאן ומכאן, וכן את השמנונית שעל בשר הטרפש. אבל את השומן החודר פנימה, בין בשר לבשר, אין מנקרים היות שמקילין גם בשומן שעל הבשר (ספרי ניקור).

הרפאלע הנו המשך צוארון הטריפה שליר "הכסלים" (הפלדה), מקומו בצד חלל הבהמה, ועליו מונח חלב הקרב, לפנים היו זורקין את הרפאלע לטריפה, כשם שמשליכים את הצוארון הטריפה, בארץ, מפרידים אותו לגמרי מן הכסלים, מכשירים אותו ע"י קליפה משני צדדיו הרמ"א בס' סיד ט"ז כתב ויש להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גבי זה ולגרוד החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. הקצה השני הדק, המתחיל מן החזה, קצה הרפאלע שנחתך מצוארון הטריפה. צריך לקלוף את החלב בשני הצדדים המקבילים צד אחד במקום שהרפאלע מכסה את הגיד שאחרי הסחוסים ומצד השני הסמוך לקצה הצלעות לכל האורך עד לחזה.

בתורת הניקור הירושלמי כתוב מפרידים את בשר העליון הנקרא בשר האדום בלשון המנקרים, — רפאלע — משליכים אותו לטריפה, בזמן האחרון נהגו פה (בישראל) להכשיר אותה חתיכה אלא שמפרידים הבשר מראשי הצלעות ממקום חיבורן לעצמות הרכות המכסה אותן וקולפין את הבשר משני הצדדים.

שואל בעל תורת הניקור הירושלמי "ולא ידעתי איך אפשר להקל נגד המנהג שנהגו כאן מזמן הרבנים הגאונים (לזרוק את זה לטריפה) בחוץ לארץ יש מקומות כמו המנהג באשכנז. לא להפריד בשר זה מטעם בשר חופה ולא אמרינן בכסלים פירוקי מפרקי למטה מן הטבור. (אבל הבשר צריך ניקור מחלב הכסלים).

והנה ככתבו וכלשונו: "ואם נתיר אותם, (פי' לא לזרוק לטריפה אלא לנקות מהשומן) נצמח מזה תקלה שנתיר (לקלוף) גם הטריפה קאלנער כיון שנמשך ממנו.

יש יסוד למנהג להשליך לטריפה, דכסלים לפי שיטת הר"ז ובעל התרומות דפסקו בלובן דכוליא דמדינא אסור דלא דרשינן על הכליות, לפי זה שלא דרשינן "על" שגם בתוך הכליות אסור משום חלב. ולפי הרשב"א בתשובה ח"ג סי' רכ"א ובבית יוסף סי' ס"ד דיש אוסרים בחלב שבתוך הכליות קיימא לן כרבא. וכיון דלא דרשינן "על" ולא תוך יוצא שגם החלב שמחופה עם הבשר שבתוך הכסלים אסור וזה יסוד המנהג שנוהגים לאסור החלב שבתוך הכסלים ואסור להתיר להם כמו שכתב הרשב"א.

וגם מה שנוהגים לאסור הטריפה קאלנער ולזרוק לטריפה ולא מתירים לנקר בקליפה הוא משום אם נקח את הטריפה קלנער נגד השמש נראה בו לבנונית. נקודות חלב בתוך הבשר. אם כן גם בחתיכה זו (הרפאלע) נראה בה לבנוניות נקודות לבנות נגד השמש. ויש עוד נימוק למנהג שאוסרים אותה החתיכה.

החמישה חוטין דכפלא שמבואר בגמרא חולין צ"ג ע"א, דמתפצלין לתרי ותלתא תלתא ומבואר שם דצריך לחטוטי בתרייהו, הם נמצאים גם באותו בשר אדום שעל הדק (רפאלע) ע' בטור סי' ס"ד ובשו"ע סעי' י"ג. ובבית יוסף מביא בשם רבינו יחיאל שהיה נוהג לא לאכול אותה חתיכה לפי שאין הטבחים נוהרים להסיר אותם (החוטין) חמימי.

קולף מקצה הטרפש (הרויט פלייש) הנ"ל את הבשר שבין הצלעות וכן מנקר את הצלעות עצמן מן הקרומים, ומוריד את כל החלב שעליהן, עד הבשר האדום שעל קצה הרפנות הנקרא רפאלע (עיין בס' הניקור שלהרש"א בסוגיא הקרומין סעיף י"ח ובס' הנ' השלם של הרש"מ ד' י"ט).

ניקור השפונדרע: מקום הטרפש מקום הרפאלע. הגיד שבין בשר השפונדרע והרפאלע הטעון ניקור, שפונדר פלאנקען, כסלי דפנות:

בניקור (שפונדרע) כל רושם הבשר האדום מהצלע השתים עשרה למעלה עד לעצם החזה הרכה למטה ע"י הטבור קולף ומנקה עד למטה בקצה הצלעות את שכבת הבשר העליון שבין הצלעות הארוכות שבשטחן מונחים אברי העיכול. פושט את הקרום הדק הנ"ל המכסה הקרום של קצה הרפאלע עד לקצה בשר השפונדרע המכוסה ע"י הקרום של שפת הרפאלע.

קולף את הרפאלע מלמעלה מהקרום הדק העליון ומפרידו מהדופן וקולף אותו גם מהצד השני הדיוק לבשר הדופן מעל העצמות הלבנות הרכות. ראה בניקור הרפאלע שהבאתי בשם הרב ר' ברוך מיזליש את הטעם שלא נחשב לחפזי בשר. קולף את השכבה השמנה המכסה את העצמות הלבנות הרכות (שמתחת לרפאלע) ונוקר היטב את העצמות האלו. קולפים כל סחוס (עצמות הרקות העקומות) מתחילים מעצם ה"12 שזורקים אותו לטריפה. עד הרביעי קולפים. משתי הצלעות, כלומר 11 ו"12 מוציאים שני גידים עד החזה והם חוטי דכפל.

הצלע ה"12 — כלומר הערשטע ריפל, טעון ניקור מוחלט מרימים את הקרום הכשר החיצוני השומן ומניקים היטב את מראה הכסף שעל בשר הריפל הראשון. ומקלפין יפה את הבשר האדום הכרוך למטה מהמראה כסף וחזותכים את אצבע טריפה שמתחת הריפלע שנראית עגולה וארוכה כאצבע הנמשכת מהסינטע עד הצלע ה"12 ועוקרים אותה משם חזורים לטריפה.

בספר ניקור הירושלמי הובא בשם ספרי ניקור שיש מקומות שמשאירים לחלק הפנים רק ז' או ח' צלעות אפ"ה יש ליטול משני הצלעות הראשונות את השני חוטי משום שלא ישכח הדבר.

סדר הניקור בארץ ישראל המקובל:

בהתחלה מנקרים את הצלע הראשונה כלומר ה"12 ואחר כך מנקרים את הטרפש הכבד ואחרי זה מנקרים בין הצלעות ארוכות מאחרי טרפש או רויט פלייש. אם מורידים את הטרפש נשאר בצלעות ובבשר שבין הצלעות חתיכות קטנות של בשר הטרפש שזהו הסימן עד היכן מקום של חלב הקרב (הלבוש) ומקום זה עד סוף הצלעות מנקרים את הבשר שבין הצלעות מחלב הקרב.

קונטרס מהגאון בעל הסמ"ע

(בענין המאכלות)

השוחטים והבודקים צריכים להיות יראי שמים ויבדקו החלפים היטב ובכ"מ יתמנו נאמנים שיבדקו פתאום סכין של שחיטה כדי שיזהרו השוחטים בו היטב. גם לבדוק השוחטים והבודקים בכל הגליל אם הן בקיאים כהלכתן ושמוחזקים הן באימוץ ידיהן. גם ימנו בכל קהילה נאמנים שיראו על כמה ענינים שיש לחוש שיצא מתחת ידי הקצבים דברים שאינם מתוקנים ונפרש קצת מהם:

הא' בחתכם חלק הפנים מחלק האחור דרכם לחתוך בשיפוע עד שמצרפין הבשר שהוא מדובק על הצלע הי"ג לחלק הפנים ואו צריכים לנקר אותה חתיכה בשר המשופע כמו חלק האחור. בג' מקומות ידועים למנקרי בשר וכמ"ש בהלכות ניקור ר' הירש ז"ל: חב' דרכם לחתוך במקום שכלים הצלעות בשיפוע בפלנקי"ן למטה עד הכחל ועד מקום שקורין הוי"ך שטע"ל והוא שייך לחלק האחור וצריך לנקרו ואין העולם מרגישים בזה. לכן צריכים להזהירם בזה שלא יחתכו כי אם עד סוף הטבור שהוא מקום מוגבל ומשם והלאה כלל לא:

הג' יש בהמות שיש להם צלעות גדולות שיש בהם מוח בכל צד י"ד או ט"ו ויש בהמות שאין להם אלא י"ג בכל צד לכן ידקדקו הקצבים אחר חצר הכבד כי מהחצר הכבד ולמעלה אין שם חלב ומהחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר מיני חלבים ומשם צריך ניקור ומחלב האחור יחשב:

הד' אינם נזהרין בניקור הבאקי"ן וגם בניקור ראשים של בהמות דקות שמוכרין אותם עם צד של חלק הפנים. גם בניקור לשון וטחול: הה' שלא ימכרו בשר כשר וטריפה על שלחן אחד. כ"א בהפסק מרובה או דבר מסויים מונה ביניהן:

הו' להזהר היטב לבדוק אחריהם שלא ישוהו בשר כשר יותר מג' ימים כי אם כאשר נשרה לפחות חצי שעה במים היטב והיינו שיחתוך הצד אחד לחלק הפנים לג' או לד' חתיכות ויניחם בכלי גדול וישים בכלי מים כ"כ כדי שיכסו את הבשר כולו ולא כמו שנוהגין בקצת קהלות להדיחו מעט כי זהו איסור גמור אליבא דכ"ע:

הנשים יהיו נזהרין שישרו וימלחו הבשר בעצמן או משרתת ישראלית ולא שפחותיהן הגויות כלל. וגם בבישול המאכל יהיו נזהרין כי הרבה פעמים נעשה שהכשילו לבעליהן ושמו דבר איסור בו.

תמונת הבהמה

הבהמה

מאחורי בצד העור החיצוני מנוקד

החלב בחלק הקדמי בדופן של י"א או י' צלעות

במקום שמשאירים הצלע הי"ב לחלק אחוריים לא נשאר בחלק הקדמי, האצבע הטריפה, ולא הריפאלע שאיסורו הוא: מתרבא דתותי מתני ולא מהבשר מהצלע הי"ג שאיסורו מחלב הכסלים.

אבל נשאר: (א) הקרום הדק העליון שאסור משום חלב, וגם מתחת הקרום החלב שאסור לכו"ע.

(ב) חלב הקרב, "היותרת": הרמ"א ס"ד כ"ב יותרת הכבד, יש מצריכין לנקר הקרום העליון שלצד הכבד משום חלב הקרב שמונח שם. (בין הצלעות) "טורי זהב" רש"ל פ' ג"ה ס' י"ד הביא דעת רבינו ברוך, באם אין בחתיכה עצמה דהיינו כל מה שדבוק לקרום ס' נגד הקרום צריך ס' נגד כל החתיכה. דחתיכה עצמה נעשית נבלה וכ"כ בשם כתבי מהרא"י דלא מהני מה שהוא חלב כחוש. ע"ש.

ג) הקרום של חלב הכסלים

הרמ"א: רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. ס"ד ז'.

בג"מ חולין צ"ג אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר. אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים. פ' רש"י חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר ארום דק ומתפשט בכל הכסלים. ומה שהבשר חופהו מותר וכשכלה למטה מאותו בשר, יוצא ממנו קרום עב ולבן. ותחת אותו קרום עב יש חלב, ויש נוהגים איסור באותו חלב. לפי אותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא. אבל בארץ אשכנז נוהגים בו היתר וגם בעיני נראה דחשוב דחיפוי גמור הוא עכ"ל.

הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פ"ז ס"ח ח"ל וכל מקום שתמצא בו חלב תחת "הבשר" והבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרא "הבשר". הרי זה מותר. והרשב"א בתשובה סי' ש"ח כתב חלב שתחת אותו קרום שנטלים מנקרי בשר בכסלים אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו הבשר ממש חופה אותו והוא אותו העומד בין כפלי בשר הכסלים אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא שבתוך הבשר ואין לך מי שמתירו! עכ"ל. והאגור כתב על חלב שתחת אותו קרום עב ולבן שרבו האוסרים, כי אותם שאינם מנקרים חלב שמתחתיו לא מצאו ידיהם ורגליהם. והמרדכי כתב בהלכה תר"ס וכן צריך להסיר הקרום מן הבהמה מצד פנים סמוך לדופן החזה וזה קרום שעל הכסלים.

ובאורחות חיים הל' מאבא"ס אות פ"ה, כתב והקרום שעל הדפנות צריך להסיר אותו כולו מפני שחלב המכסה את הקרב שוכב עליו. ובלבוש כתב בס' סד' סג' גם בראש הכסלים סמוך לדפנות צריך לקלוף הקרום שהחלב המכסה את הקרב מונח עליו.

הרמ"א בס' סד' ס' ז' כתב דיש נוהגין להפריד גם הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם, וכן הוא סדר הניקור של בעל זבח שמואל ואח"כ מתחיל ממקום סיום הגיד היוצא מן החזה ומקליף בידי אותו קרום שעל הכסל והוא קרום (עב ולבן). האסור משום חלב שעל הכסלים וכל שנגרר עמו, דהיינו כל החלב שתחתיו הכל אסור. הערה: כולם מודים שזה חלב הקרום הדק. לא עב ולבן אלא קרום הדק.

אנו נוהגים פה בארץ לנקר גם הבשר המכסה את העצמות הקטנות משני הצדדים, וגם העצמות הקטנות עד היותר למרות זה חיפוי בשר, א) שאנו מחמירים לנקר גם בחיפוי בשר כמו שאנו מחמירים לנקר הכליות שהחלב בתוך הכליות שהוא חיפוי בתוך הכליה. ב) רבותינו הסבירו כי חיפוי בשר הוא רק בשר שמחפה בשר, אבל בשר על עצמות והבשר הדבוק בעצמות נמצא מראה כסף זה לא חיפוי טוב.

הבאתי לעיל את הסכמת ראשי המנקרים מעדה החרדית בירושלים לסדר הניקור בארץ הקודש.

אלו דברי ראשי המנקרים דעדה החרדית בירושלים, האין לנהוג בניקור השפונדעריס הלכה למעשה

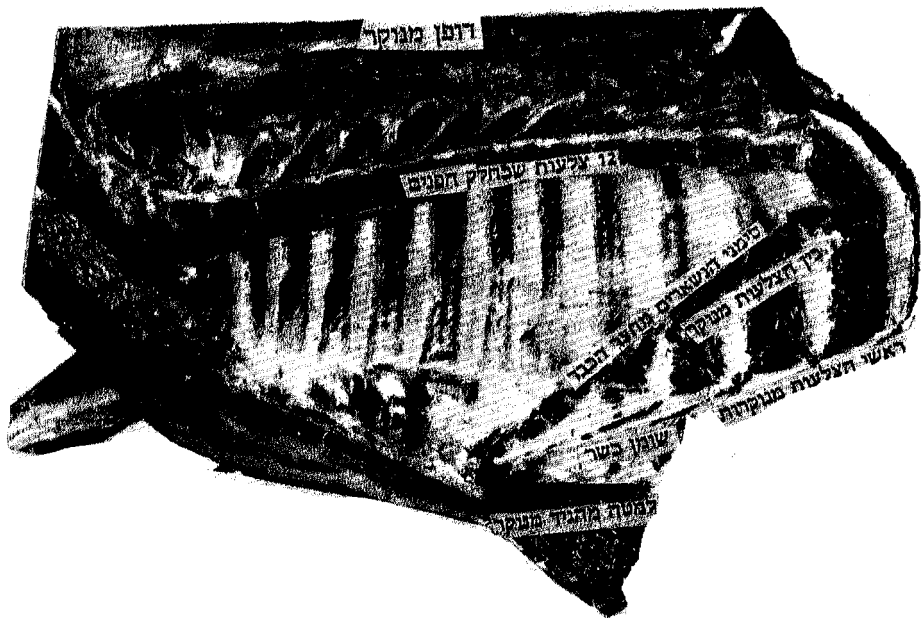
בס"ד

אנו הח"מ מאשרים שכל הנכתב בספרו של הרב ה"ג ר' מרדכי מלאכי שליט"א. בניקור חלק הפנים הקדמי: מסיר את הקרום שעל הבשר האדום עד סופו שנקרא בלח"מ ריפאלע וגם מנקר החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחותר לאורך הגיד עד לחזה ומוציאו וקולף את החלב מהגיד עד לקצהו של הבשר שהיא המשך הכסלים של הירך ואח"כ מפריד את הבשר האדום מראשי הצלעות ממקום חיבורם לעצמות הרכות וחותר בסחוסיהן מכל חלבן שעליהם. וכן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל המכסה את העצמות הרכות וכמו"כ מצדו השני קולף הריפאלע במקביל המכסה את הגיד הדים לכל אורכו. כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין לשנות בכל תמוצות ישראל בגולה.

כ"כ אנו מאשרים שחלק הקדמי והפנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת. ר' גר טרוביץ - ראש מנקר בעדה החרדית ירושלים.

ר' יוסף צבי הירשמן - מנקר.
 ר' משה ליב קורנבליט - מנקר. *אין להפיל את הריפאלע*
 ר' מאיר דוד קורנבליט - מנקר. *אין להפיל את הריפאלע*

המנקרים הללו מלבד גודל מומחיותם במקצוע הניקור עד להפליא וגם בחלק האחוריים, עוד להם זאת שיש בידיהם כתב קבלה בהשתלשלות דור אחר דור מאת הגאון הנורא הקדוש המפורסם מוהר"ר יהושע לייב דיסקין זצוק"ל וזכ"ע, ואתו ריעו בדומה לי הגאון הצדיק המפורסם מוהר"ר שמואל סאלאנט זצ"ל עם בית דינם. (וכידוע שהגאון מהר"ל דיסקין עסק עוד במלאכת הניקור גם בחו"ל עוד טרם בואו לארץ ישראל).

ביאור הרמ"א סימן ס"ד סעיף ז'

הבאתי לעיל אזהרה בענין ניקור מהרבנים הגאונים מבי"ד צדק ירושלים שכותבים...ומה שאומרים לסמוך ע"ד הרמ"א ביו"ד סי' ס"ד ס"ז דבחיצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים. דבר זה גופא צריך לימוד ובקיאות.

והיות שאי הבנה בכונה אמיתית בדברי הרמ"א הנ"ל גרם להרבה... ואפילו מספרי ניקור למכשולים גדולים בהלכה ולמעשה, אביא את הלימוד איך שלמדו להבין את הרמ"א ס"ד והרש"י בחולין צ"ג והגר"א ס"ד בבית המדרש שלנו "הלכה למעשה". "אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש" (חגיגה ג).

מטרת בית המדרש שלנו היא לברר הלכה למעשה ע"י לימוד מהראשונים ואחרונים וגם על ידי מעשה ממש לדעת את מלאכת הניקור על בוריה, ואז נוכל להבין את הראשונים, והרמ"א. לזה כיוונו החז"ל "גדול שמושה יותר מלימודה" המהרש"א: שרואה ברבו הלכה למעשה (ברכות ז).

המחבר של תורת הניקור הירושלמי כותב בדף כ"ד שכל ספרי הניקור שהופיעו ואפילו הספר "דרכי תשובה" של הגאון ממונקאטש טרם הגיעו לבריור שלם בהלכות אלה, ומי שלומד בספרים אלה, לא ימצא דבר שלם. אבל מי שיעיין בספרי זה, תורת הניקור הירושלמי; אחרי שילמד כל סוגיא וסוגיא יהיה לו דבר שלם וידע ההלכה ממקור הראשון וכל חילוקי הראשונים והאחרונים בהלכה זו. והפסק, והמנהג שנהגו בהלכה זו. ועוד כותב המחבר בדף כ"ז המעיין בספרי, בתורת ניקור הירושלמי יראה שבהרבה סוגיות נזכרו בהם דברים חדשים, ובהרבה מקומות הוכחתי מהראשונים שספרי ניקור טעו בדבריהם, כלשונו.

בתורת הניקור הירושלמי, חלק הפנים ד' י"ב כתב: "טאבאן שנקרא שפאנרעס" מפרידים את הבשר העליון (א) ומשליכים אותו לטריפה. ביאורים ומקורים (א) והוא בשר הכסלים שלמעלה מן הטבור ונמשך מהטריפה קאלנער הנמצא למטה מן הטבור שהוא בשר ארום דק, שנזכר ברש"י חולין דף צ"ג ע"א (בחלק אחר) בלשונו נקרא (רפאלע) וזה לשונו: "וכן נהגו מימי הרבנים הגאונים מהרי"ל דיסקין ומהר"ש סלנט זצ"ל לזרוק אותה חתיכה ה"רפאלע" לטריפה, ובחז"ל נוהגים שלא להפריד אותו בשר מהדעק ורק נוטלים את קרום הדק שעל הכסלים שהוא על אותו בשר. כמו "הרמ"א בסי' ס"ד סעי' ז' וז"ל: אבל בחצי הבהמה של צד פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם" עכ"ל. ותחת הקרום הדק אין שם חלב כלל כמ"ש בשו"ת משיב דבר סי' כ"א ומש"כ הרמ"א קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים כונתו שנמשך מחלב שעל הירכים. וכבר כתבתי בארוכה בזה בחלק א' תורת הניקור הירושלמי.

במחילת כבודו לא הבין את דברי הרמ"א סי' ס"ד על זה אמרו: "חכמים הוזהרו בדבריכם, שמא תחובו חובת גלות", התויו"ט: שאם יופול ספק בדבריהם של חכמים יבואו השומעים לכלל טעות. המחבר בעצמו כותב: "טאבאן שנקרא שפאנדרעס" מפרידים את הבשר העליון ומשליכים אותו לטריפה, והוא בשר הכסלים שלמעלה מן הטבור ונמשך מהטריפה קאלנער הנמצא למטה מן הטבור שהוא בשר אדום דק שנזכר ברש"י חולין צ"ג והרמ"א שם אומר... רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר וכו' שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם.

דברי המחבר סותרים זה את זה, מקודם אמר מפרידים את הבשר העליון ומשליכים אותו לטריפה הנמשך מהטריפה קאלנער. וזה נמצא למעלה על – ראשי עצמות וכאן אומר הרמ"א מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה, למעלה הוא לא בראשה? אלא כאמצע.

ביאור הענין הוא. הרמ"א סי' סעי' מדבר על שני דברים נפרדים הנמצאים בחלק הקדמי שיש להם שייכות לחלב הכסלים. א) חלב של הקרום הדק הנשאר בראש הדפנות הנשאר שם בראשה. וצריך להסיר אותו הקרום זה מה שאנו קוראים שפנדרע, מן הגיד למטה ששם נמצא הקרום הדק התחתון הנמשך מהכסלים על כל הכסלים והוא אסור משום חלב הכסלים, ותחת הקרום הזה אין שום חלב אין שום קושיא על הרמ"א. מה ששואל ה"דברי חמודות" על הרא"ש חולין צ"ג (יג) ז"ל "לבד קרום דק וקלוש" הביא תשובת הרשב"א סימן ס"ח וכתב וז"ל: אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור – ותמהני עליו (הרמ"א) שלא פירש כן בהגה"ה זו שכתבתי שצריך ג"כ לקלוף החלב שתחת אותו הקרום. והלבוש ז"ל: השמיט לכתוב בהגה"ה זו להסיר אותו הקרום מחלק הפנים ולא יפה עשה בזה. הרמ"א מדבר בקרום הדק תחת הקרום העבה הפושט מעל הרפאלע עד סופו. הנמשך מהכסלים בחלק אחורי. בקרום הדק העליון גם הרמ"א מודה שיש חלב תחת הקרום ומה שהרמ"א אומר ויש מתירין משום דמחשב חיפוי מדובר על הקרום העב, ומתחת הקרום הדק התחתון אין חלב.

ב. ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר נדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירים משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. זה שהניקור הירושלמי אומר טאבאן שנקרא שפאנדרעס מפרידים את הבשר העליון ומשליכים אותו לטריפה והוא הבשר כסלים שלמעלה מן הטבור ואיך לא דק בדברי הרמ"א ומביא בלבול שלם? ויצא מזה מכשולים גדולים בעירוב פרשיות בדברי הרמ"א.

ביותר תמוה, על בעל הניקור הירושלמי בחלק ב' ד' י"ב שמדבר על חלק הפנים ומביא את הרמ"א הנ"ל כתב "וכבר כתבתי בארוכה בזה בחלק א' בסוגיא דכסלים. והנה מה שכתוב שם בדף נ"ז 'הנה ברמ"א סי' ס"ד סעי' ז' כתב וז"ל ויש נוהגים ג"כ להפריד הבשר הנדבק זה ע"ג זה ולגרר החלב שביניהם, ויש מתירין משום דחשיב חיפוי בשר וכן נוהגין באשכנז" עכ"ל. ואף שרמ"א כתב יש נוהגין להפריד הבשר אין כוונתו על בשר ממש רק על קרום עב והרמ"א קוראו בשר היינו דהקרום עב חשוב חיפוי כמו בשר וע"ז ציין הרמ"א הכל בטור. היינו המחלוקת שהביא שם, מחלוקת אם קרום עב הוא חיפוי או לא, ובחנם גימגם הרב רש"א בהערה רמ"א בכוונת הרמ"א והביא ראייה מס' זבחי רצון" ולא ראה כל הנ"ל. כלשונו בספרו תורת הניקור הירושלמי.

תמוה מאד על דברי המחבר איך יכול להגיד על הרמ"א שכתב: "ויש נוהגין להפריד הבשר אין כוונתו על בשר ממש רק על קרום עב. והרמ"א קוראו בשר היינו הקרום עב. האם הרמ"א לא ידע להפריד בין בשר לקרום עב? המחבר בעצמו כתב בחלק ב' חלק הפנים דף י"ב "מפרידים את הבשר העליון, ומשליכים אותו לטריפה. (ביאורים ומקורות) וכן נהגו מימי הרבנים הגאונים מהרי"ל דיסקין ומהר"ש סלנט וצ"ל לזרוק אותו חתיכה לטריפה מדובר על חתיכת בשר ולא על קרום ואיפה יש בחלק הקדמי קרום עב? חוץ מקצת על הרפאלע? המחבר בעצמו כותב שם בדברי הרמ"א וצריך להסיר אותו הקרום משם עכ"ל. ותחת הקרום הדק אין שום חלב כלל כמ"ש שו"ת משיב דבר סי' כ"א. המחבר כותב שם: ובחנם גימגם הרב רש"א בהערה בכוונת הרמ"א והוא בעצמו סותר את דבריו מדף לדף ומוסיף בלבולים שמקשה להבין את הכוונות האמיתיות של הרמ"א וגרם לטישטוש הלכה זו. ועוד מוסיף לטישטוש ואומר: וכן הגר"א שם ציין לרש"י ד"ה חלב שהבשר וכו' וכוונתו לרש"י בחולין צ"ג, שהביא מחלוקת עם קרום עב הוי חיפוי או לא. עכ"ל בספרו תורת הניקור הירושלמי.

במחילת כב' לא הבין את כוונת הגר"א שם, והביא אנדרלמוסיה שלימה בלימוד הרמ"א ס"ד הנ"ל.

1. ביאור הרמ"א יו"ד חלק א' סי' ס"ד סעי' ז: חלב הכסלים (י"א) וקרום שעליהם אסור" חלב שתחת המתנים אסור — ראה חלב המתניים. הג"ה: וסדר ניקור אלו החלבים צריך ראייה מן הבקי בניקור ואי אפשר לבאר היטב בספר. וכל אילו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של בהמה אבל בחצי הבהמה של הפנים אין בהם מחלבים אלה רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. (י"ב) ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם, ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. (הכל בטור). ברור, שהרמ"א (הגה"ה) מדבר בשני מקומות שנמצא חלב בחלק הקדמי — הרמ"א אומר בפירוש שהוא מדבר בחלק הקדמי — הפנים — ואני אסמן שלא לטעות. בסימן (א) ובסימן (ב):

א. רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות של הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. — הכוונה לשפונדרע והסימן הוא הגיד, משם: מהגיד עד למטה יש על הבשר קרום דק התחתון הנמשך מן הכסלים והוא חלב הכסלים. על זה אומר הרמ"א וצריך להסיר אותו הקרום משם. ב"דברי חמודות" בחולין צ"ג כתב ותמנהני עליו (הרמ"א) שלא כתב שצריך לקלוף החלב שתחת אותו הקרום וסומך על תשובת הרשב"א סימן ס"ח שכתב: אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור. מדובר בקרום הדק העליון ועל הקרום התחתון כתב הרמ"א דקצת מן הקרום שעל חלב הכסלים פי' שנמשך מחלב הכסלים שעל הירכים הנשאר בראש הדפנות וצריך להסיר. אבל השומן שתחת אותו הקרום לא נזכר בשום פוסק שאוסר. ולא קשה על הרמ"א שהרי אין שום חלב תחת הקרום. בזה לא נזכר בשום מקום על מנהג אשכנז כולם מודים שזה חלב הקרום הדק הנמשך מהכסלים.

הלכה למעשה

ב. (יב) ויש נוהגים להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום שמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. — מדבר הרמ"א על ה"רפאלע" והיא הבשר הנדבק זה על גב זה. בתורת הניקור הירושלמי חלק הפנים...מפרידין את הבשר העליון ומשליכים אותו לטריפה. ביאורים ומקורות — והוא בשר הכסלים שלמעלה מן הטבור ונמשך מהטריפה קאלנער שלמטה מן הטבור שהוא בשר אדום דק שנוצר ברש"י חולין צ"ג ע"א והכסלים שלמעלה מן הטבור הוא רק מב' חתיכות, הדעק, ואותו הבשר. הערה: הרמ"א אומר ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ובאשכנז מתירין, פירוש: לא להפריד בין שתי חתיכות הבשר ולגרור החלב שביניהם, ובירושלים היו מפרידים הבשר הנדבק זה על גב זה חורקין החתיכה עליונה לטריפה ולא לנקר אותה.

הבשר הנדבק זה על גב זה הנקרא "רפאלע" יוצא ממנו קרום עב ולבן כי נחתך מהבשר אדום בחלק אחורי. רק על הקרום הזה אומר רש"י ותחת אותו קרוב עב יש חלב. אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחפוי גמור הוא ועל המשך של הקרום הזה בחלק הפנים אומר הרמ"א על החלב שמתחתיו, ויש מתיריים משום שמיחשב חפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו.

ובעל תורת הניקור הירושלמי מביא: וכן נהגו מימי הרבנים הגאונים מהר"ל דיסקין ומהר"ש סלנט זצ"ל לזרוק אותה חתיכה לטריפה, ועד היום בעדה החרדית בירושלם נוהגין לזרוק אותה החתיכה הנקרא רפאלע לטריפה ולא לנקר אותה, ובכל המקומות בארץ ישראל נוהגין כמו הרמ"א להפריד הבשר הנדבק זה על גב זה וגוררין החלב שביניהם כלומר מנקרים החלב משני הצדדים. ראה ניקור רפאלע לא מנוקרת — רפאלע מנוקרת. ויש מומחים שעושים כשתי הדעות הרמ"א. חלק מהבשר הנדבק — הרפאלע מנקרים משני צדדים והו החלק המונח על ראשי הצלעות וחלק השני אחרי הראשי הצלעות מנקרים כמו מנהג באשכנז הצד למעלה מנקרים טוב ולמטה לא מנקרים ושם לא נקרא חלב אלא שומן כשר. והטעם, בצד המונח על ראשי הצלעות לא נקרא בשר חופה. מביא ר' ברוך מייזליש שקבלה היא בירושלים וזה לשונו: רבותינו הסבירו כי חיפוי בשר הוא, רק בשר שמתפה בשר אבל בשר על עצמות, והבשר הדבוק בעצמות נמצא מראה כסף זה לא חיפוי טוב עד כאן לשונו. בפנים הספר תראו הכל ברור.

והחתיכה זאת שהרמ"א אומר: ויש נוהגין להפריד זה על גב זה, הנקרא בלשונו רפאלע היא חלק מהטריפה קאלנער — בשר אדום — כשחותכים את הבהמה לשנים בצד אחורי עם הצלע ה-13 נמצא כל הכסלים ושם תראה בשר אדום זהו הטריפה קאלנער. בצד אחורי הוא מכסה הפלדה — כסלים ונקרא טריפה קלנער וחלק הנשאר בצד הקדמי פנים נקרא רפאלע או לשון הרמ"א הבשר הנדבק זה על גב זה, כי הוא דבוק לבשר שמתחתיו כמו שהסברנו: הרמ"א מדבר על החלק הקדמי, ורש"י מדבר על חלק אחורי על הכסלים ואלו הם שני דברים נפרדים לגמרי.

ראה התמונות בדף מ"ג מ"ח נ"ח

והנה רש"י בחולין צ"ג ע"א: "חלב שהבשר חופה אותו מותר" חלב שהבשר חופה אותו, חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים. ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא (כלפי בשר) אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחפוי גמור הוא, עד כאן דברי רש"י.

ומה שבעל הניקור הירושלמי והר"ר שלמה אלטמן ז"ל וכולם שבונים סברתם על היסוד שברמ"א ס"ד כתוב "הכל בטור" טעות היא בידם. הנני מביא הצילום של הרמ"א מדפוס של"ח כנראה הראשון, לא כתוב הכל בטור.

ברור שרש"י מדבר אך ורק בכסלים הנמצאים באחוריים. עד הצלע ה"י. רש"י אומר בפירושו: שתחת הכליות ואח"כ נבלע תחת בשר אדום (הטריפה קאלנער) ומתפשט בכל הכסלים, והכסלים נמצאים בחלק האחורי ולא בחלק הפנים הקדמי רק קצת מן הקרום התחתון הדק שעל חלב הכסלים נשאר בראש הדפנות בחלק הקדמי פנים.

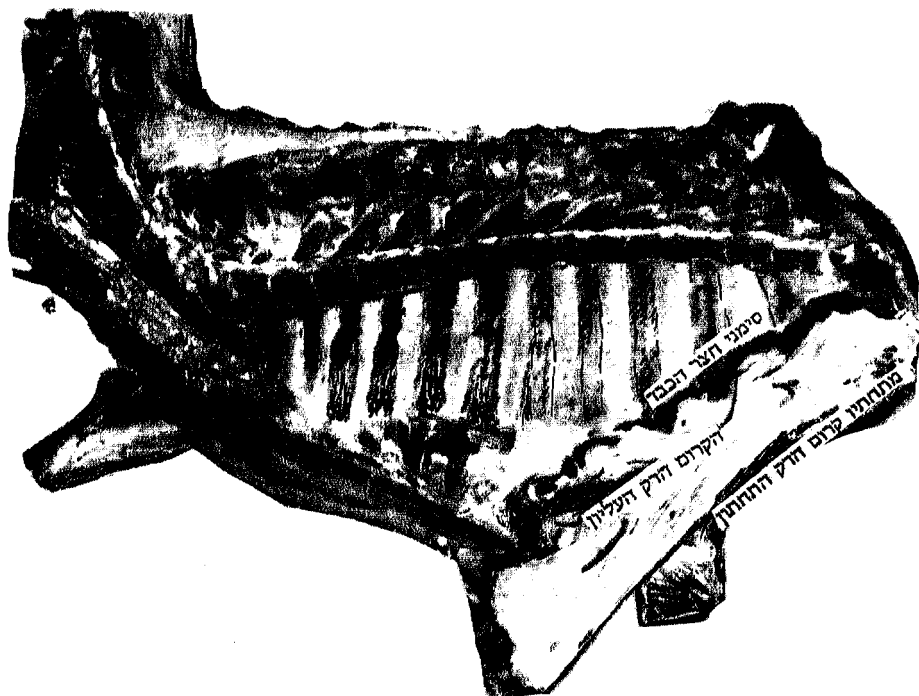
דברי חמורות על הרא"ש אומר בפירושו "לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים והוא בחלק האחוריים רק קצת ממנו נשאר בראש הדפנות שבחלק הפנים". ואיך יכולים להעזיז ולומר בתורת הניקור הירושלמי (חלב הכסלים דף ג"ז) מה שאומר הרמ"א ס"ד ויש נוהגין ג"כ להפריד הבשר הנדבק ועג"ז שהרמ"א קורוהו בשר היינו הקרום עב וכן הגר"א שם ציין לרש"י. כוונתו לרש"י חולין צ"ג שהביא שם מחלוקת אם קרום עב הוא חיפוי בשר או לא. הביאור הגר"א ביורד דעה ס"ד ס"ק י"ב ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק זה עג"ז שציין רש"י שם ד"ה חלב שהבשר, להקרום עב כוונתו כמו כאן בחלק הפנים הקרום עב היוצא מהרפאלע מביא הרמ"א מנהג אשכנז.

בזה נבין יפה כוונת רש"י צ"ג חולין:

"חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק (ראה הציור "חלק אחוריים כסלים") ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים. ומשהבשר חופהו מותר (כי זה חיפוי בשר) וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן (רש"י מציין "יוצא ממנו" — פירוש שמבשר אדום, יוצא הקרום עב והבשר אדום נעשה יותר דק והוא הקרום העבה). לבד קרום דק וחלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן (בקרום דק אומר רש"י המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב: מדברי רש"י נראה שהקרום עבה לא מתפשט בכל הכסלים ואנו רואים שבמציאות שכך הוא. וגם אין איסורו משום חלב כמו שרש"י אומר בחולין דף ט': אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים שקורין "פלאנקיש" ועב וחזק הוא לכך אסור שחלב נבלע בו אבל אין נבלע כל כך שיהא זב לבשר שתחתיו") ותחת אותו קרום: עב יש חלב. ויש נוהגין איסור באותו חלב לפי שאותו קרום (העב) אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא (כלפי בשר) אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא (דעתי הכוונה היא היות שהקרום הזה יוצא מבשר אדום והוא חלק מהבשר כמו שהבשר אדום לפי דעת כולם הוא חיפוי, גם הקרום היוצא ממנו דינו כבשר ורק בקרום הזה היוצא מבשר אדום אומר רש"י דחפוי גמור הוא. אבל בשום קרום אחר לא סבר רש"י שנקרא חיפוי בחולין דף ט': אומר רש"י בפירושו "שאיין חלב שאיין לו קרום

דק מלמעלה — ובחולין מ"ט: המחלוקת על סימני חלב בין רבי ישמעאל ור' עקיבא, אומר רש"י ברי' ישמעאל — קרום ונקלף, קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו דביק בו כל כך. וקרום העבה לא מתפשט בכל הכסלים בחלק הקדמי מגיע עד קצת הרפאלע ולא יותר וקרום הדק מתפשט בכל הכסלים וגם בחלק הקדמי והרמ"א בס"ד אבל בחצי הבהמה שלפנים אין מחלבים אלו (מהלב הכסלים) רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה הוא הקרום הדק שאסור משום חלב הכסלים.

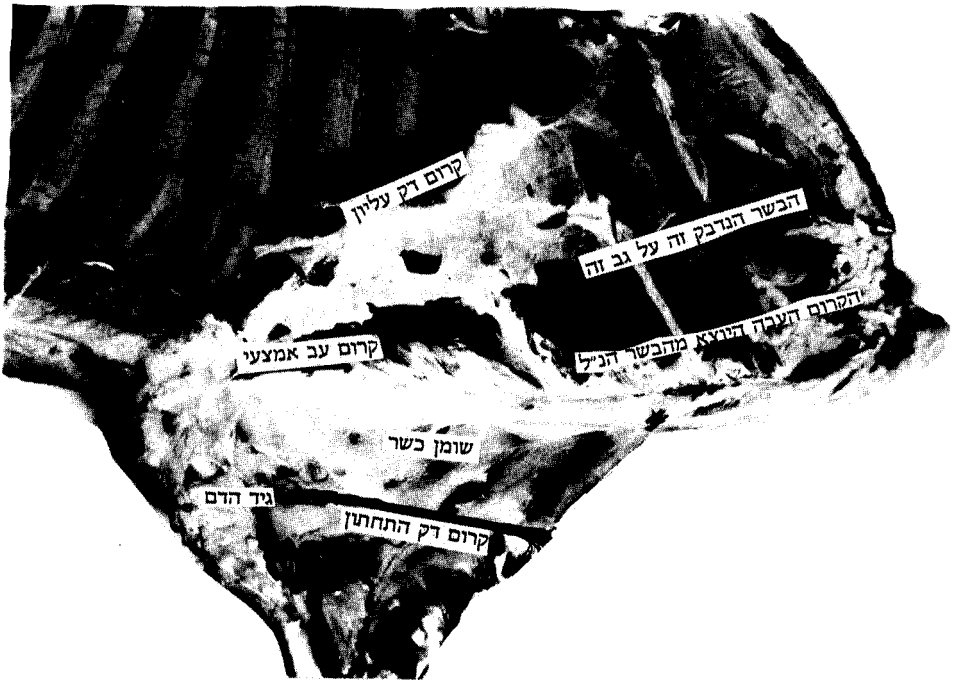
חלק הקדמי לא מנוקף

קרום הדק המתפשט בכל הכסלים ה"ז החלב הכליות
 רש"י חולין דף צ"ג
 לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב. (רש"י).
 כאן רואים הקרום הדק התחתון היוצא מתחת הקרום הדק העליון

ביאור הרמ"א יו"ד חלק א' סי' ס"ד סעי' ז'

הרימו הקרום הדק העליון נתגלה הבשר הנדבק זה על גב זה הרפאלה והקרום העבה הלבן היוצא מהרפאלה ולמטה הקרום הדק התחתון

והרמ"א

רק קצת מן הקרום שעל חלב

הדפנות על הכסלים הנשאר שם וצריך להסיר אותו הקרום משם
 רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות של הכסלים הנשאר שם
 בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם. — הכוונה לשפונדרע והסימן הוא הגיד משם:
 מהגיד עד למטה יש על הבשר קרום דק התחתון הנמשך מן הכסלים והוא חלק הכסלם.

צילום הרמ"א משנת של"ח

ויאמר אלוהי זרח השלחן אשר לפניו

שלחן ערוך
מסור יורה דעה

הכרו הנאמן מופת הדור וחכם הש"ס
מחור יוסף קארו ולהת

עם חודשי דנים וריבא מאר מרקוזקי מופתים
ראשונים ואחרונים שחשמש הנאמן קארו ל'
חמציאם הנאמן

מחור משה איסרלס זצ"ל
עם מורה דקם סתני ק"ק מולן חוסן ליסני
מיהם מערתן ואשכנזי בחורים כיום שלישי
מה שחוסף הנאמן מחור משה מדיעני

נכבס הרת סמטלת חמלך שטעק ציגום
ז"ח וחנשא מלכותו יראה ורע
יארץ ומים אמן! פה ק"ק

קראקא

ומה ראסית חלאכט כראס חדש כמנו נאכט ויבט
חנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא וגו'
פל ויר צמחוק ניסמן בן סלר לסינן אל צמחסינן ין

צילום הרמ"א שלא כתוב - הכל בטור

הלכות טריפות טז

עליו כרת ורובו אין חמיו כל חמיו והקדמות האסורים כשאר הכהמות: (יסלג כעל אסור אם כפילה כנכסה) הושים ודו למעב כח' ותלם חלב כן ט' מי שכתובס והנוטיו חייבין עליו משום חלב כעל חלב כהמש

במורה: איויהו חלב כל שיהו תובב קרום ונקלף ושלא יסא כשר מוכה אותו:

ה האליה מותרת וכלכר פנס פניקר מוכה מה של פנס נריך לססור חוסי פלים נד פניס: כיו ונקוסים פמלכ ככליות:

ו חלב הככלום וקרום שגליהם אסור: חלב שמת' החמיוס פנס וסדר כיקור אלו אסור: פמלגו נריך ראיה:

פן ככקי כקור ולי אפטר לכאר היסב כפטר וכל אלו הפלגים אין לחוש להם אלא כחמוריים של ככסם אכל כחפי: כככיה של פניס אין ככס פמלגים או דק קנת ט' הקרום שכל חלב הככלים ככשאר כראש הפנות על הככלים הכשאר פם כראשם: נריך לכסור אותו כקחם פשם ויש לנכנין להכפיד נכ ככאר הנדנין פם על נכ והולנדרו כהלב ככיהיה ויש פתירין פמסם דפמטכ פתיוו ככר וכן פכככ ככסם ופכיריו:

ח חלב העל היחבב וזית הכוסות אסור ועגוש כרת וזו ויכט שפג הקיב:

פ חלב הניבן לברם פנס וכן הפכככ ככל פקוס תמת הכרובה אסור: פלכר בני רייכום פכוכנין פקנתו כוטר וזין פוסיין כידן שכר הורה לפן וכן וכל פקוס פכוינין כו אסור דיכנו כשאר חלב ככלולו ככסום אכל אין אוסירין כלים של נכ רייכום הולל וכוכנין כו היטר:

ו קרום שפג דה הטמול והיה הנכ פנס חייבין עליו ושכל שאר הטמול והמוטין ככעכוו אסורין וזין חייבים עליהם:

ז נותל ראש הניר שבתוך הטמול ומוסף אותו וכחכבי עמו נ' מוטין שבתוכו ונריך ל' יהר שלא יפבק שוב מוט מהס ואח' ככככ נריך ל' לשרם אחריו:

כ הכוליא יש עליה שני קרומים העליון חייבים עליו התחתון והמוטין שבה אסורין ואין חייבים עליהם: ולוכן שכתוביא חלב שכל הכליות כאסר ולא שבתוך הכליות ואף על פי כן כוטל איסר לוכן שבתוך הכוליא ואינו נריך לקטע אחריו ויש מחזירין לחטט אחריו:

כנס וסל לא חטטו אחריו וכיחיו קצתו מוך ככוליא לכוליא פלגש מותר אם כתכסל כך דווקא אם שבתוך ככוליא אכל מה שכל כוליא לכולו פלגש אסור ויפדת כככד יש פתירין לכקר הקרום ככלין פלגש הכליות כאסר ולא שבתוך ויש פמחירין עוד לכקר כשיון שמתח קקרו ככיה אכל נד פניס של נד סחילס אין נריך כקור כלל אכל פכככ לכקר ולכסור שני קרוים נלפס אתי לפשט:

י חוטין שבעקן אסור והם חמשה ב' חמיוין וב' חמטל' ב' חמיוין כל אחד חמטל' לכסום פניס והכסום כשכחאל כל אחד מהם חמטל' ללגשה שלשה וראשו האחד מחובר לשררה. וראשו הפכוכלין כככקוס תמת המה כראשו התלפתו ואותם ראשו הפכוכלין חמיויים כחכיו ככהמה של פניס ואף שפני להו חמיוי שמתלבו ואי לא

כ אכר הכרש חן האור וכשר הכרש וין החו אסור הכוס וכשר כהיה טריפה ואפילו הכרש טהרה ועי' הוא כעכב כנון כמתוך הטמול או מהכליות וכזהיה היה כה כעכב אסור:

ג אכר לא כשר החילול: אסו וכול וחסור ולחיות אפילו אם לא כרש פנס חמיו עד לאחר שמיטה ועיין לעל כין כל יערת אסור: פכשוד כקוס פכיוו פתירין כככסם מותר לאכלו ולא

ד פתירין יתר ככסול דיו והי כככר שמדלדל אכר הכסמט פקדו כקוס פכיוו פתירין ככהמה מותר לאכלו ויש פם פניו וכשר חוטין חנו אכל החכסם להחפיד נכ פניו:

ה כיו וכן פמלגו: פתירין הם פתירין כככסם אינו אסור מן הערה פתירין כו חקת מות ולכרך אכר פתירין ואף על פי כן אסור ללגו ויחכבה פככנו ושראל שלא לאכלו חכב: פתירין לאכר חן החי:

טז דין בשור הנמצא ולא נודע מהו: ובו בפעיפים

א בשור הנמצא מושך בשוק הלך אחר הרוב דכל פתירין מוכה כיוס אם היו רוב המוכרים גוס אסור וכד היו רוב המוכרים ישראל מותר וכן כשר כככסם אסור בניו ולא כורסמיו לקחאם היו מוכרי כככר ישראל מותר זהו דין הערה וככר אסור חמיו כל הכשר הכינא כין כשוק כן כיד בניו אף על פי שכל המוכרים ולא השומטים ישראל ולא עוד אלא הלוקח כשר והכינו ככיתו ופעלם מן השן אסור אלא אם כיה לו כו סימן או היה לו כו כעיתת שן והוא מכיר ודלוי שהוא זה או פהיה נרור וחמט:

ב תלה כליו חלא חמיות כשר וכשכר הכלי וככלו החמיות לאין: כה וזכא חמיות וזין לו כסה לא סימן ולא ככיותת ט' היו זה אסור שיש לומר אותו וכשר פהיה ככלי נררתו חיה אז טרץ: ויה כשר אחר הוא וזה תלוא ככסמור ובייחא כו שאי אכשר לשרץ ליטול ולהניח מותר: ויש פתירין כשר שמתעלם מן העין אם מנאו כחוקם שכיחו:

פס ופכככסל פכקל כככרש כככככסם ואפילו אם היה נוד בני כקוסם של כככככסם פם ישראלים כככככסם נכר כשר: ועיין לקמן סימן ק"ס:

טז איזו חלבים הם המותרין והאסורין לאכילה: ובו כ"א פעיפים

א חלב שור וכבש וש אסור ושל שאר מניס מותר: כיו חלב אסור:

ב השומם את הכהמה ומנאו כה פוכרכן ח' או כן ט' כן ח' כין מת חלבו תדיו מותר והא דככן ט' מותר דוקא כלא השרים על בני קרקע אכל אם השרים על בני קרקע אסור ויש פתירין פלם שלמו לו חמיוי ומנאו ח' אף על פי שלא השרים על בני קרקע חלבו אסור וליינין

שר"ת חתם סופר דדרכי תשובה ומזבח שמדאל

ותשובות

שאלות

חת"ם סופר חי"ד

תשובה סח

את סג סגולת יחוב גדילת חלעידי סחוי סמופלא מו"ם יעקב כ"י .
 ע"ד צטר שנין ללע י"ב לי"ב ססזסיר עליו צעל זנח סמואל וכן סרז
 הנאון מו"ם סמואל לאכדוי צק' כצ"י ח"צ וסעחיק דצריס צעל
 סכל ילחק. דע כי חין לטו חלל דצרי סחכרוכיס חסר מסיס חנו חייס
 וססכמת ט"ד ס"י ס"ד כדצרי מ"צ סחט' ז'ג"ז י"ב גוס"י חינו חלל סומול
 סך סלמת כי סצטר סזס לריד קלת ניקור ועסטיטיס ססלי"ס סעור דק
 מעליו סחול קרוב למלצ סכקליס ומכ"ס צטר ססמוך לצטן צעציר סקרוז
 מולד למלצ ססריס ולריך ססגחח לססטיט מעס ססלי"ס סחול וסקלצ"ס
 סיטחליס צקיאיס וחומיס צזס וכן מנקריס חזיה גידי דס צין ללע
 לללע סיורדיס מחזס וגס צזס צקיאיס. חומס צמקועות סיטחליס חוכליס
 סנק סחמורי"ס ועמוכיס מנקריס צקיאיס על זס אז מניחיס חסי סללע
 ס"צ לחמורי"ס ועוקריס חוחו למעקרי חמורי"ס צכלל סחרי דצריס
 סלריכיס ניקור וחין לסקלצ"ס חלל י"ח ללעות צחלק סמכיס וחין עליס
 לנקר סזס ניקור כ"ס זמשרי לווס צעל זנח סמואל סה"י צק"ק ליסל
 ססס מנקריס סחמורי"ס חס יעזבו סללע י"צ עס סצטר סצניס לצין
 ס"ג לסקלצ"ס וסס חיס מנקריט סזס דצרי יצוחו לידי חיסור סך צמקיעירו
 ססחמורי"ס חוכליס רק סח"י עפני עורס צניקור ח"כ סצטר שנין סללעות
 סכ"ל סריקורו קל וחין צו עורס וגס חינו סמור כ"כ וסקלצ"ס מנקריס
 חוחו ונחמניס עליו יחכלו ענויס וישצעו וסלצ צק' כצ"י עייתי רחיס
 מקיק סחג ססס מנקריס חמורי"ס, לקיק סחקט, ולא דמי להדדי וצעל
 סכל ילחק סעחיק ולא סס על לב ודי צזס לעצין .

סס ס"צ יוס ס"י י"צ ניכין קס"ח לפ"ק :

עס"ס קוסר מססדי"ה :

הרב ר' ברוך מייזליש

ראש המנקרים בפתח תקווה

העמיד הרבה תלמידים המשמשים בתור ראשי מנקרים ומנקרים מומחים.

תשובה בדין ניקור חלק הקדמי הנקרא שפונדרע

לה"משיב דבר" בתשובה סי' כ"א

וכן הוא סדר של "הזבח" — שמואל: מתחיל ממקום סיום הגיד שמוציאין מן החזה, ומקליף בידו אותו קרום שעל הכסל, והוא קרום עב ולבן, האסור משום חלב שעל הכסלים, וכל שנגרר עמו, דהיינו, כל החלב אשר תחתיו, הכל אסור. ותחת הקרום יש עוד קרום דק ואסור משום חלב, ותחת אלו ב' הקרומים נמצא חלב.

וב"טהרת אהרן" סי' ו' כתב שכן קבל מרבותיו המנקרים, הטעם לנקר זה שיונק מחלב הכסלים. וביש"ש פ' גיה"נ סי' ה' כתב דבגליל שלו נהגו להסיר אותו חלב שתחת הקרום העב וגם החלב שמתחתיו. וכן נהגין פה. ו"פניאריה" סי' כ"ג כתב שנהגו לנקר העור העב וגם החלב אשר מתחתיו ונהגין לאסור את החלב שתחת הקרום.

וב"לבוש" כתב בס' ס"ד ס"ג גם בראש הכסלים סמוך לדפנות צריך לקלוף הקרום, שהחלב המכסה את הקרב מונח עליו.

וה"מרדכי" בהל' תר"ס כתב וכן צריך להסיר הקרום מן הבהמה מצד פנים סמוך לרופן החזה וזה קרום שעל הכסלים.

ובאו"ח הל' מאכלות אסורות אות פ"ה כתב והקרום שעל הדפנות צריך להסיר אותו כולו מטעם שחלב המכסה את הקרב שוכב עליו, לכן אנו נהגין בא"י כמו שהורו הגאונים מוהר"ל דיסקין וצ"ל ומהר"ש מסלנט, להוריד הבשר המכסה את העצמות הרכות שהוא נמשך מבשר הכסלים. ומנקרים מהחזה עד עצם השתיים עשר עד חצר הכבד שהוא מפריד בין חלב הדפנות ובין חלב שבא מחלב הקרב, גם בין העצמות מוציאין החלב, וגם שוכרין ראשי העצמות הרכין וזורקין, שהם יונקים מחלב הכסלים, בכדי לצאת לכל הדעות.

יש מביאים את ה"משיב דבר" בתשובת סי' כ"א הוא מביא את התו"כ בפ' צו "זאת כל החלב אשר יקריבו ממנה" וכו', להוציא חלב הדפנות, והא סובר שאין נ"מ בין החלב שמלפני חצר הכבד או מאחורי חצר הכבד, למרות שהחלב המלפני חצ"ה נמשך מחלב הקרב מטעם כי לא הקריבו למזבח, ולפי דברי ה"משיב דבר" אין נ"מ בין החלב שמאחורי חצ"ה או מלפני חצ"ה, א"כ לפע"ד קשה מה שהגמרא אומרת בחולין צ"ג — חלב שהבשר חופה אותו מותר, ורש"י מפרש מה שהבשר חופה אותו מותר, אותו החלב שעל הצלעות הבשר חופה אותו מותר מטעם שהבשר חופה אותו, ולמה לא מפרש רש"י שחלב שעל הצלעות מותר מטעם שזה חלב הדפנות שלא הקריבו למזבח, מכאן יש להוכיח שחלב הצלעות שתחת הבשר מותר רק מטעם חלב שהבשר חופה אותו, אבל החלב שעל הקרום אסור מטעם חלב הקרב. ועוד אם נאמר שאין נ"מ כמו ה"משיב דבר", א"כ נתת דבריך לשעוריים שאנו לא יודעים עד איזה מקום היו חותכים להקריבה. ועוד חלב שעל הטחול מצד הגס הוא חלב, ועונשו כרת, ולמרות שלא הקריבו למזבח כי החלב שמונח על הטחול הוא מחלב הכרס, ולכן גם החלב שמונח על הצלעות אסור, כי הוא נמשך מחלב הקרב, אפילו שלא הקריבו למזבח, ולכן מפרש רש"י שהחלב על הצלעות מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו אבל החלב שעל הקרום לכ"ע אסור.

הרב ברוך מייזליש

בירור התשובה שמביא בשו"ת "משיב דבר" ס' כ"א

אופייני ומאלף הדבר, קו משותף יש לכל אלו שלא מצאו ידיהם ורגליהם בהלכות חלב וניקור, נתפסים בתשובה של המשיב דבר בלי לרדת להבין אמיתת הדברים כהלכתן. בפרשת ויקרא ז' כ"ה כתוב: "כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה". אומר הת"כ: אשר יקריב, אין לי אלא חלב תמימים שראויים להקריב, חלב בעלי מומין מניין? תלמוד לומר מן הבהמה משמע, רק מין הבהמה הראויה להקריב, אבל חיה לא. ובהמה בעלת מום הוי בכלל מן הבהמה, אף בשעת ההקדשה לא היתה ראויה להקרבה וחלבו אסור — והת"כ שואל: חלב חולין מניין שחלבו אסור תלמוד לומר כי כל אוכל חלב, האזהרה כל אוכל חלב, כוללת כל חלב אפילו של חולין, שואל הת"כ אם כן למה נאמר אשר יקריב? והת"כ מפרש: חלב שכמותו כשר להקריב, יצאה חלב דפנות שאין כשר להקריב, מותר אפילו לכתחילה, חלב הדפנות הוא חלב שעל, ובין עצמות הדפנות. תוספות חולין צ"ב: "אמר אביי" — לומד מדרשה זו. כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה. על דבר אחר, לשון התוספות: ויש לסתור מכאן דברי ר"א ממיץ שהיה אומר דשומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר שיטול הקרום מעליו מדתניא בתורת כהנים כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה, ותוספ' מסיים דוקא חלב הדפנות שדומה לשאר חלב ושמא אף תותב קרום ונקלף הוא, והיה מיתסר אי היה קרב אבל חלב יותרת ולובן כוליא ושומן האליה לא מיתסרי, ע"ש גם לפי דברי התוספות יוצא שחלב הדפנות מותר.

נביא את דברי המשיב דבר כלשונו.

שרת משיב רבר

סימן כא

ראיתי בקונטרס נקרא להם שניים משיב ומקד אי נק' קרן מוכב דברים לאשר שומן של הלשון אחרי חזר הכבוד, ולחוד שחול חלב הכסלים וכל דבריו נחמ"כ איז אלף שנים ודברי הכל, ובאמת עיקר חלב הכסלים הוא החזק לנשים כאשרם כתיבה וזה חלב אשר עליהן (הייט הלכות) אשר על הכסלים, והוא נחמ"כ ויקרא אשר על הכסלים וזה חלב שכל היקנות והי"ט הוא מיטב שמחד דרשם כמו חן הפקן והשנה, והי"ט וי"ג הרבה דאקליטוסתא הי"ט ולישן אשהרא, וכן הי"ט הכסלים ו"ל והכירו היטב (ס' הד) שהוא חלב שביערי דרשם, והכיר עוד היטב דרש"י חלק ומכרש הרבה דאקליטוסתא הוא חלב קצת המונח על עטם עקרא הנקא ס', והי"ט ס' דר"ן וי"ל הי"ט חלב וכו' עיקר חלב שכל הכסלים, והי"ט עיקר חלב שכל הכסלים, והוא דרש"י חלב דאקליטוסתא לפרש"י ור"ן נ"כ ככלל חלב שכל הכסלים, ונ"כ כחוד ובידו חן אפי דבריו וחלב דאקליטוסתא הוא כחולקת, ובספק היטב עין דר"י והי"ט, ועל זה הקונטרס לא הינו דברי ר"ן, ובסבור דרש"י דר"ן קאי על הר"ף, ושעקר חלב עט"ס הוא חלב הדפסתו רחוק מן הלכות, מה עמד השפע המפורס, ואין כוס מיטב לזה החלב עם הלכות וחלב שכלה, וכן הקדוש הודו ומהשני הרבה מחסה למעלה, וע"ל כ' הרמ"א והק"א מן הקדוש של חלב הכסלים (פי' נחמדך חלב הכסלים של הירטון) נבחר בראש הדפסתו וליד להבדיל ס' אלף העימן שחתה אותו הקדוש לא נוקד כעטם ספק שאבד, וזהו שכתבאל הרמ"א על החלב שחתה הקדוש הודו אם הוא מיקרי שפסא ויפא איז ודרש"א אשר נחמד ככ"י, הרב ביה"ל אותו חלב שחתה הקדוש וק' בסמוך למחנים ודאי אשר בו וקודק לפטר המון למחנים, מה"ס דכלל הכסלים אין כוס חלב חתה הקדוש הודו נחמ"כ בעל אותו קונטרס בעלש, מה"ס פי' דר"מ מגאל חתה הקדוש סמוך למחנים וזו אחת דכל הדפסתו נ"כ ככלל הכסלים ויפא איז לו להכיר זה החלב שהוא היטב הכסלים מחנים, אלף שפסא אין בו שומן כסלים כי אם דפוס, ומהנה בעל הקונטרס היטב על המלון מעדני ו"ס נהנה"י דרמ"א, ופי' לטון דרמ"א, כש שפרישן מקרא או משה, וכ"ל איז חלב הקשות ופי' דברי דרמ"א הוא נהנה מעיניו, מה"ס זה שפסקה על דרמ"א מה אלף חתה חתה הקדוש אשר, לק"מ סברי אין כוס חלב חתה הקדוש חלב פנון למחנים, יהא נחלק האחרים יט' לא דבר דרמ"א, וראינו דר"ל חן מהו ובסבור שאפשר שיחלל ככסלים חלב חתה הקדוש חמ"ס יפה הקדש, חלב נחמה לטון דרמ"א וקודק יחוד עם לטון ארבע"א היל', הא מיהא נכוד רומן בעל הלשון אין זו ועד לאשר, ואיז רחוי להקדמה כדתיב כתי"כ למעט חלב דפסת ואין כוס חלק לפטס מחמ"כ א' לאמריו, ומה שכתב חלב הקונטרס מרחמ"כ נח"כ אלף יחמה הנהנה קודם הכרת חלבו והיינו מן המחזור, ופי' הוא העטם כסלל דיהה לך להבדיל יחמה עם חלב אשר על ראש דפסת עם הלכות הכסלים הכלל כ"י, כ"א איז חלב הכל ורשית רוח, עיקר כרמ"א ויבא כשכ"י חמ"ס פי' ויקרא עט"ס ר"ס חתה מן המחומר אלף יחמה

קודם הכרת חלבו, ודרש כוס חמ"ס הביא דר"י מחמ"כ והוא כהנחת (ק' הד) בני קרן החמה והר"ס חמ"ס נקמה מן המחומר והוא לא שייך העטם כדי שבעל יומר שהי קרן הוא מלחמ"ס דוקא, אלף כ"ך גורה החמה שיהו מפרשין חקן נטה להקדמה מן המחומר כשהקדש כלימות, חלב ודאי איז טעם חלב חלב הדפסת, ומדע עוד מפרש"י חלין (ק' ה) בני לא ליפא ח"ט כלי ע"כ נשאר, כל הכסלים חלב הלכות דפוס עם ס', הרי שאין חלב כלי חלב מה שדפוס עם חלב כליות, ולא חלב דפסת שחתה הקדוש חלב, ומה שכתב כ"ס הרקא כו"ל ועל חלב שכל העימות על כסלים ועימות החולות קחת הכסלים ס' והי"ט דעלמות של כסלים היינו ראש דפסת ואיז חלב שפוט שרי עימות שריה כ"י, ולא כוון הרקא אלף לפרש"י ור"ן כ"י הרבה דאקליטוסתא, שכן עטם קצת מונח על עטם כקודק הנקא, היינו ודאי עימות הלכות, ובמחנה החולות שחתה הכסלים מן החמה עימות האליה:

וזהו המבוא ראהו לאשר חלב נבחר ע"י דפסת, מהא דרש"י העוקן אטריון, ורש"י דראשוין בראש הלשון והוא לפטס על כמות, והי"ט דר"י חמ"ס הוא חמ"ס חלב שכלי, ונרש ל' שהפיק פרש"י כקודק דעוקן הוא פלאקקום, והי"ט פ"ס נוד מה"ס כ"י דראש חמוי העוקן הוא כחלומים ומבטח ע"י ראש הלשון לפטס, כחמ"כ שריון עינים הוא, שמשורש כפד"א והי"ט ויודע דעוקן הוא הנקא, ועליו הוא פלאקקום ויוזע דע"ס כקודק הנקא הוא סמוך להי"ט, ועלל ככלל כסלים שהוא הלאהקדש לפרש"י כהרבה דאקליטוסתא, ויחוסם קבעטם זה שפרא הנקא לא נהאל חיוין כחמ"כ והכירו חמ"כ המרדו, מה"ס פי' דרש"י שכתבו היינו הך חמ"ס חמוי וכפלי חוה שעת הבו"ע, אבל הדיח"ס פי' חמוי עוקן היינו מה שכוונ, ומש"ה פי' דרש"י חמוי וכפלי הוא גילתא אחריו, חלב ל"ע ראש חמוי עוקן מהו כחלומים, וכככל שמשם מחמסם למעלה אחרים גם שמה כמו הקדוש הודו, חלב חלב דרשמה אין כוס עימות לחלב הלכות, ועיקר המציאות על לטון ס' להי"ט ס' כ"ס חמ"מ דרמ"א ולימטה החתה חלב הלכות וחלב חמ"ס אחר חמוי חלב ויחמ"ס דרמ"א חמ"כ מחול ויבא ע"ל, חלב גם כחן אין פי' אלף דמחמ"כ חמ"כ מחול חלב חמוי חמ"כ חמ"כ, ומשם מחול דר"י הקודק חמ"כ חמ"כ מחול מחמ"כ לפטס, ח"ך שח"א, לא וקודק יפה לנבוא, חלב כר"י חמ"כ נח לאשר חלב דפסת מה אלף חמ"כ כ"ס ח"ך ואין עליו שום כ"י נבוא, וכן הוא נוד מהשפוט הספוק:

ובאמת

רחוי היה אותו דפסת ומקד לנשור כמותה ככל להיותו לנו על ישראל חלוקים חלב ח"ו אלף חתה ח"ו ל"ט, יחא חמ"ס כבוד חלב חלוקה לט' לטון לנכדיו החמ"ס חלב כלי שום חמ"ס ולקחות שני אבותי ח"ו, והחמ"ס הישרת הישמדו על קרן אורה, כנשם החמ"ס בעטמה דכ"ס:

נחמלי צבי ויורא ברלן.

הקונטרס "לחם שערים" הוא מאד נדיר אחרי יגיעה רבה מצאתיו כמצב שהתרשמתי שהוא הקונטרס היחיד שנשאר.

החלטתי לעשות חסד ואמת למחבר מוה"ר ישראל שאול ז"ל שוב"ב ומנקה דק"ק קידאן, וחסד לכל אלה הנבוכים בשאלת ניקור החלב, להראות, כי דבר זה כבר היה לעולמים אשר יהיה מלפנינו, ואין כל חרש חתה השמש ראוי המחבר שלא תשכח עמלו בתורה, לזכות בני ישראל שלא יכשלו ח"ו באכילת איסור. לכן הכנסתי את הקונטרס לספרי.

ושתי פרשיות נשארו סתומות:

הראשונה היא: הפסק שני של מהר"י סוראזינה בסוף שו"ת הרא"ש שכתב: אנחנו נוהגים כרש"י שהחלב אשר תחת העור הדק מותר לפי שהוא סובר דחפוי גמור הוא. עכ"ל. אנו רואים להפך רש"י בחולין דף ט' ע"א ורש"י דף מ"ט ודף צ"ג אומר בדיוק הפוך מזה. מה שאומר המהר"י סוראזינה. והשאלה היא מאיפה מביא דעת רש"י כזו?

הפרשה השניה היא: "שו"ת משיב דבר" מהנצי"ב בתשובה סימן כ"א שכתב: ראיתי בקונטרס "לחם שערים" משו"ב ומנקר א' בק' קידאן מגבב דברים לאסור שומן שעל הצלעות אחורי חצר הכבד ואומר שהוא חלב הכסלים וכל דבריו במח"כ אינו אלא שטות ודברי הבל, ובסוף מסיים:

ובאמת ראוי אותו השוחט ומנקר לגעור בנויפה שבא להוציא לעז על ישראל שאוכלים חלב ח"ו. אבל חלילה לנו לחוש לדבריו המרבים הבל בלי די שום סמיכה ולקחות שיני אבותינו ח"ו וכו' הקונטרס הנ"ל הוא נדיר מאד ואי אפשר למצוא בשום ספריה לא שקטתי ולא נחתי ובעהשית מצאתי והנה מה שרואים עינינו שהגאונים וגדולי ישראל הסכימו אתו.

והנה הסכמה:

הרב מ"ז סעדי' במ"ז נתן נטע הנבחר מבית הגאון החסיד דק"ק ווילנא להתוכח עימי והסכימו כולם שהחלב אשר על ראשי הדפנות הוא אסור.

בין ההסכמות אנו רואים מהרב המה"ג מהר"א ברודא אב"ד ור"מ דק"ק מסערריא. בעל שם הגדולים השלישי (ווילנא תר"ע) מזכיר את ר' אברהם ברודא מסערריא, בתור חברו של הגר"א מוילנא ללמודים.

מהר"ב ארי' לייב במ"ז אלי' זצ"ל דיין דק"ק קידאן והוא היה חותנו של הגאון מוילנא. מוהר"ר מאיר במוה"ר שלמה זלמן אחיו של הגאון החסיד מוילנא ועוד הרבה הסכמות מהגאונים בזמנו.

החלטתי להכניס את הקונטרס יחד עם התשובה סימן כ"א מה"משיב דבר" בספרי, צלמתי דף הראשון ואחרון עם כל ההסכמות יראו גדולי התורה בישראל ובעולם כולו. זה ברור שכולנו צריכים להתפלל לביאת גואל צדק במהרה בימינו, כולנו מחכים בכליון עיניים לאליהו הנביא שיאיר עינינו בתורתנו הקדושה אמן.

אולם היות שרבים שעוסקים כהיום בשאלת החלב ככוונתם תחילה להתיר את האיסור וקוראים לעצמם רבנים ואם לשם התואר "רב" לא יצרפו התואר גאון לא יסלחו לעולם, ובכתיבתם בשאלת החלב מעידים על עצמם כמאה עדים שלא יודעים על מה מדובר ותולים סברתם על אילן גדול הגאון בעל משיב דבר ומשתמשים בחריפות לשונם כלשונו בתשובת "משיב דבר" סימן כ"א שכתב: "ראיתי בקונטרס נקרא "לחם שערים" משו"ב ומנקר א' דק' קידאן — מגבב דברים לאסור שומן שעל צלעות אחורי חצר הכבד, ואומר שהוא חלב הכסלים וכל דבריו במח"כ אינו אלא שטות ודברי הבל ובסוף התשובה כתב ה"משיב דבר" בעצמו ומביא את הסמ"ע מחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר מיני חלב ומשם צריך ניקור. ומחלב האחורי יחשב. החלטתי להביא "הלחם שערים" במלואה עם כל הרבנים הגאונים בזמנו שהסכימו אתו ויראו גדולי התורה וישפטו עם מי הצדק.

ספר "לחם שערים"

ויאמר שאול באתי לדבר אודות השוחטים המנקרים. משוטט הייתי מעיר לעיר ממדינה למדינה ימה וצפונה ורעות רבות מצאתי הנה והנה אשר לא יעשה בישראל כהנה במעשה ניקור הבחמה הן בחלק האחור והן בחלק הפנים ידי כולם יוצאים וממשמשים נשים ועבדים וקטנים דרך פקידה בעלמא כפקודי אבות על בנים ואבות פונים אל הידעונים והמשים אינם יודעים מאומה לא חלוק ולא בילק בין גידין האטורים משום דם או משום חלב אפילו כמלא נימא רק מילתא למילתא מדמה ואחרי כי רעה ראיתי ונבהלתי ונשתוממתי על היושבים על כסא הוראה הלכתי ושאלתי על מה ראוי מכשולים כאלה בישראל אשר מצאתי זה, וזה מנקרים וחילופיהן בגולם. חותכים ומשליכים דברים המותרים ומאכילים דברים האטורים באין מוחה אין אומר ואין דברים ותשובת הרמה אלי שהתורה מכסה ואתה מגלה ואין נחפשה ונחקורה אחרי הדברים האלה כאשר באמת אמרו על הלכות ניקור אי אפשר לכתוב ולפרט כולה רק איש מפי איש צריך להיות בידו קבלה וכל המצוין בניקור אומרים שכך וכך קבלנו ואנחנו לא נדע על מי נסמוך ואני כשמעי כל אלה אמרתי עת לעשות לד' להפך מחשבתם ורחמנא לצלן מדעתם ואף ששניתם ושלשתם אבל לא יפה פירשתם אמת וצדק הוא שכך כתבו הפוסקים בהלכות ניקור שאי אפשר לפרוט בכתב מעשה ניקור אלא בראית עין אבל אין כוונתי להקל על מי שבא להיות מנקר אלא להחמיר ולהגיד כי ישר הוא ללמוד כל הלכות ניקור מתוך תורה שבכתב וגם מדבריהם שבעל פה אל תנח ידך.

ומאז אמרתי עתה ראיתי על מה שכבר נצטערתי מפני מה נשתניתי מכל בית אבותי ובני משפחתי שלא היה בהם שום שוחט ומנקר שהמה כולם חכמים כולם נבונים ומפולגים בתורה ובמצוות מלאים כרמונים ומזכים את הרבים לגדולים וקטנים עתה אני רואה שהניחו לי מקום להתגדר פרצה גדולה אשר עד לשמים עולה באשר שבמדינה הזאת דהיינו מדינת זאמו"ט אין שום אדם שילמוד דיני ניקור אליבא דהלכתא ובגלל זה אזרתי כגבור חלצי לגדור הפרצה הזאת להודיע המכשול שהעולם נכשלים בעו"ה באיסור כרת הרי ידוע שכבר הזהיר לנו בעל לחם הפנים כשמפרידים חלק הפנימי מן חלק האחורי שלא להניח הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג לחלק הפנימי גם כשיחתוך למטה בכסלים שיחתוך למטה מהטבור שהוא שייך לחלק האחור ועכשיו העולם אינם נוהרים בזה, כי שתי רעות עושים שמניחים הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג לחלק הפנים וגם החלב אשר על ראשי הדפנות אינם מנקרים ומכשילים את הרבים באיסור גמור כמו שהראיתי לפני בי"ד דקהילתנו שהחלב הזה מחובר לחלב הכליות וגם בספר לחם הפנים כתוב בפירושו: מן חצר הכבד ולמעלה שייך לחלב הכליות (הכוונה מן החצר הכבד ולמטה, המחבר). ואין משגיחין על זה ואף אם אנשים שכמוני מוכיחים להם ע"ז אינם משגיחים באמרם מי שמך לאיש, התורה חדשה אתה מביא עלינו ע"כ אמרתי גם ע"ז זכרה לי אלוקי לטובה על גילוי וסימן טוב מילתא היא שיוכלו הגאונים הרבנים לחקור ולדרוש אחרי הקצבים המנקרים אם עושים כהלכה. משא"כ כשלא היו בידם סימנים הנ"ל לא ידעו מאומה וגם לא היה בידם ליתן השגחה ע"ז מחמת שלא בקיין במעשה חילוקים הנ"ל.

אבל עתה אתם הדבקים בה' אלוקי' עמדו וגדרו הפרצה הזאת, אשר לא יעשה בישראל ולא יזידון עוד וגם באתי להזהיר לכל מי שנגע יראת אלוקים בלבו שישגיח על ניקורי בני מעיים שהיא מסורה לנשים מאין להם לידע מקום החלבים האיסורים מי אמר להם ומי הראה להם מקומם באשר שלא מצאתי במדינה זו שום למדן שיראה בעיניו מקום האיסור רק שילמד בספר ואינם מתאמצים ומשתדלים לראות כדי שיכירו בטביעת עין דבר האיסור אמרתי שגם זה הוא רק מעשה קליפה בעו"ה כדי להכשיל את ישראל בטומאת איסור אכילה דוקא, שלא יהי' חו"ש תיקון לישראל שיפרו מן הגלות כי זה מגמתו: ובשל"ה הקדוש דמ"ח ע"א כתוב וז"ל ומזה נבוא להבין ענין הטומאה כי בעובר אדם על מצוה א' מתורתנו הקדושה באכילת חלב ודם וכיוצא הרי הדבר הזה למטה הוא גשמי ונראה לעובר עליו דבר מועט. אמנם למעלה היא טומאה בלי שיעור כי כפי רוחניות עליית המצוה כן הוא שיעור ירדת הטומאה בכמה מלאכי חבלה עכ"ל. וגם הרב ר' חיים וויטאל הפליג באזהרת איסור אכילה בשערי הקדושה שלו עד מאד. ודי לנו בהערה זו והנבון יבין.

לכן אחינו בני ישראל חוסו על עצמיכם ועל גלות השכינה שתהא למורכם לש"ש כדי לשמור ולעשות כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה ובפרט בלימוד איסור והיתר שלא יהי' למודו רק מן הספר אלא שיראה בעיניו ג"כ כדי שיוכל להזהיר את כל העם מן האיסור וגם מן הראוי להיות בכל עיר ועיר לכל הפחות אחד או שנים שיהיו מומחים בלימוד ובמעשה כדי שיוכלו להשגיח ולהזהיר את העם מן האיסורים לבלתי ידח ממנו נידח ח"ו ובזכות זה יזכו לעלות לציון ברינה שיבוא הגואל והמבשר ב"ב א' ס'.

הנה אחרי כתיבי ההקדמה שעמדתי ברמז דברי ועכשיו הוכרח לפרש דברי באר היטב באשר בהיותי על מקומי ועל קנקני היו כל עיר ועיר סרים למשמעתי ואסרו החלב אשר על ראשי הדפנות בחלק הפנימי כמו שהראיתי להם ועכשיו שנדרתי ממקומי והייתי נע ונד בארץ זה שלוש שנים וכשבאתי על מקומי הראשון ומצאתי הפרצה הגדולה שאינם מנקרים החלב הזה ושאלתי מה זה ועל מה זה והשיבו לי שבק"ק ווילנא אינם מנקרים החלב הזה באמנם שהחלב הזה מותר ואמרתי בלבי איך יכול להיות עיר ואם בישראל שלא ישגיחו על איסור כזה ח"ו יכול להיות שהדין עמהם ולא האמנתי בעצמי שמא טעות היה בידי ודרשתי וחקרתי בים התלמוד ובכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ולא מצאתי שום היתר בעולם והצעתי דברי לפני הרב הגאון הגדול אב בית דין וגליל וב"ד צדק דקהלתנו יצ"ו ויבחרו עשרה לומדים מביהמ"ד לחקור אחר דין זה והלכתי עמהם לבית המטבחים והראיתי להם איך החלב הזה מחובר עם חלב הכליות ביחד בקרום אחד דהיינו באותו קרום הדק המתפשט בכל הכסלים ה"ז החלב עם הכליות ביחד ונתנו עידיהן והצדיקו אותי ואסרו החלב הזה במקומינו וחקרנו מנין יצא הטעות הזה בעולם שאינם משגיחים על החלב הזה לאסור אותו ומצאנו שהטעות היא שלא רקדקו בדברי הרמ"א ז"ל כאשר שבזורה דעה סימן ס"ד סעיף ז' כתב הרמ"א ז"ל: וסדר ניקור אלו החלבים צריך ראי' מן הבקי בניקור ואי אפשר באר היטב בספר וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של הבהמה אבל בחצי בהמה של פנים אין בהם חלבים אילו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראשי הדפנות על הכסלים הנשאר שם וצריך להסיר אותו הקרום משם ויש נוהגים ג"כ להפריד הבשר הנדבק שם זה ע"ג זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירים משום דמיחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו. עכ"ל.

ההנה מפרשים רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הקרום נשאר בראשי הדפנות ולא החלב ואמרתי להם הרי חלב תחת הקרום בראשי הדפנות ואמרו לי זה החלב מותר שהוא חלב הדפנות מה שנדרש בת"כ.

וחקרתי מנין יצא להם טעות זה והבנתי מדברים שפירשו חלב שעל הכסלים שהחלב על גבי הכסלים ואנו רואים בחוש שאינו כן חלב על הכסלים פירושו החלב מעל לכסלים דהיינו למעלה מן הכסלים כמו שפירש רש"י ז"ל נראה בגובה הכסלים תחת הכליות ולא על גבי הכסלים באשר שעל גבי הכסלים תחת הקרום הדק לא תמצא שום חלב מראשה לסופה מן התזה עד היריבים. החלב הם בראשי הדפנות ובצלעות הקטנות עד עצם הנק"א ששם מתחילים חלב הכסלים לא על הבשר והוא ראי' הרי בגמרא דף ח' ע"ב כתוב ולא ליסחוף אינש כפלא אבשרי דראיב תרבא, ופירש"י דהיינו הכסלים עם הכליות באשר שעל הכסלים אין שום חלב רק מעל לכסלים. וכך הוא פירושו ברמ"א רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים, היכן הוא החלב? מעל לכסלים על ראשי הדפנות ומראה באצבעותיו עוד הפעם מעל לכסלים הנשאר שם בראשה דהיינו על ראשי הדפנות באשר שעל הבשר אין שום חלב רק הקרום דאלת"ה ה"י לו להרמ"א לכתוב רק קצת מן הקרום ולשתוק. למה הזכיר חלב הכסלים, אלא בוודאי שהוא מצריך להסיר הקרום עם החלב והוא ראי' כתוב וצריך, היה לכתוב צריך בלא "ו", אלא ה"י" מוסיף על ענין ראשון — הסיר החלב והקרום אשר עליו מה שהוא מזהיר על הקרום כי הקרום מתפשט על הבשר אדום ג"כ ואם לא ה"י מזהיר עליו דווקא היה משמעות האסור רק על החלב והקרום אשר עליו.

ובאמת כל הקרום הוא אסור, אף על הבשר האדום ועל החלב לא היה צריך להזהיר כי שמו מוכיח עליו שקורא אותו חלב הכסלים והוא מורגל בפי כל ישראל שחלב הכסלים אסור לכך לא הזהיר עליו.

ועכשיו מסולקת תמיהתו של מעדני יו"ט שהיה מתמיה על הרמ"א שלא הצריך להסיר החלב שתחת הקרום וז"ל באשר"י כתב: לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים וכתב עליו הרמ"א בהגה"ה והוא בחלק האחוריים רק קצת נשאר בראשי הדפנות בחלק הפנים על הכסלים הנשאר שם בראשם וצריך להסיר אותו הקרום משם כ"כ הרמ"א בהגהותיו ובתשובה להרשב"א סימן ס"ח כתב וז"ל: אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא תוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו והוא שעומד בין כפלי בשר הכסלים אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו" עכ"ל.

וכתבו הב"י גם הרמ"א בר"מ שלו ותמיהני עליו שלא פי' כן בהגה"ה שכתבתי שצריך לקלוף ג"כ החלב שתחת אותו הקרום עכ"ל. כך כתב מעדני יו"ט. בדברי חמודות שלו. הרי מעדני יו"ט למד פ' ברמ"א שלא הצריך להסיר רק הקרום ומתמיה עליו שלא הצריך להסיר החלב ג"כ אבל עכשיו כשפירשתי דברי הרמ"א אין שום תמיהה עליו בענין זה.

ועוד ראי' ברורה שדעת הרמ"א ג"כ על החלב שבראשי הדפנות לאסור אותו מפני שמביא הפלוגתא על החלב שתחת הבשר הנדבק והלא קל וחומר. מה החלב אשר למעלה תחת הקרום לבד מותר החלב שתחת הבשר הנדבק זה עג"ז כ"ש שצריך להיות מותר כיון שהוא מחופה בשר, אלא דדעת הרמ"א לאסור הקרום והחלב שתחתיו ג"כ כי הוא מחלב הכסלים והחלב שתחת הבשר פלוגתא הוא, כי יש מתיירין.

והקשו לי מנין לו להרמ"א שקורא לחלב שעל ראשי הדפנות חלב הכסלים הרי הרב אלפס פירש חלב הכסלים היאך דלייפין אטמתא אצל עצם הנק"א שם החלב הכסלים? ואמרתי להם מה דעתכם על מה שאומר הרב אלפס חלב הכסלים היאך דלייפין אטמתא שמורה דווקא על מקום ההוא ולא יותר. אינו כן אלא שם מתחילין החלב ומתפשטין עד חצר הכבד ומה שכתבו דלייפין אטמתא רק לסימן מפני מה קורין כסלים לשון כסיל ושחול כן כתב הרב אלפס בעצמו כל זמן שאין חפוי בשר הכל נקרא חלב הכסלים. ועוד הרי הרב אלפס קורא לתרבא דקולבשתא זה הוא חלב אשר על הכסלים.

והקשה הרב רבינו נסים, זה אינו, ותירץ הר"ן כך הוא פירושו ברב אלפס גם זה מן חלב הכסלים, והנה כך הוא הפירוש ברמ"א גם זה מן חלב הכסלים אשר על ראשי הדפנות כי הוא בקרום אחד עם חלב הכליות וראוי' להקרבה כי הוא נמשך עם הקרום והכליות ביחד כשתחתוך את היותרת עם אצבע הכבד אזי ימשוך אותו החלב אשר על ראשי הדפנות עם הכליות הכל ביחד כמו שכתוב בת"כ סדר הקרבה. ועכשיו הוא מתורץ מה שהקשה לי ה"ז חלב הדפנות?

הרי אנו רואין בחוש שזה מן חלב הכסלים רק שהטעות יצא מדברי הרמ"א ז"ל כמו שפירשתי וגם מפני שקורא ראשי הדפנות ובד"מ שלו קורא זה ראש הכסל. וז"ל החלב אשר על ראש הכסל תחת הקרום לבד וודאי אסור שאינו מקרי חפוי. וחלב הדפנות הם למעלה מחצר הכבד לצד הריאה זה החלב מותר שאינו ראוי' להקרבה כמ"ש בת"כ, גם שלא נחתכו קודם הסרת הלבו דהיינו מן המחובר כך הוא בת"כ.

הרי מבואר שלא ינתחו הבהמה קודם הקטרה בשביל שהיו צריכים להסיר היותרת עם חלב אשר על ראשי דפנות עם הכליות והכסלים הכל ביחד. ואיך אתם יכולים להתיר החלב הזה? ועוד ראיות ברורות לכל הדעות שאותו חלב אשר על ראשי הדפנות, הוא מן החלב הכסלים שהרי החוטין שבעוקף הם ג' מימין ושנים משמאל הם אסורים לפי שסמוכין לחלב הכסלים כמו שמדמה הב"י בטור יו"ד בסי' ס"ד איסורן של חוטי העוקף לחוטי הטחול. וז"ל: איסורן של אלו ואלו שווין אלו סמוכים לחלב שעל הכרס ואילו סמוכין לחלב שעל הכסלים הרי הב"י קורא אותם ג"כ חלב הכסלים ואמרו לי מנין אתה אומר שחוטי עוקף הם בחלק הפנים והראיתי להם שפי' רש"י ז"ל בגמ' חולין דף צ"ג העוקף הוא פלאנקו והראה מקומם של אילו החוטין שראש אחד מחובר בשדרה וראשי הפצולין נדבקים תחת החוזה בראש הצלעות וכתב התוס' צריך להזהיר, אותם שקונים חלק הפנימי. לחטט אחריהם. וגם

הלכה למעשה

הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' מאכלות אסורות סימן י"א כתב וז"ל: ה' חוטין יש בכסלים וכולם משום חלב וכתב ע"ז הגהות מיימינו הוא שבכסלים סמוך לתזה עד קרום הבשר שסביב הדפנות שחוחכין כדי שיכניס שם יד הבדוק הריאה הרי הם בחלק הפנימי ולא בחלק האתור והחוטין הם אסורין משום חלב ועליהם אין שום חלב רק אותו חלב אשר על ראשי הדפנות והחלב יהי' מותר, היתכן? אלא זה טעות בעוה"ר בידינו באשר שאין שום משגיח ע"ז וגם ברקח סי' ת"ט כתב וז"ל: ולובן הכליות צריך לשרש אחריו וכל החלב שעל העצמות של הכסלים ועצמות החוליות שתחת הכסלים והחוטין שבכסלים ג' בכסל ימין שכל אחד נחלק לב, ובי' שבכסל שמאל שכל אחד נחלק לג' וישרש אחריהם, שהן חלב שלא יניח כחוט השערה עכ"ל. וגם בלחם הפנים הזהיר על אותו חלב להקצבים שידקדקו אחר חצר הכבד, כי מן חצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות ומחלב האחור יחשב וז"ל: בחתכם הפנים שקורין פריידק מחלק האחור, דרכם של הקצבים לחתוך בשיפוע עד שמצרפים הבשר שהוא מודבק על צלע י"ג להפנים וצריכים לנקר אותו חתיכת בשר כמו חלק האחור. במקומות הידועים למנקרי הבשר וגם דרכם לחתוך במקום שכלים הצלעות בשיפוע בפלאנקין למטה עד הכחל ועד מקום שקורין הויך שטעליין והוא שייך לחלק האחור וצריך לנקרו ואין העולים מרגישים בזה, לכן צריכים להזהירם בזה שלא יחתכו כ"א עד סוף הטבור שהוא מקום מוגבל ומשם ולהלאה כלל לא, וגם יש בהמות שיש להן צלעות גדולות שיש בהן מוח בכל צד י"ד או ט"ו ויש שאין להם אלא י"ג וכן יידקדקו הקצבים אחר חצר הכבד כי מן חצר הכבד ולמעלה אין שום חלב ומחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעינים ושאר מיני חלבים ומשם צריך ניקור ומחלב האחור יחשב עכ"ל.

הרי אנו רואים בחוש שבעל לחם הפנים כיוון לדברי הרמ"א שהחלב אשר על ראשי הדפנות אסור. הרי הוא אומר מהצד הכבד ולמטה מחלב האחור יחשב. וכתב עליו בעל בית לחם יהודה לא ראיתי נוהגין כן אלא כמו שכתב משאת בנימין ויש מקום לטעות באשר שיש מפרשים שכתב הבית לחם יהודה חולק על לחם הפנים אודות אותו חלב אשר למטה מחצר הכבד וזה אינו הרי הוא מפלפל אודות הצלעות יתירות הרי מסיים דבריו כמ"ש משאת בנימין באשר שבל" סבר שבשביל הצלעות הזהיר בלח"הפ לדקדק אחר חצר הכבד ואמר לא ראיתי נוהג כן וזה אינו לא בשביל הצלעות הזהיר בלחם הפנים לדקדק אחר חצר הכבד אלא בשביל חלב אשר על ראשי הדפנות. כמו שמסיים דבריו מחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות ומחלב האחור יחשב, היה לו לכתוב מחלק האחור יחשב אלא וודאי לא הקפיד רק על החלב ולא על הצלעות וכך פירושו בלח"ה כשמחלקים חלק הפנים מחלק האחור צריך להניח צלע אחת מכל צד לחלק האחור וגם יש לפעמים בהמות שיש להם בכל צד י"ג או י"ד כנ"ל או ג"כ אין צריך להניח לחלק האחור רק צלע אחת מפני שאותו צלע יוצאת כולה חוץ לחצר הכבד לכך היא אסורה מפני שהיא הצלע טמונה כולה בחלב הכסלים והכליות. וע"ז הזהיר ג"כ על אותו בשר של אותו הצלע

וגם על הבשר שלמטה מהטבור מפני שחלב המתניים מתפשטים עד המקום הזה כמו שכתב הבית יוסף חלב המותניים מתפשטים עד הצלע י"ב ולזה צדקו ג"כ דברי הרמ"א באמרו אין לחוש לאותו החלבים מחלק הפנים כיון שאינו מתפשט חלב המתניים רק עד צלע י"ב אבל מה שמסיים דבריו רק קצת מן הקרום הנשאר על חלב הכסלים בראשי הדפנות לזה כיוון בעל לחם הפנים שמוהיר להקציבים לדקדק אחר חצר הכבד כנ"ל, מפני שחצר הכבד הולך שיפוע ויורד מן הכליות עד החוזה ונשארו ראשי הצלעות כמו רוחב יד חוץ לחצר הכבד לצד האחור וחלב הכליות מתפשטים על אותם ראשי הצלעות עד החוזה בקרום אחד. ועכשיו צדקו דברי הרמ"א ודברי לחם הפנים שהחלב אשר על ראשי הדפנות הוא מן חלב הכסלים הוא ודאי אסור.

ואף שהקשו לי הא, הפרי חדש קורא לעוקץ זנב, עניתי להם לאו קושיא כלל וז"ל של הפ"ח פ"י: עוקץ הזנב והוא בחצי של חלק האחור והחוטין נמשכין לחצי חלק הפנים וזה מש"כ המחבר ואותם ראשי הפצולין וכו' ולפיכך צריך לחטט אחריהם בחצי של פנים, ובחצי האחור של אחוריים, והמחבר כאן נמשך אחר פירש"י דחוטין שבעוקץ ה' חוטי דכפלי שאיסורן משום חלב. ולקמן בריש ס"ה הזכיר גבי חוטין האסורים משם דם חוטי העוקץ, וכדעת ס"י הרמב"ם בפ"ז. וא"כ פסק לחומרא שהם חוטין אחרים, מלבד ה' דכפלי שאסורין משום דם אלא שמ"ש כאן חוטין שבעוקץ אינו מדוקדק.

והרשב"א סבר כדעת הרמב"ם שהם חוטין אחרים, אלא שסבר שאיסורן משום חלב דומיא דה' דכפלי ויש להחמיר ולאסור חוטין שבעוקץ משום חלב ודלא כהמחבר לקמן עכ"ל. הפ"ח, הרי לפי פירוש הפ"ח חוטי העוקץ הם באחור איך אתה אומר שהם בפנים? וכך למדו הפ"י בפ"ח.

אמת שראשי הפיצולין בכפלי בראשי הצלעות הם אסורים משום חלב כי הם באים מן חלק האחור והחלב אשר אליהם מותר, ואמרתני להם אינו כן אלא, החלב אשר על ראשי החוטין אסור, והחוטין אסורין בשביל אותו חלב שמונח עליהם ודלא כפי"ח הפ"ח שראש אחד באחור אלא כפירוש רש"י ז"ל. שראש אחד מהחוטין מחובר בשדרה וראשי הפיצולין נדבקין תחת החוזה בראשי הצלעות והקושיא שהקשה הפ"ח על הב"י חוטין שבעוקץ אינו מדוקדק, לא קשיא כלל שכאן בס"י ס"ד כתב לדעת רש"י שהוא קורא לכפלי עוקץ ואיסורן משום חלב ובס"י ס"ה כתב לדעת הרמב"ם שקורא לזנב עוקץ, ואיסורן משום דם. ואין קושיא על הב"י מפני מה קורא כאן וכאן, עוקץ משום שיש לו על מי לסמוך אדרבה הקושיא היא על הפ"ח מה שדחק עצמו לפרש שחוטי העוקץ הם בחלק האחור ונמשכין לחלק הפנים וזהו בודאי אינו מדוקדק כי אין על מי לסמוך לזה. לא מהפוסקים ולא מן הגמרא. כי איך יכול להיות שחצי החוט יהי' אסור משום דם וחצי השני משום חלב? אלא מחורתא כפי רש"י ז"ל. וגם אין שום ראייה מהפ"ח להתיר חלב על ראשי הדפנות.

ועוד ראוי לדברי, משני בעלי מחברים – בעל ספר טהרות אהרן שהיה שוחט ומנקר בק"ק פראג ובעל מחבר ספר זבח שמואל שהיה שוחט ומנקר בק"ק ליסא שפירשו על סדר ניקור של בעל העיטור ח"ל של בע"ה: ואח"כ מתחיל מקום סיום הגיד המוציא מן החזה ומקליף בידו אותו הקרום שעל הכסל. ופ"י המחברים הנ"ל הוא הקרום האסור משום חלב שעל הכסלים וכל הנגרר עמו דהיינו כל חלב אשר תחתיו והמשוך עמו הכל אסור הרי אלו המחברים כתבו ג"כ לקלוף החלב אשר תחת אותו הקרום.

ועכשיו אחי ורעי בואו וראו כמה וכמה וויכוחים נתווכחתי עם לומדים מופלגי תורה בכל מקום שידם מגעת בכל הפוסקים ולא מצאו שום סתירה לדברי בעזה"ת, לכן אחי ורעי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה בודאי הקולר תלוי בצוארו והחיוב מוטל על כל איש מישראל להשגיח ע"ז שלא יכשילו עם קדוש באיסור כרת ח"ו ודי לנו בהערה זו אלא השכחה באה לעולם בעזה"ר שאין שום בעל תורה משגיח ע"י ואם המצא תמצא איש אשר נגע יראת אלוקים בלבבו להשגיח או אין משגיחים בו, ועוד שהטבחים פוערים עליו פיהם ויחרקו עליו שיניהם לאמור מי שמך לאיש עלינו לפשפש מעשינו הרי הרב וכמה מורים אשר עליהם האחריות ואין אומרים דבר, ואתה תורה חודשה באתה ללמדנו. ובאמת הרבנים והמורים המה בקיאים בטיב הדין אך לא ראו מעולם מעשה הניקור וגם הרב הרמ"א בעצמו כתב שאין להעלות הכל על הספר ודבר זה צריך לימוד מן הבקי והאמין בניקור לכן כל איש מישראל אשר יראת אלוקים בלבבו ורוצה לידיע מקום החלבים האסורים שילך בעצמו אל בית המטבחים לראות הבהמה בשלימות וכה משפטו, שיצוה על הטבח לבל יעקור הכולי של ימין הדבוקה בשדרה ממקומה ועל הבורק יצוה, לבל יחתוך חצר הכבד רק הקרום לבר על היותה ויקח הקרום וימשוך למעלה את הקרום או יתפרד הקרום עם החלב אשר על ראשי הדפנות עם הכליות ביחד ואז יראה בעיניו ובלבבו יבין כי כנים דברי כמו שפרשתי בעזה"ת.

ומידי דברי בו זכור אזכרנו מה שראיתי בעצמי במדינות זאמוט שהקצבים לוקחים חתיכות בשר מחלק האחור בלא ניקור ואוכלים כן, ואמרתי להם אחי, מאין למרתם זה לעשות. אל תעשו כן כי זה בשר הצריך ניקור ויענוני עזות, ולא בושים. הלא כל העדה כולם קדושים, וכי אין כמון בזה, להאשים אותנו בזה? ועל כי שפתחתי פי לפרש דברי כי כנים הם, רצו לסקלני באבנים אוי ואבוי על הדבר זה, והבשר שלוקחים מחלק האחור חתיכת בשר הנקרא ברעטייל באותו חתיכה יש ג' גידים האסורים משום חלב גיד הנשה, ולכך מה שצריכים לקלוף מחלב הידועה למנקי אחוריים וגם לוקחים חתיכת בשר הנקרא טריפה קאלנער ולאותה חתיכה אינו מועיל ניקור כלל כמבואר בפוסקים וגם חתיכים האליה עד עצם האנק"א עם תרבא דקולבשתא ומשקלה יותר עד ז. וח. לטרות ומכשילים את הרבים באיסור כרת דאורייתא.

לכן מורי ורבותי שימו לבבכם על המכשלה הזאת בישראל וזה הוא כי מלאכת הניקור מסורה לכל לעמי הארצים ולבורים ואין שום בעל תורה משגיח על זה. כי עיניו לא ראו הלכה למעשה כמו שכתבתי למעלה. ועוד על זה דוה לבי שדברתי עם כמה אנשים שאין מן הצורך להזכירם לעיין על הדבר הזה, והשיבוני, מה לך להוציא לעז על עם קדוש שאוכלים טריפות הרי המנהג עוקר הלכה מנהגך לנקר כך, ומנהגם כך. ויהי כאשר שמעו אזני את דבריהם, פלצות אחזתני, דמוע תרמע עיני, תושיה נדחה ממני. על כי גברה עלינו תומאת הקליפה ר"ל כי כל מגמתה להכשיל את ישראל במאכלות אסורות דוקא, כמ"ש בהקדמה, כי גם על הלומדים האלה הטומאה גברה להחזיק ידי עוברי עבירה. כי מה על ספק איסור חלב הזהיר הרב ב"י ס"ס ס"ה חלב ודאי לכ"ש. וכבר השיב רבינו אלי'ן חיים שאלה י"ב על החלב אין בו משום הוצאת לעז על הראשונים ע"ש. ובוה נשארה תשובתם, מה שהם אומרים – שמוציא לעז – אביא מה שראיתי בספר יסוד ושורש העבודה, שהוא מזהיר שם על מאכלות אסורות וז"ל: ואף גם זאת שיהא האדם ירא שמים וגם נזהר בהם בשמרם בכל אמצעי החקירה וכל היד המרבה לברוק. עכ"ז לא יהיה נכון לכו בטוח בוודאי שניצול מכל וכל; מאיסורים אלו, וביחוד מספק איסור טריפה, וממילב"ן שמצויים במאכלים בקיץ. אך חיוב גדול על האדם לעשות המוטל עליו ואת אשר בכחך לעשות עשה לחקור עד מקום שידו מגעת ואז עכ"פ יהיה שוגג וה' ית"ש יהיה בכסלך ויצילך מלכד, ולא יאונה לצדיק כל און, אך מי שאינו חושש ע"ז ואוכל ושותה בלא בדיקה וחקירה גדולה בתחילה. אזי תחילתו מוכיח על סופו ואף על הספק נקרא מזיד ועונשו גדול ר"ל ומה מאוד מפליג בזה"ק עונשי איסורים אלו שהרי הוא ככופר בעיקר ולית ליה חולקא באלקא דישראל ר"ל.

ואעתיק לפניו מאמר אחד מזה"ק כדי לעורר לב האדם אל הזריזות בזה, וז"ל הזה"ק פ' שמיני דמ"א ע"ב: ת"ח כל מאן דאכיל מאינון מאכלות דאסורי איתדביק בסטרא אחרא וגעיל נפשיה וגרמיה ורוח מסאבא שריא עלי' ואחזי גרמיה דלית לי' חולקה באלוקי ישראל עלאה ולא אח' מסטרא ולא אתדבק ביה, ואי יפוק הכי מהאי עלמא אחידין בי' כל אינון דאחידין בסטרא דמסאבא ומסאבין לי' דיינין לי' בבר נש דאיהו געלא דמרא' געלא בהאי עלמא וגעלא בעלמא דאתי', ועל דא כתיב ונטמתם במ בלא א' דלא אשתכח אסוותא לגעולי', ולא נפיק ממסאבותי' לעלמין ווי לון ווי לנפשייהו דלא יתדבקין בצרורא דחי' לעלמין דהא אסתאבו ווי לגרמיהו עלייהו כתיב כי תולעתם לא תמו' והיו דראון לכל בשר. ר' יוסי פתח ואמר כל עמל האדם לפיהו וכו' האי קרא בשעתא דדיינין ליה לב"נ בההוא עלמא כתיב כל ההוא דיני וכל מאן דסביל בההוא עלמא ונקמין נקמתא מני' דעלמא לפי' בגין פיה, דלא נטר ליה וסאב ליה לנפשי ולא אתדבקו בסטרא דחיי' בסטרא דימינא וגם הנפש לא תמלא ולא תשלים דינהא לעלם ולעלמי עלמין. ד"א לא תמלא לא תשלום לסלק לאתרהא לעלמין בגין דהא איסתאבית ואיתדבק בס"א. ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו, כאלו פלח ע"ז דאיהי תועבת ה' ר"א הוה יתיב וכו' עכ"ל.

הרי מבואר ממאמר זה"ק שלא באה השמירה לאדם מן השמים אם לא יזהר בעצמו וידקדק במצותיו מאד, אז מן השמים יסעודו כמאמר התנא: הבא ליטהר מסייעין לו וכו'. בכך אהובי אחיי וריעי וכי אין ראוי לאדם לפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו יומם לא ישקוט ולילה לא ינוח אם קולע השערה לשער בעצמו שלא היה נזהר היטיב בעודו בחיים חיותו ממאכלות האסורות אשר אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם לפי הזה"ק, ובזכרון כל הדברין האלה הלוך ילך ובכה תמיד לא יחשה על מיעוט

שנותיו. אם ישער כנ"ל, איננו בטוח כש"כ אם ילך חשכה לסמוך על החזקה כהאומרים מה בהמתם וכו', ומה לי עוד לזעוק ולדבר על לב ב"א האיך די ביאור עולה לכאר ולהתלהב לבב אנוש.

ועוד יש לי ראיות גדולות שהאדם צריך לקדש עצמו מלמטה ואז מקדשין אותו מלמעלה ולא כדעת האומרים כנזכר למעלה. לכן איש אשר בשם ישראל יכונה ויש לו יד ושם בתורתינו הקדושה ישמור וישמור עצמו ואחרים מדברים כאלה ואז נזכה לאכול מבשר זבח השלמים במהרה בימינו אמן סלה.

גם בקשתי מהגדולים הרבנים הגאונים כי מן הראוי היה לגזור בגזרות ושמחות שלא לקרב לעבודת ניקור רק למדון מופלג ולא להשמש בעבודה זו עמי הארצות והשיבו לי שאין גזרין גזירה על הציבור אא"כ רוב הקהל יכולים לעמוד בו בגלל כן עלה ברעתי לכתוב כל הלכות ניקור בלשון אשכנז אליבא דדינא, ויקבל עליו כל איש שלא לקרב לנקר הן חלק הפנים או בני המעיים עד שילמוד הלכות ניקור הלכה למעשה ואח"כ ינקר בפרט אכתוב אי"ה בל"א כדי שיכול בנקל להבין כל המלאכה הנ"ל ברעת בבינה אזי יוסיפו על דברי כהנה וכהנה. (כנראה שכתב אל בניו).

וכל זה אני מצווה עליכם בגזרת כיבוד אב שאל יקילו בהם ותזהרו בדברי אלה אזי יזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ויזכו לעלות לציון ברינה ב"ב א"ס נ"ו מנאי אביכם הזקן שאל במהור"ר משה, שוחט ובודק ומנקר יצ"ו.

ודע בני שגם לצדיקים לא הותרה הבשר ההיא רק בשמירה מעולה שאם נעלם מן העין אפילו בשולחנו אין לאוכלו. וראי' ממה דשאל התם ואלא רב, היכא אכיל בשרא, אבי"א דלא אעלים עינא מיניה וכו' וממעשה דרב, הוה אזל לבי רבי חנן בר אבא חתניה ע"ש. עד לא אכל רב ההוא בשרא משום דאעלים מן העין, בא וראה שהצדיקים היה להם צער גדול לאכול בשר. והכוונה כל כוחות הטומאה חלין שם כי האדם והבהמה שווים ושניהם צריכים שמירה מכוחות הטומאה והוא שאמרו מת צריך שמירה וכו' מכח הטומאה, ועל הבשר אמרו דלמא אחליפו מיחלף ועל ידי התימה או סימן אין לטומאה רשות לחלו שם. כלל, העולה שלא הותר הבשר רק למי שהוא צדיק, רצלם אלוקים על פניו, ולכן, שחטאו ישראל בארץ וגלו העלו מלכות הרשעה וכל החיות מתגרים בהן, עד שנטתלקו מרמות העליון שעל אותו הדמות אמר הקב"ה: ומוראכם וחתכם יהי ושבו כבהמות נדמו. גם רז"ל רמזו בדבריהם שלא לאכול בשר, עם הארץ אסור לאכול בשר ואע"פ שאמרו רז"ל מי שקרא ושנה ולא שימש ת"ח הרי הוא ע"ה, אפ"ה גבי אכילת בשר אפילו למד ספרי וספרא וכולא תלמודא ע"ה הוא לגבי אדה"ר ועל שנחלש צלמו נמשל כבהמה נאסור עליו. אזי לכם עם הארצות וגם לומדי המצוות בלא עיקר ידיעה ומקילין בהם ואינם יראים לחזור ולהחזיר ולהחמיר אפילו כחוט השערה שלא להכניע מלכותינו ולהלות מלכות הרשעה ע"ש יותר באורך.

הא לך סימן מובהק איך שיתנהגו הקצבים כשמחלקים הבהמה לשנים היינו חלק הפנים הנקרא בלשון אשכנז (פרעדיק) או (זייט) מחלק האחוריים.

מאד מאד צריכים ת"ח הגדולים הרבנים נר"ו להזהיר את הקצבים בעת שמחלקים והותכים את הבהמה לשניים חלק הפנים וחלק האחוריים וכשמניחים הקצבים י"ב צלעות בחלק הפנימי יהיו זהירים שיחתכו בשוה ולא יזיוו את ידם לחתוך למעלה אפילו כל דהו מבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג רק יחתוך על הצלע י"ב ממש כי הבשר שבין צלע י"ב וצלע י"ג

שייך להקושליץ (מותן וסינטה) וסיוע לדברי, בעל העיטור שכתב לעיל וגורר אותו חלב וכו'. והוכחתי לעיל לפרש דבריו שטעמו משום שנחתך מהקושליץ (מותן-סינטה) וזהו בשר המתניים. ולכן צריך לנקר מכל שכן הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג ששייך להקושליץ עצמו שצריך לנקר אותו היטב כנ"ל. וכשמגיע לטוף הצלע וחותר בכסלים בשיפוע צריך להזהר מאד שלא יחתוך למטה מהטבור כי אם, עד סוף הטבור ממש. כי הכסלים למטה מהטבור שייכים גם כן לחלק האחוריים וצריכים ניקור כמבואר לקמן בעזרת הא"ל. אבל לא ראיתי מן רוב הקצבים, כי שתי רעות הנ"ל עושים שמניחים הבשר שבין צלעי י"ב לצלע י"ג לחלק הפנים וגם חותכים בשיפוע בכסלים שתחת הטבור השייך לחלק האחוריים מניחים ג"כ לחלק הפנים ומכשילים את הרבים באיסור גמור כי שתי אלה מקומות הנ"ל הם מחלק האחוריים וצריך ניקור מן המנקר מומחה כמו שאר בשר מחלק האחור. ואין מי המשגיח על זה ואף אם אנשים שכמוני מוכיח להם על זה אינם משגיחים עלינו, באמרם מי שמך לאיש. עם כן אמרתי גם על זה יזכר אלוקי לטובה, על גילוי וסימן טוב, מילתא היא. שיוכלו לחקור ולדרוש אחרי הקצבים והמנקרים אם עושים כהלכתן. משא"כ כשלא היה בידם סימנים הנ"ל לא ידעו מאומה מחמת שלא היה בקיאים ממעשה חלוקי הנ"ל.

אבל עתה אתם הדבקים בה' אלוקים עמדו וגדרו הפרצה הזאת אשר לא יעשה בישראל ולא יזידון עוד. וקצת מזה מצאתי בספר לחם הפנים שהועתק מקונטרס הסמ"ע. אבל משם לא ישבע עין הרואה כי קצר הדבר במקום שהיה להאריך ואפשר שלא היה הצורך מפני שבימיו היו שומעים לקול המורה ולא היה מאכילם לישראל דבר האסור מן התורה אבל אחרי שראינו שרבים נכשלים לכן הרחבתי הדבר כל דבר על אופנו שיזהרו הגדולים באזהרה גדולה כדי להעמיד על ד"ת ותילה.

ספר

לחם שערים

זה ספר המצות אשר יקראו ישראלי
 בין אחרים אשר קראו קריית ירח
 אלוהים אשר הוציאנו ממצרים אל ארצה
 נהר המדבר ואלו המצוות אשר יקראו לחם
 ולפת לחם הבית וללחם כללתי במים חיים
 והלוי חרם אצל הוֹסֵב הַחֹדֶק מִיֹּם הַשַּׁבָּת
 ראשונים ואחרונים אלה יקראו דרך המדבר
 אשר אין לבית ירושלים ואלו המצוות אשר יקראו
 זמן ראשון אחרון תעלה יעשה יעלה על
 בוקר הראשונה יעלה גדול יעלה יעלה
 זהו ספר המצוות אשר יקראו לחם
 ולפת לחם הבית וללחם כללתי במים חיים
 אלה המצוות אשר יקראו לחם ולפת
 לחם ולפת לחם ולפת לחם ולפת לחם
 ואלו המצוות אשר יקראו לחם ולפת

נדבם
חור אדנא

בדפוס של אהרן טל
 ספר המצוות אשר יקראו לחם ולפת
 חלק פולין ירושלים גדול
 לליטא ספרות אגודת ארץ ישראל

בשנת ה'תקמ"ח לפ"ק

ויקדמה

ויען

שאלו ויאמר הלא אנכי מקטני שבטי ישראל מי אנכי נדון
 וחלל אישים ושפל אנשי אשר העלה על בעמי עב וחדמת
 לגדולים ולחכמים המחקרים ספרים שמלכס יוצאי' מילין ואני ניעור
 וריק אך הגה אנכי הרואה אח כל המעשים אשר נעשים אחת השמש
 והנה הוא הכל ורעו' רוח באשר שבעו' ה נחברו בדורו' הללו שוחטין
 ונדקים בפרט מנקרי הבשר שאינ' בני חורה כאחד מן הנה מאחרי
 הצאן רק שמכוון בשאלת השחיטות ואף לא בולם וטחו עינים מראות
 בספרי הקודש רק מקרקרי קיר ונהמא. הימא כהרנגול בשחיטות
 ולכס כל עמהם לא אחברר להם שום דין על צוריו וזו צא מחמת
 חסרון ידיע וחסרון השגחה שאין שום משגיח ע"ז בעו' גלל דל
 אמרתי אפי' כמזכיר לגדולי הדור הגה הרבנים היושבים. על כס
 דין ובוודאי הי' בדעתי ובידי לחבר חיבור גדול על עו' צ ועל ניקור
 ה בידי באשר שקדמוני בעלי מחזרים הגה בעל ע"ש ומכת
 ה' חבורם כי יפה כיוונו ויערבו לי אשרי להם שזכו לזכר
 ולא נשאר לי רק מעט מזער להחגדר בו והוא דבר גד
 חיבורי בפנים וגם הצעתי דברי לפני הרב המאור הגאון
 הלחינו וראש ד' גליל וב"ד הנדק דקהלחינו והלדיק
 מפייהם אמרו טהרות לגזור בגזירות ושמחות על כו
 דין להשגיח ע"ז ולגדור הפרצה הזאת בגליל ואמרו ט אשר
 ה לעבור על איסור כרת אשר לא נשמע כמה בשו' מקום
 אל כמו שהראיתי להם ובעיניהם ראו שמכשילים באיסור
 זידון האסורים משום חלב ודם וחומכים כסומא בארובת
 גם נחוח הבהמה ומקום החלבים לכן אורתי כגבור חללי
 ח' באל' ה' רומח הבחיב' ואחרי שולחי אל ידי מבינים ויהי
 לעבור ושוב בהבורי ואמר מי יתן מילי ויוכתבו בע'
 נדבה רוחי אוחו להביא על מזבח הדפוס כדי לפרס'
 מי אשר נגע יראח אלקים בלכבו להשגיח ע"ז על

המנקרים והשוחטים :

אך רמי' וזבח' מבקרך ומצאנך כאשר צויתך ונחשורו
 ד' שנגטווה משרע"ה בע"פ בכל דיני שחיטה וע"ז
 טחם בזה ואכלתם ויראה שמוס י"פ • ועשה בני שמת
 שחטים לוקחים הסכין ביד רמה ועומדים על הבהמה
 הבהמה מוכה וכוכה ומושרת ענמה. כי אין לח בידו
 ואוקו

התדמה

אזרחי אכזרי אינו מציט ככשיית הבהמה אבל הוא מציט **לע**
 ובהדייטות ראו שאני הרצ הגדול שקול אני כמאל' הלוקח נשמות
 וא"כ רואה התחנות הנחונות לו ושמח בהם ואשרו מקבלת
 בשפר ס' ומחיה רח בשכנותיה ראו מצלותינו ומעלת הרצ הגדול
 ס"מ כה יחי' ובה יאריך ימים אם לא תביאם מעלמם לשחוט שחופס
 כמותם • כי הבט וראה כמה הוא גדול רבינו הקדוש ועל שלא חס
 באורו עגל ואמר לו לכך נוצרתי נחיסר ביסורין קשים וחורתי לא
 הנינה עליו שאכ"ו אנו פחותי ערך איך שצריך הפוחט להיות צדיק
 צמור שלא יפגום כלם אלקים דאל' כ' נדמה בהמה ונמצא שחוט בהמה
 לבהמה ובין דהשחוט בלתי טהור הוא אז אורו שחיטה נקרא לבהמה
 מיחה משונה משא"כ בהיוצו צדיק הגון נקראת חקון כי ע"י שחיט'
 בהכשר ע"י צדיק מחוקקת ועולה למדריגת בע"ח מדבר ובפרט אם
 מגולגול זה איוה נפש שחטא לכן אחינו השוחטים חושו על נפשתיכ'
 ועל נפשות ישראל שלא להכשיל ח"ו שלא לעבור על לפני עור לא
 חתן מבטול עכ"ל :

אכתוב

לכם תהגת השחוט ואזהרותיו איך יתנהג כל ימי
 חייו שיהי' השחוט למדן משלב ומסולסל ובפרט
 דינים השייכ' לו ואל יסמוך על הקיצור דינים שכל מקום שאמר
 להאריך אין רשאי לקצר ויציין ציונים וסימנים על כל הדינים שלא
 ישתכח וכדי לזכות את הרבים אכתוב רמז על בדיקת הריאה ובנקל
 יוכל לחזור כל הדינים שהוא מרומז בפסוק בעבור חברך נפשי
 נטרם אמת נוטריקון בעבור **בני עור**
ב דוק וראה ר' יאה חכרך **חלח** **ב** דיקה ר' אשונה **ב** כפופה
ד' פשוטה : נפשי נוטריקון **ב** שרדה **פ** צולין **ש**וה בטה יחית •
 טרם ר"ח **ב** ועה **פ** ינרא **ר** ירין **מ**ורסא • אמות ר"ח • **א**טום
מראה ורדא **ר** ולעים • הא לך רמז לבדיקת הריאה מן התורה שאל
 יקל בהם וא"ל חאמר שהוא מדרבנן ואחר שילמד כל הדינים שיהי'
 נגור כפיד ובלבד לעשותו שחלמוד לאמן ידך היטיב הן בהשחוט
 יסכין צריך אומן יד הן בשחיטה צריך אומן יד והרגל גדול וצפרט
 בדיני' אחריו' בריאה שצריך שיראה בעיניו ואל יסמוך על רבו שיאמר
 לו ע"פ רק שיראו עיניו הלכה למעשה כל הדינים ויזהר בזה שבעודת
 הקודש עליך ואחר שלמדת כאשר הזהרתי לך שיצטרך רעיונך ויחאן
 מאשכחך לכוונת הכורא ויעקור מלבך כל המידות מגונות כמו שכת'
 ורצ רבינו נויים וויטאל בשער הקדושה שלו • שלא יהי' שום מיד

מגובה

הקדמה

הנהיך ויהי' מוזהר ומוסרם. בכל מיני חסידות ופרישות יומך מכל
 אדם ויקדש עצמוך בנותר לך אפילו בדבור שלא להוציא דבר משך
 שלא לצורך וגם ארצה לך מוסר ע"ז כשחזר אל כל הקצבים לשמוע
 אזי יעמדו בולם כנגדך ויקבלו אותך בשבר פנים יפוח נאיהם ונניה'
 ועבדיהם יתהללך ויאמרו חיד אזה אותך גדול הן בשחיטה הן בכדיק'
 אשחט במיעוד השרבות לא ראינו כל ימינו שחזק מוזהה כזה אפילו
 דבורו נעים כל זה כדי להכשילך בכן אינך דיהי' אלקי' עמך בשחלק
 לביה הקצב שלא חלק ריקס רק שחקן איהו שפר' עמך ללמוד שם
 בביתו דווקא או לא יפגדך שום רע בעזה"ש ואל יראה על היצעיני'
 זעל את זלוצים מתך בי ללצים הוא יליך זעליך עבודת הקודש ואם
 ככה יתנהג אזי מותר אזה כגבול ולהאכיל אחרי צרכה ונחיה ונראה
 כריחם גואל והמבשר ונוכה לאכול מבשר זבח שלמיז אשר הגיע דמם
 על קיר המזבח ב"ב אין סלה :

ויאמר

שאלו באחי לדבר אודות האוצים המנקרים משומן
 הייתי מעיר לעיר ממדינה למדינה ימה ולפינה ורעוה
 דבות מצאתי הנה והנה אשר לא יעשה בי אראל כהנה במעשה ניקור
 הבטמה הן בחלק האחר הן בחלק השנים ידי בולם יוצאים וממשה
 צמים ועבדים וקצנים דרך פקידה בעלמא כפקודי אבות על בני
 ואבות סונים אל הידעונים והמקיס אינם יודעים מאומה לא חלוק
 ולא בילק בין גידין האסורים משום דם או משום חלב אפי' במלך
 נמא רק מילתא למילתא מדמה ואזרי כי רעה ראיתי ונבטלה
 ונשחוממחי על היושבים על כסא ארצה הלכתי ואלחתי על מה ראוי
 מכאולי' כאלה בישראל אשר מצאתי זה וזה מנקרים וחילופיהן כגולג
 חוכמים ומשלימים דברים המותרים ומאכילים דברים האסורי' באין
 מזהה אין אומר ואין דברי' את זוכת' הרמה אלי מה זורה מכס' ואזה
 מגלה ואיך נחמסה ונחקרה אחרי הדברי' האלה כאשר באמ' אמרן
 על הלכו' ניקור אי אפשר לבחו' ולפרוט בולה רק איש מפי איש צרה'
 להיות בידו קבלה וכל המצוין בניקור אומרי' שכך וכך קבלנו ואמננה
 לא נדע על מי נאמר ואני בשמעי כל אלה אמרתי עת לעשות להן
 להזהר מחשבת' ארמנא ליצן מדעתם ואף שגיחם ושלשחם אבל לא
 יפה פורשחם אמת ונדק הוא שכך כחבו הפוסקים בהלכות ניקור
 שא"א לסרוט ככתב מעשה ניקור אלא בראיית עין אבל אין כוונתו
 להקל על מי שבא להיות מנקר אלא להחמיר ולהגיד כי ישר הוא
 ללמוד כל הלכות ניקור מתוך תורה שככתב וגם מדבריה' שבע"ש אל

ייקדמה

ג

אמת ידך ואלו אמרתי עמה רחמי על מה שכבר נטערתני מפני מה
 צדקתי מכל בית אבותי ופני משפחתי שלף ה' בהם שום שואב
 ויחזק שהמה כולם חכמים כולם נבונים ומופלגים בחידות ובמלכות
 מלאים בדמונים ומזכים את הרבים לגדולים וקטנים עמה אני רואה
 ומהניחו לי מקום להחגדר טרפה גדולה אשר עד לשמים עולה באשר
 צדקתינה הזה דתינו מדינת ואמו"ט אין שום אדם שילמד דיני
 ייקד אלוהיך להילכתא ויגלל זה אורתי כגבור חלני לגדור השרפה
 הזאת להודיע המכשול שהעולם נכסלים בעו"ה באיסור כרחי ידוע
 שכבר הזהיר לנו בעל לחם הפנים כששרידיים חלק הפנימי מן חלק
 האחר שלא להניח הכשר שבין כלע"י ב' ללע"י ג' לחלק הפנימי גם
 ובשום זיק למטה נכסלים שיחזק למטה מהניצור שהיה שייך לחלק
 האחר וצדקתי העולם אינם נזהרים בזה כי שחורשות עושים במניחי
 הכשר שבין כלע"י ב' ללע"י ג' לחלק הפנים וגם החלב אשר על ראשי
 הדפנות אינם מקריים ומכשילין את הרבים באיסור גמור כמו
 שהראיתי לפני ב"ד דקהילתנו שהחלב הזה מחובר לחלב הגליות וגם
 יושם על לחם הפנים כחב בפירות מן חצר הכבד ולמעלה שייך לחלב
 גליות ואין מפנין ע"ז ואף אם אנשי אמוני מוכיחים לחם ע"ז
 אינם משגיחים עליהם באמר' עני שמך לאיש התורה הדשה אחת מביא
 פלוג ע"כ אמרתי גם ע"ז וזדה לי חלקי לטובת על גילוי ושימון טוב
 מלחא היא שיוכנו הגאונים הרבנים לחקר ולדרוש אחרי הקצבים
 המנקרים אז עושין כהלכתן משה"כ בשלא היו בידים סימנים הנ"ל
 לא ידעו מאומה וגם לא היו בידים ליתן הפגמ' ע"ז מחמ' שלא בקיאי'
 במעשה חילוקים הנ"ל אבל עמה אחס הדבקים בה' חלקיקים
 עמדו וגדרו השרפה הזאת אשר לא יעבה בישראל ולא יידון עוד
 דגם באחי להזהיר לכל מי שנגע יראת חלקים בלבו שיסגיח על ניקורי
 בני מעיים שהיא מקורה לנשים מאין להם לידע מקום החלבים
 האיסורים מי אמר להם ומי הראה להם מקומם באשר שלא מלאתי
 במדינה זו שום למדן שיראה בעיניו מקום האיסור רק שילמד באשר
 ואינם מחמלים ומשתדלים לראות כדי שיכירו בטובת עין דבר
 האיסור אמרתי שגם זה הוא רק מעשה קליטה בעו"ה כדי להכשיל
 את ישראל בטומאת איסור אכילה דוקא שלא יהי' ח"ו חיקון
 לישראל שישרו מן הגלות כי זה מגמא' ובכל"ה הקדוש דמ"ח
 ע"א כחכ"ו"ל ומה נבוא לתבין ענין הטומאה כי בעבור אדם על
 מטה א' מתורתינו הקדושה באכילת חלב ודם וכיוצא הרי הדבר קיים

למטה

חקדמר

ונטה הוא גשמי ונראה לעובר עליו דבר יוצע. אומנם למעלה היא
 טומאה בלי שיעור כי כשי דוחקות עליה ה' נטה כן הוא שיעור ירידת
 הטומאה בזמן מלאכי חבלה עכ"ל. וגם הרב ר' חיים וויטאל הפליג
 באזהר' איסור אכילה בשערי הקדושה שלו עד מאוד. ודי לנו בהערה
 זו והגבון יבין. לכן אצינו ב"י חסדו על ענמיכם ועל גלות השכינה
 שחלה למודכס לש"ס כדי לשמור ולעשות כי לא המדרג הוא העיקר
 אלא המעשה ובשרט בלימוד איסור ותיחר שלא יהי' למודורק מן הש'
 אלא שיראה בעיניו ג"כ כדי שיוכל להזהיר את כל העם מן האיסור
 וגם מן הראוי להיות בכל עיר ועיר לכל השחור' או ב' שיהיו מומחין
 בלימוד ובמעשה כדי שיוכל להשיג ולזהיר את העם מן האיסורים
 לבלתי ידח ממנו נדח ח"ו ובזכות זה יזכו לעלות לציון ברינה שיבא
 הגואל והמבשר ב"ב א"ס :

ספר לחם שערים

הנה אחרי כחצי ההקדמה שעמדתי ברמז דברי ועכשו הוכרח
 לכתוב דברי בחר היטיב באשר בהיותי על מקומי ועל
 קנקני היר' עיר ועיר קרים למשמעתי ואשרו החלב אשר על ראשי
 הדפנות בחלק השנימי כמו שהראתי להם ועכשו שנדדתי ממקומי
 והייתי נע וגד בארץ זה שלוש שנים וכשבאתי על מקומי הראשון
 ומנאתי הפרנה הגדולה שאינם מנקרים החלב הזה ושאלתי מה זה ועל
 מה זה והשיבו לי שבק"ק ויילנא אינם מנקרים החלב הזה באמרים
 שהחלב הזה מותר ואמרתיו בלבי איך יכול להיות עיר ואם בישראל
 שלא יסגירו על איסור כזה ח"ו יכול ללבו' שהדין עמהם ולא האמנתי
 בעממי שמא עשות ה' בידי ודרשתי וחקרתי בים החלמוד ובכל
 הפוסקים ראשונים ואחרונים ולא מנאתי שום הישר בעולטו והלעתי
 דברי לפני הרב הגאון הגדול אב בית דין דגליל וב"ד צדק דקהלמינו
 יל"ו ויצמרו עשרה לומדים ונבחר"ד לחקור אחר דין זה והלב' עמהם
 לביא' המטבחים והראיתי להם איך החלב הזה הוא מחובר עם חלב
 הכליות ביחד בקרום אחד דהיינו באותו קרום הדק המחפצט בכל
 הכלים ה' החלב עם חלב הכליות ביחד ונחטו עידיהן והגדיקו אותי
 ואשרו ה' הזה במקומי וחקרנו מנין ילא הטעו' הזה בעול' שאינם
 משגיחים על החלב הזה לאסור אותו ומנאתו שהטעו' הוא שלא דקדקו

בדברי

ספר לוח שערים ד

בדבריו רמ"א ו"ל באשר שבי"ד סימן ס"ד סעיף ז' בחב הרמ"א וזה
 אצוני וסדר ניקור אלו החלבים צריך ראוי' מן הבקי בנקור וז"ל
 באר היטי' בצפון וכל אלו החלבי' אין לחוש להם אלא באחוריים של
 תהום אבל בחצי תהום של פנים אין בהם חלבים אילו רק קצת מן
 הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראשי הדפנו' על הכסלים הנשאר
 גם בראש' וצריך להסיר אותו הקרום משם ויש נוהגים ג' כ להפריד
 בנשר הדבוק שם זה ע"ג זה ולגרור החלב שביניה' ויש מחירין משו'
 דמחצב חפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירינו עכ"ל :

הנה מפרשים רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הקרום
 נשאר בראשי הדפנות ולא החלב ואמרו להם הרי חלב
 תחת הקרום בראשי הדפנות ואמרו לי זה החלב נותר שהוא חלב
 הדפנות מה שנדרש בח"כ ומקדחי מניין יאל להם נעוזה זה והבנתי
 בדבריהם שפרשו חלב שעל הכסלים שהחלב על גבי הכסלים ואני
 יודעין בחוש שאינו כן חלב שעל הכסלים פרושו החלב מעל לכסלים
 והיינו למעלה מן הכסלים כמו שפירש רש"י ז"ל בראש בגובה הכסלים
 קצת תולדות ולא על גבי הכסלים באשר שעל גבי הכסלים תחת
 ירום הדק לא תמצא שום חלב מראה לסופה מן החזה עד הירכים
 והחלב שם בראשי הדפנות ובצלעות הטנות עד עצם הנק' הנק' השם
 מתחילין חלב הכסלים לא על הבשר והוא ראוי' הרי בגמ' בדף ח' ע"ב
 קוב ולא ליסחוף איש כפלא אצטרי דדאיב חרצא ופי' הש"י ז"ל
 דהיינו הכסלים עם הכליות באשר שעל הכסלים אין שום חלב רק
 מעל לכסלים וכך הוא פירושו ברמ"א רק קצת מן הקרום שעל חלב
 הכסלים היכן הוא החלב מעל לכסלים על ראשי הדפנות ומראה
 אצבעו עוד השעם מעל לכסלים הנשאר שם בראש דהיינו על
 ראשי הדפנות באשר שעל הבשר אין שום חלב רק הקרום דאלת"ה
 לו להרמ"א לכתוב רק קצת מן הקרום ולשמוק' למה הזכיר חלב
 כסלי' אלא בודאי שהוא מזריך להסיר הקרו' עם החלב והוא ראוי'
 בח' וצריך הי' לו לכתוב צריך בלא ו' אלא' הו' מוסוף על ענין ראשון
 אשר החל' והקרו' אשר עליו ומה שהוא מזכיר על הקרום כי הקרו'
 הפשט על הבשר אדום ג' כ ואם לא הי' מזהיר עליו דווקא הי'
 המעות האסור רק על החלב והקרום אשר עליו ובאמת כל הקרום
 לא אסור אף על הבשר אדום ועל החלב לא הי' צריך להזהיר כי שמו
 זכית עליו שקרו' ו' אותו חלב הכסלים והוא מורגל בפי' כל ישראל
 גם הכסלים אסור לכך לא הזהיר עליו עכשיו מסולקת חמיהו ש'
 מעדני

ספר להם שיערים

מעדני י"ט שהו' מתנויה' על הרמ"א שלא הצריך להסיר החלב שחם
 הקרום וז' ל' דאשרי כחב לבד קרום דק וקלוב המחשט בכל הכס
 וכו' וכחב עליו הרמ"א בהגה"ה והוא בחלק אחוריים רק קצת נשאר
 בדאשי הדפנות בחלק השנים על הכסלים הנשאר שם בראשם וצריך
 להסיר אוחו הקרום משם כ"כ הרמ"א בהגהותיו וכחבונה להרשב"א
 סימן ס' כחב וז' ל' אוחו חלב שחמח קרום דק הסמוך למחין וז' דא
 אסור ואין זה נקרא הוך הכסלים אלא אוחו שהבשר ממש עופה אוח
 והוא שעומד בין כפלי בשר הכסלים אבל אוחו שהקרום לבד חופ
 אוחו נראים הוא על הבשר ולא בחוד הבשר ואין לך מי שמחירו עב'
 וכחב הכ"י גם רמ"א בד"מ שלו ואמיהני עליו שלא פי' כן בהג"ה
 שכחתי שצריך לקלוק ג"כ החלב שחמח אוחו הקרום עכ"ל כך כתב
 מעדני י"ט בדברי חמודות שלו הרי הרב מעדני י"ט למד פי' ברמ"
 שלא הצריך להסיר רק הקרום ומחמי' עליו שלא הצריך להסיר החלב
 ג"כ אבל עכשיו כשפירשתי דברי הרמ"א אין שום חמי' עליו בעז'
 ועוד ראוי ברור' שדעת הרמ"א ג"כ על החלב שבראשי הדפנו' לאסור
 אוחו מסני שמני' השלוגח' על החלב שחמח הבשר הגדבק והלא כל דא
 הוא מה החלב אשר למעלה שחמח וקרו' לבד מותר החלב שחמ' הבש'
 הגדבק כ"ש כיון שהוא מחוספה אלא דדעת הרמ"א לאסור הקרון
 והחלב שחמחיו ג"כ כי הוא מחלב הכסלים והחלב שחמח הבשר
 שלוגחא הוא כי יש מחירין והקשו לי מנין לו להרמ"א שקורא לחב
 בעל ראשי הדפנו' חלב הכסלים הרי הרב אלפס פירש חלב הכסלים
 האידך דלייפין אטומח' אלל עצם הנק' ה שם חלב הכסלים ואמרת' לה
 מה דעתיכם על מה שאמר הרב אלפס חלב הכסלים האידך דלייפין
 אטומחא שמורה דווקא על מקום האוא ולא יותר אינו כן אלא ש
 מחמילין החלב ומחשטין עד חצר הכבד ומה שכח' דלייפין אטומח'
 ויק לסימן משני מה קורין כסלים לשון כסול ושחול בן כחב הרי
 אלפס בעצמו כל זמן שאין חשוי בשר הכל נקרא חלב הכסלים ועו'
 הרי הרב אלפס קורא לחרבא דקולבשחא זה הוא חלב אשר עו'
 ובכסלים והקשה הרב רבינו ניסים זה אינו וחירץ הר"ן כך הו'
 פירושו ברב אלפס גם זה מן חלב הכסלים והנה כך הוא פירוש
 ברמ"א גם זה מן חלב הכסלים אשר על ראשי הדפנות כי הוא בקרא
 אחד עם חלב הגליו' וראוי להקריבה כי הוא נמשך עם הקרום והכלין
 ביחד כשחמח' אח היוחרת עם אלבע הכבד אזי ימשוך אוחו החלב
 אשר על ראשי' הדפנות עם הכליות הכל ביחד כמו שכתבנו ב"כ סד'
 הקרנה

להם שערים ה

קָרָבָה וּעֲבָדוּ הוּא מְחַוֵּץ מֵהַקְּטוֹן לִי ה' חֲלָב הַדְּפִנוֹת הָיִי אֲנִי
וְאִין בְּחוֹם שׁוֹה מִן חֲלָב הַבְּסָלִים רַק שֶׁהַטְּעוֹת יֵאָד מְדַבְּרֵי רַמ"א ז"ל
יְמוּ שְׂפִירְשָׁחִי וְגַם מִפְּנֵי שֶׁקֹּרָא רֵאשִׁי הַדְּפִנוֹת וְכַד"מ שְׁלוֹ קֹרָא זֶה
אֵשׁ הַבְּסָל וְז"ל הַחֲלָב אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁי הַבְּסָל חֲחַם הַקְּרוֹם לְכַד וּוְדָאִי
וְכֹר שְׂאִינוֹ מִקְרֵי חֲסוּי וְחֲלָב הַדְּפִנוֹת הֵם לְמַעֲלָה מֵחֲמַר הַכְּבֵד לְכַד
עֲרִיבָה זֶה הַחֲלָב מִחֵר שְׂאִינוֹ רָאוּי לְהַרְבֵּה כַּמ"ש בַּת"כ גַּם שְׁלֹא
וְנִחְמָנוּ קוֹדֵם הַסֵּר חֲלָבֵנו דְהֵינּוּ מִן הַמְּחֻבָּר כֵּךְ הוּא בַּת"כ הָיִי
יִבְרָאֵר שְׁלֹא יִנְחָמוּ הַבְּהֵמָה קוֹדֵם הַקְּטָרָה בְּשִׁבִיל שְׂהִי צְרִיךְ לְהַשִּׁיר
אֲיִחְמָר עִם חֲלָב אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁי דְפִנוֹת עִם הַכְּלִיּוֹת וְהַבְּסָלִים הַכֵּל
בִּיחַד וְאִין אֲחַם יִכְלִים לְהַחִיר הַחֲלָב הַזֶּה וְעוֹד רֵאשִׁיּוֹת כְּרוּרוֹת לְכַל
הַדְּפִנוֹת שְׂאִוְחוֹ חֲלָב אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁי הַדְּפִנוֹת הוּא מִן חֲלָב הַבְּסָלִים
שֶׁהָיִי הַחוּטִין שֶׁבְּעוֹקֵץ הֵם ג' מִיָּמִין וְכ' מִשְּׂמָאל הֵם אֲסוּרִים לְפִי
לְשִׁמּוּכִין לְחֲלָב הַבְּסָלִים כִּמְוָה שְׂמַדְמ' הַב' יִבְטוּר' י' ד' בְּסִי"ס ד' אִיסוּרִין
שֶׁל חוּטֵי הַעוֹקֵץ לְחוּטֵי הַטְּחוּל וְז"ל אִיסוּרִין שֶׁל אֵילֵנוּ וְאֵילֵנוּ שׁוּיִן
אֵילֵנוּ שְׂמוּכִין לְחֲלָב שֶׁעַל הַכְּרֵם וְאֵילֵנוּ שְׂמוּכִין לְחֲלָב שֶׁעַל הַבְּסָלִים הָיִי
אֵיב' י' קֹרָא אֲחֻרָג' כ' חֲלָב הַבְּסָלִים וְאָמְרוּ לִי מִנֵּין אָתָּה אֲחֻרָג שְׂחוּטֵי
לְעוֹקֵץ הֵם בְּחֶלֶק הַפְּנִיָּם וְהָרֵאשִׁיתִי לְהֵם שְׂפִירְשָׁחִי וְז"ל בְּגַמ' בְּדָף
ז"ג הַעוֹקֵץ הוּא שְׂלֹאֲקָן וְהָרָחָה מִקְוָם שֶׁל אֵילֵנוּ הַחוּטִין שְׂרָאשׁ אֲחַד
מִמְּחֻבָּר בַּסְּדֵרָה וְרֵאשֵׁי הַפְּטוּלִין נִדְבָקִים חֲחַת הַחוּבָה בְּרֵאשׁ הַלְּעוֹת
וְכַח הַחוּס' צְרִיךְ לְהוֹדִיר אֲחַת שְׂקוּנִים חֶלֶק הַפְּנִיָּם לְחֻטֵּי אַחֲרֵיהֶם
וְגַם הַרְמַז' ס"ז ל' בַּס' ז' מֵהַלְכֹרֵת מֵאֲכִלּוֹת אֲקוּרוֹת סִימָן י"א כַּחַד וְז"ל
ה' חוּטִין יֵשׁ בְּבְסָלִים וְכוּלָם מֵשׁוֹם חֲלָב וְכַחַד ע"ז הַגְּהוֹס מִיָּמִינוּ הוּא
שֶׁבְּבְסָלִים כְּמוֹךְ לְחוּבָה עַד קְרוֹם הַכְּרֵם שֶׁבְּכִיב הַדְּפִנוֹת בְּחוּטִין כְּדִי
שִׁיבְנוֹם שֶׁם יֵד הַכּוֹדֵק הָרִיבָה הָיִי הֵם בְּחֶלֶק הַפְּנִיָּם וְלֹא בְּחֶלֶק הָאֲחֻרָה
וְהַחוּטִין הֵם אֲסוּרִין מֵשׁוֹם חֲלָב וְעַלִּיהֶם אִין שׁוֹם חֲלָב אֲחֵר רַק אֲחֻרָה
חֲלָב אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁי הַדְּפִנוֹת וְהַחֲלָב יְהִי' מִחֵר הֵיחָךְ זֶה אֵילָא גְּעוּת
בְּעוֹה' ד' בִּידֵינוּ בְּאֲשֶׁר שְׂאִין שׁוֹם מִגְּנִיחָ ע"ז וְגַם בְּרוֹקָה סִי' ח"ט
כַּחַד וְז"ל וְלוֹבֵן הַכְּלִיּוֹת צְרִיךְ לְשַׂרֵּשׁ אַחֲרָיו וְכֵל הַחֲלָב שֶׁעַל הַעֲצָמוֹת
שֶׁל בְּסָלִים וְעֲצָמוֹת הַחוּלְיוֹת שְׂחַחַת הַבְּסָלִים וְהַחוּטִין שֶׁבְּבְסָלִים ג'
בְּבָסֵל יִמֵּין שְׂכֵל א' בְּחֶלֶק לְב' וְכ' בְּבָסֵל שְׂמָאל שְׂכֵל אֲחַד בְּחֶלֶק לְב'
וְיִשְׂרָשׁ אַחֲרֵיהֶם שְׂחָן חֲלָב שְׁלֹא יֵנִיחַ בְּחוּטֵי הַשְּׂעִרָה עב"ל וְגַם בְּלַחֵם
הַפְּנִיָּם הוֹדִיר עַל אֲחֻרָה חֲלָב לְהַקְצִיבֵם שִׂידִקְדָקוּ אֲחֵר חֲזַר הַכְּבֵד כִּי
מִן חַה"כ וְלִמְטָה מִמְּחִיל חֲלָב הַכְּלִיּוֹת וּמִחֲלָב הָאֲחֻרָה יִחַבֵּד וְז"ל בְּחַחֲכֵם
הַפְּנִיָּם שְׂקוּרִין פְּרִידָק מִחֶלֶק הָאֲחֻרָה דְרַכֵּם שֶׁל הַגְּזָבִים לְחַחֲךְ

ספר להם שיערים

בשיפוע עד שמאפרים הכשר שהוא מדובק על צלע י"ג להפניסו
צריכים לחלק לניקר אותו אחיבה בשר המסופע כעו חלק האחור
מקומות ידועים למנקרי הכשר וגם דרכם לחתוך במקום שכל
הצלעות בשיפוע בפלאנקין לנטה על הבחל ועד מקום שקורין הרי
בטעלי"ן והוא שייך לחלק האחור וצריך לנהרו ואין העולם מרגיש
בזה לכן צריכים להזהירם בזה שלא יחמרו ב"א עד סוף הכיבוש
שהוא מקום מוגבל ומסם ולהלכה כלל לא וגם יש בהמות שיש לה
צלעות גדולות שיש בהן מוח בכל צד י"ד או ט"ו ויש שאין להם ח"ס
י"ג וכן ידקדקו להקצים אחר חצר הגבד בי מן חה"כ ולמעלה אין שו
חלב ומחה"כ ולמטה מחסיל חלב הכליות וחלב המעיין וי"א ח"ס
חלבים ומסם צריך ניקור ומחלב האחור יחשב עכ"ל הרי לנו רואין
במושג שבעה"פ כיון לדברי רמ"א שהחלב אשר על ראשי הדפנו אסור
הרי הוא אומר מחצר הציבור ולמטה מחלב האחור יחשב ויחשב עליו
בעל בית לחם יאודה לא ראיתי נוהגין כן אלא במו שכתוב משא
בנימין ויש מקום לטעות באשר שיש מפרשים שכתב הב"י חולק על
לח"ה אודות אותו חלב אשר לנטה מחה"כ וזה אינו הרי הוא מפלס
אודות הצלעות יחירות הרי מסיים דבריו במ"ש מ"ב באשר שב"ל
סדר שבבביל הצלעות הזהיר הלח"ה לפ' לדקדק אחר חה"כ ואמר לו
ראיתי נוהגין כן וזה אינו לא בבביל הצלעות הזהיר בלח"ה לדקדק
אחר חה"כ אלא בבביל החלב אשר על ראשי הדפנות כמו שניסיים
דבריו מחה"כ ולמטה מחסיל חלב הכליות ומחלב האחור יחשב הרי' לא
לכתוב מחלק האחור יחשב אלא ודאי לא הקפיד רק על החלב ולא
על הצלעות וכך פרושו בלח"ה בשמחלקים חלק השנים מחלק האחור
צריך להניח צלע אחת מכל צד לחלק האחור וגם יש לפעמים בהמות
שיש להם בכל צד י"ג או י"ד כנ"ל או ג"כ אין צריך להניח לחלק
האחור רק צלע אחת מפני שאותה צלע יוצאת כולה חוץ לחה"כ לכך
היא אסורה מפני שהיא טמונה כולה בחלב הכסלים והכליות וע"ז
הזהיר ג"כ על אותו בשר של אותו הצלע וגם על הכשר שלמטה
מהטיבור מפני שחלב המחניים מחפשיים עד המקום הזה כמו שכתוב
הב"י חלב המחניים מחפשיים עד הצלע י"ב ולזה דקדק ג"כ דברי
רמ"א באמרו אין לחוש לאותו החלבים מחלק השנים כיון שאינו
מחפשיים חלב המחניים רק עד צלע י"ב אבל מה שמשיים דבריו רק
קצת מן הקרום הנשאר על חלב הכסלים בראשי הדפנות לזה כיון
בעל לח"ה פ' שמוקיר להקצים לדקדק אחר חה"כ כנ"ל מפני שחה"כ

מחשיע

ספר לחם שיערים

וצ"ע ויורה מן המלכות על הזוה ונשאר ראי' הנלעוה לנו רוחב
 ויהי חק לחם ללד האזר וז"ל המלכות מתפשטים על אחת ראי'
 הנלעוה וד הויה בקרוב האזר ויבטאו נדקו דברי רנ"א ודברי לחם
 הנלעוה שחלבו אשר על ראי' הדשנות הוא מן חלב הכסלים והוא
 וראי' האזר - ואף שהקצו לי הא שרי הדש קורא לעוקץ ונב
 וקצבי להם לאו קוסי' כלל וז"ל של הש"ח פי' עוקץ הונב והוא בחני
 של האזר ויבטקין חוטין בחני של פנים וזהו מ"ש המחבר ואוחס
 וראי' הנלעוה וכו' ול עיך צריך לחטט אחריהם בחני של פנים
 ונלעי האזר של אחוריים והמחבר בכלן נמשך אחר פי' רש"י דחוטין
 שבעיקר ה' חוטי דכפלי האיסורין משום חלב לקמן בריש ס"ה חוכר
 ונבי חוטין האחרים משום דש חוטי העוקץ וכדעת ס' הרמב"ם
 דפ"ז וא"כ פסק לחומרא שהם חוטין אחרים מלבד ה' דכפלי
 האזרין משום דם אלא ש"ש בכלן חוטין שבעוקץ אינו מדוקדק
 והרשב"א סבר כדעת הרמב"ם שהם חוטין אחרים אלא שסבר
 האיסורין משום חלב דומי' דה' דכפלי זיה לפחמיר ולאזר חוטין
 ובעוקץ משום חלב ודלא כהמחבר לקמן עכ"ל הש"ח הרי לפי פי'
 הש"ח חוטי העוקץ הם באזור איך אחת אומר שהם בשנים וכך
 למדו הצי' כג"ח אחת שראשי השינון ככפלי בראשי הנלעוה הם
 אחרים משום חלב באשר שהם באים מן האזר והחלב אשר עליהם
 נע"ז ואמתי להם אינו כן אלא החלב אשר על ראשי החוטין אשר
 והחוטין אחרין כשביל אותו חלב שמונה עליהם ודלא כפי' הש"ח
 שראש אחד באזור אלא כמו שפי' רש"י וז"ל שראש אחד מן החוטין
 מחובר בשדרה וראשי השינון נדבקין חמה הזוה בראשי הנלעוה
 והקצבי מה שהקשה הש"ח על הכ"י חוטין שבעוקץ אינו מדוקדק
 לא קצבי כלל שכלן כפי' ס"ד כחב לדעת רש"י שהוא קורא
 לכפלי עוקץ ואיסורין משום חלב ונבי' ס"ה כחב לדעת הרמב"ם
 שקורא לזב עוקץ ואיסורין משום דם ואין שום קוסי' על הכ"י משני
 מה קורא כלן ובין עוקץ באשר שיטלו על מי שיסמוך אדרבה
 הקישי' עומה על הש"ח מה שדחק עמי לפרש שחוטי העוקץ הם
 באזר ונמשחין בחני של פנים וזהו בוודאי אינו מדוקדק באשר שאין
 כוונתו לזה לא מן השוקקים ולא מן הגמ' והחוט מכחית איך יכול
 להיות שחני היט יתי' איסור משום דם וחלי החוט משום חלב אלא
 מחוררף כמו שפי' רש"י וז"ל ומי שהוא בקי בניקור אזוריים יכול
 לתקיד ע"ז שאין שום חוט שיכיל מן האזור לפנים ואין שום ראי'
 מהש"ח

ספר להם שערים

ומה"ח להחיד החלב אשר על ראשי הדפנות ועוד מצאתי חון לי מ
 שני בעלי המחזרים ה"ה בעל המחזר ספר טהרות אהב
 שהיה שוחט ומנקר בק"ק פראג ובעל המחזר ספר זבח שמואל
 שהי' שוחט ומנקר בק"ק ליסא ספירשו על סדר ניקור של בע
 העיטור וז"ל של בע"ה ע"י ואח"כ מחזיל מקום סיום הגיד המוצא
 מן החזה ומקליף בידו אוחו הקרום שעל הכסל ופי' המחזרים הנ"
 הוא הקרום האשור ממש חלב שעל הכסלים ובל הנגרר עמו דהיינו
 כל חלב אשר חתמו והמשוך עמו הכל אסור הרי אלו המחזרי' כחה
 ג"כ לקלוף החלב אשר תחת אוחו הקרום ועבשו אחי ורעי בוא
 וראו כמה זכמה זיכותים נחובותי עם לומדים מוסלגי חורה בכל
 מקום שידם מגעת בכל הפוסקים ולא מצאו שום סחירה לדבר
 בעוה"ס לכן אחי ורעי כל מי שיש בידו למחות זאינו מוחה בירוא
 הקולר חלוי בצוואתו והחייב מוטל על כל איש מישראל להשגיח ע"ן
 שלא יבטלו עם קצום באיסור דוח ח"ו ודילנו בהערה זו אלא
 השבחה בא בעולם בעוה"ר שאין שום בעל חורה משגיח ע"ז ואם
 המלא חמלא איש אשר נגע יראת אלקים בלבבו להשגיח אז אינו
 משגיחים בו ועוד שהטבחים פוערים עליו פיהם ויחרכו עליו
 שניהם לאמור מי שמך לאיש עלינו לפשפש מעשינו הרי הרב וכמה
 נערים אשר קטנם עבה ממחזק זאין אומר בא להקריב אלנינו ואחיה
 חורה מדשה באתה ללמדנו ובאתה הרבנים והמורים המה בקיאים
 בטוב הדין אך לא ראו מעולם מעשה הניקור וגם הרב רמ"א בעצמו
 רחב שאין להעלות הכול על הספר ודבר זה צריך לימוד מן הבקי
 והאמון בניקור לכן כל איש ישראל אשר נגע י"א בלבבו ורונה לידעו
 מקום החלבים האסורים שילך בעצמו אל בית המטבחים לראות
 הבהמה בשלימות וכה משפשו שיצוה על הטבח לכל יעקור הכולי'
 של ימין הדבוקה בשדרה ממקומה ועל הבדק יצוה לכל יחזוק
 החזר הכבד רק הקרום לבד על היוחרת ויקח הקרום וימשוך למעלה
 אח הקרום אז יחפרד הקרום עם החלב אשר על ראשי הדפנות עם
 הכלות ביסד ואז יראה בעיניו ובלבבו יבין כי כנים דברי כמו

שפירשתי בעוה"ס :

ומיד דבריו זכור אזכרנו מה שראיתי בעצמי במדינות זאמוט
 שהקצבים לוקחים חזיכות דבר מחלק האהור בלא ניקור
 ואובלין כך ואמרתם להם אחי מאין למדחם זה לגנות אל חששו כן כי
 זה נשר הריק ניקור ויענוני עזות ולא בואים הלא כל העדה כולם
 קדושים

ספר לחם שערים

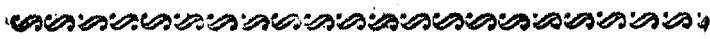
ודושים: ופי אין כמוד כזה • להאשים אותנו בשמהצובה • ועל כי
 אפחח פי לפרש דברי פי כניס • רצו לסקלוני באצילים אוי ואבוי
 אל הדבר הזה • חד בזקי סרוקי סחיר להם זה • והבשר שלוקמים
 חלק האחר חמיכה כשר הנקרא ברעמי ל שמתח יאמי"ך פלע"ה
 אלאמה חמיכה יש ג' גדים האשורים מהם חלב גיד הנישה ולבד מה
 הצריך בקלוף אותו הכשר כידוע למנקרי הכשר וגם לוקחין חמיכה
 כשר הנקרא טרישה קאלגער ולאמה חמיכה אינו מעיל ניקור כלל
 במבואר בטוסקים • וגם חוחכים האלי' עד עכס האנק"ה עם חרבה
 דקולבבטח ומסקלה יותר עד 4' וח' לטרות זמכשילים אח סרביס
 באיסור כרח דאורייתא לכן מורי גרבותי טימו לבכסם על המכשלה
 זוהא כישראל זה הוא כי מלאכת הניקור מסורה לכל לעמי הארצות
 ולצורים ואין שום בעל חורם משגיח על זה כי עיניו לא ראו הלכה
 למעשה כמו שבחבתי למעלה • ועוד על זה דזה לבי שדברתי עם
 כמה אנשים שאין מן הדרך להזכירם לעיין על סדר הזה • והשיבוני
 מה לך להוציא לעז על עם קדוש שאוכלים טריפות הרי המנהג שוקר
 הלכה מנהגך לנקר כך ומנהגם כך מה בהמחם של לדיקים אין הקב"ה
 מביא חקלה ובו' ויהי כאשר שמעו אזני את דבריכם פלגות אחותני •
 דמע חדמע עיני • סוטיה נדחה ממני • על כי גברה עלינו טומאת
 הקליפה ר"ל כי כל מגמתה להכשיל את ישראל במאבלות אסורות
 דווקא במ"ט בהקדמתי דברי ספר הקנה כי גם על הלומדים האלה
 האומאת גברה • להזיק די עוברי עברה שהמנהג כזה ישקור איסור
 מן החורם • אוי על המנהג כזה • כי מה על כפק איסור חלב הזהיר
 הרב ב"י ס"ס ס"ה חלב ודאי לב"ט כמו שהבאתי מכל הבוסקים •
 וכבר השיב רבינו אלי' חיים שאלה י"כ על החלב אין בו מסו' הולאת
 לעז על הראשונים ע"ס י' ובוה נשארם חסובתם מעל כמה שהם
 אמרו שאמה מציא לעז ועל מה שהצינו לי מה בהמחם של לדיק וכו'
 אביא מה שראיתי בספר יסוד וצורם העבודה • שהוא מוקיר שם על
 מאכלות האסורות וז"ל ואף גם זאת טיפה האדם ירא שיניס וגם
 נוהר בהם בשמרים מכל אמני הסקירות וכל היד שמרבה לבדוק עכ"ל
 לא יהיה נכון לכו כמות ציודתי שניצל מכל וכל מיאסורים אל
 דכיחוד מספק איסור טריפה ומילכ"ן שמצויים במאכלים בקיץ
 בחמירות • אך חיצו גדול על האדם לעשות המוטל עליו ואת אשר
 כחמד לעשות עשה לחקור עד מקום שידו מגעת ואז עכ"ל יהיה שוגג
 ות' ית"ש ית' בכאלך וינילך מלבד ולא יאונה לדיק כל און • אך

ספר להם שיערים

מי שאינו חושש ע"ז ואוכל ושותה בלא בדיקה וחקירה גדולה בחבל
 אזי תחלתו ישיבת על סופו ואף על השפק נקרא מויד ועגשו גדו
 ר"ל ונתן מאור מזליג בזה"ק עונשי איסורים אלו שהרי הוא בא
 כופר בעיקר ולית לי' חולקא באלהא דישראל ר"ל ואעתיק לשני
 מאמר אחד מזה"ק כדי לעורר לב האדם אל תורויו בזה"ו
 סזה"ק פ' שמיני דמ"א ע"ב ח"ב כל מאן דאביל מתינון מאכל
 דאסורי איתדביק בסטרא אחרא ונעיל נפשיה וגרמיה ורוח מסאם
 שרי"עלי' ואחוי גרמיה דלית לי' חולקא באלהא עלאה ולא אה
 מסתירא' ולא אהדבק ביה וזי יפוק הכי מהאי עלמא אחידין בי' כ
 אינון דאחידין בסטרא דמסאבא ומסאבין לי' ודיינין לי' בכר כ
 דחיהו געלא דמרא' געלא דהאי עלמא וגעלא בעלמא דחיי' ועל ד
 כתיב ונטמח צם בלא א ללא אשתכח אסוומא לגעולי' ולא נפח
 ממסאבותי' לעלמין ווי לון ווי לגפשייתו דלא יחדבקון בטרורא דחי
 לעלמין דהא אשתכחו ווי לגרמיהו עליהו כתיב כי טולעתם לא חמו
 וגרו' והיו דראון לכל בער כו' ר' יוסי פתח ואמר כל עמל אדם לשייה
 וכו' האי קרא בשעתא דדיין לי' לב"ג בהקרא עלמא כתיב כל ההוא
 דיני וכל מאן דסביל בהקרא עלמ' ונקמין נקמתא מני' דעלמא לפיה
 בגין פיהו דלא נטר לי' ושאב לי' לנפשי' ולא אחדבקו בסטרא דחיי
 בסטרא דימינא וגם הנפש לא חמלא ולא חמלא דלמא לעל' ולעלמי
 עלמין ד"א לא חמלא לא חמלא לאלק לאחריהו לעלמין בגין דהא
 איסתאבין ואחדבק' בס"א ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו
 באלו פלח ע"ז דחיהו חובבתי' ר"א הוה יתיב וזו' עכ"ל הרי
 מבואר ממאמר זה"ק שלא באה השמיר' לאדם מן השמי' אם לא יזהר
 בעצמו וידקדק בנתינתו מאור אז מן השמים יאצוהו כמאמר הגזא
 הבא לטתא מסייעין לו כו' בכך אהובי אחיי וריעי וכי אינראוי לאדם
 לטול מלא קומתו ארצה וליזון בעשר פיהו ופלגי מים חרד עינו
 יומם לא יסקוט וליילם לא יטח אם קולע השערה לשער בעצמו שלא
 היה נזהר היטיב בעודו בחיים חיותו מנאכלות האסורות אשר אומץ
 עונשם חמור מכל עבדות שבועלם לשי הזה"ק וכוכרון כל הדברים
 האלה הלך ילך וכתב חמיד לא יחזה על מעוט שותיו אם ישער
 כנ"ל אינו בטוח בש"כ אם ילך חכה לסתך על המוקה בהאומרים
 מה בהתחם וכו' ומה לי עוד לזעק ולדבר על לב כ"א האין די
 ביאור עולה לבאר ולהחליט לבד אינו ועוד יש ליראות גדולות
 שהאדם צריך לקדש עצמו מלמטה ואז מקדשין אותו מלמעלה ולא
 נדעת

ספר לחם שערים ח

ועשה האומרים כזכר למנוחה לכן כל איש אשר בטה ישראל יבונה
 לו יד וטעם בחורחיו הקדוש' ישמור וישמור עליו ואשרי' מדברי'
 כאלה ואז נזכה לאכול מבשר זבח השלמי' במהר' בימינו א"ס :
ג בקשתי מהגדולים הרבנים הגאונים בי מן הראוי' ה'
 לגזור בגזרות ובעמות שלא לקרב לעבודה ניקור רק למדון
 וסלג ולא להשחמת בעבודה זו עמי הארצות והשיצו לי שאין
 זרין גזירה על הצבור אח"כ רוב הקהל יכולים לעמוד בו גלל כן
 לחם בדעתי לכחוב כל הכחות ניקור כלבנו חלוצה דדינא
 ג"ס זה יקבל עליו כל איש שלא לקרב לנקר הן חלק השנים או בני
 ימים עד שילמוד הלכות ניקור הלכה למעשה ואח"כ יקור בפרט
 הכחוב אר"ה כל"א כדי שיכול בנקל להבין כלה מלחכה הנ"ל :

א הייטט דיח קאמל זאל אן און אנדרר ספאלטן אונ' ארויס
 נעאן דיח גהירין אונ' ארמב נעאן דיח הויט און דיח
 יהירן אונ' דיח היטט און דיח גהירין זיין גילעגן דרייבן מויסיגן
 ביין : לשון הייטט דר לונג זאל אען און בידי זייטן ארויס נעאן
 אדרין אונ' דר נאך און אנדרר ספאלטן דעס קנה אונ' ווייטט אונ' אב
 טיירן דעס שיפרי כובע אונ' ביח דיח זייטן ליגין בינדליך הינטר די
 זינדליך גייען ווייטה אדרין חין לונג אריין זאל אן ארויט ליהן איט
 זיין ליינט טוך אונ' ביין קנה און ביידה זייטן חין טלונד ליגין לו
 ווייט אדרין זאל אן ארויט נעאן זיח זיין חלי חסור און דס וועגן
 אונ' דיח בינדליך אנדרה זיין זיך נוהג ארויט לו ווארפון אורר לו
 דרעכן זיך אוב ניט גיעבן קיין חיסור דרויל אונ ווען אען אב טניט
 אעס פערדיק און זאדיק אויל לעלן בינר זאל אן הארט אויל דעס
 וועלסטין ביין אב טנידיק ווארדי פלייש וואס לו ווייטן לעלסטין ביין
 אונ דיח דרעלנטי גיהער לוס זאדיק אונ דיח פלמנקין זאל אן טניידן
 אונטרן נאסיל דער נאסיל קער לוס זאדיק אונ' איבר ספאלטן דעס
 אראדיק אויל העלסט ביין האלז זאל אן ארוס נעאן לוייט אדרין איינר
 יגט לויבין אונ' דער אנדרר חין טאמלץ אונ' ביין ברוסט אינאווייניג
 יטט לוייט אדרין מינה בייה דיח אנדרה ביין אן פלמנקן זיח זעטן
 אה חסור און דס וועגן אונ' דער נאך זאל אן ארמב ליהן דיח הויט
 אן פלמנקן דהיינו זיח היבט זיך אן און דעס ארט וואס דער חלר
 זכבר חין אב גטיטן גיווארן זאל אן חין ארמב ליהן און דיח עק
 אינר היט דעס חלב וואס אונטר דער הויט חין דהמנו אויל די עקין

חלק שני

צדפה ובנינה אח יוספו על דברי בניה וכהיה וכל זה אחי מאותן
עלכם בנורית בירוד אב של יקילו בהם ובחורו דברי אלה או
יוכו לראות כהם ובני בנים עיסקים בחור' ובחורו ויוכו לעלות לבניו
בנינה ב"ב א"ס נ"ו מאחי אביכם הוקן **שאר** במאורר משא
שומט ובוד ומקרי ינו'

שיך להקדמה ולבא לענין נקדים מ"ש ב"ב' **הקנה** מתעלות של
על ישראל מכל אומה ולשון ולכן הקדמו
המחלות האצרו' לכל נטמא נשואיו ואל' כ נופר מנין האומה
והמקרים ו"ל דע בני כי הנותן החינוכים רואים יופי ההיכלות
השנימות והמענים והמצטוגים והכתרים ונזלי אשרסמן ושמן
ושמחה ומחאוים לכנס ולהדבק בהיכלי עונג השמחות כי כל מיני
שמחות והענוגים וכל מעדנים ויני כבוד כולם הם בשנים ובחיות
אין נמצאי רק עצמות וקליפין ואין רשאים לכנס בשנים ולנחת חוץ
וישראל הם חלק ה' מכולל כל הדברים העליונים ונתן לו השם
רשות לבוא להיכל הקודש ולנחת אלה שצוהו לכל ידנים שינאום
בשנים ואל יוציא טהורין לחוץ ע' ביאת האצרו' ומכלות האצרו'
וכל האצרים במציאת הטהרות מתדלחן הוא שאמר קרובים הנה
כי קודש אחי ובטיב ולא תהקצו את נפשתיכם בכתמת ובעוף והוא
מצוה לאדם ר' לעבוד ולשמור את גן אלקים שאמר לעבדה ול' מרז
צואו וראו והבין כמה כחו יפה של אדם בקיום מצותיו כמה הרע
כחו בעצמו עבירה אשילו כחוט השערה ולפי ישראל הוא רגלי
מרכבות העליונות ע' כי יש בו כח לנחת ולבוא ובאצו בני כל הכחות
המיונות הטמאים השוכנים בחוץ ורואים ומגזיזים מבחוץ מעלת
היכל פנימי וחששוני ותאמת וכבודו ואיכס יכולן לדבק בישראל
אומה קדושה רק בעצמה עבירה מתן אוחו דבר שהם רוצים והם
משחדלים חמיד להגזיזם לישראל עבירה כדי שינאצו מקום לדבק
בהם וכפישראל עוברים עבירה או הם כדכקים בו ונכנסים עמו
בהיכל הקודש נמצא שלש נכנס בהיכל וכל זה בעבור שאין יכולין
לכנס אלא ע' בישראל והוא שאמר ראה נחתי לגיך היום את הציים
ואת העוב את העוה ואת הרע נמצא כח הטהרות וכל האומות
/ ינוקי' בישראל וישראל מחקן עולם או מחריבו וזכין מדרך אדם ר'
ס' יתו כג' וניוהו שלא להוציא טהורים לחוץ ולא יכניס טמאים
בסנים ולא יערב טהרים עם טמאים לא נמצאת ולא כדבור ולא
ומיכל ולא במשחה ומתגלגל הענין ועימה ההיכל הקודש השמימי

ספר הקנה יג

ויהי מה שה' חתל' ככלל טוב וככלל ברכה נחשב לו ונדבקה הקללה
 י"י שחיה יין הנקרא חיה חנינים ייבש טייאח עליונים והחזונים
 ג' ש' דמנייר איך מטהרים וימאין ישראל ההיכל ע"י פעולת אש
 טוב אש לרע : ודע כי למטה ללד נסון יש יודה אחז ונקרא' מלכות
 גרעה וכמלכות ישראל שהיא נכסת ישראל הנקרא מלכות בית דוד
 ונכח על הכסא אז מלכות הרשעה נקראת ששה כנגדה ואש ח"ו
 העלו ישראל ויפרידו אלוף אז חחת ארבע לא חודל שאח והס הד'
 אלוה ידועות ונקראת רוח סערה ענן גדול ואש מחלקת וטובה
 ציב לכן בני הזהיר הם לישראל נסיני לקיים התנאות ושלא לעבור
 יצרות כדי שלא חוו מלכות בית דוד מתקיימת ולהפלות מלכות
 דיבע' והוא להבדיל בין המאובין סטור ואפילו בבהמה הטורח'
 וההיירא אחת לכל אדם חלילה רק מי שמלכותו בכל משלה ואש
 גל בבהמה נדעו נאשר לו הוא שנאמר ומוראכ' וחכסם יהי' על כל
 צמחה ועל כל עוף השמים וכל דגי היסבידכס נחנו ואין על אלא
 אבות שנאמר באוש הגבר הוקס על י' כי אין לך דבר של בריות
 אין מלך עליו כשצירה בבהמות בחיות צעופות בדגים ובנחשים
 יוצא באלו וכוננת הכחוב לומר באשר חלך אצל מלך הבהמות
 נחיות והעופות עמד ולא ידע לך כסכת שיראו מליך אז נחשבים
 נאשר תקחיו צידך לטהרו ולקרבו ע"י שחיטתך ואכילתך ועיין
 ה בענין טריגים גורא' ודע כי כל הנכראים שביבשה הנאלים אינן
 נלין רק לנדיקים שאינחם מוטלח על כל הבהיות ועל כל העופות
 הבהמה על מלכס ומי הוא הנדיק שזילו נקי וטהור וכולם יראים
 וני כדנאל' כגור האריות הוא שחבלה ואובל וקיעוהו אך לא יבלה
 קריס מכל בעלי חיים והאיר בזה ענינו אדה"ר כי בהיות גורא
 נוסה דומה ליורו הנלכחי' משמשין לו ונלון לו נשר שהיו נשארן
 ינו להנחות כי אדם גדול מהם ויעלחו רבה ואחר שחטא כנהיה
 יתה הוא שנאמר אדם ביקר כל ילך נמשל ככהת' נדמו כי אחרי
 הוא והכמה שוין למה יהרוג מין אח מנו קול דמי איך נעקיס
 לי ונשך דמו שלא כדיון כי אינו ראוי בזה לכן אמר שלא לאבול
 וזר אחר שחטא מן יוסף על חטאתו פשע והנה דברים הלזומר
 ו' אדה"ר יצור ראשון והי' מסוף העול' עד סופו והרא' לו הקב"ה
 ה דור ודורטיו דור דוריו וחכמיו דור דור ומנהיגיו ודבר פס
 וס אך בעבור שחטא אף כי שז בחסונת הקב"ה המשיבו
 והמה ואשר לו הנשר ח"ו מי שלא הי' לו כל מעלות של אדם י'
 וארבת

ספר הקנה

וארבעה הוא עו חנים ובעל חוקא- פגול וזמן ומורד ב-
 חזונו אינה חוב' שאם ישנו יתחדש ו- וכו' בע"ל לא יום ולא יום
 אלא בכל יום שצ"ח לא ו' ח' ו' ואין צריך לחזר ו' כי כבע חיעה
 בלבו שאין לו כליות ולאכול כל אשר נאמה באו חאשיבו סוד צורח
 ארס ווק' ור' י' נחזם זי יודע אם לחזר יתחלפו הצרות וזהו' אמן
 ביהמה או עומאה רצונה כי דעת שלא ברחמינות ? ודע בני סג'
 לצדיקים לא הוצרה הכבד שהיא דה בסמירה משולה שאין נעלם ו'
 העין אגילו כ' ו' לזו אין נאוכלו ור' א' מחה דשאל סתם ואלא ו'
 סיכח אכיל ב' ד' ו' תשיב חב"א דלא חגלים עינא' מני' וכו' ו'
 מפנה דרב הוה אול לבי' רב חתן בר אבא חמי' ע"ס עד לא אה
 רב המגיד הוה כשרא מסוס דאעלים מן העין בא' וראה שן
 ס' ד' קיס' ה' להם צער גדול לאכול בשר והכוונה כל כוחות הטומא
 חנין סס כי האדם והבהמה סווים וסמיהם צריכין סמירה מדומה
 סמיהמה וזוהו אצטרו מח צריך סמירה כו' מזה סמיהמה וכל הכן
 אצטרו דמחא חגליצו מ' זולף ועל ידי סמיהמה או סמין אין לטרונו
 דמות לצול סס כלל העולה שלא הוצר הכבד רק למי סקרא צל
 דצלס חל' קיס' על פניו ושר העוף והבהמה סמיהמה ידעו ולכן או
 סמיהמה וסדאל בארץ וגלו וגלו עלכות הרבעה וכל הזיות סמיהמה
 סתן עד סנסחלקו מדמות הצליון-על' אומה הדמות אחר הקב
 וסוראכס וסחכס יהי' וסח ככרע' נדעו וסס' דו' ל' ר' וו' בדכדיה
 שלא לאכול בשר עם הארץ אשר לאכול בשר וזע"ל סאמרו

דו' ל' מי סקרא' וסנא ולא סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח'
 סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח' סח'
 וסלוא חלמי' ע"ס' הוה' לכבי אדה' ר' ועל
 סנחל' צליון נחל' ככיהיה נאשר עניו
 לוי לכס עמי הארעות וגם לומדי
 סמיהמה בלא עיקר ידיעה ומקילן
 כסח' וסני' יר' א' לחזור ולהוצר
 ולהחזיר אגילו כחוס
 כשערה שלא להגניע
 מלכותיט ולהלום
 עלכות הרשעה
 ע"ס יחזר
 באורד :

בהרת אחרון יד

הא לך סימן טובהק איך שיחננו הקצבים כשיח ליקוש
הקצבים לשנים היינו חלק השנים הקצבים כל יום חכמה
(סרעדק) או (ויט) מחלק האחרים :

מאוד (נד) מאוד צריכין ח"ח הנדושים הרבנים נר"ו להזהיר

אז הק' צים בעצ האחלקים וזוהבים את הנקמה
בשנים היינו חלק אחד הוא חלק השנים שקורין כל"א (סרעדק)
או (ויט) וחלק הכל הוא חלק האחרים • וכשמניחם הקצבים י"ב
בלעז לחלק השנים יהיו והירים שיחמרו בשום ולא יזיו אח ידם
לאחזק למעלה אצילו כל דהו מכשר סבין ללע י"ב ללע י"ג רק
אחזק על הלע י"ב מתק • כי הצר שדין ללע י"ב ללע י"ג שייך
להקטלין ושיג לרבי מדברי דעל העיבור סכחוב לעיל בסיון
ו' • וגורר אותו חלק וכו' והוכחתי לעיל לפרס דרבי שביעית
אזום שחזק מהקטלין והו צר החמניים • ולכן צריך לנקר
אכל סבין הצר שדין ללע י"ב ללע י"ג • ששיך להקטלין ענין
שצריך לנקר אותו הטוב כנ"ל • וכשמגיע בסוף הלע וחזק
בכחלים שחזק הטוב שדין לחלק האחר מניחים ג"כ לחלק השנים
אם עד סוף העיבור חמ" • כי הכחלים למטה מניחם שייכס גם
בן לחלק האחרים וצריכין ניקור כמבאר לקמן בעורת האל •
ואכל לא ראיתי מן רוב הקצבים כי שתי רעות רג"ל עובים שמניחים
אכשר סבין ללע י"ב ללע י"ג לחלק השנים וגם חותכים בשום
ובכחלים שחזק הטוב שדין לחלק האחר מניחים ג"כ לחלק השנים
בכחלים את הרבים באיזור גמור • כי שתי חלק מקומות הכל הם
אחלק האחרים וצריך ניקור מן המקר עומתה כמו שיר צר
אז חלק האחר • ואין מי שמניח על זה ואף אם חכמים שביידי
מכיה להם על זה אינם מניחים עלינו באידים מי שמך לאיש יו •
עכ כן אחרתי גם על זה וזכר לי אלהי לטובת • על גילוי ושייך טוב
מילתא היא שובלו היאנים הרבים • לחקר ולדרוש א דרי הקצבים
סינקרים אם עושין בעלמון • מא"כ ככלא היי בידם סייוני ר"ל
לא ידעו מאומה • וגם לא היה צידה ליון הזימה ע"ז מזה
שלא היה בקיאים מעט זה חילוקי הכל • ארל יחה אחת הידקה דה'
אלהיכם עמדו וגדרו הגרסה הזאת אשר לא יעשה • ויבדלו ולא
יידון עוד • וקלמנוה מלאחי צמר לחי השנים חזקת

טהרת אהרן

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּמָקוֹם שֶׁהָיָה לְאַהֲרֹן וְאַשְׁמֵר הָלַךְ הָיָה יוֹם הַנִּזְרָד מִן
 שְׁבִיעֵי הַיּוֹם שֶׁנֶּעֱשֶׂה לְקַל הַיּוֹרֵחַ • וְלֹא הָיָה מֵאֲחֵילָן לְשִׂירָאֵל דִּרְ
 הַאֲשֻׁרִים מִן הַחֹרֵחַ • אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁרָאִינוּ שְׂרָכִים נִכְשָׁלִים • לֵב
 הַרְחַכְתִּי הַדָּבָר דָּבָר עַל אֹשֶׁן שִׁוְהָרֵי הַגְּדוֹלִים בְּאֹהֶרֶת גְּדוֹלָה כִּי
 לְהַעֲמִיר עַל דָּח וְחִילָה :

היא לך טעם מהגידן והחוטין וקרומים שאסורים משו
 דם וחלב :

(נ) גידין שאסורים משום דם ומייבין עליהם דכתיב ונת
 פני בנפש האוכל את הדם וגידין שאסורים משו
 חלב ומייבין עליהם דכתיב כי כל אוכל חלב וגרסה • גם
 קרומים שאסורים משום דם ומייבין חלב • ואלו הן קרומ
 והקרוינים כגון חוטין שביד שכלתיו ושנכתף וכלבון וכו' ואחר וכה
 קרום שעל הינוח שעל הכינים לכן יזרח כל אדם וידקדק כה
 אזהר כל הגידין ומייבין בין של חלב ובין של דם • כי עושי
 ידועים וזה שפסוק מרובה • וכן כתב כי ד כס' ס' ד טבה שדר
 לנקר בשר וזניא אחרי חוט או קרום מלידית אוחו ומוקרים אוח
 שלא יולול באיסורין • באם יצא אחרי חלב כשעורה מעביר
 אוחו • אבל אם יצא אחרי כותח אפי' שלא בייקום אחד ממי
 אוחו מכו' מרדוח ומייבין אוחו ומפני שהעורחים נאמנים על חלב
 לכן יהיה כל מנקר ירא שנים ויעשה וילאכה באימנה כי הרווי
 מעט וזה שפסוק והפסד מרובה :

וגידין האסורים משום חלב הם חתיכה אחת והשנין שלה
 מושרה חתיים יין החורה אל חאלו וממי כ"א וגי
 האסורים משום דם אינם בכלל כ"א כי אין צריכין לחטט אחריה
 ואף על גב שיש עוד גידין האסורים • כיון נידון דהתי
 מהני ובגון שהירין (ליעקב או קנאכין בלבן אשבו)
 ואלו הגידן הם נראים לעינים • אבל כ"א
 גידן הם כזוך הכבר ולא נראים
 לעינים אלא אילו מושרה חתיים
 סימן שאסורים משום
 חלב ויין גיד הנפש
 וצריך לחטט
 אחריהם :

הכמות מהרבנים

בזו

הרי חלו החמושים שהי' הויכוח בינו אודות החל' אשר
 בראשי הדעות בחלק השנימי באחרים בקול חזק
 ואנשי הראייתו ראוהו כרורח שואף אשר בראש הייב קמא"ל ג'נו'
 משולט ולטן תכ"ס חונה בגליל ק"ק קידאן י"ו :

והרב הגאון מהר"ר יחזקאל חכ"ד דק"ק קידאן וראב"ד דגליל :

והרב המגיד מו' לב' בניו' משת' הלוי תירוויץ מ"מ דק"ק הא"ל :

והרב מהר"ר צמח צהרב מו' אורי סגרא ודינא דק"ק הא"ל :

והרב שה"ר משה במהר"ר אשר דינא דק"ק הא"ל :

והרב ברגא סיווש במהר"ר רשאל דינא דק"ק הא"ל :

והרב מהר"ר יהודה כהר"ר נח דיין דק"ק הא"ל :

והרב מהר"ר מרדכי סהר"ר ישקב דיין דק"ק הא"ל :

והרב מהר"ר מאיר במהר"ר שלמה זליין אזיו של האון המסיד

מו' שמואל כהר"ר משה כ"ץ מושבי כ"ה דק"ק קידאן :

והרב מהר"ר ארי' ליב במו' אל' וז"ל דיין דק"ק הא"ל :

והי"ב מו' סערי' במו' נחן נטע הנכזר מביית הגאון המסיד דק"ק

ווילנא להצרכים עימי והשכינת כולש שהחלב אשר על ראשי
 הדפנות הוא אשור :

ראיה ברורח מהרב המפורסם ס"ס. דק"ק וויל

מכיר

אני אח האיש ואח שיחו נאח אשר ברוק
 הניחו לו גדולי המוסקס הקדמונים
 להחכס בדין אדו ודיני התיקור אשר נעו"ה נכסלים הו'
 שאי אפשר לדבר חלילה על הכלל מ"מ בונדי הינו עין
 הנכסלין ואינם מתקדים עיטת מוחמת שאינם יודעים
 דין כשל הרב רות' אעל בורי' אשר ימינו אינו שוחין
 וי"ע נכרא רנה ו קירא ה' הקו' הרבני המושל איו
 משה שמוע ומנקר וקט' ושירש וחיבר קונטרס ושה

כל יודע דת ודין לומדים שאלגום. ואין סודתה שהתולדות לשאר
 אח ראוי זיו כי הוה נעים ענ ארת איית ויהא ריחה הוא הקיניז
 הלומהסז אל השעל הדשים דלא חסרי ח'ו חרדא לכן בחתי בייליה
 וברה עכור האי נברא רנה ויקרא ולבה מחא חזינו בית יברחל
 להיות מן שחייעיס לדבר מנוס רנה כוה להליא הקונטרס שלו ל'ור
 ולקוש צו לשחזר נו שציי עורה והי' חצבה הזדקה שלוח לה
 ולורעס עד עולם. כ"ד **יהודה ליב** כמסד'ר **יצחק**
 וללה'ה מ'מ דה'ק ווינק.אויסק י'ו :

רעיה ברדה סן בית דין צדק רקק קלווריעא

הן שאל שאל לוי האיש סצוני המזלא מוהר'ר **שאור**
 כמסד'ר **משה** נ"י באחת העלחה שלא

כהיון שאין מנדרים על ראשי הדעות חמת הקרום
 הקשים שיש סח חלב לתחיתים אוחו לבזמן כשר והאריך מוהר'ר
 שאור הג'ל בראיות לאיור כאשר הי' לזראש שיניו קונטרס הראיות
 שלו. ואזר העיון ראינו שיש מתש בדבריו אף כי קנת ראיותיו
 סתירות מכל מקום הדין עשו לאסור וסברוחו נכונים ומתקבלים על
 הלב. ונהיות כי הדבר צריך חלונד מביא לידי מעשה רב כמעשה
 לשאר כמעט מנהי של ישראל והאוסקין אחרונים לא דברו רק קנת
 מוקדאולי המלא חמלא ניהות סו'ח מוהרא זונין קנת סעורה לוח
 ים גודל הירדה ברדה עבודת הקדש העטל עלינו לא היו העני'
 ים לאציל הדבר לאור ועין משפט. אי לואח גורנו אומר על
 דקלחינו לנקר. כדברי מוהר'ס הג'ל. ולאחר התלב הג'ל
 הדבר לאור עס'י הודים ונורים ראשי הקהילות קדושים
 יצאו ועיין בדבר לעז הגאוי. כ"ד דייני צדק היושכין
 דין ת'איה על המצט היוש יום ב'ד'ו אייר

לשוואר כענין לש'ק :

חק בלא'א מ'י **ישדאל** חומס וללה'ס
 דין כ'א'א מוהר'ר **זאב וואלקף** ז'ג'ל
 עור כמסד'ר **נפתלי הירין** ז'ג'ל

אִם וְגו' יֵעָרֵב בְּחַ' אִמִּי קְלוּנִיבִי קְלָמָה
 אִם אֲשֵׁרִים כְּמִתְרֵי כִרְדֵי וְלֹ
 אִם יִרְמִי כְּמִתְרֵי יִשְׂרָאֵל יִצִּי
 אִם יִוְקַל יֵעָרֵב כְּהֵרֵב הַמֶּנֶּגֶץ עַל יְהוּי מִיכָל
 אִם יְהוּדָה לִיכֵן כְּהֵרֵב הַמֶּנֶּגֶץ עַל יְהוּדָה לִיכֵן

אִתְּ בְּרוּרָה מִדְּרַב הַמֶּנֶּגֶץ מִדְּרַב אֲבִי רַבִּי רַבִּי קִי

בְּחַ' אִמִּי אִתְּ מִדְּרַב • וְחַלְמוּדוֹ כִּידוֹ חֲכָמִי
 כְּמִתְרֵי וְכִיבִיר • הִ' הַהֲזוּרֵי הַמִּוִּפְלִיג כִּ' שִׁי' וְגו'
 מִשְׁחָה שׁוֹחֵט וְחִנְקֵר מִמֶּנֶּה לְרִכִּישׁ הַרְבֵּה שֵׁנִים
 קִידָאן יִצִּי • וְשָׁלַל שְׂאִילָה כְּאֵינֵן נֶלֶךְ
 יִרְהוּ הַשּׁוֹאֵל כְּהִנְחָה רַמ' אִז' לִ' כִּי' דִּסִּי' דִּסִּי' דִּסִּי' וְנִקְרָא
 לִישׁ הַשּׁוֹאֵר כְּרִאשֵׁי הַדְּשֵׁנָה שְׁרִיף לְהַשִּׁיבָנִי •
 יִשׁ מִשֶּׁה וְלֹ מִה דִּישׁ כִּי חֲלֹב שְׁחָחֵב
 יִצִּי מִנְקָרִים • וְרֹב טַבְחֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן
 הַיִּלִּין הַזּוֹמְכִין עֲלֵיהֶם וְהַשִּׁילֵי דְכֵר
 יִנְהֵי הָאֵל • וְכֹאֵר מִתְרֵי הַנֶּלֶךְ
 יִנְהֵי עֵינֵי עִ' שִׁ רִאשֵׁי וְשִׁרְחֵי יִשְׂרָאֵל
 כְּמִתְרֵי מַחֲלֵב הַשְּׁלִישׁ וְכִזְזֵי כֵד
 יִנְהֵי קִי'ט כְּחִזְרוֹ לַחֵץ חִשְׁדוֹת הַר
 יִנְהֵי שֶׁ דְכָרֵי הַרְבֵּי אִי כְּזוֹכֵרֵי לֵי
 יִנְהֵי דְכָרֵי רַמ' אִי כְּזֵנ' הַנֶּלֶךְ וְכֵ
 כֵן לִהְיֹ' הוּוֹ שְׁרִיף גִ' כִּי קִלְיָי
 הַמִּתְרֵי לְכַזְזֵי הַנֶּלֶךְ וְלְהַשִּׁיבָנִי
 דִּסִּי' כִּזֵּה עִ' לֵי • הַאֲמִתִּי אִז' רַמִּי כְּכֹחַ יִצִּי כְּכֹחַ יִצִּי
 יִנְהֵי חֲנֻכַּת כְּסִי' שִׁ' הַשְּׁבִיחַ דִּישֵׁי נִיקוּר מְעַל הַיְצִיבֹר שֶׁ
 יִנְהֵי כְּעַל הַיְצִיבֹר וְהַחֵץ כִּי מִחֲמִיל מְחַקֵּס סִיּוֹס הַנִּיד שְׁוֹלֵא מִן
 וְקִלְיָי כִּידוֹ אֲוִירוֹ הַקְרוֹס כְּעַל הַשְּׁלִישׁ שְׁאִשְׁוֹר מִבּוֹס חֲלָוֹ
 עַל • וְכֵן חֲלֹב שֶׁ וְזִיו לְרִיף לְהֵלֵךְ בִּיז אֲוִירִין אֲוִירֵי עִ' לֵי
 וְלְהַשִּׁיבָנִי הַחֵץ אֲחַךְ עֲטֵדֵל הַקְרוֹסֵה טְרַדְתִּי הַעֲיִנִין וְהַעֲיִנִין
 כִּזֵּה

בסוף שו"ת הרא"ש בפסק שני של מהר"רי סוראזינה כתוב: —
 אני שהשבתי לא מגדולי קנדיאה בקצרה שאנחנו נוהגים כרש"י שהחלב אשר תחת
 העור הדק מותר לפי שהוא סובר דחפוי גמור הוא וכו' וזה לשונו: ...
 נא אלופי קציני ומורי שיתו לב במה שאני דובר בודאי יש לכם לב לדעת ולהבין כי לא
 בשופטני אנו עסקינן. אי אתם מודים שמחלוקת רש"י היא בחלב שתחת העור הדק לפי שיש
 בכסלים ב' עורות עור עב ולבן ותחתיו יש חלב דכולא עלמא, בכל תפוצות ישראל נוהגים בו
 איסור דחלב גמור הוא ותחת אותו חלב יש עוד עור דק שכן כתבו המפרשים קרום דק
 וקליש. ותחת הקרום הדק יש עוד חלב ובחלב זה איכא פלוגתא יש מתירים, רש"י שסובר
 דחפוי גמור הוא ויש אוסרים שסוברים כהרמב"ם דאמר שהקרום כ"כ דק וקליש שאינו חשוב
 חפוי. וכיון דאתינא להא, הגם שאני יוצא מ'עט מן הענין נימא ביה מילתא כי חדוש הוא. כי
 מנהגנו המיוסד כדברי הרש"י לנהוג היתר בחלב שתחת העור הדק יותר נכונים מדברי
 הרמב"ם.

מיהו קשה על הרמב"ם מדוע לא קאמר הכי כמו שאמר על העור הדק שבכסלים שאינו
 חשוב חפוי וצ"ע. ומסיים ע"כ נראים דברי רש"י יותר נכונים מדברי הרמב"ם. ומוסיף: ומה
 שבמקום שנחלקו רש"י והרמב"ם ז"ל, הרמב"ם נתן טעם לדבריו ואמר שהחלב שחת העור
 הדק אסור מפני שהוא דק וקליש ואינו חשוב חפוי משמע הא אם היה העור עב היה
 מכשירו. ומסיים כי אהיה שמח וטוב לב כשאני מנוצח כמו שאני מנצח. רק שהאמת גובר כי
 האמת עטרה לראשי. עד כאן לשונו של מהר"רי סוראזינה. וחתם כה דברי הקטן יעקב בכמ"ד
 יחיפא סוראזינה.

נדהמתי ולא האמנתי למראה עיני תמוה הדבר וקשה להולמו, איפה אומר הרמב"ם על
 העור הדק שבכסלים שאינו חשוב חפוי ואיפה בכלל מזכיר הרמב"ם עור הדק או עור עבה.
 והנה דברי הרמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ז הלכה ח': וכל מקום שתמצא בו החלב
 תחת הבשר והבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר הרי מותר, ואיפה
 נמצא זה שאמר: שאנחנו נוהגים כרש"י שהחלב אשר תחת העור הדק מותר לפי שהוא
 סובר דחפוי גמור הוא.

והנה דברי רש"י חולין דף ט' ע"א... שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה: ובחולין דף מ"ט
 ע"ב שמדובר על סימני חלב רבי ישמעאל ורבי עקיבא אומר... קרום ונקלף, קרום דק יש עליו,
 ונקלף הקרום מעל החלב שאינו אדוק בו כל כך. רש"י אומר בפירושו שהחלב נמצא מתחת
 הקרום — והקרום אינו חשיב חפוי ובחולין דף צ"ג: רש"י: חלב שעל הכסלים שתחת
 הכליות נראה בקצה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר אדום דק ומתפשט תחת אותו בשר
 בכל הכסלים ומשוי הבשר חופהו מותר, וכשכלה למטה אותו בשר ויוצא ממנו קרום עב ולבן
 לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כולקמן ותחת אותו קרום
 עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום (העבה) בעינו נראה דחפוי גמור.
 עד כאן דברי רש"י.

נראה שרש"י סובר בקרום עב זה, שחפוי בשר הוא כי רש"י מדגיש: וכשכלה למטה אותו בשר (האדום) יוצא ממנו: מהבשר אדום, קרום עבה כמו שהבשר אדום, כולם, מודים שחפוי בשר. כך דינו של הקרום היוצא ממנו יש לו דין בשר וחפוי גמור הוא ואפשר לזה גם הרמב"ם מודה שהקרום היוצא מהבשר אדום חפוי גמור הוא כמו רש"י, וזה לשונו הרמב"ם... וכל מקום שתמצא בו החלב תחת הבשר והבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה, עד שיקרע הבשר הרי מותר, ואם נאמר כמו דעת רש"י שהקרום העבה היוצא מבשר אדום דינו כבשר גם הרמב"ם יאמר שהקרום עבה הזה דינו כבשר והוא מקיף את החלב מכל סביביו ולא יכולים לראות את החלב עד שיקרעו הקרום — הבשר — יהיה מותר ואין חילוק בין רש"י להרמב"ם, והגני מסיים בדברי שלום ולמעט מחלוקת בישראל.

המחבר (—)

הערות של הרב ר' ברוך מייזליש. בדין שומן האליה

בפסק השני של מהר"י. סרוינא כתב וז"ל מנהגנו המיוסד כדברי רש"י לנהוג היתר בחלב שתחת העור הדק יותר נכונים מדברי הרמב"ם וזה מכח ק"ו, ומה סמוך לזנב יש שומן האליה ועליו יש חלב דקלובסתא שחייב כרת ואותו חלב ושומן האליה דבוקין זה בזה ואין ביניהם אלא גיד אחד לבן כעין קרום דק ומראהו לבן כמראה השומן ומה שעל אותו הגיד שהוא כעין קרום לבן ואיסורו כרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו, כמוש"כ המרדכי בפ' גיד הנשה כאן שעור דק מתפשט בכל הכסלים לא כ"ש שיהי' מותר, וכתב שם עוד וז"ל ומיהו קשה על הרמב"ם מדוע לא קאמר הכא כמו שאומר על העור הדק שעל הכסלים דלא חשוב חפוי, וצע, ע"כ נראים דברי רש"י יותר נכונים מדברי הרמב"ם, לע"נ הן לרש"י והן להרמב"ם האליה מותרת מטעם שהתורה התירה כדלפינין בחולין קי"ו ובכריתות ד': מהפ': כל חלב שור וכשב ועז — דבר השווה בשלשתן בעינין ולא מטעם הקרום שהוא מפריד וזה חיפו בשר כמו בכסלים, כי תחת הקרום של הכסלים נמצא חלב ואם יש קרום שמפסיק בין הקרום לחלב לפי שיטת רש"י הוא חפוי בשר אבל תחת העור של האליה הוא שומן האליה ואם יש קרום שמפסיק בין החלב לבין האליה זה ברור שאין צריך קליפה ולא מטעם חיפו בשר ורש"י שדרכו לפרש ע"כ הוא מפרש גם על האליה שיש קרום שהוא עור דק המפריד בין החלב ובין השומן ודרכו של הרמב"ם הוא הלכה ולא מפרש כל פרט ופרט.

ברוך מייזליש

יתרת הכבד או טרפש הכבד או חצר הכבד (רויט פלויש)

חלק הפנים מתחלק: החוזה וחלל הבטן ששייך אל הפנים, בתוך החוזה נמצאים הריאה, הלב, ובתוך הבטן הכבד, הכרס ושאר בני מעים וחצר הכבד (הנקרא בשר אדום) מבדיל בין החוזה להבטן, על הקרום בפנים מונחת חתיכה של בשר שמתוכה יוצאת חצר הכבד שמבדיל בין החוזה לבטן. ויש לדעת שבשר המכסה מתחלק לשנים, מן החוזה עד הטבור שייך לחלק הפנים (ונקרא פלאנקע) ומן הטבור ולמטה שייך לאחוריים.

הרמ"א ביו"ד ס"ד ס"ו י"ב: יתרת הכבד: יש מצריכין לנקר הקרום העליון של צד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו ויש מחמירין לנקר השומן שתחת הקרום ההוא, (רא"ם ור"ת) אבל צד פנים של צד הריאה אין צריך ניקור כלל (ת"ה ואו"ז) אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים דלמא אתי למטעי. (א"ז).

יד אברהם: יותרת הכבד יש מצריכין לנקר הקרום העליון של צד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו ויש מחמירין לנקר השומן שתחת הקרום ההוא, זהו דעת ר' אליעזר ממיץ ור"ת והתוס' והרא"ש והמרדכי.

צינה לדוד: ידקדקו הקצבים אחר החצר הכבד, כי מחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר מיני חלבים, ומשם צריך ניקור ומחלב האחור יחשב. החצר הכבד שצריך לקלוף מבחוץ לפי שהחלב המכסה נוגע שם אבל מצד הפנימי של הריאה א"צ להסיר הקרום שבאותו צד אין שום חלב, עכ"ל. וכ"כ האשרי צד הריאה מותר ונהגו ליטול שניהם דלא לייתי למיטעי.

קרום הטרפש מצד הבטן הוא המשך של קרום הכסלים, הטרפש שמקומו בין דפנות הבטן — בין כלי הנשימה לכלי העיכול מכוסה בקרום משני צדדים, בצד הריאה והלב, ובצד הכבד, בזמן בדיקת הריאה מכניס השוחט את ידו לפנים הבהמה נפתח הטרפש והשוחט מפרידו מן הדפנות הדבוק שם ומוציא אותו יחד עם הריאה ונשארו שיריים מהטרפש סימנים על צלעות באלכסון. והשיריים אלו הם סימן לנקור מן הטרפש למטה עד קצה הכסלים — ומן הצלע השתים עשרה למעלה באלכסון עד לקצה הדופן למטה לפי סימני הטרפש.

ניקור טרפש

מורידים את הקרום וכן מנקים מתחת לקרום את השמנונית הנשאר על בשר הטרפש מקום דיבוק למעלה בטרפש שני הקרומים יש לחתוך ולזרוק. מקצה הטרפש קולף הבשר שבין הצלעות ומורידים החלב מן הצלעות עד בשר האדום של הרפאלע. הרש"א בקרומין ס"י י"ח ובספר הניקור השלם של הרש"מ ד' י"ט. ואח"כ מורידים את כל הקרום המכסה את הרפאלע, הקרום שבראש הדפנות אסור משום שהוא מן הקרום שעל חלב הכסלים. רמ"א. החלב שמתחת לקרום הוא חלב אסור. ובגמרא השוה איסורו של חלב זה לאיסור החלב שבתוך הכליות, רשב"א, וזה לשונו גזירה שמא יבאו להתיר גם את החלב שעל הכסלים. הרשב"א.

טרפס הכבד לצד הכבד והטחול

ואת הזיתות על הכבד על הכליות יסירנה
הריאה הלב לצד הכבד מאחורי חצר הכבד והוא הלב הכבד

יותרת הכבד המחוברת מסביב להצלעות (רויט פלייש)

לפי תורת הניקור הירושלמי – חלב היותרת

המרדכי פרק גיד הנשה סי' תר"ס ר"א ממיץ אומר השומן של היותרת הכבד אסור אף לאחר שניטל הקרום מעליו, ויש מתירין מטעם דהבשר חופהו. ואומר ר"א ממיץ דשיבוש הוא בידם, שהבשר חופהו. אינו מותר כי אם בכסלים, וכליות שנאמר בהן על, למעוטי תוך, אבל ביותרת הכבד דלא כתיב על, לא שרינן תוך דידיה ואסור, אחרי שהזכר באימורי שלמים. וכן ר"ת אסר והביא ראיה מת"כ פ' צו דקאמר למה נאמר אשר יקריב ממנו חלב שכמותו כשר ליקרב יצא חלב דפנות שאינו ראוי ליקרב משמע שהייתי אוסר חלב דפנות אי לאו משום דאינו קרב וא"כ חלב היותרת הכבד אסור.

בחלב יותרת הכבד יש שתי שיטות, שיטת הרא"ם ור"ת, דארתו שומן שתחת קרום היותרת הוא חלב אסור כיון דמקרבין היותרת על המזבח עם השומן שלו. ושיטת הר"י דמותר משום דלא דמי לשאר חלב ואינו קרב בתורת חלב.

ובשלחן גבוה (סי' ס"ד סקל"ט) כתוב דהמנהג בסלוניקי לנקר מהשומן הזה מהנשאר על גבי בשר בלבד ואין מחטטין אחריו כשאר חלבים וכן עיקר. כיוון שיש הרבה המתירין אפילו מה שע"ג הבשר בחצר הכבד יש לנקר רק את צד הסמוך לכבד ובצד השני לריאה לא מנקרים.

כל עוד מחובר הטרפש לדפנות או מחובר לאיברים הפנימיים שהוציאו אותם מן החזה, נוהגים אנו לנקר צד הכבד את הצד הפונה אל מול כלי הנשימה לא מנקרים.

השלחן גבוה אחרי דיון מקיף מסיים: "דהמנהג בסלוניקי לנקר השומן הזה דוקא מה שנראה ע"ג בשר ואין מחטטין אחריו כשאר חלבים. וכן עיקר ובגילוי דעת סי' ס"ד סעיף י"א כתב: השומן שתחת קרום היותרת, מצד חומרא נהגו לאסור, וכן נראה דעת הרמ"א מדכתב יש מחמירים עוד. ולכן יש להקל בזה במליחה, פי' אם מלחו יותרת הכבד עם השומן.

יותרת הכבד

טרפש הכבד לצד הריאה
 המבדיל בכל רוחב הבהמה בין הלב והריאה ולבין איברי העיכול, המתחזיל מהחזה עד
 למעבר הצלע הי"ג

הריאה טרפש הכבד
 לצד פנים של צד הריאה
 אין צריך לחסיר הקרום
 אין חלב
 הכבד

היותרת או טרפש הכבד לא מנוקר

מקום
חיבורו לחלב הכליות
בשר העבה
קרום החלב

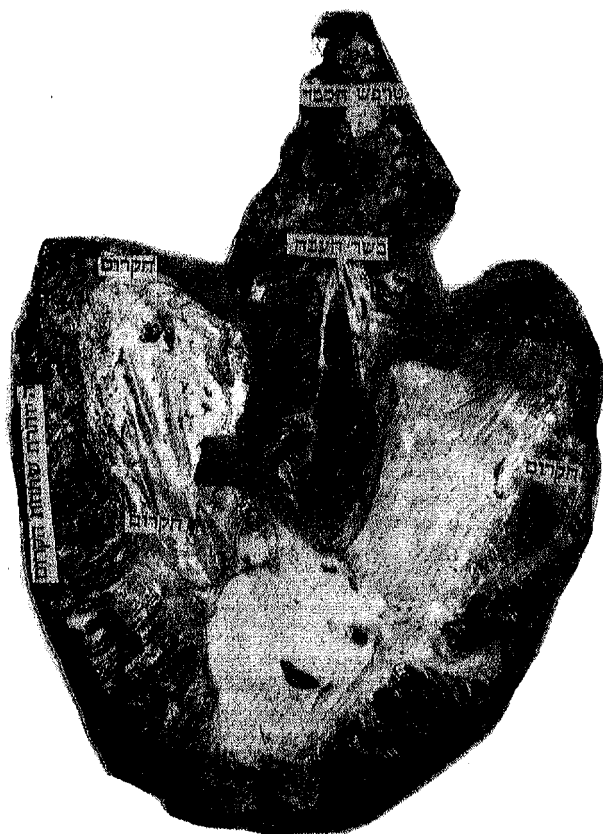

ואת היותר על הכבד על הכליות יסירנה

טרפס הכבד

הורידו הקרום מעל הבשר ונשאר חלק מהקרום בין הבשר.

היותה או טרפס הכבד לא מנוקד

טרפש הכבד

נוהגים אנו לנקר רק את הצד הפונה להכבד ואת הצד השני הפונה אל מול כלי הנשימה אין מנקרים.

ואם הפרידו היותרת ממקומו, א"א שוב להכיר, איזהו צדו הפנימי ואיזה — האחורי. לפיכך מנקרים אנו את שני צדדיו, היינו: מורידין את שני הקרומים, מכאן ומכאן, וכן את השמנונית שעל בשר הטרפש. אבל את השומן החודר פנימה, בין בשר לבשר, אין מנקרים היות שמקילין גם בשומן שעל הבשר (ספרי ניקור).

טרפס הכבד מנוקר

בשר אדום עבה

- א. הקצה מגיע עד לחלב הכליות, כשגושי חלב זה נדבקים בו ותודרים לבין הרביקים והפרישות של קצה הנתח.
- ב. אחר הורדת הקרום.
- ג. בשר העבה: אחר ניקור החלב.
- ד. דרך הנקב שבו חודר הושט על הכרס. הקצה הסמוך לטרפס על יד הלב.
- ה. קצה הראש חודר לכלי הנשימה סמוך לטרפס. בנקודה זו עובר דרך הטרפס צינור הושט מאזור התזה לאזור העיכול עד לכרס.

הקרומים

ביש"ש פרק גיד הנשה סי' ח"י הביא בשם האגודה דצריך להזהר בהם מאד (בחוטין) לשולפן חמין ומי שאינו עושה כן לא יכול לחטט הכל והם נשארין בפנים. וכן כותב באוה"ח הארוך סי' כ' סעי' ז' דכשנתקרה הבשר אי אפשר לעוקרו כולו. וכל החשש שקשה לנקרו הוא בחלק הפנים הקדמי דכן משמע מכל הראשונים וכיון שאנו מנקרים אותה חתיכה הרפאלע בזמן שהיא קרה אי אפשר לחטט כולו לכן נכון המנהג שנוהגים לזרוק אותה החתיכה לטריפה.

כן כתוב בט"א סי' ו' שכן קיבל מרבתינו המנקרים ואומר שטעם לנקר את החתיכה זו (רפאלע) משום שיונק מחלב הכסלים וכ"כ בעקהב"י סי' ג' סעיף ה' כיון שאנו אוסרים החלב שנמצא שם שהוא חלב הכסלים לכן צריך קליפה.

והנה מסיים בעל ניקור הירושלמי, כדי להתרחק מכל ספיקות נוהגים אנו להסיר כדי קליפה מכל שטח הצלעות מתחת טרפש הכבד. בתנ"ה דף י"ט עמוד ב' בשם ספר יוסף אברהם ש"ב בלונדון.

בבית יוסף סי' ס"ד הביא שבארגין, ונבארה, וקשטיליא, נהגו לנקר את שומן החזה בפנים מצלעות הקטנות ושעל הצלעות הגדולות. באו"ח הל' מאכ"א אות פ"ה כתב וזה לשונו: "הקרום שעל הדפנות צריך להסיר כולו, והטעם שחלב המכסה הקרב שוכב עליו. בספר "פני ארי החי" סי' כ"ג כתב שבעיר לאמזא (פולין) אוסרים לגמרי חלב הכפלי שלפנים (הרפאלע) וגוררין היטב החלב תחתיו. בשו"ת ברכת חיים תשובה נ"ג כתב שכן המנהג במקומו לזרוק לטריפה. וגם בעיר לובלין נהוג בזמנו שלא לקנות את הבשר העליון שלצד הפנים, הוא חתיכת בשר דק שצורתו כאצבע והולך לאורך כל הצלעות.

ביש"ש פגיה"נ סי' ה' כתב: בגליל שלו נהגו הטבחים להסיר אותו חלב שתחת הקרום העב, וכ"כ בסי' פני ארי; החי" סי' כ"ג שנהגו שם לנקר העור העב וגם החלב שתחתיו. וכן נוהגים פה לאסור אותו חלב שתחת הקרום העב וקולפין הבשר שתחתיו. וגם קולפין את הבשר שנמצא בין העצמות עד היותרת ומנקרים את העצמות מהשמנונית שעליו וכדי להתרחק מכל ספיקות נוהגים אנו להסיר כדי קליפה כל שטח הצלעות מתחת טרפש הכבד כי החלב המכסה הקרב שוכב שם. וחוטטים אחרי החוטין שנמצאים בצלע י"א וי"ב והאצבע הטריפה שנמצא שם משליכין לטריפה.

בספר הניקור "תקון לדוד" כתב: סיום הגיד שמוציא מן החזה מקלף אותו הקרום שעל הכסלים, וגורר את החלב שתחת בשר המתניים ומקלפו יפה. יפה. משני צידי הבהמה. "מקום דוד".

ובתשובות אחרת כתב: חלב שתחת אותו הקרום שנוטלים מנקרי הבשר בכסלים אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו, אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו.

עיין תשובת "נחלת שבעה" סי' מ"ח והמחמירים גרסו הכל על הכסלים כי הקרום הדק אינו נחשב חיפוי כלל לכן מנקרים תחת העור, גם כן על הבשר אלא איפה שהשומן נמצא בתוך הבשר ממש אז נקראין בפנים הבשר ומותר.

חלב הקרום

והנה בחלב שתחת הקרום עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא אבל בארץ אשכנז נוהגים בו היתר. רש"י חולין צ"ג בהגהמ"י פ"ז מהל' מא"א אות ה' שהביא שם פירש"י הישנים דיש אוטרים בחלב שתחת הקרום עב. בשלחן גבוה סי' ס"ד סקט"ו ביאר דברי רש"י חלב שהבשר חופה, יש לה לצד פנים קרום דק לבן המתפשט על כל פני הכסלים והוא אסור משום חלב לכולי עלמא ותחת אותו קרום דק יש חלב נקלף גם זה אסור לכולי עלמא ותחת אותו חלב יש עוד קרום עב לבן ואינו מתפשט על כל הכסלים אלא בקצת מקומות ותחת אותו קרום העב יש חלב (והוא החלב שנחלקו בני אשכנז).

נמצא לפי דבריו דפירש"י שיש חלב גם תחת קרום הדק וכ"כ, בזב"ש ד' ה' שבין שני הקרומים יש חלב. ועיין בשו"מ תשו' קצ"ה.

והנה דברי המודות על הרא"ש פגיה"נ סי' ד' אות י"ג כתב ח"ל: "...לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים והוא בחלק האחוריים רק קצת ממנו נשאר בראש הדפנות שבחלק הפנים על הכתלים הנשאר שם בראשם. ובתשובה להרשב"א סי' ש"ח כתב אותו חלב שתחת קרום דק סמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו והוא אסור שעומד בין כפלי בשר הכסלים אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו.

והרשב"א סבר שחלב שתחת הקרום דק אסור. נראה שסובר שיש חלב תחת כל הקרום דק ואפילו בחלק הפנים שהרי הרמ"א מיירי בחלק הפנים, מדברי הרשב"א שכתב שם בסי' ש"ח אותו חלב שתחת קרום דק סמוך למתנים ודאי אסור, ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר חופה ממש, והוא אותו שעומד בין כפלי בשר הכסלים מדבריו נראה ולא חשוב חיפוי רק בשר ממש אבל קרום לבד לא הוי חיפוי ואפילו קרום העב. וכן מוכח מהדרכי משה סי' ס"ד אות ב' שהביא את דברי הרשב"א הנ"ל. ועוד כתב הרשב"א שאותו החלב שהוא בראש הכסל תחת הקרום לבד, הוה חלב דהקרום לבד לא הוי חיפוי בשר אפילו הקרום העב. וכן משמע מדברי בית יוסף סי' ס"ד שהרשב"א כיון על הקרום העב. ובהג"מ על הרמב"ם פ"ז מהל' מאכלות אסורות שהביא דברי רש"י מספרים ישנים וזה לשונו: ויש שנוהגים לאסור, יוצא שגם רש"י הסכים לדברי האוסרים.

קרומים

והרמ"א שכותב בס"ד אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם כוונתו על הקרום הדק התחתון.

בפרק גיד הנשה אמרו רז"ל דקרמא דכפלי אסור משום תרבא, וזה נתבאר בס' ס"ד המרדכי בפרק גיד הנשה סי' תר"ס הביא בשם ס"ה. וגם באורחות חיים הלי' מאכלות אסורות אות פ"ה כתב, וכן צריך להסיר הקרום מן הבהמה מצד הפנים סמוך לדופן החזה וזהו קרום שעל הכסלים והביא הד"מ בסו"ס"ד אות ו', הרי מפורש בהדיא דהקרום שעל הכסלים אפילו בחלק הפנים אסור משום חלב.

לסיכום: דקרום דק לא הוא חיפוי לכולי עלמא וזוהו כולם מודים, ולדברי הרשב"א ס' ס"ח שיש חלב תחת אותו הקרום סמוך למתנים אותו חלב אסור מדאורייתא כיון שלא נקרא חיפוי. בבית יוסף ס' ס"ד כותב: אותו חלב שתחת הקרום הדק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים, לפי זה אפשר להבין שלא על חלב זה כיוון הרמ"א ויש מתירין וכן נוהגין באשכנז; אלא על זה מה שכתוב ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק ולגרור החלב שביניהם, הכוונה לריוט פלייש הנקרא רפאלע על זה כיוון הרמ"א ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז.

הסיכום הוא: שבחלק הקדמי-פנים, יש חלב הכסלים שהוא חלב דאורייתא לפי כולי עלמא. וקשה מה שכתבו ספרי ניקור שהנוהגים לאסור את החלב שבתוך כפלי הבשר הרי זה בשר חופהו? ובבשר חופה לכל הפוסקים מותר.

נביא כאן את תורת הניקור הירושלמי: "נראה מה שנוהגין לאסור החלב שבתוך הכסלים משני טעמים: א. בגמרא חולין צ"ג. אמר ר"א אר"י אמר שמואל הרי תרבא דקליבוסתא אסור משום חלב הכסלים, ולפי מה שכתוב בתשובת הרשב"א ח' ג' סי' רכ"א הובא בב"י סי' ס"ד ואומר חלב שבתוך הכסלים יש אוסרים אותו מפני שהגמרא, השוה אותו לחלב שבתוך הכליות ובחלב שבתוך הכליות פסקין כרבא ומבואר דמאן דאסר בכליות מדאורייתא ולא מטעם חומרא, גם חלב שבתוך הכסלים אסור מדאורייתא. מזה אפשר להבין מה שאנו נוהגין לאסור החלב שבתוך הכסלים בין בשר לבשר ולא מתירין בתור בשר חופה. הוא שחז"ל השוה חלב הכסלים לחלב שבתוך הכליות שהוא אסור מדאורייתא. גם כאן בכסלים אוסרים החלב שבתוך הכסלים מטעם שהוא מדאורייתא. ובספר זב"ש דף ח' מביא גם טעם זה לאיסור החלב שבתוך הכסלים.

השומן שמתחת העור החיצון לבשר הבהמה הוא שומן כשר כי החלב לא נמצא תחת העור הנפשט. (רמב"ן ויקרא י"ג).

ביאור הקרומים

על הכסלים נמצאים שלשה קרומים:

א. קרום עליון דק המתפשט על כל פני הכסלים ומגיע לחלק הקדמי המכסה הבשר הנדבק שם זה על גב זה, לזה כיוון רש"י ונקלף הקרום מעל החלב. והקרום הנ"ל מגיע עד למטה.

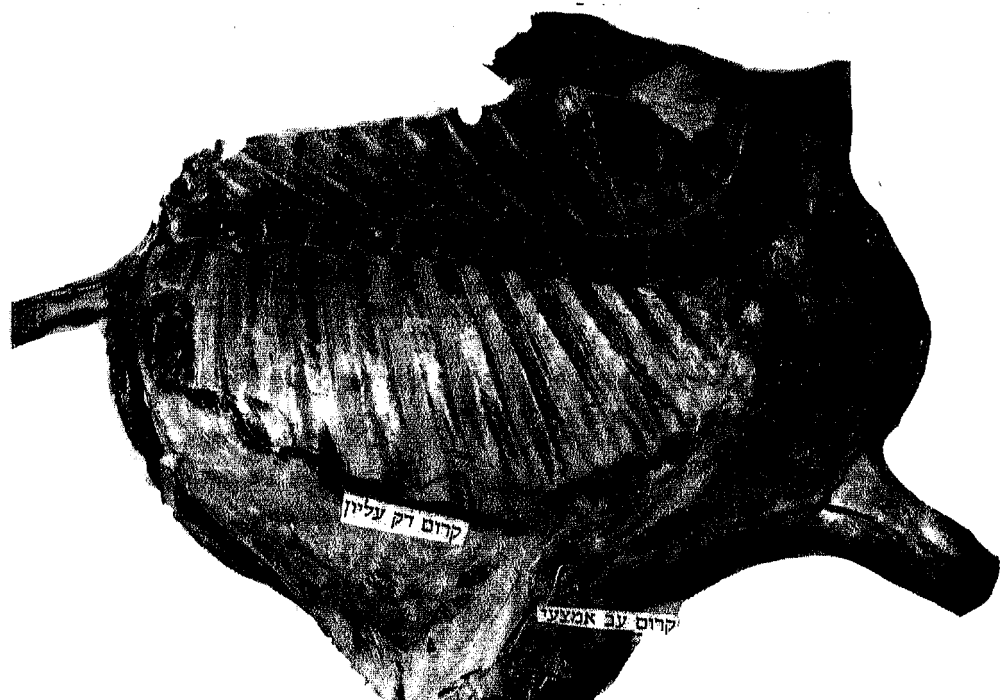
ב. קרום עב ולבן — היוצא מהבשר אדום בכסלים הנקרא — צווארון הטריפה — המתפשט על קצה הכסלים ובחלק הקדמי מתפשט על קצה הרפאלה שהיא חלק חתוך מבשר אדום — צווארון הטריפה ומגיע שם כמעט עד הגיד הדם. המכסה שם החלב לכן נקרא שומן כשר.

ג. וקרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים מתחת הקרום הלבן והחזק ומגיע לחלק הקדמי למטה מהגיד הדם, לזה כיוון הרמ"א ס"ד ז' רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם.

והנה החז"ל: חולין ד' ח' ע"ב... קרמא מפסיק מתתאי, רש"י בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין פלאנק"ש ועב וחזק הוא. חולין ד' ט' ע' א'... מעילאי נמי... שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה.

חולין ד' מ"ט רש"י — קרום ונקלף — קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב. חולין ד' צ"ג רש"י וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו — (מהבשר —) קרום עב ולבן, לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב.

הרימו הקרום הדק העליון נתגלה הבשר הנדבק זה על גב זה הרפאלה והקרום העבה הלבן היוצא מהרפאלה ולמטה הקרום הדק התחתון

טעם איסור חלב

הרמב"ם אומר הטעם של איסור חלב הוא מפני שהוא מוליד דם קר ומשחית וראוי לשריפה יותר מהאכילה (המורה ח"ג פמ"ח). הרמב"ן אומר: כי החלב הוא קר ולח וקשה להתבשל באיצטמוכא. האברבנאל אומר: כי החלב מקרר טבע האדם, וישנם עוד טעמים.

בספר החינוך מצוה קמ"ז, מובא: שלא נאכל חלב בהמה טהורה, שנאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. כי מהיות הגוף כלי לנפש ובו תפעל כושר פעולותיה ולפי זכותו טוב מזוג יבין דרך הנפש החכמה הנתונה בו, ויאמין לעצתה וילך אחריה, מפני זה צריך האדם להשתדל על כל פנים בהישירת גופו להעמידו על יושרו ובוריו וכוחו, וידוע הדבר ומפורסם בין בני אדם, כי לפי המאכלים יתפעל הגוף בבריאות או בחולי, כי בשר הגוף הזה נפטר בכל יום ויום, ולפי המזונות הטובים יתהווה בו בשר בריא וטוב. ולפי רוע המאכל יתהווה בהיפך, ועל כן היה מחסדי האל גדולים עלינו אנחנו עמו אשר בחר והרחיק ממנו כל מאכל מזיק אל הגוף ומוליד בו ליחות רעות, הכלל שיש לו לפי פשט בכל איסור המאכלות, כמו שאמרנו למעלה, וידוע כי החלב דבק ומוליד ליחות רעות, לפי שפירשו לנו זכרונם לברכה שאין איסור חלב אלא בשלשה בהמות שבכתוב: שור וכשב ועז, ואותן שלשה בין כשרות או טריפות ונבילות חייב על חלבן, אבל שאר מיני בהמה וחייה בין טמאה בין טהורה חלבה כבשרה, וכן עובר, הנקרא שליל הנמצא במעי שלש בהמות הנזכרו אין בו גם איסור חלב. לכך אמרו השוחט את הבהמה ומצא בה שליל כל חלבו מותר ואפילו מצאו חי, ואם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אף על פי שלא הפריס על גבי קרקע ואינו טעון שחיטה חלבו אסור, וחייבין עליו כרת, והרי דינו כשאר הבהמות בענין חלבו. ולפיכך יש לנו להוציא ממנו כל החוטין וכל הקרומין האסורין, זהו דעת הרמב"ם ז"ל בשליל שכלו לו חדשיו שיש חיוב כרת בחלבו, רוב המפרשים חולקים בזה ואמרו דחלבו מותר והגמרא מכרעת כמותן. אשכחן רבי מאיר ורבי יהודה דפליגי בחלבו, ורבי יהודה דקיימא לן כוותיה הוא דשרי ליה. ושלשה חלבין הם בבהמה שהן בחיוב כרת, שעל הקרב ושעל הכליות ושעל הכסלים, ואיסור חלב נוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקבות, ועובר עליה ואכל כזית חלב במזיד, לוקה, ובשוגג מביא חטאת קבועה.

חלב וסימניו

כתוב בתורה: והקריב מזבח השלמים אשר לה' את החלב המכסה את הקרב את כל החלב אשר על הקרב... כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו, וחלב נבלה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו, כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה.

מהפסוק הראשון לומדים חז"ל סימני חלב: ר' ישמעאל אומר, מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף אף כל קרום ונקלף ר' עקיבא אומר מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף, רש"י קרום ונקלף, קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו אדוק בו כל כך, אף כל קרום ונקלף והיינו חלב שע"ג הקיבה וכ"ש חלב שעל הדקין. תותב מפרש רש"י היא שמלתו, מתרגמינן היא תותביה, כשמלה הוא פרוש על הקרב

וכן על הדקין בראשו אבל חלב הקיבה אינו תותב אלא חתיכות חתיכות הוא ארוק. ושעל הדקין מראשו והלאה היינו מן הכנתא, שמפרישין אותו מהן נשאר מן החלב אצלם ולאו תותב הוא, אלא ארוק בהם. ביאור פלוגתתם דפליגי במובן לשון המכסה, (חולין מ"ט). ר' ישמעאל ס"ל דלשון כסוי, מורה לא רק כסוי הפרוש כשמלה אלא גם הנאחו ונדבק במקומות מקומות, ור"ע ס"ל שלשון כסוי מורה רק כסוי הפרוש כשמלה, וטבע החלב שעל הקיבה שאינו פרוש כשמלה אלא אחוז ונדבק מקומות מקומות, ולכן ס"ל לר' ישמעאל דגם חלב זה אסור וכש"כ חלב שע"ג הדקין שהוא פרוש כשמלה, ור' עקיבא ס"ל דרק חלב שע"ג הדקין אסור מפני שהוא פרוש כשמלה ולא חלב שע"ג הקיבה. והריבוי "כל" אינו בא לרבות אותו. לפסק הלכה, לא הוכרע בין הפוסקים כמאן קי"ל, ולכן נהגין אנו איסור בשניהן.

קרום ונקלף. או תותב קרום ונקלף

בספר אהל יצחק, "בתיקון הבית" סימן א' מביא את הפלוגתא של ר' עקיבא ור' ישמעאל מסכת חולין דף מ"ט ע"ב.

כתוב בתורה: ואת כל החלב אשר על הקרב (ויקרא ג') ר' עקיבא אומר, מה חלב המכסה תותב קרום ונקלף, אף כל... פירש"י תותב כשמלה הוא פרוש על הקרב. ור' ישמעאל אומר קרום ונקלף, לברד הוא חלב (ובלי תותב). לכאורה בכל מקום איפא שיש מחלקות בין ר' ישמעאל ור' עקיבא הלכה כרבי עקיבא. וכאן הלכה כרבי ישמעאל.

וכך כתב הרש"ל וכל האחרונים דנהוג כר' ישמעאל דאמו' קרום ונקלף לחוד הוא חלב וכך פסק הרא"ש דקרום ונקלף לחוד הוא חלב. שכתב דאנן נהגין איסור בקיבא, דאקשתא ובין דאייתרא. ובאייתרא אין תותב כ"א קרום ונקלף.

זה לשון הרא"ש חולין (ר' נ') ולדיחן תרווייהו אסרינן דבתר בניי בבל גרינן וכלישנא קמא ולחומרא, וגם מוכח בפסחים כלישנא קמא, ורב אלפס ז"ל פסק דאייתרא שרי ולא מיסתבר אלא כדפסק רש"י דהני דמדאורייתא שרי דקי"ל הלכה כרבי עקיבא מחבירו מ"מ בניי בבל החמירו לנהוג בו איסור וכל מנהגינו כבניי בבל — מעדני יו"ט — ובזה נדחוק דברי הר"ן שכתב בטעמו של הר"ף דמכיון דמדינא שרי אע"ג דבניי בבל נהגו בו איסור לא חיישינן למנהגא דידיה ובכל דוכתא דלא נהוג ביה איסורה שרי ע"כ דרבינו טובר דאפילו במנהג של בניי בבל נמי נהגין אנן אבתרייהו.

והגאון מו"ה אלי' מוילנא הביא מ"ש בת"כ דמשמע שלא כדעת רש"י דאיתא שם את כל החלב המכסה הוא הפריסה, ואת כל החלב אשר על הקרב הוא הדבוק להכרס ואת כל — מרבינן חלב הקיבה והדקין, והיינו כר' ישמעאל דקרום ונקלף לחוד הוא חלב. ור"ע ס"ל כרש"י דבעינן תותב קרום ונקלף וזהו החילוק בין רבינו אפרים ורבינו יואל. חלב הדבוק לכרס תחת הפריסה הנה בדין זה נחלקו רבינו אפרים ורבינו יואל. רבינו אפרים מפרש תותב שפירושו שמלה הוא המכסה שקורין פריסה היינו חלב הפרוש על הכרס, ותחתיו קרום ותחת הקרום חלב דבוק בכרס ונקלף היינו והיינו — תותב קרום ונקלף — ולכן אסור החלב הדבוק בכרס.

החלב

אבל רבינו יואל פירש תותב שמלה הנ"ל ולו יש קרום שנקלף הימנה מאותה פריסה, אבל החלב הדבוק לכרס מזה לא דברו חז"ל כלל והוא רק שומן בעלמא הדבוק בבשר הכרס, ואנן קיי"ל כרבינו אפרים ולכן פסק הר"ע כרס שניקב אין לו דבר שיסתיר אותו שחלב שעליו טמא הוא ולא שייך לומר מיכלי אכלי כיון לדידן חלב גמור הוא. נחזור לענינינו ונביא קצת דעת הפוסקים.

החלב ואיסורו

הסמ"ג בלאוין קל"ח כותב שסימן חלב המכסה את הקרב הוא שהוא כשמלה פרוסה וקרום דק יש עליו ונקלף החלב מעל הבשר בנקל, באבן שלמה על הראב"ן סי' ר"פ אומר: שהסמ"ג התכוון כאן לשלושה מיני חלבים שעל הכרס: א) כשלמה פרוסה. ב) קרום דק יש עליו. ג) ונקלף החלב מעל הבשר בקלות, כלומר: שנקלף החלב מן הכרס אשר הוא דבוק עליו.

בחלב אם היא שכבה אחת של חלב או שלושה סימנים, יש בזה מחלוקת בין הפוסקים. כמו חלב הנמצא על בשר הכרס, בלי הסימנים אלו, רבינו אפרים אוסר ורבינו יואל מתיר, כל זה במדרכי פרק אלו טריפות סי' תרכ"ג.

המארי אומר החלב הוא מן האימורין הקרבין על המזבה בכל קרבן של שור או כבש, והחלב שהיו קרבין לגבוה כולו באיסור אכילה ובכרת, (חולין צ"ג).

אנו מוציאים בחלב שלושה תנאים: א) שיהיה חלב שמקריבין אותו על המזבח. ב) תותב קרום ונקלף או קרום שנקלף שהבאנו למעלה המחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא. ג) שלא יהא הבשר חופה. אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר. הרמב"ן בפירושו על התורה (ויקרא ז' ט') מבאר שהשם חלב משמע השומן הנפרד שאינו יחד עם הבשר דבר אחד, וסימנו של שומן שאינו נפרד מהבשר. ויש עוד סימנים להבדיל בין שומן לחלב. השומן שאינו נפרד מהבשר הוא חם ולח והחלב הוא קר ולח. לפי סימני הרופאים חלב הוא עבה וקשה להתבשל באיצטמוכא, שומן הוא קשה ואינו מתמעך ביד, כנגדו חלב הוא רך ומתמעך ביד. רש"י בכריתות י"ז: וז"ל: בקי אפשר שיכיר אם שומן כשר או חלב אסור, החלב נמצא על קרום דק ואפשר להפשיט הקרום יחד עם החלב, אבל שומן דבוק לבשר ואיננו נותן להפשיט יחד אלא מעט מעט. החלב לא נמצא בין הבשר והעור וכל הנמצא בין הבשר והעור שומן כשר הוא. גם החלב שהבשר חופה אותו מותר.

הרמב"ם פ"ז מהל' מאכ"א: כל חלב המכוסה עם הבשר ואי אפשר לראות החלב עד שיתקצע הבשר מותר לאוכלו. התורה רק אסרה חלב מגולה על הקרב, על הכסלים, ולא החלב שבתוך הכסלים. כפי הנראה התנאי של החלב מן התורה הוא "אשר יקריבו ממנה אשה לה" והיה נקרב על גבי המזבח. בגמ' ובשו"ע לא נזכר התנאי של הקרבה, אלא שיהיה תותב קרום ונקלף ושלא יהא בשר חופה אותו. והרמב"ן כתב שלא תלוי כלל איסור אכילת חלב בתנאי הקרבה, והנה לשונו: הכתוב לא אמר כל חלב אשר יקריבו לה, לא תאכלו, אלא אמר כל בהמה אשר תקרב על המזבח יאסר כל חלב שבה; ולא יתכן לאמר שאסר מזה שנקרב מן הבהמה, א"כ יהיו הכליות והיותרת על הכבד אסורים, אבל כל הנקרא חלב נאסר אע"פ שאינו קרב למזבח כגון החלב אשר על הטחול, ושאנו נקרא חלב מותר אע"פ שהוא

קרב כגון הכליות והיותרת מן הכבד וכן האליה וכו'. מפורש בדבריו דאין איסור אכילה אע"פ שהוא קרב כגון הכליות והיותרת מן הכבד וכן האליה וכו'. מפורש בדבריו דאיסור אכילת חלב אינו תלוי כלל בחיוב הקרבה. הנה חלב הטחול אע"פ שאינו קרב על המזבח מ"מ חייבין עליו משום חלב, וכן נמצאים דברים שנקרבים למזבח ומותרים באכילה והעיקר תלוי במה שנקרא בשם חלב.

אבל בתו"כ בפ' צו פרשה יוד, אומר: למה נאמר אשר יקריבו ממנה אשה לה', חלב שכמותו כשר ליקרב אמרתי יצא חלב הדפנות שאין כמותו כשר ליקרב, ומזה למדו התוס' בחולין צ"ב ד"ה אמר אביי, וכן הרא"ש והמרדכי וכל הראשונים דכל חלב שהוא נקרב על המזבח אסור באכילה משום חלב. וחלב הדפנות כיון שאינו קרב על המזבח אין איסור אכילה. וכן בה"ג והשאלתות כתבו דכל הקרב אסור באכילה וחיוב כרת. לכאורה גם הרמב"ן מודה דחלב הדפנות מותר באכילה כי התורה מיעטה זה בהדיא, כמבואר בתו"כ ויקרא פ' י"ד) דיש מיעוט על חלב הדפנות בין להקרבה ובין לאכילה, עיין שם.

והנה ב"התורה והמצוה" כתב דאיסור אכילת חלב תלוי בהקרבה כדברי ראשונים, ובשו"ע בסי' ס"ד סעי' ד' הביא תנאי החלב תורת קרום ונקלף ושלא יהא הבשר חופהו, ולא הביא התנאי של הקרבה.

בהמגיה למשנה למלך פ' י"ג מהל' שגגות ה"ה הקשה לשיטת הרמב"ן דאיסור אכילה והקרבה אינו תלוי זה בזה מהגמ' חולין מ"ט ח"ל: וקשיא לי על הרמב"ן שהרי ר' אושעיא קאמר ואזיל דחלב שע"ג הקיבה נהגו בו היתור, והנה לשון הגמ', אמר ר' אושעיא חלב שע"ג הקיבה כהנים נהגו בו היתור, כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו, עיין תוס' שם ח"ל: פירוש קבלה היתה בידו של ר' אושעיא דרבי ישמעאל משום אבותיו היתור, ואם כדבריו מנ"ל לר' ישמעאל מותר באכילה? ותו דלר"ע נמי איכא למימר שאע"ג דדרוש כל לאתווי חלב שע"ג קיבה, היינו רק לענין הקרבה אבל לענין אכילה רחמנא שרייה, אלא ודאי מהכא משמע דכל חלב הקרב ע"ג המזבח אסור באכילה ומשו"ה כהנים שנוהגו היתור בחלב שע"ג הקיבה ע"כ דס"ל דתיבת כל לאתווי חלב שע"ג דקין, עכ"ל.

ועיין במגיה למשנה למלך דכתב דבריייתא שניה דמיתוי הגמ' בחולין מ"ט דילפינן מחלב המכסה, דבעינן לאיסור אכילה כמו חלב המכסה, ואפילו חלב שלא קרב, גם אסור באכילה. מ"מ כיון דאיסור אכילה דחלב כתיב אצל הקרבה (ויקרא ג') דמפרש שם כל חלב הקרב למזבח ואח"כ כתיב כל חלב לא תאכלו בכל מושבותיכם וביקרא ז' כתיב כל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה אשה לה' מזה ילפינן דאותם הדינים שישנם בחלב הנקרב על גבי המזבח ישנם בחלב האסור באכילה, והרמב"ן סובר רק דאינו תלוי בהקרבה אבל מהשאינו קרב למזבח ג"כ אסור באכילה וכן משמע מהשאלתות פ' ויקרא וכן בה"ג שכתבו ח"ל והחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה דכתיב כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה', וכתיב אשר יקריב ממנה, וחיה לא ראויה לקרבן לכן חלבה מותר. וכל חלב דלענין הקרבה, קריב על המזבח, לענין אכילה נמי חלב הוא ואסור, מאי טעמא, איסור אכילה בענין הקרבה כתיב מה שכתוב אשר יקריב, משמע דוקא בהמה טהורה. (ועיי' שם בה"עמק שאלה"

שכתב שהשאלות סבר דאכילה והקרבה תלוי זה בזה והביא שם התו"כ וכן המגיה למשל"מ ו"התורה והמצוה" כתוב דכן שיטת הבה"ג והשאלות דהקרבה ואכילה תלוי זה בזה).

ומהפסוק שור וכשב ועז לא תאכלו, לומדים חז"ל אבל חיה ועוף שרי, (כריתות ד') ולאפוקי אליה, דליתא בשור. (חולין קי"ז) אע"פ דגם אליה נקרא חלב בדכתיב בפ' ויקרא חלבו האליה תמימה, בכ"ז אינה אסורה, משום דליתא בשור. ומה שקרא הכתוב לאליה חלב אינו מפני שהוא בכלל חלב אלא מפני שהוא חלק הטוב שבבשר כמו ואכלו את חלב הארץ. בב"י ליו"ד ס"ד דאע"פ שהותרה האליה מ"מ צריך לנקר ממנה שלצד פנים וגם צריך להסיר חוטי האליה מפני שיונקים מחלב הכליות אבל חיה ועוף שרי, הא דשל חיה שרי, פשוט משום דמינה אינו נקרב למזבח וכתוב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה, ועוף אע"פ שנקרב, אך התורה לא פרטה הקרבת חלבו ביחוד כמו בבהמה.

חוטין

גמ' חולין צ"ג: ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חוטין שביד אסורין, אמר רב ספרא משה (תלמיד חכם) רש"י מי אמר רחמנא לא תיכול בשרא? (דס"ד דאסר להו אפילו חתכו ומשום חלב תוס') אמר רבא משה (תלמיד חכם) מי אמר רחמנא אכול דמא? אלא חתכיה ומלחיה אפילו לקדירה נמי שפיר דמי....

בא רב יהודה ואמר, חוטין שבעוקץ אסורין, חמשה חוטי אית ביה בכפלא, תלתא מימינא, ותרתי משמאלא וכו', אמר אביי ואיתמא רב יהודה חמשה חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרין משום דמא. למאי נפקא מיניה הני דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי, הנך (משום חלב) לית להו תקנתא. למעלה אמרה הגמרא דאי שליף להו עד חמימי משתלפי (אם מוציאין אותן כשהן עוד חם יוצאין) ואי לא בעי חטוטי בתרייהו (לחפש אותן) עד שימצא במספר הזה. (רש"י).

התוס' שם אומר חז"ל: חטיטה לא הוי אלא מדרבנן חדא, דהא חלב אמר רחמנא ולא חוטין, ועוד שעל הכסלים ולא תוך הכסלים, מ"מ צריך לחטט אחריהם מדרבנן ולא דמי לבשר החופה את החלב דשרי, דהכא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא ונמשכין החוטין בהליכתה ומתגלים. עיין שם.

ביו"ד סי' ס"ה: יש חוטין שאסורים משום דם כגון חוטין שביד ושבתך ושבלחי התחתון (בצד הלשון משני הצדדים) ובלשון ובצואר, וחוטי חלב וחוטי העוקץ וחוטי הדקין שהם בתוך שומן הדקין כמו בית עכביש מסובכים זה בזה. רמ"א ונוהגין להסיר גם את ג' חוטין אצל החזה בפנים וכן נוטלין אחורי האזנים, ואינו אלא חומרא בעלמא.

חוטין

חמשת החוטין שבעוקץ שר' יהודה מנאם בגמרא נחלקו בהו הראשונים אם כולם נאסרו משום חלב או חלק משום חלב וחלק משום דם וגם על מקומו של העוקץ. רש"י סובר שכל חמשת החוטין הם חוטי חלב, ונאמר שם שהעוקץ הוא עצם האנקא והחוטין הם חוטי הכסלים (כפלי). שם: קרום זה הוא עבה וחזק ואע"פ שאינו חלב הכסלים אבל חלב הוא. רש"י מפרש בדף ח': ואותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים עב וחזק הוא לכך אסור שחלב נבלע בו. והחוטין שבו יונקין מהחלב לכן אסורין הן משום חלב.

המרדכי בפרק גיה"נ סי' תר"ס בשם ספר יראים סובר שהעוקץ הוא הזנב ואיסור החוטין הן מפני שיונקין מחלב הכליות לכן יש לחטט אחריהם כדין חוטי חלב כרש"י. הרמב"ם מחלק את החוטין אלו לשני סוגים, חוטי הכסלים הן חוטי חלב אבל חוטי העוקץ חוטי דם הן, כמו שכתב בפ"ו מהל' מאכ"א הלי"א: חמשה חוטין יש בכסלים שהאסורים משום חלב, ובהלי"ג ביני חוטי דם כתב: חוטי חלב וחוטי היד וחוטי העוקץ אסורין משום דם.

עתה יש לנו לברר אם החוטין איסורן הוא כמו שמפורש רש"י ותוס' רק מדרבנן או איסורן מדאורייתא.

הר"ן והרשב"א בחידושיהם כתבו דאיסור חוטין הוא, רק מדרבנן, הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכ"א הלט"ז כתב יראה לי שכל אותן החוטין והקרומות אסורין מדברי סופרים, וא"ת שהם אסורים מן התורה בכלל כל חלב ודם, אין לוקין עליהם אלא מכת מרדות ויהיו כחצי שיעור שאסור מן התורה ואין לוקין עליו, וכתב המגיד משנה: חטעם לדברי רבנו לפי שאין אלו דם גמור היוצא צלול ואע"פ שדם האיברים האוכל ממנו כזית לוקה כנוכר בפ"י, הוא מפני שהדם צלול וקריו דם, אבל אלו, דם אסרה תורה ולא חוטין וקרומות. ובפירוש אמרו בגמ' בפגה"נ חוטין שבחלב אסורין ואין חייבים עליהם וסבר רבינו דאסורין הוא דרבנן כמו פי' רש"י ותוס' וכן דעת הרשב"א, ובמגיה למשל"מ פי"ג מהל' שגגות ה"ה מה שביאר בדברי המל"מ.

אבל הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכ"א"ס אומר שמא מה שאמרה הגמ' חלב אמר רחמנא ולא חוטין זה רק למיעוטי ממלקות אבל איסור דאורייתא איכא ומשו"ה כתבו התוס' והרא"ש, דחטיטה היו ודאי מדרבנן משני טעמים: חדא דחלב אמר רחמנא ולא חוטין א"כ אפילו חוטין הגלויין (עי' תוס' שם) ג"כ אסורין רק מדרבנן ואפילו אם נימא דחוטין מגולין אסורים מדאורייתא מ"מ החטיטה הוי מדרבנן מטעם תוך הכסלים.

התפ"י כותב דחוטין מעיקרא הם חלב גמור, תמוה הדבר, בהל"מ פ"ו מאכ"א שאמר ואין שום נפק"מ בין מגולין ומכוסים אין עליהם חיוב כרת ומלקות, אפילו לאל', הפוסקים שסוברים שחוטין אסורין מדאורייתא.

בשו"ע לא מבואר אם חוטין אסורין מדאורייתא או מדרבנן וכתבו סתם שחוטין אסורין ואין חייבין עליהם, לכאורה למאי נפק"מ אם החוטין אסורים משום חלב או משום דם? יש הבדל גדול, בחולין צ"ג ע"א אומרת הגמ' נפק"מ הני דמשום דמא אי מתתך להו ומלח להו שפיר דמי, הנך (של חלב) לית להו תקנתא.

חוטין

והראב"ן סי' רפ"א מברר יותר ברור ואומר: נפק"מ דחלב צריך להוציא כולו ולדם די בחתיכה ומליחה כמו שאמרה הגמ', ויש עוד נפק"מ בין חוטי חלב לחוטי דם אם איסורן משום דם מותר לצלותן אפילו בלי חתיכה ומליחה עיין בראש פגי"הנ ובחידושי הרשב"א חולין צ"ג ובשלטי הגבורים בשם הרשב"א ובבית יוסף סי' ס"ה שהביא את דעת הרמב"ם מהל' מאכ"א דצלי לא בעי חתיכה. והש"ג לומד דהרמב"ם מחלק בחוטי דם בין בישול שצריך לכתחילה להוציאן ודיעבד סגי בחתיכה ומליחה ובצלי אפילו לכתחילה סגי בחתיכה ומליחה אבל בשם דמשק אליעזר אומרים דהרמב"ם סובר דגם לצלי בעי חתיכה ומליחה דלא כהל"מ וגורס דברבי הרמב"ם וכן לצלי.

בשו"ע סי' ס"ה סעי"א פסק כשיטת הגאונים לצלי מותר בלא חתיכה, הגמ' חולין צ"ג שהבאנו: חמישה חוטין אית ביה בכפלא תלתא מימינא ותרתי משמאלא, תלתי מיפצלי לתרי תרי ותרי מיפצלי לתלתא תלתא. נפק"מ דאי שליף להו עד דחמימי מישתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו רש"י מפרש שבעוקץ היינו חוטי דכפלי פלוק"א עוקץ "הנקא" בעי לחטוטי בתרייהו עד שימצאו במספר זה. וראשי הפיצולין נדבקין תחת החוזה בראשי הצלעות...

הרא"ש בפגי"ה"נ כתב: דראשי הפיצולין מצוין בחצי הבהמה של הפנים וצריך ליוזרה לחטט אחריהם וכן כתוב בטור סי' ס"ד מכאן מבואר שהרא"ש והטור וגם התוס' צ"ג שכתב: וצריך ליוזרה אותם הקונים חלק של פנים לחטט אחריהם עד החוזה. שאסורין הוא משום חלב. והפרמ"ג סי' ס"ה במשבצות זהב אות ב' מביא בשם מהר"ן בהל' ניקור שהביא הפרישה דשיטת רש"י דאותן החוטין בחלק בפנים אסורים משום דם וסגי בחתיכה ומליחה. דעת הה"ר ברוך מייחליש על מקום של חמשה חוטי דכפלי וזה לשונו.

בגמרא חולין צ"ג: אמר רב יהודה חוטין שבעוקץ אסורין, חמשה חוטין אית ביה בכפלי, תלתא מימינא ותרי משמאלא. תלתא מפצלי לתרי תרי, תרי מפצלא לתלתא תלתא נפקא מינה דאי שליף להו בחמימותם משתלי ואם לאו בעי לחטוט בתרייהו עד שימצא במספר הזה. וראשן אחד מחובר בשדרה וראשי הפיצולין תחת החוזה. והנה רש"י ז"ל פ' על חוטי העוקץ היינו ה' חוטי דכפלי ועוקץ הוא מפרש "הנקא", וזה מבואר לפי שיטת רש"י דחוטי העוקץ הם חמישה דחוטי דכפלא והיינו הך.

הרמב"ם ז"ל כתב בהלכות מאכ"א פ"ו הי"א חמשה חוטין יש בכסלים שלשה מימין ושנים מן השמאל וכ' ואסורין משום דם ונראה לפירושו דעוקץ הוא הזנב הרי חלקן לשני דברים. א. דחוטי הכסלים אסורין משום חלב. ב. וחוטי העוקץ אסור משום דם.

במרדכי סי' תר"ס כתב בשם ראם: יש מפרשים עוקץ "הנקא" ואינם בקי באותם חוטין כי לא ידעתי חוטי חלב באותו מקום, לבד חוטי דכפלי הנמשכים עד תחת המתנים. ואני שמעתי ונראה לי עוקץ — זנב ונראה שהוא אסור משום דגדילים ויונקים מחלב הכליות ובעי לחטוטי בתרייהו עכ"ל. הרי שמפרש לא כרש"י ולא כהרמב"ם — כי הרמב"ם אומר שהם אסורים משום דם. ונראה ליישב דברי המרדכי דכוונת המרדכי. על חוטי העוקץ שמעל העוקץ והוא נראה שיונק מהחלב שנמצא עליו ורש"י והרמב"ם סוברים שחוטי העוקץ הם גידי דם והחוטים בתוך העוקץ ואין סתירה בין שיטת המרדכי ורש"י והרמב"ם

חוטין

הטור סי' ס"ה א' פוסק שחוטי העוקץ אסורין משום דם ובמעיי"ט מפרש דברי רש"י. וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה בראשי הצלעות כלומר בסמוך לצלעות ואין פירוש "ראשי" — שכאן תחילתן אלא בעדן. כלומר בסמוך להן לאורך הצלעות וכלפי שאותו הצד ששם מונחים הפיצולין הוא חר. משא"כ מצד השני שהוא עב משו"ה נקט בלשון "ראשי" הכוונה היא שהחוטין הם סמוך לצד החד שבצלעות. הפרישה סי"ח כתב חוטין שבעוקץ, וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה נמצאים בחצי של פנים, וכן משמע מדברי התוס'. וכתב מהר"ן בהלכות ניקור דף כ"ט ח"ל אבל במחילה מהם. לפרש"י שפי' עוקץ — הנקא — נ"ל שאינו מדבר בחצי הפנים אלא בחצי של האחור בחתיכה שקוראי קושליץ — סינטה — באותה חתיכה יש חמשה חוטין ואסורין משום חלב. ובדברי הפרישה נראה כונת רש"י שכתב חוטין שבעוקץ "סינטה" וגם לפי הפרישה שמפרש רש"י חמשה חוטי דכפלי הם חוטי העוקץ. זה לא עולה בקנה אחד, כי לפי פי' רש"י שאומר: וראשי הפיצולין תחת החזה ונמשכין עד השדרה כונתו עד הקושליץ הסינטה וזה אינו, כי הפיצולין מתחת החזה לא מגיעים לחקושליץ.

ולפי הניקור הירושלמי שאומר שהחמשה חוטי דכפלי נמצאים תחת הרפאלע הדבוק לשפונדר והם החמשה חוטי דכפלי — והם גידי חלב — הלא הם לא נשלפים לא בחמימי ולא בקירי. זה לא יכול להיות. לכן דעתי היא כי החמשה חוטי דכפלי הם מן הכסלים ושורשם מתחיל מהברטיל שבכסלים הנקרא (שין ברעטיל) ומשם נמשכים לשדרה לקושליץ הסינטה ואלו נשלפים בעודם חמים. ע"כ לשונו של הרב ברוך מייזליש.

ובספר ניקור "צינה לדוד" כתב: וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה הוא הכסל וב' החוטין מצלע י' וי"א הם אסורין משום דם וצלע הי"ב הוא אסור משום חלב. מכאן מתחיל חלב המתנים, לכן נכון הוא לנקר בכל צד ג' צלעות ולגיד על הצלע י"ב צריך לחטט אחריו. ותורת הניקור הירושלמי תמה עליו וכותב: ודבריו תמוהים מאד מה שדייק מלשון הב"י שכתב וראשו אחד, דהכוונה דיוקא ראש של חוט אחד וזה אינו, דתיבת אחד קאי על הראש היינו דיש לכל חוט שני ראשין אחד עולה למעלה תחת החזה ואחד מחובר לשדרה על זה קאמר הבית יוסף וראשו האחד מחובר לשדרה, וכונתו לכל חוט מהחמשה חוטין כמו שהבאתי לעיל בהדיא משלחן גבוה.

וברש"י שלפנינו הגירסא היא וראשו אחד וקאי על כל החמשה חוטין, כמו שכתב הרא"ש. שכתב: דהנהו חמשה: ראשו אחד מחובר לשדרה משמע בהדיא דקאי על כל החמשה חוטין דצריך ליטול שלשה חוטין שבין צלע לצלע בחלק הפנים ומביא את רבינו ירוחם נתיב ט"ו אות י"ד שכתב יש חוטין בין צלע לצלע בחצי הבהמה לפנים. ונהגו הנשים לחטט אחריהן ולנקר. וגם ברי"מ סי' ס"ד אות ו' בשם האו"ה האריך שכתב ונהגין בקצת מקומות שנוטלין הגידין הסמוכין תחת הג' צלעות עד השדרה שצריך לחטט אחריהם. ומסיים דצריך ליטול השלושה חוטין מצלע י"ב וי"א וי' עיי"ש.

חוטי דם

בגמ' חולין צ"ג ע"א: חמשה חוטין הוי, תרי משום דמא, דידיא ודלועא משום דמא (רש"י שביד ושבלחי). בטור יו"ד סי' ס"ה: יש חוטין שאסורים משום דם שבהם, כגון חוטין שביד ושבתתך ושבלחי ובלשון ובצואר ומליחה לא מהני בהו אם לא שיחתכם תחילה. בשו"ע ס"ה: יש חוטין שאסורים משום דם שבהם, כגון: חוטין שביד ושבתתך ושבלחי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן ובלשון ובצואר וחוטי הלב וחוטי העוקץ וחוטי הדקין (יד אברהם) שהם בתוך שומן הדקין ומליחה לא מהני בהו אם לא שיחתכם תחילה שהם בתוך שומן הדקין כמו בית עכביש מסובכין זה בזה. הג"ה. ונהגין להסיר ג"כ חוטי אורך אצל החזה מבפנים וכן נוטלין חוטין אחרי האזנים (ספרי הניקור, ואינו אלא חומרא בעלמא). להוציא החוטין שאסורים משום דם — זה מנהג חו"ל, החוטין שביד ושבתתך ושבלחי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן, בלשון ובצואר וחוטי הלב וחוטין העוקץ וחוטין הדקין שהם בתוך שומן הדקין, כמו בית עכביש מסובכין זה בזה.

קרומים של דם

בגמ' חולין צ"ג מבואר דשני קרומין האסורין משום דם הם דביעי ודמוקרא, וכן כתב הרמב"ם בפ"ז מה' מאכ"א הי"ג: קרום שעל המוח שבקדקד וקרום שעל הביצים, הכל אסורין משום דם, כתוב הטור סי' ס"ה שקרום שעל המוח צריך לחתכו ובשו"ע סי' ס"ה ס"א: קרום שא"ל המוח שבקדקד אסור משום דם, ומליחה לא מהני בהו, הרמ"א סימן ס"ח ס"ד כתב.... לכתחילה נהגין ליטול המוח קודם המליחה מתוך הגלגולת ולחתוך הגלגולת שתי וערב, שאז מחתך הקרום היטב, ויש מסירין הקרום. עכ"ל.

בטהרות אהרן סק"א כתב: שני קרומין יש למוח אחד שהמוח מונח בתוכו, ואחד נשאר דבוק בעצם הגלגולת, וזה הנשאר בעצם הגלגולת מעביר הקרום שתחת המוח הדבוק בעצם. ומנהג יפה בכמה קהלות שקוצצים את עצם הגלגולת, היינו כל הקדירה שהמוח מונח בתוכו ומשליכים, כי קשה להוציא משם את הקרום, ואין צריך לזה זירוז, כי אין בו חסרון כיס. וכן כתוב בצינל"ד סי' א' סק"ב ובעקרת הבית סי' ג' בעמודי זהב סי' ב'.

קרום שעל הביצים אסור משום דם, חולין צ"ג ע"א הני כביעי דגדיא, וכתב הרמב"ם בפ"ז מהל' מאכ"א הי"ד, "ביצי גדי או טלה שלא השלים ל' יום מותר לבשלם בלי קליפה". ויש מסירין הקרום. והדרכ"ת כתב בשם יד יהודה כעת אנו נוהגין ליטול המוח ולהסיר הקרום מכל וכל, ובדיעבד אם חתכו שתי או ערב סגי ואפילו לא הסיר קרום המוח לפני המליחה ואפילו בשלו כך.

בתפארת יעקב על חולין צ"ג א. אומר: תלתא משום תרבא דאף דגבי קרומין לא אמרה הגמ' דנפקא מיניה בחתיכה ומליחה, שסמך על מה שאמרה הג' לעיל גבי חוטין דנפק"מ לענין חתיכה ומליחה. דאל"כ מאי נפק"מ אם הקרומים אסורים משום דם או משום חלב. ולפי זה יוצא אם התך הקרומים שהם משום דם ומלחו מותר כמו בחוטין. וכן מפורש בשאלתות פ' אחרי מות, אחרי שהביא: שקרומים אסורים משום דם ומשום חלב וסיים שם והנ' כדאמרן דדמא אי מחתך וכו' וכן כתב ביש"ש פג"ה סי' ט'.

הקרומים

בספר גבעת פנחס, הובא: הנוקר את הבשר מתחיל בראש חותכו ומעביר הקרום שעליו. ואח"כ הקרום הדבוק בעצם הגולגולת. בספר בית יצחק: שני קרומים יש למוח אחד שהמוח מונח בתוכו ואחד דבוק בעצם הגולגולת וצריך להסירם קודם שימלחנו ואח"כ מעביר הקרום הדבוק בעצם הגולגולת מנהג יפה יש כמה קהילות שקוצצין את עצם הגולגולת, כל הקדירה שהמוח מונח בתוכו ומשליכין, כי קשה להוציא משם את הקרום.

וקרום שעל המוח שבקדקד וקרום שעל הביצים לא מהני בהו מליחה אם לא חתכם תחילה, ואח"כ מלחם, הני מילי לבשלם בקדירה, אבל לצלי לא צריכים לחתוך ולא למלוח משום דנורא מישאב שאיב, ויש שאומר דדוקא שהחוטין הן מול האש אבל החוטין המובלעים בתוך הבשר אין האש מוציא את הדם אלא אם חתכן, ואם לא הוציאן ובשלם בלי לחתוך צריך ששים כנגד כל החוטין. הרשב"א ובצלי סגי הקליפה. הגהות אשרי: מה שכתוב דאם בשלו בלא... מותר בדיעבד יעו"ש ש"ך לעיל סי' כ"ב סק"ח ושפ"ד כאן סק"ה ומ"ז סק"א ועיין בספר עטרת שלמה בחידושו לס' זה מ"ש בזה במנח"י ט"ז סק"ג השיג ע"ז דכיון דקיי"ל דאמרינן חוינ"ג, בשאר איסורים צריך ששים נגד כל החתיכה שלא נקרו מדם. ובתב"ש סי' כ"ב סק"ז, ובשאל יוסף כתב: שהי' עובדא כוז לפניו והורה כדברי המנח"י להחמיר אבל במקום הפ"מ הסומך להקל לא הפסיד בפ"ז סק"ג שכותב: דוקא אם בשלו אחרי צלי מלא קליפה או אמרינן דאינו צריך ששים נגד הקליפה כיוון בצלי הוי הקליפה חומרא בעלמא והגהות מהרש"ק על הפרמ"ג שכתב דהעיקר לדינא לא אמרינן בחוטין שבצואר חני"ג וסגי בששים בכל הקדירה נגד החוטין, עי"ש.

קרום שעל הביצים אסור משום דם, בגמ' צ"ג ע"ב אמר מר בר"א הני ביעי דגדיא עד תלתין יומא שריין בלא קליפה, מכאן ואילך אי אורען אסורין, ואי לא אורען שריין, מנא ידעין. אי אית ביהו שורייקי סומקי אסירין לית בהו שורייקי סומקי שריין, ופירש"י שריין בלא קליפת הקרום, דאכתי לא נפיש דמיה ליבלע באיברים, גדיא, לאו דוקא אורען, יש בהן זרע אסורין דבידוע שיש דם, וכן פסק הרמב"ם בפ"ז מהל' מאכ"א הי"ד: ח"ל: ביצי גדי או טלה שלא השלים ל' יום מותר לבשלן בלא קליפה, לאחר שלושים יום אם נראה בהן חוטין דקין אדומים בידוע שהולך בהן הדם, ולא יבשל עד שיקלוף או עד שיחתך וימלח כמו שביארנו, ואם עדיין לא נראה בהן חוטין אדומים מותרין, והל"מ כתב:

ופירש"י גדיא, לאו דוקא וכ"כ רבינו, גדיא או טלה ואינו יודע אם הזכירו בגמ' גדי למעט בהמה גסה דאפילו תוך שלושים יהיו אסורין, ומתבאר מדברי רבינו שביצי גדי או טלה אפילו נראה בהם חוטין אדומים תוך שלושים יום מותרין וכ"כ הרשב"א, ח"ל: שאין אדם זה אלא שומן ופשוט.

ובדברי חמודות פניה"ז ס"ו אות מ"ג מביא את הל"מ וכתב מלשון הטור שכתב סתם ביצי זכר בקודם ל' מותרין אפילו יש בהן חוטין אדומים משמע דקאי גם על בהמה גסה וכן הוא בשו"ע והוא משום שהבין הטור בדברי רש"י מה שכתוב גדי לאו דדוקא לרבות כל הבהמות, אפילו בהמה גסה.

ובשפ"ד סי' ס"ה סק"ט הביא שם דברי הכנה"ג שביצי שור אפילו בתוך ל' אסורין וצריך לנקר הקרום שעליהם וכתב לפי המנהג שכתב הרמ"א אף גבי גדי וטלה נוהגין לנקר בתוך שלושים וסיים ובדיעבד אין לאסור. בטהרות אהרן סי' כ"ז כתב שנוהגין ליטול שני קרומין מהביצים וכן כתבו יתר טפרי הניקור.

בירור הלכות גידי דם

אמר רב יהודה אמר שמואל חוטין שביד אסורין, רש"י: חוטין שביד שאנו נוטלין מן הכתף. אמר רב ספרא, משה! — (רש"י תלמיד חכם) מי אמר רחמנא לא תוכל בישראל? אמר רבא, משה! מי אמר רחמנא אכול דמא, חתכיה ומלחיה אפילו לקדרה נמי שפיר דמי, אמר אבבי ואיתימא רב יהודה חמשה חוטי הוו, תלתא משום תרבא ותרין משום דמא. דטחלי ודכפלי ודכוליא משום תרבא, דידיא ודלועא משום דמא. (רש"י דלועא שבלחי וחוטין דקין הוא...) למאי נפקא מינה, הנה' דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי, הנך (משום חלב) לית להו תקנתא-חולין צ"ג. אמר רב חוטין שבלחי אסורים וכל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו מתנה — (רש"י חוטין שבלחי אסורין משום דם) ובגמרא מסיים, ולא היא, אי בטויא — (בצלי) מירב דייבי (הדם זב מעצמו) ואי לקדרה — לבישול — אי דמיחתך להו ומלח להו מירב דייבי (חולין קל"ג) רבינו ניסים על הרי"ף... דם האברים שלא פירש אפילו מדרבנן שרי. וכ"ת ה"מ היכא דלית בה חוטין דמיקרי דם האברים, אבל בשיש בו חוטין לאו דם האברים הוא, דהוי הוא ככנוס בכלי! ליתא, אם איתא דבשר שיש בו חוטין צריך הכשר יותר, היכי אמרינן גבי חוטין שבלחי, ולא היא, אי בטויא מירב דייב הוי לן לפרושי. אלא ודאי מדקאמרינן סתמא, ש"מ דבשר שיש בו חוטין דינו כשאר בשר — ...פסקן של דברים! שאם לא שחט את הורידין כל החוטין שבגוף צריכין חתיכה אפילו לצלי, מיהו לקדרה אפילו חתך את הורידין חוטי דידיא, ודלועא צריכין חתיכה שאין דם שבחוטין אלו, יוצא ע"י מלח אלא בחתיכה. והראב"ד כתב: שכל החוטין שצריכין חתיכה הרוצה לצאת ידי חתיכתן. לא יסמוך על חתיכת הבשר לבד; לפעמים החוטין סמוכין לעצם ונדבקין בו ואינם נחתכין לכן מן הראוי לחתוך הבשר יחד עם העצם או בודאי יחתוך החוטין והדם שבחוטין יצא. מה שאמרינן: דידיא ודלועא משום דמא ה"ה לחוטין שבגוף העוף כי בגוף העוף דינו כיד הבהמה וכן עצם לחי העוף והחוטין שבכתף כמו ידא הם, וצריך לחתכם או ליטלם וכן החוטין שתחת הלשון בכלל דלועא הם, וצריך לחתכם או ליטלם.

לשון ריא"ז

ויטול חוטין שתחת הידים כולם והחוטין בראש תחת הלשון ושבצואר שהן משום דם וכל אלו, אסורין משום חלב וכל דם לא תאכלו. ולא נתפרשו אלו מדברי חכמי התלמוד, "שלטי הגבורים".

הראש:

א"ר יהודה אמר שמואל חוטין שביד אסורין ואין להם היתר במליחה כמו לשאר בשר כי המלח אינו מפליט דם הכנוס בחוטין אם לא חתכו, ודם הכנוס בחוטין אינו כדם הנבלע באיברים כי הוא כנוס בחוטין ואם צלאו בלא חתיכה, החוטין אסורין והבשר מותר, ואפילו קליפה לא בעי, ואם חתכיה ומלחיה אפילו לקדרה נמי שפיר דמי חוטין של יד, לצלי לא בעי, לא חתיכה ולא מליחה — החוטין דידיא ודלועא משום דמא, וחוטין שבלשון הם בכלל הלחיים במתנת כהונה למאי נפקא מינה, דמשום דמא אי מחתך ומלח שפיר דמי.

חוטין

דברי המודות:

דידא ודלועא: לשון הטור ריש סי' ס"ה חוטין שביד ושבתתך בסוף הס' בסדר הניקור לבעל העיטור שצריך לנקר חוטין מהכתף וחוטין אחרים מהיד. כתב הרשב"א בשם הראב"ד דחוטין שבתתך בכלל ידא הם, ועוד כתב הרשב"א והר"ן בשם הראב"ד גף העוף כיד הבהמה לכן צריך לחתוך עצם האגפים ולמולחם וכן עצם הלחיים בעוף. בפרק השוחט גבי צולחו כולו כאחד כתב הר"ן דיש מי שאומר שלא נאמרו חתיכות שני חוטין אלו דידא ודלועא אלא בבהמה אבל בעוף אין צריך שחוטי העוף רכין הן ודמן יוצא ע"י מליחה. ורמ"א כתב שהמנהג שאין נוטלין מן העוף שום חוטין רק חוטי הצואר אבל לא מן הגף ולא מן הלחיים וכתב א"י בשם הא"י דברי עבד אם הוטר רק הראש מן העוף סגי והמרדכי כתב על החוטין הנמצאים ברגלי הבהמה ובירכי העוף. כשחם מלאים דם, טוב ליוזר ולהשליך אותם גידין, ואותם שנמצאים בירכי העוף שרגילים תמיד להיות אדומים ואין רגילים להסירם מתוך המנהג נראה שמוותרים אפשר לומר שאינם דם אלא גידים אדומים.

בא"ה הביא דברי ר"י וכתב שם כלל כי דמנהג הנשים לחתוך בארכובה ירכי העופות קודם מליחה בגלל החוטין האדומים ואם לא נחתכו ונתבשלו כך אין לאסור כי לא הוזכרו בגמרא, וכן כתב הרשב"א דכל חוטין חוץ מידא ודלועא לא צריך חיתוך, במליחה לבד סגי להו, כשאר בשר, כי דמו תצא היטב דרך הורדין חוץ דידא ודלועא שאין נגרדין דרך הורדין כלל.

וחוטין שבלשון הם בכלל דלועא. וכ"כ הרשב"א והר"ן בשם הראב"ד וכ"כ בעל העיטור בסדר ניקור מחתך בסכין תחת שורש הלשון ומוציא ממנו חוט של דם ובהגהות אשר"י כתב: חוט שתחת הלשון ובצואר אסורים משום דם וכתב שלא נתפרשו מדברי הגמרא. הרמב"ם כתב: יש בגוף הבהמה חוטין וקרומים שהם אסורין, מהם, משום חלב ומהם, משום דם. וכל חוט או קרום שאסור משום כל דם לא תאכלו צריך לנטלו ואחר כך ימלח הבשר ויבשל. ואם חתכו ומלחו אינו צריך לנטלו וכן לצלי (הלכות מאכלות אסורות פ"ז ה"י).

...חוטי הלב וחוטי היד וחוטי העוקץ וחוטי הלחי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן וכן החוטין הדקין שהן בתוך חלב הדקין כמו בית עכביש מסובכים זה בזה. וקרום שעל המוח שבקדקד וקרום שעל הבעים הכל אסורין משום דם (שם פ"ז ה' י"ג). הרמב"ם אמר כאן כל חוט או קרום שאסור משום כל דם לא תאכלו צריך לנטלו אבל המגיד משנה לא אמר צריך לנטלו אלא — והחוטין הצריכים חתיכה ומליחה הן אותן שהזכיר למטה חוטי הלב, וחוטי היד, ושאר החוטין הרי הן כבשר ואינן צריכין חתיכה ומליחה. שם גם הרמב"ם אומר ואם חתכו ומלחו אינו צריך לנטלו אבל כל חוט או קרום שאסור משום חלב בין לצלי בין לבישול צריך לנטלו מן הבהמה. לשון הרמב"ם, בהגהות מיימוניות מביא שם. כתב בה"ג הני ורידין קטנים שבכתא אפילו חתכה ומלחה אסור עד שיוציאן וכן דעת רבינו המחבר בסמוך, ובספר התרומה ובס"ה כתבו שיש ליישב דבריו שמפני שהן דקין מאד אין הדם יוצא מהן אף בחתיכה ומליחה.

חוטין

הטור:

יש חוטין שאסורים משום דם כגון חוטין שביד ושבתקף ובלשון ובצואר ומליחה לא מהני בהו אם לא שיחתכם תחלה ואח"כ ימלחם ואז מותרים אפילו לבשלם בקדרה וי"א דאפילו לצלי אסורין בלא חתיכה ואפילו אם מלחן וצלאן אסורין דכל זמן שלא חתכם אין האור שואב הדם – ואם חתכן מותר לצלותן אפילו בלא מליחה, והגאונים כתבו שמוותרין לצלותן אפילו בלא חתיכה ומליחה וכן היא מסקנת הרא"ש ז"ל, לשון הטור.

הבית יוסף הביא את הגמרא (חולין צ"ג) אמר ר' אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חוטין שביד אסורין ופירש"י חוטין שביד שאנו נוטלין מן הכסף ובדף קל"ג אמרינן דחוטין שבלחי אסורים ופירש"י משום דם. ובדף צ"ג אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשא חוטי הוו. תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דטחלי ודכפלי ודכולייטא משום תרבא; דידא ודלעה משום דמא. למאי נפקא מינה? הני דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי, הנך, – משום תרבא – לית להו תקנתא, ורש"י ומפרש דידא, שביד למעלה פירש רש"י שביד שאנו נוטלין מן הכתף – והמחבר מביא שני דברים לחוד – חוטין שביד ושבתקף חד ביד, וחד בכתף, ובסדר הניקור לבעל העיטור הביא כמו הטור, שצריך לנקר חוטין מהכתף וחוטין אחרים מן היד. והרא"ש מביא בשם הראב"ד כמו רש"י דחוטין שבכתף בכלל ידא הם וכתוב בסה"ת: צריך לנקר חוטין שבזרוע שבכתף לפנים – ומה שכתב הטור בלשון יש חוט של דם, אומר הבית יוסף לא מצאתי בגמרא אלא הרשב"א והר"ן כתבו בשם הראב"ד דחוטין שבלשון בכלל דלועא הן וצריך לחתכן או ליטלן והנה בסדר הניקור לבעל העיטור שהובא בטור כלשונו בס"ה הנוקר את הבשר מתחיל בראש. מוציא המוח ומעביר הקרום שעליו ואח"כ מעביר הקרום דתחת המוח הדבוק בעצם. ונוטל הלחיים ומחתך בסכין מצד הלשון ומוציא גיד אחד ומחתך מצד ב' ומוציא ביד, אחד, ומחתך בסכין תחת שורש הלשון ומוציא ממנו חוט של דם ויורד לגגרת למקום השחיטה ומוציא משם שני גידין סמוך לבשר מצד זה ושני גידין הסמוכים לבשר מצד השני. וחותר את החזות לשנים מאותו בשר ארום הסמוך לחזה מוציא חוט של דם, אוחו מקצת החזה עד קצתו ואותו הדבר מהחזה השני ומחלק בסכין בין הכתף לגוף מתחיל מראש הכתף חותר באמצע ומוציא גיד עבה מחתך עד הזרוע ועד היד פירוש. עד סוף הזרוע עד שימשוך כל הגיד מהתחלת הכתף הסמוך לשררה עד סוף היד וצריך לשקוע הסכין יפה עד שיעקור אותו גיד והחוטין הנמשכין ממנו מעיקרו ומוציא מצד כתף מלמעלה חוט אחד וכן לכתף השני ומוציא משם גיד א' שהוא סמוך לעצם היד עד סיומו של הגיד החזה אלו דברי סדר הניקור של בעל העיטור.

הבית יוסף מביא את הרא"ש: וזה לשונו: וכתב הרא"ש חוטין שביד אסורין ואין להם היתר במליחה כשאר בשר כי המלח אינו מפליט דם הכנוס בחוטין אם לא חתכן, ודם הכנוס בחוטין אינו כדם הנבלע באיברים כי הוא כנוס בחוטין ואם צלאו בלא חתיכה החוטין אסורים והבשר מותר אפילו קליפה לא צריך. ובתשובות הגאונים. וכן סבר ר' עמרם. לצלי לא בעי לא חתיכה ולא מליחה וכן דעת הר"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהמ"א. וכתב הרב המגיד שכן דעת הרבה מפרשים. והרשב"א בס"י ס"ז סובר שלצלי צריכין חתיכת החוטין ולא מליחה. הפרישה מביא את מהר"ן חביב שכתב: דלהכי הכניס רבינו (בעל העיטור) דין חוטין אלו ודין ביצי זכר שאסורין משום דם בתוך דיני חלב משום שתלוין בניקור.

חוטין

ועוד בשיטת הגמרא הכללו ביחד החוטין האסורין משום חלב ומשום דם: דאמר ר' יהודה חמשה חוטין הוה שלשה משום תרבא ושנים משום דם הכוונה בזה כמו חוטי חלב צריכים להוציאם גם כן חוטי דם דינם להוציאם.

והדרכי משה מביא את הר"ן בפ' השוחט ובפ' ג"ה שאומר: דאף אם נשחטו הוורדין צריך להסיר כל החוטין אלו וכ"ה במ"מ פ"ו וא"ו האורך מהחזה בפנים לצד הצלעות יש גיד היוורד מן הצד הלחיים לכתף ולמטה במקום שמתחברים הצלעות לחזה ולכן צריך ג"כ להסירו וכ"ה לקמן בסדר הניקור עוד מצאתי בסדר הניקור שצריך להסיר החוטין אחורי האוזנים שהם מלאים דם וסיים שם וחוטין שבכתף בכלל זידיא הם וחוטים של לשון בכלל דלועה הם.

המחבר ביורה דעה ס' ס"ה.

יש חוטין שאסורים משום דם — חוטין שביד ושבכתף ושבלחי התחתון משני הצדדים — בלשון ובצואר — וחוטי חלב — לפי דעת הראב"ד והרשב"א סובר שאינן אסורין אלא אותן שנזכרים בגמרא — וחוטי העוקץ וחוטי הדקין שהם נמצאין בשומן כמו בית עכביש מסובכים זה בזה הרמ"א: ונהגין להסיר ג"כ ג' חוטי אורך אצל החזה מבפנים וכן נוטלין חוטי אחורי האזנים. הרמ"א בשם סדר הניקור וכתב ואינו אלא חומרא בעלמא. הי"ד אברהם" אומר יש חוטין אסורין משום דם שבהם כגון חוטין שביד וחוטין הדקין שהם בתוך שומן הדקין. ומליחה לא מהני כהו אם לא שיחתכם תחילה. הזכיר כאן חוטי הדקין לומר שאסורין משום דם אבל לא כיון על זה שכתוב אם לא שיחתכם — כי בחוטי הדקין לא מהני חתיכה אלא ניקור כמ"ש הרשב"א והט"ו סוף סימן ע"ה והרא"ם כתב בס' יראים. בשם רב יהודה גאון מזה אפשר ללמוד שהיד אברהם" רוצה לומר שחוטי דם לא צריכים ניקור כלומר להוציאן אלא מספיק חתיכה.

וחוטי העוקץ אומר הגר"א שבעוקץ אסורין ומפרש הטעם משום דם.

הפרי מגדים שואל: ודע דבש"ע יש קושיא, כאן כתב חוטין שבעוקץ משום דם והוא פי' הר"ם. וליעל סימן ס"ד חשיב ליה — העוקץ — בהדי חוטי חלב ואיך יועיל חתיכה ומליחה? וכבר הוקשה לחש"ג והפרישה וכה"ג הטור שכתב כן וכה"ג בסימן ס"ד אות נ"ג והפרישה תירץ וגם בהגהות הטור אות י"ז שבסימן ס"ה תפס לשון הר"ם ולא נקוט לה אלא משום אינן חוטין והנה המחבר לא יתישב זה. דכאן תפס בפשיטות דחוטי עוקץ משום דם ומהני חתיכה ומליחה ובס' ס"ד סי"ג קחשיב בחוטי חלב? אלא כדאי מה שרש"י אומר דחוטי עוקץ אסורים משום חלב אלו הנמצאים בחלק אחוריים. והחוטי עוקץ האסורים משום דם נמצאים בצד הפנים לכן כתב רש"י פעם איסורן משום חלב, ופעם משום דם. וא"כ הטור שכתב חלק הפנים הוא משום חלב כ"ש חלק האחוריים. כנראה המחבר מספקא ליה אי כרש"י שאסורין היא משום דם או כהר"מ משום חלב לכן בסימן ס"ד חשיב בין איסור חלב, וכאן לאיסור דם ומ"ש דחתיכה מהני לא לכל, לכולם חוץ מחוטי העוקץ.

חוטין

בספר ניקור הירושלמי מביא את השו"ע סי' ס"ה שכתב שצריך לחתוך חוטין שביד ושבתף והביא הבית יוסף שאמר מלשון רש"י משמע דחוטין שביד היינו חוטין שבכתף (חולין צ"ג אומר רש"י חוטין שביד שאנו נוטלין מן הכתף) אבל מהטור משמע שהן תרי סוגי חוטין אחד ביד, והשני בכתף כמו שכתב בסדר הניקור לבעה"ט שצריך לנקר חוטין מהכתף וחוטין אחרים מהיד.

וכתב בש"ג דאין לתמוה על הקצבים שלנו שאינם נוטלין אלא חוטין שבכתף ולא שביד כלל, כיון דחוטי היד נמשכין ומתפשטין מן היד לזרוע וכיון שחותרין היד מהזרוע יוצא כל הדם של חוטי היד והוא בשו"ת "אהל יוסף" חלק יו"ד סי' ט"ז והניקור של חוטי הכתף. בבהמה גסה הוא משום שהחוטין גסין ועבים הן והדם נקרב בתוכם — אבל גדיים נטלאים שחוטי הכתף שלהם דקים הם נוהגין לחתוך בסכין תחת הזרוע ולא להוציאן כיון שדקין הם לא נחוץ לנטלן אלא לחתוך בלבד וטוב לחתוך חוץ בין הפרק גם מעוד צד כדי שהדם יצא משני צדדים. אמנם באורחות חיים — ובב"י סי' ס"ה הובא שלא מספיק בחתיכת אבר מהשני — זה רק בבהמה גסה שהחוטין עבים — אבל בדקה סגי בחתיכת היד מהזרוע, כמו שכתוב בשו"ע בסי' ס"ה ס"ב דיהתוך הבשר והעצם לשנים וכך כתב, חוטי היד כשחותרין היד מן הזרוע שוב לא נחוץ לחתוך לא הבשר ולא העצם.

הגמרא אומרת: דידיא ודלועה, משום דמא (חולין צ"ג) ופי' רש"י ודלועה שבלחי ובשולחן גבוה סק"ב כתב: ושבלחי התחתון ודייק מה שכתוב בפ' הזרוע והלחיים דף קל"ג, אר' ה' אמר רב חוטין שבלחי אסורין וכל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו ממנה — וממה שאמר וכל כהן שאינו יודע לטלן אין נותנין לו ממנה, משמע שהוא בלחי התחתון שהוא מתנת כהונה ולא מלחי העליון.

בקונטרס הסמ"ע שהובא בדרכ"ת סי' ס"ח שהעולם נכשלין שאינם נוהרים בניקור הלחיים, והביא בשם "הזובח שמואל" דבהרבה מקומות אין נוהרין ליטול הגידים של הלחיים והנח להם לישראל.

ובטהרות אהרון סק"ב כתב דצריך ליטלן ואין להקל בזה, ואין חילוק בין בהמה גסה לדקה, דלא כיש אומרים דוקא בהמה דקה כשמבשלין או צולין הראש כשהוא שלם או צריך לחתוך או ליטול הגידין אבל בבהמה גסה כיון דמתנת הראש לנתחין ממילא נחתכין הגידין סגי בהכי ואין לסמוך ע"ז לכתחילה דאף בבהמה גסה כשחותך הראש לחתיכות יש לחוש שמא לא חתך החוט רק סמוך לו והחוט נשאר שלם וסיים הרוצה לצאת ידי חובתו יחתכנו יפה או ינטלם בדקה ובגסה.

הרא"ש בפ' גיה"נ סי' ח' כתב דחוטין שבלשון הן בכלל דלועה כי הלשון בכלל הלחינו שבמתנות כהונה, וזהו דעת הרשב"א והר"ן בשם הראב"ד שהלשון בכלל הלחיים הן וצריך לחתכן או לנטלן והרמב"ם בפ"ו מהלכות מאכ"א לא הזכיר כלל חוטי הלשון.

בשו"ת מים רבים חלק יו"ד סי' ד' מביא שמנהג מקום עיר אחת שלא היו חותרין החוטין שבלשון והביא שם מדברי הכנה"ג בהגהות ב"י אות ה' שכתב וכמדומה שבעיר קושטאנטינה אינם מוצאין חוטי הלשון ואיני יודע למה? בספר הזכרונות מצאתי שהתרעמו על מנהג זה ומסיים שם שצריכים להוציא חוטי הלשון — או עכ"פ לחתוך אותן ואסור לבשלן בלי חתיכה ומליחה.

בשו"ת נחלת שבעה סי' מ"א ובסי' מ"ד מבאר את דיני חוטי הלשון וכתב שב"ק פיורדא אין מוכרין את הלשון בלתי מהותך להתיבות כמו שמבואר (בחולין דף קל"ג) דאי מחתך ומלח להו מידב דייב, ושמוכרים הלשון שלם בודאי מוציאין החוטין וכותב במשקום שיש מנהג שלא לנקר צריך לבטל המנהג. בטהרת אהרון בסי' כ' כתב בשני צידי הלשון נמצא חוטי דם, ובעה"ט אומר גם כן על החוטי הלשון שצריכין להוציא אלא שהוא מזכיר שיש צד אחד.

חוטי הצואר: בסדר הניקור לבעה"ט המובא בב"י בסי' ס"ה כתב: מחתך בסכין מצד הלשון ומוציא גיד אחד ומחתך מצד השני ומוציא אחד ומחתך בסכין תחת השורש הלשון ומוציא ממנו חוט של דם ויורד משם לגגרת למקום שחיטה ומוציא משם שני גידין מצד זה סמוך לבשר ושני גידין מצד זה סמוך לבשר ואח"כ חותך את החוית לשני צדדים מאותו בשר אדום הסמוך לחוזה ומוציא חוט של דם שאוחז מקצה החוזה עד קצהו וכן מן החוזה השני. הדרישה אמור לעיל בריש סימן זה, הביא הבי"י דברי הרוקח ז"ל וצריך להסיר חוטיין שבצואר ובגרון הבהמה, והם מזוקי שמלאים דם ובעוף שני גידין משני צידי הצואר אחד מימין ואחד משמאל ויוציא חוט שבאמצע הצואר מלא דם. ולפי דברי הרוקח משמע שאין בכלל צד אלא חוט אחד ורבינו כתב שני חוטיין מכל צד. ויש לתמוה על רבינו שלא הזכיר חוט שבאמצע הצואר מלא דם שכתב הרוקח, ורוצה לתרץ דמה שכתב הרוקח דשני גידין מכל צד זהו דוקא בעוף, אבל בבהמה נכלל הכל שכתוב מזוקי מלאים דם ורבינו מיירי בבהמה. כתב הרשב"א בשם רב האי גאון וכן כתב בעל העיטור בשם ר' יהודה שגורו שלא לבשל כנתא (מנוסע) בקדרה מפני שהוא מלא חוטיין קטנים ועכשיו נהגו בו היתר בחתיכה ומליחה. חוטי הדקין: כתב המגיד משנה שאיסור חוטי הדקין הוא הוראת הגאונים מפני רבוי חוטיין דקין שיש בהם דם ועכשיו נהגו היתר.

חוטי הצואר: החוטין שבצואר אסורין משום דם שו"ע סי' ס"ה - ובש"ג כתב שם ס' ס"ה סק"ד. לפי הבית יוסף נראה שהן שני סוגי חוטיין, לצלי אין צריכין לחתוך חוטי הצואר - השו"ע כתב בפירושו דלצלי אין צריך חתיכה - בוודיין, כתב הבי"י בסי' כ"ב, דבעוף צריך לחתוך הוורדיין ואם לא עשה כן לא יצלנו שלם, ואם צלאו שלם ישליך הוורדיין ויחתוך סביביו כדי נטילה, מזה משמע חוטיין לחוד - וורדיין לחוד. וכן כתב הכנה"ג בסי' ס"ה בהגהות בית יוסף א"ו. בשם הפרישה, שיש לחלק בין וורדיין לחוטיין שהחוטיין דקין הן ואש שאיב כל הדם שבתוכן - והוורדיין עבים הם ואין האור יכול להוציא כל הדם שבתוכן ומסיים שם בבהמה גסה הוורדיין עבין הן והדם, נקרא בתוכן לכן נהגו להסירם אחרי השחיטה ובבהמה דקה כשחותכין הראש מן הצואר יוצא כל הדם מכיון שדקין הן אין הדם נקרא וכתב בסק"ה: לא נהגו במקומינו ליטול שום חוט מהצואר כי ע"י חתיכת הראש ממילא יוצא הדם. בדרכ"ת סי' ס"ה בסק"ז כתב ובספ"נ כתוב שהמנהג לנקר החוטיין שבצואר אפילו אם חתך הראש. הרמב"ם בפ"י מהלכות מאכ"א הלכה י"ג הוסיף חוטי הלב וחוטי הדקין אסורין משום דם הה"מ כתב דמה שכתב הרמב"ם החוטיין שלא נזכרו בגמרא, הוא מפני שסובר דלאו דוקא הני שהזכרו בגמרא אלא אפילו הני דסמיכי לבית השחיטה צריכים חתיכה ומליחה הראב"ד סובר שהחוטיין שלא נזכרו בגמרא דינם כמו חוטי דידא דלועה ומה שהגמרא לא מפרש את זה? כי הגמרא מיירי דחתך הוורדיין, ורבותא קמ"ל אפילו דידא דלועה דסמיכי לוורדיין יכולים לחשוב שהדם של חוטי דידא דלועה יוצא דרך הוורדיין לכן אמר בגמרא דלא סגי בחתיכת הוורדיין אלא דצריכין חתיכה ומליחה.

והרשבא והר"ן סוברים אחרת דבלא חתיכתן כל החוטין אסורין וצריכין חתיכה ומליחה ובגמרא שנאמר על ידיא ודלועה מדובר שחתך הורידין, שאר חוטין סגי בחתיכת הורידין חוץ מדידא ודלועה.

בשאר חוטין שנמצא בהן דם לאחר חתיכת הורידין אומר הרשב"א דשמיא שומן בעלמא הוא אבל דיידא ודלועה צריך חתיכה ומליחה ואין דמם יוצא בחתיכת הורידין וכ"כ הבי"י שכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ז מה' מאכלות אסורות שכל שאר חוטין חוץ מאותם שהזכיר הרמב"ם הרי הם כבשר ואין צריכין חתיכה.

הבאתי לעיל סדר הניקור שצריך ליטול החוטין שאחורי האזנים, הרמ"א מביא סדר הניקור שצריך ליטול החוטין מאחורי האזנים ומסיים דאינו אלא חומרא בעלמא. הטורי זהב אומר: לפי שהם מלאים דם, ומביא את הבי"י שכתב שאר חוטין אע"פ שנראה בהם דם אין צריכין לחתכן דשומנא בעלמא הם כ"כ הר"ן משום הכי מסיק הרמ"א דאינו אלא חומרא בעלמא.

בסדר הניקור של בעה"ט כתב ונטול הלב ומחתך, האזנים ומשליכן. וקרעו ומוציא דמו הבי"י תמה ואומר שלא נזכר זה לא בגמרא ולא בפוסקים. זולת הרוקח שכתב חותך עוקץ הלב ואזני הלב שבהם חוטים מלאים דם ברמ"א בסי' ע"ב ס"ב כתב ונוהגין לכתחילה לחתוך ערלת הלב ולחתוך גידין שבפנים ואינו אלא חומרא וזהירות בעלמא.

הש"ך אומר: זברקנ"ט פרשת לך לך כתוב: ובעבור כי הברית היא דוגמת הלב לכך חותכין גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כוחות הטומאה ומלתם את ערלת לבבכם. ובפרמ"ג שם ע"ב א' ג' מיני דמים יש ללב א) המובלע בבשרו וא' דם הכנוס בתוך לבו והוא בכרת, ודם הנמשך אילו בשעת השחיטה, מעלמא בל"ת עיין שם.

בדרכ"ת ס"ק כ"ד כתב דלפי הטעם, בחיתוך ערלת הלב שלא יתעכב פליטת הדם הוא הקפדה לכתחילה רק קודם מליחה אבל לאחר המליחה אם לא חתכו שוב אין תועלת בחיתוך ערלתו. וכתב לפי סברת האו"ה צריך לחתוך ערלת הלב עד שיגיע לבית חללו, וכן מבואר במהרש"ל בהגהותיו לאו"ה שכתב שצריך לחתוך ערלת הלב כדי שיהא פתוח מכל צד.

בשו"ע בסי' ע"ב ס' ד' הריאה אינה צריכה חיתוך אבל נהגו לקרעה ולפתוח קונקנות הגדולים שלה ומנהג יפה הוא.

בשו"ע בסי' ס"ח ס"ב כתב: הרוצה לצאת ידי חתיכת חוטין אלו לא יסמוך על חתיכת הבשר אלא יחתוך הבשר והעצם לשנים הרמ"א וחוטי הצואר לא מהני בהו אם חתכם רק שיחתוך המפרקת לשנים (הגר"א שפעמים הם סמוכין לעצם ואינן נחתכין בחתיכת הבשר לבדו).

וכתב ע"ז הש"ג ס"ק י"ב דהאי דלא מהני חתיכת הבשר. לאורך העצם, אבל כשחותך הבשר לרוחב העצם סמוך לעצם ממש שוב אין צריך שיחתוך גם העצם.

וכן כתב הר"ן בשם הראב"ד דכל החוטין שצריכין חתיכה לא יסמוך על חתיכת בשר לבד, כי לפעמים החוטין סמוכין אל העצם הרבה ודבקים בו ואחר חתיכת הבשר, החוטין קיימין וטוב לחתוך הבשר והעצם לשנים ואז נפתחין החוטין לצאת הדם.

הלכה למעשה

ברא"ש פ"ז דף צ"ג שם כ"ג בדברי חמודות: "ואי תתיבה יוכתב הר"ן גבי ה' חוטי בשם הראב"ד שצריך שיהא החיתוך לתחת דלקמן סימן י"ד ובפרק דלקמן סי' כ"ז, וכ"כ הטור בשם הגאונים בס"ז שבשעת מליחה צריך שיהא מקום החיתוך למטה כדי שיזוב הדם. ביש"ש בפרק גיה"צ סי' ו': מביא בשם מהר"א"י בשערי-שהמנהג הוא לנקר וליטול כל הגידין האסורין אפילו משום דם ואפילו לצלי. ובדיעבד אם לא נטלו או לא נחתכו בצלי או במליחה נוטלין הגידין ואח"כ קולפין מיד סביבותיו ומשליכין אותו והשאר מותר. וכ"ש לקדירה שמנקרין ואין סומכין על חתיכה ומליחה. אעפ"י שסגי בחתיכה ומליחה לכו"ע מ"מ מנהג הניקור עוקר ההלכה. ובפרט למ"ש הראב"ד שכל החוטין שצריכין חתיכה ומליחה, הרוצה לצאת ידי חתיכה לא יסמוך על חתיכת הבשר בלבד, — נראה שמנהג יפה לנקרו עד שימצאם ויטול. היש"ש ובסדר הניקור של בעה"ט שהביא הטור סי' ס"ה כתב שם שצריכין ליטול כל חוטי דם.

הרמב"ם בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות ה"י כתב כל חוט או קרום שאסור משום כל דם לא תאכלו צריך לנטלו ואחר כך ימלח ויבשל הבשר. ואם חתכו ומלחו אינו צריך לנטלו. המגיד משנה אומר: החוטין האסורין משום דם, אם חתכן ומלחן מותרין לקדרה. ויש מצריכין לצלי חתיכה לחוטין ולא מליחה זה דעת הרשב"א ז"ל ולא כתב רבינו בשום מקום שחיתת הוורדין ולא חלק רבינו בדין חוטי דם בדין המליחה והצלי בין נשחטו הוורדין ללא נשחטו והחוטין הצריכין חתיכה ומליחה הן אותן שהזכיר למטה חוטי הלב וחוטי היד, ושאר החוטין הרי הן כבשר ואין צריכין חתיכה ומליחה, והביא שם מה שאמר ליה ר' יהושע לבני' הזהרו בוורדין כרבי יהודה.

בחולין דף כ"ז — דתנן אחד בעוף ושנים בבהמה שחיתנו כשרה ורובו של אחד — ר' יהודה אומר עד שישחוט הוורדין.

אומר המגיד משנה מה שאמר ר' יהושע לבניה הזהרו בוורדין (כרכות דף ח' ע"ב) היא מידת חסידות ולא להלכה.

מבואר דשיטת הרמב"ם לכתחילה צריך ליטול חוטי הדם. ובדיעבד סגי בחתיכה ומליחה בס' האורה סוף סי' ק"ח יש שמיחסים הספר לרש"י כתב: ואותן שאסורין משום דם חותך אותן ומלח אפילו לקדירה שפיר דמי ומותר — כאן אומר במפורש לכתחילה מותר בחתיכה ומליחה.

לפי הגמרא בחולין צ"ג הני דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי כנראה לפי הגמרא גם לכתחילה וכן בר"ף וברא"ש ובטור ס"ה שכותבים בחוטי דם צריך רק חתיכה ומליחה המחבר בס"ה כל אילו החוטין האסורין משום דם. מליחה לא מהני אם לא שיתכסם תחילה ואח"כ ימלחם המחבר אומר רק חתיכה ומליחה ולא מזכיר נטילה. גם לפי היש"ש פרק גיה"צ סי' ס"ז אומר בפירושו רק לפי המנהג הוא לנקר וליטול כל הגידין אבל הדרכי משה בס"ה אות ז' כתב בפירושו: דלכתחילה אל יסמוך על החתיכה אלא צריך ליטלם משם. ובדיעבד יש לסמוך על החתיכה כאילו הוסרו משם לגמרי.

וזה לשון של האו"ז אם לא הסירו גידי הצואר בדיעבד מותר אם נחתכו כפי שאנו רואים מהראשונים ורוב הפוסקים, שלכתחילה סגי בחתיכה ומליחה ולא צריך לנטלן כמו שמבואר בגמרא חולין צ"ג ע"א חתיכה ומליחה אפילו לקדירה נמי שפיר דמי בארץ ישראל נהגו מנהג ירושלים רק לחתוך ולא נהגו ליטול גידי דם.

ובחז"ל המנהג לנקר ולהוציא גידי דם כמו שכתב היש"ש פרק גיה"צ ס"ו בשם מהרא"י בשערים: המנהג הוא לנקר וליטול כל הגידין האסורין אף משום דם ואפילו לצליה, ובדיעבד אם לא נטלו או נחתכו בצליה או במליחה נוטלין הגידין ואח"כ קולפין מיד סביבותיו ומשליכין אותו והשאר מותר.

וגם הדרכי משה כתב דלכתחילה אל יסמוך על החתיכה אלא צריך ליטלם משם. צריכים להתנהג לפי מנהג המקום ואין לשנות ממנהגם וכן כתב הב"י ס"י ס"ד דבאיסור דרבנן אין לשנות המנהג וכן בפר"ח ס"י ס"ד כתב דהיכא דאסור רק ממנהג אין לבטל היכא שנהגו להתיר וכ"ש לאסור.

בספר רב טבחיא מהג' מה"ר מאיר אליהו אבד"ק יעדוואבנע כתב: כתבו הראשונים ז"ל שכל שארי החוטין וגידין המלאים דם הנמצאים למרבה בכל הגוף לא צריך ליטלם או לחתכם מפני שהם נאחזים וסבוכים זה בה ונגררים דרך הורידין והדם יוצא משם ע"י חתיכת הורידים, משא"כ חוטי דידיא ודלועא שאינן נגררין דרך הורידין צריכים לחתכם או ליטלם. צריך להתנהג לפי מנהג המקום כי מנהג ישראל תורה היא.

הטחול

הטחול לפני ניקורו

חלב שעל הטחול מצד הגט הוא חלב, קולשיה — הוא צד הדק.
 ועונשו כרת. מתחילים להוריד את הקרום מצד הדק אל
 הטחול בצד שמאל הקרבים. אורך הצד העבה.
 סומכיה — הוא הוד, מקום העבה של ומפתח הוד מוציאים את הגיד. אותו הגיד
 הטחול. נמצאים גם על הסניא דיבי.
 הקרום מעל הטחול

ראש הגיד ההולך לכל ארכו הטחול ונמשך עמו ג' חוטיץ

סומכיה
מצד הגט הוא חלב

קולשיה — הוא צד הדק.

ומפתח הוד מוציאים את הגיד.

ניקור הטחול

מסיר את הקרומים עם החלב שעליו עד תומם

הוצאת הגידין כצורת "שין". ויזהר שלא יפסיק שום חוט מהם. ואם נפסקו צריך לשרש אחריהם כ' הרשב"א, חוטין שבכוליא ושבטחול אסורין משום חלב, וצריך לשרש אחריהם. מוציאן מן הטחול גיד אחד, המתפצל לשלשה שרשים והנראה כמו "ש" וטוב לנקר אותו בעודו חם, דכשיצטנן צריכים לחטטו (רמ"א).

בטחול נמצאים עוד חוטין דקים הנמשכים עם הג' חוטים אבל אין איסורם רק ג' חוטין אלו. ואם נפסקו שאר החוטין אין צריך לשרש אחריהם.

הטחול המונח בצד הדופן השמאלי מעל הכרס. הוא דבוק לכרס ולטרפש וגם לבשר האדום הארוך הנמשך מן הטרפש כשהוא סמוך ללב, עד הכליות.

ובעצהע"ט בסדר הניקור שהובא בטור סי' ס"ה ונטל הטחול ומקלף מעליו הקרום עם החלב שעליו. בשלחן גבוה ס"ד סקכ"ט כתב שבטחול הבופלר (שמן מאד) נהגו בו איטור לפי שאין אדם בקי בניקורו מרוב החלב שבו.

חוטי טחול

בטור סי' ס"ד כתב על זה שאמרה הגמ' חמשא חוטי הוה, תלתא משום תרבא... דטחלי משום תרבא, כתב, והחוטין שבו אסורין ואין חייבין עליהם. הבית יוסף שם: בסדר הניקור של בעה"עט שכתב רבינו בסו" ס"ה נוטל ראש הגיד שבתוך הטחול ומושך אותו ונמשכין עמו ג' חוטין שבתוכו. וראיתי לאבא מורי ז"ל שהיה נזהר שלא יפסק שום חוט מהם, מפני שראשי החוטין סמוכין לחלב המכסה את הקרב. ומצאתי שכתב הרשב"א בת"ה חוטין שבכוליא ושבתחול אסורין משום חלב וצריך לשרש אחריהן, בשו"ע סי' ס"ד סעי' י"א כתב נוטל ראש הגיד שבתוך הטחול ומושך אותו ונמשכין עמו ג' חוטין שבתוכו וצריך לזוהר שלא יפסק חוט מהם ואם נפסק צריך לשרש אחריו.

סדר הטחול

מתחילים לפשוט את הקרום מצדו הדק תופסים את קצהו וממשיכים לפשוט עד הצד העבה הדבוק לכרס. ואחר שנגמר לפשוט כל הקרום מנקים אותו מכל שמנונית שבו הנקודות הלבנות, ואז מוציאים את הגיד המתפצל לשלשה שרשים בצורה **W** שחדר לבשר הטחול לכל אורכו. טוב לנקרו בעודו חם, וכשיצטנן צריכים לחטטו, רמ"א, גיד זה נוקר היטב בתחילת צדו העבה של הטחול, המנקרים מוציאים אותו בעזרת סמרטוט, אם הצטנן הטחול טוב לשרותו במים חם עוזר לנקרו.

הערות של הרב ר' ברוך מייזליש בניקור הטחול

מה שכתוב בספר הניקור גבעת פנחס שחלב תחת קרום הטחול מותר וכן נמשכו אחריו כל ספרי הניקור וגם הדרכת"ש מביא אותו.

דעתי היא שלא דקדקו יפה בזה. כי על בשר הטחול לא נמצא שום חלב. כל החלב נמצא בין הקרומים או על הקרום העליון ואם לא מורידים הקרום טוב ונקרע הקרום והחלב נדבק בטחול ואז חושבים שהחלב נמצא מתחת הקרום — אני הגבר שנקרתי הרבה טחולים שמנים ולא נשאר שום חלב לא על הטחול ולא מתחת הקרום כי כל החלב נמצא בין הקרומים.

הכבד

בד"ה התיכה הדבוקה וכ' כגון היותרת שיש בכבד הנקרא אצבע הכבד כל זה לא מובן, אצבע הכבד לא מגיע לחלב הכליות וכבד הלבן לא.

ב. מייזליש

בגמרא חולין צ"ג ע"א אמר רב המנונא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו, והתניא חייבין עליו? מתרץ הגמרא טחול אטחול לא קשיא הא כנגד הדר הא שלא כנגד הדר. רש"י מפרש (על הדר: קרום שעל מקום עביה) והוא חלב הקרב וכן ברין פגיה"נ כתב דקרום שעל הטחול אסור משום חלב שעל הקרב השוכב עליו. בגמרא לא מצינו מפורש איסור על חלב הטחול, הגמ' אומרת שקרום הטחול אסור וחייבין עליו כרת אבל על החלב שעל הטחול לא מוזכר.

גם הרמב"ם פ"ז מהל' מאכ"א ה' י"א וטוש"ע ובש"ע ס"ד לא מנמקים את סיבת איסורו. הט"ז ביו"ד סי' ס"ד סק"י כתב שחיובו של הקרום הדר הוא הן מצד הנגלה והן מצדו הנסתר הדבוק לכרס חייבין עליו וכ"כ הרש"ל פרק גיה"נ סי' נ"ז הטחול לכל ארכו משרש אחריו. בסמ"ג לאווין קל"ח כתב החלב המכסה את הקרב מונח על הקרב וחלב שעל דד הטחול בעוביו, ממנו הוא, ולכך נאמר בגמ' חולין שחייבין עליו כרת והוא כעין קרום. וכ"כ באשכול סי' כ"ה שקרום הטחול נתהווה מחלב הקרב, כדעת רש"י, אבל הבית יוסף סי' ס"ד אומר שדעת הפוסקים שדד הטחול הוא במקום הגס שבו. וחכמת אדם כלל כ"ח סי' ה' וכן כתב בשו"ע סי' ס"ד סעיף י'.

ובהגהות אשרי פא"ט סי' ל' כתב וכן נהגו הקדמונים גדולי ריינוס לאכול כל הדבוק לכרס עד הטחול, ומה שמצד הטחול ותחת הטחול אע"פ שהוא דבוק. לכרס אסורים, ובמרדכי פא"ט בסוף דבריו סיים שם, ויטול גם החלב והקרום שעל הטחול ושעל הכרס כולו. והנה דיש חלב על הקרום הטחול והוא אסור ועונש כרת וחלב שעל דד הטחול בעוביו ממנו הוא, לכן נאמר במס' חולין שחייבין עליו כרת והוא כעין קרום.

הרמב"ן בפ' ויקרא ג' ט. כתב: אבל כל הנקרא חלב נאסר אע"פ שאינו קרב למזבח כגון החלב אשר על הטחול, הכ"פ סי' ס"ד אות י"ג כתב: הקרום בעצמו של הטחול אינו אסור מן התורה והחיוב כרת הוא בגלל החלב הדבוק בו. יוצא לדבריו מה שזכר בגמ' קרום הטחול שחייבין עליו כרת הכוונה היא על החלב שעל הקרום.

נשאלת השאלה עד עתה ביררנו החלב שעל קרום הטחול דאסור וחייבין עליו כרת, מה הדין של החלב מתחת הקרום, בתשובת מרש"ם סי' כ"ח מברר את זה ואומר: בשאלתו בדבר המצוי בבהמות שמנות לאחר שנקרו הקרום מעל הטחול, כנוהגין נשאר עוד תחת הקרום הרבה חלב על גוף הטחול מהו? אם הוא שומן חלב טהור, או זה בכלל חלב טמא הוא. ומהרש"ם מביא ראיה מאו"ז פגיה"נ סי' תמ"ח דמשמע שם מדבריו, דדוקא הקרום שעל הטחול אסור אבל מה שתחת הקרום מותר, וגם מביא ראיה מבית יוסף סי' ס"ד שאומר: הטעם שצריך לשרש אחרי חוטי טחול משוך שיונקים מחלב המכסה את הקרב, ולא כתב משום שיונקין מחלב שתחת קרום הטחול משמע דחלב שתחת קרום הטחול מותר, עיין שם. בספר הניקור גבעת פנחס הביא בסוף שו"ת מאחיו הגאון ר' יוסף הכהן שהשיב שהחלב תחת קרום הטחול מותר. וגם מביא ראיה מהרמ"א שכתב: שיש מחמירין לנקר השומן שתחת יותרת הכבד. ובטחול לא הגיה כלום משמע דאין צריך לנקר יותר.

ובדרכי תשובה סי' ס"ד סק"ס כותב אמנם המנהג הוא להעביר גם החלב שתחת הקרום ואולי מטעם שחוששין שמא נשאר מעט מהקרום לכן מעבירין כל אשר לכן בו. לכתחילה אין להקל נגד המנהג דלא יהא אלא; דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור שאי אתה רשאי להתירם בפניהם.

הכבד

הכבד הנמצא מאחורי גב המתנים בצד ימין הבטן ע"י הטרפס.
צריך לגרור החלב שעליו

הכבד נמצא בצדו הימני של חלק הבטן מאחורי הטרפס של חלק האחורי מעל המסס, הכבד דבוק לטרפס ולכרס וכיס המרה תלוי בו מצד הכרס בצדו העבה דבוק הכבד לכוליאל הימנית בסמוך לגב, חתיכה היותרת הלבנה "כבד הלבן" דבוקה על הכבד ומכסה חלק מן הצינורות הנמשכים לכיס המרה ובה דבוק חלב הכליות.

הכבד יש בו ריבוי דם לפיכך אין לו תקנה לבשלו על ידי מליחה אלא אם כן קורעו שתי וערב ומניח חתיכה למטה וצולוהו ואח"כ יוכלו לבשלו. ואם מנקבו הרבה פעמים בסכין הוי כקריעה שתי וערב. וצריך לצלותו שיהיה ראוי לאכילה גם צריכים להתוך הקונקות וגידין באותו צד שהמרה תלוי בו וחלב אצל המרה צריך לנקות ואסור ויש לו לחלב דין הקשת כמו

שכתבתי לעיל בסימן ט' וצריכים להדיח במים אחרי הצלי לפני הבישול. (בעל העיטור).
הרמ"א ונהגו שלא למלוח כבד כלל אפילו לבדה ואין לשנות. רק יש למולחו כשהוא
נמצא על השפור או על האש לצלותו.

שכן וקרוב לחלב הקיבה ונדבק בו מאותו חלב במקום המרה ובאצבע הכבד וצריך לגרר
ולנקות את החלב שעליו. גם צריך לחתוך הגידין והקנוקנות באותו צד שהמרה בו וכשחותך
המרה צריך לחתוך החלב הדבוק בה, ואע"פ שהחלב הזה הוא של דאייתרא בקיבה שבני
ארץ ישראל נוהגים בו היתר אבל אנו נוהגים בו איסור כמו שעל הקשון. (טהרות אהרון
סק"כ).

אותה חתיכה הדבוקה בחלב הכליות כגון חתיכה היותרת שיש בכבד, הנקרא "אצבע
הכבד" וגם מעט מן הכבד הדבוקה שם היות שהחלב הכליות מונח שם באמצע בין הכבד
ובין חתיכה היותרת, צריכים לנקר שם מן החלב הדבוקה, כי לרוב פעמים נמצא שם חלב מן
הכליות, וכן נוהגין אנו לנקר את הכבד ואת אצבע הכבד שנקרא כבד הלבן כי מראה היא
לבן וכן כתב בה"ג בהל' טריפות זב"ש דף ו' דצריך להסיר תרבא דעל כבדא. הכבד, צריך
לחתוך הגידין והקנוקנות באותו צד שהמרה תלוי בה עם החלב הדבוק בה (גבעת פנחס).
הכבד הלבן נמצא ביותרת העבה אנו נוהגין לא לנקרו ולא לאכלו על הכבד הלבן נמצא
הרבה חלב וקשה לנקרו והיותרת העב מגיע עד חלב הכליות וצריך לנקרו מהחלב שעליו.

כתוב בזב"ש: צריך לנקר אותה החתיכה הדבוקה בחלב הכליות, כגון: חתיכת יותרת
שיש בכבד. היינו אצבע הכבד שקורין כל"א דוימען, ומעט מן הכבד הדבוק שם, לפי שחלב
הכליות מונח באמצע בין הכבד ובין חתיכת היותרת, ולרוב נמצא שם חלב מן הכליות.
החלב שעל הכבד מחבר אותו אל הטרפש. והמרה של הכבד במקום שהיא מחוברת בו,
שמה נכנסים לתוכו צנורות הדם וצנורות מרה השונים.
לפיכך אומרים חכמי הטבע, שהכבד מקבל דם משני מקורות:

הקיבה

הקיבה נראית בציור, כדלעת יונית ארוכה ומשוכה, אבל יחד עם זה היא גם עשויה כקשת, ויש לה חלב בין מחוץ לעיגול ובין בתוך העיגול. מבחוץ דבוק אליה קצה מן הפריסה. יש להוריד את כל החלב שבפנים ושבוץ, כי החלב שמבחוץ הנקרא חלב דאקשייתא (רש"י חולין נ' ע"א) הוא אסור מן התורה (שו"ע סי' ס"ד סעי' י"ד). אבל גם החלב שמבפנים לעיגול, הנקרא חלב דאייתרא מלשון חבל (רש"י), הוא ג"כ אסור מחמת מנהג שנהגו בו איסור (שו"ע סי' ס"ד סעי' י"ד). ובהגה' הרמ"א ולבוש סי' ס"ד י"ד כת' שמדינא אסור ולכן אין להקל בו. ובמשב"ז סי' ס"ד כתב שכוונת הרמ"א לאסור מדרבנן. ובחכ"א כלל כ"ח סעי' ז' כתוב דחלב דאייתרא אסור משום גזירה, דשמא יבואו להתיר החלב שעל הקשת.

וכתוב בפרח"י סי' ס"ד סקכ"ב דבמקום שנוהגים להתיר חלב דאייתרא, צריך לבטל המנהג ולאסרו, וכ"כ בשי"ג סי' ס"ד ס"ק מ"ח. ולכן לא החלב בלבד, אלא גם הקרום והחלב שתחתיו יש לקלוף. ואפילו במקום שאין שם קרום, וא"א לקלוף החלב כי אם בכח ובתחבולות שונות, כתוב בעקה"ב סי' א' בעמו"ז ס"ק כ' שאפ"ה נוהגים לקלוף.

וכתבו הספ"נ שמשליכים את חלק המעי שע"י הקיבה ואין מנקרין אותו כלל וכן חותכים ומשליכים חלק מהכרכתא במקום שהרעי יוצא לצד פי הטבעת כמלא ד' אצבעות בין בדקה ובין בגסה, משום שאינו ראוי לאכילה, ומאוס הוא.

החלב שבפנים לעגול

קרביים

ההדרא דכנתא

המעיים הדקים סביב ההדרא דכנתא. המזון עובר מן המעיים הדקים אל הסניא דיבי. מהסניא דיבי עובר המזון אל ההדרא דכנתא ע"י לחץ צדו האטום של הסניא דיבי. הדופן האטום של הסניא דיבי הדוחף המזון לתוך ההדרא דכנתא. המעי הדק הנכנס לסניא דיבי. לפי דעה אחת היא הריש מעי"א. הכרכשתא לשיטת הגאונים והו הריש מעי"א. השומן הכשר העוטף את ההדרא דכנתא. נקרא גם מנוסה הקצה השני של המעיים הדקים הקשורים לקיבה. שומן ההדרא דכנתא.

הראב"ד כתב דעיקר הוא, כדברי הגאונים, דריש מעי"א באמתא הוי בסוף המעיים. הרמב"ם והרא"ש סי' ו' בפגיה"נ והטור סי' ס"ד מביאים שני הפירושים בדין ריש מעי"א, ובשו"ע סי' ס"ד טע' ט"ו כתב שיר"ש יוצא ידי שניהם לגרור אורך אמה מכאן, ואורך אמה מכאן.

כן מחולקים רש"י והרמב"ם בשיעור הגרירה: לרש"י צריך לגרור שיעור אמה אבל הרמב"ם לא הזכיר כל שיעור אמה. וכתב הב"י סי' ס"ד רבדבר מועט סגי להרמב"ם. והב"ח כתב כדאי לסמוך על הרמב"ם, בדיעבד אם לא הסירו רק כחצי שיעור.

כסף משנה

הראש דקדק על דברי רבינו שלא כתב באורך אמה כדאמר ר"י ריש מעי"א באמתא ונראה דמפרש דלבני מעים קרי אמתא ע"ש אמת המים.

חזו"תים מן המעי הסמוך לקיבה עד אמה, וזורקים לטריפה. אף על פי שמן הדין, כאמור, בשר המעי עצמו מותר לאחר הניקור, אולם מחמת מיאוס בגלל הרירין (ספ"ו) או מחמת איסורא, משום שא"א לגרר את החלב היטב (בדמש"א דף רל"ז, והובא במגיה למש"ל פי"ג מה' שגרות, כנ"ל) משליכים חלק זה. שאר המעיים הדקים אין מנקרים כלל, המזון עובר לקיבה דרך הושט, מן הכרס עובר לביה"כ, משם להמסט ומההמסט לקיבה (רש"י חולין מ"ב ע"א).

הקיבה מלאה מזון ונראית כקשת. החלב הנמצא עליה מבחוץ נקרא אקשייתא, והוא חלב טמא. החלב שבתוך הקשת נקרא דאיתרא, ומחולקים בני בבל ובני ארץ ישראל בדין איסורו. בקצה הקיבה מתחילים הדקים, ובראשם התריסריון. לשיטת רש"י הוא "ריש מעי"א" ומשם עוברת הפסולת לדקים מהדקים דרך הסניא דיבי נכנסים להדרא דכנתא. ע"י הסניא דיבי נמצאת שלפוחית השתן, ע"י השלפוחית בין קצה הדקים המחובר לסניא דיבי, שבנקודה זו נמצאת חתיכת חלב ארוכה ועגולה בצורת נר או אצבע בחלב זה אנו נוהגים איסור.

מההדרא דכנתא יוצאת הפסולת דרך הכרכשתא ופי הטבעת. לשיטת הגאונים והו הריש מעי"א. למטה הכניסה לרחם ופי הבושת מעל הכרכשתא, שהוא הגב, נמצאים הזנב ועצם הקליבוסתא, ועצמות הסינטה שהן הצלעות הקטנות, בראשן תלויה אחת מהכליות.

הקרביים הדקין

בגמ' ואת כל החלב אשר על הקרב להביא חלב שע"ג הדקין, דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר להביא חלב שע"ג קיבה — חולין מ"ט.
 רש"י מפרש כשהמעיים מתחילים לימשך מן הקיבה הוי חלב שעל הדקין ואסור עד אמה לדברי ר' ישמעאל מפני שחלב שעל הקרב שקורין טיל"א מחובר בו. ולומד. מואת כל החלב. (לשון רש"י). הוא הנקרא בשם תריסרין.

בגמ' אמרינן אמר רב יהודה אמר שמואל ריש מעיא דאמתא בעי גרירה וזה חלב שעל הדקין. הנה ריש מעיא. יש הרבה מחלוקת ראשונים ואחרונים, ראשית נבאר את המקום של הריש מעיא שאמר שמואל, לפי שיטת רש"י (חולין מ"ט — צ"ג) דריש מעיא הוא היוצא מן הקיבה ועל אותה אמה שסמוכה לקיבה אמר שמואל דצריך גרירה. והרמב"ם בפ"ז מהל' מאכ"א ה"ט הביא עוד פ"י בריש מעיא ואומר חלב המעיים וכן הדקין המלופפין, כולם מותרין והרי הן כשומן שהוא מותר חוץ מריש המעי הסמוך לקיבה, (וכתב ע"ז הגהמ"י באות ו' ואומר אבל רש"י פי' שהקיבה מתחלת להתקצר והדקין יוצאין ממנה עד אמה בעי גרירה וכן בספר התרומה), מדברי הגהמ"י משמע, דגם בריש מעיא שסמוך לקיבה יש מחלוקת בין רש"י והרמב"ם, ויש מן הגאונים שאומר שראש המעי שצריך לגוררו הוא המעי שיוצא בו הרעי שהוא סוף המעיים, והראב"ד כתב על פי הגאונים שהוא עיקר.

בחידושי הרשב"א דף צ"ג ע"א מביא פירוש הגאונים בריש מעיא שהוא המעי הנמשך מן הכרכשתא וכתב: ולא מחזור הכרכשתא לא מקרי מעי אלא הדקין, ובכרכשתא לעולם קוראין הלחולת או כרכשתא והפי' הראשון עיקר.

במגיה למשלי"מ פ"ג מהל' שגגות ה"ה כתב לתרץ קושית הרשב"א ח"ל: "והנה מקום אתי ליישב בעד הגאונים ולסלק מעליהם קושיא זו והוא זה הדבר ברור שהגאונים לא אסרו אלא החלב שבראש הכרכשא והוא סוף המעיים שהן הדקין המלופפין ומשם ואילך מתחיל הכרכשא ועל אותו חלב אמרו הגאונים דבעי גרירה עד אמתא. אבל משם ואילך עד סוף הכרכשתא שומן הוא ומותר. וכן מבואר מדברי רבינו ירוחם נט"ו אות י' בהביאו פי' הגאונים גם בערך ריש דכתב: "וי"א המעי הנמשך מן הכרכשתא ולמטה, הרי דלא אסרו הגאונים אלא החלב שע"ג ראש הכרכשתא שהוא סוף המעיים ומשו"ה קאמר שמואל ריש מעיא כלומר סוף המעיא ולא קאמר ריש כרכשתא משום דהוה משמע סוף הכרכשתא, ולא נעלם מעיני הגאונים דזה המעי שמו כרכשתא או לחולת ולא מעי סתם, אלא דס"ל דהפי' הוא סוף מעי דהיינו תחילת הכרכשתא בעי גרירה.

הרי מבואר דלהגאונים הריש מעיא של הכרכשתא אינו מתחיל מנקב הרעי רק מתחילת הכרכשתא שהוא סוף המעיים המלופפים שם מתחילת האמה.

בספר יראים סי' קמ"ד אומר שצריך לגרור אמה לצד הקיבה, ובשו"ע סי' ט"ו כתב שירא שמים יוצא ידי שניהם לגרור אורך אמה מכאן ואורך אמה מכאן.

הרמ"א בסי' ס"ד כתב: שאין צריך להסיר רק את הקרום עם הדבוק בו, באורך אמות אלו אבל לא השומן הדבוק, משמע שהחלב שתחת הקרום בריש מעיא בשני הקצוות, בין בצד הקיבה ובין בצד הכרכשתא מותר.

בשפת"ד סי' ס"ד סק"א העלה דהעיקר להלכה כמש"כ הרמ"א בריש מעיא שבין במעי הסמוך לקיבה ובין במעי הסמוך לכרכשתא החלב הנמצא תחת הקרום מותר.

הקרביים

הקִיבָה, המִסֵּס, בית הכֹּסוֹת, הַכֶּרֶס, הַדִּקְיָן, הַרְאִי־דִכְנָתָא וּבְנֵי הַמַּעֲיִים הַדִּקְיָן, אֵלוֹ הֵן הַאִיבֻרִים הַפְּנִימִיִּים שְׁחָלַל הַבְּהֵמָה הַנִּקְרָאִים קִרְבִּיִּים, הַחֲלַל מִתְחַלֵּק, לְחַלֵּק הַקֶּרְמִי, שֶׁשֶׁם נִמְצָאִים אֲבָרֵי הַנְּשִׁימָה, כִּמוֹ הַלֵּב וְהַרְיָאוֹת, וְלַחֲלֵק אַחֲרָיו, שֶׁשֶׁם נִמְצָא אֲבָרֵי הָעֵיכוֹל, כִּמוֹ: בֵּית הַכֹּסוֹת, הַמִּסֵּס, הַכֶּרֶס, הַמַּעֲיִים הַגְּסִים וְהַדִּקְיָן, בֵּין קֶדְמִי וְאַחֲרָיו מִבְּדִיל הַטְּרַפֵּשׁ, בַּתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹה קִס"ח: מִזֶּה שְׁצוּוֹתָה הַתּוֹרָה לְהַקְרִיב אֶת הַקִּרְבִּיִּים, הַכּוֹנֵה הֵיטָה לְאִימּוּרִים הַנִּמְצָאִים בְּצַד אַחֲרָיו מִן הַטְּרַפֵּשׁ, וְלִמְטָה לְצַד הַיִּרְכָּיִים שֶׁנִּמְצָא בָהֶם פֶּרֶשׁ, כִּמוֹ הַקִּיבָה, הַמִּסֵּס בֵּית הַכֹּסוֹת, הַדִּקְיָן וּבְנֵי הַמַּעֲיִים, שְׂאִינֶם עוֹלִים לְמוֹזַבְח עַד שִׁירְחָצֶם, וְהָיוּ מַעֲלִים אוֹתָם לְמוֹזַבַּח בְּכָלִי מִיּוֹחַד, כִּף גְּדוּלָה שֶׁל זֶהָב, לְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל הַרְאִי"שׁ הִיא קַעֲרָה גְּדוּלָה, וְגַם הַתּוֹסִיפֹ"ט סָבַר כֵּךְ, וּבְכָלִי זֶה הָיוּ נוֹתְנִים הַמַּעֲיִים אַחֲרָיו גַּמֵּר הַרְחִיצָה, מוֹבָן שְׁכוֹנֵת הַתּוֹרָה שְׂאִמְרָהּ, חֵלֶב הַמִּכְסָה אֶת הַקֶּרֶב מְדוּבָר לְאִימּוּרִים הַשְּׂיִכִּים לְאֲבָרֵי הָעֵיכוֹל. נִבְאָר קֶצֶת פְּעוּלַת הַמֵּאכֵל וּמַעֲלָה גֵרָה.

מעלה גרה

עיכול המאכל בבהמה כשרה.

כתוב בתורה כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות מעלה גרה בבהמה, אותה תאכלו. (ויקרא י"א, ג) רש"י מפרש מעלה ומקיאה האוכל ממעיה ומחורת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק.

והנה פעולת מעלה גרה.

המזון מגיע מפה דרך הושט אל בית הכוסות ומשם להמסס. מהמסס חוזר המאכל לפה וזו מעלת גרה. אחרי זה יורד המאכל בחזרה לכרס הפנימי בית הכוסות, ועולה עד למיצר הקיבה דרך ההמסס וממנו להתריסיון (לפי רש"י הוא הריש מעיאו) ומשם למעיים הדקים הסובבים סביב להכנתא והמאכל יוצא דרך הכרכשתא שבו יוצא הרעי.

השלד והאיברים הפנימיים של הבהמה

- א. המוח הגדול.
- ב. הלחי העליונה.
- ג. הלחי התחתונה.
- ד. חוט השדרה.
- ה. חוליות צואר המפרקת.
- ו. טבעת הגדולה — תורבץ הושט.
- ז. הושט.
- ח. הקנה.
- ט. הלב וטרפש הלב.
- י. תעלת הושט.
- יא. הטחול.
- יב. הכבד.

המעיים

הזכרנו לעיל את הרמב"ם פ"ז מה' מ. א'. ראש המעי שסמוך לקיבה שהוא תחלת בני מעיים שצריך לגרור החלב שעליו וזהו חלב שעל הדקים שאסור. ויש מן הגאונים שאומר שראש המעי שצריך לגררו הוא המעי שיצא בו הרעי שהוא סוף המעיים.

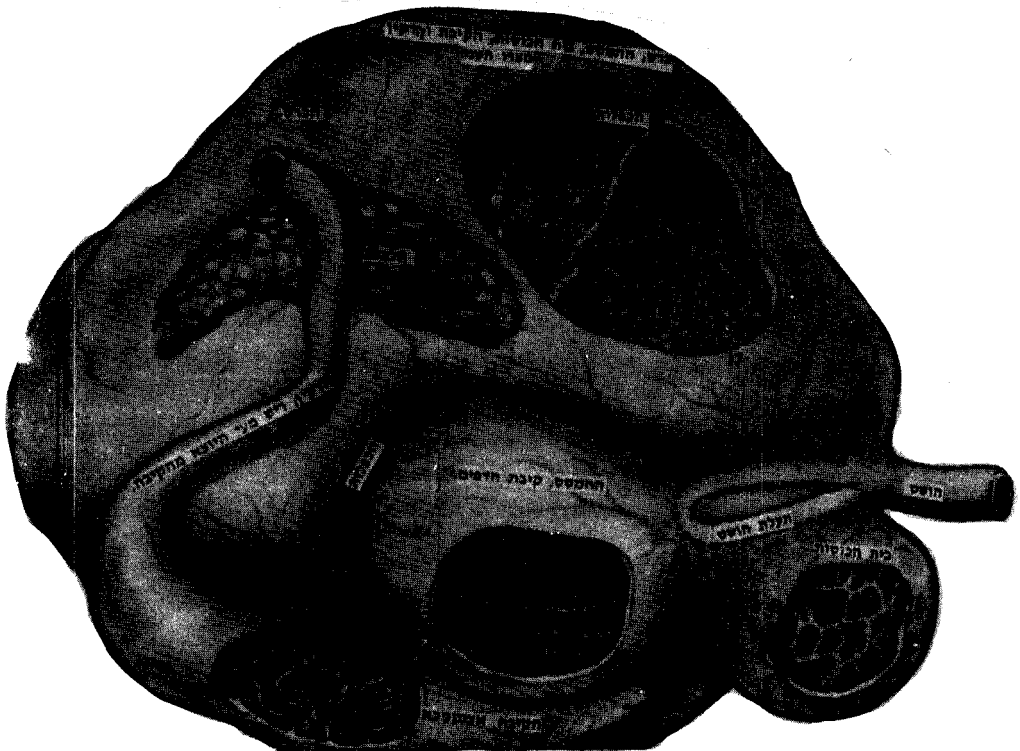
כסף משנה.

הרא"ש דקדק על דברי רבינו שלא כתב באורך אמה כדאמר ר"י ויש מעיא באמתא ונראה דמפרש דלבני מעים קרי אמתא ע"ש אמת המים. בברכת חיים תשובה נ"ב כתב דהחלב שעל הסניא דיבי אסור מצד הדין ולא מנהגא, ומסיים שם דהחלב שאצל הסניא דיבי הוא חלב גמור. ובספרי מנקרים כתוב דקבלה ממנקרים לחתוך את הסניא דיבי ולזרוק אותה. ובשבלי הלקט דיני גיד הנשה סי' י"ז אומר: השוב"ר נתן ז"ל על סניא דיבי דאינן אסורים, אלא מחמת מיאוס אינו נאכל ולא מחמת איסור וכן נמצא בהלכות גדולות וחלב שעל סניא דיבי אסור ושעל הקיבה מותר וכן כתוב רבינו ירוחם נתיב ט"ז אות י' שכתב: סניא דיבי הוא המעי הרחב והוא מחובר לדקין וזורקין אותו. בטור סי' ס"ד הביא שתי השיטות, ובב"י שהביא בשם רבינו ירוחם דהעיקר כפירש"י והרא"ש וכתב דכן הוא גם דעת הסמ"ג והסמ"ק, וכתב שם: כתב מהור"ן חביב ובזמן הזה ראוי לנהוג בו איסור אפילו לדברי הרמב"ן שאמר. בכל דוכתי דלא נהגו ביה איסור שרי, וכבר נהגו עתה איסור וכן הדור שלפנינו א"כ אין בנו כח לחזור ולנהוג בו היתר. וכן פסק בשו"ע סי' ס"ד סק"ב חלב הקיבה שעל הקשת אסור מן הדין, מן התורה ושעל היתר. אסור ממנהג שנהגו בו איסור, עיין בברתי סי' ס"ד סקט"ז.

וכתב הרמ"א ע"ז ויש אומרים שמדינא אסור ולכן אין להקל בו, וכן כתב הלבוש סי', ס"ד סעיף י"ד דמדברי סופרים נהגו לאסור ג"כ אותו שעל היתר ואין להקל בו, ואנו נוהגין למעשה לחתוך את הריש מעיא שע"י הקיבה ומהכרכשתא ביחד עם הסניא דיבא, מורידים את שני הקרומים של ההדרא דכנתא. יש מומחים שיודעים להכיר את הצד המותר ואת הצד שאסור ואנו נוהגים להוריד את כל הקרומים משני הצדדים.

הכרס הוא עובי הבטן צד הרואה את פני האדמה ושם נמצא חלב הפריסה על כולו ומתחתיו יש קרום, ומתחת לקרום נמצא על בשר הכרס חלב וצריך לקלף גם את החלב משם לכל הדיעות לדעת ר"א הוא אסור מן התורה כן משמע מתשובת ר"א שהובא באו"ז סי' תי"ג וגם לר' יואל שמתיר החלב מתחת לקרום אבל הקרום עצמו שהוא אסור מודה גם ר"י, כך כותב השו"ך סי' ס"ד ס"ק י"א בשם הב"י. בכל זאת, מטעם חומרא יש לאסור את החלב שמתחת לקרום גם לדעת ר' יואל כן משמע מהמרדכי פא"ט סי' תרכ"ג. והחלב הנמצא על הקרום נקרא טיל"א, והוא החלב המכסה את הקרב שהוא "תורב קרום ונקלף" וחייבין עליו כרת.

ואת הקרום שמתחת לפריסה, לא מחמת החלב שמתחתיו צריך לקלוף אותו, כי גם במקום שאין שם חלב מתחתיו צריך ג"כ לקלוף את הקרום. ומה שקולפין את החלב מתחת לקרום, משום שחוששים לשיטת ר"א הסובר כי חלב טמא הוא ואסור מדאורייתא, ובמשבצות סק"ז כתב דהט"ז פסק כר"א וגם כרת איכא, וכ"כ בפר"ח סי' ס"ד סק"ד.

הקמטים והכיפולים בפנים, מקום שם מתעכל המזון.

הכרס

נמצא בצרו השמאלי של הבטן וחלק שלו נכנס גם לצד הימני חרוץ עמוק מחלק את הכרס לשנים צד אחד פונה לימין הבטן והוא החלק הגדול וחלקו השני פונה לצד השמאל, החזיל: כרס פנימי וכרס חיצוני חולין ג'ב, הצד הימין של הכרס מכוסה חלב, כשהטבח פותח בטן הבהמה לאחר השחיטה נפגש בתחילה עם החלב שעל הכרס, חייבים להוריד את כל החלב שעליו ולנקות יפה עד שהבשר יהיה נקי מכל שמנונית שהיה דבוק בו וזהו החלב המכסה את הקרב, ואת כל החלב אשר על הקרב.

התורה אמרה והקריב מזבח השלמים אשה לח' את החלב המכסה את הקרב את כל החלב אשר על הקרב (ויקרא ג'ג). חלב המכסה את הקרב הוא חלב הפריסה, והוא תותב קרום ונקלף והוא שנוכר כגמרא חולין (מ"ט:) ורמינהו ואת כל החלב אשר על הקרב, ר"י אומר מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף אף כל קרום ונקלף, ר"ע אומר מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף, קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו הדוק בו כל כך, בטור ס"ד בפרישה ובב"ח וט"ז עיין שם.

הרי"א סרוינא בסוף תשובות הרא"ש אומר: על הכרס יש שלושה חלבים, א) תותב קרום ונקלף, ב) קרום ונקלף, ג) אחד נקלף לבד. ברור שהרי"א סרוינא מונה את כל סוגי החלב הנמצא על הכרס תותב קרום ונקלף — כשמלה פרוסה על הכרס ונקרא פריסה. קרום ונקלף זהו קרום החלב מתחת לפריסה שמונח על החלב ונקלף ממנו, ואחד נקלף לבד הוא החלב הדבוק על הבשר הכרס, והוא דבוק מקומות מקומות.

המרדכי בפרק אלו טריפות סי' תרכ"ג מברר שם כל הענין.

רבינו אפרים אומר: מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף, תותב היינו המכסה דהוא הפריסה, קרום היינו שתחת המכסה והוא על החלב הנקלף, ונקלף זהו החלב שתחת הקרום הדבוק לכרס, אף כל מקום שהוא תותב וגם יש בו קרום וגם יש בו נקלף, הוא אסור. בקיבה יש בו קרום וגם נקלף. אמרינן ריש מעיא באמתא בעיא גריא, אף על פי שאינו תותב, הואיל ונקלף הוא אסור, וכל שכן חלב שעל הכרס עצמו דבעיא גריא ואסור שהוא נקלף, צריכים לנקר ניקור יסודי וקפדני לפתוח את כל הקמטים ולנקר הכל ראה מה שכתוב בטהרות אחרון, בארץ הונגריה ובצ'כיסלובקיה וגם בעיר לובלין לא אכלו את הכרס ומכרו אותו לאינו יהודים. לאלו מקומות שכן אוכלים צריך להיות ניקור של הכרס, להפריד את המסס מן הכרס ולחתוך אותו לכל האורך עד לקצה הכרס השני לישר אותו על השלחן בצורה שטוחה וישרה, שיוכל לקלוף את כל החלב עם הקרום מקצה אחד עד לבסוף להפריד כל הקרום מהבשר ולפתוח כל הקמטים והכפלים, והקיפול הגדול שבאמצע הכרס לפתוח טוב טוב ולנקר היטב כל הרושם מחלב עד שכל הכרס יהיה נקי נקי לגמרי מן החלב.

הקיבה

נראית כקשת ויש לה חלב בין מחוץ לעיגול ובתוך העיגול, צריכים להוריד את כל החלב שבפנים ושבחוץ. חלב דאקשייתא הוא בחוץ (רש"י חולין נ"א) והוא אסור מן התורה, שו"ע יו"ד סי' ס"ד. אבל בפנים לעיגול הנקרא חלב דאייתרא אסור מחמת מנהג כשנהגו בו איסור ומה שכתב הרמ"א והלבוש סי' ס"ד שמדינא אסור ואין להקל בו, כתב במשב"ז סי' ס"ד

שכוונת הרמ"א לאסור מדרבנן. בפר"ח סי' ס"ד סקכ"ב כתב במקום שנוהגים להתיר חלב שאייתרא צריך לבטל המנהג ולאסרו, ולכן צריכים לקלוף החלב והקרום תחתיו. נבאר קצת חלב הקיבה.

בגמרא חולין מ"ט ע"א אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא חלב שע"ג קיבה כהנים מנהגי בו היתר כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו... "כל אשר על הקרב להביא חלב שעל גבי הדקין, דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר להביא חלב שע"ג הקיבה, רש"י חלב שעל הדקין כשהמעים מתחילים למשוך מן הקיבה הוי חלב שעל הדקין אסור עד אמה לדברי רבי ישמעאל מפני שחלב שעל הקרב מחובר בו אבל חלב שעל הקיבה לרבי ישמעאל מותר. הגמ' אומרת. וסימניך ישמעאל כהנא מסייע כהני" — רש"י מפרש שהקיבה ניתנה להם מאת זובחי הזבח נהגו בו היתר לאכלו, והגמ' מברר שם דחלב הקיבה אינו תותב, רק קרום ונקלף ויש מחלוקת בין בני בבל וא"י הוא, בחלב דאייתרא דבני ישראל היתרו משום דסבירא להו כר"ע דבעינן תותב, ואייתרא אינו תותב ובני בבל אסרי משום דסברו כר' ישמעאל דסגי בקרום ונקלף ואנן בתר בני בבל גיריין ושני החלבים בקיבה אסורין.

הרא"ש פרק גיד הנשה סי' ל' פסק ג"כ כרש"י ח"ל והאלפס ז"ל פסק דאייתרא שרי ולא מסתברי אלא כדפסק רש"י דנדה דמאורייתא שרי וקיי"ל הלכה כר' עקיבא מחביריו מ"מ בני בבל החמירו לנהוג בו איסור וכל מנהגינו כבני בבל.

הרמב"ם בפ"ז מהל' מאכ"א ה"ז: אומר ויש שם חלב על הקיבה עקום כקשת והוא אסור וחות משוך כמו יתר והוא מותר, ובהג"מי אות ד' כתב שם על הרמב"ם ח"ל אבל רבותינו מצרפת פוסקים לחומרא ואסרו בין באקשתא בין דאייתרא כלישנא דמחמיר. ובני בבל דלא אכלו דאייתרא, ואנן וכל בני חו"ל אחרי תלמוד בבלי נמשכין.

בטור סי' ס"ד הביא את שתי השיטות, ובב"י הביא בשם רבינו ירוחם דהעיקר כפירש"י והרא"ש וכן הוא דעת הסמ"ג וסמ"ק, וכתב מהר"ן חביב בזמן הזה ראוי לנהוג בו איסור אפילו לדברי הרמב"ם שאמר בכל דוכתא דלא נהגו ביה איסור שרי, וכבר נהגנו עתה איסור וכן פסק בשו"ע סי' ס"ד סק"ד, חלב הקיבה שעל הקשת אסור מן הדין, מן התורה ושעל היתר אסור ממנהג שנהגו בו איסור, והרמ"א כתב ויש אומריין שמדינא אסור ולכן אין להקל בו.

חלב הקיבה — ניקורו

כתוב: והקריב את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב. חלב המכסה את הקרב הוא חלב הפריסה, תחת הפריסה יש קרום שתחתיו נמצא חלב הדבוק לבשר הכרס, פה ושם, חתיכות חתיכות, בזה יש מחלוקת בגמ' (חולין מ"ט). רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו את כל החלב אשר על הקרב להביא חלב שעל הדקין ור' עקיבא אומר להביא חלב שעל הקיבה.

ונחלקו בזה שני קדמונים, רבינו יואל הלוי ורבינו אפרים, במדרכי פא"ט מביא את דבריהם בס' תרני"ג ובאו"ז אם חלב הדבוק על בשר הכרס מקומות מקומות הוא אסור או מותר, רבינו יואל מתיר דסובר קרום ונקלף פירשו שהקרום נקלף מעל החלב שהוא תותב. ומה שדבוק לבשר הכרס מקומות מקומות מקצת כאן ומקצת כאן, אינו תותב לא נקרא חלב ומותר.

ורבינו אפרים סובר שזה גם הדבוק על בשר הכרס עצמו הוא חלב טמא, כל אחד מהם מוכיח שרש"י הולך לפי שיטתו. הבי"ח הולך לפי שיטת רבינו יואל שהחלב הדבוק על בשר הכרס מתחת לטחול הוא חלב מותר. וסובר שגם רש"י סובר כן.

יש מחלוקת בזה בין בני ארץ ישראל ובני בבל. והגמרא אומרת דאקשתא (נקרא החלב מבחוץ לעיגול) כו"ע לא פליגי דאסור אפילו לבני ארץ ישראל, כי פליגי באייתרא, (השומן מבפנים עיגול הקיבה המקום בפנים איפה שהקיבה עשויה כקשת נקרא אייתרא) ומחלוקת בני בבל וא"י היא בחלב דאייתרא, דבני ארץ ישראל התירו משום דסבירא להו כר' עקיבא דבעינן תותב, ואייתרא אינו תותב, ובני בבל אסרו משום דסברו כר' ישמעאל דסגי בקרום ונקלף ואנן בתר בני בבל גרירין ושני החלבים בקיבה אסורין.

הרמב"ם בפ"ז מהל' מאכ"א ה"ו חו"ל: ויש שם חלב על הקיבה עקום כמו קשת והוא האסור וחוט משוך כמו יתר והוא מותר. וכן דעת הרמב"ן. (בהגמ"י אות ד') כתב שם חו"ל: אבל רבותינו מצרפת פוסקים לחומרא ואסרו בין באקשתא בין באייתרא כלישנא דחממיר התם, פא"ט, ובני בבל דלא אכלו דאייתרא כדאיתי, בפרק מקום שנהגו, ואנן וכל בני חו"ל אחרי תלמוד בבלי נמשכין.

וכן כתוב בספר ניקור שמשליכין את חלק המעי שע"י הקיבה וכן חותכים ומשליכים חלק מהכרכתא כנקום שהרעי יוצא כמלא ד' אצבעות בין בדקה ובין בגסה משום מיאוס.

הקיבה

הקיבה נמצאת תחת המסט בצד ימין הבטן והיא יותר קטנה מהכרס ויש לה שני פתחים אחד להמסט והשני הוא שער הקיבה הקשורה למעיים, שעוברת לתריסריון, ובעד הימני העליון, מן הקיבה למעלה נמצא בבטן מקום פנוי ובמקום זה נמצאים המעיים הכליות והרחם. המעיים מחולקים לשנים, המעי העבה, והדק, השונים במבניהם ובאורכם. המעי הדק מתחלק לשלושה חלקים. א) שער הקיבה, ב) תריסריון, ג) מעי הארוך. המעי העבה גם מתחלק לשלושה חלקים הנקראים: א) סניא דיבא, ב) הזדרא דכנתא, ג) הכרכתא.

הסניא דיבא הוא התחלת המעי העבה ודרכו חודר המעי הדק לתוך המעי העבה. מקום חזירת המעי הדק למעי העבה הוא הגבול בין הסניא דיבא לבין הזדרא דכנתא, וההדרא דכנתא הוא ההמשך של הסניא דיבא.

חכמי הטבע מסבירים שהמעבר אינו ישיר מהדק להעבה אעפ"י שהמעי העבה הוא המשך של הדק, אלא המעי העבה עצמו מתחיל מסניא דיבא כמו בכפה אטומה הפתוחה לצד המשך המעי העבה, והמעי הדק אחרי מרחק מה מהכפה הוא חודר לתוך המעי העבה, מקום חזירת המעי הדק למעי העבה, הוא הגבול בין הסניא דיבא לבין הזדרא דכנתא, וההדרא דכנתא הוא המשך של הסניא דיבא.

חלב הקרב

אמר ר' אבא ר' יהודא אמר שמואל, חלב שעל ההמסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת. וזה הוא חלב שעל הקרב.

דרך ניקורו: מפריד ההמסס, פותח כל אורך הכרס, קולף כל החלב, חלב הדבוק היטב לבשר מורידו בסכין, פותח כפלי הקמטים ומנקה כל השמנונית מבפנים. החלב שחדר שם, אינו נקלף בנקל מעל פני הבשר, על המנקר למצוא דרך איך לתפוס את קצה הקרום היוצא ממנו. לתפוס את קצה הקרום, ירד מעתה בקלות גם החלב שעליו.

צריך לפותח ולהוציא החלב מבין הכפלים והקמטים שבכרס גם במקומות המחוברין בין בית הכוסות וההמסס להכרס, צריך לפותחם ולקלוף את החלב מביניהם. באו"ה הארוך סי' כ' סעי' א' שכ', דכל הקרום שעל ההמסס וביה"כ אסור משום חלב.

החלב המכסה את הקרב

הקמטים והכיפולים נפנים, מקום שם מתעכל המזון. על ומתחת לקרום דבוק חלב וצריך להסירם כל החלב הנמצא על בשר הכרס טעון נקוי יסודי, וכן בכפלים.

חלב הקרב

באר"ה הארוך סי כ' סעי' א' שכו', דכל הקרום שעל ההמסט וביה"כ אסור משום חלב.

נקרא בשם בית כוסות (רש"י שבת ל"ז). כתובות ע"ז לפי שתוכו עשוי חדרים חדרים, תאים תאים כמו כוסות.

קרום הכרס

קרום הכרס — מבואר מב"י סי' ס"ד דקרום שתחת החלב המכסה לכו"ע אסור, אעפ"י שהשו"ע בסי' ס"ד סעי' ט' לא הזכיר כלל שקרום הכרס אסור, אבל הש"ך בס"ק י"א מביא בשם הב"י שהקרום אסור לכו"ע. ובאו"ה סי' כ' סעי' א' כתב: דכל הקרום שעל המסס וביה"ב אסור משום חלב ולא הוזכר דבר זה בשו"ע, משום דמילתא שפשיטא הוא, דלשיטתו השו"ע שפסק כר"א, דחלב הדבוק לכרס אסור, כי לשיטת ר"י קרום הכרס חומרא בעלמא הוא אבל לשיטת ר"א אסור מדאורייתא.

בית הכוסות

הוא חלק מהכרס שדומה למיט ובתוכו עשויים חדרים חדרים, תאים, תאים, כמו כוסות. לכן נקרא בית הכוסות, רש"י בכתובות ע"ז מקום יש בראש הכרס סמוך להמסס קרוי בית הכוסות שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים, כפולים ודבוקים, והוא כמו שק אחד וצריכים למשוך הקרום יחד עם קליפת החלב. אבל המסס צריכים להפריד מבית הכוסות כי לשניהם יש להם דופן נפרדת ובאמצע יש חיבור על ידי פתח שהאוכל נשפך מזה לזה. והוא החלק הקצה של הכרס ומקומו על יד הטרפס הכבד המפריד בין החזה שבחלק הקדמי, גם בית הכוסות כמו הכרס מכוסה חלב.

המסס ובית הכוסות

המסס נראה כמו כדור בתוכו קליפות קליפות הרבה כמו גלגלי רחיים ודופנו דק מאד מקומו הוא אחרי הטרפס בין הכרס לבית הכוסות בצד הימני של חלל הבטן למעלה מכוסה מסביבו בחלב המסס מקושר על ידי פתח לבית הכוסות וגם על ידי פתח לקיבה, מהקיבה בא המזון הנעכל למעי הדק ומשם לתוך המעי העבה ויוצא בצורת פרש דרך הכרכשתא. בגמ' חולין צ"ג ע"א אומר ר' אבא אמר ר' יהודה אמר שמואל חלב שעל המסס ובית הכוסות אסורין ועגוש כרת וזהו חלב שעל הקרב. רש"י בסוף הקרב ולא זה הוא עיקר חלב המכסה את הקרב שקורין טייל"א שהוא תותב קרום ונקלף אבל אותו חלב המכסה את הקרב דבוק לחלב שעל המסס ובית הכוסות. וכן כתוב בר"ן וזהו חלב שעל הקרב, אלא לומר שזה מחלב שעל הקרב.

בשאלות דר' אחאי בפ' ויקרא כתב: אשר על הקרב היינו שעל המסס ובית הכוסות אסור ועגוש כרת וזהו חלב שעל הקרב.

הבה"ג והשאלות סברו כר' ישמעאל דחלב הדבוק לכרס מותר וחלב המכסה היינו פריסותא ואת כל החלב אשר על הקרב אינו אלא המסס ובית הכוסות שיש עליו חלב תותב קרום ונקלף, כפירש"י רחויא מילתא הוא שהקרום הוא נקלף וזהו עיקר חלב שעל הקרב, וכתב דגם הרמב"ם סובר שחלב שעל הקרב הוא החלב שעל המסס ובית הכוסות.

בשו"ע סי' ס"ד ח; הובא שחלב המסס ובית הכוסות אסור ועגוש כרת. בב"י כתוב שהחלב שעליו פרוס כשמלה כמו החלב שעל הקרב עצמו. ביש"ש פגיה"נ אות ז' כתוב: דוקא מה שעליהן הוא חלב אבל מה שבין המסס ובית הכוסות במקום דבוק אינו אלא שומן ולא חלב כמו שכתב המרדכי בשם רבינו יואל. מ"מ נהגו איסור בכלן.

בטהרות אהרן כתב שצריך להוריד גם את הקרום והחלב הנמצא תחתיו.

הערות הרב מיוחליש

התשב"ץ מתיר בין הכפלים בדין חוטי העוקץ האליה, לפי הרשב"א הרא"ם והמרדכי חוטי העוקץ הם חוטי חלב. ולפי רש"י והרמב"ם חוטי העוקץ הם גידי דם, הרמב"ם בהלכות מאכ"א פ"ז סי' י"ג, אומר חוטי הלב וחוטי היד וחוטי העוקץ וכו' הכל אסורין משום דם. עיין פירוש רש"י חולין מ"ה: עד היכן חוטי השדרה מגיע — חוט השדרה יוצא מהמוח ונמשך בתוך החוליות עד סוף הזנב ואפשר ליישב כי בזנב יש חוטי על הזנב והם יונקים מחלב הכליות יש חוטי בתוך הזנב. ובתוך הזנב הם גידי דם לפי רש"י והרמב"ם. ריש מעיא באמתא בעי גרירא.

הן לפי שיטת רש"י והן לשיטת הגאונים דברי אמת הם. אלא לפי פ' רש"י יותר נכון לומר בעי גרירא כי החלב מונח על המעיים ולפי שיטת הגאונים היה צריך לומר ריש מעיא באמתא צריך קליפה כי הקרום הסובב את הכרכשתא בערך אמה, יונק מחלב ומתחתו הקרום הוא שומן לכן קליפה צריך ולא גרירא.

חלב הכליות

בתורה כתוב: ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים (ויקרא ג' פ"ד) רש"י הכסלים "פלנקין", שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה הוא בגובה והם מלמטה, הכליות נמצאות בחלל הבטן למעלה מתחת לגב סמוך לשדרה מתחת לעצמות העצה. הכליות סמוכות לחוליה הרביעית וחמישית שבשדרה. וסמוכות לכבד, והחוליה הראשונה של עצה מכרילה ביניהן. צבע הצד החיצוני של הכוליה היא מראה אדום ונקרא אודם הכוליא ובפנים יש שכבה לבנה חוזהי לובן הכליא בשו"ע ס"ה כתב הטור בשם בעה"ע: ונטל את הכוליא ומעביר החלב שעליה ומנקר יפה, יפה, ונטל סכין ומחתך הקרום שיש על כל אחת ואחת ומחתך בתוך הכוליא, ונקר אותו שורש של גיד מתוך הכוליא כמו שהוא עם קצוותיו הנראין מבחוץ. וכן לכוליא השניה, וחלב הכליות אסור וחיביבן עליו ברת.

בתורה"ג השלם כתב שם: דכליות אין מונחות בשוה, אלא כוליא הימנית משוכה יותר כלפי מעלה ומעורה להכבד, והכוליא הימנית יותר קרובה אל הלב מהשמאלית, וגם אומר הטעם למה צריכים בצד הימין להוציא שלושה חוטין ובצד שמאל רק שני חוטין, משום דהכוליא בצד ימין יותר סמוכה לחוטין שאסורין משום שיתקין מחלב הכליות. לכן הלכד היא להוציא שלושה מצד ימין ושנים מצד שמאל, שלשה בימין על הצלעות י"א — י"ג. בגמרא חולין צ"ב יש מחלוקת בלובן כוליא, רבי ור' חייא, חד אסר וחד מתיר, רש"י מפרש לובן כוליא שבתוך החריץ מתפשט והולך בתוך הכוליא, והריטב"א צ"ב ע"ב אומר לובן כוליא, הבשר הלכן שבתוך הכוליא בשר גמר הוא ואינו צריך לסלקו, לובן, זה הוא החלב הארוך שבתוך החוט שהכוליא תלויה בו, והחוט מתפצל ונכנס בתוך הכוליא להרבה פיצולין, ועל זה נחלקו.

על המחלוקת של רבי ור' חייא על לובן הכוליא אומרת הגמ' רבה ממרט ליה, רש"י מפרש: משרש אחריו. גם ר' יוחנן מחטט ליה אבל רבי אסי גאים ליה, פירוש חותכו מלמעלה ולא מחטט אחריו, אח"כ אומרת הגמ' אמר אביי כוותיה דרבי אסי מסתברא, דאמר רבי אבא

אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר הכא נמי שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות. רש"י בלובן כוליא הלך אחרי המחמיר לשרש אחריו כיון לא אתמר הלכתא כרבי אסי והמחמיר יחמיר והמונע לא הפסיד.

הרי"ף כתב גאים ליה לא היה מדקדק בנטילתו, היינו שלא היה מדקדק לחטט אחריו, כ"כ הבי"ט סי' ס"ד. ושלחן גבוה שם סקל"ב כתב דר"א לא היה מחטט לנקר גם מה שהוא חפוי תוך כוליא כרב ור' יוחנן, אלא לא היה מנקר כי אם מה שנראה לעין שבתוך הכוליא קודם שיחתך בשר הכוליא, וכן פי' הרי"ף גאים ליה לא היה מדקדק בנטילתו.

הנה הרי"ף וכן הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכ"א ה"ז פסקו כר"א דגאים ליה, ורש"י כותב שם: ובלובן כוליא הלך אחר המחמיר לשרש אחריו כיון דלא איתוקם הלכתא כר"א והמחמיר יחמיר והמונע לא הפסיד. הרשב"א חוטין שבכוליא ושבטחול אסורין משום חלב, וצריך לשרש אחריהם עכ"ל.

נראה מדבריו דגבי לובן כוליא דלא איתמר הלכתא כמאן, צריך להחמיר. בשלחן גבוה סי' ס"ד סקל"ד כתב: ולענין מעשה, פה נהגו להחמיר בכל גבולינו לחטט אחריו ולנקר כל לובן שבכוליא משל כבש או עז אבל של בופלי (בהמות השמנות) נהגו בו איסור שאין אדם בקי בניקורו מרוב חלב שיש בו מבית ומחוץ. ואנו נוהגים כפי שכתב הצנל"ד לחתוך יפה את כל הנקודות הלבנות שבו ויש להזהר לקלוף יפה ולהעביר את החלב שבחריצי הכליות, המרובים בבהמה גסה.

חלב שעל כוליא

חלב הכליות

בגמרא (חולין דף צ"ג) אמר רב כהנא ואיתימא ר' יהודה, ה' קרומי הוה, תלתא משום תרבא (חלב) ותרי משום דמא. דטיחלא (טחול) ודכפלא (כסלים) ודכליותא משום תרבא. הכוליא יש עליה שני קרומים, כדאיתא בגמרא שם אמר רב המנונא וכו', תנא קרום שעל גבי כוליא אסור ואין חייבין עליו (כרת), והתניא חייבין עליו וכו', כוליא אכוליא לא קשיא הא בעילאה, הא בתתאה. פירש"י עילאה: חלב ממש, שעל הכליות יש עליו קרום דק והוא חלב גמור. תתאה, קרום עכ"ל. וכו' הפרישה יו"ד ס"ד — יט, העליון חייבין עליו, והטעם שגם הוא בכלל חלב שעל הכליות: והתחתון והחוטין שבה, אסורין ואין חייבין עליהם כרת והם אסורים מדרבנן.

הכליות

צורת הכוליא לאחר הנקור וקילוף הלבנות בפנים.

מגלה את השכבה הלבנה ע"י חתוך באורך בשר הכוליא מצד זה. חותך בכל האורך

הצד השני סביב וקולף מבפנים ומנקה יפה יפה.

ומה היא הדרך הקלה בניקור הכוליא, כדי שיבליט מבחוץ החלב והלובן עם החריץ

שבתוכו? קודם כל יש להסיר את הקרום הדק שעל הכוליא מבחוץ. מעתה יש לחתוך בפנים

סביב הפנות הכוליא ולפתוח כך, שכל הכוליא תהא שטוחה בלי גומה באמצע, וימצא כל

החלב והלובן שבתוכו בולט גבוה יותר מבשר הכוליא. מעתה יחתוך המנקר בנקל את החלב

הבולט ויקלוף הכל עד לשכבת בשר הכוליא עם כל הנקודות הלבנות שבו.

לובן שבכוליא

לא מנקר

וכל הנקודות

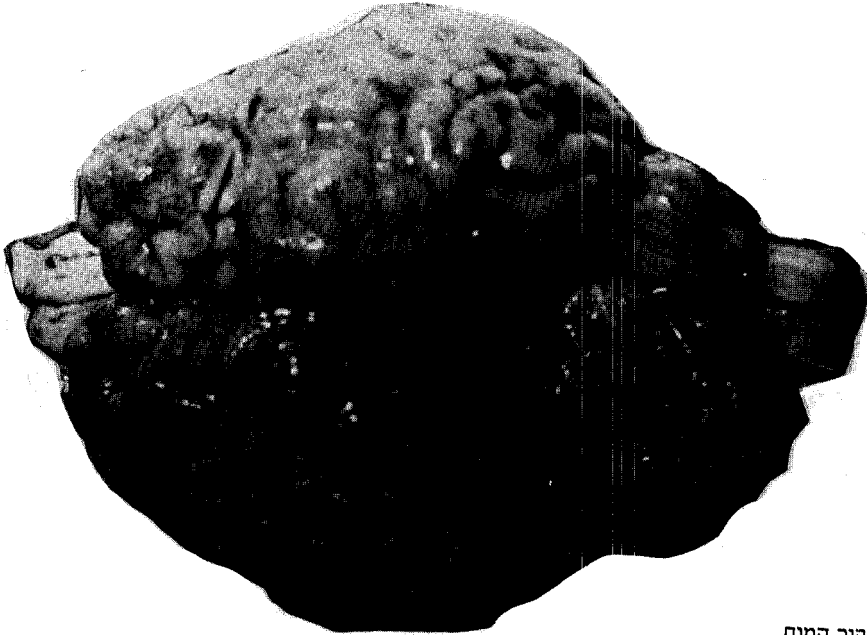
שתי הכליות

הלבנות שנמצאים בתוכו מנקר

משבוקעין את עצם הגלגולת לשנים, מבלי לפגוע במוח, נמצא המוח מונח בתוך שני הקרומים כבתוך כיס. הקרום הדבוק לעצם הגלגולת נקרא בגמרא "קרמא עילאה", והקרום הדבוק למוח נקרא "קרמא תתאה".

כדי להוציא את המוח מהכיס, צריך לפתוח בסכין את הקרומים הנ"ל, משום שהקרום העליון הוא קשה ואינו נפתח בנקל.

נקור המוח

המוח מכוסה בקרום דק החודר בתוך הסדקים והפרישות ועמקי חדריו בו נמצאים נימי הדם.

המוח

בחולין צ"ג בפג"ה: חמשה קרומי הו... קרמא דביעי ודמוקרא משום דמא, ופרש"י: "דמוקרא שעל המוח".

ועיין בטור סי' ס"ה שכתב: "הבא לנקר מוציא את המוח, מעביר את הקרום שעליו, ואח"כ מעביר הקרום שתחת המוח הדבוק בעצם".

ומהב"י על הטור משמע, שרש"י בפי' הגמרא שם נתכוון ג"כ לשני קרומים, דמוקרא משום דמא, היינו שני קרומים שעל המוח, שאיטורם משום דם.

מדיוק לשון הטור משתמע, שקרום אחד דבוק לעצם הגלגולת והשני דבוק לגוף המוח. נמצא שהעצם ושני הקרומים מגינים על המוח. עצמות הגלגולת, המקיפות את החלל שבו המוח, מגינות על המוח מבחוץ ואילו מבפנים מוגן המוח ע"י שני הקרומים הנ"ל.

חכמי הרפואה אומרים שבקמטי הקרום העליון עוברים נימי דם המספקים חיות לעצמות המוח.

ואילו נימי הדם שבקרום השני הדבוק למוח וחודר לתוך החריצים והסדקים ולחדריו הפנימיים של המוח מספקים חיות לפנים המוח. הרי מתברר מתוך המציאות, שהקרום העליון דבוק לעצם, והשני — למוח עצמו, וכמו שכתב הטור.

ובדין ניקור מוח העוף הביא שם הב"ח דעת הרוקח שצריך להוציא את המוח עצמו. אבל הב"י עצמו אינו עומד בשיטת הרוקח, ולדעתו אין צריך אלא לחתכו, דחתכיה ומלחיה שפיר דמי.

אבל הר"מ שם באות ט"ז חולק על הב"י וסובר, שלכתחילה נוהגין להסיר המוח כולו בין בעוף בין בבחמה.

ובסימן ס"ח כתב הרמ"א "לכתחילה נוהגין ליטול המוח קודם המליחה מתוך הגלגולת ולחתוך הגלגולת שתי וערב".

וכן משמע מתוך ספרי הניקור. בספ"נ טהרות אהרן (סק"א) כתב בפי' בעה"ט, המובא בטור, שכוונתו ששני קרומים למוח, אחד שהמוח מונח בתוכו ואחד נשאר דבוק בעצם הגלגולת. ומציין שם, שמנהג יפה נהגו בכמה קהילות לקצוץ את עצם הגלגולת, היינו כל הקדירה שהמוח מונח בתוכו ומשליכם כי קשה להוציא משם את הקרום, ואין צריך לזה זירח, כי אין בו חסרון כיס.

וכן כתוב בצינה לדוד (ס"א סק"ב), ובעקרת הבית (סימן ג') בעמודי זהב (אות ב'), ועיין בס"נ הירושלמי (סוגיות קרומים), ועיין בס"נ רב טבחיא ובמנחת ש"י.

בסימנים ל"א, ל"ב, ס"ה ביו"ד, כתב הטור, שעל המוח שבראש יש שני קרומים, וכן על חוט המוח, שבתוך עצמות השדרה, הנקרא: חוט השדרה, יש ג"כ שני קרומים.

כשבאים לנקר את המוח, כתב הטור, יש להוציאו מן הראש ולהעביר את הקרום שעליו, ואח"כ להעביר את הקרום שתחת המוח הדבוק בעצם. וכן כשבא לנקר את חוט המוח היוצא מן הראש אל השדרה, כתב הטור, יש להוציא אותו עם הקרום שתחתיו. משמע, שהטור סובר: שמוח הראש, וכן חוט המוח של השדרה שניהם מותרין באכילה, וכן דעת כל הפוסקים.

כחל

הכחל נמצא בחלקה האחורי של הבחמה ומקומו בקצה כסלי הבטן על הירך, בין שתי הרגלים, מתחת לנתח הברש הנקרא בשם בושת (אצל הזכר תלוי שם כיס הביצים). הכחל אסור משום בשר בחלב ולא חילקו בזה בין בהמה גדולה לבין קטנה שלא ילדה מעולם, קרום עבה ולבן נמשך על פני הכסלים, מן החוזה ולמטה, ומכסה גם שמתחת לכחל, כיון שהקרום נוגע בכחל שאיסורו משום בשר בחלב, נוהגין לקלף קטע הקרום המכסה את הכחל באורך וברוחב. (ניצני ניסן) ושאר ספ"נ).

נוהגין להסיר את החוטי מן הכחל המלאים דם. וכן נוהגין להסיר את הבלוטה (דריז) שבתוך הכחל שאיסורו מחמת מיאוס, אבל השומן שהכחל מונח עליו מותר. נוהגין לחתוך אותו שתי וערב, תופטו בכוח וסוחטו במקום החתך, על ידו יוצאים ממנה מים הנראים כחלב, מחתך במקום שזב החלב או המים עד שלא תצא עוד כל לחלוחית של חלב מכאן ואילך אין עוד בשומן ובלי כל ספק מן הכחל כלום, ומותר לבשלו כבשר עצמו. (צינה לדוד).

קורע את הכחל שתי וערב וטוחה אותו בכותל עד שלא תשאר בו כל לחלוחית של חלב, אם חתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולו ומירק החלב שבו, בידיים, כשר בדיעבד לצלותו בלי בשר, אבל אסור לבשלו אפילו לבדו, וכש"כ שאסור לבשלו עם בשר ויש מתירין לבשלו לאחר צלייה (ספ"ג).

יש מקומות שנהגו לא לאכול את הכחל אפילו בצלי ואפילו אחר קריעה שתי וערב וטיחה בכותל, משום שהמנקרים לא היו בקיאים בהפרדת הכחל מן השומן. כיון שהכחל מונח על השומן הירך הלבן שצבעו כצבע הכחל, אפילו מנקרים הבקיאים מסופקים לפעמים עד היכן מקום הכחל, והיכן קצהו של השומן.

במקום שנהגו לאכול את הכחל צריך המנקר להזהר כשמפריד את הכחל מן השומן שלא ישאר מאומה מן השומן על הכחל, כי לכתחילה אסור לצלותו עם בשר אפילו קרעו שתי וערב וטחו בכותל שו"ע סי' צ' רמ"א ע"ב בדרכ"ת סק"ה ולכן נהגו לא להשאיר משהו מהשומן על הכחל ולא מן הכחל על השומן.

בתיקון הבית כתוב כי למעשה בשר שנתבשל בחלב שחיטה אין איסורו איסור תורה, ואם נקרו וקרעו שתי וערב וטחו בכותל ומירק החלב שבו מותר לצלותו, אבל לבשלו אסור אפילו בלא בשר אף לאחר קריעה שתי וערב וטיחה בכותל, גזירה שמא יבשלו עם בשר, ועם עבר ובישל לבדה בלי בשר, נחלקו הפוסקים בדיעותיהן, הרמ"א והש"ך סוברים שבדיעבד מותר אבל הרש"ל סובר שאפילו בדיעבד אסור, ובהפסד מרובה יש להקל כדעת הרמ"א והש"ך, וכל זה אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל, אבל אם לא קרעו שתי וערב אפילו בשלו במים בלבד אסור אפילו בהפסד מרובה.

כחל, מפשיט ממנו את הקרום הלבן העבה המכסה את הבטן ואסור לאכלו משום שנבלע בו חלב. (וב"ש) ומפריד השומן מן הכחל ואם נסתפק המנקר במקום הגבול איפוא שמבדיל בין השומן לכחל, יחתוך עד התחלת הנקודות הצהובות שמתחיל בו קצת רטיבות.

כדי קליפה

בגמ' לא ליחסוף איניש כפלי עלוי בישראל דדאיב תרבא ובלע בישראל. פירש"י: שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם חב על הבשר. (חולין דף ח' ע"ב) תוס' אומר היינו לאחר ניתוח מיד קודם שנצטנן הבשר, אבל לאחר שנצטנן אין לחוש כדכתיב וישומו את החלבים על החזות (ויקרא ט"ו).

הר"ן כתב שמדברי רש"י משמע דאפילו בדיעבד הבשר נאסר וסגי בכדי קליפה דאינו כרותח ממש. וכן כתב הרשב"א דהחלב אסור את הבשר כדי קליפה, וכתב ושמא דסגי בקליפה.

הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכ"א הי"ט אומר דהבשר אינו נאסר, אלא לכתחילה אסור לפרוש חלב על הכסלים. הר"ן והרשב"א אומרים דלשיטת הרמב"ם האוסר היא שמא ישכח מלשפשף היטב את הבשר ובדיעבד סגי בשיפשוף היטב ואומר שבגלל השמנונית בעי שיפשוף גדול, לכן כתב הרמב"ם שמא ישכח מלשפשף היטב ולא סגי בהדחה ולא דמי נזה שאמרו בגמ' שחט בסכין של עכו"ם מדיח, בלי זה כל בשר בעי הדחה, מחמת דם, וגם לצלי בעי הדחה, שם בדם סגי בהדחה אבל כאן מחמת השמנונית בעי שיפשוף גדול.

ביש"ש בפ"א דחולין סי' י"ד אומר, דגם לרש"י אינו אסור אלא לכתחילה ומה שכתב לפי שהחלב מתחמם זוב על הבשר זה רק חשש רחוקה וגם ספק ספיקא היא, דשמא יזוב ושמא לא יזוב ואת"ל יזוב, שמא לא נפתח קרמא.

להלכה: המחבר והרמ"א בסי' ס"ד סעי' י"ט פסקו כהרמב"ם דרק לכתחילה אסור לפרוש חלב הכסלים על גבי בשר, ואם עשה כן לא נאסר הבשר וסגי בשיפשוף ולפי זה צריך להבין מה שנהגו כדי קליפה הבשר שדבוק על חלב.

בספ"ג של רש"א בענין הקרומין וקליפה אומר אכן יש לחלק בין העניינים, שאני התם שיש קרום בין החלב והבשר, לא כן כאן שיש הרבה מקומות בלא קרום ועוד יש חילוק איפה שהחלב דבוק מתולדתו או יותר ממחר לבלוע.

בדרכ"ת סי' ס"ד קי"ז הביא בשם ספר "דברי יוסף" אות תל"ד בחלב הוא איסור כרת יש לחוש לדעת הרשב"א והאו"ה להצריך קליפה. בס"ק קי"ח הביא בשם האו"ה שיש לזהר שלא לפרוש גם לאחר שנתקרה שיש לחוש שהטבח יסמוך על דעתו שכבר נתקרה ולפעמים לא יהיה קר כל כך ויזוב החלב ויבלע בבשר וגם הקרום והחלב דק ומתמעך ביד הטבח ולא אדעתיה.

הד"מ בסי' ס"ד אות י"ב כתב דאין לחוש לזה והביא בשם הדברי יוסף שהעלה דכיון דהוא חשש איסור כרת יש לחוש לדברי האו"ה.

בתורת הניקור הירושלמי כתב: וכתב בכד"ה סי' ס"ד ח"ל: כתב רבינו ירוחם נהגו מנקרי הבשר לקלוף ולהסיר הקרום שעל הבשר ששוכב עליו חלב הכסלים ויפה הם עושים, כי אותה קרום הוא אסור מחמת החלב ששוכב עליו.

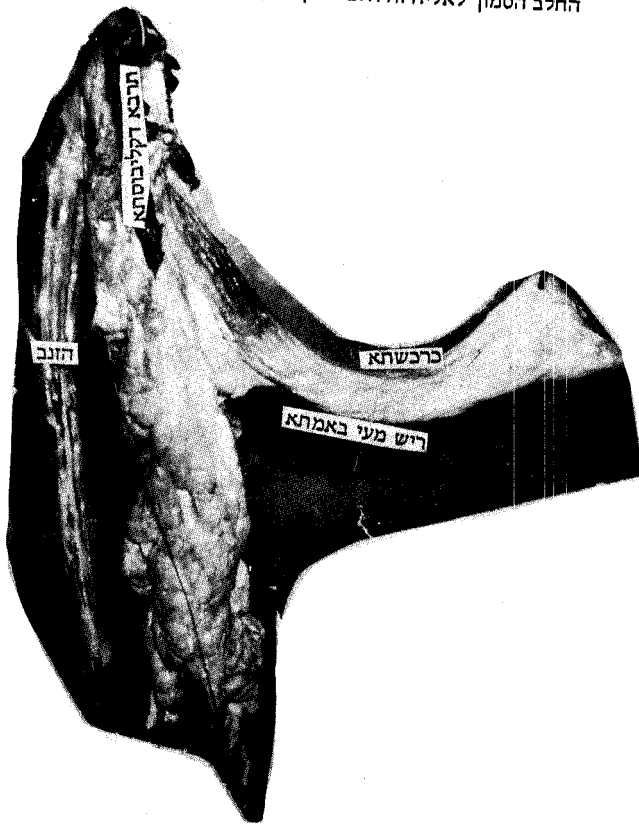
וברשי"א בסוגיא דקרומין וקליפה סעי' י"ט כתב טעם לקליפה שאנו עושים, לפי שהבשר מלא גומות ובקעים יש לחוש שיש שם חלב בעין, ואם קלפו הבשר כדי קליפה אנו מובטחים שלא נאכל חלב. וכתב דלפי טעם זה נוכל להבין מדוע לא נתקנה קליפה כ"א לגבי מראה אדום ולא לגבי מראה כסף משום שמראה כסף הוא עור חזק המכסה את הבשר וחוצץ בעד חדרית החלב לתוך הבשר, וכיון שהוא חלק בלא גומות ובלי בקעים ליכא למיחש שיש בתוכו חלב, עיין בתורת ניקור השלם דף י"ט שם ויש מ"כ שנוהגים ג"כ לקולפם.

חלב הזנב

החלב הסמוך לאלוה זה חלב שבין הפקוקלות דברי ר"ע, עצם האלוה שמהובר לו משני דופניו חלב בפנים העצם שהוא חלב הכסלים.

הרמב"ם בפ"ו מ"ה מאכ"א מביא שיטת הגאונים שריש מעיא באמתא מצדו השני של הדקין שבו יוצא הרעי.

החלב הסמוך לאליה זה חלב שבין הפקוקלות דברי ר"ע

האליה הזנב

בתורה כתוב (ויקרא ג.ט.) והקריב מזבח השלמים... חלבו האליה משמע רק חלב האליה יקריב ולא עור האליה, דבלאו הכי היה צריך להיות כתוב והקריב האליה. אמר רב הונא עור האליה לאו כאליה דמי דכתיב חלבו האליה ולא עור האליה (זבחים כ"ח) בגמרא שם יש שקלא וטריא אם העור אליה לאכילה עומד ושנקרא דבר שדרכו לאכול כתוב בתורה חלבו האליה לעומת העצה מהו עצה מקום שהכליות יועצות (חולין י"א) האליה היא בסוף השדרה והיא נעשה חוליות חוליות שלשה חוליות הם בתוך חלל הבהמה והתורה אמרה לעומת העצה, הכוונה לקחת עם שלשה חוליות שהן חלק השדרה כנגד הכליות והסימן לדבר, לשון עצה רמו לכליות שמקום העצה היא הכליות. יתר החוליות תלויות מבחוץ באליה תחת העור שפרוס עליה, יש שם בשר, ותחת הבשר נמצאים חוליות האליה ושלשה חוטי תחתיה. אחד באמצע ושנים בצדדים החוטין אלו יוצאין ונמשכין מחלב הכליות שבפנים בחלל הבהמה ונמשכים עד סוף הזנב ויש שם עוד חוט הנקרא חוט השדרה שיוצא מהמוח והולך עד סוף הזנב.

החוט מתפצל בונב בשני צידי החוליות אחד מימין והשני משמאל, באליה של כבש דבוק שומן כשר שהכבשים הם פטומות ויש שם הרבה שומן.

חלב האליה

כתוב בתורה: כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האוכלת (ויקרא ז כ"ה) בתורת כהנים כתוב "אשר יקריב" חלב שכמותו כשר להקריב יצאה חלב דפנות שאין כשר להקרב (בתוס' חולין צ"ב) לומר מדרשה זו והוכיח ממנה ששומן שעל יותרת הכבד לאחר שנטל הקרום מותר.

חלב האליה נקרב על המזבח לכאורה צריך להיות איסורו כמו כל חלב. והנה בא רש"י בויקרא ומפרש חלבו המובחר שבו, ומזהו: זה האליה תמימה כוונת רש"י שחלב האליה לא נאסר בתור חלב, ומה שהתורה אמרה חלבו, האליה תמימה. אין הכוונה של חלב ממש אלא חלבו הוא המובחר שבו.

הרמב"ן מפרש יותר מרש"י ואמר בפירושו: אין באליה חלב והנה מדבריו — "חלבו האליה" — שם חלב בלשון הקודש השומן הנפרד שאינו עם הבשר כדכר אחד — כי השומן המתערב בבשר שאינו נפרד ממנו יקרא שומן — כתוב וישמן ישרון — או השמן לב העם הזה, וחלב הוא נפרד עליו, קרום ונקלף — אומרים בשר שמן (כי הבשר עם השומן הם ביחד) לא אומרים בשר בחלב, (כי הם שני דברים נפרדים) והתורה שכתבה לשון — "חלבו האליה" — הוא דרך השאלה וכנה אותו בחלב — או חלב כליות ככתוב: בהרימכם את חלבו ממנו, כי הטוב אשר יורם מן התבואה יכנה אותו בחלב — או חלב כליות החטה, ידמה החטה לכליות ואת החלב אשר בו, באליה אין חלב כלל אבל יש בה שומן שאינו נפרד וכן ידעו הרופאים בטבעיהם שאין חלב נעשה לעולם סמוך לעור ולא באבר שינוע תמיד מה שכתוב; כל חלב וכל דם לא תאכלו אין השומן שעל גבי האליה בכלל, כי איננו חלב בשמו ובטבעו, אבל כל הנקרא חלב נאסר אף על פי שאינו קרב למזבח כגון החלב אשר על הטחול, ושאינו נקרא חלב מותר אע"פ שהקריבו למזבח כגון הכליות והיותרת הכבד וכן האליה מובן מדבריו אפילו שמן מאוד כמו הכבשים מארץ ישראל שיש להם אליה גדולה אין להם חלב.

האבן עזרא ויקרא (ג. י"ב) בכך הבקר לא הזכיר האליה, כי אם בכבש, כי האליה בעז ובשור, קטנה ועוד. כי הכבשים שהן בארץ ישראל יש להם אליה גדולה וזה דבר ידוע, החז"ל: א"ל רב מרי לרב זביד אף אליה איקראי חלב (כתוב חלבו האליה תמימה (ויקרא ג) תיתסר באכילה, א"ל עליך אומר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשור וכשב ועז. לא אסרה תורה אלא הנהיג בכללן ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז — אלא בכבש. (תוס' חולין צ"ב) מביא דברי ר"א ממ"ץ שאומר דשומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר שיוטל הקרום מעליו כי למדנו בתורת כהנים כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה אין לי אלא חלב תמימים שהם כשרים ליקרב, חלב בעלי מומין מנין תלמוד לומר מן הבהמה, חלב חולין מנין תלמוד לומר כי כל אוכל חלב א"כ למה נאמר אשר יקריבו ממנה. לומר לך חלב שכמותו כשר ליקרב אמרתי לך, חלב דפנות שאין ראוי ליקרב לא אמרתי לך וא"כ חלב היותרת שהוא קרב עם היותרת אסור. ולפי זה ליתסר שומן האליה שקרב עם האליה, אף על

גב דאמר בפרק כל הבשר קי"ז דחלב האליה מיקרי חלב. סתמא, לא איקרי מ"מ ליתסר מטעם שקרב, ותוספות מותרין, נראה לי דוקא חלב דפנות שדומה לשאר חלב ושמא אף תותב קרום וניקלף הוא, הוה מיתסר אי הוה קרב וחלב היותרת ולובן כוליא ושומן האליה שאין דומין כלל לחלב לא מיתסירי דאין קריבין בתורת חלב אלא נקרב אגב יותרת דאין קרבין את החלב האליה בתורת חלב אלא נגרר אגב אליה והרמב"ם בפ"ז מה' מאכלות אסורות אומר: האליה מותרת באכילה, לא נקראת חלב אלא לענין קרבן בלבד כמו שנקרא יותרת ושתי כליות בשם חלב, לענין קרבן כמו חלב הארץ וחלב כליות חטה שמרומים דברים אלו מן הקרבן לשריפה לה' נקראו חלב. והמרדכי בפגיה"נ סי' תר"ס כתב: בספר יראים כתב סמוך לזנב יש שומן האליה ועליו יש חלב הקליבוטתא ואותו חלב ושומן האליה דבוקין ואין ביניהן אלא גיד לבן כעין קרום ומראהו כמראה שומן. מה שעל אותו גיד אסור בכרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו. וצריך לגרור הגיד כנראה דלפי דעת היראים החלב שתחת הקרום הוא לא משומן האליה אלא מתרבא דקליבוטתא ומותר מטעם בשר חופה אותו וכן הביא בתו"כ שזה החלב שבין הפקוקלות — וזה אסור מטעם חלב דקליבוטתא. השומן מתחת הקרום מותר משום שומן האליה שהתורה התירה.

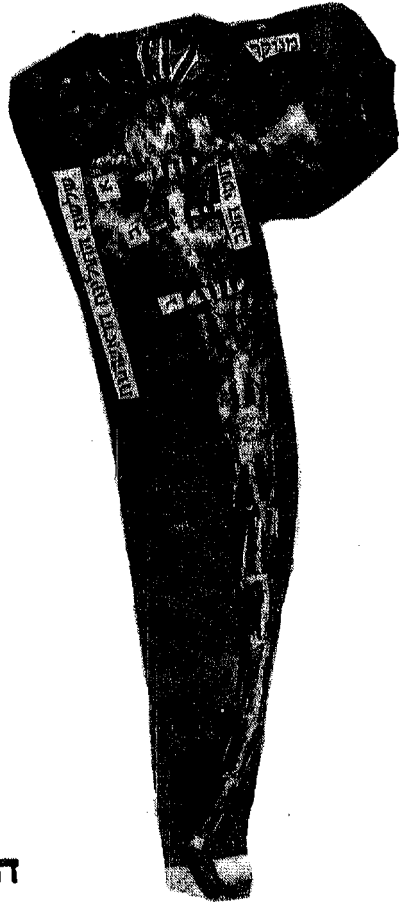
והטור בסי' ס"ד כתב חלב האליה מותר — כמו שכתוב בפרישה ומבואר בפ"ק דכריתות ובפ' כל הבשר, אמר קרא כל חלב שור כשב ועז דבר השוה בשלשתן כלומר, חלב האליה אינו קרב אלא בכבש בלבד. והרמב"ם בפ"ז מה' מאכלות אסורות כתב האליה מותרת באכילה ולא נקראת חלב אלא לענין קרבן בלבד כמו שנקראו חלבים כליות ויותרת הכבד לענין קרבן כמו שאתה אומר חלב הארץ וחלב כליות חטה שהם טובים. לפי שמרימין דברים אלו מן הקרבן לשריפה לה' ובתרומת מעשר כתב בהרימכם את חלבו ממנו. וכתב מהר"ן חביב, ז"ל: חלב האליה מותר, אפשר שיטעה בזה האיש ההמוני ויחשוב שהחלב שהאליה לצד פנים מותר ורחמנא ליצלן מהאי דעתא כי אין הכוונה אלא על האליה עצמה וזה מבואר בהר"ף פרק ג"ה ובדברי הרמב"ם ואמרינן בס"פ כל הבשר חלב האליה אקרי חלב סתם לא אקרי פי' שנקרא חלב האליה ולא סתם חלב.

כתב הב"ח חלב שעל האליה מותר כן הוא הגירסא הנכונה בספרי רבינו ובא להוציא החלב שבאליה לצד פנים דהוא חלב גמור אלא שעל האליה מבחוץ. קאמר אעפ"י שהוא קרב לגבי מזבח אפי"ה שרי כדאיתא סוף פ' כל הבשר (קי"ז).

חלב האליה

חוטי הזנב

הזנב

האליה

חוט השררה עובר בתוך חור המעבר דרך חוליות השררה, מן המוח עד קצה הזנב. דרך נקבי עצם הקליבוסת יוצאים מחוט עצבים עבים, כגון גיד הנשה ועור. אולם החוט הנמשך לכיון הזנב, אינו אלא חוט דק ביותר ומעצם הקליבוסת מתחילה ההתפצלות של חוט השררה.

המנקר חותך ומעמיק בין קשרי החוליות. בהפרידו את החוליות זו מזו נראה הגיד העובר בין החוליות כשהוא בולט לעין. עתה חדר בקצה גב הסכין מתחת לגיד, למטה, מושך אותו משם ומוציאו לגמרי מן החוליות וזורקן לטריפה (ראה בעיור האליה אותיות א' ב' ג' שעל שלש החוליות הראשונות. בין החוליות בולטים הגידים הנ"ל שנמשכו מחוץ לחוליות). מעתה חותך ומשליך את הבשר הלבן שבין קשרי החוליות ומנקה עד עצם החוליה, שבין ג' החוליות הנ"ל.

לאחר גירור הבשר מב' צידי ג' החוליות הנ"ל נשאר שטח העצם שבאמצע החוליה, שא"א לנקותה. חלק זה בולט מבין שני הצדדים המנוקרים (ראה אותיות א' ב' ג' הרשומות על הבליטות הנ"ל). לכן כאן יש להשתמש בגרון ולקצוץ את הבליטות האלו מג' החוליות הנ"ל עד שפני שלש החוליות יהיו בגובה אחיד.

בסיכום יש לומר שצריך להקפיד לנקר ולחטט עד שלא ישאר מאומה, לא מן הלונב"ל הטריפה, לא מחלב הקליבוסת שעל השומן ולא מן האסור הדבוק על החוליות, בצד הזה של האלי'.

נמצא, שבאלי' יש לנקר ג' סוגי חוטים, חוץ מחלב הקליבוסת שחתכו מן השומן של האלי': (א) המשך חוט השדרה הבא מן המוח, (ב) שני חוטים אחרים שהתפצלו מחוט השדרה, העוברים משני צידי החוליות, אחד מימין ואחד משמאל, (ג) קבוצה של שלשה חוטין, היוצאין מחלב הכליות שבחלל הבהמה. בדרכם אל האלי' עוברים החוטים הללו מתחת לעצם הקליבוסת משני צדדיו. על החוטין הללו מונח הלונב"ל הטריפה ועל קצה הקליבוסת, הוא בסיסו של הלונב"ל הנ"ל. מכאן הוא מתחיל להמשך משני צידי הקליבוסת שבחלל. הוא נמשך עד סוף האלי' לאורך שני הצדדים, ומכסה בצדדים את קבוצת החוטים הנ"ל, הנמשכים מהחלל, כשהחוליות רוכבות עליהן כשהאחד עובר באמצע החוליות, והשנים האחרים מצדדיו, אחר מימין ואחד משמאל, הלונב"ל הטריפה שבשני הצדדים ממשיך ומכסה אותן מבסיסו שעל קצה עצם הקליבוסת עד לסוף האלי'.

ניצני ניסן

ביותר דעה ס"ד ה': האליה מותרת ובלבד שינקדה ממנה מה שלצד פנים, הרמ"א: גם צריך להסיר חוטי האליה כי יונקים מחלב הכליות, "ביאור — הגר"א" האליה עצמה (מותרת) הואיל וקריבה ע"ג מזבח אבל חלבה של צד פנים ה"ה כשאר חלב, ט"ז: דלא אסרה תורה אלא חלב סתם וזה מקרי חלב האליה, אבל מה שדבוק על צד פנים של האליה, הוא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה, דלשון חלב האליה היינו האליה עצמה וחלב זה לשון מיטב הוא.

וחלב הדבוק על צד הפנים הוא הנמצא על פי הטבעת לצד הפנים של הבהמה והוא תרבא דקליבוסתא אסור וענוש כרת, חולין צ"ג. והרמב"ן בויקרא כותב: והכתוב הזה שאמר חלבו האליה תמימה עד העצה יותר, עמה חלב רב אשר הוא מחובר בה בצד הפנימי ובתו"כ אמר: להביא את החלב הסמוך לאליה וזהו חלב שבין הפקולות יוצא לפי הרמב"ן לא נמצא חלב באליה בפנים כחלל הגוף אלא חלב הסמוך לאליה שהוא החלב בין הפקולות — שמחבר הירכות שמביא בתו"כ ואיסורו מחלב דקליבוסתא.

במדרכי פ' גיה"נ סי' תר"ס כתב: ובספר יראים כתב סמוך לזנב יש שומן האליה ועליו יש חלב הקליבוסתא, ואותו חלב ושומן האליה דבוקין זה בזה ואין ביניהם אלא גיד לבן כעין קרום ומראהו כמראה שומן. מה שעל אותו גיד אסור בכרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו. וצריך לגרור אותו הגיד יפה. לפי שהוא לבן, טועין הרבה ואין יודעים להפריש בין חלב להשומן. לפי דברי "היראים" יוצא, גם החלב שמתחת הגיד — הקרום — הוא חלב ממש אלא דהתירו הוא משום בשר חופה אותו. ואיך נתרץ דברי רז"ל: אמר ליה ר"מ לר"ז אי אליה איקרי חלב תיתסר באכילה, ופי' רש"י תיתסר כל אלות כבש באכילה א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכבש ועז. דבר השוה בשור וכבש ועז. רש"י מפרש: לא אסרה תורה אלא הנוהג בכולן, ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז ר"א אומר חלבו האליה איקראי חלב סתם לא אקראי, ולנו אין מה לאסור, מה שהתורה התירה וגם לשיטת הר"מ

כפי שכתב מהר"י סרוזינא ד'שומן האליה שתחת הקרום מותר לא מטעם חיפוי אלא משום שומן האליה התורה התירה ואנו מתירים השומן שתחת הקרום באליה מטעם שהתורה התירה ולא משום חיפוי.

הטור בסוף סימן ס"ה מביא את סדר הניקור לבעל העיטור:

והותרך האליה ומוציא ממנה חוט שמתחלק לשנים — הפרישה: וממשיך החוט מעיקר האליה עד קצותה, הטעם משום שיונק מחלב הכליות — וממשיך החוט מעיקר האליה עד קצותה, מאותן פנים המקישין על ירכי הבהמה והלשון בעל העיטור ד' ת' ורכינו ירחם נתיב ט"ז אות י"ד: גורר יפה שלא ישתייר לכל פני האליה לא בשר ולא שמננית אלא גוררין יפה. הבית יוסף ס"י ס"ד נראה טעמא משום דסבר כהרא"ם שפירש דהא דאמרינן דחוטין שבעוקץ אסורין היינו חוטי הזנב והם אסורים מפני שיונקים מחלב הכליות לכן כתב שנוטל הסכין וגורר מאותן פנים גופן חומרים, והם מקומות גבוהים קצת עד שיתיישר עם מקומות השפלים ולא ישתייר לכל פני האליה לא בשר ולא שמננית. ב"ד ס"י ס"ד: האליה מותרת בלבד שינקה ממנה מה שלצד הפנים וברמ"א שם כתב צריך להסיר חוטי האליה כי הם יונקים מחלב כליות בט"ז כתב דלא אסרה תורה אלא חלב סתם וזה מקרי חלב האליה אבל מה שדבוק על צד פנים של האליה הוא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה דלשון חלב האליה היינו האליה עצמה וחלב זה לשון מיטב הוא. ביאור הגר"א: דלא פריך שם ובכריתות אלא על האליה עצמה הואיל וקריבה ע"ג המזבח אבל חלבה של צד פנים ה"ה כשאר חלב וכן כתוב בשבילי הלקט דיני ניקור הבשר ס"י ט"ז דחוטי העוקץ הם חוטי הזנב וצריך ליתלם. בשו"ת מהר"ם מינ"ץ ס"י כ"ה מביא סדר הניקור האליה: בפנים המקישין על הבהמה, וכתב שם כי בזנב יש גיד מבפנים באמצע ואותו הגיד הולך מהתחלת הזנב עד סופו ומכאן ומכאן יש מעט אורך בשר וקורין אותו המנקרים טריפה לזנב"ל ותחת אותו הבשר יש גיד בכל צד וכשמסירים המנקרים אותו הבשר והגיד, דרך המנקרים לחתוך בפנים החוליות עד תחת הזנב, על שלושה החוליות מונח חלב, והמנקרים מורידין כל החלב וגם הבשר שתחת אותו החלב ששם נמצא גיד קטן והמראה שלו נשתנה והיה קצת לבן וכ"כ בתשו' אח"ז צריך לחתוך על הבשר מראשו עד סופו על עצם הזנב עד שישתנה ואח"כ חותכים בתוך כל החוליות עד סופו.

בטור ס"י ס"ה: והותרך האליה ומוציא ממנה חוט שמתחלק לשנים וממשיך החוט מעיקר האליה ועד קצותו וכן כתב השואל ומשיב דאותן הגוררין רק שלוש חוליות לא יפה הם עושים וכן כתבו בספרי הניקור כטהרת אהרון ס"י כ"ט ובצינה לדוד בניקור אחוריים ס"י ה' ובסי' י"א ובזבח שמואל כ"ח.

וכתבו, מנקר אחד שלא הוציא חוט הזנב אלא משלושה חוליות הראשונות ואמר שיש לו בקבלה כך לעשות, החמירו עליו מאוד שיעשה תשובה.

והמנהג בארץ ישראל לחתוך בשר האליה עד שלוש החוליות הראשונות ולקלף חלב הקליבוסת מעל השומן משני צידי האליה — זנב, עד לשומן הכשר ומנקה היטב את בשר הזנב"ל הטרפה וגידי החלב מצד הימני והשמאלי והותרך עמוק עד סופו בין שלוש החוליות הראשונות ומפריד בין החוליות עד גיד המוח העובר בתוכן ומוציא הגיד של שלוש החוליות ומנקרים כל מה שבין החוליות.

סדר הניקור של תורת הניקור הירושלמי פה בירושלים עיה"ק המנהג בניקור האליה הוא כך שמנקרים מהאליה בצד הפנימי שהיא בתוך חלל הבהמה, והעליה שתלויה מבחוץ לחלל הגוף אין מנקרים כלל, והנה מה שאין מנקרים את השומן שעל האליה התלויה בחוץ בצד הפנים המקישיין. מקור המנהג הוא לשיטת הכה"ג ואורח לצדיק והשלחן גבוה שכתבו כן דבמקומותיהם לא נקרו רק מפי הטבעת ולפנים, אבל אשכנזים בחו"ל נהגו לנקר את האליה גם מחוץ לחלל הבהמה, פה נהגו האשכנזים כמנהג הספרדים שלא לנקר את האליה מחוץ לחלל הבהמה.

ומה שלא נודהים לטול החוטים שבאליה כמש"כ הבעהע"ט והרמ"א ומהרש"ל והלבוש, אנו פוסקים כדעת הרמב"ם דחוטי העוקץ הם רק חוטי דם, וסגי בחתיכה ומליחה כמו חוטי דם והמנהג פה, לטול החוטין מתוך האליה שבפנים בחלל הבהמה עד שלוש חוליות כיון דבגוף הבהמה יש חלב הרבה, לכן החמירו כמו שכתבו ספ"ג טעם לאסור חוט השדרה שבחלק האחוריים משום שמונח בתוך החלב — בשו"ת מהר"ם מיינץ מובא שמנקר אחד לא הוציא החוטין אלא משלוש החוליות הראשונות ואמר דיותר משלושה פרקים אינם יונקים מהחלב, בצינה לדוד, בניקור חלב האחוריים אות י"א כתב שבני פולין נהגו להקל וכתב שם שאין צריך להסיר שום גיד רק מן השלושה פרקים הנזכרים.

סדר הניקור שלנו

ניקור הזנב — האליה

ניקור הזנב האליה המקובל אצלינו כפי שמובא בספרי ניקור של שני גדולי תורה ומומחין לניקור שגדולי הפוסקים סמכו ידיהן עליהם וכך נודהין, והם: הרב המופלג ובקיר' נחום כהן לעווין ז"ל מירושלים מחבר ספר ניקור הירושלמי והרב הג' ר' ניסן צ'סלר מחבר ספר ניצני ניסן.

ראש מנקרים בביאלעסטוק פולין ורב וראש מנקרים ברמת גן ארץ ישראל. הזנב מורכב מחוליות ששלוש החוליות הראשונות נמצאות בתוך חלל הבהמה. מפריד את קצה הכרכשתא וחלב הכסלים שעליו, מנקה את בשר הערוה הדבוק ורקו לטריפה משום מיאוס חותך בבשר האליה עד החוליה הרביעית את הטריפה לונב"ל משני צידי שלוש החוליות הראשונות מימין, ומשמאל, ומוריד את החלב — תרבא דקליבוסתא בשני צידי הזנב עד שמגיעים לקרום הלבן המפטיק בין החלב ובין השומן הכשר הנמצא מתחת העור חותך הקרום יחד עם החלב הדבוק בו במקרה שלא מוצא את הקרום המבדיל, יחתוך עד שנראה בלוטות שחורות קטנות — חותך בשומן ומעמיק עד חצי הבלוטה וחותך את כל שטח העליון של השומן על פני ראש האליה.

מנקה ומגיר היטב את העצם מכל הצדדים ויקלף יחד גם החוט הנמשך מצדדים המונח מתחת לטריפה לונב"ל. חלב האליה הוא חלב הקליבוסתא והחוטין שבו יונקים מחלב הכליות העוברים בפנים, חוט השדרה היוצא מהמוח, עובר דרך חוליות השדרה בפנים עד קצה הזנב דרך חורי עצם הקליבוסתא יוצא חוט גיד הנשה ועוד. אבל החוט הנמשך לזנב הוא מחוט השדרה.

באליה יש לנקר: א) מחלב הקליבוסת הנמצא על השומן האליה ושני חוטים שהתפצלו מחוט השררה העוברים משני צידי החוליות אחד מימין והשני משמאל, ב) ושלשה חוטין היוצאין מחלב הכליות שבפנים הבהמה עוברים מתחת לעצם הקליבוסת משני צדדים על החוטין הללו מונח הלונב"ל הטריפה מעל וקצה הקליבוסת ונמשך עד סוף האליה.

אחרי הניקור יגרור היטב את העצם מכל הצדדים את שלוש החוליות הנמצאות בתוך חלל הבהמה.

הערה. כאן בארץ ישראל מנקרים רק השלוש חוליות מתוך חלל הבהמה והחלק האליה התלויה מחוץ לחלל הבהמה לא מנקרים כי הניקור הוא רק מפי הטבעת ולפנים.

הרב ר' ניסן צ'סלר כותב: בביאליסטוק נהגו לנקר את כל אורך האליה אולם כשבאתי לארצנו הקדושה ראיתי שנהגו כאן לשנות בניקור האליה אמנם היו יחידים ששמרו על ניקור האליה כמו שאני הייתי רגיל בה. ניקור זה הוא לפי שיטת הכה"ג והשלחן גבוה ואורח לצדיק.

מקור המנהג הוא לשיטת הכנה"ג ואורח לצדיק והשלחן גבוה שכתבו: דבמקומותיהן לא ניקרו רק מפי הטבעת ולפנים ומה שנהגים פה ליטול החוטין מתוך האליה שבפנים בחלל הבהמה הטעם הוא כיון דבגוף הבהמה יש חלב הרבה משו"ה החמירו בזה, וכמש"כ ספ"ג טעם לאסור חוט השררה שבחלק האחורי משום שנונח בתוך החלב, ובצינה לדוד בניקור חלב האחוריים אות י"א כתב שבני פולין נהגו להקל וכתב שם שאין צריך להסיר שום גיד רק מן השלש פרקים. וחתוך בין החוליות עמוק ומפריד כיניהם עד לגיד המוח העובר בתוכן. מוציא הגיד וזורק ומוריד הסחוס חלבן שבין החוליות, וקוצץ הבליטות בין החוליות ועוקציה מצד הירך עם הגידים האסורים מכל שלש החוליות.

בסיכום הלכה למעשה:

חלק מהכרכתא וחלב הכסלים הדבוק לזנב וגם החתיכת בשר הערה מפרידים מן הזנב וזרקים לטריפה — הבשר הערה הוא משום מיאוס (ספ"ג) קולפין את הטריפה לזנב"ל משני צידי החוליות שלושה הראשונות ומנקה היטב את העצמות החוליות שינקה גם החוט הנמשך מהצדדים מתחת לטריפה לזנב"ל ומנקה משני הצדדים את שכבת החלב האסור משום חלב הקליבוסת הנמשך מעצם הקליבוסת בתוך חלל הבהמה ראה התמונה של האליה, מורידים את החלב עד שרואים קרום לבן המבריל בין החלב לשומן הכשר המונח מתחת לעור. והקרום הותכים יחד עם החלב ומה שנשאר תחת הקרום זה שומן כשר. במקרה וקשה למצוא או שאין מברילים בין החלב לקרום — יש סימן בשומן הכשר — שרואים בליטות קטנות בתוך השומן, חותכים את השומן עד חצי בלוטה כדי להיות בטוח שהורידו את כל החלב הדבוק לשומן ואחרי שניקו היטב את שלוש החוליות עד שנקיות לגמרי מפרידים עם הסכין בין שלש החוליות ומוציאין מלמטה את הגיד המתפצל עד החוליה הרביעית להוציא את כל הגיד, טוב לחדור עם קצה הסכין מתחת לגיד להתחיל בחוליה הראשונה וא"כ בשניה ובשלישית — כך בין החוליה השלישית לרביעית יכול להוציא את כל הגיד ולחתוך אותו ולזרוק אותו לטריפה, יש לקצץ את הבליטות של השלושת החוליות עד שלוש החוליות יראה ישר באותו הגובה.

באליה נמצא חלב הקליבוסת על שומן הכשר ושני חוטים שהתפצלו מחוט השררה, שלושה חוטין הנמשכין מחלב הכליות.

קיצור

עיקרי הלכות

ניקור הקדמי והפנים

הרמ"א ס"ד

...אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז.

בטור ס' ס"ד: וכשכלה למטה אותו בשר יצא ממנו קרום לבן ועב חוץ מהקרום הדק המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב ותחת אותו קרום יש לובן חלב ויש נוהגין בו איסור חלב לפי שאותו קרום העב אינו חשוב להם חפוי בשר אבל באשכנז נוהגין בהם היתר וגם בעיני נראה שחפוי בשר גמור הוא.

הבית יוסף מביא תשובת הרשב"א סימן ש"ח שכתב חלב שתחת אותו קרום שנוטלים מנקרי הבשר בכסלים אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתניים ודאי אסור ואין נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו. אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו.

האגור כתב על חלב שתחת אותו קרום עב ולבן שרבו האוסרין, וראיתי רוב המנקרים שמסירין הקרום הלבן לבד ואין מנקרים שום חלב מתחתיו זולת קצת נשים כשרות שמנקרות גם חלב שתחת הקרום ההוא וישר כחן כי אותם שאין מנקרין חלב שתחתיו לא מצאו ידיהם ורגליהם. אלו שאין מנקרין — מי התירו להם ונמצא שהם מכשילים את הסמוכים עליהם ומאכילין אותם דבר האסור להם.

ברש"י חולין צ"ג וכשכלה למטה אותו בשר יצא ממנו קרום עב ולבן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב. ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנוהגין איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר שדק הוא אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה כחפוי גמור הוא.

הרא"ש שם

ומה שהבשר חופהו מותר ושכלה למטה אותו בשר החופה יצא הימנו קרום לבן ועב, לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסל שאסור משום חלב, ותחת אותו קרום עב יש לובן חלב יש נוהגין בו איסור חלב לפי שאותו קרום עב אינו חשוב להם חיפוי בשר, אבל באשכנז נוהגין היתר וגם בעיני נראה שחפוי בשר גמור הוא.

דברי המודות על הראש: לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסל והוא בחלק האחוריים רק קצת ממנו נשאר בראש הדפנות שבחלק הפנים על הכסלים הנשאר שם בראשם וצריך להסיר אותו הקרום משם כ"כ רמ"א בהגהותיו, ומביא תשובת הרשב"א סימן ש"ח אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו. וכתב הב"י גם רמ"א בד"מ שלו. ותמיהני עליו שלא פירש כן בהג"ה זו שכתבתי שצריך ג"כ לקלוף החלב שתחת אותו הקרום מחלב הפנים ולא יפה עשה בזה. אבל באשכנז נוהגין היתר. וכתב רמ"א בהגהותיו שכן המנהג בעירו קראקא. ובד"מ שלו כתב דבאגור כ' יש להחמיר בו וכן הוא בסדר הניקור שאנו נוהגים אחריו וכל אלו הדברים נאמרים באמת בקרום עב ולכן אבל מה שהוא בשר אדום אע"פ שהוא דק חפוי בשר הוא.

באגור סימן אלף קע"ה כתב שלא יכניס אדם עצמו בספק איסור וכ"ש איסור זה שהוא בכרת וכתב עוד כי בזה אין נקרא ספק חלב מאחר שדברים אלו תלויים בחכמה ובקבלה כמו שפסקו המחברים במקום שלא תוכל לשער איסור מחמת דעת אין זה נקרא ספק וכן תמצא בסמ"ג וכן הוא החילוקים הנזכרים נפלו מצד חסרון הקבלה מן הקדמונים כי נעשתה תורה כשתי תורות בעוונותינו

באורחות חיים ה"י מאכ"א וכן צריך להסיר הקרום מן הבהמה מצד הפנים סמוך לדופן החזה, וזהו קרום שעל הכסלים והביא הד"מ ס' ס"ד א.ו. בהגה מ"י פ"ז מהל' מאכ"א אות ה' הביא פי רש"י הישנים ויש אוסרים בחלב שתחת הקרום עב.

בשלחן גבה ס' ס"ד סקט"ו ביאר דברי רש"י חלב שהבשר חופה יש לה לצד פנים קרום דק לבן המתפשט על כל פני הכסלים והוא אסור משום חלב, לכולי עלמא ותחת אותו קרום דק יש חלב נקלף וגם זה אסור לכולי עלמא.

הרשב"א סובר שחלב שתחת הקרום דק אסור, ותמה על הרמ"א שכתב וצריך להסיר קצת מן הקרום הנשאר בראש הדפנות, ושואל מדוע לא הביא הרמ"א שצריך להסיר את החלב שתחת הקרום.

מהב"ח נראה שסובר שיש חלב תחת כל הקרום דק אפילו בחלק הפנים הרי הרמ"א מיירי בחלק הפנים.

בספר פני ארי חחי = ס"י ה' כתב: וכן נוהגים פה לאסור אותו חלב שתחת הקרום העב וקולפין הבשר שתחתיו.

בס' תועפות ראם על היראים ס' מ"ז מביא בשם ספר בא"ה לפי אלו שחושבים שהקרום חשוב חיפוי בשר, הוא, מטעם דקרומין מותרין מן התורה וכתב שם בפירושו בחצי הבהמה של הפנים יש קצת מן הקרום של חלב הכסלים הנשאר שם בראש הדפנות וצריך להסיר הקרום משם ויצא שגם החלב תחת הקרום גם כן אסור משום חלב.

בספר פני אר' הח' ס"י כ"ג כתוב שבעיר לאמו-פולין אוסרים חלב הכפל שלפנים הרפאלע וגוררין היטב החלב תחתיו.

כוונת הרמ"א

לאור כל זה נבאר כוונת הרמ"א ס"ד ומנהג אשכנז

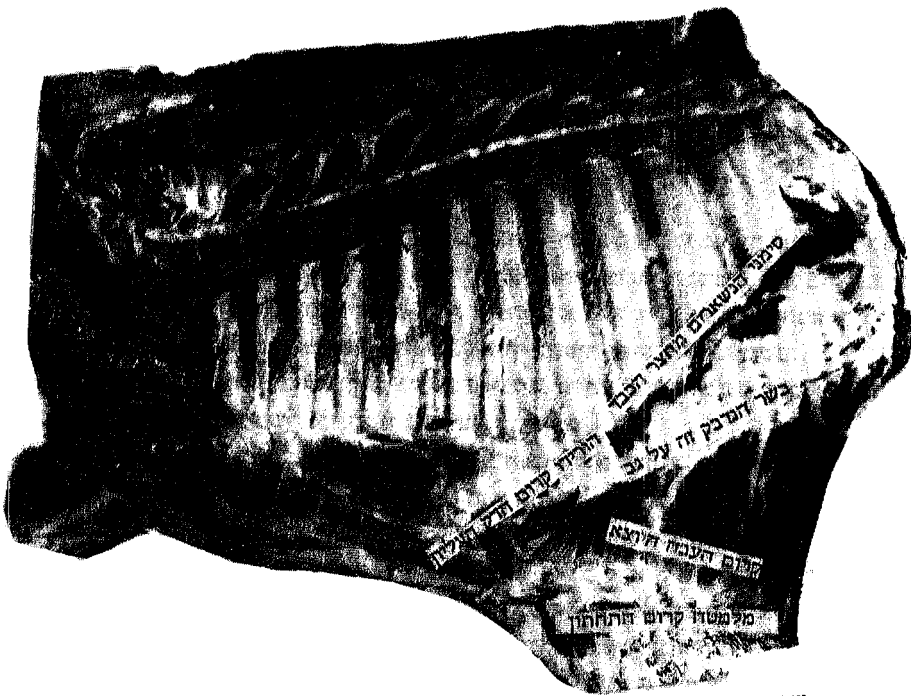
לשון הרמ"א בס' ז. בסדר ניקור אלו החלבים צריך ראייה מן הבקי בניקור ואי אפשר לבאר היטב בספר וכל אלו החלבים אין לחוש להן אלא באחוריים של הבהמה, אבל בחצי בהמה של הפנים אין בהם חלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה. וצריך להסיר אותו הקרום משם. ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם, ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו.

הטור ס"ד: וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום לבן ועב — חוץ מהקרום הדק המתפשט בכל הכסלים. (לפי דעתי: הקרום הדק הוא על השפונר — שהוא חלק מהפלדה הנקרא כסלים) והקרום ה"עב" מתפשט בכסלים שאסור משום חלב ותחת אותו קרום ("עב") יש לובן חלב ויש נוהגין בו איסור חלב לפי שאותו ה"עב" אינו חשוב להם חיפוי בשר אבל באשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה שחיפוי בשר גמור הוא. (רעתי היא שהכוונה למה שאומר הרמ"א ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום במחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז מדובר על הבשר האדם הנקרא ריפאלע, וממנו יוצא הקרום עב ולבן.

לפי זה אפשר לפרש את הסתירות של רש"י בחולין דף ח.ע.ב. שכתב: מפסיק בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין פלאנק"ש ועב וחזק ובדף צ"ג כתב רש"י קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב. ורש"י אומר בפירוש ותחת אותו קרום "עב" יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא (כלפי בשר) אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא. לפי רש"י הקרום העבה היוצא מהבשר דינו כבשר.

והנה ברור יותר בדברי חמודות על הראש בפרק ג"ד הנשה צ"ג כתב: לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים והוא בחלק אחוריים רק קצת ממנו נשאר בראש הדפנות שבחלק הפנים על הכסלים הנשאר שם בראשם. (ראה בתמונה)

בתשובות להרשב"א ס' ש"ח כתב — אותו חלב שתחת קרום דק סמוך למתניים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים. ואותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו ברור הכוונה היא — השפונר — בזה אין מחלוקת ואין על זה מנהג אשכנז ומה שיש מחלוקת שמובא ברמ"א וביתר המפרשים: ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו ורש"י בחולין צ"ג. אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא. הכוונה: על ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גבי זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו — שזהו — הריפאלע.

שפונדר

רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים

הנשאר בראש הדפנות
ועריך להסיר אותו הקרום משם.

על הכסלים הנשאר שם בראשה.

הלכה פסוקה

שבחלק הקדמי והפנים של הבהמה יש בו חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת ומה שמובא ברמ"א ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו. שם, החלב הוא משום מנהג ואין לשנות בכל מקום.

הלכה למעשה

בחלק הפנים — העצם השלוש עשרה זורקין לטריפה כולו. מהצלע הי"ב מצד החצון קולפין מחלב דתותי מתנא — הריפאלע — ואצבע הטריפה ברוחב הצלע, זורקין לטריפה. מהצלע הי"ב מבפנים הבהמה יש סמנים מהטרפס הכבד הנשארו על הצלעות באלכסון. צריכים להסיר מכל שטח החמש הצלעות עד לחזה, מתחת להטרפס עד עצם הקליבוסת ועד בכלל כדי קליפה ומנקרים את הבשר שבין הצלעות מחלב הקרב. הלבוש, שם נמצאים חלב הכליות והגידין שם הוא חלב הדפנות ושם שוכב חלב המכסה את הקרב. ומגורר העצמות מכל שמנונית והבשר שבין הצלע הי"ב והי"ג קולף מלמעלה עד למטה שלא ישאר שם חלב. מסיר. הקרום העבה. ומנקר את החלב מתחת להקרום ומפריד את הבשר האדם המחובר לראשי הצלעות הנקרא — רפאלע — וקולף משני הצדדים (ובספר תורת הנקור הירושלמי) כתוב, שהרבנים הגאונים מירושלים מהרי"ל דיסקין ומהר"ש סלנט זצ"ל נהגו לזרוק אותה חתיכה לטריפה. ובזמן האחרון נהגו פה להכשיר אותה חתיכה רק שמפרידין הבשר מהדעק ועושים קליפה משני הצדדים. עד כאן לשנו. ומנקה מכל שומן את העצמות הלבנות הרכות. משתי הצלעות — י"א וי"ב מוציאין שני גידים עד החזה והם חוטי דכפל. במקומות שמשאירים לחלק הפנים ז' או ח' צלעות גם יש ליטול השני חוטין משתי הצלעות הראשונות שלא ישכח הדבר (בספר הניקור הירושלמי).

ניקור הטרפס הכבד או יתרת הכבד — או חצר הכבד

חלק הפנים מתחלק לשנים. החזה — וחלל הבטן. השיך לחלק הפנים: הטרפס — או יתרת — או חצר הכבד מבדיל בין שני החלקים — בחלק החזה נמצאים הריאה והלב. ומצד הבטן: נמצאים הכבד, הכרס ושאר בני מעים בתוך הקרום המבדיל — נמצא בשר העבה — מצד הפנים של צד הריאה לא צריך ניקור אבל מצד הבטן — איפה שנמצאים הכבד, הכרס, ובני המעיים; צריכים לקלוף כל הקרום עם החלב ולנקר מן החלב הבשר העבה. בחו"ל נוהגים לנקר ולהסיר שני הקרומים בחוץ, ובפנים, שלא לבא לטעות.

קרום הטרפס מצד הבטן הוא המשך של קרום הכסלים. הטרפס שמקומו בין דפנות הבטן בין כלי הנשימה כמו הריאה. ובין, כלי העיכול: — הבטן — הכרס, הקיבה, בית הכוסות, ההמסט, והמעיים. בזמן הבדיקה אחרי השחיטה מכניס השו"ב את ידו לפנים הבהמה נפתח הטרפס ויד השו"ב מפרידו מן הדפנות הדבוק שם ומוציא אותו יחד עם הריאה ונשארו על הצלעות באלכסון סימנים מהטרפס שהיה דבוק שם — ואלו הם הסימנים. לנקר מן הטרפס למטה עד קצה הכסלים. ומגררים היטב את המ"כ שעל הבשר הנשאר מהצלע הי"ג וקולפים הבשר האדם כי נמשכת מן הסינטע של אחוריים וחותרך לכל אורך הגיד הדם עד לחזה וקולף מהגיד ועד בכלל. מוציא הגיד וקולף את החלב עד לקצהו הבשר הנקרא שפונדר שהוא חלק מן בשר הכסלים והוא חלב דאורייתא לפי כולי עלמא. ואיסורו אוסר כרת.

הכליות

הכליות מונחות בתוך חלב מכל הצודים סמוך להחלחולת ועליה יש שני קרומים — קרום העליון אסור מן התורה וחייבין עליו כרת וקרום התחתון אסור מדרבנן ואין חייבין עליו שו"ע ס' ס"ד ס' י"ב — לפי דעת הרמב"ם מהל' מאכ"א הל' ט"ז אסור מן התורה וחוטטין הלובן הכליאי ומנקים כל הנקודות הלבנות שנמצאים בתוך הכליאי ובחריצים הנה והנה עד שיראה בפנים רק מראה בשר הכליאי.

כסלים

הכסלים שהיא כפליי-פלדה — השולחן גבוה כתב בס' ס"ד ס"ק ט"ו. שבצרו הכהמה מזה ומזה יש שם מקום פנוי מצלעות שאין שם אלא עור ובשר והוא, מסוף החזה עד עיקרי הזריכים הוא נקרא כסלים מקום הכסלים, לאורך מתחיל מהבוקא דאטמא ונמשך והולך עד החזה ורחבו נמשך על כל הבטן עד השש צלעות קטנות מימין ומשמאל הבהמה, והכסלים — מחוברים להסינטא ועולה למעלה עד הצלע הי"ג. קרום עב מתפשט בכסלים וקרום דק נמשך על כל הכסלים.

הכרס

נמצא בצדו השמאלי של הבטן וחלק שלו נכנס גם לצד הימיני חריץ עמוק מחלק את הכרס לשנים, צד אחד פונה לימין הבטן והוא החלק הגדול וחלקו השני פונה לצד השמאל. לפי לשון החז"ל כרס פנימי וכרס חיצוני (חולין נ"ב) רש"י שם — מן — המיצר ולמטה — הצד הימין של הכרס מכוסה חלב, כשהטבח פותח בטן הבהמה לאחר השחיטה נפגשו בתחילה עם החלב שעל הכרס חייבים להוריד את כל החלב שעליו ולנקות יפה עד שחבשו יהיה נקי מכל שמנונית שהיה דבוק בו וזהו החלב המכסה את הקרב "זאת כל החלב אשוי על הקרב".

הרי"א סרוינא בטוף תשובות הרא"ש אומר: על הכרס יש שלושה חלבים: א) תותב קרונו ונקלף. ב) קרום ונקלף. ג) אחד נקלף לבר. "הפריסה" היא פרוסה כשמלה על הכרס היא: תותב קרום ונקלף שקורין טול"א חולין מ"ט ע"ב קרום ונקלף זהו קרום החלב מתחת לפריסה: שמונה על החלב ונקלף ממנו. והחלב הדבוק על בשר הכרס והוא דבוק מקומות מקומות הוא נקלף לבר. חלב שעל המסת ובית הכוסות אסור ועונשו כרת חולין צ"ג ובי"ד.

חלב הקיבה

חלב הקיבה דאשתא ודאייתרא. הוא קרום ונקלף. יש מחלוקת בין בני בבל לבין בני ארץ ישראל אם היא חלב מן התורה — החוט המושך מן הקיבה לזקין צריכים לחתוך ולזרוק שהוא אסור, בניקור הכרס צריכים להפריד את ההמסת מן הכרס ולחתוך אותו כל האורך עד לקצה. הכרס השני לישר אותו על השולחן בצורה שטוחה וישרה שיוכל לקלף את כל החלב, עם הקרום מקצה אחד עד לבסוף.

להפריד כל הקרום מהבשר ולפתוח כל הקמטים והכפלים, והקיפול הגדול שבאמצע הכרס לפתוח טוב ולנקר היטב כל הרשמים מחלב עד שכל הכרס יהיה נקי לגמרי מן החלב שזה לא נקרא חלב בתוך הבשר כי בהמה בחייה מיפרקא פרקא. הקיבה נראית כקשת ויש לה חלב בין מחוץ לעיגול ובתוך העיגול, צריכים להוריד את כל החלב שבפנים ושבחוץ, חלב דאקשייתא הוא בחוץ (רש"י חולין נ"א) והוא אסור מן התורה שו"ע, י"ד ס' ס"ד אבל בפנים לעיגול הנקרא חלב דאייתרא אסור דרבנן.

הכבד

הכבד נמצא בצדו הימני של חלק הבטן מאחורי הטרפז של חלק האחורי מעל המסס. הכבד דבוק לטרפז ולכרס וכיס המרה תלוי בו. מצד הכרס בצדו העבה דבוק הכבד לכוליא הימנית. חתיכה היתרת הלבנה "כבד הלבן" דבוקה על הכבד ובה דבוק חלב הכליות. שכן וקרוב לחלב הקיבה ונדבק בו מאותו חלב במקום המרה ובאצבע הכבד וצריך לגרר ולנקר את החלב שעליו גם צריך לחתוך הגידין והקנוקנות באותו צד שהמרה בו וצריך לחתוך החלב הדבוק בה — אע"פ שהחלב הזה הוא של דאייתרא, בקיבה, שבני ארץ ישראל נוהגים בו היתר אבל אנו נוהגים בו איסור כמו שעל הקשת (טהרת אהרון (סק"פ) פ)...הכבד צריך לחתוך הגידין והקנוקנות באותו צד שהמרה תלוי בה עם החלב הדבוק בה. (גבעת פנחס).

הכליות

ראשית יש להסיר את הקרום הדק שעל הכוליא מבחוץ ואחרי זה לחתוך החלב בפנים סביב הדפנות, לפתוח הכוליא שתהא שטוחה בלי גומה באמצע ולחתוך את כל החלב הכולט עם הלוטן מתחתיו הקלוף עד שנראה בשר ארם בלי שום נקודות לבנות.

הטחול

ראשית מתחילים להוריד הקרום מצד הדק אל אורך הצד העבה ומסיר את הקרום משני צדדיו מראשו ועד סופו עם החלב, שעליו עד שלא נשאר שום נקודות לבנות ונוטל ראש הגיד מצד העבה שלו ומושך בזהירות את הגיד שנמשך ג' חוטין אתו וכולן משום חלב ויזהר שלא יפסוק שום חוט משלשת החוטין ואם נפסק חוט מהם צריך לשרש אחריו באורכו פירוש לחשפו ע"י לחתוך הטחול ולהוציאו. ב"י ס"ד. אלו הן עיקרי ניקור חלק הפנים — והקדמי. הכל בפרטות מבואר בספרי — ובשאר ספרי ניקור באלה הלכות אין שום מחלוקת בכל ספרי הניקור ואין לשנות בכל תפוצות גולת בני ישראל.

שלא לעלות על הדעת חו"ש ולאומר שיש מנהגים לקולא באלה הלכות. והנה דברי הגאון הצדיק שה"י ראב"ד לעדה החרדית בארץ הקודש ובירושלים רבי ראובן זעליג בענגיס זצ"ל.

ויזהרו שלא לשנות לאיזה קולא "חו"י כידוע שיש בזה חשש כרת רח"ל וחלילה להקל באלה הלכות. חתום זעליג ראובן בענגיס ראב"ד פעה"ק ת"ו.

בירור מקיף מהראשונים ואחרונים ומכל ספרי ניקור שמה שכתוב לעיל הוא הלכה פסוקה ואסור לשנות לא בארץ הקודש ולא בכל תפוצות בני ישראל.

קיצור הלכה פסוקה

א

בספר ישועות יעקב ט"ו ס"ד הביא בשם רש"ל שיראי ה' נהגו לא לאכל בשר אחריים. גם באו"ה ט"ו ס"ד אות ז' כתב ד"ש להחמיר שלא לאכל בשר אחריים. גם בארצנו הקדושה המדקדקין והמחמירים לא אוכלים בשר מחלק אחריים.

ב

חצר הכבד או טרפש הכבד

חצר הכבד מבדיל בין שני חלקי הבהמה. מצד החוזה נמצאים הריאה והלב — שם אין שום חלב. בצד הפנים־הבטן נמצאים הכבד הכרס ושאר בני מעיים. יש חלב וקרומ הטרפש היא המשך של קרום הכסלים ואיסורו משום חלב הכסלים.

וכן הביא בדרכי תשובה בשם הסמ"ע: כי מהחצר הכבד ולמעלה אין שום חלב ומהחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים.

וכן מביא בספר גבעת פנחס וזה לשונו: ע"כ ידקדקו הקצבים. אחרי חצר הכבד, כי מהחצר הכבד ולמעלה אין שום חלב. ומהחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר מיני חלבים ומשם ואילך צריך ניקור ומחלק האחור יחשב ע"ש.

וכן הוא סדר של "הזבח שמואל" מלמטה של טרפש הכבד נמצא קרום עב האסור משום חלב הכסלים וכל החלב אשר תחת אותו קרום הכל אסור. ותחת אותו הקרום יש עוד קרום דק ואסור משום חלב. ותחת אלו כ' קרומים נמצא חלב וכן הרמ"א בס' ט"ו ז' כתב. בסדר ניקור אלו החלבים צריך ראייה מן הבקי בניקור ואי אפשר לבאר היטב בספר. וכל אלו החלבים אין לחוש להן אלא באחריים של הבהמה. אבל בחצי בהמה של הפנים אין בחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם וצריך להסיר אותו הקרום משם.

ויש להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם (הרפאלע) ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז. ה"דברי חמודות" מביא בשם האגור חולין צ"ג, ומה שיש נהגים ליטול משם הקרום ומניחים לחלב אשר תחתיו לא מצאו ידיהם ורגליהם.

השפונדר

מהגיד ולמטה יש חלב הכסלים שאיסורו כרת. הצלע ה"ז צריך לנקר מהחלב מלמעלה שם בצד החיצון נמצא חלב דתותי מתני. והאצבע הטריף לחתוך בכל רוחב הצלע. וכל הצלעות צריכים לנקר מהחלב מהסימן של הטרפש הכבד עד למטה. וגם ראשי הצלעות צריכים לנקר היטב שהם יונקים מהחלב. ובין הצלעות צריכים להוציא את גידי החלב, הכליות, הכרס, הקיבה, צריכים לנקר מכל החלב. מהכבד צריכים לנקר מהחלב שנמצא שם הטחול צריכים לנקר מהחלב ולהוציא את גידי החלב. הלשון צריכים לנקר מגידי דם. קרום המוח צריכים להוריד מהמוח מטעם דם. הכל צריך ניקור ממנקר מומחה שיש לו תעודות ניקור ממנקרים ובאישורם של רבנים גדולים ידועים שאפשר לסמוך עליהם.

בסוף תשובת הראש נדפס בפסק ב' של מהר"י סרוניא. נהגו בקרקא ואשכנז, בפולין ורוסיה שמנקר צריך להביא תעודת ניקור בכתב באישורו של מורה צדק כמו מבשחיטה ויש מחמירים יותר בניקור מבשחיטה ראה תשובת "דברי דוד" להגאון מהר"ר דוד מילדובה ז"ל פי' ל"ה וכך המנהג בארצנו הקדושה מדורי דורות.

הכשרות והדת

כשאבותינו עמדו בהר סיני וקבלו עליהם — "נעשה ונשמע" — ביקש משה מה': בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, החז"ל, אומרים שמשה רע"ה ביקש שלא תישרה השכינה אלא על ישראל ונתן לו, (ברכות ז.) כתוב: ונפלינו אני ועמך — ונפלינו מלשון נפלאות שבהיות הולך ביניהם יעשה נפלאות. הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות.

השולחן הטהור שומר על היהדות

..ואבדיל אתכם מן העמים. המאכלים האסורים ראויים ומתיחסים לעכו"ם. לא לאוהבי ושומרי מצותיה. לכך נקרא תועבה. כמו שבעניני הנפש ראוי שינהגו בני האדם על פי המצות ככה בענין החומר וגופו ראוי שיתנהגו על פי התורה והמצות.
אברבנאל פ' ראה

קדושים תהיו: הקדושה היא הפרישות וההתנשאות מכל דרכי החומר והטבע אל ענינים גבוהים ונעלים ועת יתקדש האדם ויתנשא מן החומר אל הנהגה בחיריית נפשיות והשכל גובר והנפש אלקית שוררת. אז בעולם יתקדש ה' ויתעלה להנהיג הנהגה נסיית פלאית אברבנאל פ' תשא

לפי טיב אכילה הוא הקשר אדם עם בוראו

קדושים תהיו: פתח הפרשה. שיוכל לתקן שורש הקלקול של הנחש שהי' באכילה, ואחר כך בא על חוה והטיל בה זוהמא. ואת שבתותי תשמורו שהוא תיקון הפגם באכילה לפי החז"ל אדם נברא בערב שבת כדי שיכנס לסעודה מיד שהכל מוכן לפניו — בשבת יתקן הפגם שפגם באכילה — אבות דר" נתן.
אכילת לחם הפנים בשבת לכהנים הוא לתקן כל אכילתם שיהיו בקדושה. שלא יהיו בהם קטרוג — מיצר הרע. אדם אחר אכילה ושתי' לבו כפי אכילתו אם אינו אוכל בקדושה יש קטרוג יצה"ר. ואם אכילתו בקדושה, הקדושה משפיע על הלב ואין לו אלא לב אחד לאבינו שבשמים. הפרי צדיק לרבי צדוק הכהן.

בצלם אלקים נברא האדם

כל סדר העולם והנהגתו נמשכים לפי סדרי האדם. הנהגה פלאיית תלוי בקדושת ישראל והנהגת העולם תלוי לפי מעשה התחתונים של ישראל. בצלם אלקים נברא האדם. להיות אנדרטה של מלך הכבוד. ה' יחיד בעולם ולו לבדו הכח והממשלה. ואדם הוא ציור הצלם

שעליו להקדיש ולהנהיג את עצמו בבחירת חפשית בלתי נתונה תחת חוקי הטבע ובזה מצייר הוא הצלם והדמות העליון "התורה והמצוה".

הצלם הוא כנגד השכל המנהיג את הנפש והוא נקרא נפש אלקית. כל בעלי חיים נפשותיהם חסרות את – התבונה – השכל – ונמסרו לשירות האדם והולכים תחת הרסן והעול של אדם. רק נפש האדם קיבלה מאת ה' המתנה הנבחרת השכל שעל ידו יכול להשכיל את מהותם של הנבראים, רק לאדם ניתנה הבחירה לדעת בין טוב לרע. וכל התאוות הן ללא תבונה. יעשה אדם חשבון עולמו טובת הגוף לעומת טובת הנפש. זה לעומת זה כמו יום ללילה חושך לאור ייראה אדם שהוא ציור הצלם העליון. שיוכל להתקדש ולהנהיג את מרכבתו הקטנה שהוא גופו, בהנהגה בחירת חפשית בלתי נתונה תחת חוקי הטבע רק לה' לבדו. ובזה מצייר הצלם והדמות העליון.

דרך החיים

התורה היא עצה למצא דרך החיים. אחר החטא של אדם הראשון נתערב – טוב – ורע היתר ואיסור על ידי הביורור והבדל בין טוב לרע וזכה האדם לעץ החיים, אחרי שלוש שנים ערלה מתגלה הטוב והחיות הפנימית. – אחרי החטא הקדמון אין הפנימיות מתגלה אלא אחרי תיקון התערובת.

בירור הפסולת

הנהגת בני ישראל היא מה' בעצמו והיא למעלה מהטבע מכח התורה שמלמדת אותנו את קיום המצות איך להפרד מן הערלה ומן הפסולת נקראת עץ החיים לתקן כל הדברים אשר יעשה אדם וחי בהם. על ידי העשי' ימצא אדם החיים חיה אחר בירור הפסולת.

שפת אמת

והברלתם

על ידי התעוררות ופעולת אדם לקיים מצות התורה והברלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה. עושה ה' פעולה רומה: ואבדיל אתכם מן העמים.

תורת אמת. קדושים

המאכלים לבריאות הנפש

איסור המאכלים שאסרה התורה, היא, לא מפני שמזיקים לבריאות האדם כי האומות אוכלים מכל הדברים ששקץ לנו זהם בריאים וחזקים ואין עייף ולא כושל בהם. לא באה התורה האלקית לרפאות את גופות אדם ולבקש בריאות הנפש ולרפאות תחלואים. ואיסור המאכלים האסורים הם, לפי שמתעבים ומשקצים את הנפש הטהורה המשכלת ומולידות במזג האנושי אטימות וקלקול התאוות בעשותם באדם רוע מזג אשר ממנו תתהווה רוח הטומאה, המטמאה הדיעות והמעשים. ומגרש רוח הטהרה והקדושה שעליה בקש דוד; ורוח קדשך אל תקח ממני (תהלים נ"א) ואמר לב טהור ברא אלקים ורוח נכון חדש בקרבי. לכן אמר ה' "אל תשקצו את נפשותיכם ולא תטמאו בהם". כי בזה היה ענין האטימות

והטומאה. וטעם איסורה היא מפאת הנפש ולא מפאת הגוף ובריאותו. כי היה צריך לשלמות הנפש ובהירותו וזכותה שיתישר מזג הגוף ויהיו מזונותיו מולידים דם זך ומוזק לא גס ועבה ובלתי מיושר כמו שיתילד מאכלים האסורים.

אברבנאל פ' שמיני

גאולה ושיעבוד — במזון

עיקר הגאולה. שלא להיות נאסר בתערובת הרע. כל המזון של בני ישראל בא משורש החיים. מאכלות אסורות הם מאסרין הנפש להיות משועבד להגוף והגשמיות. רצה הקב"ה שלא יהיו לנו שיעבוד והתקשרות בגשמיות, לכן הבדיל לנו מינים טהורים אשר החיות שבהם היא החירות בלי השתנות. וזה שכתוב: — "זאת החי' אשר תאכלו" — ועל ידי מאכלות אסורות ניטל החירות מהנפש והיא ככופר ביציאת מצרים.

שפת אמת שמיני

תיקון הנפש

עונש הנפש הי' תמיד שתפסד ותמות ואחר שענש העובר על מצות ה' הוא מיתת הנפש, שכר המקיים מצות ה' הוא קיומה. וזה הדבר בעצמו: דרכה בו התורה להעניש לנפש בעברה על מצות ה' ואף-על-פי שהדברים הנאסרים הם מזונות נאותים לגוף, ואין בהם נזק כלל. התורה אמרה: "כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש. וכן כל אוכל חלב... ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה. בלי ספק הכרת הוזה עונש לנפש החוטא. יש כריתות בתורה שענשם מגיע לזרע החוטא — החז"ל אומרים כרת — הוא! שזרעו נכרתין וענש כרת מגיע לנפש החוטא בהכרח. כמו כן בקיום מצות ה' תתקים הנפש קיום נצחי ותשאר בנועם מתמיד. כי העובד ה' ושומר מצותיו איננו משעבד לדברים הטבעיים. אלא כל הדברים הטבעיים משעבדים אליו ספר העקרים

"אדם מטמא את עצמו מלמטה ומטמאין אותו מלמעלה". החז"ל רבי ישמעאל.. עבירה מטמאת לבו של אדם. שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם. (ויקרא י"א) אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. ת"ר: ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה, מלמטה בעולם הזה. מטמאין אותו לעולם הבא. רש"י: מטמא אותו הרבה: מניחין אותו ליטמא הרבה. דרשת חז"ל על הפסוק; אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם. (ויקרא י"א)

יומא ל"ט

הרמב"ן הקדוש כתב מה שאסרה לנו התורה

אלו הטמאים משום שאלו מולידים טבע אכזריות בגוף האדם וישראל עם קדוש צריכין להיות להם מידת החסד. לעתיד לבוא, עתיד ה' לדבר עם כל איש מישראל שנאמר: ונבאו בניכם, ובנותיכם — נמצא שה' ידבר עמהם ואיך אפשר שהפה שאכל דבר טמא ידבר עם השכינה.

קדושת לוי פ' שמיני

המצות והחוקים מאירים

"השמע עם קול אלקי מדבר מתוך האש". מפרשים; אש יכול להאיר ואש יכול לשרוף להזיק. לאלה שבחרו לשמוע לקול אלקי יחיו באור ללא צל כל הימים. המצות והחוקים עצמם יהיו להם ככוכבים המאירים לנפשם, ואילו פורקי עול המצות לא יפסיקו מלהיות מובערים ונשרפים עלידי יצריהם המשתוללים בקרבם המשוליים ללהבה בוערת והבאים להחריב את חיי בעליהם.

מי שאכל מאכל איסור אפילו איסור דרבנן שחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה היצר הרע וכח המתאוה לדכויים האסורים הוא יצר הרע של אומות עו"ג שנפשותיהם מהקליפות המטמאות.

לקוטי אמרים

כמה אופייני ומאלף דברי רז"ל שאמרו ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר בהמה ועוף. שנאמר: זאת תורת הבהמה ועוף, כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף. פסחים מ"ט.

המרש"א מסביר — בשר בהמה ועוף ולא דגים ושאר נפש חיה — ישראל קבלו התורה נצטוו להבדיל בין הטמאה לטהורה כתוב: "זאת תורת" פירוש העוסק בתורה ויודע להבדיל בין הטמא לטהור וכל שאר איסורים הנוגעים לאכילת בשר כגון: דם, וחלב ועוד. ושאינו עוסק בתורה בכל הני איסור והיתר דאכילת בשר, אסור לו לאכול בשר בודאי יכשל בו להיתר האיסור. לכך אמרו בשר בהמה ועוף דרבו דיניהם להבדיל בין איסור להיתר — ובדגים אפשר להבדיל ביותר קלות בין איסור להיתר, הסימן שקשקשת.

המהר"ל מפראג אומר:

הברכה על לימוד התורה מברכין: לעסוק בדברי תורה ואין מברכין ללמוד תורה? אמנם נראה לומר כי לכך מברכים לעסוק בדברי תורה, כי ללמוד תורה לא שייך רק על מי שלמד תורה ומכוין בהלכה לאמונה שבזה שייך לימוד תורה אבל מי שאינו מכוין ההלכה על אמתה אין זה לימוד. לכך מברכין לעסוק בדברי תורה בין שהוא מכוין ההלכה או שאינו מכוין ההלכה רק שיכוין ללמוד האמת... אף בדורות השלמים היה צריך לאדם זירוז בתורה שלא יהי נכשל בזה.

אודה, להשו"ת שזכני שכל ימי גדלתי בין החכמים מורה הוראה בישראל עיני העדה שאורם היה נר לרגלי, כתוב: "פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו", למד, לא נאמר אלא יצק, מלמד שגדולה שמושה יותר מלמידה, (ברכות ז).

"ה'הנותן לשכחי בינה" האיר עיני בתורה הקדושה להבין ולדעת את דברי החז"ל הראשונים ואחרונים בדיני ניקור החלב. קיים המאמר: אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני, ולבית פלוני, אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות (מדרש ויקרא ל"ח א.).

כשזכיתי לדרוך בכף רגלי על אדמת הקודש לבי אמר לי לקבוע מקומי בבית המדרש, בישיבה ורצון הבורא הביאני לבית הרבנות לעסוק בשחיטה, ניקור, ודיני או"ה, ובעיקר בניקור

החלב ראיתי שלא כולם עוסקים בהלכותיה ויש הרבה לברר וללבן החל מהגמרא והראשונים ועד האחרונים.

(במשנה הטהרות י"ד): בו ביום אמרו עמון ומואב מה הן בשביעית? ר' טרפון אומר מה מצרים מעשרין מעשר עני בשביעית כך עמון ומואב. ור' אלעזר בן עזרי' אומר: מה בבל מעשרין מעשר שני בשביעית כך עמון ומואב מעשרין מעשר שני בשביעית — "בו ביום". מדובר על יום שנתמנה ר' אלעזר בן עזרי' לנשיא. שהיו נאספים שם כל חכמי הדור מגדול ועד קטן מה שלא היו מורשה להם מקודם דבר "תפארת ישראל"

ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזרי' בישיבה סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס, מה שרבן גמליאל (הנשיא הקודם) לא נתן לכנס לכל אחד. שהיה מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש. והגמרא אומר, ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי: חד אמר ארבע מאה וחד אמר שבע מאה. ואותו יום היה יומו הגדול של ר' יהושע הוא היה הגורם להוריד חלקי את רבן גמליאל ונצח את כולם בהלכה כי הרבה הלכות נתבררו באותו יום.

נצח את רבן גמליאל, ביהודה גר עמוני, שמותר לבא בקהל. ואת ר' אלעזר בן עזרי', ב נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית.

... מעשה בר' יוסי בן דורמסקית שהלך להקביל פני ר' אליעזר בלוד, אמר לו מה חידוש היה בביה"מ היום? (הכוונה ל"בו ביום" שהושיבו את ר' אלעזר בן עזרי') א"ל נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. בכה ר' אליעזר ואמר: סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, אמר לו, לך אמור להם אל תחשו למייניכם כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו, הלכתא למשה מסיני עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. (חגיגה ג.ב.) לשון התוספתא: א"ר, יוסי בן דורמסקות אני הייתי עם זקנים הראשונים כשבאו מיבנה ללוד ובאתי ומצאתי לר' אליעזר שהיה יושב בחנות של נחתומים בלוד, אמר לו מה חדוש היה לכם בבית המדרש? אמרתי לו תלמידך אנו ומימך אנו שותין, אמר לו אי אפשר לבית המדרש בלא חדוש, אמרתי לו את הלכות ואת החשובות. ואת המנין, וכשהגעתי לזה. זלגו עיניו דמעות ואמר: סוד ה' ליראיו ואומר גלה סודו אל עבדיו. נשאלת השאלה: למה ר' אליעזר מלוד לא היה נכח באסיפה גדולה זו בבית המדרש ביבנה שכל גדולי ישראל השתתפו וקבלו הלכות לדורות, ולמה בכה ר' אליעזר וזלגו עיניו דמעות? ואמר סוד ה' ליראיו וגלה סודו אל עבדיו, והתשובה היא: יש בזה למוד גדול בלמוד התורה הקדושה ובקביעת הלכה, בנצחונו הגדול של ר' יהושע.

ה"תוספות יום טוב" אומר: שר' אליעזר לא היה אצל המנין מפני המחלוקת, שעי' בן ברכהו כמ"ש הר"ב במשנה פ"ה דכלום כ"כ הרמב"ם. זה היה במחלוקת בין ר' אליעזר והחכמים ב"תנור עכנאי"

ר' אליעזר מטהר והחכמים מטמאין, מסופר שם: באותו יום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קבלו הימנו אמר להם — רבי אליעזר — אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו, אמת המים יוכיחו, חזרו אמת המים לאחוריהם, כותל, בית המדרש יוכיחו, הטו כותלי בית המדרש ליפול, ואח"כ אמר ר' אליעזר, מן השמים יוכיחו!! יצאה בת קול! ואמרה מה לכם אצל ר' אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, עמד ר' יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא! מאי לא בשמים היא? אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבית קול מסופר שם בגמרא: אשכחיה רבי נתן לאליהו"א ל"מאי עביד

הלכה למעשה

קוב"ה בהחיא שעתא, א"ל קא חייך ואמר — נצחני בני-נצחני בני, וברכוהו לר' אליעזר, זה מלמד אותנו. לקבוע הלכה לא עוזר גדולתו וקדושתו של אדם ואפילו בת קול מן השמים לא עוזר. רק למוד התורה בסברה ישרה. כמו ר' יהושע שנצח את כולם בבית המדרש בסברה ישרה. כמו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית וכמו שיהודה גר עמוני מותר לבא בקהל, ועוד, זהו שאמר הרמב"ם בהקדמתו למשנה.

...מה שעשה יהושע ופנחס — בעיון וסברה — (הראשונים אחרי משה שהתחילו להשתמש במידות ההיקש להוציא על פיהן ענפי הלכות ודינים וכן להתזיר את ההלכות שנשתכחו) תשש כחו של יהושע אחרי משה ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו ז' מאות ספיקות (מסכת תמורה ט"ז) הוא, שעשה רבינא ורב אשי (אחרוני האמוראים). הרמב"ם: הרי מחכמת התורה הנתונה לנו שנוכל להוציא ממנה הפרושים בדרך מדרכי הסברות והאסמכתות, והראיות והרמזים המצואים במקרא. כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה.

ירושלמי שבת, פי"ט ה"א

זהו מה שהבאתי לעיל בהתחלה, את דברי המהר"ל מפראג: ללמוד תורה שייך למי שלמד תורה ומכוון בהלכה לאמיתתה.

... בחקותי תלכו ר"ל חוקי וכללי, התורה ר"ל שתהיו יגיעים בעיון התורה להשיג החוקים האלה והכללים שעל פיהם התורה נדרשת ולהוציא ע"י הכללים והחוקים האלה הלכות התורה, ותורה שבעל פה שזה לא יושג רק בעמל גדול וביגיעה.

"התורה והמצוה"

ברוך חי העולמים שנתן לי לב להבין את תורתו הקדושה וזכני שאוכל להוציא הלכה ברורה כדיני ניקור החלב ותפילתי לכורא עולמים שיתן לי אריכות ימים ובריאות טובה ושכל טוב, שאוכל לעסוק בתורה כל ימי חלדי מתוך שמחה ושאוזכה להוציא עוד ספרים שכתבתי ולראות נחת ביוצאי חלוצי בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות מתוך יראת שמים. אמן

הנכדים: פרומה, יצחק,

בני נחום אליעזר רב ושו"ב באפריקא הדרומית

רבקה,

חתיני אברהם שלום. בתי שולמית חנה. הנכדים: יוסף צבי, מיכל, יאיר-יהודה, תמר מאשה, בקשתי שאזכה לראות אצלם שאור התורה יאיר בבתיכם. אמן

את אשר אסרת התרתי

מ. גוטליב

בשעה שנעצו ציפורניו של החזיר בחומות העיר הזדעזעה הארץ ת"ק פרסה על ת"ק פרסה. בנוהג שבעולם אם מתעורר איזה חשש על השוחט שמא אינו כל כך דהיר במצוות, אף על פי ששוחט כדת וכדין אין סומכין עליו, ואם חלילה מתגלה איזשהו חשש בנוגע לשחיטתו מיד מזעזעים את כל הקהילה והוא נקרא לבירור. והיה אם אכן נודע הדבר כי נעשתה התועבה הזאת בישראל להסתיר את החשש והשאלה שנתגלתה והבשר שווק לציבור כגלגל כשר בשעה שטרפה היתה, היו כולם גועים בבכי ומכריזים צום ותמילה והשוחט או מאכיל הטרפות שהכשיר בדון או מכר את בשר הפיגולים העומד על עמוד הקלון וכל מי שעבר שפך עליו את כאבו וחמתו על שבגלו נטמטמו מוחותיהם ולבם של בית ישראל.

מאכיל הטרפות שהזדקן וצפה את העתיד במדור השביעי בשאול, או שנשאו לבו לתקן את נשמתו ומשו, היה רץ מיד אל רבני העיר וצדיקיה כדי שיסדרו לו סדר תשובה. הלה היה מהלך בצדי דרכים, מבטו סוקר את פני הקרקע לא יתור מכזי שתי פסיעות; ערות גבותיו ועמפיו נשרו מבכי ושיי ניו הצחיבו מצום; אצבעותיו הגרמיות ועורו היבש כסיסע על העדר בשר בגופו העידו על צמותיו ושיגפיו; מקומו על ספסל העץ אשר מאחורי התנור, תמיד מיושב היה; הוא מקדים לבוא לבית הכנסת ומאחר לצאת; ספר התהילים הקטן לא מש מידו; דמעותיו היו מחלחות ושוברות לב. לא רק לבו הזדכך והוטהר, אלא כל אוכלי השקץ, שמתחילה השתיקו אתם מצפונם בשופכם את ליבם וטמטמו מוחם על ראש מאכיל הטרפות, החלו לחוש את חומרת עברם. בכיותיו ומראתו של מאכילם עוררו את האוכלים לשוב אף הם בתשובה שלימה. רבים היו שבים למקורם מתוך התבוננות בבעל התשובה, שביקש לשאת במשרה רמה של מכשיר ישרי' כדי להרוויח כספים, במחיר האכלת יהודים בשטר פיגולים. עד כדי כך היתה רגישותם של יהודים לנשוא הכשרות, שכל פסול או חשש פסול שיצאה על שוחט מיד היו בדקין ומבררים וראשונה לכל היו מפקינים למכור הבשר במקולין. אף פעם לא קרה שמאכילי טריפות ואיסורי דאורייתא ימשיכו לשאת בתפקידם כקצבים ובודאי שלא כשופי"ם. מי מלא או מלא, לחשוב על מי שאחראי להאכלת הלב שימשיך בתפקידו כרב המכשיר. על כגון דא לא נשמע כלל מיום עלות ישראל מארץ מצרים.

שומר נפשו, כשהם נתונים להשגחתו של אותו יורש הומוך עולמות לבל יתוקן החטא שבאכילת הלב שאינו מנוקף. בלי להיכנס למטמטי סרק בענייני הניקור, שלפי הודאת חברי ההתאחדות אף אחד מהם אינו בקי בנושא ורובם אינם יודעים כלל מה זאת, עצם המחשבה שרבות יהודים נטמטמו משך שנים באיסורי דאורייתא, מתוך הסתמכות על הכשרם של חברי ההתאחדות, מסמרות שער ראש.

כאשר באים אנשים מומחים ומתוריינים על מצב הניקור בארה"ב היה מקום לבדוק לדון ולהחליט בדבר. זאת כאשר מי מבין הבודקים הדנים או המחליטים יודעים על מה מדובר, וכשאינו איש מהם יודע, היה מקום להפסיק מיד את ההפקרות שבניקור בלתי מבוקר, שלכל הדעות גורמות להשאת הלב בבושר שנתת הכשרם ולאחר נקיטת כל הצעדים הדרושים לבל יאכלו בני ישראל חלב אפילו כזית אחד מתייעצים במאמץ חכם ומעמידים רבנים ומנקדים שילמדו את הנושא.

לא כן עשו מכשירי החלב דאורייתא. אלו לא אבו לשמוע בעצת חבריהם בהתאחדו? ולא טננו להם אפילו לומר שדברים, באסיפה שהוקלטה במלואה שומעים את הדין הפראי, שדן כל העת בבעית מה יאמרו, ומי הם שהפיצו וגילו את דבר הפירצה ומה לעשות כדי להשיג תיק את המבקרים. בכך, ובכמה דברי הבל על מכתב זה או אחר, ששלח זה או אחר, בטאריך זה או אחר, הסיטו את הנושא לאפיק עדתי כאילו יש כאן ויכוח בין אונגריא ומאראקאש, כאשר המכ"ש שיר צווח ככרוכיא שרוצים להנהיג בוילימסבורג ההונגרית מנהגי הסמ"ר דים ממרוקו חידושלמית.

הויכוח נמשך ונמשך ולא נאמרה מלה אחת של חזרה בתשובה חוץ מדברי אחד הרבנים כי מה שהיה היה והשאלה העיקרית צריכה להיות על העתיד המיידי. שאלו זו נותרה תליה מאיר כי המכשיר רצה להתגונן דווקא על העבר, כי אם יודה שיש מה לתקן בעתיד, הרי זה אומר כי הוא חטא בעבר ובכך אין כוונתו להקנות, הוא חושש למצוא את עצמו מאחורי התנור כמא"כילי הטרפות מקדמת דנא.

אך דא עקב, כי מאחורי התנור יוש"בם רק אלו שעזבו דרכם וחזרו בתשובה משא"כ אלו שאינם חשים כלל בכובד אחראיתם ובמשרהם הרעים. הללו פונים עורף לכל המותרות וממשיכים במרש. עיקר הצרה הוא שמי שאכלו טריפות וצבילות חלב ודם משך שנים כה רבות מוחותיהם ולבם

בשאלה האם בהמה שנשחטה בשתי הסימנים כשרה או טריפה מותרת או אסורה כמובן שהרב התיר וענה על השאלה כפי שנשאלה, כך עשו אלו שהציגו את השאלה בצלע השנים עשר או השלשה עשר. אוכלים חלב ממש ומתוריינים על צלעות.

הפלא הוא, שיהודי ויהודי צעירים ומבוגרים מתדרדרים בעוה"ר אל שאול תחתיות, מבלי להוריד מעליהם אפילו את הלבוש החרדי! הפלא הוא, שכבר מזמן אין סימני הטהרה שבטלמים מעידים על ישר ונאמנות במשא ומתן בחוגים אלה! כל נער יודע כי גם אם המצא תמצא הגניבה בידו של בעל שטריימל וגרביים לבנות באיילאמסבורג אין זה חידוש כלל.

הפלא הוא, שבתי הדין שבחיליא"מסבורג מלאים בעדויות ופסקי דין, שלמשמע אהנם תדאב כל נפש היפה! הפלא הוא, שוויליאמסבורג הסט"מראת שונה מכל ריכוזי היהדות החרדית, הן בהתנהגות הבנים והבנות והן בהילוכם של האברכים והן בבני הבית בשורות האיוב וההחיות המגיעות משם, כשמתפטמים בבושר טריפות ובאכילת חלב, אין פלא, שכך הם התנהגות.

הציבור הוויליאמסבורגי הוא בבחינת שוגג, כל זמן שיכול היה לומר לא ידענו כי שופטי סדום הם מכשירי בשרנו וקציני עמורה משגיחים על קצבנו. הקצבים יוכלו לנקות ידיהם כל עוד יאמרו כי הם יודעים את המלאכה יותר טוב מהרבנים, ועל הציבור להסתגל על יושרם, כי התכוננו לנוהג כמנהג הקצבים הקדמונים, וכי תתיכות החלב שנשרכו לצלעות הן לפי מנהג המקום; חברי ההתאחדות יוכלו לנקות ידיהם כשיאמרו לא ידענו כי המנקרים לא נקרו והרבנים לא השיגו, אך משנודע הדבר התרענו והפכנו עולמות עד שהדבר בא על תיקונו וכולנו כאחד קבלנו עלינו דרך תשובה כראוי וכיאות והכרזנו על יום צום תפילה לאל טוב ושלח שירחם עלינו ויצילנו ממכשולים ומכשולות, והאחרים אבדו מאמנותם, התפטרו מתפקידם לבשו שחורים והתעטפו שחורים והלכו למקום שאין מכ"רים אותם ויעשו מה שלבם הפך.

לא כן קרה. הציבור אפנם מחכה לדעת מה יצא בדינם ורובם הפסיקו לקנות במקולין הסטמרי, אך לא כן לקצבים ובודאי שלא חברי ההתאחדות. דות, גם הרבנים שהציגו לתיקון מיידי, עוד מלמדי שילמדו רבנים ומנקדים את ההלכות והמקצוע, כדי שמוכרן ולהאב נגל מאיסורים, הושתקו וטלמו דום.

מישהו מסכים שימכרו לו אתרוג פסול שהורד ממנו הפיטם או אפילו היה קונה אתרוג שאינו מהודר. האם אחר נאטקלי החלב היה מסכים לאכול דברי מתקה או חי' להיכשל בשתיית מי סודה שאין עליהם חתמת הק"ק דסטמר. והנה כאשר מתגלים דברים כאלה אין איש שם על לב.

האמת היא שהציבור בארה"ב כלל לא עבר על סדר היום בנושא. לא לחינם נדרשו ראשי ההתאחדות להתכנס ולדון איך להשתיק את הנושא ואחידים מהם אף בקשו לתקן את הפירצה הנוראה. אולם, לא כן המתירים את האיסור והאוסרים את המותר. אלו שאסרו את המותר מתוך אינטרס כספי או אחר, והחדירו במוחם של אנשי קהילתם כי מוצרי של פלוני וסוריים למרות שמות רים היו, אלא שלא עמד בתשלומים נאותים או בכיכיים המתאימים, אהם אלו מגיעים לכדי התרת האיסור מתוך אותו אינטרס, וכאשר האיסור הופך למותר הם נאבקים נגד כל מי שמציג את האיסור ואת החלב בפני כל. בצד כל אלו עומדים האנשים הפשוטים שיהודים עים כי המותר אסור ובאותה מדה מתייחסים לאיסור שהותר ומכאן הם מגיעים מחד מאוד להתרה עצמית של איסורים כמו בהמה שנתפטמה באיסור כל ימי חייה כך ונתנהיג אנשים שג"פטמו באיסורים, לא להגם הם שוב קים, כי הפתפטום באיסור אסור. בהמה שנתפטמה כל חייה באיסור אסורה שאין מה שיתיר אותה, אם בהמה כך מה דינו של אדם שנתפטם כל ימיו באיסור? את התשובה לכך אנו מקבלים בהתנהגותם היומיומית של המקטנים בעוברי עבירה ואתמהגים כמותם.

היהדות החרדית בארה"ב הודאנת את מצב הכשרות בכלל וענין החלב במרט תמשיך בודאי להתעורר ולהביט מסביב הנעשה במערכת הכשרות בארה"ב, כלפי כל הסימנים יתחללו בה בע"ה שינויים מרחיקי לכת עקב הגילויים האחרונים בנעשה בשקת. התעוררות זו מעידה כי לא אלמן ישראל ולמרות האיומים ההפחדות והטרור קמים יהודי וויליאמסבורג ושואלים דורשים האם כסודם היינו כעמורה דמינו. מכאן גוש התקוה כי תופסק ההפקרות בעניני כשרות ומאכילי טריפות יבאנו על מקומם הראוי.

את אשר אסרת התרתי

מ. גוטליב

בשעה שנעצו ציפורניו של החזיר בחומות העיר הזדעזעה הארץ ת"ק פרסה על ת"ק פרסה. בנוהל שבועות אם מתעורר איזה חשש על השוחט שמא אינו כל כך דהיר במצוות, אף על פי ששוחט כדת וכדין אין סומכין עליו, ואם חלילה מתגלה איזשהו חשש בנוגע לשחיטתו מיד מזעזעים את כל הקהילה והוא נקרא לבירור. והיה אם אכן נודע הדבר כי נעשתה התועבה הזאת בישראל להסתיר את החשש והשאלה שנתגלתה והבשר שווק לציבור כגלגל כשר בשעה שטרפה היתה, היו כולם גועים בבכי ומכריזים צום ותמילה והשוחט או מאכיל הטרפות שהכשיר בדון או מכר את בשר הפיגולים העומד על עמוד הקלון וכל מי שעבר שפך עליו את כאבו וחמתו על שבגלו נטמטמו מוחותיהם ולבם של בית ישראל.

מאכיל הטרפות שהזדקן וצפה את העתיד במדור השביעי בשאול, או שנשאו לבו לתקן את נשמתו ומשו, היה רץ מיד אל רבני העיר וצדיקיה כדי שיסדרו לו סדר תשובה. הלה היה מהלך בצדי דרכים, מבטו סוקר את פני הקרקע לא יתור מכזי שתי פסיעות; ערות גבותיו ועמפיו נשרו מבכי ושיי ניו הצחיבו מצום; אצבעותיו הגרמיות ועורו היבש כסיסע על העדר בשר בגופו העידו על צמותיו ושיגפיו; מקומו על ספסל העץ אשר מאחורי התנור, תמיד מיושב היה; הוא מקדים לבוא לבית הכנסת ומאחר לצאת; ספר התהילים הקטן לא מש מידו; דמעותיו היו מחלחלות ושוברות לב. לא רק לבו הזדכך והוטהר, אלא כל אוכלי השקץ, שמתחילה השתיקו אתם מצפונם בשופכם את ליבם וטמטמו מוחם על ראש מאכיל הטרפות, החלו לחוש את חומרת עברם. בכיותיו ומראתו של מאכילם עוררו את האוכלים לשוב אף הם בתשובה שלימה. רבים היו שבים למקורם מתוך התבוננות בבעל התשובה, שביקש לשאת במשרה רמה של מכשיר ישרי' כדי להרוויח כספים, במחיר האכלת יהודים בשטר פיגולים. עד כדי כך היתה רגישותם של יהודים לנשוא הכשרות, שכל פסול או חשש פסול שיצאה על שוחט מיד היו בדקין ומבררים וראשונה לכל היו מפיסקים למכור הבשר במקולין. אף פעם לא קרה שמאכילי טריפות ואיסורי דאורייתא ימשיכו לשאת בתפקידם כקצבים ובודאי שלא כשופי"ם. מי מלל או מלל, לחשוב על מי שאחראי להאכלת חלב שימשיך בתפקיד כרב המכשיר. על כגון דא לא נשמע כלל מיום עלות ישראל מארץ מצרים.

שומר נפשו, כשהם נתונים להשגחתו של אותו יורש ההומך עולמות לבל יתוקן החטא שבאכילת חלב שאינו מנוקף. בלי להיכנס למטמטי סרק בענייני הניקור, שלפי הודאת חברי ההתאחדות אף אחד מהם אינו בקי בנושא ורובם אינם יודעים כלל מה זאת, עצם המחשבה שרבות יהודים נטמטמו משך שנים באיסורי דאורייתא, מתוך הסתמכות על הכשרם של חברי ההתאחדות, מסמרות שער ראש.

כאשר באים אנשים מומחים ומתוריינים על מצב הניקור בארה"ב היה מקום לבדוק לדון ולהחליט בדבר. זאת כאשר מי מבין הבודקים הדנים או המחליטים יודעים על מה מדובר, וכשאינו איש מהם יודע, היה מקום להפסיק מיד את ההפקרות שבניקור בלתי מבוקר, שלכל הדעות גורמות להשאת חלב בבשר שתחת הכשרם ולאחר נקיטת כל הצעדים הדרושים לבל יאכלו בני ישראל חלב אפילו כזית אחד מתייעצים במומחים ומעמידים רבנים ומנקדים שילמדו את הנושא.

לא כן עשו מכשירי החלב דאורייתא. אלו לא אבו לשמוע בעצת חבריהם בהתאחדו? ולא טננו להם אפילו לומר שדברים, באסיפה שהוקלטה במלואה שומעים את הדין הפראי, שדן כל העת בבעית מה יאמרו, ומי הם שהפיצו וגילו את דבר הפירצה ומה לעשות כדי להשיג תיק את המבקרים. בכך, ובכמה דברי הבל על מכתב זה או אחר, ששלח זה או אחר, בטאריך זה או אחר, הסיטו את הנושא לאפיק עדתי כאילו יש כאן ויכוח בין אונגריא ומאראקאש, כאשר המכשיר שיר צווח ככרוכיא שרוצים להנהיג בוילימסבורג ההונגרית מנהגי הסמ"ר דים ממרוקו חידושלמית.

הויכוח נמשך ונמשך ולא נאמרה מלה אחת של חזרה בתשובה חוץ מדברי אחד הרבנים כי מה שהיה היה והשאלה העיקרית צריכה להיות על העתיד המיידי. שאלו זו נותרה תליה מאיר כי המכשיר רצה להתגונן דווקא על העבר, כי אם יודה שיש מה לתקן בעתיד, הרי זה אומר כי הוא חטא בעבר ובכך אין כוונתו להקנות, הוא חושש למצוא את עצמו מאחורי התנור כמא"י כלי הטרפות מקדמת דנא.

אך דא עקב, כי מאחורי התנור יושב בים רק אלו שעזבו דרכם וחזורים בתשובה משא"כ אלו שאינם חשים כלל בכובד אחראיתם ובמשרהם הרעים. הללו פונים עורף לעבר המותרות וממשיכים במרש. עיקר הצרה הוא שמי שאכלו טריפות וצבילות חלב ודם משך שנים כה רבות מוחותיהם ולבם

בשאלה האם בהמה שנשחטה בשתי הסימנים כשרה או טריפה מותרת או אסורה כמובן שהרב התיר וענה על השאלה כפי שנשאלה, כך עשו אלו שהציגו את השאלה בצלע השנים עשר או השלשה עשר. אוכלים חלב ממש ומתוריינים על צלעות.

הפלא הוא, שיהודי ויהודי צעירים ומבוגרים מתדרדרים בעוה"ר אל שאול תחתיות, מבלי להוריד מעליהם אפילו את הלבוש החרדי!

הפלא הוא, שכבר מזמן אין סימני הטהרה שבטלמים מעידים על ישר ונאמנות במשא ומתן בחוגים אלה! כל נער יודע כי גם אם המצא תמצא הגניבה בידו של בעל שטריימל וגרביים לבנות באיילאמסבורג אין זה חידוש כלל. הפלא הוא, שבתי הדינין שבחיליא"מ מסבורג מלאים בעדויות ופסקי דין, שלמשמע אהנם תדאב כל נפש היפה! הפלא הוא, שוויליאמסבורג הסט"מ מראת שונה מכל ריכחי היהדות החרדית, הן בהתנהגות הבנים והבנות והן בהילוכם של האברכים והן בבני הבית. בשורות האיוב וההחיות המגיעות במשם, כשמתפטמים בבשר טריפות ובאכילת חלב, אין פלא, שכך הם התנאות.

הציבור הוויליאמסבורגי הוא בבחינת שוגג, כל זמן שיכול היה לומר לא ידענו כי שופטי סדום הם מכשירי בשרנו וקציני עמורה משגיחים על קצבנו. הקצבים יוכלו לנקות ידיהם כל עוד יאמרו כי הם יודעים את המלאכה יותר טוב מהרבנים, ועל הציבור להסתגל על יושרם, כי התכוננו לנוהג כמנהג הקצבים הקדמונים, וכי תתיכות החלב שנשרכו לצלעות הן לפי מנהג המקום; חברי ההתאחדות יוכלו לנקות ידיהם כשיאמרו לא ידענו כי המנקדים לא נקרו והרבנים לא השיגו, אך משנודע הדבר התרענו והפכנו עולמות עד שהדבר בא על תיקונו וכולנו כאחד קבלנו עלינו דרך תשובה כראוי וכיארת והכרזנו על יום צום תפילה לאל טוב ושלח שירחם עלינו ויצילנו ממכשולים ומכשולות, והאחרים אבדו מאמנותם, התפטרו מתפקידם לבשו שחורים והתעטפו שחורים והלכו למקום שאין מכ"ר רים אותם ויעשו מה שלבם הפך.

לא כן קרה. הציבור אמנם מחכה לדעת מה יצא בדינם ורובם הפסיקו לקנות במקולין הסטמרי, אך לא כן לקצבים ובודאי שלא חברי ההתאחדות. דות, גם הרבנים שהציגו לתיקון מיידי, עוד מלמדי שילמדו רבנים ומנקדים את ההלכות והמקצוע, כדי שמוכרן ולהאב נגלל מאיסורים, הושתקו וטלמו דום.

מישהו מסכים שימכרו לו אתרוג פסול שהורד ממנו הפיטם או אפילו היה קונה אתרוג שאינו מהודר. האם אחר נאטקלי החלב היה מסכים לאכול דברי מתקה או חי' להיכשל בשתיית מי סודה שאין עליהם חתמת הק"ק דסטמר. והנה כאשר מתגלים דברים כאלה אין איש שם על לב.

האמת היא שהציבור בארה"ב כלל לא עבר על סדר היום בנושא. לא לחינם נדרשו ראשי ההתאחדות להתכנס ולדון איך להשתיק את הנושא ואחידים מהם אף בקשו לתקן את הפירצה הנוראה. אולם, לא כן המתירים את האיסור והאוסרים את המותר. אלו שאסרו את המותר מתוך אינטרס כספי או אחר, והחדירו במוחם של אנשי קהילתם כי מוצרי של פלוני וסוריים למרות שמות רים היו, אלא שלא עמד בתשלומים נאותים או בכיכיים המתאימים, אהם אלו מגיעים לכדי התרת האיסור מתוך אותו אינטרס, וכאשר האיסור הופך למותר הם נאבקים נגד כל מי שמציג את האיסור ואת החלב בפני כל. בצד כל אלו עומדים האנשים הפשוטים שיהודים עים כי המותר אסור ובאותה מדה מתייחסים לאיסור שהותר ומכאן הם מגיעים מחד מאוד להתרה עצמית של איסורים כמו בהמה שנתפטמה באיסור כל ימי חייה כך נאטקלי אנשים שגב' פטמו באיסורים, לא להגם הם שוב קים, כי הפתפטום באיסור אסור. בהמה שנתפטמה כל חייה באיסור אסורה שאין מה שיתיר אותה, אם בהמה כך מה דינו של אדם שנתפטם כל ימיו באיסור? את התשובה לכך אנו מקבלים בהתנהגותם היומיומית של המקטנים בעוברי עבירה ואתמהגים כמותם.

היהדות החרדית בארה"ב הודאנת את מצב הכשרות בכלל וענין החלב במרט תמשיך בודאי להתעורר ולהביט מסביב הנעשה במערכת הכשרות בארה"ב, כלפי כל הסימנים יתחללו בה בע"ה שינויים מרחיקי לכת עקב הגילויים האחרונים בנעשה בשקת. התעוררות זו מעידה כי לא אלמן ישראל ולמרות האיומים ההפחדות והטרור קמים יהודי וויליאמסבורג ושואלים דורשים האם כסודם היינו כעמורה דמינו. מכאן גוש התקוה כי תופסק ההפקרות בעניני כשרות ומאכילי טריפות יבאנו על מקומם הראוי.

ספר תורת הקנאות

לר' יעקב עמדין

והוא קבוצת מאמרים וכתבים
נגד שבתי צבי ומתי סודו

צילום הדפוס הראשון, אמשטרדם תקי"ב

נדפס מחדש

על ידי

הוצאת מקור בע"מ

ירושלים, תשלי"א

מכתב האלקי מ-רש"א בעם הישיבה הכריתית לקהל הנהגרת ומצאו בח בני כח
נדיעל מכתב ש"צ צריי

הקדמוני ואם שחזר תחלתו באונס - וכמו היה ברצון ולקחם בשכתי חלקות - להיות חזרים עמו - ולא חמל על מיטב הארץ
וזה לדעת תעבור לו עם הקדושים אשר בארץ יהוה - שעמדו בנסיבותם בארצות צדקת אלקים וקיימו בענינם מקרא שכתוב כי
עליו יהיה כל היום יהיו למאורות לאותות ולמו עמים לדורות הבאים - לעבוד את קונם בכל לבכם ובכל נפשם - אוי לנאמנים
שכחה שנועתי - להשנות ולהשייך חכמים בעדת נדיקים - ולכלם כשם ה' יקראו יהאל למועט און דאכה נכסכו ואזיכינו ויענו
למו - וכל יום יזום קולתו ויחכה מחברו - לומר עד מתי בתאים תאבדו פתי - ולקחת אותם כשם בת לבים - וד יהיה לך שמו בת
מנבים - בת שקמים - רכולו אינכמו כהו יהוה העם ישראל אשר בו יתכאר יונרם וקדסי ויורו ויווהו כל הנוים באחרם רק עם
חכם וכסין הגוי הגדול הזה לאמן כבדות אמונתו ותורתו המקובלת - ולא ישוע לקול ולחששים מאבותיהם - שאלים והורשים
ויחפשים קצת מפסוקי התורה והכבודות - כדי שישכחו לדעתם ודעתם שפידו - ועמו להם כומים באמונתם - שאלים והורשים
שהיה עליהם כלהות - להקרא עם נבל בכל ולא חכם - כפי יאדין לכל דבר הקשה כמורה - ויחלבו ויזאל ולין ופירשים דקוקים
בפסוקי התורה אשר לא יקבלם השכל - ולנים לאמן חידו להם - ויחששו אל נושים משכים פירושים ויטענו ימים -

והאל ששפט שלחרכתו וכליותו נדכס ויאת שכנגדו הכר א' יחדש - יחלן ויונה בו ומכר אנשים אשר יאלו חמנו -
וכמו נפגם בשם ישוה - מיום חרץ בתו עד פתה - כולם סוסם הזיכ על תמלת זוה הארצון הכבד על כולם כמטא החמרה
וכלוהו כמיין קחב אפרים - אוי נא לאתה בנה אוי נא לאתה כליוה - וככן קדאת ה' נבואת נוספה בנו להשיר און כל
בניו לתקם קדש באותיותיו אליהם כי המסירות בדברי האמונות החסורים ללב - לה' אלהינו להביא נמשפט על כל נפלים -
והוא ירדע מיין שאים עויד בדבורו ואזיכנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו ויזכרנו
ולכנינו להוכיח כמישור על כל דבר שפט לקול ויעשה ולכר הקדש מקדמו - והנה אהמו התנויים למוטה כשם כל חכמי ישיבתנו
הכללית - בהורונו רחלם עליה וידעו - אל קא ונקם נקם ברית - ה' נבואת שמו - יזכרנו נבורת תורתו שתתעלה רשפיה
רשי אש שלהבת יה - מדון חרירין ויאתן - כל אש ואשה - גדולים וכני דעת שבהיחם דריאים ויולו ביום נוס החמישי הוא
חודש אב - לאכול חו לשבת בו - והכפיש אשר לא תעוה - והאיש אשר יעשה בודון ויולו בוכל האלות הכתובות בספר התורה -
אחר הוא ביום ובלילה - אחר הוא בנאמו - אחר הוא בבואו - והכדילו ה' לרעה - וכל שבטי ישראל רעבו ונמאו ונאספו כל ימי
זה הכורטון הנכור - לא יראה נבואות נכור .

ומבאן מחשף רבא אלוים ראשים כחיים ופרסיו הגור שבקלה ההיא - כל אשר לא יחוס לגורתו זאת ויאכל וישתה כמיויד
ביום נוס התענית ה' - תהי הושרה על שכים לקבל העונות על כי ב' עדים כשרים - ולהודיע בכתב לנו שם אל
שיות העבריים - כדי שבתעורר הקול שופר כרתי ברחבה העברים וכברונו ונכרסוהו ליוונדה ומוחרם וארוח יוא לאל ישראל
ככל אלות הכרית הכתובות בספר תורת משה ועמו כל העם ואזרחו און ושלוח נטלם כשרים ביד הכנים לקהלות גדולות שנגולה
שיצבו גם היה כותב לקלו ולהחייבו בשונו ברבים - ואלו כוועדו - ויהי שיתירו לרהבנו - והחרם כדון וכהלכה - כדת ומועד וועשי
לזכורו ערו ושב על ודן - תמיהה כל שום עורה - ואלו כוועדו - ויהי שיתירו לרהבנו - והחרם כדון וכהלכה - כדת ומועד וועשי
לדקה כפי הכראה בעיניהם - ויגורוהו ואת תקרא ביהוה עשר שנים רגופות כל שנה וזנה בכל בתי כנסיות ההם - יום שבת קודש
קודש ר"ח אב - וכל העם יאמרו וייראו ולא יודון עוד - וכיועטו ויכינו אמו וחרושי - לא תרחקוהי - לא תעירו ולא תעוררו את
אבה העד שתחפן - למועט יטוב ה' מחרון אפיו - ויתן בלבבו אהבתו ויראתו ויעורנו על דבר כבוד שמו ויהיה יקשה וועשה פדותם
כמחית כיון וככנין יושלם והיכלו - יראו עינינו וישית לבנו :

מוכס

קבלה ערות בירושלים חוב' ב' : כיועט תלתא כי דינא כחדא הויא . ואתא לקדווא החכם הכולל מהו רר משה חביב אלה

בעזרת השי"ת

קונטרס

ניקור חלק הפנימי

נקודות רציניות הנצרכין לכל בית ישראל
שלא יוכשלו באכילת חלב איסורי כרת רח"ל

**בירור ענין חלב
לימוד מלאכת הניקור**

קונטרס ו' קונטרס ו' חשרי-חשון תשמ"ב

יצא לאור

ע"י

בית המדרש למשתלמים

בהוראה למעשה

רח' ר' עקיבא, ירושלים

ארץ ישראל

ההכנסה מוקדשת לביהמ"ד

התוכן:

בירור ענין חלב לימוד מלאכת הנקור

- א* . מלאכת הניקור בכללות..... ו
- א** . אין כל חדש..... ח
- א . כימי הפמ"ג הי' הניקור מסור לכל..... ח
- ב . הגאון שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן זצ"ל בעל כרתי ופלתי
כ' שרובם אינם בני תורה ואין לסמוך עליהם..... ט
- ג . החוב על הגדולים לעשות פעולה מפליאה להרגיש העם בחומר
איסור חלב..... ט
- ד . בעל נפש צריך להכיר המנקר אישיות..... י
- ה . הגאונים משבחים מנהג הארצות שהמנקרים ת"ח ויראי ה' י
- ו . הרבנים אין בקיאים בניקור, המנקרים אין יודעין בין ימינם
לשמאלם — גם בחלק הפנימי — והמכשולות עצומים..... יא
- ז . המכשולות מצויין בעיירות גדולות וקטנות אבל ביראתם את
קונם מסכימים בסבר פנים לתקן..... יב
- ח . גם במקומות שיש משגיח — כל שמקבל תשלומין
מהקצבים — לא שוה כלום..... יג
- ט . סדר הניקור איש מפי איש העיד גדול מאונגארי"ן שיש מכשול
בעבור השכחה..... יד
- י . התעוררות רבות בפרטי הניקור ומכשלותי'..... טו
- יא . העולם טועין..... טז
- יב . ביד כל האדם להציל..... יז
- יג . קישויים בבשר מנוקה מחלב..... יז
- יד . סדר חילוקים בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע
מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות
חששות רציניות. (נעשה ע"י צות שוחטים ומומחים)..... יח

- טו. לחתימת הענין.....כה
- ניצול מעבירה בשוגג.....כה
- טז. לצאת לכל הדיעות-וכן מנהג אנשי מעשה.....כה
- יז. במאכלים יחמירו כדעת פוסק אחד.....כה
- יח. הרופאים מזהירין ממנו.....כו
- יט. פרישות ממנו סימן אבילות על חורבן הבית.....כו

אזהרת החפץ חיים זצ"ל

(בספרו דבר בעתו)

וזל"ק: ומה מאוד יתמרמר על זה שבדבר תוכחה קלה הי' יכול להסתלק מכל אלו הדינים. ואל יתפתה בנפשו לומר, שבודאי לא יהי' הדין עליו לבד, כי אינו יחיד בעירו. כי לעומת זה חדע, כשנתחייב אדם בערכות גדולה לכמה עשרות אלפים דינרים אפילו נתערבו אתו עוד כמה אנשים, מיהו כשמגיע לזמן התשלומים, אפילו אם יגיע עליו רק חלק מן הערכות, הוא עולה גם כן לסכום גדול, אשר יצר לו מאד עי"ז. ואף כאן בענינינו, לפי הידוע שבהיום נתרבה מאוד ענין אכילת איסורים וכאשר חבוא לחשבון, יגיע לאלפי כזיתים של איסור, הנאכלים בשבוע אחד ובמקום אחד וכו' וכו'. וכ"ש אלו האנשים אשר יש בידם לזרז את אנשי עירם להחזיק במצוה זו של קרושת המאכלות, ולמנוע נפשות ישראל מאיסורים והתרשלו, בודאי עיקר האשמה תהי' עליהם וכדאיחא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר למוטב ואינו מחזיר. כל הדמים הנשפכים אינו אלא על ידו וכו'.

כתב האוחה"ק פ' שמיני עה"פ ולא תטמאו בהם וגו', אולי שיכוין לומר לבל יכניסו בפיהם אפי' בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם דבמודי תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמאם נפשו ונטמאת, והוא אומרו ולא תטמאו בהם עכ"ל. עוד להלן עה"פ והתקדשתם והייתם קדושים וגו', פי' שאם מתקדשים למטה לבל יכנס בגופם שום דבר טמא, גם ד' ישמרכם בזה עכלה"ק.

ספר
ניקור חלק הפנימי

נקודות רציניות הנצרכין לידיעת כל בית ישראל
שלא יוכשלו באכילת חלב איסורי כרת רח"ל

**בירור ענין חלב
לימוד מלאכת הניקור**

הבא לגשת למלאכת ניקור צריך שידע כי בכל שגיאה הכי קלה
תלוין אלפי נפשות ישראל, וע"כ יהי' כל לימודו הן בשו"ע ואחרונים
והן בראיית העינים אצל המנקר בכובד ראש והתיישבות עם אימת
שמים עליו.

וצריך שידע פרטים דלהלן:

א) צריך ללמוד בעיון כל ההלכה על בוריו מטור וב"י ושו"ע
ואח"כ האחרונים.

ב) יכתת רגליו למקומות שמנקרים, לצורך השימוש, וגדול
שימושו יותר מלימודו, אבל ידקדק שיכיל רבו מעלות הללו:
א. ת"ח ויר"ש מרבים.

ב. כבר עסק במלאכה זו שנים רבות תחת פיקוח מורים
הבקיאים בניקור כמו המנקרים המומחים.

ג. יש לו קבלה מרבנים הבקיאים בניקור כנ"ל אות ב'.

ה

ניקור חלב הפנימי

ד. שיסביר לו כל פרט ופרט מפורש ובאר היטב במתינות בלי קפדנות.

ג) אם אפשר לו ילמוד גם ניקור חלב אחורים, ועכ"פ ילמוד יותר מחלק הקדמי לבד דלפעמים מביאים לבתי המטבחים גם מחלק השייך לחלק לאחוריים. וע"כ החוב ללמוד ממלאכת הניקור עד המקום שאפשר אפילו במקרה שיביאו לחנות הבשר (בוטשע"ר בלע"ז) למכור.

מלאכת הניקור בכללות

כפי שנוכחנו לדעת מלאכת הניקור מאוד נזנחת המורים מרובים והיודעין מועטין ולכל העם בשגגה, וחכמתה מצוי' בעיקר בארצינו הקדושה ששם החכמה בירושה דור אחר דור. לא כן בשאר ארצות שרובה ככולה מפליטי שביות חרב מלחמת העולם השני' וע"י תוכף הצרות נתמעטו הלבבות בעוה"ר ולא לבד שנשתכחו גופי הלבבות, עוד לו זאת שבהרבה חניות שועלים הלכו בו שועלים מחבלים כרמים ע"י חסרון הידיעה ופחיתות היראה. ולדאבון לב אין מי שיכיר חסרונם דכפי הנראה מאיזה סיבה לא ראו הרבנים צורך להיות בקי במלאכת הניקור. ולדעתינו, זה נמשך ממקצת מקומות באונגארין שהיו אנשים יראים ובקיאים במומחיות נפלאה אשר חכמת החורה ויראת הבורא זרחה מעל מצחם ממונים מטעם הבי"ד של הקהלה לפקח על סדר הניקור אם געשית כהוגן והי' להם כחבי קבלה ממנקרים שבדור הישן וגם מגאוני הדור שהיו בקיאין במלאכתה, ולא הי' צורך כלל לרב הקהלה לקבל המעסה להתחכם במלאכת הניקור כי סמכו ידיהם על האנשים ההם.

אבל כעת בעוה"ר שירדנו פלאים ונשארנו דלים וריקים כל מלאכת הניקור נמסר לאנשים פשוטים בעלי המטבחים או שכירו אשר אימת הבעה"ב עליו (שלא יחמיר ח"ו) ואין פיקוח והשגחה כלל על המנקרים. במקום שהי' החוב לפי שפלות המצב לשנות ולשלש משגיחים ע"ג משגיחים בדבר הכה חמור של אכילת חלב, ונהפוך הוא שאין השגחה כלל כל הנאמנות ביד המנקר ברצותו מרחיב וברצותו

מקצר ואין פונה לצידו והמכשולות עצומות, אוי למה שהגענו.
 סמיות היצר הוא עד אין שיעור וחקר, מאכלות האסורות הנמנה
 בין ראשי האיסורים לחומר תוצאותיה עד כדי העברת הדת כמבואר
 בשו"ת דברי חיים יור"ד סי' ז' נידש בעקביים מקטן ועד גדול, והגרמה
 כנויקין כל הנ"ל וגם כאשר נולדה מבוכה בענין הניקור, המכריעין הן
 המנקרין בעצמן, שומו שמים !!!

כאשר בא באזנינו השמועה כי המנקרים שנתפסו בקלות מענה
 בפיהם שכך "מנהג אונגארין", הי' זה לצחוק מכאיב, (נוסף לזה נתפס
 מנקר אחד שלא ידע כי החוב לנקר הבני מעיים — כנראה שלדעתו גם
 חז"ל (בחולין — וביו"ד) היו יוצאי מדינת אונגארין).

ידוע שהרכה מנקרים יראים, והרכה גאונים וגדולים ומחברי
 ספרים היו במדינת אונגארין, ולא הזכירו בספר שמדינתם נדירה בענין
 הניקור משאר מקומות, ודי לן כמה שהעמיק והרחיב אחד מגדולי
 אונגארין הגאון מוהר"ר פנחס זעליג שווארץ זצ"ל בספרו גבעת
 פנחס בכל השייך למלאכת הניקור ולא זכר שם "מנהג אונגארין" וזו
 בלבד די לן כי פטופי דברים בעלמא נינהו וגם פה עיה"ק חובב"א
 דרין כעת יוצאי אונגארין מנקרים מומחים ואין יודעין להבחין בין מה
 שלמדו במדינת אונגארין למה שמצאו פה בעיה"ק ירושלים, והם ת"ח
 גדולים אשר ראויין לסמוך עליהם סמיכת כל הגוף. אין זה אלא עצת
 ערומים לקיים "הרוצה לשקר ירחיק עדותו.

ומה מאוד גדלה התמיהה על השמועה ששמענו כי הרבנים סמכו
 על פטופט הלזה והפליאה נתפתחה כשנתגלה שהרבנים סומכין על
 המנקרים בעצמם, הגע בעצמך הכי לזאת יקרא השגחה כאשר מעוררין
 הרב על פקפוק בניקור תחת לענות כך למדתי מרבתי וכך ראיתי בעיני
 אצל מנקרים מומחים ומפורסמים יראי' ד' שיש להם כתב קבלה
 מגדולים וגאונים, עונה לקוראיו לכו ונלכה לשאול את המנקר זאת
 אומרת שאין השגחה על הניקור והוא דבר שאינו מתאים כלל למנהג
 אונגארין שהי' השגחה קפדנית ומדוייקת על הניקור בכל תוקף ועוז.
 והם שתי הפכיים בנושא אחד המנקר נוהג (לדבריו) מנהג אונגארין,
 והרב נוהג מנהג אמעריקע שא"צ להשגיח ולפקח על הניקור.

ואלה מוסיף על הראשונים מה יעשו הני רבנן עם גולי ארצות אחרות שלא נקטו במנהג אונגארין ואוכלים לשובע נפשם על סמך המלצת רב המכשיר יאכלו ענוים וישבעו — וכשר למהדרין מן המהדרין, הכי מתאים מליצה זו להבא מא"י, אסטראליע, לאנדאן, ושאר חלקי אייראפא, ועוד דבאתרא דידהו תופסין חלב זו לחלב דאורייתא שאיסורו בכרת, ויהי אך יצא גבול ארצו ודרך וגליו על מפתן ארצה"ב כבר מותר לאכלו למהדרין מן המהדרין וגם לשובע מטובה דבר שהוא נגד הלכה וכהיום ששערי מדינה ומדינה פתוחים לעוברים ושבים יש באי שאר ארצות לאמעריקע במשך השנה לאלפים, וניקור זו התיר להם ??? (עי' או"ח תס"ח, ובשבילי דוד בהקדמה לאו"ח, ופר"ח סי' תס"ח באורך). ע"כ לדעתינו ישתקע הדבר ולא יאמר עוד, (ולפחות יפרסמו ע"פ חוצות כי בשר הנמכר באיטליז שלהם ניקור שלה עפ"י מנהג אונגארין ורק ליוצאי אונגארין כשרה).

אין כל חדש

מדברי הפוסקים שאנו מעתיקים דבריהם כאן עולה שפירצת וקלות בניקור כבר הי' לעולמים. ובכל דור ודור מסר עצמו הס"מ להכשיל ב"י בחלב עוד מימות מהרש"ל וקודם לזה, ואשרי לאותן שזכו להנצל ממנו. וע"כ ראוי לכל בר נש לעשות בכל יכולתו להנצל מפח יוקשים, ובוודאי כל בר נש יבחר שלא להכלל בין הני הנרשמים בספרי קורא הדורות שנכשלו בשוגג באכילת איסור כרת וכ"ז שלא יתעוררו להמנע מאכילת בשר בהמה עד יצא כנוגה משפט צדק בניקור, כל ימיו יחי' בשגגת אכילת חלב, ולא שוגג לבד אלא גם קרוב למזיד אחר שאנו מציעין הנה כל האינפארמאציע מהמתרחש בימינו.

— א —

בימי הפמ"ג הי' הניקור מסור לכל

כ' הפמ"ג באו"ח (הנהגות הנשאל באו"ח סדר ב' אות א') ובעוה"ר לע"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל, וראוי לכל מודה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו, עכ"ל.
מוסר השכל: בימיו היו אוכלין גם חלק אחוריים ששם עיקר החלב ואעפ"כ הי' נפרץ ענין הניקור, כ"ש בימינו שהרבה מרגיעים רוחם דאוכלין רק חלק הפנים ודאי מצא הפורץ מקום.

— ב —

הגאון שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן זצ"ל בעל כרתי ופלתי מעיד בימיו שרובם אינם בני תורה ואין לסמוך עליהם. בכרתי (סוף סי' ס"ה) כ' דבזה"ז יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר כיון דעכשיו בזה"ז רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוב אינם בני תורה, ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ה' מרבים, וכ' עוד בזה"ל: מיום עמדי על דעתי שלמדתי ה' ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כי אם מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, עכ"ל.

מוסר השכל: אם גאון וקדוש כמו הר"ר יונתן זצ"ל שכל רגע שלו הי' מוקדש לשמים טרח בשתי ידיו לנקר הכשר ודאי דבר חמור הוא עד מאוד, וראיתי בס' דברי משה עה"ת רי' פ' קדושים (ד"ה ובוה נ"ל) שכ' דבמעשי הגאון מוהר"ר יונתן זצוק"ל יבין כל אחד דחז"ל בכרכות שגדול הנהנה מיגיע כפים יותר מיר"ש וטרחו השל"ה וצל"ח לפרש הכוונה, ולהנ"ל הכוונה, שגדול העוסק בשתי ידים ממי שהוא יר"ש — כשבא לו בניקל בלי טורח.

— ג —

החוב על הגדולים לעשות פעולה מפליאה להרגיש העם בחומר איסור חלב

דברי מו"ר הגאון המובהק רשכבה"ג מהרר"י אייבשיץ זצוק"ל הן תוכחת מוסר לכל יושבי על מדין שאין יוצאין ידי חובתן ע"י מניעת קול מחאה ומי לנו גדול בדורינו ממו"ר זצוק"ל שהי' פחדו ומוראו על כל העמים ואעפ"כ פינה עצמו מעבורת הקודש שלו לעסוק במלאכה בזוי' של ניקור חלב, וידענה כי לא עשה זאת בעבור חשקו לשבוע מבשר תאוה, חס לי' לזרעי' דאבא לחשוב מחשבת פיגול בזה, בשגם שהי"ל ברירה לאכול מחלקי הבהמה שא"צ ניקור כלל, אבל כידוע לכל באי ביתו שכל חייו הי' שלשלת גדולה של הרבצת תורה וטהרה לעדרי צאן קדשי ישראל כרועה נאמן שכל דאגתו עבור צאנו, וכן בזה היתה

כוונתו לעשות פעולה נפלאה להחדיר בעומק לבב כל בר ישראל חומר איסור חלב מידי ראותו שרב כמותו שאלפי ישראל מעריצים אותו ותלמידים למאות סובבים על שלחנו ושרי עם ועם משכימים לפתחו לשאול בעצתו, עם כל זאת מוצא לחיוב לבלות זמן לאומנות הבזוי בעיני העם ניקור חלב מהבשר, וממנו ישא כל יחיד ק"ו בנפשו אם בארזים נפלה שלהבת י— ה ומרתת כ"כ מחשש איסור חלב (וידוע שהמנקר שתחת דגלו הי' ת"ח ויר"ש מרבים) מה יעשו פשוטי העם, וגם רבנים יושבי על מדין ממנו יראו להזדרז לדחות מנקרים הקלים וריקים ולהעמיד על בסיסן מנקרים ת"ח ויראי ד' (מפתחי חלב יר"ד סי' ס"ה לתלמידו הגה"צ מוהר"ר גדלי' זצ"ל).

— ד —

בעל נפש צריך להכיר המנקר אישיות

אין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור (יש"ש פ"ק דחולין סי' ב'). הרי דחובה על בעל נפש טרם יקרב לאכול בשר להכיר המנקר, וזהו אפילו בלא הוחזק ריעותא, כ"ש בהוחזק ריעותא דחובה על כל שיש בו רק זיק יראת ד' לחקור אחר המנקר טיבו ומעשהו.

— ה —

הגאונים משבחים מנהג הארצות שהמנקרים ת"ח ויראי ה' בפסקי מהר"י סארזינא (נדפס בסוף תשובת הרא"ש ומובא בדרכ"ת סי' ס"ד) משבח מאוד מנהג ק"ק קראקע שהקצבים והמנקרים אינם הדיוטים שאין בידיהם רק מצות אנשים מלומדה, אלא כל הקצבים ומנקרי בשר הם רבנים חכמים יודעי ספר במלחמתה של תורה, וכן המנהג עוד בכל ארץ אשכנז ביה"ם, פולין, ורוסי"א לבלתי למנות קצבים כי אם בעלי תורה ויראה, וגם מנקרי אחוריים צריכין שיהיו יודעי ספר בקיאים ומומחים בדיני חלבים בהניקור, עיי"ש.

מדבריו יש ללמוד דבמדינות שמשם נפלטו תושבי ארצה"ב שנתגלגלו לשם מאותן הארצות שהזכירן המחבר דגן לשבח היו מקפידין שיהיו בין הקצבים ובין המנקרים רבנים וחכמים לוחמים

מלחמתה של תורה ולמה יגרע מצדיק עינו ולא יזכו כאן במלכות של חסד, אשר אין כסף נחשב למאומה למה שהיו מקפידין בארצות אייראפ"ע שהיו יושבין בלחץ זו הדחק.

ועוד מבואר בדברי המחבר דנן כי לניקור חלק הפנימי החמירו הרבה יותר מניקור חלק אחוריים דלחלק הפנימי הצריכו "רבנים חכמים" ולניקור אחוריים הוצרכו יודעי ספר ובקיאים. הדברים מרפסין איגרא !!!

— 1 —

הרבנים אין בקיאין בניקור, המנקרים אין יודעין בין ימינם לשמאלם — גם בחלק הפנימי — והמכשולות עצומים. בס' בית יצחק (על יו"ד סי' ס"ד) כ' תוכחות מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם וסומכים על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבו לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע. וגם בחלק הפנימי הכל משמשים בו נשים ועבדים וקטנים — ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות וכדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנחמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים והעולם סומכים עליהן ואין מי שישגיח עליהם, והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאין בטוב ענין זה ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים ואח"כ ישאל להשו"ב ולהורות להם הדרך ילכו בה שלא יכשול ח"ו ולא יצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ע"כ (מובא בס' גבעת פנחס על דיני ניקור — בהקדמה).

הנלמד מדכו ו: דגם בימיו נתרשלו הרבנים מלידע ה' ניקור וגרם מכשול רב דכל ריק וקל נעשה מנקר ואין מי שיפקח על מעשיו — השוחטים שלמדו רק דיני שחיטה נכנסים למלאכת ניקור בלי ידיעה בין ימין לשמאל ואין מוחה — וגם בחלק הפנימי יש כל הני מכשולות — מנקר שלמד מרבו המנקר אין ראי' שבקי דגם רבו אולי הי' מאותן שנעשו מנקרים מעצמם, ואפילו לא אולי רבו הי' כן — חובה על הרבנים ללמוד מלאכת הניקור ממי שברור בכירור גמור

שיודע ה' ניקור הדק היטב, וינסה המנקר ויפקח עליו בכל עת ובכל שעה.

ועי' לקמן אות ז' ח' דגם במדינות אונגארין שררה עם הארצות גדולה במקצוע הניקור, כמו שהעיד אחד מגדוליהם רב גדול, ומנקר מומחה.

— ז —

המכשולות מצויין בעיירות גדולות וקטנות אבל ביראתם את קונם מסכימים בסבר פנים לתקן.

הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים גדולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין (גבעת פנחס על ה' ניקור להרה"ג מוהר"ר פנחס זעליג הכהן שווארץ זצ"ל מפקח על המנקרים בק"ק קליינווארדאן, בן הגה"צ בעל בית נפתלי זצ"ל, בנו של שר התורה בעל קול ארי' זצ"ל, המפורסם בחיבוריו היקרים).

נלמד מדבריו: שכבר היו בארץ הגר באותן הימים מכשולות עצומות וכל התולה עצמו שלמד ניקור שם תולה עצמו על בלימה דגם שם היו "בהרבה מקומות — הרבה מכשולים גדולים".

שנית — שלרוב יראתם את כוראם וכיודעם האתריות של מכשול הרבים באכילת איסור כרת דחו הבושה רע בשתי ידיים ודנו בנפשם מוטב שאבוש בעוה"ז שהוא דבר החולף ועובר וגם יתכפר לי על העבר כדחז"ל "כל העובר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו" ממה שאבוש בעוה"ב במעמד כל הצדיקים וקדושי עליון שיהי' כבר מעוות לא יוכל לתקון. זו היתה דמות דיוקן של מנקרים ההם, ועל אף שהיו קלים שעסקו בהמלאכה מבלי לימוד הגון, מ"מ הי' פעמון יראת העונש פועם בקרבם, ושמחו כעל כל הון לאיש הצדק שהעמידן על האמת והיושר, וקיבלו דבריו בטוב עין ופנים מסבירות — ישראל קדושים הן —. מי יתן לנו תמורתם !!!

— ח —

גם במקומות שיש משגיח — כל שמקבל תשלומין
מהקצבים — לא שוה כלום

אם שיש עיירות שעומדים משגיחים על הניקור אכן גם הם לא ידעו ולא יבינו מה להשגיח כי כל השגחתם על ענינים אחרים ולא על העיקר, ותשלומים מקבלין מהקצבים, וממילא אפילו רואה איזה ענין קלות אצלו מוכרח להיות עומד ושותק כי בוקי סרוקי תלוי בו, ע"כ מהיותר טוב שיתנו תשלומים מקופת הקהל ויאסרו על המשגיח לקבל אפי' מתנה קטנה מהקצבים וממילא הוא יעמוד עליהם בראשם וכל דבריו יהיו נשמעין (גבעת פנחס-שם).

נלמד משם: דגם במקומות שפקדו משגיחין לפקח על הניקור לא הועילו כלום בתקנתן חדא דכמו שהמנקר והרבנים לא ידעו בעניני ניקור גם גורל המשגיח כמותן ולא ידע כלום, והשנית דקיבל תשלומין מהקצב ושתק על כל קלות אשר ראה כי לבו בכיסא תליא ועיניו על הפסד פרנסתו שיגיע לו אם ימחה ביד המנקר הקל, ואין עצה רק שהמשגיח יקבל קצבה מהקהל, ולא יקבל אפילו מתנה קטנה מהקצבים, ועי"ז לא יחוש למחות כאשר בלבבו.

ועוד נלמד שגם הרב לא יקבל שום משכורת מהקצבים דאם יקבל לא יועיל המשגיח כלום בהשגחתו דאם ימחה המשגיח ולא ירצה בעה"ב לתקן ע"כ ילך לקבול להרב ואם הרב משוחד מה יועיל המשגיח, ואפילו ילך ויפרסם לקהל כל אחד יודע כי יותר יתקבלו דברי הרב מדברי המשגיח וישאר קולו כקול קורא ביער ויהי נידון כשוטה ומבוהל, ולפעמים עוד בגירושין.

ודע דקבלת משכורת מהקהל ג"כ מישך שייך בו תקלה לפעמים אם הקצב או קרובו הוא מראשי המדברים בשם הקהל, או שממלא כיסין של הקהלה מעות, דאז גם הם משוחדין ומה הועילו חכמים בתקנתן, ויר"ש ישים לב לכל זה.

— ט —

סדר הניקור איש מפי איש העיד גדול מאונגאריין שיש מכשול
בעבור השכחה

כבר הביאו הראשונים זה בכה וזה בכה סדר הניקור, ובעיקר הוא
כן נחלו לנו אבותינו איש מפי איש סדר הניקור ובעוה"ר עיני ראו שיש
מכשולים גדולים כי נשכח הענין לגמרי, ע"כ (גבעת פנחס-שם).

— י —

התעוררות רבות בפרטי הניקור ומכשולותיה

בבית ישראל ראיתי שערורי' הדורות נתדלדלו נתמעטו הלבבות,
יראי חטא ימאטו, האמת נעדרת ובעלי זרוע ירימו ראש, עסק
הניקור — כוונתי גם ניקור צד פנים לכד, עיני ראו ולא זר מכשולות
שוונות זו משונה מזו ואמרתי עם לבבי שלא לחנם נסתבב לפני כל זה
אלא לעורר לבב יראי ד' בקריאה גדולה ומרעיש עורו ישנים
משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, כי הגיע הזמן לעשות לד'
ולתורתו, ועבור קיום דורות הבאים. ואם החרש תחרישון בעת הזאת מי
יודע מה ילד יום, ומי עלה בשמים ושמע הנשמע מאחורי הפרגוד, על
גודל המכשול הנעשה תחת השמש במכשולות העצומות של ניקור
החלב.

וכל הנותן אל עומק לבבו מה הוא זה אכילת חלב אפילו בשגגה
ודאי הי' לבו נקרע לאלפי קרעים והי' בוכה ומבכה אחרים עמו
בצעקות גדולות הבוקעות רקיעים האיך יושבים בחיבוק ידיים בשעה
שהצליח כ"כ מעשי שטן לעשות פרץ בקדושת עם ישראל הנבדלין
מהעמים ע"י פרישתם כאכילתם ושתייתם.

רואים אנו מספרי הפוסקים וגם מס' קורא הדורות כי מימות
הגאון מאור הגולה מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל לא זזה מכשול של
ניקור חלב מכרם ישראל בכל דור ודור פעם וזר"ה ופעם מעט, וא"כ
דורינו השפל ודאי לא נתעלה מדורות שעברו, בו כפרק שעלה להצר
הצורר לפרוץ פירצות בכל פינות הדת שלא עלה לו בימים הראשונים
עאכו"כ דבמה שהצליח בימים קדמונים בעוה"ר ודאי לא הניח ידו גם
בימינו, וכל המפלפל על זה הוא מחמת חוסר לב ומיעוט התבוננות

וכאומר על אור חשך ולחשך אור ועליהם הכתוב אומר הוי לשמים אור לחשך וחשך לאור. (לקח טוב להגה"צ מהר"מ וויינפעלד זצ"ל פ' שמיני).

מה בין דורות הראשונים — להאחרונים

דא עקא כי בימים הראשונים היו שרידי בית ישראל אשר עליהם ד' קורא ששתלן הקב"ה בכל דור ודור להרעיש תבל ומלואה על המכשולות הסוככים כרם ד' צב-אות ולא נחתו ולא שקטו, וסבכו מעיר לעיר מכרך לכרך וראו את המכשולות ועשו תיקונים והמרחם על בריותיו קיבל תשובתם והתעוררותם למען כבודו וכפר על חטאתם כי לכל העם בשגגה, אחר שראה כל העם מתחרטים על העבר ומתקנין העתיד.

אולם לא כדורות הראשונים האחרונים, הני גאונים וקדושים דורשי ד' ומצילי עם ישראל הלכו למנוחות ועזבו דור יתום לאנחות אין דורש ואין מבקש, עם כל זאת הבורא יתברך שמו החי לעד וקים לנצח לא עזב חסדו ואמיתו מאתנו וכמו שהצילנו משיני האריות שנתננו טרף לשיניהם ומחזיק בישראל עם קדושו ישראל קדושים לקיים הבטחתו, "אני ד' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם" אנו רואין בחוש שאב הרחמן הלזה לא עזב גם נפשותינו רוחינו ונשמתינו וכמו בכל הדורות עורר לבב הטהורים לפקח על מכשולי הדור ולעשות למען כבוד ד' וכבוד תורתו המחולל, כן עושה גם להלאה, וכן רואין בכל יום עסקנים בכל מקצועות של פירצי הזמן.

כמו שאר מכשולות סיבב הקב"ה שגם מכשול מקצוע זה יתגלה טפח ויקח חבל בין ראשי הפירצות, וקול דודי דופק בין הקונטרסים השונים שכבר נפוצו זה כמה שנים לעורר על המכשולות, אבל נשאר בלי אחיזה ובלי הרגש אמיתי להבין כי ההתעוררות הבא ע"י קריאת הבת קול היוצאת מהר חורב ואומרת "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" צריכין לגשם ע"י עשיה בכל מה ששייך לעשות, ואין לנו על מי להשען כ"א על אבינו שבשמים.

כי מעשה שטן הצליח שהצליחו הקצבים הבעלי בשר והמנקרים הנוגעים בדבר להטעות איזה רבנים (באמעריקא שכפי הידוע לכל

שהרבנים בעצמם אין יודעים בין ימינם לשמאלם בענין ניקור כלל וכלל, כמו שכבר העידו על עצמן) כאילו יש להם איזה דרך מקובל לזה, אמנם אין זה פוטר כל איש אשר פועם יראת ד' בלבו להכיר את האמת לאמיתו, וכפי שמבואר בכתב הרבנים שצרפנו לכאן.

— יא —

העולם טועין

מדרך העולם כאשר נעשה התעוררות היחיד משתמש מכל הכרוז בחשבו כי זה שייך לגדולים וראשי העם וכ"ז שלא יעשו הם פטור אני, דבר זה יש לו הרבה פירכות:

א. אם ח"ו יתודע לו כי רוח רעה וסערה באה לעירו ועלולה להשחית כל העיר האם ימתין גם אז להוראת אותן הגדולים או יקח חבילתו על כתיפו ויברח לדרכו להציל נפשו?.

ב. האם בדברים גשמיים ואפילו רוחניים שלו יעשה כהוראת אותן הגדולים אם ידע בתוכיות לבבו כי אותן הגדולים טעו בהוראתם, ודאי לא, והאיך יודע ברור שגם כאן לא טעו?, הכי בדבר חמור כמו חלב יסמכו על יסודות רעים וגרועים?.

ג. מבואר בהוריות פ"א דאם הורו סנהדרין (שבשלכת הגזית) דמותר לאכול חלב, וידע אחד שטעו ועשה כהוראתם חייב להביא קרבן, ש"מ דאפשר שיטעו ואפילו בחלב !!!:

ד. מבעל גבעת פנחס ראי' חזקה נגד הטענה דגם הוא לא נחשב לגדול הדור ואעפ"כ עשה אשר חפץ להציל עם ישראל ממכשול מדעת עצמו ונתקבלו דבריו בשמחה.

ה. מה יאמרו הטוענים למאחז"ל שאין חולקין כבוד לרב במקום חילול השם, ואין לך חילול השם גדול ממה שרבים עוברים בקביעות באיסור חלב?.

ו. צריך האוכל לידע עם נפשו אם אותן הגדולים שסומך על שתיקתם מוכן הוא ללות להם עשרת אלפים דולאר בלי שטר וראי' בסמיכה על גודל נאמנותם שודאי לא יכזבו ויעכבו ממונו, ואם על ממונו נוקף לבו בנאמנות האיך יבטח בדברים הנוגעים אל הנשמה?.

— יב —

ביד כל האדם להציל

אין אנו אומרים כי ביכולת כל האדם ליכנס בוויכוחים עם הרב בסוגיא של חלב לידע אם הוא בקי בהן ובשמותיהן וכ"ש שלא ישיג כלום אם יכנס פתאום לבית המטבחים לשים עין על מעשי המנקר כי לא יבין כלום, אבל יש ויש דברים שביכולת כל האדם לעשותן היינו הנזירות מבשר בהמה בכל וכל כמו שנוהגין כהיום קרוב לשלש מאות בתים חרדיים הנודעים לשם ולתפארת ודורשי ד' לא יחסרו כל טוב ברוחניות וגשמיות (עי' בסמוך אות י"ד עד כמה ניצול הנזיר מבשר בהמה - המו"ל) אדרבה מוסיפין מעלות מעלות בקודש הן מצד פרישות מצ"ט שערי ההיתר והן מצד התגשמות האדם ע"י בשר תאוה בימות החול (כמבואר בכתבי האריז"ל ע"ש ותראה כי הדברים מבהילים) וגם בדרכי הרפואה מרויח במאה אחוזים לפי עדות הרופאים (עי' בסמוך שם ותראה - המו"ל).

— יג —

קישויים בבשר מנוקה מחלב

המעייין בספרי הפוסקים (אמר המו"ל-קצת מהם מועתק לעיל) יראה כי לפי תנאי החיים שאנו חיים בו כהיום קשה למאוד שיתקיים ניקור בהשגחה מעולה, אבל אעפ"כ אינו מן הנמנע ורק הרצון נצרך. לדברי הפוסקים יש צורך וגם מוכרח שיהי' המנקר ת"ח ירא ד' ובקי בהלכות ניקור מכתב וגם בשימוש מרב אשר ברור שקיבל מומחיותו ממנקר שהעידו עליו גדולים מפורסמים ואחר שלמד די צרכו צריך לקבל כתב מרבו שבקי במלאכת הניקור וראוי לעסוק בה, ואח"כ יקבל כתב קבלה מרב גדול הבקי בעניני ניקור והמסתעף. צריכין משגיח על המנקר לבדוק אחר מעשיהו וחכמת המשגיח במקצוע ניקור צריך להיות לא פחות מהמנקר עצמו. אם המשגיח מקבל משכורתו מהקצב או שאר הנוגע בעסק מסחר הבשר אז השגחתו לתוהו יחשב שאימת הקצב עליו, וכמו"כ אם רב המכשיר מקבל משכורת מבעל הבית לכלום נחשב דאימת בעה"ב על רב המכשיר, ואין עצה רק שיקבלו משכורתם ממקורות אחרות

ניקור חלב הפנימי

שאינן להם שייכות להבשר ואשר אין יד בעה"ב נוגע לשם שיוכל להפסיד ממון הרב או המשגיח.

וע"כ לא נשאר עצה אחרת רק להסתפק בבשר עוף ואז ילך לבטח דרכו, ובמנהגי מהר"ם שיי"ק (נדפס בהקדמה לספרו על חרי"ג מצות) כ' שלא אכל בשר בהמה מעולם.

וארשום פליאה נשגבה שלא מצאתי לה פתרון, חולה שיי"ב סכנה רח"ל מתיירא מאד מאד שלא יצטרך לאכול כיוה"כ ועושה כל חצדקי להנצל ממנה ע"י דרישה ברופאים אע"פ שהיתר גמור הוא לכו"ע, ואינו יוחר מאיסור כרת ואפשר לאכול חצי שיעור, ושלא כדרך הנאתן וכיוצא, ולענין חלב שחמור יותר (כמבואר בתוס' חולין פ"א דאכילה התלוי בזמן קיל מאיסור עצמי לענין אין הקב"ה מביא תקלה) ושומעין טענות וערעורים אוכלין ושוחטין בטוב לב וסומך על תירוצים שונים ומשונים.

ועוד בענין הג"ל בזה"ק שם (דף מ"ב ע"א) ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו כאלו פלח לעבודה זרה דאיהו תועבת ה' וכתיב לא תאכל כל תועבה, מאן דפלח לע"ז נפיק מסטרא דחיי, נפיק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא, אופי מאן דאסתאב בהני מיכלי נפיק מסטרא דחיי ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכלה"ק.

יחרד האיש וילפת בראותו דברי קודש הוזה"ק, בגודל פגם הנגרם בנפש אדם האוכל מאכלות אסורות דאתדבק במטרא אחרא ר"ל, ורוח הטומאה שורה עליו, ומראה עצמו כאילו אין לו חלק באלקי ישראל ח"ו, וצריך להשמר ולברוח אפי' מן הספק שלא יכשל ח"ו בוודאי.

והנה כל בר ישראל שיש לו מוח בקדקדו, יחשוב איסורי המאכל כמאכלים הארסיים, או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי, כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו לאכול ממנו, אם ישאר לו בו איזה בית מיחוש, ואפי' חששא קטנה ודאי שלא יקל, ואם יקל לא יהי' נחשב אלא לשומה גמור, אך איסור המאכל כבר ביארנו שהוא ארס ממש ללב ונפש הישראלי, אם כן מי איפוא יהי' המקיל במקום חששא של איסור אם בעל שכל הוא, ועל דבר זה נאמר (משלי כ"ג ב') ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש אתה, עכ"ל המסילת ישרים.

— יד —

עכשיו באנו לסדר מה בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות חששות רציניות. נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים:

בשר עוף	בשר בהמה
<p>סכינה קטן וקל בניקל להעמידה חד וחלק כדבעי.</p>	<p>(א) יש לה חליף גדול מאוד שקשה להעמידה חד וחלק, כשנפגם, ונסיון גדול לטרוח להחליקה ביש לה פגם קטן.</p>
<p>בדיקתה קל מאוד בלי קישויים-וכל נער יבדקם. ואין לה אורך רק קצת.</p>	<p>(ב) בדיקתה כהוגן קשה-לרוב חריפתה וגם צריכים לבדוק אורך גדול, והרבנים מפקחים מתייראין לדחוק הציפורן היטב על הסכין מחמת חריפתה.</p>
<p>אין בודקין אחר כל עוף-הסכין קצר-הבדיקה ניקל-ואינו מזיק הציפורן.</p>	<p>(ג) שוחטים העוסקים בשחיטת בהמה צפורנם מתקלקל בזמן קצר כיון שבודקין אחר כל בהמה ממש. סכין חד וארוך ושוחטים בהמות למאות בכל יום.</p>
<p>העוף צוארה נקי ואין שום קלקול.</p>	<p>(ד) צוארי הבהמות מלוכלכים - בפרט בימות החורף - בחול ועפר (ונשאר לכלוכית גם אחר הדחת הצואר במים) ופוגם הסכין מיד והשוחט צריך לנצל זמן שניתן לו לנוח בין שחיטה לשחיטה (שלא</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>יהי עיף) להעמיד סכינים, ולפ"ז עובדים כמ"פ ח' וט' שעות רצופים-חלק בהשחיטה-וחלק בהעמדת סכינים.</p>
<p>לא שייך אצל העוף כלל.</p>	<p>ה) בשחיטת בהמה מדקדקין לשחוט לצד מעלה כל מה שיכול שלא יפול הרבה בשר לחלק הראש, וגורמת הגרמות כידוע.</p>
<p>אצל העוף תופס הראש בידו ומרגיש אם נדה העוף ויש לחוש לשהייה או דרסה.</p>	<p>ו) בשחיטת הבהמה אין השוחט תופס בידו רק הסכין לא הבהמה וקשה להרגיש לפעמים שהייה ודרסה, (ועי' שמ"ח ואחרונים).</p>
<p>אצל העוף זורקין העוף הקטן לקופסא המיוחדת לטריפות ונפרד כולו משאר העופות.</p>	<p>ז) אצל הבהמה כאשר נתנבל אצל השחיטה, או מצאו טריפה לאחר השחיטה נצרך זהירות יתירה שלא יתערבו החלקים הראש בין הראשים הכשרים, גוף הבהמה עם השאר ועוד, כי כל חלק ניתנת למקום אחר.</p>
<p>לא שייך אצל עוף.</p>	<p>ח) אין סכינים נפרדים-לחתיכת חלקים שמחובר שם חלב ולשאר צורכי חתך (ובחולין-הטבח צריך ג' סכינים).</p>

בשר עוף	בשר בהמה
<p>י"א שאין שחיטתה מה"ת רק מדרכנן (עי' כנה"ג סי' כ"ט וב"ח ופמ"ג ד"ו ה' שחיטה).</p>	<p>ט) שחיטת בהמה מה"ת לכו"ע.</p>
<p>בעוף השוחט תוקף אגודל ורואה היטב היטב שחיטת ב' הסימנים עד שא"א לפקפק עוד.</p>	<p>י) בדיקת הסימנים לאחר שחיטה אם נשחטו רובן וצריכין להרגיש ביד וגם לראות בעינים אם נשחטו עכ"פ רוב ב' הסימנים ובבהמה מיד אחר השחיטה שוטף דם ממקום השחיטה בשטיפה מרובה עד שא"א לראות בעינים (ועכ"פ קשה מאוד) וגם הרגשה שביד נעשה בזמן ששטף גדול של דם שוטף על ידו והשוחט ממהר מאוד מטעם זה בבדיקה, (עי' שמ"ח סי' כ"ה, ועי' ט"ז שהביא בשם המהרי"ל, ועי' בתורת זבח, ובזבח שמואל, ועי' שו"ת כ"ס סי' י"ד עיי"ש).</p>
<p>כמובן שלא שייך אצל עוף.</p>	<p>יא) גוף הבהמה — הוא דבר הגדול וכבד מאד (לערך ח' מאות פונט-עד אלף, ויותר) ואצל הרבה מקומות (לפי מעטאד"ע של השחיטה) יכול הבהמה להכביד באמצע השחיטה חלק שלמעלה מן הסכין על הסכין וגורמת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>שהייה ודרסה, (עי' שמ"ח סי' ר'), זבחי רצון, שו"ת הרד"ם חיו"ד סי' ב', דרכ"ת סי' כ"ד, המנחת הזבח סיים ועלול עי"ז לבוא לידי כמה חששות עיי"ש.</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>יב) בכמה מקומות הבהמות נשחטין תלויין ברגלים למעלה והראש למטה וגוי אוחז בראש בעת השחיטה, ונקרא "שחיטה תלוי" ויש הרבה פוסקין האוסרין זה (עי' פקודת אלעזר וש"א ושו"ת אגרות משה).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>יג) לאחר השחיטה עד שמגיע הבהמה למקום בדיקת הריאה נזרק ממקום למקום ע"י הגוים והרבה פוסקים חוששין לניתוק סירכות, (עי' שו"ת מהרש"ם, שבט הלוי, וש"א).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>יד) גוף הבהמה נחלק ונחתך לחתיכות הרבה ואם אצל בדיקת הריאה רואין שבהמה זו טריפה מצוי שבחיפוש אחר חלקי בהמה זו הנטרף טועין ולוקחין אחרת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	והנטרף נשאר במקומו בחזקת כשר.
אין מחויבין לבדוק ריאה של עוף, וגם אם בודקין ברגע אחד יבחיין הכל.	טו) פראבלעמען מרובין עם בדיקת הריאה, בדיקת פנים, ובדיקת חוץ-כמו החיפזון והבהלה-ידיעת המלאכה על בורי' - טירדת הגוים הצועקים נא! נא! מהר! מהר! שנתעכבים במלאכתן. ע"י הבדיקה-זכרון הסירכות בעל פה, ועוד.
לא שייך אצל עוף שכל עוף חי מחירו 25 סענט ועוד פחות מזה.	טז) אצל הבהמות נסיון גדול להטריף הרבה (במקום צורך) כיון שא"א לשחוט במציאות כמות גדולה בשעה אחד (פי' ב' מאות בשעה וכ"ש יותר) וגם הריעותות מצוי בהן כמו סירכות בריאה, שחיטה שאינה מהוגנת (מחמת לכלוך הצואר-וגם קושי השחיטה הגורמת לכך) יתדות בכית הכוסות, ובעה"ב צועק מרה כאשר מטריפין הרבה.
	יז) לדעת הדע"ת בשם כת"י הב"י בשם ב' מאות גדולים שבשחיטת כל בהמה יהיו עומדים ב' שוחטים

בשר עוף	בשר בהמה
בעוף הוא רק הידור לכתחילה ולא לעיכובא	ושניהם בודקין הסכין- ושנים בודקין הריאה ואינו עפ"י רוב (ודבר זה גם להחת"ס, מהר"ם שי"ק, ד"ח, הפלאה, ועוד).
ולא בעוף	יח) לדעת הגרש"ק (בתקנותיו) אסור לבעל השור להמצא בבחי מטבחים ששוחטין ובודקין שם.
לא כן בעוף.	יט) ההשגחה אינה מעולה כ"כ כי כמעט כל הרבנים אין להם הבנה במה שרואין, ולהיות משגיח טוב צריך ללמוד בפועל מלאכת הבדיקה כמי שרוצה להיות בודק (שוחט ובודק זקן שעוסק במלאכה זו כשלושים שנה).
לא שייך כמוכח	כ) השגחת הרב אצל שחיטה כאילו אינו דגם בזה א"א לו להיות מבין גמור רק בלומד ה' שחיטה ועסק בה בפועל ידיו ממש ובאותו הסיסטע"ם שעוסקים היום (גם זה מפי הנ"ל) (ועיין לק' בקו' שמירה טובה באריכות בזה וחבין).

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	כא) ההמסס ובית הכוסות צריכין בדיקה דמועט המצוי למצוא יתידות תקועות בהן.
לא שייך בעופות	כב) ניקור החלב הנזנח ונפרץ מאד בעווה"ר בפרט בארה"ב, (והוא כרת דאורייתא).
לא שייך בעופות בעופות שמצוי גם בית השחיטה סמוך ונראה למושב בני ישראל מצוי יותר מבקרים והולכים, מאותן הנותנין השגחה על חנות.	כג) אצל שחיטת הבהמות יש איזה רבנים מיוחדים ההולכין מזמן לזמן לראות (לפי הבנתם) אבל החנות (בוטשע"ר) שיש עליה השגחה מרב פלוני אין הכוונה שראה רב פלוני השחיטה ובדיקה דרוב מהם לא דרכו על מפתן בית המטבכיים, ואפילו דרכו הי' רק חד פעם -דיש טלטול הדרך גדול שהמקום רחוק, וגם אין מבינים הרבה, והסומכין עליהם כמפקחים על השחיטה טועה מאד שהשגחתם רק על מליחה והדחה הנעשה בחנות.

ניקור חלב הפנימי

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>כד) בזמן הזה אין רוב בהמות כשרות ובטל חזקת ימי קדם שרוב בהמות כשרות (בנ"י חודש אדר דף צ"ט ע"ב, שו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ז).</p>
<p>בעופות יכול לקנות עוף שלם שעליה חותם הנחתך לאחר השחיטה.</p>	<p>כה) ענין חותם על הבהמה אינם באופן נעלה כי בבית המטבחים נחתם על חתיכה גדולה (של כמו 200 פונ"ט) חותם שהוא כשר, וכאשר בא לחנות נחתך לחתיכות קטנות למכירה וליכא חתימה עליהן וכאשר נכנסין לחנות ליקח בשר צריכין להאמין לבעל החנות (הנוגע במסחרו).</p>
בעופות אפשר למצוא.	<p>כו) קשה מאוד למצוא כשר לכו"ע (פלא יועץ אות טרף).</p>
<p>רוחות קדושות נושבות בעוף (בעל הקנה בטעמי המצות מועתק בקסת סופר סי' ב' סק"ד).</p>	<p>כז) נקרא בשר תאווה ומגשם אוכליה בימות החול (כחבי האריז"ל).</p>

כח) האוכל בשר בהמה, אוכל גם דברים הנעשה ממנה כמו וואַרשטין, סאַלאַמי-פאַסטראַמי, וידוע לכל מי שדרך קצת על שדי הכשרות כי כל דבר המעורב ואין רואים תערובתה בעין חמור יותר כי אפשר לערב שם דברים המותרים רק מטעם שעת הדחק, ואילו הי' יודע הי' מתנזר ממנו, ולפעמים גם מתמאס.

ודברים הנ"ל נעשין (כפי שהעידו העוסקים וכן מרגישיין בטעמו) משומן הבהמה ושם חשש החלב גרע הרבה הרבה יותר כיון שנעלם מן העין (כמובן) ונותנין בו כל מיני פסולת של בשר ושומן וגם דברים חריפים לצבוע אדום שיהי' נראה כרטוב (פרי"ש בלע"ז) ועי' בשו"ת מנחת יצחק תשובה לענין ווארשטע"ן שמאדימין אותו בזבובים קטנים שחורים הגדלים באפריקא שמייבשין אותן וכותשין אותן והפודע"ר נותנין לתוך הקדירה בעת הבישול, והרופאים הנאמנין צועקין שמזיק מאוד לאיצטומכא וכרס, ועוד.

— טו —

לחתימת הענין

ניצול מעבירה בשוגג

מי שלא יאכל בשר בהמה כל ימות השבוע ינצל מעבירה אפילו בשוגג (ש"ע האריז"ל).

— טז —

לצאת לכל הדיעות-וכן מנהג אנשי מעשה

קשה מאוד למצוא בשר בהמה הכשרה לכו"ע, וע"כ יש לי הנאה גדולה מחסידים ואנשי מעשה שמדקדקין שלא לאכול בשר בהמה (פלא יועץ או' טרף).

הרוצה לצאת מכל החששות ידקדק שלא לאכול רק בשר עוף ולא בהמה, כי המכשולות מצוי בהן מאד (שלחן הטהור להגה"ק מהרר"א ראטה זצ"ל בעמ"ח שומר אמונים, טהרת הקודש, ועוד).

— יז —

במאכלים יחמירו כדעת פוסק אחד

במאכלים ידקדקו להחמיר כפוסק אחד אפילו כל שאר הפוסקים סוברין להקל (סי' האריז"ל לר' שבתי מובא בישועות חכמה עמ' ס"ד וכע"ז בצוואת השל"ה לבניו).

— יח —

הרופאים מזהירין ממנו

הרופאין מעידין פי בשר בהמה שבזה"ז שאינו טבעי (כו גזרקין בזריקות שונות לגפוח הבהמה בזמן קצר אחר שגולד שיהי גדול פי כמה ממנו) עלולה להביא חולאים ופגעים רעים על האדם, ובתוכם חולי הידוע רח"ל, וד' ישמור עמו מכל רע.

— יט —

פרישות ממנו סימן אבילות על חורבן הבית

בזה"ז שמוחינו ולבנו אטומים מלהרגיש בצער גלות השכינה ולהצטער בעומק לב על חורבן הקודש והמקדש, מה נעשה למאחז"ל כל שאינו מתאבל על חורבנה אינו זוכה לראות בבנינה ואף שמחענין בתעניות שתקנו חז"ל זהו ג"כ נעשית כמצות אנשים מלומדה, ולהתענות כל השנה תש כוחנו, ומדחז"ל "כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו נ' ג"כ שחוב עצום מבלי להסיח דעת מגלות השכינה וצערה על בנים שגלוי מעל שלחן אביהם, וכ"ג מדברי חז"ל ברכות ר"י פ"א שהשכינה מיללת ע"ז ג"פ בכל יום, וכן מזה"ק וכתבי האריז"ל שאריכו מאד בה... לכל בר ישראל לקום בחצות הלילה ולהשתתף בצער גלות השכינה ואיפסק בשו"ע סי' א', ועי' גם בסי' תק"ס הרבה דברים לעשות שלא להסיח מצער חורבן הבית. ומצאתי תקנה מעט, ומרובה הוא לפי ערך הדור (כמבואר בשער הקדושה לרח"ו דהכל נחשב לפי הדור) להתנזר עכ"פ מבשר בהמה שמראה לצער (וכמו דקיי"ל בענין בין המצרים) וגם מייך כל ימות השבוע ויכוון להדיא לכוונה זו ויעלה לריח ניחוח לפני ד' (סודי הדברים פ' תרומה עה"כ ועשו לי מקדש ד"ה ולגודל).

★ ★ ★

בראשית חכמה שער הקדושה (פרק ט"ז) כתב וז"ל: כי המאכלים הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם, שורה עליהם רוח חיצוני וטמא, ולכן האוכל אותם מטמא גפשו, ומראה על עצמו שאין לו חלק בקדושה ולא באלקי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק בעצם האדם, והנפש מתלבשת שם, נמצא שהוא מטמא גופו, ומטמא נפש המתלבשת בו, וזה שכתב בזה"ק גפשו' וגרמו', ולכן ראוי להחמיר האדם על עצמו במאכלו, שלא יהי' בו צד איסור כלל עכת"ד ז"ל.

בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פ' נשא ד"ה העולה) כותב בשם חכם אחד כי עתה התחכם היצה"ר שלא יצטרך לילך לפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אחד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסטרא דילי' המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו. ע"כ.

(* וראה מש"כ בשו"ת דברי חיים סי' ר' וז"ל, ועיני ראו כמה יראי השם לומדי תורה שהיו אצל צדיקים ולאחר שנתחנכו באומנות הונו נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי וכו', עיי"ש.)

החפץ חיים מעורר על מכשול ניקור

א

כתיב בתורה כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו כי כל אוכל חלב ונכרתה, וכל שאר בהמות טהורות נכללין תחת סוג ג' מינים אלו, והאוכל חלב נבילה וטריפה חייב משום חלב ומשום נבילה וטריפה דאיסור נבילה חל על איסור חלב ע"י כולל, שכולל האיסור נבילה גם את הבשר, ולכן חל האיסור זה גם על החלב. והנה לבאר פה פרטי דינים אלו א"א, כי מלבד החלב גופא שחייב עליו כרת, והם החלב שעל הקרב ושעל הפסלים ושעל הכליות, ובכלל זה חלב שעל המסם ובית הכוסות שהוא בכלל חלב שעל הקרב, וכן קרום שעל הטחול במקום עביו, עוד יש כמה חלבים שהם אסורים מן התורה, והוא חלב

ה מ נ ק ר

מעשה בבעל טורי זהב, עליו הברכה והשלום

הרב הגאון ר' דוד בן שמואל הלוי, בעל טורי זהב, הי' רב ואב בית דין בקהלה הקדושה אוסטרהא, ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. כשמן תורק שמו, וכולם יאמרו ה' עמו, בכל מקום הלכה כמותו, ואין מורה הוראה בישראל, שלא יהגה בתורתו יומם וליל. דבריו דברי אלקים חיים, כאלו נתנו מן השמים, מלאים חכמה, בינה ודעת, ונעימים לכל אוזן שומעת.

בימים ההם, בהיות כסאו נכון לפני ה', אמר לעוזב את בית מדרשו, ולהיות גולה שנה שלמה, כמנהג גדולי ישראל משנים קדמוניות. ומפני שהי' מפורסם בעולם, «טורי זהב» מספרים כבודו, התחפש כעני המחזר על הפתחים. לבש בגדים קרועים ובלויים, שם ילקוט של קבצנים על שכמו, גטל מקל

ניקור חלב הפנימי

שעל הקיבה ושעל הדקין (מקום שמתחילין לצאת מן הקבה עד לערך אמה, שם צריך לגרור חלבו שעליו, וי"א שהוא המעי שיוצא מן הרעי שהוא סוף המעיים שם צריך גרירה כדרך אמה ויש להחמיר בשניהם), וכן יש עוד כמה קרומים וחומים שהם אסורים משום חלב, וכן יש כמה קרומים וחומים שאסורים משום דם, וכן בענין איסור גיד הנשה יש כמה פרטי דינים שא"א לבארם פה, והם הלכות רחבות כיו"ד סי' ס"ד וס"ה, וכמעט א"א לידע להכיר כל הפרטים על בודיים, אם לא מי שהוא בקי ורגיל במלאכת הניקור, וע"כ נהגו בכל ישראל שאין כאו"א מנקר בפני עצמו, אלא אין הבשר יוצא מיד הטבח עד שינקרנו אדם בקי ורגיל בזה ומזומן לכך, ומאד* מאד הזהירו חכמים את המנקר שיהי' זהיר במלאכתו כדי שלא יכשיל את ישראל באיסור חלב ודם וגיד הנשה, והחמירו עליו ואמרו דמי שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו

בידו, ויצא את העיר במסתרים. הלך מעיר לעיר, מכפר לכפר, ולא לן בשום מקום יותר מלילה אחד. ביום השני וביום החמישי ישב בתענית, ובשאר ימות השבוע לא אכל רק לחם יבש, ולא טעם טעם תבשיל רק משבת לשבת, לכבודו של יום.

כך נדר ששה חדשים, ענה בדרך כחו, והגיע לעיר לבוב עיף ויגע, שבור ורצוף, ואי אפשר הי' לו להמשיך את דרכו הלאה. אמר לישוב שם ימים מספר; ינוח ויחליף כח, ואחר כך ימשיך את דרכו הלאה. אך לשוא חכה; עברו ימים, חלפו שבועות, וכחו אין אתו. כאשר נסה להעמיס את צרורו על שכמו, חש עיפות גדולה; הידים רפות והרגלים כושלות. ראה שאין הדבר בידו, אמר בלבו: «כבר אמרו: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ע"ב), אם כן, אפשר שעכבונני כאן מן השמים, אבל קבלתי עלי עול גלות, ומוצא שפתי אשמור; אשאר בלבוב, ואקיים פה את ענויי הגלות עם כל יסורי». ישב בעיר על התורה ועל העבודה, ואיש לא ידע מי הוא; העיר גדולה, ובתי כנסיות ובתי מדרשות בה רבים, ומדי פעם בפעם שנה את מקומו. הלך מחיל אל חיל, מבית מדרש לבית מדרש, ובכל מקום הי' בעיני האנשים כאורח חדש שבא לעיר.

כאשר ישב בעיר שבועות אחדים, לא רצה להתפרנס מן הצדקה; אמר לגלגל עצמו בצער ולא יצטרך לבריות. התחיל לחפש לו איזו עבודה, גם אם שכרה מועט, ויוכל להתפרנס בדוחק. חפש ולא מצא. פעם אחת נכנס לבית הכנסת הגדול שבתוך העיר, וראה שם מודעה, שיש בקהלה מקום פנוי

חוט או קרום מזהירין אותו שלא יזלזל באיסורין, ואם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה מעבירין אותו, ואם נמצא אחריו כזית ואפי' בהרבה מקומות מכין אותו מכת מרדות ומעבירין אותו, וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי ראות עיני הדיין, אם עבר בשוגג או במזיד (יו"ד סי' ס"ד).

לקצב מנקר, וכל הראוי וקודם יזכה. חשב בלבנו: "מלאכה זו שאינה נקי' וקלה, גם אינה מכובדת, שכן אמרו על בעלי אומנות אלה: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קדושין פרק ד', דף פ"ב). הבריות מלעיון עליהם, שספק טרפות מגיע לידם, והם חסים על ממונם, ומאכילים אותו לישראל. ומכיון שכן, בודאי אין קופצין על עבודה זו, אנסה ואלך שמא אוכה בה". הלך ובא שמה, בחנו אותו להלכה ולמעשה, ונמצא ראוי להיות קצב מנקר.

עבר בבית המטבחים ובמקולין, על פי הרוב עסק בניקור הבשר, כי יצא לו שם כמנקר מומחה. בקי הי' בחוטין הדקים, וידע גם מקום הגידין הקטנים, הנסתרים מעין כל, שרק עין של מומחה ויד אמונה תוציא אותו, יחד עם החתיכות הקטנות של חלב ממחבואם מבלי לחבל בבשר. לפרקים עסק גם במלאכת הקצבות עמד על יד הסדן וסכין או קופיץ הקצבים בידו, וחתך הבשר להבאים לקנות. וכדי שלא יהא בטל מדברי תורה בשעת עבודתו, הי' לו בשר כל בהמה שחוטטה שהגיע לידו בזמן הניקור והמכירה ענין לענות בו. עמד על משתיתה של הבהמה, למד לדעת כל אבר ואבר, והרבה שאלות שנתקשה בהן, בלמדו הלכות שחיטה וטרפות, נתחזרו לו בשעה שעמד ופרק את הבהמה אברים אברים. אין דומה למוד בספר לראי' בעינים ובדיקה בידיים; רק עכשיו הוא יודע את פרקי הבהמה, כאשר יצאו מידי היוצר, ולומדם הלכה למעשה. ויש שהוא פוסק מעבודתו, מהרהר באינו סוגיא חמורה ב"אלו טרפות", בדברי הרמב"ם או בשאר הראשונים, שהם שגורים בפיו, מתעמק בהם ויורד לתוך כוונתם, ומסיח דעתו לגמרי מן הלקוחות העומדין במקולין לקבל את הבשר. וכמה פעמים הי' ללעג ולקלס, וחרפוהו וגדפוהו כאחד הריקים. והוא שמע ולא ענה, הי' מן הנעלבים ואינם עולבין, קבל עליו את הדין, דין יסורי הגולה. והיו בעיניו כיסורי אהבה, הבאים מתוך אהבת התורה, שאינו רוצה ואינו יכול להבטל ממנה אף רגע.

ואם שסבל מן הלקוחות, הנה הי' הסבל ההוא כקליפת השום לגבי הצער, שגרמו לו חבריו המנקרים. הוא שהי' בקי בדיני הניקור לכל פרטי פרטיהן, וידע את שיעור ארכן של הגידין, ממקום שהן מתחילין להיות צומחין

וכדי להראות לכל את חומר הענין הזה נעתיק את דברי הגאון הקדמון בעל אור זרוע בהלכות גיד הנשה סי' תמ"ח (ומקצת דבריו הובאו בהגהת אשר"י ובב"י ובדרכי משה ויו"ד סי' ס"ד בסופו) וז"ל שם: הלכך הלכה למעשה כשעורה במקום אחד מעברינן ליה ולא מלקינן ליה, נמצא אחריו כזית אפוי בב' וג' מקומות מלקינן ליה וכ"ש דמעברינן ליה, עד שיקבל עליו דין שמים ויתקן עותתו ע"פ תלמידי חכמים שבעירו. ונראה שיש להכריז בבחכ"נ שני וחמישי ושני פלוני המבח העבירוהו* מאומנותו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה, ויהי' חודש ימים שלא יתעסק באומנותו, ולאחר חודש ימים יבוא אצל ת"ח שבעירו או בעיר הסמוך לעירו, ויאמר כך וכך עשיתי וחטאתי ותוהא אני על הראשונות, ויתנו לו הדין לפי ראות עיניהם, ואח"כ יכריזו

עד שמתפשטין בבשר, בבהמה גסה ובבהמה דקה, וכל האסור והמותר בהן, בא על פי הרוב בריב עם המגקרין הותיקין. יש שהוא אוסר מה שהם מתירין ולהיפך, וטענות ומענות ביניהם תמיד, ואין לדבר סוף, והי' מעשה בבית המטבחים, שחטו בהמה גסה והטריפוה, וכששמע את השאלה אמר שטעו והכשיר אותה. התחילו להתוכח ולא יכלו להכריע, והלכו והביאו את השאלה לפני הרב הגאון ר' מאיר ז"ק, שהי' אז מרא דאתרא. שמע את דעותיהם, אמר שהבהמה טריפה. אולם בעל טורי זהב עמד על דעתו, והביא חבילות ראיות מן הש"ס והראשונים שהדין אתו ואין להטריף את הבהמה. ובשעת הויכוח, כשהתורה היתה מרתחת לו, גזקו מפיו מילין, שראה הרב הגאון בהן עלבון לעצמו, ובא לידי כעס. ואז גמר אומר, לתת אותו בצינוק הנקרא "קיהנע", אשר בבית הכנסת הגדול, כמנהג המקום, להעמיד כל חוטא ופושע, ושלשאות של ברזל על ידיו, לאות לבני מרי, למען ישמעו וייראו.

קבל בעל טורי זהב עליו את הדין, עמד בצינוק, ידיו קשורות בשלשלת ברזל, ופיו לא פסק מתורה, אין הוא יכול לקבל את דעת הרב הגאון; כאשר יצא מכאן יביא לו עוד ראיות נוספות שהדין עמו, והבהמה כשרה. ובעמדו על מקומו, ראה נער אחד עובר, ובידו חבילה עטופה בנייר, שאל את הנער: "מה בידך?" ענה ואמר: "תרגולת שחוטה בתוך הנייר, ושאלת חכם שאלתי", חזר ושאל: "ומה היא השאלה?" אמר הנער: "איני יודע השאלה, מצות האם קיימתי; היא שלחה אותי אל הרב לשאול שאלה, הראיתי את

בביהכ"נ פלוני הטבח שהעברנו אותו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה כבר תהא ונתחרט לפני תלמידי חכמים על המעשה הרע שבא לידו, וקיבל עליו כמו שצוו עליו תלמידי חכמים, ומכאן והלאה החזירוהו לאומנותו והרי הוא נאמן לסמוך עליו כבראשונה, וקודם שישמעו הכרזה זו בביהכ"נ אין לסמוך עליו ואסור לקנות ממנו בשר.

אבל אם הי' מוכר טריפות בחזקת כשרות או שהי' מוכר חלבים בחזקת שומן יש לו דין אחר, כי בכאן הקלנו עליו מפני שעשה שלא בידיעתו, אלא שפשע שלא דקדק היטב, אבל התם שבמויד מחמירין עליו מפי, כההיא דפרק עד כמה בכבורות (כ"ט ע"ב) דההוא טבחה דהוה חשוד לזבוני תרבא דאטמא בחילוף של כנתא וכו' וקנסי' רבא עד שיעשה דין המפורש בפרק זה בורר, דההוא טבחה דנפקא טריפתא מתותי ידיה, ומסיק שם רבא דתקנתיה כדרב אידי בר אבין דאמר החשוד בטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבדה מתחת ידו בדבר חשוב, או שיוציא מרפה מת"י

התרנגולת לרב, והוא הטריף אותה". בקש את הנער להראות לו את העוף. גאות לו, והניח אותו לפניו. ומכיון שידיו היו כבולות, ואי אפשר הי' לו לפתוח את התרנגולת, אמר לו לפתחה כראוי, למען יוכל לראתה ולבדקה כהלכה. עשה הנער כאשר הורהו, ובדק את העוף היטב. משמש באצבעותיו פה ושם, ואחר כך אמר: "לך והגד לרב, שיעיין ביורה דעה, הלכות טרפות, סימן פלוני בטורי זהב סעיף קטן אלמוני". חזר הנער לבית דין, נגש אל הרב ואמר, כך וכך אמר לי האיש העומד בצינוק. נטל הרב את העוף מיד הנער, הניחו על השלחן לפניו, וראה שנעלם ממנו טורי זהב מפורש. ומכיון שהי' איש אמת, הודה שטעה, ולבו הכה אותו, על אשר נהג בחומרא יתרה כלפי תלמיד חכם גדול, והטילו לבית הצינוק כחוטא ופושע. ומיד שלח את השמש להתיר את האסיר, ואמר לו להביאו אליו. עשה השמש כפקודת הרב, הלך והתיר את האיש ממאסרו, וכשרצה לילך לביתו, אמר לו, שעליו לבוא בראשונה לפני הרב הגאון. הלך ובא לפני הרב, וכאשר דרכו רגליו על סף החדר, הראה לו הרב פנים שוחקות, ואמר לו לישב. ישבו שניהם וגלגלו בשיחה, כשני תלמידי חכמים המנצחים זה את זה בהלכה, בלי שום קנטורין, וראה הרב שהוא צנא מלא ספרא, רוח אלקים בו, וכל דבריו דברי אמת. ולבסוף בקש

בדבר חשוב ומשלו, וכן הלכה וכבר הי' מעשה וכו'. הלכך המוכר טריפות בחזקת כשרות וחלב בחזקת שומן צריך לקבל דין מפני ת"ח,

ממנו סליחה ומחילה על העלבון הרב שהעליבו, ושאלו מדוע הסתיר את עצמו, ולא הודיע במקום שאין מכירין אותו, שתלמיד חכם הוא, כדי שלא להכשיל בני אדם. שהרי רוב בני אדם רואים לפניהם קצב מנקר, ודנים אותו כרוב בעלי אומנות שלו, שהכשרים שבהם יודעים את אומנותם, ואינם גדולי תורה. השיב ואמר: «כלום חובה היא זאת? והלא אמרו: כל המשתמש בכתרה של תורה בעקר מן העולם, ורק לפי דעת רבא «שרי לי' לאינש לאודיע נפשי' באתרא דלא ידעי לי' דכתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו» (נדרים ס"ב ע"א). וכך היא דעתו של הרמ"א ביורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן המ"ו סעיף כ"א: «ומותר לצורבא מרבנן, לאודוע נפשי' באתרא דלא ידעי לי', אם צריך לכך», ואני לא ראיתי צורך בכך».

אחר הדברים האלה, אסף הרב הגאון את פרנסי העיר ואמר להם: «רבותי! דעו לכם כי האיש הזה הוא רם ונשא, בעל נכסים הראוי לישב על הכסא, טורי זהב בידו ושמן זית זך בכדו, על כן עצתי אמונה, שתושיבוהו בראש במקומי, נאה לו להיות רב בעיר ואם בישראל, איש חי רב פעלים מקבצאיל». עמדו טובי העיר בחיל ורעדה, לשמע דברי מורם ורבים הגאון הזקן; פחד גדול נפל עליהם, והדבר לא הי' בפיהם. גם בעל טורי זהב עמד נבהל ומשתומם, בשמעו את הדברים היוצאים מפי ראש גולת אריאל, המופלג בחכמה וחסידות כדגיאאל, הרואה חובה לעצמו, להיות מצוה להושיבו במקומה בעודנו בחיים חיותו, עמד בפיק ברכים, פתח פיו ואמר ברעד שפתים: «מוחי ורבי! עפר אני תחת כפות רגלי אדוני, גדול מרבן שמו ועניו הוא כהלל, כסאו מרום מראשון, ומה אני ומי אני שאשב עליו בחייו?» אך הזקן עמד על דעתו ואמר: «זקן אני, גם לחי ועיני כהות, ומחמת תשישותי אין בכחי לנהל את עדת ה' על מי מנוחות. והנה הקרה ה' לפניכם איש מלא רוח ה', שיצא ויבא לפניכם; יעלה איפוא ויבוא ויגיע למקום המוכן לו». ראו אנשי הקהלה שדברי רבם נאמרו בלב שלם, בלי שום פניות, השאירו אותו על כסא הרבנות, ואת בעל טורי זהב מינו לראש בית דין, וכאשר נפטר הרב הגאון ר' מאיר ז"ק והלך לעולמו, הושיבו את בעל טורי זהב בראש, והי' לאב בית דין וראש ישיבה דק"ק לבוב המעטירה.

ואע"פ שיעשה הדין לא סמכין עליה לאכשורי עד שיעשה כדרכ אידי כדפרישית, והרי שהי' מוכר טרפות בחזקת כשרות או וכו', או שהי' מוכר חלבים בחזקת שומן ומת קודם שעשה תשובה אסור להתעסק בקבורתו, ולא עוד אלא אפי' כלבים אוכלים את בשרו ולוקקין את דמו אסור להכריח הכלבים מעליו, כההיא דמסכת תרומות בירושלמי בפרק האשה מעשה בטבח ציפורי וכו' (מובא לעיל) הא למדת שאפי' כלבים אוכלים את בשרו אין להכריחם מעליו. וכש"כ שלא להתעסק בקבורתו, וה"מ שלא עשה תשובה אבל עשה תשובה אין לך דבר שעומד לפני בעל תשובה, כדאמר בירושלמי ספ"ק דפאה הרי שהי' אדם רשע גמור כל ימיו ובסוף עשה תשובה אעפ"כ הקב"ה מקבלו וכו' עיי"ש, עכ"ל האו"ז הנ"ל.

ג

ומכ"ל זה נוכל ללמוד חומר העון מי שמכשיל לישראל באלו האימורים ובעוה"ר יש בארצות רחוקות קצבים בורים שאינם יודעים כלל חומר העון של איסור חלב וגיד הנשה, וסוברים שהוא רק מנהג טוב של ישראל, וחומר אצלם איסור נבלה וטרפה מאיסור חלב, וכמו שראיתי במכתב עתי אחד, שכתב שנתקבצו הרבה קצבים לעורר אודות מכירת החלב לבני ישראל שאסר עליהם הרב דשם, ואמרו שהיא גזירה שאין יכולין לעמוד בה, ואם יחמירו בזה יהיו מוכרחים לסגור לגמרי בתי מטבחיים של בשר כשר ויוכרחו בנ"י לאכול בשר נבלה וטרפה, אוי ואבוי לבורים וריקים כאלו, שלדעתם המקולקלה חמיר עליהם איסור נבלה וטרפה מאיסור חלב, וסוברים שהיא רק גזירה שגזר רבם עליהם, והלא מפורש בתורה שעל חלב יש כרת ועל בשר נבלה וטרפה אינו בכרת רק בלאו והי' חייב ע"ז מלקות ארבעים, אוי ואבוי לאחב"י הנדחים במקומות אלו ומתגאלים בכשר פיגול של קצבים בורים וריקים כאלו, וע"כ הירא לדבר ד' לא יאכל בשר במקומות כאלו עד שידע בבירור שניקרו אותם היטב מחלב ודם כדין, ואם הוא בשר אחוריים אם ניקר אותם המנקר כדין מגיד הנשה (מס' נדחי ישראל מהחפץ חיים זללה"ה).

אל תשקצו את גפשיכם וגו' ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם (ויקרא י"א מג), ובחז"ל (יומא ל"ט ע"א) ונטמאתם חמר כתיב, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם, דהיינו מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטמטם לבו ונפשו של אדם עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ.

הדבר דומה לסוחר שהי' לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי, ולא יכול להתמהמה שם אף רגע, כי סרחון העורות עלה באפו, ויען שלא הורגל בזה מעולם ברח על נפשו, במשך הזמן נזדמן לו שירד מעסקיו עסק הבושם, והוכרח להחליף מסחרו ונעשה בעצמו בעל בורסקי והנה אם כי מתחלה הי' לו מסחר זה למפח נפש, כי לא הי' יכול לסבול ריח העורות, אבל כאשר התרגל במסחרו עמד וישב כל היום והלילה בהגותו ולא הרגיש בריח הסרחון, וגדמה הי' לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה.

כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, עד שלבו מתטמטם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה, ולכן צותה התורה ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, היינו שלא יטמא נפשו בנבלות וטרפות אפי' פעם א', כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהי' לו לפדוש מהן, כמו הבורסקי בסרחון העורות (חפץ חיים).

דיני שחימות ובדיקות ומכירת בשר כשר

א

(טו"ד סי' סד וטח"מ סי' לד ומטה יוסף ח"א סי' ח) וכל שוחט או קצב שמעשיו מוכיחים שהוא מכשיל בני אדם ומאכיל אותם טרפות, שהוא ידע שמרפה יצתה מתחת ידו ולא גילה ומכר לישראל, או שהם קנו ממנו מעצמם מפני שהיו סבורים שזה כשר, לפי שיש לו חזקת כשרות, ואח"כ גודע שהיתה טרפה, כגון שעקר הסידכא מן הריאה ואח"כ גודע שהיתה שם סידכא, או שזייף בשאר ענין של טרפות, מעבירים אותו ומחרימים אותו בשווקים וברחובות, ואינו יכול להתנצל ולומר שעשה כן בשוגג, לפי שזה נימוק שתמיד יכול להשתמש אחרי שעושה מה שזומם. לכן מיד כשרואים שיצתה טרפה

מתחת ידו, צריכים גדולי המקום להעבירו באותו יום עצמו, שרואים שאין בו יראת שמים ולא איכפת לו אם הוא מאכיל טרפות לישראל. וכן סתם אדם שמוכר דבר איסור, כפי שאנו רואים בעונות אנשים שמהלכים עם שלחנות ומוכרים כבד וריאה ומוח וכיו"ב מן האכרים הקטנים של הכהמה או כבד של עוף, ובין שיהיה בשוגג ובין במזיד,

זריון מקדימין למצוה

מעשה בתלמידו של בעל הב"ח זכרונו לברכה

לבעל הב"ח היה תלמיד אחד, עשיר ובעל צדקה, שהגאון היה מלמדו הלכות צדקה יום יום, כי חשש האיש פן לא יקלע אל המטרה בצדקותיו אשר יעשה. גם מעשה הצדקה תורה היא שצריכה למוד, היה אומר תמיד, שלא נכלם ולא נכשל במעשיו, הן בכמות והן באיכות. וכל מעשי הצדקה של העשיר, הנגלים והנסתרים, היו כולם על פי עצת הרב הגאון בעל הב"ח, ע"ה.

פעם אחת בא אל הרב הגאון מוזג אחד וספר לו כדברים האלה לאמר: "הנה זה עשרות בשנים אני חוכר את בית היין מאדוני הכפר, ועתה בא יהודי להסיג את גבולי. יום יום הוא דופק על פתחי הפריץ, משדלהו בדברים ומבטיח לו הוספה גדולה, ובלבד שיחכיר לו את בית היין. מורי ורבי! הנה האיש הלז יורד לחיי בני ביתי, רחם נא עלי והצילני מן הצרה הזאת". ויאמר אליו הרב: "לך אל הגביר, פלוני בן פלוני, ותבקש ממנו גמילות חסד בגופו, שילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניו, באשר אדוני המקום ישאו פנים אליו". ויצא המוזג מאת פני הרב, ויבוא אל הגביר, וידבר אליו את כל הדברים אשר דבר באזני הרב; גם הפיל לפניו את תחינתו שימליץ עליו בפני הפריץ כעצת הרב. העשיר שמע את כל דברי היהודי, והבטיח לו לדבר עם אדוני המקום בדבר בית היין. אך המוזג לא הסתפק בהבטחת הגביר, והפציר בו מאד, שילך מיד וימהר לדבר עם הפריץ, שלא יקדמנו העריץ במזימותיו. אז התנצל העשיר ואמר לו: "עליך לחכות עוד ימים מספר, עד אשר אסדר את עניני מסחרי ליריד הגדול אשר בלייפציג, כי זמנו עובר, ואם לא אסדר את הכל בימים הקרובים אפסיד את רוב הוני". כאשר שמע המוזג את דברי העשיר התחיל לבכות ואמר: "אם כן הדבר, אנה אני בא? הלא העריץ אשר בא להשיג את גבולי חרוץ הוא, ויבוא בתחבולותיו אל הפריץ ויקפח את פרנסתי". או התחיל העשיר לפייסו בדברים ולחזקו בדברי אמונה ובטחון ויאמר אליו: "הלא יהודי אתה, ועליך להאמין בדברי חכמינו ז"ל שאמרו: מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לראש השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימא. ואם מאמין אתה

מ"מ הם קונים אותם מידי גוים ומוכרים לישראל. ובפרט במקומות שבית המטבחים הוא של גוים שכל הבשר מוכרים הגוים, בין הכשר ובין המרפה, יש להקפיד שהשומר שמעמידים שם יהיה ירא שמים ומשביעים אותו שלא יזוז מן החנות עד שיגמור למכור כל הבשר הכשר שיש לו; ולא ישתה. לא יין ולא יי"ש כדי שיהיה מפוכת, וכשיבא יהודי ידע בבירור שהגוי לא מוכר לו בשר מרפה. וצריכים להסביר לו לפני שממנים אותו לשומר שעליו מוטלת האחריות לכל העיר, ולכן יהיו עיניו פקוחות, שאין זה דבר של מה בכך. וכל בעל נפש כשרואה שהשומר הוא "מאן דהוא" מן השוק, אל יקנה בשר על ידו, שאם יש בחנות אחת בשר כשרה ומרפה אי אפשר לסמוך על דברי השומר

בדברי חכמינו, הרי תדע שלא יועילו לו לעריץ התחבולות המי חרוצות. על כן לא תירא בפני בעל דינך הקשה. ואני, בבואי מן היריד, לא אסור אל ביתי עד אשר אבוא אל הפריץ, וברצון העליון וחסדו הגדול אהיה שליח לטובתך. אחר הדברים האלה קיים בו העשיר את הכתוב: תנו שכר לאובד ייין למרי נפש, וישתו שניהם לחיים ולהצלחה, וישלחוהו לביתו לשלום.

ויצא המוזג מבית העשיר ויבוא אל אשתו. ויספר לה את כל הדברים אשר דבר עם העשיר, ולבו מלא תקיה לימים יבוא. אך אשתו לא מצאה נחומים בדברי הגביר, אשר דבר על לב בעלה, ותבך ותדבר אליו דברים בוטים כמדקרות חרב. לבה היה מלא יאוש ופחד, והיא ראתה בעיני רוחה את מסיג גבולם, כשהוא הולך אל הפריץ ומגשל אותם מעל פרנסתם. בעלה ישב ולא יכול להשיב לה דבר; וכשהתחיל לפייסה, לדבר על לבה ולחזקה בדברי אמונה ובטחון, פרצה בבכיה וביללה והאשימה אותו שהוא, רק הוא, אשם בכל האסון אשר יקרם. לו היה בא אל העשיר איש אחר, לא היה מסתפק במשלים ובדברי כבושין לבד; לא היה נפטר ממנו עד אשר ילך אל הפריץ ויסדר את הכל בכי טוב. ככה עברו על המוזג ימי ריב ורוגז, ובביתו אין שלום ושלחה, אך סוף-סוף חלפו ימי היריד אשר בלייפציג, והעשיר קיים את דבריו: עוד לא דרכו רגליו על מפתן ביתו, סר אל בית הפריץ ודבר אתו ע"ד המוזג וחכירתו, ודבריו מצאו מסלות בלבבו. כאשר יצא העשיר מבית הפריץ שלח לקרוא את המוזג, וחדש את החוזה לעשר שנים.

לימים נפטר העשיר והלך לעולמו; בני העיר קראקא הספידוהו כהלכה והביאוהו למנוחת עולמים, כאשר נאה לגביר בעמו. פעם אחת בא בחלום לילה אל רבו בעל הב"ח ואמר לו: "באתי אליך מורי ורבי לספר לך איך קבלו את פני בפמליא של מעלה אחרי מותי. בבואי שמה בפעם הראשונה,

שהוא קל ביהדות. ומעשה היה בשליח שהיה במקום אחד והיה מנהג שם שאם היה אחד מהם עושה משתה או שהיה מארח בביתו היו באים ה"רשומים" לאכול עמו סעודת שבת וכל אחד היה מכיבא מביתו חמין ויין ופירות והיו אוכלים יחד כדי לשמחו. והיו מעמידים על השלחן כל הדברים יחד, שכל אחד יאכל מה שלבו חפץ. ובאותו שבת עושים

מצאתי כמה נשמות מרחפות ומחכות ליום הדין, וביניהן שתי נשמות, שהכרתי אותן בהיותי עוד בעולם התחתון. הנשמות הללו היו נשמות שני קצבים, שהאכילו נבלות וטרפות לקהל ה', אשר בקראקא, ימים רבים. אחד מהם בא אליך, מורי ורבי, עוד בימי חייו והתודה על עונו, ובקש ממך תקון ודרך תשובה. "כן", אמר הרב, "אמת נכון הדבר, אחד מהם חזר בתשובה שלמה, והשני לא התחרט ומת מות רשע". "אך פתאם שמעתי קול מכריז" — המשיך העשיר את ספרו — "והקול נשמע בכל העולמות לאמר: פלוני בן פלוני יבוא לפני ב"ד של מעלה! והנה נכנס איש, וכלבים עזי נפש אצים רצים לפניו ומאחוריו במהומה של נביחה והם טוענים, שהאיש הזה הסיג את גבולם, וגזל מהם את הנבלות והטרפות, שהן מנת חלקם מימות עולם, ומכר אותן לבני אדם. ופתאם השלך הם, ובת קול יוצאת ומכריזה בחרדה: "טפה סרוחה! איך לא פחדת מפני יום הדין? איך העזת פניך להאכיל את בני נבלות וטרפות?" אך הקצב היה נבוך ולא ענה מאומה, ותוך כדי דבור אחזו בו והשליכוהו לתוך עמקי שאול, והוא נאבד מתוך הקהל ואיננו.

אח"כ הכריזו עוד הפעם: "פלוני בן פלוני יבוא לפני בית-דין של מעלה! נכנס חברו בפחד ורעדה ועמד לפני בית הדין, והנה נשמע קול שואל בכעס ורוגז: "טפה סרוחה! איך לא פחדת מלהאכיל נבלות וטרפות לבני"? עוד לא גמרו את השאלה, והנה נשמע קול דממה דקה; בא מלאך מליץ אחד ובידו פסק-דין מבית דינו של הב"ח, ועדים מעידים שקיים זה מה שכתוב בזה. מיד פרשו את המגלה ויקראו בה כדברים האלה: "פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות לעם ה' חטא בכפלים, למקום ולבריות. במה שנוגע לבריות, הרי גזל את הרבים, כי לקח מחיר של בשר כשר בעד בשר טרפה, ואין לו תקנה אחרת רק להקדיש את כל נכסיו לצרכי הרבים; ומה שנוגע למקום, עליו להסתפק בלחם צר ובמים לחץ ושב ורפא לו". והעדים מעידים שמאותו היום ואילך הקדיש הקצב את כל נכסיו לצרכי הרבים, והוא נשאר בעירום ובחוסר כל, ובלה את ימיו בצומות ובתחנונים לפני אלקים. אחר הדברים האלה, לקחו את האיש, והובילוהו להיכל בעלי התשובה, ומיד נקראתי אני לבוא אל המלך, כאשר שמעתי את שמי יוצא מפורש מפי הכרוז, התחילו ארכובותי דא לדא נקשן. אולם חסדי ה' היו עלי ויצאתי זכאי בדיני,

כולם חמין של רגלי בהמה. והשליח נתפלא על כך, ושאל מה הטעם. ובהיותם עמי הארץ אמרו לו, מאחר שאין שוחט במקום זה, זה מאכלם כדי שלא יאכלו מאכלי מרפה ששוחטים הגוים. משמע שעד אז היו אנשים שלא היו יודעים שאוכלים מרפה, שאפילו תינוקות אוגם טועים בזה. לכן צריך אדם להיזהר הרבה בזה לדעת אצל מי הוא סועד.

ותיכף באו מלאכי שלום והוליכוני בקול רינה ושירה להיכלי אשר בגן עדן. שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה, וריח ניחוח עלה באפי שאין לשער אותו; טעם כזה לא טעמתי כל ימי היותי על הארץ. ויהי כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, והנה ראיתי מלאך אחד פוסע פסיעות קטנות לקראתי, גונח ומתאנח והוא גשש אלי ונצב לשטן לי בדרך. ואשאלהו לאמר: "מי אתה? ומה עשיתי לך שאתה בא לסגור את דרכי בפני?" ויען ויאמר: "אני הוא המלאך, שנברא מגמילות חסד, שעשית את המוזג בשעה שחלכת אל הפריץ לדבר עליו טובות". כאשר שמעתי את הדברים האלה יוצאים מפי המלאך נבהלתי מאד ואמרתי: "וכי אפשר הדבר שמלאך של גמילות חסדים יתיצב לשטן לי בדרכי? הלא אנכי מהרתי אל הפריץ תיכף בכואי מן היריד, והצלתי משפחה שלמה מישראל". אולם המלאך ענה ואמר: "אמת וודבר שעשית טובה ליהודי ההוא, אך אינך יודע כמה דמעות נשפכו על ידך טרם בוא הישועה, וכמה מריבות וקטטות היו בין האיש והאשה עד אשר גסעת אל הפריץ. ודע לך שכל המעשים האלה בספר נכתבים, והם דורשים מאת ה"בית דין" צדק ומשפט, לדון אותך כפי החוק". אז אמרתי לו: הלא לא עשיתי זאת מדוע לב, אלא כדי להציל את כספי, ולולא נסעתי ליריד הזה הייתי מפסיד את רוב הוני". אך טענותי לא הועילו, ועוד הפעם התזירוני לבית-דין של מעלה. ואחרי דין ודברים הוציא בית-הדין פסק חדש, שטעני לשבת בשערי גן עדן ולא להכנס פנימה, כחספר הימים אשר המתין המוזג, עד שובי מן היריד אשר בליפציג. עוד לא כלו לקרוא את הפסק, ושני מלאכים קלים אחזו בי, והביאוני לשערי גן עדן. כמה ימים ישבתי שם לא אדע, אך לי היה דומה כאלו יושב אני ימים ושנים, וגדול היה צערי בימים ההם שאין לתארו במלים, כלות הנפש ממש היתה לי בכל רגע ורגע אל מקום מנוחתי, שראיתיו מרחוק ואליו לא באתי . . .

ביום השני ספר הרב הגאון את החלום בפני קהל ועדה ואמר: "שמעו וראו! עד כמה צריכים בני אדם להיות גזערים בכל מצוה, שלא להחמיץ אותה. ועל אחת כמה וכמה במצוות שבין אדם לחברו, כגון צדקה וגמילות חסדים שחיי בני אדם תלוין בהן, צריכים להיות תמיד מן הזרזין המקדימין למצוה."

(תשואות חן, ירושלים: תרפ"ה)

ב

וכשנמצא אדם שעושה כן מעבירים אותו ומכריזים ששום איש לא יקנה ממנו, כדי שיכירוהו הבריות ויזהרו מלהיכנס למכשול. ואין לו שום תקנה לחזור לאומנותו אא"כ ילך לעיר אחרת במקום שאין מכירים אותו. ואם יארע שיהודי אחד יאבד חפץ יקר שערכו גדול, והוא ימצאהו ויחזירו לבעליו, יהיה בזה סימן שחזר בלב ונפש בלתי ערמה ותחבולה. (ט"ד סי' סד וטח"מ סי' לד ומטה יוסף ח"א סי' ח) אבל לפני שיש התוכחה הזו אין לו שום תקנה. ואין צריך לומר שלא יוכל להיות עוד שוחט או קצב, אלא אפילו אם ירצה לפתוח חנות למכור אגוזים או פירות יבשים, אסור יהיה לקנות ממנו; שאם האכיל טרפות לישראל נקרא שיצא מן הכלל. ואפילו אם ישב בתעניות הרבה ועשה סיגופים, אין מועילים לו, שהרי יתכן שעשה כן להטעות הבריות שיניחו לו לחזור לאומנותו. ואם רואים שאי אפשר לו שילך לעיר אחרת, יכול לתקן ע"י תשובה בעירו, בתנאי שיקבל על עצמו שום סיגוף לעולם, כגון שיתענה כל ב' וה', או שיקבל על עצמו שלא לאכול בשר או שלא ישתה יין וכיו"ב מן הסיגופים בתנאי שיהיה לכל ימי חייו, וזה מועיל אפילו אם הוא בעירו.

(ילקוט מעם לועז)

לְרַגֵּל עבודתי נוכחתי להבין מאמר רבותינו ז"ל במשנה סוף קידושין: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק, ובפי' רש"י: ספק טריפות בא לידו וחס על ממונו ומאכילן. אספר לך מעשה שהי' באחת המושבות שבסביבת חיפה. לפני עשרים שנה הי' שם קצב תימני ירא אלקים מאוד, אשר הי' מנקר בעצמו את הבשר ומוכרו באטליוז. כידוע לכל בעל מקצוע בניקור, יש בניקור עבודת פירוק החתיכות, ורק אח"כ מתחלת עצם עבודת הניקור, ואילו הוא לא ידע בכלל שיש חוץ מפרוק החתיכות איזו עבודה שהיא. והי' רק מפרק החתיכות ולא יותר, בחשבו לתומו שהפירוק הוא הנקור, וכך מכר כל השנים, עד שנפגש פעם בחיפה עם מנקר מומחה. הקצב הזה התפאר לפני המנקר מחיפה כי הוא מהיר במלאכתו ועושה את עבודת ניקור הירך ברבע שעה. המנקר מחיפה שידע מנסיונו כי ניקור הירך נמשך ארבע או חמש שעות, התפלא על המופת הזה, והחליט לראות כמו עיניו את הפלא הגדול הזה. ירד אתו למושב לראות בעבודתו, וראה כי פירוק החתיכות נקרא אצלו ניקור. המנקר העמיד את התימני על טעותו הנורא שהכשיל כל השנים רבים מישראל במאכלות אסורות. התימני שהי' יא"מ, בא אז לרבנים וביקש תיקון על עונו.

(מספר גבול ראשונים פ' ג')

לגלות את האמת בחוצות וברחובות

מספה"ק ויואל משה בהקדמה

בירמי' פרק ה' בפסוק שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו. ובקשו ברחובותי' אם תמצאו איש, אם יש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה. תמהו כל המפרשים, הלוא מצינו שהיו גם אז הרבה צדיקים וקדושים, ואיך אמר שלא נמצא איש. ופירש שם הרד"ק בשם אביו ז"ל כי ירמי' אמר בחוצות ירושלים ואמר ברחובותי', כי החסידים שהיו בירושלים היו מתחבאים בביתיהם ולא היו יכולים להתראות ברחובות ובחוצות מפני הרשעים. וכן פירש השל"ה הק' שלכן אמר בחוצות וברחובות, שאילו לא היו יריאים מן העם לגלות את האמת בחוצות וברחובות היו מגינים עליהם. וכתב הראב"ע בפרשת וירא עה"כ ויאמר ד' אם אמצא בסדום חמישים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם וז"ל: וטעם בתוך העיר, שהם יריאים את ד' בפרהסיא, וכן שוטטו בחוצות ירושלים עכ"ל. ומבואר מזה שגם הוא פ"י הכתוב שוטטו בחוצות ירושלים שהכוונה היא שיהיו בפרהסיא נודע בחוצות וברחובות. ופ"י בזה גם הכוונה בתפילתו של אאע"ה שאמר בתוך העיר דהיינו יראי ד' בפרהסיא שאינם יריאים מאנשי העיר, ולדבריו למה לא התחיל אאע"ה להתפלל אם ימצאו צדיקים כאלו שיריאים להגיד האמת בתוך העיר, שגם צדיקים כאלה יהיה ככוחם להגן על העיר. וצ"ל שזה ידע בוודאי שצדיקים כאלו אינם יכולים להגן על העיר, וע"כ אין להתפלל על זה וזה ברור שבסדום היה זה וודאי נסיון גדול ונורא לגלות דעת יראת ד' בפרהסיא בתוך העיר, כי הרי ירדו לחייו של ההולך בדרך האמת, כנודע מהמעשה שהי' בריבה אחת שנתנה פת לעני, וכן במה שמבואר בכתוב שהקיפו ביתו של לוט על שקיים מצוות הכנסת אורחים והכניס את המלאכים לתוך ביתו, וא"כ הי' להם חזקה ברורה ועצומה שאינם מקבלים תוכחה על כל זה לא ביקש אלא על צדיקים שאינם יריאים מאנשי העיר.

ובמסכת שבת דף נ"ה ע"ב

וז"ל "כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו וכו'. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו? אמר לה: הללו צדיקים גמורים; אמרה לפניו: רבש"ע היה בידם למחות ולא מיחו. אמר לה: גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא קבלו מהם. אמרה לפניו: רבש"ע אם לפניך גלוי — להם מי גלוי? והיינו דכתיב וכו' וממקדשי תחלה וכו'. תני רב יוסף אל תקרא ממקדשי אלא ממקדשי, אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו. (שבת ג"ה)

זה השער לד' צדיקים יבוא בו

ספר שמירה טובה

מתאר בפרוטרוט רוע מצב השחיטה בניו-
יארק ובארצות הברית בכלל, עפ"י מה
שראו עיני המחבר בעצמו במשך ח"י
שנה היותו שו"ב במדינה זו.

מאת

חיים מאיר בן מרדכי ז"ל
באלל, שו"ב

517 סוטטער עוועניו, ברוקלין

ניו יארק, התרפ"ה

כה דברי רבנו יונה (שערי תשובה ג') על הפסוק "לא תוכל להתעלם" (דברים כב, ג): "הוזהרנו כזה שלא להתרשל בהצלת ממון חברנו וכו', אף כי הוזהרנו להשתדל בהצלת חברנו ולשית עצות לעזרתם בעת צרתם, ואמר שלמה "התרפית ביום צרה — צו כחכה" (משלי כ"ד) פי': אם יש לך כח להציל בעצה או בהשתדלות ואחה מראה את נפשך שאין בך יכולת — יוקצר כחך. מדה כנגד מדה. ונאמר אחריו: כי תאמר הן לא ידענו זה, הלא תוכן לבות הוא יבין ונוצור נפשך הוא יודע והשיב לאדם כפעלו; הנה המניעה מן ההצלה ושית עצות על העזר, הקב"ה יחשוב לו לעון כאילו עשה לרעהו רעה בפועל וכו', וזהו והשיב לאדם כפעלו" עכ"ל.

מזה אנו למדים כי אם האדם יכול לעזור לחברו בענייני נצחיות, כגון להדריכו בדרך הישרה, דרך התורה, על ידי תוכחה, ולא עשה זאת נחשב לו כאילו עשה לרעהו רעה בפועל ממש כנ"ל, וזה מפני חומר העון של מניעת התוכחה, שעליו אמרו חז"ל "לא חרבה ירושלים אלא על שלא הוכיחו זה את זה (שבת קי"ט). הרי שחז"ל עברו בשתיקה על עוונות חמורים של הדור ההוא והזכירו רק את הדבר הזה של אי קיום מצות עשה של "הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא יט, יז), וכל כן למה? מפני שהם מצאו כי זהו המפתח לכל העוונות כפי שאמרנו.

בספר שמרו משפט מהרהגת"צ ר' עקיבא יוסף ז"ל בעהמ"ה לב העברי כותב ח"ל: הגהצת"ק ר' נתן אדלער ול"ה רצה לפסול הש"ב דפ"ד, ולהכניע החותם של הספ"א השונה על השוכים הפסילים כבוד על חרבך תחי' וכו', ואלמלא השיג כל רצונו חי' בא משיח צדיקנו, אך הס"ם העמיד עליו רודפים קצבים, והצדיק לברוח מפ"ד, ותלמידו הח"ם רץ אחריו כמה פרסאות וכו' עכ"ל (חובא בספר משכיל אל דל עיי"ש באריכות).

מעשה נורא שאירע בפלאוואקיי מקצב שהי' מאביל מריפות ח"ו ידוע המעשה הנורא שאירע בתקופתנו לפני כארבעים שנה במלא-וואקיי בישוב סמוך לווישניץ, שהקצב דשם הי' מוכר לאחד מחשובי בעלי הבתים ולבסוף נחלה במהלה מסוכנת ואז קרא לפני גמיסתו את הדיין של הקהלה והודה לפניו שהרבה שנים מכר בשר מריפה לישראל ואמר שזה בשר כשר, ואח"כ מת. וכשהחברה קדישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים. ורצו להבריח את העכברים ולא יכלו בשום אופן. וחפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים. וזרקו לתוך הקבר קט ועצים ועשו שריפה גדולה ושמעו קולות בכי' ומרוג פחד ברחו סעם החבריא קדישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים ובאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישכיבו את המת כך בקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך בכיות על החרפה של המת ותכף שהשכיבו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלוהו כולו רח"ל. המעשה חזאת נתפרסמה בכל הסביבה ורבים עשו תשובה.

הקדמה

הננו מציגים לפניכם העתקה מספר שמירה טובה שחיברו שוחט ירא וחרד שעסק במלאכת השחיטה ארבעים שנה ועשרים האחרונים היתה בעיר ניו יארק ולבו ראה הרבה מכשולות בבית המטבחיים הן מצד המתעסקים, והן מצד המכשירים, והן מצד רבנים המסייעים בעקיפין, ובהיות שהמכשולות שמונה והולך שייכים גם בזמן הזה אשר תהליך השחיטה היתה אז בערך כמות שהוא עתה, וגם שיחת האנשים שעליהם שעליהם רבצה האחריות השתמשו באמתלאות שונות ובאותן הלשונות משתמשין כאז כן עתה, כאשר יראה כל המעיין בפנים. וע"כ לדעתי זכות הרבים לפרסם זאת הקונטרס והערתי עליה איזה הערות נחוצות כפי הענין ובקוצר.

גם לתועלת הרבים חלקנו דבריו לקטעים עם כותרת בראש כל ענין חדש, ליתן סקירה כללי להנמצא תחתיו. ואקוה שיתעוררו הרבים ויפקחו עיני עורים המגששים באפילת חשכת הגלות המחשיך עיניהם ולבם של ישראל מרוב צרות והשעבוד ותתרבה הדעת.

וד' ממרום יערה עלינו רוח טהרה לעבדו כולנו שכם אחד מתוך נקיון והזדככות נרו"נ מעתה ועד עולם אנס"ו.

נ. ב.

לא הוספנו בפנים דברי הספר "שמירה טובה" אפילו אות אחת רק הכותרת (קעפליך) והוספנו הערות מלמטה והרוצה לראות דברי הספר כמו שנדפס בימים ההם כצורתה ימחול לעיין בסוף הספר.

ניקור חלב הפנימי

מובא בספר צפנת פענח מהה"ק בעל התולדות פ' יתרו (ד"ה ונראה דשמעתי ממורי), ומובא גם בספר דגל מחנה אפרים פ' עקב, וזה לשונו: שמעתי ממורי דיש בכתבי שאלות ותשובות של הרמב"ם ששלחו מדינה אחת להרמב"ם וחתמו על שאלה זו כמספר שבעים אלף, ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה, רק בש"ס רמזו ודרשו מתוכחות שלהם, אם כן גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא וכו'.

והרמב"ם לא רצה בעצמו להשיב וצוה לתלמידו ר' שמואל אבן תבון לכתוב תשובתם, ותוכן ענין תשובתם הוא זה. אבאר לכם מאחר שנמשך לכם ספק זה, אם כן אין נשמתכם נמשך מכני אברהם יצחק ויעקב רק מאנשי סדום ועמורה וכו'.

והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירות המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה על ידי שזורקת המרה טפה במאכל שבתוך מעיו, נברר הגם ועב ונעשה צואה ויוצאה לחוץ, בירור ב' יוצא למי רגלים, בירור ג' נעשה זיעה, בירור ד' נעשה שערות וצפרנים, בירור ה' הדם נבלע בכבד ומחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב ואחר כך במוח, וזוה נעשה השכל והדעת, ומדבריהם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל, אם כן לא נזחרתם מאכילת איסור ודברים ממאים, והשכל והדעת שלכם נעשים מהדמים של מריפות ואיפורים, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה כי ממנו נעשה, ואם כן איך תוכלו להוכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד, אשר רוחב לבם חי ורחב מי ים וכו', ותדעו נאמנה מאחר שירדתם לספק זו וכפירה זו שהפורעניות קרובה לכם, וכך עלתה להם שבא עליהם מלך אחד והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם ולא קבלו אותם מאחר שכפרו בתחיית המתים, והאומות מאמינים גם כן בסוד הגלגול ותחייה, וכמ"ש הפילסוף וכו', ומעט מזעיר נמלמו להרמב"ם וחזרו בתשובה, עכ"ל.

★

כתב האוהה"ק פ' שמיני עה"פ ולא תטמאו בהם וגו', אולי שייכוין לומר לכל יכניסו בפייהם אפי' בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם דבמידת תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמאם נפשו ונממאת, והוא אומרו ולא תטמאו בהם עכ"ל. עוד להלן עה"פ והתקדשתם והייתם קדושים וגו', פ' שאם מתקדשים למטה לכל יכנס בגופם שום דבר טמא, גם ד' ישמרכם בזה עכלה"ק.

ספר
שמירה טובה

א

**מנהג בכל תפוצות ישראל שהעיר מחזיק-הרב,
והרב השוחטים ובניו-יורק הכל מהופך**

(בדף כ' וז"ל)

זאת ועוד אחרת: שמהראיה שאביא לכם על אכילת ספיקי טריפות תראו ותבינו בעצמכם שהאשמה היא על ראש עמנו בני ישראל, שאינם עושים כתקנת העיר כנהוג מעולם בכל תפוצות ישראל, שהעיר תחזיק את הרב והרב מחזיק את השוחטים.¹ ובארצנו אף שני יארק היא עיר ואם בישראל, היא ההיפוך מן הקצה אל הקצה, אין העיר יודעת מהחזקת הרב ולא רב יודע מן השוחטים, וכמו הפקר היא לכל בין לרבנים ובין שוחטים, ומי שיש בידו לקחת באיזו תחבולות נשאר ידו על העליונה.

ב

**בניו יארק כל הרוצה נעשה רב, וכל הרוצה
נעשה שוחט**

התנא אמר לנו עשה לך רב וקנה לך חבר, והיינו, שראשי העיר יבחרו רב הגון וישר, כמ"ש צדק צדק תרדוף, והרב ישגיח על

1. המחבר בוכה תמרורים על שינוי העצום שבין עיר ניו יארק לבין מנהג תפוצות ישראל שמעולם, בימי קדם בכל הארצות היו הקהל מחזיקים בהרב, והרב מחזיק השוחטים ובאופן זה הי' אימת הרב על השוחט ואימת הקב"ה על הרב. בעיר ניו יארק נתהפך הגלגל בעלי המטבחיים מחזיקין בהרב (בצירוף שארי בתי חרושת המייצרים מיני מזון ושתי') וגם בהשוחט ואימת בעלי בתים מוטלים על שני אלו הרב והשוחט זה לבד די והותר לקלקל כל הכשרו של הרב, (והגם שהמחבר מצייר ענין הרב והשוחט בע"א קצת, מ"מ כימינו כן הוא).

מז

ניקור חלב הפנימי

השוחטים שיהיו תמיד תחת ידו בהשגחה יתירה. ² ובפרט כעיר גדולה זו שבארצנו, ואם ימעט ברב א' יעשו ב' או ג' באופן שהם יהיו נחשבים לרב הכללי, שבלעדם לא יהיו שום רב להרים ידו ליתן הכשרים על שום דבר, רק שיהיו עוד הרבה ³ רבנים מסתעפים להם ומסייעים להם, על ידי רשותם. אבל אצלנו כל הבא לעיר ממציא לו איזה חברה ע"י ⁴ איזו תחבולות ונעשה רב וכן השוחט ממציא לו איזה האלטיילער ומשלם להשוחטים כפי שיחפשו ונעשה שוחט ולהרב אין שום ⁵ דינה בזה.

2. כוונת המחבר דבעיר גדולה הזיוף יותר נקל ושכיח וצריכה זהירות יתירה, ועוד כוונתו דבעיר ניו יארק יותר באפשר להקל להחזיק ברב שהרב ישגיח על השוחטים ק"ו מימים הראשונים שגדל הלחץ זו דוחק הפרנסות ואעפ"י החזיקו ברב, כ"ש בעיר גדולה כניו יארק שהרחבות מצויה ודאי צריכה להיות כן, ולא שיהיו עיני הרב לבעל החרושת ומצפה לטשעק שלו, דבכה"ג פשיטא שעל כל פשעיו תכסה אהבת בצע ממון שלו.

3. נקודה מפליאה העיר המחבר לא כמו שנוהגין שרב אחד ממונה על הרבה חלקי כשרות, וגם דין תורות ועוד, דא"א שתהי' מלאכתו באמונה ע"י, וגם לא יעמיד תחתיו סתם משגיחין כפי הנהוג אלא יהיו הרבה רבנים כ"א ממונה על חלק שבידו לפקח, ועליהם רב הכולל.

4. כוונתו למנהג ארצה"ב דכל הרוצה להתנהג ברבנות ממציא לו חברה פותח ביהמ"ד ומדביק טבלא מבחוץ כאן קנה מקומה בהימ"ד פלוני, ומתאונן המחבר שהוא חורבן עצום, כי ע"י ביד כל ריק ופוחז ליקח מטה הרבנות בידו, דבימי קדם היו הקהל מקבלין הרב, ולא חסרו מבקרי ומחפשי מומין שהיו חוקרין ובודקין בשבע חקירות ועוד שבע, ובעבור כל פגם כל דהו ביראת קל שמצאו בו מענו מלקחתו ער שהי' קשה התקבלות רב כקריאת ים סוף, אבל בזה"ז פותח ביהמ"ד כפותח תנות, ומי שאינו מרוצה עם הרב ילך לביהמ"ד אחר והרב מצידו אימר לנפשו שפטור מלהטיף מוסר כיון שהם לא קיבלוהו עליהם למורה ומדריך רק הוא בעצמו קיבל נפשו לרב לקיים דחז"ל "לעולם ילמד אומנות נקי וקלה", ובין דא לדא, הדורות מתרדלים בעוה"ר.

וע"ז נחסר פרנסת הרב כי לא קיבלוהו בני אדם ע"מ לפרנסו, וכבר א"א לו לילך לבתי העבודה ולעסוק בסתם מלאכה כתפירת בגדים, או להסתחר בפומבי שהרי כ"ז פגם לתואר "רב" שלו וכתוצאה מזה נעשה משררות שלו עבדות ונעשה עבד לבתי מייצרי מזון, ובעלי המטבחים, להכשיר פרי עמלן, בתחלופת משכורת הגונה, שמעה עמי בינה זאת.

5. פירוש לא מיבעי' שאין שואלין ממנו אם השוחט הגון בעיניו, אלא גם ברואה כי השוחט קל ומכשיל הרבים אין בידו לעשות כלום, כי השוחט דוקצב קמים עליו כחנינות של ברזל ומשתיקין אותו בניזיפה.

אם הפארמאן מהשוחטים אומר עליו טוב הוא למלאכה, אז נשאר שו"ב לעיר, וכן הוא שוחט את העיר וד"ל.

ג

הרבנים מתיפים שהעם יהנו מהם

וממילא רבנים ושוחטים כאלה כמה יתכבדו לפני העם אם לא כראשי האנשים האלה וגו'. והיינו שעושים את ראשם שוים ליתר העם בהקפת הראש ומפאת הזקן, אז העם נהנה מהם, בראותו שהם שוים עמהם ומן הסתם היתר גמור הוא. והגם שבזמן הזה ישנם אצלנו רבנים מפורסמים ג"כ, שכאו מיוראפ, שעליהם אפשר לסמוך ככל ערי ישראל, אבל אין בידם שום כח וחוזק לעשות דבר מה, כי הרבנים הראשונים מחזיקים⁶ בחזקה את העיר, ולא העיר מחזיקה אותם, שנוכל לאמר עליהם שום דעה. וזוהי כוונת התנא עשה לך רב, היינו שהרב יהיה נשמע לך להיראים והשלמים מהעיר ולא שהרב יהיה עליך כמו שירצה. אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, ואז גם הקטנים נשמעים לגדולים. וזהו שמסיים התנא וקנה לך חבר, היינו, איך יהיה כזאת הוא רק על ידי קנין, כי ידוע שהקנין אי אפשר להיות על יד אחד אחד רק מידו של זה ליד חברו, כן הוא בקנין חבר, שכל עם בני ישראל יתאספו בחברותא ויתנו כפיהם בקנין זה עם זה להסכמה אחת על החבר אז יהיה הכל טוב וישר.

ד

יסוד מכשיר הגון חקירה על שורש כל דבר

הן ידוע לכל המאמר שיש בדברי חז"ל, זרוק חוטרא אאורא אעיקרא קאי. והגם שהוא כמו משל של הדיוט אעפ"כ שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד, ויש ללמוד מזה כשאדם בא לעיין איזה דבר יראה בהשורש של אימיתות הדבר, זוהי הכוונה אעיקרא קאי, גם כי שלמה המלך ע"ה אמר החכם עיניו בראשו, היינו שהחכם יתן עיניו לעיין בראשיתו של דבר, אם יתוקן הדבר מראשיתו יהיה טוב גם בסופו, וכן מפורש גם בתורה"ק (דברים כ"ט) פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה וגו' הרי שהתורה מזהירה לנו שיהיה השרש שלנו טוב, ואם יהיה לא מהטוב⁷ נעקור השורש, כי כן הוא האמת, מה יועילו אם יקצצו הענפים

6. עי' לעיל מספר 4 ותבין דבריו שבכאן דכוון למ"ש שם.

7. כוונתו באם אחד בא לעשות תיקונים בבית המטבחים בדברים הנראין שלא כהוגן בעיניו, לפתי יחשב, ודומה לקוצץ ענפים מאילן המושחת בשורשו

הרעים, אם השורש הרע נשאר והלא יצמחו ויגדלו עוד הפעם מהשורש הרע, כמובן לכל.

ה

ביקורת הרבנים בבית השחיטה – סמיית עינים הוא

אסדר לפניכם מה שורש כפי ידיעתי בזה, ובפרט כאשר יש אצלנו רבנים מפורסמים כעת, שבאו לארצנו ואינם יודעים מתהלוכות הארץ ובפרט מהנהגת השחיטות, וגם אם אולי איזה רב ידבר לפניהם טוב, ⁸ וגם אפשר שיקח את הרבנים המפורסמים ויביאם לבית המטבחים ויראה להם באצבע איך שעומדים שוחטים והכל נעשה יפה ומהודר, אל תפנו אליו ולא תשמעו לדבריו, כי אין זה כי אם סמיית עינים.

ו

א"א לרב לעמוד על הנעשה בבית מטבחיים מבלי שיעמוד שם ג' חדשים רצופים

כי אי אפשר לשום ⁹ בן אדם לדעת ולעמוד על תוכן העיקר מה

שיחזור ויצמיח עוד יותר ענפים מקולקלים מהראשון, וכן בזה הרשעים כים נגרשו ונגד כל תיקון שמתאמץ לעמתו יתרבו קלקולים, והעצה לחקור שורש סיבת הקלקול האין בא לידי כך, אולי השוחט פגום אולי ההשגחה גרועה, או הבעה"ב דוחק, ושם יעשה התיקונים.

8. כפי הנראה מדברי המחבר הי' אחד מתכסיסי הקלים להביא רבנים לבית המטבחיים ולהראות להם שהכל טוב ומהודר והחכמה הטמונה בהערמה זו כי על הרוב גם הרבנים לא ידעו שאין יודעים (שזהו תכלית הידיעה) ומחבר ספר זו טובה גדולה עשה בעמיו לעורר לבב רבנים היראים על דבר שהגיע לתכליתו מדי עטקו בה, כי לעמוד על אמיתת הנעשה בבית המטבחיים א"א בפחות מג' חדשים רצופים, והוא הערה נפלאה אשר ראוי לכל רב ירא וחרד באמת לשים לבו עליה, לבל יצא מכשול על ידו. ובמיוחד העיר המחבר על הרבנים יוצא אייראפע שאין בקיאים בטיבה של מדינת ארצה"ב, וכאשר מומינין אותן לבקר בבית המטבחיים סוברין כי תהלוכותיה כמו בהמדינה שממנה באו ובביקור קצר ירד לעומקה, וזה טעות גדול ונורא ודמיון זה רבים חללים הפילה בעודה"ר.

9. הדגיש בלשונו דא"א לשום אדם אף אם תרב חכמתו בחכמת שלמה, ויראתו כמשה רבינו ע"ה, מ"מ א"א לעמוד על טיבן של העוסקין בראיה בעלמא.

שנעשה בבית המטבחים, עד שיעמוד שם במלאכה עצמה עם כל הפועלים דשם עם הנכרים ועם היהודים לא פחות מזמן שלשה חדשים רצופים ובתמידות מראשית מלאכת היום עד סוף מלאכת היום, אז תהיה לו ידיעה להבין מה שאפשר להיות טוב או לא טוב. כי אין אדם אחד יכול לראות למרחק מה שהשני עושה שם ומה שרואה בעצמו ואינו עושה במעשה ידיו, וגם אם ראה במקום אחד לא יכל לראות מה שבאותו רגע נעשה בחדר השני והשלישי והרביעי וגו', כי השור השחוט יתחלק אחר שחיטתו לשבעה חלקים למקומות ולחדרים שונים, ששם נגמרת המלאכה של כל אחד ואחד, על כן ראייה כזו אינה שוה ¹⁰ כלום, כי אין לשום אדם שבע עינים שיכול לראות בפעם אחת בשבעה מקומות, לא ראייה ולא ידיעה!

ז

שוחט שעסק בבית המטבחים בעצמו ואינו רוצה לטעום טעם בשר

ידוע לכל מאמרו של רבא, שכל איש במקום שאין מכירין אותו שרי לאודועי נפשיה, לכן אודיע אני היום ברוך השם כבן שבעים ושתים שנה ועד שנת הששים לערך עסקתי במלאכת שחיטה ובדיקה מבן עשרים שנה לערך עסקתי בשו"ב בעיר נעוועל עם שוחטים מפורסמים בתורה ויראה. ה"ה ר' משה ליב ז"ל בנו של הרב המפורסם ר' פרץ שהיה רב במחננו נעוועל ולסוף ימיו בעיר טשערנינאו ושם מנוחתו כבוד, ואחריו לא קם כמוהו זי"ע, וכערך עשרים שנה עסקתי בשחיטה ובדיקה פה ניו יארק, וזה יותר מעשר שנים שחדלתי מלעסוק בשו"ב, ובה"ש שהזמין לי פרנסתי שלא אצטרך למלאכה לעת זקנתי וכה יתן לי הנותן מטובו לכל להחייני ולהחזיקני כל ימי חלדי האחרונים וטעם של בשר בהמה דקה או גסה לא טעמתי זה כארבע עשרה שנה, כי גם בשלש שנים האחרונות שעמדתי עדיין במצב עסק

10. ענין הבלבול והסיבוכ בבית השחיטה ע"י ניתוח הבהמה להרבה חלקים והתחלקותה למקומות וחדרים שונים ישנם גם היום, ובקצת ענינים עוד נסתבך יותר ויותר מימי קדם.

השו"ב בבית המטבחים לא אכלתי גם מהבשר ההוא, *10 יען כי יתר השוחטים לא עשו כראוי ולא יכולתי לעמוד נגדם עד כי משום זה עזבתי מצבי שם.

ח

**כאשר מתאוננים אודות מכשולות לנכבדי,
העיר צועקין לך אל הרב**

והודעתי מזה לכמה בע"כ מהגבירים והנכבדים שבעיר ונתנו לי תשובתם: אין אנו משגיחים אחר זה ויש לנו שם רבנים האומרים כי הכל טוב ומוכרחים אנו לסמוך ¹¹ עליהם.

ט

**רבנים חותמים חותם כשר על ספק נבילה
וטריפה בתירוץ דאל"כ ימכרו נבילה ממש**

וכאשר דברתי עם רב אחד ידוע שמהראוי גם לו לעזוב את השגחתו על בית המטבח, למען ידעו רבים שאין להם שום השגחה, ולא יהיה הקולר תלוי על צוארו מלהכשיל הרבים, אמר לי בזה הלשון: מה יהיה התועלת מזה שאלך לי, הלא השוחטים יקחו להם רב אחר שיהיה עוד גרוע ממני! כי השוחטים הם הבע"ב על זה איזה שיבחרו ויציוגו

10. למדני מכאן כמה דברים חדא כי מעלת השוחט אינו מעיד על הבטור הנמכר בשוק כי טוב הוא בטענה דאלמלי הי' איזה פקפוק וראי לא הי' שוחט פלוני עובר שם, וזה איפרך ממה שאנו רואין שוחט שעסק בשחיטה ולא רצה לאכול מבשר שובבית המטבחים, מטעם שוחטים האחרים.
ועוד אני מעיד כי שמעתי משוחט מומחה מאד שהעיד על עצמו כי בהיות שהמכשולות עצומים מאד גדר בערו שלא לאכול בשר רק ממה ששחט הוא ולקח משם לביתו, לא זולת.

11. אין כל חדש תחת השמש וכהיום הזה תמצא תירוץ זו בפי כל הבריות מגדל ועד קטן, וממש יצאתי מזהתפעלות כאשר אמר לי אחד בזה הלשון, "כאטש איך ווייס אז די פללייש פראדוקציע האט מערערע כשרות פרבלעמן ווייל איך האב דארט געארבעט פונדעסטוועגן עס איך ווייטער דאס פלייש אויפן רוביס חשבון וואס געט השגחה" הישמע כזאת והיתקבל תירוץ פטפוטי כזה על דעת בר שכל? ק"ו בן ק"ו בב"ד שלמעלה

אותו לפני ההאלסיילערס והם פוסקים לו שכירתו לשלם, וכזה הוא נעשה רב ומוחזק על כל העיר ואגפיה, כי שמו עם החותם שלו נתלה על כל הצאקס בשר הנמכר בעיר ובקאנטרי ונודע לכל שהוא הגדול ועליון על כל הרבנים שבעיר. ¹² ובאים אצלו לקחת הכשרים על כל הפראדוקטען הנמכרים בהכשר ומשלמים בעד ההכשר שניתן להם בכי טוב ביד פשוטה, יען כי ההכשר שלוקחים מהרב המה משאירים אותו ליירושה ¹³ גם לבני בניהם עד סוף כל הדורות, שהדבר ההוא נעשה בהכשר הרב ויאכלו המהדרין מן המהדרין. וראיתי הכשרים כאלו במקומות שהרב לא היה שם מעולם, לא הוא ולא משגיחו, וגם כי באיזה פעקטארי שיש איזה משגיח, גם שם מסתפקים במשגיח אחד במקום שנצטרך חמשה משגיחים!

הילוך השחיטה פה ניו יארק

ואספר לפניכם מתהלכות השחיטה דפה ניו יארק:
לערך שלושים שנה למפרע הסכימו כל אחינו בני ישראל דניו יארק לשלוח לעיר ווילנא ברוסיא להביא לכאן את הרב המפורסם ר'

12. הערה נפלאה העיר לן המחבר כי רבנים הקלים מרויחים בנתינת חותם הכשר שלהם בכפליים, חדא הון תועפות ממון ההכשר, וגם כבוד שעי"ז מתפרסמין בכל קצוי ארץ לרב מפורסם, אשר בלתי זה לא הי' יודעין ממנו כלל וכלל וכמובן דכל כי האי גוונא הנסיון כפול והמכשלה עצומה-יכ"ז ללמד על הכלל כולו דכ"מ שיש לחוש שלהוט הרב אחר כבוד המדומה יותר מעותדין להנזק מהשגחה שלו-ובפרט זה ירדנו ג"כ פלאים מימי קדם שכל רב בעירו לא הי' נצרך לפרסום כי הי' מפורסם בעירו (לבד מה שהיו עסוקין במלאכת הקודש ומובדלין מכבוד המדומה) וגם לא היו מקבלין ממון יתירא מקופת הקהל בעבור כל השגחה. ובניקל הי' להם לעמוד בנסיון שלא לחתום שמם על מאכל מפוקפק לא כן בימינו שמקבל שכר מיוחד על כל מאכל ומשקה בפני עצמו, וגם נתפרסם שמו בכל קצוי ארץ ונתרומם הודו ותפארתו, מי פתי יוותר ע"ז כל שיש אמתלא כל דהו להכשיר.

13. הכוונה למנהג הרבה בעלי חרושת שחותמים על חבילי וקופסי מזון שם רב המכשיר שכבר שבק חיים לכל חי עשרים ושלושים שנה ונראה כמצבה לנשמת פלוני הרב ומאנין בזה דעת הקהל. וכ"ז לבד מהכשירים הניתנין על מיני מזון אשר לא שזפתם עין הרב מעולם, ולא ראה רק מטבע הכסף הנשלח לו תמורת חותמת הכשרות.

יעקב יוסף ז"ל, ונתקבל להיות רב הכולל דפה, ובאמת שהוא גדר הרבה פריצות והחקיץ תקנות טובות בעד עמנו בני ישראל דניו יארק. אך יען שהיה ההכרח לדבר עם סוחרי העיר ובפרט עם ההאלסיילער של בית המטבחים של גסות ודקות, שכולם מאנשי שפת אשכנזית ואנגלית, וזה לא היה ביכלתו של הרב לדבר אתם, היה מההכרח לתת לו איזה רב לסניף ולסרסר, שביכלתו לדבר בלשונם. ובאותו הזמן היתה החברה של אנשי אונגארן ידם תקיפה פה ניו יארק בעשירות, ואחרי הרבה סכסוכים בתוך בני עמנו בני"א את מי יבחרו לסניף להרב, גברה ידם של אנשי אונגארן שיקחו את הרב שלהם, ד"ר ידוע בכאן, כי הוא מלומד ביותר בלשון אשכנז, כי שם נתגדל ושפתו נאה עם כל ההאלסיילער. ובמה שנוגע להוראת דבר תורה לא היה שייך, כי לא נצרכו לו, כי היה הרב הכולל, שבלעדו לא היה געשה שום ד"ת.

הרב הכולל קבץ ואסף את כל השוחטים מן העיר שיעמדו לפניו בנסיון, והשו"ב שלא הוכשר בעיניו העבירו הכל כדת, גם תיקן שיהיו פלאמבעס נתלים על הבשר כשר, גם על העופות שנשחטו בהכשר ובחותם הרב והכל היה על צד היותר טוב הן בכשרות והן בהנהגות היהדות בבתי כנסיות, והיה כן עד העת שחלה ונפל למשכב ולערך חמש שנים לא יצא מפתח ביתו עד זמן מנותתו כבוד זי"ע, ובמשך החמש השנים האלה היתה אשתו של הרב המושלת בביתה ונשתנה הרבה שנים בביתו, כי הוא לא ידע מזה, ובתוך השנים האלה נתחזק הרב הנ"ל העוזר, שהיה עושה הכל בפקודת הרב הכולל, ועבור הרב להתחזק מחיתו.

ואחרי מותו של הרב הכולל לקח עוזרו את הרבנות ביד חזקה, נ"י הוא הנכבד אצל ההאלסיילער ולא רצו לקבל שום רב אחר, כי הוא המדבר טוב בשפתם וגם מבני עירם, וממילא נשאר גם לרב על העיר ליתן שאר ההכשרים, כי זה כלל גדול פה ניו יארק, את מי שההאלסיילער מתחזקים לרב זהו רב העיר, כי הם משלמים את השכירות מדי שבוע בשבוע די ספוקם, גם השוחטים כולם סורו למשמעתו, כי עשה להם הנחות רבות, גם הם התחילו לספר פאת זקנם כמו שהוא עשה, רק שהם היו מיפים כוחם לספר ביותר, כי הם יודעים את הנאמר בהגדה כל המרבה לספר הרי זה משובח, וחולי זה נשאר גם עד היום הזה.

והשוחטים נתעלו במעלה העליונה אצל ההאלסיילערס עד שנעשה ידם תקיפה ועליונה גם על הרבנים והרבנים מוכרחים להיות

נשמעים להשוחטים בכל תהלוכות עניני השחיטה, גם השוחטים נתקשרו כולם בשם יוניאן, כמו החייטים, ושום שוחט לא יקבל להיות שוחט עד שישלם כפי משכורתם שנתפשו ואז הוא נכנס להיוניאן להיות שוחט, ואין להרב לומר שום דעה בזה, וחיזוק השוחטים אצל ההאלסיילערס נתהווה רק על ידי דבר אחד, שאחר מיתת הרב הכולל עשו השוחטים הנחה גדולה לבעלי הבתים שלהם וגם לעצמם, והיינו, כי מתחילה היו משלמים להשוחטים מדי שבוע בשבוע, כמו כל שכירי הפועלים כך וכך לשבוע, וממילא מובן שלא היו נוגעים בדבר כמה יהיה מהם טריפות, אבל אחרי מותו שינו את ההסדר, שהשוחטים יקבלו את שכירתם רק מהכשרות ולא מהטריפות, ובכמה נתרבה מספר הכשרות אצלם מבראשונה, זה לא אוכל לומר על ברור, יען שאני לא שמשתי בבית המטבחים ששם היה הד"ר הנ"ל, רב, כי אני הייתי בבית המטבחים שהיתה תחת השגחת הרב ממאסקווי ר' יעקב ווידרעוויץ ז"ל, ועמדתי שם במלאכת השו"ב ח"י שנים עם ה' חרשים, וכל שנותיו של הרב ממאסקווע הנ"ל הפצירו בו הבעלי בתים, היינו ההאלסיילערס שיעשו גם הם לשלם להשוחטים מהכשרות, ולא הניח כזאת לעשות, רק שיקבלו את שכירתם כשכירי יום מדי שבוע בשבוע, וזכות זאת יעמוד לו, שדבר גדול עשה.

וממילא כל הפועלים הישראלים, המבדילים הכשרות מן הטרפות, כמו בלאמביכער מהבשר ומן (הסמאל סטאף) היינו הקרבים והראשים והרגלים, ג"כ קבלו את שכירתם מדי שבוע בשבוע מן הבתים ולא היו שייכים להשוחטים, ולכן היתה היכולת לפועלי מלאכה זו לעשות הכל כד"ת.

יא

סדר השחיטה ובדיקה וניתוח

באותו הזמן היה סכום השחיטה לערך 3000 לשבוע, ובשעה אחת היה הכל נשחט ונגמרה כל המלאכה שלהם, ערך ששים שורים גדולים, ולפי החשבון יעלה רגע אחד לשור להגמר כל מלאכתו, ההפשט והניתוח והנקיון מהקרבים ולכל אחד יוכל על מקומו הראוי לו להיות, ומי שלא ראה את כל זאת יתמה: היוכל להיות שברגע אחד יוגמר כל המלאכה משור גדול! אבל כן הוא הדבר, כי ¹⁴ תיכף שנשחט

14. וסיסטעם הלזה נוהג גם בזה"ז בינו והתובננו היטב בדבריו כי ממנו תבין

סדר השחיטה והבדיקה לבשר בהמה שאוכלין כהיום.

השור יבואו ששה פועלים בפעם אחת, ארבעה יפשיטו את הרגלים, אחד הראש ואחד מתחיל (רק התחלה הוא עושה) להפשיט מן הצואו לכרס ומניחה כך בלי הפשט, רק עשה מקום מהיכן שיבואו פועלינו אחרים להפשיטו אחר שיתלו את השור על רגליו האחרונות, בעזרתו מכונה נתלה במהירות, ואחרי כן יבואו פועלים אחרים לגמור או ההפשט ולחלק לחלקים, ועוד פועלים עומדים מוכנים עם עגלות קטנות ההולכות על שני אופנים, באחת מהן יקבלו הקרבים ובאחת הריאה והכבד, באחת מהן יקבלו את הכרס לבד, כי גדול הוא, ובעגלה אחת יתנו את הראשים. בעגלה אחת מקבצים את הרגלים, וכל אחת מהן תוכל למקומה ולחדר מיוחד ששם מנקים את הקרבים מהפרש ומן החלבים, והבני מעיים נפרדים לג' חלקים, הדקיין לבד והרחבים לבד והקיבה לבד והכרס לבד, כי כל דבר ודבר נמכר לחוד, וכן הראשים לבד והלשונות לבד, והכל מנוקה בשטף מים רבים לכל אחד, כי עכו"ם מקפדים אנקיותא יותר מישראל, כידוע.

ורק בשורה הראשונה הנשחטת בתחילת היום שנים עשר זה אחר זה בפעם אחת ישתהא זמן ערך חצי שעה, יען שהפועלים מוכרחים לעמוד זה אחר זה ולהמתין עד שהאחד גומר את מלאכתו ואז מתחיל השני את מלאכתו, אבל בשורה השניה הנשחטת אינם ממתינים כלל, כי בעוד שהשורה הראשונה לא גמרה עדיין את המלאכה בשלמות, השורה השניה, שנים עשר שורים, נשחטים ומונחים על הארץ והפועלים מפשיטים את הראש והרגלים ועושים את מלאכתם על הארץ ומכירים הכל שיהיה מוכן ומזומן לתלותם בעזרת המוכנה על מקום הראשונים, ופועלים שם לרוב עד אין מספר, ומה שהאחד עושה לא יעשה השני, רק שמתחילים ומזמינים אחד לשני מה לעשות ומה לגמור, והראש (פארמאן) עומד על גביהם שלא להניחם לרגוע אף רגע אחד, ולפעמים היו זמנים כאלה שנצטרכו בעלי הבתים לשחוט יותר, אז היה נגמר 80 שורים בשעה אחת, כי פועלי עכו"ם הם לרוב וביום שצריך יותר הוא מרבה בפועלים יותר.

ובתוך הזמן שהשור השחוט מונח עדיין על הארץ ¹⁵ מוכווח השו"ב לבדוק הריאה בבדיקת פנים, ואם ישהה רגע אחד יותר בבדיקתו בשור האחד הוא מפסיד את בדיקת השור השני ¹⁶ המונח אז על הארץ.

15. היינו הזמן הקצר מתחילת ההפשט עד שנתלה ברגליה.

16. ובשורת לבושי"מ מחמיר בריאה הנורקה ממקום למקום.

כי יש עכו"ם אחד שכל מלאכתו היא ללכת משור לשור המונחים על הארץ ולחתוך במגירה את החזה מהשור מתחילתה ועד סופה, כשיתלו את השור יהיה מקום קל להשליך משם את הריאה עם הכבד, והעכו"ם הוא עושה מלאכתו במהירות יתרה על ידי הפארמאן שעל גביו ולא ישגיח בזה אם השו"ב בדק כבר את הריאה אם לא, ואם הבודק פנים לא יזמין ולא יתקן בפנים כל הסרכות שיש בהן להניחן בשלימותן על מקומן בכדי שלא יתפרקו מעצמן, אז כמעט כולם נאבדות על ידי הפועלים המשליכים את הריאה בחזקת ידם מהשור על הארץ ומן הארץ לתוך עגלה על ידי עכו"ם שני, ופעמים רבות הן מעבירים את העגלה שלהם עם אופני הברזל שלה על הריאה בעודה מונחת על הארץ והסרכות כלא היו, עד שבאים ליד הבודק-חוץ על השלחן, אם לא שהבודק חוץ יתעכב על ריאה אחת לבודקה ערך רבע שעה לא פחות, אז ימצא היכן היא מנותחת, אבל זה אי אפשר לו לעשות, כי תיכף יתמלא השלחן עם ריאות, מן השורה השניה ואיננו יכול דעת איזו ריאה היא ומאיזה שורה, ואם יהיה הכל נעשה כד"ת.

אתם, רבותי, שימו נא את לבכם להבין כמה היה מן ההכרח להיות לזה שוחטי השור ובודקי פנים ובודקי חוץ לפני המהירות של פועלי העכו"ם, כאשר מלאכתם היא ממש כאש להבה בידם מחמת הרגילות במהירות, ואינם צריכים להשגיח על כשרות, וכן כמה נצטרך לזה אנשים מישראל, לברר הכשרות מן הטריפות להניח עליהן החותם "כשר", כי כל מין אחד מונח בחדר בפני עצמו ששם נגמרת המלאכה, ושם הם נבללים יחד, הכשרות עם הטריפות ומוכרח שם להיות איש יחידי מאחב"י לברור זה מזה ובעוד שהוא במקום אחד לא יכול לראות מה שנעשה בחדר השני, ומה שעושים רושם לכתוב בעפרון (בעל"ז Crayon) על הדקין או על הקיבה או על הכרס או על שאר חלקי השור, קשה מאוד לסמוך על זה, יען כי רבוי המים השוטפים עליהם בחזקה, פעם בחמין ופעם בצוננים, כפי צורך הפועלים, ידיחו וישטפו לפעמים את הכל ואפשר להכיר בדוחק ולפעמים אפילו בדוחק אי אפשר להכיר, ועל כל פנים, הישראלי הוא מוכרח להיות בר-סמכא, כי בידו היא להאכילנו טרפות כמו כשרות, וכמנו יבקשו בעלי-הבתים באזהרות יתירה וכן השוחטים יזהירוהו שלא יאבד אפילו ¹⁷ אחת מן

17. וכמובן שחש ביותר לאימת בעל הבית נותן לחמו ומימו וכיון שכן אם נאבד לו החשבון מן הכשרות והטריפות ממלא החסרון מן הבא בידו ובלבד שלא יחסר המזג דאו יתקצף עליו בעה"ב, ויוכל לפטרו ממשמרתו.

הכשרות. והביטו וראו מי הם הגאמנים האלה: לא בעלי תורה ויראה. וגם לא בעלי שכל ישר, את מי שיכולים השוחטים להשיג שיקח משכורתו בזול — אותו יקחו.

את אחד מהם אזכור שהיה מחלל שבת בפרהסיא ושמו היה אייזיק, והוא היה הפלאמבערער מן ¹⁷* הסמאל סטאף, עד שבקושי הדחתיו ממשמרתו, על ידי טרחה גדולה והשתדלות רבה, ועל כל פנים בעת שהיה אצלנו הרב ממאסקווע ז"ל בבית המטבחים שלנו היו אז אחד עשרה שוחטים ובודקים, בלאמבירערס היו חמשה ומשגיח אחד, הרי ששה עשר בכלל, והבעלי בתים שלמו לכל אחד את משכורתו תמיד מדי שבוע בשבוע כשכירי יום, אבל תיכף אחרי מיתתו של הרב לקחו השוחטים את הרב הנ"ל שהכל תהיה תחת השגחתו, ובכדי שלא ירעשו העם, למה יהיה כזאת שעליו לכדו יסמכו כל השלאכט הייזער דהעיר, היינו סווארצעלדס, יונייטעד, ניו יארק, אלה השלשה הם העיקר של כל העיר ואגפיה, לכן התחברו לו עוד רב אחד רק למען שמו. ¹⁷** * ורק

17. פי' החלקים הקטנים מבהמה כמו ראש כבד לשון, ריאה, בני מעיים,

ועוד.

17**. מכאן אפשר לשפוט עד היכן ירדנו עשר מעלות אחרונות כי בימים ההם באמעריקא בעת ששימש המחבר והיו מצב השחיטה ובדיקה וכשרות בכללו מאד ירוד כמו שיראה כל רואה בשורות הספר מ"מ הבינו אף הקלים כי א"א שרב אחד יקח אתריות פקוח על ג' בתי מטבחים (כפי הנראה לא הי' לו שם פיקוח על מצרכים (פראדוקטען) אחרים) וירגנו החרדים והמדקקים כאשר יראו חותם רב אחד על כל בני מטבח, ובתור כסות עינים לסמות עיני היראים ראו הכרח להוסיף עוד רב אחד לפנים כמבואר כאן בפנים).

בדורינו אנו נשפלו כ"כ במדת יר"ש עד שאין בעלי המטבחים ובעלי בתי חרושת רואין שום חשש כשלון מסחרי (ביזנעס) אם יקחו לרב המכשיר אותו הרב שישנם כבר תחת פקוחו כמה בתי מטבחים ועוד כמה מאות מצרכי מזון מינים ממינים שונים המפוזרים בעיירות שונות.

הדברים מבהילין הרעיון עד למדי כי דבר זה מוכיח הוכחה ברורה כי היראים ישינים שינה עמוקה בתרדימה גדולה בשדי הכשרות ואין פוצה פה ומצפצף כי אילו היו היראים מוחין נגד פירצה הנוראה הלזו היו הבעלי בתים מוכרחים נגד רצונם להשתמש בהרבה רבנים שלא להפסיד מסחרם (זכור ואל תשכח כי גם שם היו משגיחים לרוב כמבואר בפנים).

בשלאכט-הויז הנקרא יונייטעד, ובפירוש התנו עמו שידע שהשוחטים הם בעלי בתים שלו והם לקחוהו להיות רב אצלם ולקחוהו בתנאי כפול כמו התנאי של בני גד וראובן.

ואז הסכימו תיכף הראשים מהשוחטים עם ההאלסיילערס להחליף את משכורתם, לקחת מהכשרות כבקשתם מאז, כי בכל שלאכט-הויז יש להשוחטים ב' מהם, אחד מהם נקרא בשם פארמאן והשני כמו מזכיר (סעקרעטער), שהם המדברים עם הבע"ב ועל פיהם יגמר כל הדבר, ואז מספר הטריפות שהיה מתחילה ערך ארבעים ממאה ולא פחות משלשים וחמשה ממאה, כן היה כל הזמן שעמדתי עמהם ג' שנים אחרי מות הרב ממאסקווע.

ומה שמתחילה היה בא אצלי איזה שוחט לומר בשתיקה שעל שור זה לכו נוקפו משום שהיה אי דרסה כי מחמת המהירות מהפועלים אי אפשר להזהר מזה שלא ישהה או שאר איזה פסול שחיטה והייתי מטריפו, כי אני הייתי מן הבודקי חוץ שהם הגומרים לומר כשר או טריפה, ומזמן ההוא שהתחילו לשלם ממספר הכשרות פסק זה, וגם כי הרבה פעמים באתי אל הרב הנ"ל וסדרתי לפניו מה שאני מטריף והם מכשירים ובא הרב והתחיל לדבר למה תהיה אצליכם כזאת? נתנו לו תשובה מפורשת: אנו יודעים יותר מכם בשחיטה, ומי הביאכם הלום לרב, הלא אנו! אם אינכם רוצים תוכלו ללכת לשלום, ומחר יהיה אצלנו רב אחר על מקומכם. ואז נעשה פניו לבן כמו חלב והלך בפחי נפש. 18 ומאז נתהפך הרב לאיש אחר, שאם לפעמים נתערכה בשר כשר עם טריפה על ידי טעות מהפלאמבירער, ואז הולך הפארמאן מהשוחטים לבית הגור מקור שכולם נתלים, וכורך שם איזה שרוצה ועושהו טרפה והשאר כשרים, וכשספרתי מזה להרב, היתכן? והיתה

הי' בבית מטבחים אחד 11 שוחטים וששה משגיחים (לעומת זה כהיום בבתי המטבחים שלנו הנקראים "גלאט כשר" ושוחטים אותו המספר בהמות לשעה ששחטו אז והרבה פעמים עוד יותר ויש רק ג' שוחטים וב' משגיחים בערך) ואעפ"כ הי' הבעלי בתים מתיראים שלא ינחו דעת הקהל עם ג' בתי מטבחים שיהי' תחת דגל רב אחד).

18. מכאן רואין שרב יר"ש שהי' מיצר על המכשולות הנעשין בבית המטבחים מיד כאשר שמע קולו הרם של בעה"ב כי יפטרנו ויקח רב אחר נתהפך לאיש אחר וכ"ז שייך גם בימינו שלקחת רב המכשיר ודחייתו תלויים ביד בעה"ב כחומר ביד היוצר ברצותו מקרב וברצותו מרחיק.

תשובתו לי: הלא בשבוע נשחטים ערך 3000 ואם יתערב א' או ב' טריפות, הלא מדינא בטלים ברוב. כאשר שמעתי את זאת מפיו ממש נפחדתי ולא יכולתי לדבר אתו, כי מה יועילו דברי אם גם הוא מסכים להם, הלא כל דבר שהוא קבוע הוא כמחצה על מחצה ואין רוב, וגמרת בלבי לעזוב את המצב.

א

שתערובות אברים כשרים בטריפה שכיח מאוד

ותערובות כאלה מן הסמאל סטאף המה מרובים מאוד ¹⁹ והכל נתכשר על ידי הפארמאן מהשוחטים, הוא העד, הוא הדיין, ושום שאלות לא יובאו להרב ¹⁹ על הכל השוחטים בעצמם דיני הצדק, אבל זה אמת, שמשכורת השוחטים נתרבה כפלים ממה שהיה בראשונה, כי בעלי הבתים עושים חשבון אחד מכמה שגמצאו כשרים, ועולה החשבון סך הכל למשל ערך 800 דאלאר, ומזה יחלקו ליתן טשעק לכל אחד כפי החלוקה מהפארמאן של השוחטים, לזה חמשים ולזה ארבעים ולהפועלים כפי מה שהשוחטים משלמים להם, ואם יעלה הסכום הכולל רק 750 אז יתמעט מהטשעק של כל אחד לפי חשבון זה.

הטשעק של השכירות לא ישרה שבוע בשבוע, כמו שהיה בשנים הראשונות, וממילא מוכן מזה כיון שהכל שייך לשלם מדמי השוחטים, כל מה שיכולים למעט באנשים, הן בשוחטים והן בפועלים ימעטו וישאר להם ²⁰ רווח יותר, ממנהג זה נתעלו ההאליסילער למיליאנען

19. הכוונה דהרבה אברים נפרדים מהבהמה לשון — כבד — בני מעיים — ריאה, שני צדדי גוף הבהמה ועוד והתערובות בהן מאד מרובים.
19** גם בזה"ז כפי השמיעה אין שאלה באה מבית המטבחים כלל לבית הרב.

20. המחבר כאן מבאר כי כאשר מחלקין הממון לפי חשבון הכשרות בין השוחטים יותר יהגו כאשר יהיו שוחטים מועטים שעי"ז נפל חלק גדול יותר לכל אחד, ודבר זה שייך גם בזה"ז כיון שבעלי המסחר הם המשלמין לשוחטים ועשירין מקמצים עיניהם רע להרבות בשוחטים ובודקים ומשגיחים, וכל שלפי המלאכה סגי בצמצום יתספקו בזה, ומשערין דבר זה כמו שאר המלאכות של הפועלים דכל שנעשית המלאכה א"צ לפועלים יתירים ד"ה בזה כיון שנעשה כל מלאכה לפי ראות העין דהיינו השוחט שוחט, הבודק מכניס יד לפנים. יש בודק חוץ, יש

והשוחטים לאלפים, אבל והוא רחום יכפר לעשירות כזאת, כי דמים בדמים נגעו, ומקור דין זה הוא בגמרא (בכורות כ"ח: וכ"ט.) הנוטל שכר לראות הבכורות אין שוחטים על פיו ואפילו כמו אילא ביכנה שהוא חסיד באמת ולא יטה אעפ"כ לא התירו לו חכמים, כי אם דוקא שוה בשוה. והרמב"ם ז"ל פסק כן גם לשוחטים שלא יטלו שכר מכשרות יותר מטריפות, וכן הסכימו כל האחרונים ואפילו אם תמצא דעה אחת להכשיר בדבר מועט, אין זה שייך לארצנו אמריקה, כי הדין של דבר מועט הוא רק כששוחטים א' או ב' אבל אצלנו מריבוי השחיטות אפילו פרוטה אחת נחשבת למרובה שעולה בשבוע לסכום רב, ולשוחטים כאלה אסור מדינא לפסוק שום פסק להכשיר.

ויש להבין שמרוב שחיטות ²¹ כאלה יש הרבה שאלות יום יום ובפרט שאלות מן בית הכסות שנקבה ע"י מסמרים גדולים שנמצא בהם, ממש אין לך יום שלא יהיו כמה וכמה ביום והכל נגמר ע"י האנשים הפועלים, לפעמים בא ליד השוחט לראות והכל נעשה כשר על ידם, ומה שיש משגיח ²² אחד בשלאכט-הויז, הלא הוא עומד בחדר מיוחד ששם השוחטים משחזים החלפים ולא יצא מפתח חדרו ואינו רואה לא השחיטה ולא הבדיקה ולא שום שאלה יבוא לידו, כי אין לו

בלאמבירער הנקרא (ליופי המליצה משגיח. הכל שמחים הרבנים והבעלי בתים כיון שבי"ה הכל טוב אין נוחרין ח"ו, ואין מכשירין הבהמה בלי בדיקה או בלי משגיח ח"ו, לא ולא, חותמים בחותם של דם ישראל "משגיח" ויאכלו עננים וישבעו.

לא חכמו יתבוננו בהמצב הנורא שהשוחט נבהל לשחוט ולברוק סכין וסומני בהמה ולרחוץ ידו ולהכין עצמו לשחיטה החדשה הכל במינות אחד וכן אצל הבודקים או יבינו כי אין מלאכת השוחט כמלאכת הפשטת עור הבהמה דשם כל שרואין שנעשה המלאכה טוב, אבל כאן לאו בראות העין אלא באבנתא דליבא כי נגזל הרחבת הדעת ומנוחת הנפש המאד מוכרח להשוחט.

נהי' עובדא כאשר פתחו השוחטים פיהם לבקש הוספת שוחטים כי כבדה עליהן רגל המלאכה ונרחה טענתם ונשארו מבלי מענה, והכל באופן ראשון.
21. פי' שחיטה שדרכה במהירות ומרוצה מוליד הרבה שאלות יום ויום ואין דורש ומבקש.

22. משגיח אחד לא די וכ"ש בדליבא משגיח כלל מחמת קמצנות בעה"ב

כבזה"ז.

פנאי, כי לכל אחד ואחד די לו לגמר מלאכתו על מה שהוא עומד והלואי שתהיה יציאתו כביאתו.

גם נתקנו בבית המטבח הרבה חביות פתוחות שנוטלו מהן שוליהן דלמעלה, ממולאים עם מים על ידי קראן שנגדיהן, מהן יש שהן ממולאות מים רותחים ויש עם מים קרים, הכל לפי צורך הפועלים, ובימי החורף כולן כמעט מים חמים כמובן, ולהפועלים המפשיטים יותנו לכל אחד ואחד סמרטוטים גדולים חדשים וכל אחד מהם יטביל את הסמרטוט שלו בהחבית ומרחץ ומשפשף היטב את הבשר והחלבים של הכליות לנקותם מכל לכלוך ודם, גם הסכינים שמפשיטים יטבילו תמיד בהחבית, כמובן שהמים החמים יעבירו שמנונית החלב מהסכין ובזמן שמרחצים הבשר עם המים אז נראה להדיא שצף שמנונית חלב על המים בהחבית ואז עדיין הבשר חם וגם המים חמים ונבלעים המים החמים בהבשר החם, וזה נעשה ממש יום יום, אי אפשר להם בעניין אחר להמתין עד שיתקררו, כי מפני רבוי השחיטות הכל הולך בזריזות.

יש עוד זמן אחד בימי החורף לפני ימי אידיהם, אז מביאים הסוחרים את סחורותיהם לשוקים הגדולים להראות לעין כל את ההידור והיופי של סחורותיהם, וכן גם סוחרי הבשר במשך איזה שבועות קודם הזמן הוא מתחילים לעשות על הבשר איזה ציורים שונים להדרו וליפותו, והציור הוא באופן זה:

תיכף אחרי ההפשטה, בעוד הבשר חם, לוקחים מהחלב המובחר ג"כ חם ומטיחים כל הבשר ותיכף בחמימותם חותכים ומעבירין עם הסכין על הבשר איזה ציורים, כמו אילן וענפיו, והטבע של בשר חם, כשמחתיכין אותו מעט בנחת תיכף יתפרד הבשר במקום הניתוח ונעשה הציור עליו יפה ולבן מהחלב שעל הבשר, וכן עושים יום יום קודם חגם, ואפשר שהקצבים הנאמנים יסירו החלב בעין מה שימצאו על הבשר הבא להם בתנותם, אבל את החלב הבלוע בבשר שהטריחו עליו בהיות שניהם חם, זה אי אפשר לו לנקר, וגם לא כל הקצבים שוים, יש מדקדקים בזה ויש שאינם משגיחים לטרוח בזה, כי הם מסתפקין בזה שנתלה על הבשר פתקאות בחתימת הרב שהבשר כשר למהדרין מן המהדרין, ומה צריך יותר מזה! ²².

²². מכאן ג' דבשר שמחתימין עוד בבית המטבחים בחותמת כשר (וכן נוהגין גם היום בכל מקום) גורמת מכשול גדול ופתח פתוח להקצב בחנות שלא

ולדעתי ספק גדול הוא אם כשר הוא למהדרין, הלא המהדר כדבר רוצה שלא יהיה שום ספיקה בהכשר ולא יקמץ בממונו לשלם פרוטה יתירה, רק שלא יהיה לו שום ספק באכילתו בכשרות. על כן אחינו בני ישראל, נתתי לכם הסדר בקצרה מתהלוכת השחיטה בארצנו, כי על²³ הכתב אי אפשר לי לפרש הכל, כי זקן אני ונלאו ידי מלכתוב, אך זאת תדעו שלא לחנם אמרתי שאוכלים ספקי טרפות בארצנו, אפשר שלא רק ספיקות רק ודאיות, רק שאין אני רוצה להוציא מפי לומר ודאי על שום טריפות בעולם, כי לכל יש הרבה חילוקי דעות, אבל למעשה כשבאו לידי הטרפתים, ולכן אף כי לביעור חמץ נתנו לנו חז"ל זמן אור לארבעה עשר, ודוקא לאור הנר ולא באבוקה, בכדי שיהיו יכולים להכניסו לחורין ולסדקין ולכדוק, אבל ביעור החמץ הזה חוב גמור הוא עליכם יום ממש ובכל יום אתם עוברים בכל יראה ובכל ימצא וגם לאור הנר אינכם צריכים, כי לא

לנקר הבשר, דכל שהקונה רואה חותמת כשר די לו, ואינו מבין כי אינו מעיד על הניקור.

23 הכותב מעיד כי הרבה יותר ממה שכתוב כאן הוא באמת. מוסר גדול יש ללמוד מכאן כי העונש שנקבו חז"ל על כל מי שבידו למחות אין גם אחד אפילו הדיוט ואיש פשוט שינקה מזה הבה ונתבוננה קצת, ידוע עוד מימי הקדמונים כי הקצבים היו היותר אלמים. ותקיפים, עזי פנים, כעסנים, אשר לא ישא פנים לזקן אפילו כגובה ארזים גבהו וגדול מרבן שמו בנוסף לזה שררה הפקירות גדולה באמעריקא בשדי הכשרות בימים ההם. ידוע עוד כי בעבור בצע כסף עלולה בן אדם לעשות דברים היותר גרועים. ובאותן הימים יהודי שיצא מאירופא לארה"ב אמעריקא נחשב לקל ופורק עול (ואצל הרבה משפחות ישבו שבעה עליו) ובהפקירא נחא לי. וכל אחד ממדות הללו הי' די לבעלי בתים לפרוץ בשדי הכשרות והשגחה ככל העולה על לבם וכ"ש בצירוף כולם יחד, ועם כ"ז הי' לחץ היראים על בעלי הבתים במקצת עכ"פ להגביל אפקרותא דלהון שיצטרכו (עכ"פ לפנים) להרבות רבנים מפקחים וגם משגיחים כפי הצורך, הרי שבעלי הבתים תלויים בדעת הקהל במובן דבאין לקיחה אין מכירה (ווען עס איז נישט דא קיין קאסטעמערס איז נישט דא קיין ביזנעס).

וגם בימינו אלה אם היו היראים והמדקדקין מרימין קול יחד בזעקה גדולה על פני חוצות כי אין אנו רוצים בשר ושאר פראדוקטען רק מה שהם באמת למהדרין כי אז היו הבעלי בתים מוכרחים לציית לקול זעקתם.

במחבוא ובטמון הוא, אך בפרסום גדול לעין כל ואין כאן שום ספיקות, כמאמר לשון חז"ל, הרי השור שחוט לפניך ²³* ואין לזה תועלת רק כשיהיה הכל ביד העיר, להרבנים ישולם מהעיר די סיפוקם בריוח וכל ההכנסות שיש להם יהיה שייך להעיר וכן יהיה ג"כ עם השוחטים, אז בטח שיהיה הכל כשר וישר, אבל כאשר הוא כעת, שכל אחד מוכרח לעשות מעצמו, כל אחד מהם מקלו יגיד לו, כל המקל לו וכו' ובכל דבר דרבנן מקילים, באמרם ספיקא דרבנן לקולא, וכן בכל דבר שצריך שיעור מקילים שלא ישגיהו על זה שכל שיעורים שנתנו חז"ל הלכה למשה מסיני הם, כידוע שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, ומזה יצאו כל הקלות שנועשו בעיר, וכאשר הלכו על דרך האמת והשלום אז ודאי תצליחו והבורא יתברך ישלים כל צרכיכם לטוב, כי הבא לטהר מסייעין אותו ושלום יהיה לנו ולכל ישראל אמן.

הזכרתי לפניכם סדר השחיטות והתשלומים כשהיה מאז, ועליכם חוב ²⁴ גמור לראות איך הוא מעמדם כהיום הזה, כי מערך עשר שנים שאינני בא כתוכם ואפשר שנשתנה בשום מה, רק זה ידוע לי, שגם אז כשאמרתי להרבנים למה יהיה כן בהתשלומים מהכשרות כחדו לי הדבר ואמרו שרק דבר מועט, 2 סענטים, משלמים יותר מהכשרות, אבל לא כן הוא כדבריהם, וגם כי בארצנו מרבוי השחיטות לא שייך דבר מועט, כי אף פרוטה אחת תעלה למרובה במשך השבוע שמשלמים השכירות. גם רבים אומרים שבארצנו ²⁵ הכל כשרים בכשרות, כי כשנמצא סרכה בריאה מטריפין אותה מיד, אבל זה שקר גמור ²⁴, ואדרבה מקילים ומקילים יותר מדאי.

²³ הרי שלא מצא המחבר שום תרופה בעולם רק כשיהי' הכל ביד העיר.

²⁴ דבר זה נחוץ מאד בזה"ז.

²⁵ בעוה"ר גם בזה"ז זועקין בן.

הדרכה לניקור חלק הפנים

אב - אלול תשמ"א

קונטרס ה

מחיר החוברת
באר"י 3 שקל
בחו"ל 1 דולר

חוברת זאת אפשר להשיג אצל בית המדרש
הלכה למעשה
רחוב הס 7 תל אביב ארץ ישראל

מכתב ב.

יעקב לגדא

רב אבד והיסק
א"י ישראל

המנדט השלישי
בית

הגדרה 2 נקודת חלק הפנים

יודע, כפי כהן בארץ סנקרים גם השמאנדרעס

אולם הלוי מה נקרא חלק הפנים.

אם מרחיבה לחלק הפנים גם מה שאחרי המרפס (רוים פלייש) יש עם
חלב דאורייתא. ומה שכ' הרמ"א בשו"ע סי' ס"ד היינו רק על חלק הפנים
שלפני המרפס מקום שמנוחת בר הריאה
אבל אם מביאים לחלק הפנים גם מכשר המרפס בזה לא דבר הרמ"א
כי עם יש חלב משם.

וכן הביא ברכי משוכה בשם קדושים הספי"ע,
כי מהמזג הכבוד ולמעלה אין עם חלב ומתחזק הכבוד ולמטה
מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים

מכתב ג.

אבד דברי המנטיים של הקודש החדשים בירושלים

בפ"ד

יום ראשון כ' במנוד השלישי ע"ה"ק ירושלים

אנו חתים מאשרים של חכמה בספרו של הרב"ה ר' מרדכי מלאכי שליט"א, בביקור חלק השנים
הקדמים: ראשית ספיר את הקיום של משר האדום עד ספר שנקרא בלח"ם ריחאלע וגם מקרא את
החלב שמחה לקרם הנ"ל וחותך לאורך הגיד עד לחזת ומוביאו דקולף את החלב מהגיד עד לקצתו
של המשר שהיא המשך הכסלים של הירך ואח"כ מפריד את המשר האדום מראשי האלקות מפני חיבורו
לקצתו מרובת וחותך במחוסיון ככל חלבן שעליהם. אכן קולף את המשר האדום מתחתיו במקביל
המכסה את המאורה חרובה ומפריד משרו השני קולף מריחאלע במקביל המכסה את הגיד חרם לכל
אדרבו. כל חכמה כהן הוא לחלפה וכן ראוי לנחוג ואין לשנות בכל המצורה ישאל כאן ובגולת.
כ"ש אנו מאשרים שחלק הקדמי והמגום הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור ברה.

החומרים

- ר' גר מרוביק - ראש מנוד בקודש החדשים ירושלים.
- ר' יוסף אבי הירשמן - מנודק.
- ר' משה לייב קורנבלים - מנודק.
- ר' מאיר דוד קורנבלים - מנודק.

כ"כ אלו חלבים, חלק הקדמי והמגום הוא חלב דאורייתא
ולא כל חלבים כהן
באשר הוא חלבי הספיר. ואין צורך להחזיקו

מפתח הענינים

—א—

להחזיר העטרה ליושנה

1. מכתב לאחבנ"י בכל התפוצות לעורר ולהזהיר שלא יוכשלו ח"ו באיסור חלב החמור.
2. המצב בהקהילות קודם חורבן יוראפא.
3. המצב בענין הניקור באמעריקא.

—ב—

קריאה דחופה לגדולי חו"ל

1. לא יוממאו ח"ו במאכלות אסורות.
2. נתברר שהמנקרים בחו"ל מכשילים הרבים, באיסור חלב שהוא איסור כרת רח"ל.
3. הקמת כולל וביהמ"ד ללימוד ניקור להעמיד שוחטים ומנקרים ת"ח.
4. יש פסק מהבית דין צדק שבירושלים עיה"ק שיש חלב דאורייתא בחלק הפנים.
5. קריאה לעזור למלחמה.

—ג—

זעקה גדולה מבית דין הגדול
שבירושלים עיה"ק

1. מנקה צריך שיהי' לו כתב קבלה מחכם.

2. מכשולות גדולות בענין ניקור.
3. המנקרים היום אין להם שום קבלה ומכשילים הרבים באיסור חלב ודם — איסורי כרת רח"ל.
4. בחלק הפנים יש הרבה חלבים וצריך להיות אומן גדול בזה.
5. ח"ו לחפש קולות בענין ניקור.
6. אזהרה למנקר ללמוד דוקא אצל מנקר ויר"ש מפורסם וליקח כתב הודעה ממנו.

—ד—

כללו של דבר להרוצה לאכול בשר בלי פקפוק של איסור חלב ודם רח"ל.

1. יבקש מהקצב להראות לו הכתב הודעה והקבלה על ניקור, ויותר טוב שיפרסם בחנותו על החלון ההודעה והקבלה לעין כל רואה.
2. צריכים לברר אם לא נמצא שם מנקר שאין לו הכתב הודעה וקבלה, ואפשר שהוא ניקור הבשר.
3. אין לאכול מבוששער סטאר שאינו מנקר חלק הפנים כדבעי (עיין מכתב מביד"צ).
4. הקצב והמנקר צריכים להיות יר"ש מרבים ות"ח.
5. נא לפרסם המכשולות בענין ניקור ולהציל השכנים והחברים כו, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. כי בזה מציל דורות שלמות מאיסורי כריתות רח"ל, ואפילו בשביל נפש אחת הכל כדאי.

—ה—

מכתבים של דעת גדולי ארץ ישראל בענין ניקור החלב

מכתב א. פסק מכית דין הגדול
שכירושלים.

מכתב ב. עדותו של הגאון מהר"י לנדא
שליט"א, אבדק"ק בני ברק.

מכתב ג. טופס הפסק של ראש המנקרים
בהעדה החרדית ושאר המנקרים של העדה
החרדית.

אין חילוק בניקור חלב הפנים בין ארץ
ישראל לחוץ לארץ לפי עדותם של מנקרים
מומחים העובדים כעת בעדה החרדית
בירושלים.

בית מדרש, הלכה למעשה" ללמוד שחיטה, ניקור ואריה

Office: 7, Hepp Street, Tel-Aviv
Tel. 29 47 48 P. O. B. 4818

רחוב אלישע ג. בני ברק

המסרד: רחוב סס 7, תל אביב
טלפון 29 47 48 ת. ד. 4618

— א —

להחזיר העשרה ליושנה

בס"ד

לאחינו בני ישראל בכל אתר ואתר, בכל המקומות, רבני ישראל יחד עם משמשי הקדש, השוחטים מנקרים, משגיחים על הכשרות שמרו במסירות נפש עלאית על בני ישראל שלא ישקצו חו"ש בדברים טמאים ולקיים בכל בית ישראל השולחן הטהור

התורה הקדושה הזהירה והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ולא תשקצו את נפשותיכם הנציי"ב ז"ל אומר כמו שהבדלתו אתכם מע"ז כך תהיו מובדלים מהם בארצות החיים וכמו שבעניני הנפש ראוי שיתנחגו לפי מצות ה' ככה בענין החמר גוסס. ראוי שיתנחגו לפי התורה והמצוות

הרבנים במקומות מושבותיהם היו עיני העדה אשר על פיהם ישק כל מאורע הפרטיים והצבוריים. לאור יקרת להאיר הדרך לבני ישראל אשר ילכו בה בהתנהגותם האישית למופת ובמידות התרומיות שבהם הסתפקו כמובט בחוללים בצביעות. ובדרך החורה והמצוות משכו אחריהם מעריצים רבים, כעמנו האש, כחומה בצורה. כתרס, עמנו מול ההתבוללות וטמיעה בין הגוים

השולחן הטהור שנשמר בקפדנות בכל בית ישראל הרוח הרב דמתא בעינינו מקוזות עמד על משמרתו משמרה הקדוש יומם ולילה. ונצור קשר ארוך כינו ובין תושבי המקום שכאו לרב לשאול שאלות הכשרות ודרך החורה והמצוה בלי הגבלת הזמן. נר התמיד שבקע מבית הרב בשעות המאוחרות של הלילה העליד שחרב עומד על משמרת הקודש עוסק בתורה ומוכן לענות על שאלות בעניני דת. לסעד ולעזר לכל אחד ואחד בעניניו הפרטיים, אבי חרוחני של העדה. בכל עניני הציבור המראדאמרא הקובע, והוה הסדר של קיום עמנו בומנים הכי קשים שעבר על עם ישראל בגלות ארוכה וחשוכה

אחרי חורבן אירופה שקמד עלינו בימינו קהלנות שלימות נשמדו גדולי תורה ויראה חסידים ואנשי מעשה רבניה ומשמשים בקודש היו הקרבנות הראשונים לקידוש השם ה"י גדולי התורה ויראה שהשאיר ה"י לעליית בית ישראל הצליחו בעזרה ה' לשקם מחדש את משכנות יעקב, בחי כנסיות ובחי מדרשות, ישיבות, כוללים מלאים ב"ה בלומדי תורת ה' והם העדות הנאמנות לקיום הבטחת ה' צנח ישראל לא ישקר, ודא עקא: הרבנות נשארה בבורגנא רבינו גאונני קשישא הלכו למתיבתא ורביעא, גדולי התורה והיראה מאירופא הלכו על קידוש השם. והרבנות קוזילות שנשארו לשליטה בתפוצות מבקשים רעה רחמי, מורה הוראה, שו"ב. מנקר החלבים, ואין להשיג. נמצא הרבם ממשולש בכשרות באכילת טריפות. הגורם. כי קשה למצוא מורה הוראה שאפשר לסמוך עליו אברכי הישיבות והכוללים בוחרים במגידו שעורים, רמ"ם, בדיניות. והרבנות נשארה בבורגנא, מעט מאד מבני הכוללים שעוסקים בלמוד איסור והיתור שחיטה או ניקור החלב, והגורם לכך היא שקשה למצוא רבנים שבידם לענות על שאלות אלו ושיוכלו להודיין את בני התורה במקצעות אלו. המעט שנמצאים, הם כמחנה החרדי ובעיקר הגאונים הבדי"ץ בירושלים ובראשם מרא דארעא ישראל רב שכב"ה הגאון האמיתי ליושנה. תחת חסותה של הבדי"ץ בירושלים, ויסדנו בע"ה בית המדרש בשם, חלכה למעשה ב"בני הרבנות ולהחזיר עטרה ליושנה. תחת חסותה של הבדי"ץ בירושלים, ויסדנו בע"ה בית המדרש בשם, חלכה למעשה ב"בני ברק אשר מטרתה היא להעמיד תלמידי חכמים יראי שמים. שיעסקו בהלכה למעשה. בתוראת איסור והיתור ולהשתלם במלאכת הקודש - שחיטה וברדיקה ומלאכת ניקור החלב. בס"ד הצלחנו לקבל לבתי"מ שלנו אברכים מצויינים בתורה ויראת שמים אשר עמלים בתורה. מתעמקים בש"ס ומוטקים מהראשונים ואחרונים. ונעזרים על ידי רבנים גדולי התורה והיראה ומומחים ללמוד שחיטה וברדיקה. ניקור החלב ועוסקים בלימודים. הלכה ולמעשה, וכל אברך ימצא אחרי תקופת הלימודים ראוי לשמש בקודש ועומד לבור המבחן - לבחינות של הבדי"ץ דעיה"ק ירושלים ת"ו

בכדי להיות כנים למטרתנו הנעלה. להעמיד תלמידי חכמים יראי שמים שיעסקו במלאכת הקודש. וישמשו בתור מנהיגי העדה, עליהם להיות חזקים כרוחם ברוח התורה של ישראל טבא עליהם לקיים - לא תגרו מפני איש החלשנו לא לקבל עורה כספית משום מוסד פוליטי או ממלכתי בכדי שלא לקבל עלינו שום השפעה מבחוץ אלא מגדולי התורה והיראה

אוהב ה' שערי ציון מכל משבנות יעקב (תהלים פ"ז). חז"ל דורשים אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה ששם קביעת התורה וההוראה בכל יום ויום. מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד וידוע לנו שהדרך שבהרנו לא קלה היא אבל בטוחים אנו בשית"ת שנצליח החז"ל אומרים בשעה שהקדימו ישראל נעשה לשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מישראל שני כתרים. אחד כנגד נעשה ואחד כנגד גשמע כיון שחטאו ישראל - פירקום. א"ר תמא בר חנינא בחורב טענו ובתורב פרקו אמר ר"ל עתיד הקב"ה להתורין לנו הרידי"ו שואל: מה חשוב איפה פירקו ? ואומר החידוש הוא שלא נחשוב שמלאכי השרת החזירים הכתרים לשמים לא הכתרים נמצאים כחורב - כלומר בתורה. ויש כידונו לקבלם בחורה ותלוי בנו אנו פונים לכל בית ישראל - אנא עזרו לנו להחזיר את הכתרים - הכתר תורה של הרבנים. נחפש את הרבנות התורתית האמיתית ליושנה, ובזכות זה נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו.

בכבוד רב
 הגהלת בית המדרש הלכה למעשה
 ראש בית המדרש
 הראש הכולל
 הראש ר"ה ג' ר' מנחם רוט
 הנשיא
 הראש ר"ה ג' ר' מרדכי מלאכי
 הראש ר"ה ג' ר' זלמן בריזל

מכתב זה נשלח ע"י ביהמ"ד הלכה
למעשה להרבנים והאדמו"רים
בארצה"ב.

— ב —

קריאה דחופה לגדולי חו"ל.

לכבוד הרה"ג וכו'.
ראשית דברי רוצה אני להביא את דברי השפת אמת זצ"ל שאמר:

העולם נקרא ע"ש העלם שעליו לתקן בעוה"ז, וכפי התיקון העלם
זוכה לאור הנגזר — כפי ערכו. חכו"ל אומרים "יש קונה עולמו בשעה
אחת." ע"י מסירות נפש זוכין לשעה אחת. וזה קורה אצל כל איש
מישראל. אין לך אדם שאין לו שעה. וצריכים לייגע את עצמו כל
הימים לזכות לאותה שעה.
התורה הקדושה אמרה:

"אל תשקצו את נפשותיכם ואל תטמאו בהם." במאכלות אסורות
יש אטימות והטומאה. מאכלות אסורות מאסרין הנפש להיות משועבד
לגוף והגשמיות. ועל ידי התעוררות ופעולות אדם לקיים מצות התורה.
"והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה." זוכין לפעולה דומה
מהש"ת. "ואבדיל אתכם מן העמים." (מספרי הקדושים).
שמענו מהרבה אנשים יראי שמים מומחים גדולים ונאמנים ובררנו
את זה ע"י ששלחנו לארצכם לאמריקא שליחים נאמנים: שנכשלים
אצלכם באיסור חלב דאורייתא ובאיסור כרת רח"ל.

נוכחנו לדעת שהמנקרים שלכם לא יודעים
להוריד החלב דאורייתא ומכשילים את
אחבנ"י באיסור כרת רח"ל.

הי' אצלנו מנקר מומחה — הוא משמש גם היום כראש מנקר
בהו"ל בדקנו אותו בעניני חלב בנוכחות הרב הגאון משטרסבורג
מביד"צ בירושלים ראש מנקר מירושלים ועוד מנקרים מומחים
וכלם אומרים שזה משמש בקודש בתור ראש מנקר לא יודע כלום
בניקור ומכשיל את הרבים במאכלות איסור חלב. אמרתי בלבי לא
אתן מנוחה לנפשי

אצעק זעקה גדולה ומרה שכל בית ישראל ישמעו

הצילו! את עצמכם מאכילות חלב:
"כל אוכל חלב ונכרתה הנפש מעמו."

הביד"צ בירושלים הוציא כבר פסק הלכה שבהלק הקדמי
הפנים של הבהמה יש חלב דאורייתא שהוא איסור כרת, וגם תוקנו
תקנה שכל מנקר הרוצה לעסוק במלאכת הניקור צריך לקבל סמיכה
ממנקרים מומחים ומביד"ד נאמן.
היות שיש חוסר גדול במנקרים מומחים יראי שמים שנוכל לסמוך
עליהם, הקמנו כולל — בית מדרש ללמוד ניקור הלכה למעשה —
שחיטה ובדיקה והלכות או"ח בעזרת השם הצלחנו שבאו אלינו לכולל
אברכים גדולי תורה למדנים מופלגים פוסקי הלכות יראי השם, המגיד
שעורים אצלנו הם רבנים גדולי התורה ויר"ש מומחים גדולים בעניני
חלב הלכה למעשה ויש לנו בעזרת השם אברכים שיודעים כבר הלכות
ניקור הלכה ולמעשה ומקבלים תעודות סמיכה מביד"צ בירושלים.
לכן הנני פונה לכבוד תורתכם הרמה לעמוד לנו לעזרה במלחמתנו.
אני מאמין באמונה שלימה שבזכות זה נוכח לביאת גואל צדק
במהרה בימינו אמן.

בכבוד רב

ובזכות התורה והמצוה

צא / קריני

הרב זלמן בריזל ירושלים

הקונטרס הזה נתפרסם כמו לפני חמישים
שנה במדינות איירופע, מהמנקר המומחה
המפורסם מאוד אשר פעל גדולות ונצורות
בשדי הכשרות לבער הקוצים מן הכרם
ולהעמיד הדת על תילה, הרב הצדיק מוהר"ר
יוסף צבי סג"ל זצ"ל.

בן יוסף

ניקר

הביטו וראו...

כאשר נרצה לנסוע נסיעה בעגל' ובזמן קרוב, אף אם הוליך את
הסוסים איש פשוט הדיוט וכן כפר יהי', כנהוג, לא נפחד מללך את
דרכנו בטח אתו עמו, כי ידענו שהבעל עגל' מלומד במלאכתו זאת
מאז מקדם.

אולם אם איש אף שהוא בקי בעל החכמות, אבל להוליך את
הסוסים עוד לא נסה, וישב על "הכסא" ולא ידע ויבין להנהיג
כפי הצורך בדרכים שונים כמובן, אז נוכל לבוא חו"ש לסכנה
גדולה.

כן אנכי, נבזה וחדל אישים, הנני רוצה לדבר בזה מענין הנוגע
לכלל ישראל, ואף שטח מראות עיני לא דעת לי ולא תבונה
כטיפה מן הים מחכמה ותבונה של ראשי הקהלות, אשר דבר זה
שייך להם להביט לראות... ולחקן, אבל כמו הבעל עגל' הנ"ל,
כמעט בכל ימי עסקתי באותו דבר, לכן אדברה נגד מלכים ולא
אבוש בטגם שלא מרמה בפי חו"ש, רק אהבת ה' ותורתו.

השגחת ניקר הבשר, רבים בעקב בעו"ה, ונפלאתי מאוד לראות קהלות אשר מדקדקים כחוט השערה בכל עניני יהדות בקהלתם הקדושה, ורק על הדבר הזה לית מאן דמשגח, באמרם שהקצבים "בראווע יידען" ויש לסמוך עליהם, ואנכי אשר אני מכיר את כל תהליכות המקולין, כללותיהם, פרטותיהם ודקדיהם, ידעתי בטח שחו"ש לסמוך בזה על הקצב בכלל, ובפרט לעתים, כמו ערבי שבתות וימים טובים, יומא דשוקא וכו'. אשר בימים אלו ובזמן הזה מתאספון במקולין אנשים ונשים וטף, וכאו"א אץ לדרכו, וצועק בקול "הב" "הב" ויש בתוכם איזו "בעל בית" אשר מקומו "במזרח", וכך הוא אומר "מהר קח את הסכין והבשר ועשה מלאכתך ממש כהרף עין" וזאת אומרת, למה תבלה הזמן לעשות כ"כ רב לך בחתיכה זו, וכן להלאה, באופן שבמהומה כזאת צריכין להיות זהיר מאוד ולירא את ה' בענין הזה המסור ללב, ולחשוב במחשבתו כאלו לא ראה ולא שמע כלל, רק יעשה מלאכתו באמונה כמו שהורו חכז"ל, ואנכי בעיני ראיתי שהקצב לא עמד בנסיון הזה.

ולולא דמסתפינא הייתי אומר שכמעט אין נ"מ בזה לקצב ישראל לא"י, ואף שזה נראה לדבר זר, אבל מי שיוודיע את תהליכותם וערמתם יבין זאת.

ושמעתי מידידי אחד, ירא ה' מרבים ומהימן, והוא משגיח אצל קצב אשר הקצב הזה כמעט בכל יום אינו מתפלל בלא טבילת מקו', ועכ"ז בכל יום ויום עושה ורוצה לעשות בניקר שלא כדין, ורק בדברים קשים ובדברי ריבות יש כח להמשגיח לנצחו.

ועובדא ידענא, שהייתי ביושב אחד בכל שבוע על יומא דשוקא, והאנשים שלקחו בשר, בטרם הלכו לביתם באו לביהמ"ד להתפלל, וראיתי מרחוק שלא הי' מנוקר כדין, ודברתי מזה הרבה והרבה פעמים עם הרב נ"י דשם, אשר הוא

איש קדוש וגדול בתורה, ובתוך הדברים אמרתי לו שמאוד צריכין לבדוק אחר הקצבים בניקר הצלעות, אשר יש בתוכם שיש שם חלב גמור, והפוסקים מחליטין שאין בקיאין בניקורו רק מנקרי אחורים, עיין במ"ב שהביאו הש"ך ס"ד ס"ק יוד, ופמג"ד סי' ס"ד שפ"ד אות יוד, ונוב"י מ"ת סי' ל"א וח"ס תשו' ס"ח.

וראיתי כתוב בשם גאון אחד וז"ל, והמנהג דכאן היא ידוע, כי ט' צלעות מלפנים אין מנקרים כלל, וצלע העשירית המה מנקרים, והשאר יתר הצלעות אינם מניחין לחלק הפנים כלל, רק לחלק האחורים, עכ"ל הגאון הנ"ל זי"ע.

ואנו במדינה הזאת המנהג שיכולין להניח לחלק הפנים גם י"ב צלעות אבל הבשר מהצלע י"ב מגררין עד העצם, ושני צלעות י' וי"א מנקרין, והט' צלעות אין מנקרין כלל לכן צריך להשגיח עליהם בזה, כי מניחין הבשר על העצם או מחמת חסרון ידועה, או שהכל רוח אצלו שיש לו בשר כשר יותר.

וענה לי הרב נ"י שבמקום ההיא אין בזה שום חשש, כי מוכרים גם מהכשר לטרפה, כי צרכיהם מועטים בבשר כשר, ואמרתי לו ע"ז שאי אפשר לסמוך עליהם, כי הרבה פעמים צריך לו בשר טרפה יותר, ואעפ"כ יקרה זמן שכשר צריך לו יותר.

ויהי היום כאשר הייתי שם, שלח הרב בחור אחד שבקש אותי לילך, למקולין, וכבואי גם הרב הי' שם ואמר לי שרצונו שאבדוק הבשר שניקר, ואמרתי לו שבטרם כל אבדוק ממה שדברנו מצלעות, וכאשר פתרתי כן הי', שלא היו מנוקר כראוי, וגם בשאר חלקים הראתי לו מה שראיתי ומצאתי שלא כדין.

ואף שמאז עבר חלף זמן רב, כמו חית שנה, עוד היום אזכר ולא אשכח, שהרב נ"י אנה אנתה שמשכרת גופו של אדם על זה, אבל כמדומה לי שעד היום עוד לא תקנו כראוי, מפני "חסרון כיס".

ודכירנא, כשהי' מלחמה הגדולה העולמת הוכרחתי ללבוש
"בגדי מלכות" כמו ששים יום וגם בזמן הזה הי' חסד השית"ב
עלי שלא עשיתי מלאכת מלחמה, רק הייתי בעיר גדולה מלאה
חכמים וסופרים ונמניתי ממקולין דמתא כמו חמשים ק"ג בשר
בכל יום, וראיתי שעל חלקי בשר שצריכין ניקר הי' כמעט רק
רושם הסכין, ולא ניכר שום ניקר, והלכתי, ברשות בית
התבשיל, גם אנכי עם "המאנשאפט" אשר הביאו את הבשר,
ובכואי להמקולין שמעתי שהקצב, אשר ג"כ "בראווער ייד"
מוכר הבשר בלא משגיח, ושאלתיו בדרך כבוד, למה לא מנקה
את הבשר אשר שולח לנו כראוי, ויען בעזות כדרכם, "בעל
מלחמות יכולין לבלוע את הבשר גם בלי ניקר", אבל תיכף
ראיתי שגם הבשר ממה שמוכר להקהל אינו מנוקה כדין,
ואמרתי לו שלא את זאת לוקחים הלוקחים, ולא הבעל
מלחמות, ואך זאת לא נעשה כדין, וענה לי קשות כדרכם.

והדיין המצוין דמתא, איש חסיד ומפורסם בתורה ויראה, ישב
בחצר הזאת לשפוט דברי השאלות אשר הביאו אליו, וכאשר
אמרתי לו את כל אלה הדברים, אמר לי ידעתי את כל, אבל מה
אעשה שהקצב אדם תקיף, ויראתי לפתוח פי נגדו, ומאוד
נפלאתי שדיין העיר ידבר כן, ע"ז תיקן דבריו, שהמקולין
שייכין תחת השגחת הרב אב"ד, ולהדיין אין לו עסק בהם,
ואנכי לא יכולתי לילך לשום מקום בלי רשות, לכן כתבתי
מכתב להרב הגאון דמתא זצ"ל, ותיכף בדקו, הוא זצ"ל ובית
דינו, את הדבר ומצאו שכן הי' ומנו משגיח ומאז כמה פעמים
הייתי בעיר הזאת, וראיתי שאצל כל מוכרי בשר ישנם משגיחים
יראים ושלמים ומנקרין היטב מאוד מאוד ב"ה.

ובעצב לב ישחק האדם אם רואה איזה כרוז במ"ע שמבקשין
איש שיהי' - שו"ב - ב"ת - ב"ק - מוהל - וגם - 'משמש',
וכאשר יבוא האיש על משמרתו תובעין ממנו בפה שיהי' גם
"משגיח", והאמללים האלו אשר יש להם "רב מלאכות, ומעט

ברכות", לא יוכלו להפליא לעשות עבור זה אפי' על משמרת
אחד כראוי, כי ידיהם מלאים בעבודות, וכריסם ריקנים מכל.

ואם ממנין איש אשר יעשה רק מלאכת השגחה לכד, מקמצין
בשכר, ולכן יהי' האיש או אינו מהימן כראוי, או אינו יודע בין
ימינו לשמאלו, ולא אוכל להסתפק ולהודיע שלא אדע מדוע
לא יעמוד בנסיון לפני חכם מי שרוצה לעסוק במלאכת הקודש
הלזו? ! ללמוד דיני ניקר מספר וגם בפועל כראוי וכנכון.

ובקיץ העבר הייתי בקהלה מפוארה, אשר ההוצאותי לשנה
— יאהרעס-בידזשע — עולה לכמה מאות אלף לעי, וגם הרב
דמתא עמד גם ה"המשגיח", ושאלתי אותו למה לא נקרו את
חלק הבשר אשר הקצב מוכר, וענה לי שהוא לא למד ניקר
ואינו מבין מזה כלום, וממונה כאן רק שישמור שלא יביאו
במקולין בשר טרפה, אבל הקצב שהוא ישראל יודע לנקר
היטב, ועל זה הראיתי באצבע להקצב את הבשר אשר חתך
ממנו, שאינו מנוקר, ויאמר הקצב, "שאם רוצה לנקר את חלק
הזה צריך לפתוח את הבשר בסכין שיגיע להגידין, וזאת אי
אפשר לו בקיץ, כי בעבור זה הבשר נשחת ונסרח מפני החמה",
האין זה שחוק מכאיב לב? שמחליט בשכלו שדיני ניקר נתנין
רק על החורף כשהוא קר ולא בקיץ כשהיא חם, ויש עוד, אבל
די בזה.

וכאן יש מקום לשנות מה שכתבתי בהקדמה, שבאם לא
הלכתי בדרך הישר והטוב בעיני הקב"ה וב"ש חו"ש באלה
הדברים לדבר נגד מלכים בענין אשר נוגע כמעט לכל קהלה
קדושה, כי הלא אסור לדבר אפי' על קלי קלים שבישראל, אז
הגני מבטל את כל וכאלו לא אמרתי, אבל אם אזכה שרק קהלה
אחת יתקן בראותם את ענין ניקר הזה, די לי, ה' הטוב יכפר
בעדינו.

יוסף צבי סג"ל

בן כ"ה חיים יודא ומ' אסתר מלכה ע"ה

כשרות און השגחות פון סאלאמיס און ווארשטלעך

(א) מיר האבען געטראפען עטליכע פלעצער מאכען סאלאמיס אן קיין שום משגיח אכט צו געבען אויף די גרויסע חששות וואס איז דא ביי סאלאמי ווי ניקור, חלב, דם, (חוץ די אויבענדערמאנטע חששות צב"ש שחיטה, בדיקה, מליחה וכו'), ווי עס איז באקאנט קומט אריין אין סאלאמיס און אין ווארשטלעך 30 ביז 40 פרוצענט פעטענס א חוץ די פלייש, און דארט שטעלט מען אריין אלע רעשטלעך פליישען וואס עס פאלט אוועק ביים שניידען אלע פעטענס וואס בלייבט איבער. (חוץ וואס דאס ווערט געמאכט פון אלע פלייש פסולת וואס פאלט אוועק ביי די בוטשערס קעטערס פלייש האלטיילערס וכו', וואס די דאקטורים זענענען מעיד אז דאס איז זייער שעדליך צום געזונט און ווער גיט אכטונג צי דאס איז חלב צי סתם פעטענס.

(ב) אין א"י און אויך דא אין אמעריקא האט מען שוין געכאפט או מען האט אריינגעשטעלט אין סאלאמיס און אין ווארשטלעך פלייש פון פערד און הייזלען ווי עס איז באקאנט, עס איז דא געווען געדרוקט אין צייטונגען.

(ג) מען האט געכאפט אין א"י א איד אריינשווערצען פון די אראבער קישקעס צו די סאלאמיס, ליידער האבען דאס געכאפט נישט די רבנים נאר די פאליציי.

(ד) אויך האט מען געכאפט אין די סאלאמיס אבקת ביצים, און אבקת חלב, און עס איז געווארען פארקויפט אלס „גלאט כשר למהדרין“.

(ה) ע"כ זאל יעדער ערליכער איד געווארענט זיין פון צו עסען סאלאמיס, און ווארשטלעך, ווייל די חששות זענען זייער גרויס.

(ו) מיר וועלען אויסרעכענען וויפיל זאכען דער משגיח דארף וויסען צו קאנטראלירען דעם כשרות פון סאלאמיס:

(1) וויפיל עס איז ארויס די וואך.

(2) וויפיל בהמות זענען געשאכטן געווארען אין די וואך.

(3) פון וואס מען מאכט די האלטערס די קישקע פון די סאלאמי: (א) פון קישקע פון אקסען? (ב) פון פאפיר? (ג) פון פלעסטיק? (ד) פון קישקע פון שאף?

(4) וויפיל יארד די קישקע האט.

(5) וויפיל מטר עס קומט אויס פון איין בהמה.

(6) וויפיל פלייש און וויפיל פעטען איין בהמה גיט ארויס.

(7) וויפיל פונט סאלאמיס עס איז ארויס פון די פעקטערי.

(8) וויפיל פראצענט פלייש עס קומט אריין (בערך 58 פראצענט).

(9) צו די פלייש איז גוט מגוקר.

(10) אנדערע פראדוקטען וואס קומט אריין, למשל די פליגען בלוט ווערט אריינגעמישט צו פארבען די סאלאמיס אויף דויט וכו'.

(11) וויפיל פעטענס (בערך 30 פראצענט).

(12) אויך דארף דער משגיח וויסען און דערקענען אלע חלקים אלע נעמען פון די פליישען און די פארב (קאליר) פון די פליישען ווי עס איז באוואוסט אז גמל פלייש איז א ביסעל אנדערש דעם טעם און קאליר אבער פערד פלייש, ווי עס איז באקאנט אז מען האט שוין עטליכע מאהל געכאפט ביי היימישע בוטשערס וואו מען האט פארקויפט פלייש פון פערד און קאמעלען.

(13) ער דארף דערקענען און וויסען צו מען ברענגט נישט אריין חלק אחריים וכו'.

(ז) ווי עס איז באוואוסט קומען פאר גרויסע שווינדלערייען ביי די קיטקעס פון בהמות ווייל דאס גייט גראד פון שלאכט הויז צום פעקטערי וואו מען רייניגט דאס אויס, און אויב עס איז נישט דא קיין חותמות קען זייער גרינג זיין אז מען שיקט מאכען פון כשר'ע בני מעיים און באקומען באקומט מען נישט כשר'ע. ע"כ מוז זיין אויף דעם א חותם בתוך חותם מיט א ספעציעלע השגחה וואס דאס איז ליידער זייער שוואך.

(ח) ווי עס איז באקאנט אידא פארשידענע סאלאמיס און ווארשטלעך פון בשר בהמה, קעלבער, לעם, שטיקען, קאטשקעס, טורקיס וכו' וכו', 10 צו 15 ערליי למיניהם און די השגחה איז א שווערע.

צום ביישפיל דער משגיח דארף דערקענען די פעטענס וואס עס קומט אריין אין די סאלאמיס ווי אויבען דערמאנט. בערך 40 פראצענט קומען אריין, און א מומחה קען דאס דערקענען מיטען אויג, אדער מיטן טאפען פון די הענט, פעטען צוגייט נישט צווישען די פינגער, און מען קען דאס נישט אראפ נעמען מיט די האנט, און חלב איז ווייך און עס צוגייט יא צווישען די פינגער און מען קען דאס צושיידען מיט די האנט, נאר די פעטען פון הארץ איז א סאך מאָהל גלייך צום חלב פון די כליות (גירען). דארף מען געווארענט זיין נישט אריינצולאזען קיין פעטען פון הארץ נאר אויב עס איז באהאפטען מיט א שטיקעל פון די קנה.

(ט) אויך איז דא א יוצא מן הכלל ביי א פעטע בהמה עס זאל זיך מיט שלעפען די חלב פון די כליות אינאיינעם מיט די קנה, און מען דארף שטארק געווארענט זיין אין דעם.

(י) דאס זעלבע קען זיין ביי א פעטע קיה ביי א יוצא מן הכלל אז די פעטען פון די מעיים וואס איז לעבען די כרכשתא זאל אויך זיין גלייך צו די חלב פון די נירען, דארף מען ביי דעם זיין געווארענט דאס זאל זיין מחובר מיט א שטיק קישקע.

(יא) ווען די פעקטערי פון סאלאמי קויפט איין פלייש און פעטען פונעם האלסיילער אדער פונעם שילאכט הייז דארף מיט-קומען אויף דעם פלייש אדער פעטען א כתב באשטעטיגונג פונעם משגיח, [עס פארשטייט זיך אז קודם מוז זיין בכלל אין האלסייל פלאץ א משגיח וואס קערווייל איז דאס נאך נישט דא].

(יב) דורך דעם וואס דער משגיח וועט פיהרען א פונקטליכען חשבון וועט דער בעל בית ציטערען אריינצוברענגען פלייש און פעטען וואס זענען נישט כשר פון פארשידענע מקומות. אבער מיר מוזען באמערקען אז דער משגיח זאל זיין בעל בית אויף די זאכען און די השגחה זאל האבען עפעס א ווערד, וואס צו דעם איז וויכטיג אז דער משגיח זאל נישט באקומען זיין געהאלט פון די פעקטערי (וואס ביז היינט איז דאס נאך נישט דא א חוץ ביי געציילטע פלעצער).

משגיחים

(א) אין די האטעלען, קעטערערס, בוטשערס, רעסטאראנטען, שפיטעלער, האומס, מוסדות, דארפן אויך זיין די משגיחים גרויסע מומחים און דערקענען גוט אלע חלקים פון די בהמה, די נעמען, די וואג, ווייל יעדע חלק האט אן אנדערען נאמען און אן אנדערע וואג, און דורך דעם וואס ער וועט פיהרען א פונקלעכען חשבון וואס עס קומט אריין און עס גייט ארויס וועט ער האבען א פונקטליכען חשבון קאנטראל.

(ב) און דער עיקר העיקרים איז אז דער משגיח דארף וויסען פון דעם פלאץ וואו ער קויפט איין אפילו עס האט א השגחה זאל דאס טאקע זיין כשר, ער זאל זיך אינטערעסירען פון דעם פלאץ פון וואו עס קומט די סחורות צו איז דא א ריכטיגע השגחה ווייל אויב נישט וואס האט ער אויפגעטאן אויב דער קאנטראל איז גוט און די סחורה וואס ער ברענגט אריין טויג נישט.

עד היכן צריך קדושה, פרישות והכרת הגידין ילמדנו הסיפור שהובא בספר מאיר עיני הגולה (סימן רל"ה): מעשה שהאר"י הקדוש זצ"ל שהיה נוהר מלאכול בשר של חלק אחוריים מפני הגידין, ופעם אחת זימנו מרן הב"י זצ"ל לסעודה אצלו ואמר לו האר"י ז"ל כי לא יוכל לאכול אצלו בשר אם יש בו מעורב גם מחלק אחוריים, ואמר לו הב"י שלא ידאג מזה, כי הוא בעצמו עשה מלאכת הניקור ונעשה על הצד היותר טוב, ומילא האר"י ז"ל רצונו והלך לסעודה, ובאמצע הסעודה הרחיק האר"י ז"ל הקערה עם הבשר מלפניו ולא רצה לאכול, ושאלו הב"י על זה ואמר אחר שבעצם ידי ניקרתי הבשר, הלא תוכל להיות בטוח שלא נשאר משהו מן הגידין. אז לקח האר"י ז"ל חתיכה של בשר מהקערה והראה להב"י שיש בה איזהו גידין. ומרן הב"י נצטער מזה. ובלילה א"ל המגיד שלו אל תדאג כי הבשר היה מנוקד על ידך על הצד היותר טוב, אבל עם האיש הגדול הזה אין לך להתחרות כי הוא יכול להמציא גידים גם על כתלי הבית. (מפי הרב א. כהן שליט"א שמעתייה).

מפתח פרמי החיבור.

מעלת הבעלי מלאכות, שהמלאכה מכבדת בעליה.
לשמור מן מלאכה באיסור, מחילול שבת חלילה.
לשמור ללמוד חומש עם פירש"י, והלכות מנהגי ישראל,
פירוש אדם לעמל יולד.
לשמור בלימוד התורה שיהיה לשמה.
לשמור שלא להקל בשום דבר מדברי סופרים.
לשמור כל השמירות האמורות בתורה.
לשמור הנהגת קדושה בבית הכנסת.
לשמור חלימוד ותהנהגה של חינוך הילדים.
לשמור לא לברך ברכת המפטיר בשלא לצורך.
לשמור לקיים הסכמת פוסקים אחרונים באיסור גלות.
לשמור שהעוסקים במלאכת הקודש לא יהיו מגולחים.
לשמור ולתקן הנחגת השחיטה בבית המטבחים.
פירוש להראיה שחביא הרב בית הלל לאסור העברת השער
ע"י סם, מגמרא נזיר דף מ'.
ידיעת הרופאים בהעברת שער על-ידי סם.
שאלת לרבים מענין גילות ע"י סם.
הלכות שנאמרו למשה מסיני הנמצאים בש"ס בבלי, גם
הנאמרים מפי הזקנים והנביאים.
דרוש על ענין גמילות חסדים.

בעזה"ה

וויכטיג פאר יעדען!!!

שבת-ניסן תש"מ

חוברת זאת אפשר להשיג אצל
העורך הרב מרדכי מלאכי
תל-אביב, חס' 7 טל. 294748

מחיר החוברת:
בארץ ישראל... 12 ל"י
בחוץ לארץ... 50 סענט

חלב — און אידישע צרות

פרק א.

(הערה — דאס ווארט מנקר זיין מיינט אראפנעמען
דעם אסור'דיגען חלב).

איך בין נישט קיין שרייבער פון אמאל און נישט פון
היינט, אבער ווי זאגט די וועלט אז עס דריקט ביים הארץ
רעדט מען זיך אויס.

פון קינדווויז אָהן האט מיך שטענדיג געצויגען צום
ווינקעל פון "כשרות" והבא לטהר מסויען לו מיט השוית
הילף האב איך שוין ארויסגעהאלמען אסאך דערפער און
שטעט אין דעם געביט שלא על מנת לקבל פרס.

אויך אין ארץ ישראל (ווי איך בין געווען שטארק מקורב
מיט הרה"ג ר' זעליג ראובן בענגיס זצ"ל) האב איך בעזה"ה
אסאך צווגעהאלמען מתקן זיין פירצות פון כשרות און
זעלבסט פארשטענדליך אזוי ווי ביי יעדן דבר טוב האב איך
געהאט אויך מתנגדים.

(עס איז אינטערסאנט צו באמערקען א קורץ עוברא'לע,) קומענדיג אויף אמעריקע בין איך געווען אין קרית וואל — מאנרוי ביים סאטמער רבי'ן (זצ"ל) האב איך זיך מזכיר געווען אז איך דארף א ישועה מען זאל מיך הארכען אין ארץ ישראל אין עניני כשרות, האט דער סאטמער רבי (זצ"ל) געזאגט! וואס דארמט איר שרייען דארט ווי מען הערט אייך נישט שרייט דא ווי מען וועט אייך יא הערן! !

מיין בעל הבית'טע האט געוואלט קויפען פלייש דא אין אמעריקע מין א געשעפט וואס הייסט דאס בעסטע און כשר'סטע, בין איך געגאנגען באטראכטען דאס פלייש אזוי ווי איך בין אייביג געוואוינט צו טוהן, און אוי ביטעק! עס ליגט דערויף חלב גמור, בין איך תיכף געגאנגען צום רב המכשיר, איז ער צוטומעלט געווארען און געזאגט אז ער וועט טוהן מתקן צו זיין, זעהנדיג וואס פאסירט בין איך אריבער צו א צווייט געשעפט אין וויליאמסבורג וואס רופט זיך מין די בעסטע אין ווייטער געטראפען חלב (אגב, דארט איז דער מנקר א עם הארץ גמור) אזוי בין איך אריבער צו דעם רב, און ווייטער דאס זעלבער ער וועט טוהן ער וועט מתקן זיין, אזוי בין איך די פיער וואכען וואס איך בין געווען אין אמעריקע געקראכן אין געפארען מין בוטשער (יאטקע) צו בוטשער — מין רב צו רב, אנהויבענדיג צופריה נאכן דאווענען ביז פארנאכט ווען איך האב אויסגעפאסט

דער סך הכל האב איך געטראפען אזוי:

(א) בוטשערס (מנקרים) וואס קענען נישט קיין הלכות ניקור פין שלחן ערוך נאר זיך געלערט פין קיקען ווי אזוי יענער טיט.

(ב) בוטשערס (מנקרים) וואס האבען נישט געוויסט אז מען דארף מנקר זיין חלקים וואס א יונגעל אין חדר וואס האט געלערנט אמאל מסכת חולין ווייסט אייך ווי צ.ב.ש. קישקע וואס האט חלב דאורייתא.

(ג) עס איז נישטא קיין איין בוטשער וואס זאל האבען השגחה אויף ניקור, ווייל דער רב המכשיר פארשטייט נישט צו ניקור, און די תמימות'דיגע אידען וואס צאלען פיהל געלט

וויכטיג פאר יעדען

פאר גלאט כשר פלייש זענען שטונענד איבעראשט געווארען אז אויף ניקור איז לגמרי קיין השגחה נישטא, ווייל דער רב פארשטייט נישט, און דער מנקר וואס ווייס דאס טוט וואס ער וויל אהנע שרעק, נישט ווי אמאל אין די היימישע פלעצער (אין סאטמאר צום ביישפיל) ווי דער קצב האט נישט געקענט עפענען דער בוטשער נאר דעם משגיח, און מיט הינדערט אויגען האט מען נאכגעקוקט דעם מנקר אויב ער טיט זיין ארבעט בנאמנות, ווי איינער האט מיר געזאגט דאזוי אין וועלכן שטאט איז דאס מעגליך געווען צו טרעפען אז דער קצב זאל זיין באגלייבט אויף זיין ארבעט אהנע משגיח??..

ד) עס זענען דא בוטשערס (מנקרים) וואס האבען געלערנט זייער פאך פון ספרים בלויז, וואס דאס איז דאך א פארברעך ווייל דער רמ"א שרייבט אז די הלכות פון ניקור קען מען נישט אראפשרייבען, דאס מוז געלערנט ווערן פון א מומחה וואס האט דאס מקובל דור אחר דור.

פרק ב.

לא יאומן כי יסופר ויפיל עגמניפ און צער די גאנצע פרשה האט מיר געברענגט ביז איך האב באשלאסען מקיים צו זיין די מאמור חז"ל דאגה בלב איש ישחנה, און איך שטעל פאר מיינע רייד און צוויי טייל די ערשטע טייל צו פארענטפערן שאלות מיט קושיות וואס מען האט מיר געפרעגט, און די צווייטע טייל פארשידענע קושיות וואס איך האב אויך נישט געפינען קין תירוץ און איך פארלאנג פון יעדן איד (כפרט די וואס עסען בהמה פלייש) מיר צו זאגען דעם ריכטיגען תירוץ (אבער בתנאי) - דער תירוץ זאל זיין תורהדיג און פארשטענדליך, נישט תירוצים וואס פארשטארקען נאך מער די קושיות, ווי צום ביישפיל "מען האט באשלאסען" עס איז געווען א אסיפה דער ארץ ישראל דיגער רעדט נארשקייטען, אדער "דער מנהג (צו עסען) ברעכט דעם דין": אינדערהיים איז אויך אזוי געווען כו'.

פרק ג.

(א) שאלה: וויאזוי פארפירט איר וועגן חלב אפשר איז אייער מנהג נאר לויט מנהג ארץ ישראל אבער נישט אין חוץ לארץ?

תשובה: ערשטענס מוז איך באמערקען אז איך האב נישט געלערנט ניקור אין ארץ ישראל נאך אין חוץ לארץ דאס מיינט אין פולין, און איך האב זיך אינטערסירט ביי א מנקר וואס האט געלערנט אין אונגארין און ער האלט אויך די זעלבע, און איך בין אויך עדות אז דעם זעלבן ניקור וואס איך טוה היינט אין ארץ ישראל האב איך געלערנט דאמאלסט, און דאס זעלבע האבען עדות געזאגט היינט צו טאג נאך צוויי מנקרים ת"ח ויראי ה' באמת אז זיי האבען מנקר געווען פלייש פאר ארץ ישראל דעם זעלבן וועג ווי זיי האבען געלערנט אין חוץ לארץ.

צווייטענס איז בלויז געוויסע חלקים שייך צו זאגען חילוקי מנהגים, אבער איך האב געטראפען חלב אויף פלעצער ווי עס ווערט נישט דערמאנט אפילו אין אונגארישע פוסקים אזוי ווי "גבעת פנחס" אז עס איז דא ביי דעם א חילוק אין מנהג, און אונגארישע רבנים (וואס האבען נישט לע"ע קיין השגחה אויף בוטשערס) האבען מיר גערעכט געגעבן אהן קיין שום ספק. דריטענס נעמט גיס אריין אין קאפ א וויכטיגען כלל, די בהמות אמאל זענען געווען סאך כחושים (מאגערער) ווי היינט, דעריבער איז געווען געוויסע חלב וואס עס איז רוב מאל נישט שייך געווען מנקר צו זיין, אזוי אז עס האט געקענט פאסירען אז דער וואס האט זיך געלערנט פון א פריערדיגען מנקר האט נישט מקבל געווען דעם חלק ניקור.

(ב) שאלה: איב איך וויל זיך פינקטלעך אינטערסירען דעם איראפעישען ניקור ביי וועמן זאל איך פרעגן?

תשובה: לדעתי, די אלע וואס זענען יעצט מנקר איז שווער צו פרעגן ווייל זיי זענען געצווינגען צו זאגען אז דער סדר הניקור איז געווען אמאל אזוי ווי ער טיט זיי טוען יעצט, ווייל אין אדם משים עצמו רשע צו זאגען אז אמאל איז געווען אנדערש ווי היינט, אבער די אמאליגע מנקרים און האבען אין אמעריקע נאכנישט מנקר געווען וואס האבען א פארלעסליכע קבלה פון דערהיים און זענען ת"ח ויראי ה' וואס שפירען דעם אחריות פון כשרות, די קען מען פרעגן, אבער נאר די וואס וועלען נישט פארלייקענען דאס אמת צוליב א פחד פון די

וויכטיג פאר יעדען

פארשידענע קצבים א.ד.ג. אדער צוליב קורבת משפחה פון מנקרים, שוחטים, בוטשערס, רבנים, ועוד.

(ג) שאלה: האט איר געטראפען חלב שעל הכרס וואס די בני רייניס האבען זיך געפירט לקולא, און וויאזוי האט מען זיך געפירט אין אונגארן ביי דעם?

תשובה: איך האב ליידער געטראפען דעם חלב ביי אסאך בוטשערס, (נישט ביי אלע) און די אונגארישע מנקרים זאגען עדות אז מען פלעגט דאס מנקר זיין אין דער אלטער היים.

(ד) שאלה: אפשר איז דאס פלייש וואס איר האט אנגעטראפען נאך געווען פארן ניקור?

תשובה: מיין מנהג איז געווען אין יעדן בוטשער איידער איך האב גענומען דאס שטיקעל פלייש אין האנט האב איך געפרעגט דעם קצב אויב עס איז שוין כשר געמאכט און ער האט געענטפערט יא. אויך האבען שוין די אלע פליישען געהאט די כשרע פלאמבעס דערויף און געווען גרייט צו פארקויפען.

(ה) שאלה: ווען איר האט דערציילט פאר די מכשירים און זיי האבען אלעס ערנסט אויפגענומען, און לויט ווי עס זעהט אויס האבען זיי געוואלט דאס ענין מברר זיין, פארוואס האבען זיי נישט תיכף געלאזט מודיע זיין אז ווילאנג זיי זענען מברר די שאלה זאל מען נישט קויפען אדער עסען קיין בהמה פלייש, נישט עסען א טאג-צוויי איז אדאי דבר שרוב הציבור יכולין לעמוד בה, דער אחריות איז דאך א געוואלדיגע?

תשובה: איך קען אייך זאגען די תשובות וואס איך האב ערהאלטען, מער ווייס איך נישט, איינער האט געזאגט אז ער גייט צוזאמרופען די רבנים, פון דאמאלטס איז אדארך א שטיק צייט און עס איז, גאר נישט געמאכט געווארען.

איינער האט געזאגט אז ער האט געבעטן א צווייטען רב צוזאמרופען די רבנים מיט דעם האט ער געניג געטוהן.

איינער האט בשעת מעשה ביים בוטשער אין געשעפט (ווען איך האב געטענה'ט אז דאס שטיקעל פלייש איז נישט

געהעריג מנוקר) געריפען דעם מנקר און יענער האט זעלבסטפארשטענדליך מעיד געווען אויף ויין שטיקעל ארבעט אז אזוי האט מען שטענדיג מנקר געווען עד להחת"ס זצ"ל, און דער רב איז געווען צופרידען, (ועיי' בש"ס קידושין ע' ע"ב תלמיד שמורה הלכה אם קודם שבא מעשה לידו אמרה, שומעין לו, ואם לאו אין שומעין לו).

וויכטיג פאר יעדען

איינער האט געזאגט רב מלאכי! איר וועט מצליח זיין איר דארפט נאר ווייטער טוהן! אבער עס איז נישט אריינגערעטן קיין שום השתנות די איבריגע האבן גענפערט עהנליך צי די אויבענדערמאנטע תירוצים.

איינער האט מחזק געווען און געגעבען עצות ווי אזוי איך זאל ווייטער אנגיין מיט די ארבעט אין ער וועט צוהעלפען.

(ו) שאלה: ווער זאגט אז ניקור מיז האבען השגחה.

תשובה: אלע פלעצער אינדערהיים פלעגט דער ניקור זיין מיט שטרענגע השגחה, צווייטענס עס איז ידוע מפי ספרים וסופרים אז א קצב איז נישט באגלייבט אויף זיך בדבר שיש בו טורח, און פאר אמעריקע האב איך נישט געוויסט אזא מין זאך אז מען איז מנקר פלייש אהנע השגחה.

וראה משי"כ בס' גבעת פנחס על הלכות ניקור מאת הרה"ג המ"פ בחיבוריו היקרים מוהר"ר פנחס זעליג הכהן שווארטץ זצ"ל שהי' ראש מנקר בק"ק קליינאדיין יצ"ו נכד הגה"ק מרן בעל קול אריה זיעוכי"א. וז"ל וראיתי מהנכון להעתיק מקודם מ"ש הפרמ"ג באו"ח (בהנהגות הנשאל באו"ח סדר ב' אות א') ז"ל ובעוה"ר לע"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל, וראי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי טוב לו עכ"ל. והובא גם בדרכי תשובה (סי' ס"ד סקמ"ד) והוסיף מ"ש ביש"ש (פ"ק דחולין סי' ב') שכתב שאין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור עיי"ש, ובס' בית יצחק כתב תוכחת מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר ליתן השגחה עליהם וסומכים על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבו לא שנה ואם כן תלמידו מנין לידע וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשקן בו נשים ועבדים וקטנים ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב תענין ניקור לא ראו ולא דעו כלום ועב"ז לאחר שנתמנו לשוי"ב ערשים א"ע למנקרים והעולם סומכים עליהם ואין מי שישגיח עליהם והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטוב ענין זה, ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור דחלק הפנים ואח"כ ישאל להשו"ב ולהורות להם הדרך אשר ילכו בו שלא יכשול ח"ו ולא יצא מתח"י דבר שאינו מתקן ע"ש, ובשו"ע יו"ד (סי' ס"ד סעיף כ"א) ז"ל טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל באיסורין אבל אם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה מעבירין אותו ואם נמצא אחריו כזית אפילו

בהרבה מקומות מכין אותו מכות מרדות ומעבירין אותו עכ"ל, וברכ"ת שם הביא בשם הפסקות של של הגאון מהר"י סוראזינא כה"ץ הנדפס בסוף תשו' הרא"ש בפסוק הא' שמשבח המנהג דק"ק קראקא שהקצבים והמנקרים אינם הדיוטים מע"ה שאין בידיהם רק מצות אנשים מלומדים ולא יותר כמו שאר מקומות אלא שכל הקצבים ומנקרי בשר הם רבנים חכמים יודעים ספר במלחמתה של תורה, וכ' שכן הוא המנהג עוד בכל ארץ אשכנז ביאמי"ה פוליןא"ה ורוסיא"ה לבלתי למנות קצבים כי אם בעלי תורה ויראה הני' וגם מנקרי האחוריים צריכים שיהיו יודעי ספר בקיאים ומומחים בדיני החלבים בהניקור ע"ש. ועי' בכרתי (סוף סי' ס"ה) שכתב ג"כ דבזה"י יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקות כשרות המנקר כיון דעכשיו בזה"י רבו החומרות וכבר עליו הטורח ועל הרוב אינם בני תורה וכו' ואי לסמוך בניקור כ"א על בקי יירא ה' מרבים וכ' ח"ל: שמיום עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כי אם מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי עי"ש, [ועי' מ"ש בפתיחה (אות ט"ו) בשם דרך פיקודין].

הן אלה הדברים עוררוני ללמוד ענין הזה על מכונו כי זה הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים גדולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין, ואם שיש עיירות שעומדין משגיחים על הנקור אכן גם הם לא ידעו ולא יבינו מה להשגיח כי כל השגחתם על ענינים אחרים ולא על העיקר ותשלומין מקבלים מהקצבים, וממילא אפילו אם רואה איזה ענין קלות אצלו מוכרח להיות עומד ושותק כי בוקי סרוקי תלוי בו, ע"פ מהיותר טוב שיתנו תשלומים מקופת הקהל ויאסרו על המשגיח לקבל אפילו מתנה קטנה מהקצבים וממילא הוא יעמוד עליהם בראשם וכל דבריו יהי' נשמעין.

והנה בשו"ע יו"ד (סי' ס"ה סעיף ח') ואין ללמוד סדר הניקור רק במראית עין מן המומחה הבקי בניקור עכ"ל וכבר הביאו הראשונים ואחרונים זה בכה וזה בכה סדר הניקור, והעיקר הוא כן נחלו לנו אבותינו איש מפי איש סדר הניקור ובעוה"ר עיני ראו שיש מכשולים גדולים כי נשכח הענין לגמרי, ע"כ אמרתי לזכות את הרבים ואפרש מעשה מלאכת סדר הניקור של כל חתיכה וחתיכה מחלק הפנים עם ציורים, וכ' עכ"ל עי"ש.

וויכטיג פאר יעדען

(ז) שאלה: קען א רב אדער דיין, אדער סתם למדן מעיין זיין אין ספרים אין מברר זיין הלכות וואס זענען פארבינדען מיט ניקור?.

תשובה: דער דאזיגער שאלה איז א שאלת חכם, יעדער וואס איז בקי ומומחה בה' ומלאכת ניקור ווייסט אז צו קענען זאגען א מיינונג אין ניקור פאדערט זיך צוויי תנאים, א' דורכצולערנען הלכות ניקור על בורי'. ב' מקבל צו זיין פין א מנקר מומחה דעם פראקטיק דאס מיינט לערנען זיך אויף א בהמה, און צו פארשטיין אלעס על בורי' פארלאנגט זיך וואכען און חדשים. און אהן די צוויי תנאים פארשטייט מען גארנישט און מען טאר בכלל נישט זאגען מיינונגען איבער דער זאך.

(ח) שאלה: אויסער ניקור זענט איר צופרידען פין אלע אנדערע פראבלעמען וואס זענען שייך ביי בהמה פלייש דהיינו די שחיטה, בדיקה, מליחה, א.ד.ג.?

תשובה: דער אמת געזאגט זענען דא פיהלע פראבלעמען ביי בהמות דאס פלייש זאל זיין כשר ביזן ניקור אויך, דאס מיינט קודם ביי די שחיטה, דער חלף איז גרעסער און שווערער צו שטעלן ווי ביי עופות, די בדיקת פנים און בדיקת חוץ פין די ריאה, א. א. וו. נאר ווי שוין דערמאנט איך האב זיך נישט אינטערגענימען די אויפגאבע פין קאנטראלירען די פליישען, בלויז די פרשה פין חלב וואס איז עפ"י סיבה צוגעקומען האב אין געהאלטען פאר א רמו מן השמים אז מען דארף טוהן דערין.

(ט) שאלה: אויב איינער האט געקויפט פלייש מיט א פארלעסליכען הכשר מיינענדיג אז אלעס איז תחת השגחת הרב מרישא ועד גמירא נאכדעם האט ער זיך דערוויסט אז דער רב פארשטייט נישט צום ניקור, וואס דאס מיינט אז דאס טיט דער בוטשער על דעת עצמו, און דעריבער וויל ער דאס צוריקגעבן, איז ער בארעכטיגט צו דעם אדער נישט?.

תשובה: פרעגט א מורה הוראה.

(י) שאלה: היתכן איר באנוצט זיך מיט א שארפען לשון אז צוליב דעם וואס מען עסט אהנע געהעריגע ניקור ברענגט דאס צרות און קרענק רח"ל?.

תשובה: מיר זאגען דאס נישט פין זיך נאר די חז"ל און די ספה"ק רעדן איבער דעם באריכות אז מאכלות אסורות

ברענגט די ערגסטע צרות אויף דער וועלט און יענע וועלט, די צרה פין שטארבין איז דאך אויך נגזר געווארען אויף אדם הראשון מיט אלע שפעטערדיגע דורות צוליב עסען וואס השי"ת האט פארבאטען און די חז"ל שרייבען עירובין ק: אז צוליב דעם האט חוה באקומען (10) קללות עד סוף כל דורות. אבער עס איז דאך כדאי להדגיש אז עס איז שוין געווען פיל מאל באשריבען אין פארשידענע פלעצער דורך גרויסע דאקטוירים און פראפעסארען אז בהמה פלייש ברענגט אויף מענטשען ערנסטע קראנקהייטען, הארץ קראנקהייט – קישקע קראנקהייט – קענסער ל"ע – עלערגי (elergy) און אויך פארקאלבונג ל"ע השם ישמרנו, און אידען אינדער היים האבען זיך נישט ערלויבט אזוי פיל בהמה פלייש און דאך זענען זיי געווען געזונט, שטארק, און געלעבט גליקלעך.

פרק ד.

יעצט וועל איך זיך ערלויבען צו שטעלען עטליכע פראגען וועלכע זענען מיר קשה געווארען זייענדיג אין אמעריקע.

א. איך האב ב"ה געטראפען אין אמעריקע אידען שומרי תורה ומצות בכל פרטיה, אידען מדקדקין בקלה בחמורה, מסירות נפש אידען וכו' וויאזוי איז דאס מעגליך אז די שענסטע און בעסטע בוטשערס זאלען נישט האבען א השגחה אויף ניקור?.

ווי אזוי געט מען איבער נאמנות פאר א פראסטען קצב אדער מנקר וואס קען טיילמאל נישט קיין צורת אונט. אפשר איז א חיוב צו מדגיש זיין אז דער בוטשער אויסער די ניקור איז תחת השגחת רב פלוני?.

ב. די חז"ל זאגען (יבמות ע"ז. קידושין ע'): בכורות ל"ח: ובירור"ד רמ"ג סעי' ל"ז) א תלמיד חכם וואס זאגט נאך א הלכה בשם זיין רבי'ן אויב ער זאגט דאס צוליב א מעשה וואס האט פאסירט איז ער נישט באגלייבט, דאס מיינט צו זאגען אז אויב א מנקר זאגט אז ער איז א תלמיד פין א גרויסען רבין אין אזוי האט ער מקבל געווען און דאס זאגט ער אין א צייט ווען ער אליין פירט זיך אזוי און ער מיז אזוי זאגען איז ער נישט באגלייבט.

ג. עס איז מעגליך אז ביי געוויסע מקומות האט מען אפשר מקיל געווען אין געוויסע חלקים ווייל עס האט אויסגעפעלט פעטען (כידוע אז אינדערהיים האט מען נישט געהאט קיין אויל און מען האט גענוצט בלויז פעטען ביי פליישיגע סעודות)

אבער היינט וואס עס איז דא ב"ה בשפע פין אלעס פארוואס זאל מען נישט חושש זיין לדעת המחמירין פינקט ווי ביי מצות און אתרוגים, און אנדערע זאכען?.

ד. אפילו די וואס טענה'ן אז זיי פירען זיך אין בוטשער לויטן "אונגערישען ניקור" לשטתם מיט וואס פארא רעכט מאכט מען א שווייג דערפין, היתכן? עס דרייען זיך ארום אין אמעריקע פולישע, רוסישע, ליטווישע, סלאווישע, דייטשע, ארץ ישראל דיגע אידען און מען לאזט יעדן עסען פין אונגערישען ניקור וואס ביי די אנדערע פלעצער האט מען דאס געהאלטען פאר א איסור דאורייתא ממש?? (ועיי תוס' פסחים יד. ד"ה שתי פרות).

היתכן א איד פין ארץ ישראל וואס איין וואך פריער אויב ער האט אויסגעזאלצען זיין פלייש מיט דעם חלב מוז ער אלעס אוועק ווארפען (בדליכא שישים) און אט קומט ער אויף אמעריקע באקומט ער דאס צו עסען? די הלכה איז דאך אז אויב א מענטש פארט פין איין פלאץ צום צווייטען בלויז אויף א קורצע וויילע מיז ער זיך פירען מיט אלע חומרות ווי דעם פלאץ פון ווי ער קומט, (עי' אר"ח סי' תס"ח) און אפילו דער ארץ ישראל איד, אדער פולישער, רוסישער, גאליציאנער וואס וואוינט בקביעות אין אמעריקע ווער האט אים געגעבן א רעכט זיך צו פירען מנהג אונגארן? אמעריקע איז פארט נישט אונגארן!!

ה. וויאזוי קענען ת"ח מיט דיינים ורבנים וואס האבען נישט געלערנט ניקור (בפרט בפועל) זיך מפלפל זיין און זאגען מיינונגען אין די צייט וואס יעדער מנקה ווייסט אז אהנע יגיעה אין הלכות ניקור מיט פראקטישע אנווייזונגען פין א מנקה פארשטייט מען גארנישט?

ווי אזוי קען א רב געבען א השגחה אויף ניקור נישט וויסנדיג די הלכה?.

ו. פארוואס זאל מען נישט מודיע זיין פאר יעדן אז ניקור האט נישט קיין השגחה כדי דער חסיד (וואס איז בורח מצ"ט שערי איסור) זאל האבען א ברירה מחמיר צו זיין בלויז צו עסען עופות (טשיקען)? אדער די חלקים וואס דארפען נישט קיין ניקור און זענען אויסגעזאלצען סעפעראט פאר זיך?.

ז. פארוואס אינדערהיים אין מיטעל אייראפ'ע האט מען זיך נישט פארלאזט אויף א מנקה נאר מיט א משגיח איבער אים, און דא איז דער מנקה וואס איז געווענליך דער בוטשער

וויכטיג פאר יעדען

אליינס באגלייבט וכי אכשור דרא, זענען די אמאליגע אידען געווען ווייניגער באגלייבט ווי היינט?

ח. לויט מיין אינפארמאציע האב איך זיך דערוויסט אז ביי געוויסע טיילען האט מען אינדערהיים מער מחמיר געווען ווי אין ארץ ישראל, ... צום ביישפיל.. מען פלעגט אינגאנצען אוועק ווארפען דאס ריטע פלייש [יותרת הכבוד], טייל בוטשערס יראי השם טוען דאס אויך היינט, און וויאזוי געט מען דאס דאזי צוזאם מיטן חלב צו עסען פאר יעדן איד יהיה מי שיהיה כאטש אינדערהיים ביי זיי האט מען גאר שטארק מחמיר געווען ביי דעם און דאס זעלבע ביישפיל איז שייך ביי נאך אנדערע חלבים.

ט. עס זענען דא היינט צו טאג לויט ווי איך ווייס צענדליגע בוטש'ער סטאר'ס איבער גאנץ אמעריקע וואס האבען נישט קיין שום השגחה אויף זייער בוטשער סטאר, זייער פארלעסליכקייט איז בלויז ווייל זיי פארקויפען געוויסע פליישען פין א גרויסע פירמא וואס האט א השגחה אויף די שחיטה פין באוויסטע רבנים, און דער בוטשער זאגט פאר יעדן אז זיין פלייש איז פין יענע פירמא וואס האט א פארלעסליכע הכשר, און אויף דעם סמך קויפט דאס יעדער, קיינער און ממש קיינער וויסט נישט אז ער מוז זיך נאך פארלאזען אויפן ניקור און כשר מאכען פונעם בוטש'ער, וואס איז ביי אים נישט באגלייבט אויף דעם (אבער אויפן פלייש גלייבט ער איהם ווייל ער ווייזט איהם דעם בלומבער.)?

נאכמער טייל פין די סארט בוטשער'ס וויסען אליינס נישט וואס דאס באדייט ניקור צוליב עם הארצות (ליידער האב איך זיך איבערצייגט אז עס זענען דא גרויסע לומדים וואס זענען זיך טועה און מיינען אז היינט איז נישטא קיין ניקור נאר ביי חלק אחוריים), און מיינענדיג אז בלומבירט'עס פלייש איז שוין גרייט צו עסען פארקויפען זיין פלייש יאר נאך יאר אהנע ניקור, דער קויפער און פארקויפער נאר'ן זיך, ווי אזוי מעג מען דאס דערלאזען, וויאזוי איז בטל געווארען דער חזקה לחבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן? (עי' באריכות לקמן פרק ה. או' ז').

י. פארוואס פאסירט אז ווען עמעצער איז מעורר אין פרט פין מאכלות אסורות וואס דאס איז מדברים העומדים ברומו של עולם נעמט מען דאס נישט גענוג ערנסט און מען פארלאזט זיך אויף סתם סברות צנומות ושדופות קדים נישט ווי דער מנהג פין חסידים הראשונים לברוח מצייט שערי היתר

וויכטיג פאר יעדען

כדי מען זאל ח"ו נישט אנרירען א איסור, כ"ש ווען דער איסור איז בכח צו פארשטאפען דעם מח און הארץ און אפהאקען די נשמה פין איר הייליגען שורש?.

קומט אויס: אז א 100 פערצענטיגער מנקר איז דא ממש געצילטע אין גאנצען שטאט, בעסער געזאגט "מדינה" דאס מיינט: ער זאל האבען דורכגעלערנט הלכות ניקור פין שלחן ערוך, מיט די אחרונים וואס שרייבען אויספירליך אלע איינצעלהייטען פין פראקטיק, און צוגעקוקט (שימוש) בי א צווייטען וואס האט א קבלה אדער אנדערע באווייז אז ער איז א מנקר מומחה, און ער אליין זאל אויך האבען א רשות פון א מומחה אדער א רב וואס קען ניקור, און זאל דאס קענען איבער וויזען פאר אנדערע דורך פארלאנג.

אין אפילו די געצילטע יראי' וואס פארמאגען אין זיך די אלע מעלות, כמעט האט קיינער נישט קיין געשריבענע איבערווייז אז ער קען דעם פאך, און אזוי ווי די רבנים קענען נישט "ניקור" אויף וועמען פארלאזט מען זיך, מעג מען איבערגעבן דאס סמכות פין ניקור חלב פאר מענטשען וואס מען האט נישט קיין באווייז אויף גאנצע 100 פערצענט וואס זיי קענען.

אויפן בעסטען אופן אפילו, איז אבער נישטא קיין שום השגחה איבערן מנקר זעלבסט, דערצו וואס עפ"י רוב איז דער מנקר דער בעל הבית פון יאטקע (בוטשער).

ליידער האט דאס אומנות "ניקור" באקומען א פנים ווי "שניידער", און "שוטטער" ווערק מען לערנט זיך אויס דאס פאך צוקוקענדיג, און נאכדען נעמט מען אויף א פאסטען אהנדעם וואס מען זאל זיך האבען פארהערט, אדער מען זאל לפחות זיין איבערצייגט אויב ער איז גענוג ירא שמים אהנצונעמען א אחריות פולע פאסטען, אזוי ווי "ניקור" אינדערצייט וואס "ניקור חלב" פארלאנגט צו זיך היינט צו טאג פיל מער ירא שמים ווי אמאל צוליב דעם וואס די רבנים און ש"ס קענער מיט אנדערע מו"צ פין היינט פארשטייען נישט דערצו "כי הוא זה".

ועי בארכות בספר טיול בפרדס ערך שחיטה בענין ניקור חלק חמים.

בהמה פלייש
פרק ה.

ביים ענדיגען מיין אראפרעדען זיך פין הארץ ווייל איך אויך אראפשרייבען מיין מיינונג וועגן עסען בהמה פלייש פאר איינעם וואס איז א מדקדק במצות.

לדעתי ולדעת גדולי הצדיקים דארף מען זיך מונע זיין פין דעם ווי ווייט מעגליך וועגן די ווייטער — דערמאנטע טעמים: ביז דאס שטיקעל פלייש ליגט אויפן טעלער מיז עס אסאך שווערע הלכה שאלות דורכגיין און אסאך סייעתא דשמיא מיט זכות אבות מיז זיין אז עס זאל זיין כשר.

(איך ברענג נאר ארויס די טעמים פארוואס בהמה איז שווערער ווי עופות)

(א) דער חלף איז פיהל גרעסער און פיהל שווערער צו מאכען גלאט ווי ביי עופות.

(ב) עס איז דא דיעות אז שחיטת עוף איז נישט מן התורה (עי' כנה"ג סי' כ"ט, וב"ח ופמ"ג ריש ה' שחיטה), וואס דאס איז א גרויסע נפ"מ ביי שהייה, דריסה, חלדה, הגרמה, עיקור.

(בי) דער בהמה זאל זיך נישט רירען ביי די שחיטה.

(ג) שמוציגע העלזער ביי די שחיטה.

(ד) בודק זיין א לאנגען חלף געהעריג.

(ה) בודק זיין דעם לינג (בריקת הריאה).

(ו) מנקר זיין חלב.

(ז) פארבלעמען ביי די בית הכוסות.

(ח) די גאונים און צדיקים שרייבן אז דאס וואס מיר האבען בקבלה "רוב בהמות כשרות" איז שוין בטל געווארען (כ"כ בשו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ז וכ"כ בבני יששכר חודש אדר דף צ"ט ע"ב).

(ט) דער האריז"ל זאגט אז ביי עסענווארג זאל מען מחמיר זיין אפילו אויב רוב הפוסקים האלטען מותר אויב עס איז דא איין פוסק וואס האלט אסור (סידור האריז"ל דמהר"ש מובא בישועות חכמה עמ"ס ד', וכעין זה בצוואת השל"ה לבניו).
(י) דער פלא יועץ שרייבט (אות טרף): אז ער האט גרויס הנאה פין דעם וואס חסידים און אנשי מעשה זענען מדקדק נישט צו עסען בהמה פלייש ווייל עס איז זייער שווער מען זאל טרעפן עס זאל זיין כשר לכריע.

(יא) דער ש"ע האריז"ל שרייבט: אז אויב מען וועט געווארענט זיין נישט צו עסען א גאנצע וואך בהמה פלייש וועט מען ניצול ווערן אפילו פין א עבירה בשוגג.

דער מהר"ם שייק זצ"ל האט קיינמאל נישט געגעסן קיין בהמה פלייש (מנהגי מהר"ם שיק).
 י"ב) דער בעל הקנה שרייבט אין זיין ספר טעמי המדות (מובא בקסת סופר סי' ב' סק"ד) אז רוחות קדושות נושבת בעוף.

י"ג) די דאקטוירים און פראפעסארען באהויפטען אז בהמה פלייש ברענגט ל"ע ערנסטע קראנקהייטען. קישקע קראנקהייט – קענסער ל"ע – עלערגי (elergy) און פארקאלבונג ל"ע רחל.

י"ד) ביי בהמה איז דא בדיקת פנים ובדיקת חוץ אויף סרכות, און נאך אנדערע זאכען. איך קען אידען חסידים ואנשי מעשה האס וועלן זיך נישט צורירען צו בהמה פלייש בעד כל חללי עלמא, און ארץ ישראל און אויך אין חוץ לארץ.

פרק ו

מיר גיבען דא א קורצן איבערבליק איבער די פראבלעמן און אירע פאלגען (תוצאות)

פראבלעם: א. די רבנים וגאונים און גרעסטע פוסקים ומשיבים פון היינטיגען דור (אויסער איינס אדער צוויי) קענען בכלל נישט דעם פראקטיק פון ניקור אזוי ווי איך האב זיך איבערצייגט זייענדיג ביי זי פערזענליך, דאס איז אויך כולל די רבנים המכשירים, און סתם משגיחים.
 תוצאה: (רעזולטאטן).

1) אויב עס מאכט זיך א מבוכה (ספק) אין א געוויסע פרט פון ניקור אויב מען איז מחויב, אדער עס איז בלויז א מנהג וואס ווענדט זיך אין א געוויסע מקום איז נישטא ווער עס זאל קענען מכריע זיין.

2) די רבנים קענען נישט נאכקוקען (לבקר) די געשעפטען ווי זיי זעלבסט געבן השגחה צו זעהן אויב מען טיט וואס מען דארף, במילא קען דער מנקר טוהן וואס ער וויל, ווען ער וויל, וויאזוי ער וויל.

3) אויב איינר האט א באקלאג אויף ניקור אז עס איז נישט ווי עס דארף זיין, האט ער נישט צו וועמען זיך צו ווענדען, ווייל דער רב אליינס פארלאזט זיך אויפן מנקר.

4) צוליב דעם וואס די מנקרים פארהערן זיך נישט איז נישטא קיין פארזיכערונג אויף די יראת שמים פון די מנקרים, ווייל געווענליך געט מען נישט קיין קבלה אויף שחיטה און ספרות נאר אויב מען איז איבער צייגט און וייער עדהרליכקייט

וויכטיג פאר יעדען

אויך, דינט דאס במילא אלס גדר אז די שוחטים און סופרים זאלן זיך יראי השם אויך, אבער ביי ניקור ווי עס איז נישטא קיין פארהער איז דער פאזיציע פריי פאר יעדן.
 (5) אפילו זיי זאלען שטעלן עקסטער משגיחים אכטינג צו געבן אויף די ניקור קענען זיי נישט האבען קאנטראל איבער די משגיחים אויב זיי טוען זייער ארבעט באמונה.
 (6) זעה ווייטער אוי ב' נומער 3.

(7) יעדער איז בארעכטיגט צו זאגען וועלכע חלקים זענען תלוי במנהג, און ווי מען האט נישט מקפיד גוען אויף דעם מנהג — ומי יאמר לו מה תעשה.
 (8) גרויסע מכשולות פאסירען זעה ווייטער אוי ו', נומער 2.
 פראבלעם: ב'.

די מנקרים האבען נישט קיין געהעריגען איבערווייז איבער זייער קענטעניסען (קבלה).
 תוצאה:

(1) מען איז געצווינגען צו נעמן א מנקר אהנע כתב קבלה וואס דורכדעם איז שווער פאר א מודקדק נאכקאנטראלירען אויב דער מנקר איז פארלעסליך.
 (2) עס איז נישטא קיין גאראנטי (פארזיכערונג) איבער דעם קענטעניס און יראת שמים פון מנקר.
 (3) אפילו דער וואס האט זיך נישט אויסגעלערנט דעם פאך ווי מען דארף קען גרינג צוקימען צו דעם פאסטען, ווייל מען פארהערט אים נישט פאר דעם.
 פראבלעם: ג'.

עס איז נישטא קיין השגחה איבער ניקור
 תוצאה:

(1) יעדער קען טוהן וואס ער וויל, און עס איז נאך ערגער אין א געוויסען זין ווי שחיטה, און מליחה, ווייל דארט אויב דער רב אדער סתם תלמיד חכם כאפט זיך אריין קען ער אנזעהן אויב עס איז עפעס נישט כשורה, אבער ביי ניקור פארשטייט מען גארנישט וואס מען זעהט, אפילו מען לערנט די הלכות גיט פין אינעווייניג אין שלחן ערוך, אזוי ווי איך האב אליין בייגעווינט ביי גרויסע רבנים.
 (2) ביי יעדע עסענווארג וואס ווערט פארקויפט היינט צו טאג פארלאנגט זיך, און דער עולם פארלאנגט א פארלעסליכע השגחה, אפילו פרודקטען וואס זייער חשש איסור איז אינטער

וויכטיג פאר יעדען

אגרויסע פראגע צייכען, און אפילו יא איז עס א חשש רחוק פין תערובות איסור, פינדעסטוועגן האלטען זיך אפ די מדקדקים פין ניצען אהנע השגחה, כל שכל ווען עס האנדעלט זיך פין חלב, וואס די חלקים וואס זענען אסור על פי התורה זענען ערגער פין נבילות וטרופות און אפילו חזיר, ווייל עס איז א חיוב כרת און אפילו די טיילען וואס זענען בלויז מדרבנן זענען אבער איסורים בעין, אודאי און אודאי אז עס פארלאנגט זיך א הינדערט און אפילו טויזענט פראצענטיגע השגחה, און שום צווייפעל.

(3) מענטשן איינקויפער ווערן אפגענאכט, און באגול'ט ווייל זיי קויפען דאס פלייש מיטן פארזיכערונג אז אלע הלכה שאלות זענען אינטער שטרענגע השגחה, אזוי ווי יעדע פלייש באנק (געשעפט) אין אפגעסטעמפלט "כשר למהדרין תחת השגחת רב פלוני".

(4) א געשעפט וואס די ניקור האט נישט קיין השגחה ווערט אפגעזיגעלט כשר "למהדרין", וויאזוי מעג דאס זיין.

(5) אויב דער געשעפט וואלט מפרסם געווען "אין די געשעפט איז נישטא קיין השגחה אויף ניקור" וואלטן אסאך זיך אפגעהאלטן פון עסען בהמה פלייש, ויאזוי מעג מען גונב דעת זיין, דאס איז זיכער נישט קיין תירוץ אז דער סטעמפל "השגחה" מיינט נישט ניקור, ווייל פשוטע אידען ווייסען נישט וואס ניקור מיינט, און זיי קויפען זייער פלייש מיטן ציטרוי צום רב המכשיר אז אלע טיילען ווי עס קען זיין שאלות איז אינטער דעם קאנטראל פון רב.

(6) א מענטש איז נישט קיין מלאך און אויב ער פארגעסט

אמאל מנקר צו זיין דעם חלב אזוי ווי מען דארף עפי' הלכה וועט דאס קיינער נישט באמערקן נישט אין געשעפט און אודאי נישט אין שטיב, וואס דאס באדייט א זיכערער מכשול (שטרויכלונג).

פראבלעם: ד'.

דאס יונגע דור ווייסט נישט אז מען דארף מנקר זיין חלב אפילו היינט צו טאג וואס מען ניצט בלויז די פאדערשטע טייל פין די בהמה.

תוצאה:

(1) עס איז גורם אז מדקדקים וואס ווילן קאנטראלירען וואס זיי נעמען אריין אין שטיב ווייסען נישט אז מען דארף דאס אויך נאכקוקען.

וויכטיג פאר יעדען

(2) מען געבט נישט די געלעגנהייט פאר מדרקרים זיי זאלן קענען מחמיר זיין אינגאנצען נישט צי ניצען די טיילען וואס דארפן ניקור, און די אנדערע טיילן אכטונג געבן עס זאל אויסגעזאלצען ווערן באזינדער.

(3) עס קען לייכט פאסירען אז איינער עפנט א געשעפט (בוטשערייאטקע) און פארקויפט בהמה פלייש אומגעניקורט צוליב דעם וואס ער האט קיינמאל נישט געוויסט פין אזא זאך — דער איינקויפער וועט זיך אויך נישט נאכפרעגן, צוליב דעם זעלבן טעם.

פראבלעם: ה.

אסאך מנקרים האבען אינגאנצען נישט געלערנט די הלכות פין שלחן ערוך אדער אנדערע אחרונים נאר פשוט צוגעקיקט וויאזוי אנדערע זענען מנקה, און טיט נאך דאס זעלבע.

תרצאה:

(1) מען האט נישט קיין קלארקייט אינעם פאך.
(2) געוויסע חלב ווענדט זיך אין מנהג און ער וועט נישט וויסען אז דעם אופן ניקור וואס ער האט געלערנט טאר ער נישט איבעראל טוהן דאס זעלבע.

(3) מיט די צייט לעבט מען זיך איין אז דאס איז נישט קיין הלכה דיגע פאך, נאר א ארבעט פין רייניגען דאס פלייש אזוי ווי מען צוהט אפ אנדערע כשר'ע פעטען, און דאס וועט גורם זיך אז דאס איז נישט א זאך וואס מ'זיין נאר עס ווענדט זיך אין חשק פין בעה"ב.

(4) זה או' ו. נומער 1 (2).

פראבלעם: ו.

עס איז דא חלקים וואס אין ארץ ישראל און פולין, רוסיא, ליטע, ועוד האט מען געהאלטען אלס איסור גמור מן התורה און א חיוב כרת, און אין אמעריקע הייבט מען נישט אהן דאס אראפצונעמן מיטן אויסרייד אז אין אונגארן האט מען מקיל געווען ביי דעם.

אינדערצייט וואס עפ"י הדין וואלט מען אין אמעריקע געדארפט אהנעמען אלע חומרות פין אלע פלעצער צוליב דעם וואס אמעריקע באשטייט פין צוזאמגעלאפענע פין די גאנצע וועלט (עפ"י תוס' פסחים י"ד ד"ה שתי).

תרצאה:

(1) די וואס קומען פין פלעצער ווי מען האט שטארק מחמיר געווען אבות אבותיהם, און אפילו די כלים וואס מען האט

וויכטיג פאר יעדען

געקאכט דערין פלייש מיט דעם חלב האט מען נישט געניצט אהנע כשרין, ווי ארץ ישראל, פליין, רוסיא, ליטא, א.א.וו. עסען זיי דא דעם חלב ממש.

2) מענטשען וואס וואוינען אויסער אמעריקע, ווען זיי זענען צוגאסט אין אמעריקע עסען רוהיג אלע פליישען כאטש זיי זענען נישט בארעכטיגט, בפרט די ארץ ישראל אידען ווי מען איז נאך היינט צו טאג שטארק מחמיר אין אלע פרטים פון ניקור פאסירט אויב זיי עסען געוויסע טיילען פלייש אז זיי עסען חלב, וואס אין ארץ ישראל רירען זיי נישט צו, צוליב איסור כרת, און עס איז דארט אזוי אסור ווי חזיר, און נאך ערגער, און דא עסט מען דאס רוהיג, דאס האט קיין שום היתר נישט עפ"י הלכה (עי' או"ח סי' תס"ח ובנו"כ), און עס ליגט א פליכט אופן רב המכשיר צו פארדערן דעם בעה"ב אופצושרייבען אופן שילד (טאוועל) פון געשעפט אז דער ניקור איז נור לויט מנהג אונגארן, און דאס אליינס איז נאכנישט געניג ווייל נישט יעדער עמך איד פארשטייט וואס דאס מיינט, ער דארף אויך צורשרייבען אז נור פלייט ויוצאי אונגארן מעגן עסען לויט דעם ניקור וואס זיי האבען.

און יעדער איד דארף אויך אכטינג געבן נישט צו געבן בהמה פלייש פאר זיין אורח אויב ער שטאמט נישט פון אונגארן.

דיא רבנים המכשירים וואלטן געדארפט עקסטער מכריז ומודיע זיין דורך שריפטליכע מודעות אז אידען וואס שטאמען נישט פון אונגארן, אדער אויסלענדישע אידען וואס זענען צו גאסט אין אמעריקע זאלען נישט עסען בהמה פלייש ווילאנג זיי זענען נישט איבערצייגט אז ביי זייער היימלאנד איז מען נישט מער מנקה ווי דא אין אמעריקע.

אגב! איך מיי באמערקן אז פולישע, רוסישע, ארץ ישראל'דיגע אידען טארן נישט עסען בהמה פלייש אין אמעריקע די טיילען וואס דארפן ניקור, אדער די פלייש וואס זענען נישט אפגעטיילט געווארען ביים אויסזאלצען פון די וואס דארפן ניקור.

3) אפילו אין אונגארן איז געווען פלעצער וואס מען האט אוועקגעווארפען דאס רויט-פלייש (יותרת הכבד) צוליב דאס שווערקיט און הארבקייט פון מנקה זיין, און טייל בוטשערס נעמן דאס נישט אריין אין געשעפט צוליב דעם זעלבן טעם, אבער רוב פארקויפען דאס דוך פארלנג פון קונה אפילו פאר אינגערישע אידען.

4) היות דער אונגארישע ניקור איז נאר תורה שבעל פה, עס איז נישט באשריבען אין ערגעץ פארלאזט זיך יעדער אויף דעם וואס די מנקרים זאגען אפילו להקל אהנע דעם וואס די מנקרים ווייזען א כתב קבלה פין אונגערישע מנקרים פין דערהיים, און אזוי ארום איז יעדער מנקר בארעכטיגט צו טוהן לויט זיין פארשטאנד מיטן אייסרייד "אונגארישע ניקור" "פולישע ניקור" "ליטווישע ניקור" פראנצויזישע ניקור" "אמעריקאנער ניקור" א.א.וו.

פראבלעם: ז'.

שווערע צענדליגע יאטקעס (בוטשער סטארס) וואס זענען צווייעט איבער גאנץ אמעריקע ברענגען מיט זיך מיט גרויסע מכשולות צוליב דעם וואס די איינקויפער פארלאזען זיך נישט אויפן נאמנות פין בעה"ב וואס איז א קל שבקלים, נאר אויף די בלאמבע פין די פליישען, דהיינו דער קונד קומט איןגעשעפט און פארלאנגט די פלייש וואס האט השגחת פלוני ופלוני, דער סודור ברענגט אים ארויס פלייש און ווייזט אים דעם פלאמבע מיט די השגחה זיגעל און דער מקח ווערט בשעה טובה ומצלחת געשלאסן.

דער תמימות דיגער קאסטומער ווייסט נישט אז דער השגחה סטעמפל טראגט נישט אויף זיך קיין אחריות אויף די ניקור וואס דער געשעפטס'מאן דארף טוהן, און אז דער השגחה מיינט בלויז שחיטה ובדיקה, ווייל אפילו ווען עס איז אפגעסטעמפלט "נשחט ונבדק בהשגחת....." פארשטייט דער קונה אויך נישט אז עס איז נאך דא א זאך ווי ניקור וואס דארף פארלעסליכקייט און השגחה.

תחנאה:

1) טויזענטער ווערן געשטרויכעלט מיט אומגעניקורט פלייש.

2) דאס כשר מאכען פונם פלייש האט אויך נישט קיין שום השגחה און אחראי.

3) אפילו דער וואס ביי אים איז עס נישט קיין שעת הדחק ווייסט אויך נישט קיין שום פעלער ביים קויפען און אזא געשעפט.

4) דער געשעפטס'מאן קען פארקויפען טריפה פלייש ממש בתורת כשר אויב ער איז נישט פארלעסליך ווייל כידוע ביי בהמה פלייש קען נישט זיין קיין בלאמבע אויף יעדן שטיקעל פלייש באזונדער נאר יעדע זייטל פלייש וואס באשטייט פין

וויכטיג פאר יעדען

בערך 200 פונט פלייש באקומט אפאר זיגלען און א בלאמבע וואס אין אלגעמיין דינט דאס בלויז אז דער בעה"ב פין געשעפט זאל זיין געזיכערט אז ער באקומט דאס ריכטיגע פלייש אבער נאכדעם ווערט דאס צוזעגט און צושניטען אויף קליינע חלקים און דאמאלטס קען דער בעה"ב פארקויפען טריפה פלייש מיטן נאמען כשר.

5) דער געשעפטס מאן קויפט איין זייטל פלייש פארלעסליך און אויף דעם חשבון פארקויפט ער, וויפיל ער וויל, פין וואס ער וויל, פאר וועמען ער וויל, ווען ער וויל. פראבלעם: ח'.

מען פארקויפט כשר פלייש פאר געשעפטן וואס די בעלי בתים זענען נישט פאלעסליך קלים, בורים ורקים.

תרצאה:

1) מענטשען ווערן געשטרויכעלט אין די אלע אריבענדערמאנטע פראבלעמען פין אוי ז'.

ובזכות שמירה ממאכלות אסורות
נזכה במהרה לגאולה האמיתית.

הרב מרדכי גבריאלי מלאכי ענגלענדער

.. ●●● ..

ס"ד

הרב מרדכי גבריאל מלאכי

רב בניהם-ד' דהסידים יבנה-
 וראש הכולל קני ת"ת וראש קמנקרים בארץ ישראל
 מחבר ספרי
 התורה והחסידות, דיני ניקור הלכה והמעשה ועוד

זעקה גדולה ומרה!!!

הנה דרכי מעולם לבלי לטעום בשר עד שבדקתיו כעצמי אם לא נשאר בו חלב כלל, כי דבר שכזה הוא אפילו אצל מומחים, שישאר חלב, וראשית ביאתי פה ארצה-ב (אמעריקא), ביקרתי אצל האיטליו (בוטשער) BUTCHER חסידו בווליאמסבורג המפורסם להיותר מעולה בדרגות הכשרות, בשחיטה, בדקה, ניקור מליחה וכו', ונדעזעתי בראותי כי בהחתיכה שרצו למכור לי בחוקת מנוקר ונמלח והודה, חלב גמור במדה גדושה מכסת פני הבשר, אחר דין ודברים עם המנקר נוכחתי לדעת שאינו בקי בהלכות ואומנות הניקור כפי שקבלנו ע"י השו"ע וקבלת המנקרים, וכל ספרי הניקור.

נתעוררתי ע"י עוברא זו לבקר אצל שאר האיטלחים (בוטשערס) בווליאמסבורג ובארא פארק ושאר מקומות:

ואהא!!! מה שראיתי הצד השוה שבהן שאינם בקיאים בהלכות ואומנות הניקור כדבעי, ועיקר מלאכתן להוציא גידי הדם ולהוריד את הקרום מעל החלב, וחלב הכסלים והכרס מה שיש על חלק הפנימי לא מנקרים, והעולם היהדות החרדים ביותר נכשלים באכילת חלב בלא יודעים אשר נפש כל ישראל מתגאל מאוד ומטמטם המוח וחלב וגורם להרבות צרות ישראל הי"י.

והעצה היותר לעשות תיקון גדול בהעמדת מנקרים ומשגיחים יראי השם שיהיו בקיאים דרך היטב בכל הלכות ומלאכת ואומנות הניקור בדרך המקובל ובינו לכינוי כל החש לנפשו יזהר לבלתי ישוקץ באיסור חלב החמור מאוד (אסורו בכרת) שהצאנתו צרות רבות ורעות ברוחניות וגשמיות רח"ל.

ובזכות זה ישכון כטח בדר שאנן עד יבא כנגד משפט צדק שיהוקן הכל על מכוננו, ובזכות הפרשת מטאכלות אסורות נזכה בקרוב ליהנות מטעורת לויחן כמבואר בחו"ל.

והש"ת יגדור פרצותינו ויאמר לצרותינו דין

הכונה למען הצלת תוה"ק בישראל

מרדכי גבריאל מלאכי

ג. ב.

כפי שנוכחתי לדעת טעות גדולה שורר אצל שדרות העם הסוברים שניקור לא שייך כלל בחלק הפנימי, והוא טעות גדול לכלי הבקי קצת בהלכות ניקור, וטעות לעולם חוזר.

בקשה להרבנים יושבי ארה"ק

היות שבארה"ב שורר פרצה נוראה במקצוע ניקור החלב, וגם באיטליזים המפורסמים למהודרים ביותר ונחתמים בחותמת בשר כשר למהדרין מן המהדרין מתחילת השחיטה עד אחר מליחה והדחה, תחת השגחת הרב פלוני אבדק"ק פלוני מקצתן אין בקיעים במלאנת הניקור למחצה לשליש ולרביע, ובקל למצוא טרפס הכבד שלא נתקף כלל עבור זה, ועוד ועוד. (הצד השווה שבכולם בלי יוצא מן הכלל למותר להדגיש שלא לדון בזה הין אין למדין מן הכללות) כי שבמקום אחד שמחזיקין אותו פה בארה"ק אצל כל המנקרים כמו המנקרים המומחים ושאר המנקרים יראי השם שבכל א"י לחלב גמור מן התורה, וחיוכו כרת, ובארה"ב אין מנקרים אותו כלל וכלל באמתלא שבמדינת הגר הי' מקילים בו, אבל לדין תושבי ארצה"ק דבר פשוט שגם בהיותנו בארה"ב אין לנו היתר לאכל בשר שאינו מנוקף כמו מנהגינו כאן ותוקף החומר של חיוב כרת הרוכב על כתפינו כיושבינו פה נוסע עמנו יחד ביצאתנו מכאן לארה"ב. (בעצם הדיון אם שייך דבר כזה של ניקור החלב במנהג שוחחתי עם הגאונים המפורסמים שליט"א, כמו הרב הגאון ר' שמוא' וואזנער שליט"א, הרה"ג מהר"י לנדא שליט"א אבדק"ק ב"ב, ושאר מנקרים הראשיים של העדה החרדית בעיה"ק ירושלים תרובב"א, וכולם פה אחד הודו ואמרו שאין זה אלא צחוק מכאיב מעולם לא שמעו כזאת, וכל דבריהם פטפוטי דברים ופטומי מילי בעלמא נהו להצדיק מעשיהם וד"ל — עי' בפנים החוברת.

המערכת

מודעה פון אלטע מנקרים

נאך א לענגערע באראטונג מיט די מנקרים מדור הישן, אשר יראתן קודמת לחכמתן, בין איך געקומען צו די הכרה אז אלע מנקרים האלטען אייניג ווי איך, טייל פון זיי וואס זענען אביסעל באקאנט אין דעם הילוך הניקור פון אמעריקא, האבען זיך שטיל אונטערגעקערעכצט פאר מיר אז דער מצב שכעת במקצוע ניקור החלב איז בתכלית השפלות, און אויב עס ווערט נישט אריינגעברענגט זאפארטיגע תיקונים מי יודע ווי אזוי מיר וועלען האלטען 10 יאר ארום, צוליב זייער תנאי כפול שמנה בין איך נישט ביכולת מפרסם צו זיין זייערע נעמען, אבער דאס קען איך יא צו לייגען לויט ווי איך האב מיך אינפארמירט אז דאס זענען אידען נאמנים ומפורסמים וואס דאס יהדות החרדית אין אמעריקא וואלט זיך שטארק גערעכענט מיט זייערס א מיינונג.

המערכת

מכתבים של דעת גדולי ארץ ישראל בענין ניקור החלב

מכתב א. עדותו של הגאון מהר"י לנדא שליט"א, אבדק"ק בני ברק.

מכתב ב. מכתב שכחתי בעצמי כמו לפני שנה.

מכתב ג. תופס הפסק של ראש המנקרים בהעדה החרדית ושאר המנקרים של העדה החרדית.

מכתב ד. עדות הגאון הגדול מהר"י קניבסקי שליט"א מבני ברק.

יעקב לנדא

הגאון הגדול
ארץ-ישראל

מכתב א

תמונת השלי"ט

ב"ה

הנדון : נקור חלק הפנים

ידוע, כי כאן בארץ מנקרים גם השפאנדרעס

אולם הלוי מה נקרא חלק הפנים.

אם מותרים לחלק הפנים גם מה שאחרי המרפס (רויס פלייש) יש סס

חלב דאורייתא. ומה שכ' הרמ"א בשו"ע סי' ס"ד היינו רק על חלק הפנים

שלפני המרפס מקום שמונת בו הדיאא

אבל אם מניחים לחלק הפנים גם מכשר המרפס נדה לא דבר הרמ"א

כי ספ"ק חלב ממש.

וכן הביא בדרכי תשובה בשם קונטרס הספ"ק, כי מהאז הכבוד ולמעלה אין שם חלב ומהאזר הכבוד ולמטה מתחיל חלב הכליות ושאר חלבים

ולא מיראח השם מי טלא בקי בניקור החלב שאיסורו איסור כרת לפסוק הלכה
 להתיר מה טלא יודע את זה. פנו מארצות הברית להרב הגאון ראש הרבנים של
 העדה החרדית מירושלים הרב ווייס שליט"א ענה שלא בקי בפה רבס ממני לתח
 לו את ספרי ניקור חלק הפנים ללמוד ועד היום לומר בזה. ואמר שבניין ניקור
 סומך על המנקרים שלו. אני מצרף לו מה שמספר המנקרים וראש המנקרים, טל
 העדה החרדית בירושלים שהוא גדול בחורה וי"י ומסמחה גדול בענין ניקור
 כי רבני עדה החרדית נומכים עליו והוא באסח ראש המנקרים טל ארץ ישראל.

אני חושב אדם הרבנים הצעירים לפני שמוציאים הלכה שלא ברורה לכם,
 עליכם לשאול לגדולי הפרסקים ברור. השאלו את הרב וואויזנער מבני ברק
 ותספער. אני אומר מי שיש לו יראח שמים צריך ללחום לתיקון העורל הזה
 וגדולי הרבנים מכאן יעזרו לכם.

בכבוד רב,

הרב מרדכי מלאכי

מכתב ג

אלו דברי המנקרים של העדה החרדית בירושלים

בס"ד

יום ראשון כ' בטמוז השליש פתי"ק ירושלים

אנו מ"מ מאשרים שכל הנכתב בספרו של הרב ר' מרדכי מלאכי שליט"א, בניקור חלק הפנים
 הקדמי: ראשית ספיר את הקרום של הבשר האדום עד ספרו שנקרא בלתי"מ ריפאלע וגם מנקר את
 החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחוצץ לאורך הגיד עד לחזה ופוציאט וקולף את החלב מתגיד עד לקצהו
 של הבשר שהיא השטח הסליל של הירך ואח"כ ספיר את הבשר האדום מראשי הצלעות ממקום היבורן
 לעצמות ורכות וחוצץ בסמוסיהן מכל חלבן שעליהם. וכן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל
 המכסה את העצמות הרכות ובמ"כ פצוד השני קולף הריפאלע במקביל המכסה את הגיד הרם לכל
 אורכו. כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין לשנוא בכל תפוצות ישראל קאן ובגולה.
 כ"כ אנו מאשרים שהלך הקדמי והפנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת.

המנכרים

- ר' גר טרוביץ - ראש מנקר בעדה החרדית ירושלים,
- ר' יוסף צבי הירשמן - מנקר.
- ר' משה ליב קורנבליס - מנקר.
- ר' שאיר דוד קורנבליס - מנקר.

כ"כ אנו מאשרים את כל הנכתב בספרו של הרב ר' מרדכי מלאכי שליט"א, בניקור חלק הפנים
 הקדמי: ראשית ספיר את הקרום של הבשר האדום עד ספרו שנקרא בלתי"מ ריפאלע וגם מנקר את
 החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחוצץ לאורך הגיד עד לחזה ופוציאט וקולף את החלב מתגיד עד לקצהו
 של הבשר שהיא השטח הסליל של הירך ואח"כ ספיר את הבשר האדום מראשי הצלעות ממקום היבורן
 לעצמות ורכות וחוצץ בסמוסיהן מכל חלבן שעליהם. וכן קולף את הבשר האדום מתחתיו במקביל
 המכסה את העצמות הרכות ובמ"כ פצוד השני קולף הריפאלע במקביל המכסה את הגיד הרם לכל
 אורכו. כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין לשנוא בכל תפוצות ישראל קאן ובגולה.
 כ"כ אנו מאשרים שהלך הקדמי והפנים הוא חלב דאורייתא ויש בו איסור כרת.

מכתב ד

בס"ד

לטוד נהמו נהמו עמי

הגאון הגדול מ"ן הגר"י קניבסקי שליט"א בבני-ברק

עיינ בספר הנקור שלי מאד החלהב מזה והי' מצד מאד על שיהודי ארצות הברית נכסליב באכילת חלב מהשפונדר טיש בו איסור כרת. התאנח מאד שהרבנים לא לומדים ניקור החלב שיוכלו להציל אח"י ממכסול.

ברך אחי בברכה הצלחת בעבודת הקודש ואמר לפי הגמרא והרמ"א זריכים ללמוד את תורת הניקור בסועל פמט. אני בעצמי הייתי רוצה ללכת לקצבים וללמוד את זה אבל לצערי לא אוכל כי ההליכה עלי קשה אנילו בחדורי כי החולטה התגברה עלי מאד. הוא הציע לי עזרה כספית וסרבתי לקבל ואמר: אם יש אדם שקבל עליו להציל יהודים באכילת חלב שעונטו כרת הקב"ה יהיה בעזרו. כל זה אמר בנוכחות ראש הכולל מבית יהושע בני-ברק הרב מנחם רוס שהיה אחי יחד אצל מ"ן שליט"א.

הרב מנחם רוס ראש הכולל בית יהושע

היט אייער געזונט!

בס"ד

די חו"ל לערנען אונז, „אל יטיל אדם אימא יתירה בתוך ביתו“, מען זאל נישט זיין צו שטרענג אין זיין הויז, צו די פאמיליע, עס האָט זיך געטראַפען אַ פּאַל ווען איינער וואָס איז געווען זעהער שטרענג איז שיער געקומען צו אַ מכשול וואָס מען האָט אים געזאָלט געבען צו עסען נישט כשר. די גמרא פרעגט ווי קען אַזאַ זאַך געשעהן? די חכמים האָבען געזאָגט אַז אַ צדיק לאָזט מען נישט פון הימעל ער זאל נכשל ווערן מיט נישט כשר עסען? די מפרשים פרעגען פאַרוואָס עסען מעהר ווי אַנדערע עבירות? און זיי ערקלערען! ווייל עסען גיט דעם מענטש כח צו טוהן עבודת הבורא און ווען אַ מענטש ווערט חו"ש נכשל אין נישט כשר עסען דאַרף ער האָבען אַ גרויסע חשובה ווייל די ספרים הקדושים שרייבען אַז דער כח פון איסור וואָס אַ מענטש עסט איז מאוס, פאַרמיאוסט פאַרן בורא ווייל דער כח קומט פון איסור, און ער דאַרף האָבען אַ גרויסע חשובה. אין אַמעריקא ווערט מען נכשל אין איסור חלב, מען טרייבערט נישט ריכטיג דעם חלב וואָס איז אַ איסור כרת רח"ל, פערשטענדליך רעדען מיר פין די פאָדערשטע טייל. אין נאָך אַלע הכשרים נעמט מען נישט אַראָפּ דער עיקר חלב, איינער פון די גרויסע רביים האָט מיר געזאָגט ווער וויסט צו מיר ווערען נישט דערפאַר געשטראַפט מיט אַזוי פיהל קרענק ווי קענסער א.ד.ג. רח"ל, ווייל דאָס איז דאָך דער ריכטיקער כרת רח"ל.

באַזיכענדיג ביי פיהל בוטשערס וואָס שטעהן אונטער די שטרענגע השגחה פון רבנים ליידער האָב איך געטראַפען איבעראַל אַז מען נעמט נישט אַראָפּ דעם חלב, און די שענסטע אידען ווערען נכשל אין דעם איסור רח"ל.

דעריבער איז אַ גרויסע אויפגאבע אויף די רבנים און משגיחים מנקרים אויפפאסען זעהר שטרענג עס זאל ווערען געטרייבערט דורך אַ מנקר וואס מען קען זיך פארלאזען, אין דער רב זאל גוט אויפפאסן אז דער מנקר זאל זיין א מומחה. השי"ת זאל זיך מרחם זיין אויף דעם כלל ישראל בקרוב, אמן.

מרדכי גבריאל מלאכי

אזהרת התפץ חיים זצ"ל

(בספרו דבר בעתו)

וז"ל:

ומה מאד יתמרמר על זה שברבר תוכחה קלה הי' יכול להסתלק מכל אלו הדינים. ואל יתפתה בנפשו לומר, שכודאי לא יהי' הדין עליו לבד, כי אינו יחיד בעירו. כי לעומת זה תדע, כשנתחייב אדם בערבות גדולה לכמה עשרות אלפים דינרים אפילו נתערבו אהו עוד כמה אנשים, מיהו כשמגיע לזמן התשלומים, אפילו אם יגיע עליו רק חלק מן הערבות, הוא עולה גם כן לסכום גדול, אשר יצר לו מאד עי"ז. ואף כאן בענינינו, לפי הידוע שכהיום נתרבה מאוד ענין אכילת איסורים וכאשר תבוא לחשבון, יגיע לאלפי כזיתים של איסור, הנאכלים בשבוע אחד ובמקום אחד זכר וזכר. וכ"ש אלו האנשים אשר יש בידם לזרו את אנשי עירם להחזיק במצוה זו של קדושת המאכלות, ולמנוע נפשות ישראל מאיסורים והתרשלו, בודאי עיקר האשמה תהי' עליהם וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שיספק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר למוטב ואינו מחזיר. כל הדמים הנשפכים אינו אלא על ידו וכו'.

מעשה נורא שאירע בפלאוואקיי מקצב שהי' מאכיל פרישות ה"ץ

ידוע המעשה הנורא שאירע בתקופתנו לפני כארבעים שנה בסלא-וואקיי בישוב סמוך לווישניץ, שהקצב דשם הי' מוכר לאחד מחשובי בעלי הבתים ולבסוף נחלה בסחלה מסוכנת ואז קרא לפני גמיסתו את הדיין של הקהלה והודה לפניו שהרכב שנים סכר בשר פרישה. לישראל ואמר שזה בשר כשר. ואח"כ מת. וכשהחברה קדישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים. ורצו להבריא את העכברים ולא יכלו בשום אופן. וחפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים. וזרקו לתוך הקבר קש ועצים ועשו פרישה גדולה ושמעו קולות ככי' ומרוב פחד נרחו מסם החבריא קדישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים ובאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישיכו את המת כך בקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך בכיות על החרפה של המת ותכף שהשיכו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלוהו כולו רח"ל. המעשה הואת נחפרסמת בכל הסביבה ורבים עשו תשובה.

איפמערקזאם: דברי תורה טארען ניט געלייגט ווערען אירא מקום בזיון ח"ו.
נאר דארפען געלייגט ווערען אין שמות א.ד.ג.

מקטע זלהלן יראה הקורא כמה מן הצורך שיהי השגחה
קפדנות במקום מכשול. (נעזק מספר גבול ראשונים.)

העיקר שבניקרים הרב הנתן ההכשר צריך מקודם לדעת את
האחריות הגדולה המופל עליו בהכשר זה שיהי' השגחה מסורה
ונאמנה בהקפדה יתרה. שבאם לאו יגרום חס ושלום שהרבה מישראל
כשרים שסומכים על הכשרו יאכלו ח"ו נבילות ומריפות והכל יהי'
נקרא עליו כי הכל סומכים עליו. לכן צריך להעמיד משגיחים מפורסמים
וידועים ליראי ה' שיעשו את מלאכתם באמונה, ולא יסמוך רק על
המשגיח, אלא שגם הוא בעצמו ילך מפעם לפעם לחקור את ההשגחה
אם היא טובה.

וכן המשגיח יכיר את האחריות שלו שעליו סומכים על כשרות הבשר,
או על שאר דברי מאכל, וישגיח היטב ככל הפרטים ואל
יסמוך על הקצב או הסוחר רק הוא בעצמו יפקח וישגיח היטב. ונעתיק
בוה דברי ספר גבול ראשונים דף ל"ד מה שכתב: התנאי הראשון
להשגחה נכונה שתכיר בחשיבות של עבודתך לכללות הצבור, ולא
הרי השגחה על הבשר כהשגחה על מאכלי חלב כי חלב יכול כל אחד
ליצר ולא בשר. ראשית על השכר תקבל לא מהקצב אלא מהמונים.
כדי שלא תהי' עבד להקצב ולא תפחד ממנו. אתה צריך לגלות עבירות
הקצב בעיני הכשרות ולמסור להמונים עליו. צריך שיהי' לך
רשות לבדוק בחנות כלי שום הפרעה מצד הקצב ולא תקבל שום
טובת הנאה מן הקצב. כי ידוע מה שכתוב בתורתנו הקדושה כי
השוחד יגור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים. הביקורת והחקירה לא
יהי' בשעות קבועות רק פעם בשעה זו ופעם בשעה זו כי באם ידע
הזמן או יכול להיות מכשול, תבדוק במקררים ובכל פינות החנות
במתינות ובעינים פקוחות. ואפילו אתה יודע שהמקרר (פריג'ידער)
ריק תבדוק, כדי שלפעמים יש מכשול שחושבים שהמקרר ריק ולא
בדקים ואז יש מכשול. כל חתיכה של בשר יש עליו חותמת. ואם
ראית אתמול שיש חלק אחד עם חותמת וציינת כפנקסך והיום אתה
רואה עוד חתיכה מחלק אחר תדע שהכנים בשר אחר מקצב אחר.
וצריך תקירה אם הבשר החדש הוא כשר וצריכים להביא אישור
מהמשגיח של החנות השני. ואם לא הביא אישור או עברין הוא וצריך
אתה למסור להמונים. וכן צריך אתה להיות בעת שהקונים בחנות
ותשגיח היטב וכמה פעמים תיקח הבשר מן הקונים לבדוק אם הבשר
הוא כשר, ואם תמצא מכשול תוכיח אותו בקול רם שנתפס בעבירה
ואל תדבר אתו הרבה רק מעיני הבשר לא יותר והעיקר שתעשה כל
דבר כלי שום הניפה רק צלח רכב על דבר אמת ונאמן הוא בעל
מלאכתנו לתת לנו שכל פעולתנו. ע"כ תוכן דברי הספר הנ"ל.

מעשה שהי' פעם אחת קנתה אשת אחד הגאונים מירושלים בשר מקצב ידוע למוספך, והאיל, ומובטח להם לצדיקים שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, ומנען מלהלכד באכילת איסור המטמא טומאת הנפש, עשה עמה הקב"ה גם ופתח את עיני' והאחה איוה שינוי מיוחד בבשר זה, ונתעורר לכה לעשות בירוד על הבשר, והעורר לה כי הבשר שהקצב מכר לה הי' ממש בשר גמל, ואיך הגיע ליד הקצב הנשר הזה בשר גמל? והא החליף בשר עם קצב אחר, וגם הקצב התרא הי' ירא אלקים, וגם הוא לא ידע שמחליף עם בשר גמל, אלא שקיבל את הבשר ממישהו ולא חשד בכלום.

לרגל עבודתי נוכחתי להבין מאמר רבותינו דיל במשנה סוף קידושין: הבשר שבטבחים שוחטו של צמלק, ובפי' רש"י: ספק טריפות בא לידו חס על ממונו ומאכילן. אספר לך מעשה שהי' באחת המושבות שבטביבת חיפה, לפני עשרים שנה הי' שם קצב תימני ירא אלקים מאוד, אשר הי' מנקר בעצמו את הבשר ומוכרו באטליון. כידוע לכל בעל מקצוע בניקור, יש בניקור עבודת פירוק החתיכות, ורק אח"כ מתחלת עצם עבודת הניקור, ואילו הוא לא ידע בכלל שיש חוץ מפרוק החתיכות איוו עבודה שהיא, והי' רק מפרק החתיכות ולא יותר, בחשבו לתומו שהפירוק הוא הניקור, וכך מכר כל השנים, עד שנמשע פעם בחיפה עם מנקר מומחה, הקצב הזה התפאר לפני המנקר מחיפה כי הוא מהיר במלאכתו ועושה את עבודת ניקור הירך ברבע שעה, המנקר מחיפה שידע מנסיונו כי ניקור הירך נמשך ארבע או חמש שעות, התפלא על המופת הזה, החליט לראות במו עיניו את הפלא הגדול הזה, ירד אנו למושב לראות בעבודתו, וראה כי פירוק החתיכות נקרא אצלו ניקור, המנקר העמיד את התימני על סעונו הנורא שהכשיל כל השנים רבים מישראל במאכלות אסורות, התימני שהי' יא"מ, בא אז לרבנים וביקש תיקון על עונו.

(מספר גבול ראשונים פ' ג')

בקרו ב יופיע הקונטרס הזה בלה"ק
 עם הרבה תמונות בענייני ניקור
 המעוניינים יתקשרו
 המערכת

עד היכן אריך קודשה, פרישות והכרת הגידין ילמדנו הסיפור שזעבא בספר מאיר שיני הגולה (סימן רל"ה): מעשה שתארי' הקודש זצ"ל שחיה נהוג מלאכול בשר של חלק אחרונים מפני הגידין, ופעם אחת זימנו מרן הב"י זצ"ל לסעודה אצלו ואמר לו תארי' דיל כי לא יוכל לאכול אצלו בשר אם יש בו מעורב גם מחלק אחרונים, ואמר לו הב"י שלא ידאג מזה, כי הוא בעצמו עשה מלאכת הניקור ונעשה על הצד היותר טוב, ומילא תארי' דיל רצונו חלק לסעודה, ובאמצע הסעודה הרהיק תארי' דיל הקצרה עם הבשר מלפניו ולא רצה לאכול, ושאלו הב"י על זה ואמר אשר שבצמם ידי ניקרתי הבשר, הלא תוכל לחיות בטוח שלא נשאר משונו מן הגידין, אז לקח תארי' דיל חתיכה של בשר מחקצרה והראה להב"י שיש בה איווה גידין, ומרן הב"י נצטער מזה, ובלילה איל המגיד שלו אל חזאג כי הבשר היה מטיק על ידו על הצד היותר טוב, אבל עם תאיש הגדול הזה אין לך להתחרות כי הוא יכול להמציא גידים גם על כתלי הבית, (מס' הרב א. כהן שליט"א שמתחיה).

נאכט מיט שלחן השחרות להגח"ק צייט מחרי"א ראטה זייל

מזן נאכט ומה נדבר בענין השוחטים, חיות היום שנמצאו קלי דעת בעה"ר, איי לטו מה שאנחנו רואים ואין בידנו למחות, כי כל כך נפתחו הלכות כי א"א לומר ולדבר, ותקיים בנו מאמר חז"ל (סופה מ"ס ע"ב) אין תוכחה, ושומר נפשו יברח ממקום שיש שוחטים הללו, ומי יתן לנו כח שנוכל להוטר מאכילת בשר לגמרי, אבל מה נעשה כי תש כחינו, וכש"כ מה נעשה בעניני הקצבים, שיש הרבה קלי הדעת שחשודים להאכיל סרפות, וגם בשביל קצת הרוחה הוסיפם ומזכרים מן הכא בידם דברים אמורים ר"ל, כפרם במקום שאין שם משגיחים, ומכשולים בניקור בעה"ר סמיעום היראה וסיעום השגתם כפרם בכפרים, תמצא הרבה מקסים גידים אמורים בתוך הכפר, ואשרי לאלו חיר"ש שנוהרים שאינם אוכלים רק בשר עוף, ומה יוצא מטרבת חששים, ואין דברינו בדרך כלל ח"ו, כי ישראל קדושים הם וחלילה לי לדבר בכלל, רק כפרמות אני מדבר במקום שאין נמצא משגיחים כשורים ויראי השם, ומי שרוצה לקרש עצמו לפני בוראו נתייעצתי עם כמה שוחטים יראים, ואסרו לי לעצה מוכה שלא לאכול רק בשר עוף, זה עצה לשמור נפשו מכמה מכשולים כדוע לידעיים וכש"כ עכשיו בדורנו.

כל ישראל ערבים זה בזה

אזוי ווי עס איז א איסור כרת רח"ל, עיי"כ ליגט א חוב אויף יעדען איינעם צו ראטעווען איינער דעם צווייטען און מזכה זיין את הרבים פון א איסור כרת רח"ל. וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו

דבר המערכת

מקווים אנו להמשיך הופעת חוברת זו גם להלאה ומצפים אנו שבקרב כבר יצא לאור גליון שני של החוברת. המעונינים יתקשרו טלפון: 748 - 294

את החוברת אפשר להשיג אצל כל מוכרי עיתונים בארה"ק ובחוי"ל
 המערכת

GUARD YOUR HEALTH!!

Our Sages Declared: "A man should always be careful not to impose too much fear upon his household, for a great man did impose too much fear upon his household and the result was that they almost fed him with forbidden, unkosher food." The Talmud asks, "How can this happen?" Our Sages had proclaimed that a righteous person is protected by the Almighty against the dangers of eating forbidden food?" And the commentators further ask: "Why the emphasis on the sin of forbidden food amongst so many other sins?" So they all answer: "That eating gives energy for a person to worship G-d, and when a person heaven forbid - permits himself to eat unkosher food, he has contaminated and defiled his body and soul in the eyes of the L-rd, and a complete repentance is necessary to placate G-d's anger.

violation is excision; i.e., a person departs from this world before his appointed time. One of the most eminent Rabbis of this generation stated, "That maybe this is the reason why so many Jews are dying from cancer because they are punished for eating unkosher food. This is what it means to be cut off from this world."

After visiting many butcher shops that are under the strictest supervision of Rabbis, I found that they do not remove the forbidden fats from the meats, causing ultra-orthodox Jews to violate the biblical prohibition of eating fats.

Therefore it is an obligation on all Rabbis and Supervisors who are expert in the field of removing fats to be on guard against those who are ignorant of these laws, and to appoint only those persons who have a thorough knowledge of this field and are prepared to fulfill their halachic requirements.

Mordechai Gabriel Malachi
מרדכי גבריאל מלאכי

In America many religious Jews transgress the prohibition of eating forbidden fats. For they consume meats that contain the forbidden fats which were not totally removed to make it kosher. The punishment for this grave

הרב מרדכי גבריאל מלאכי

רב ביהמ"ד וחסידים לבנה
ראש הכולל קני ת"ח, וראש למנטרים בארץ ישראל
מחבר ספרי
המורה והחפזות, דיני ניקור הלכה והשקפה ועוד

מכתב בקשה להרבנים הגאונים יושבי ארה"ב

שלום וברכה ישפות אלקי המערכה לבי הרבנים האדמו"רים ראשי ושיבות וכו' הע"י. דבר בעתו מה טוב, בקשתי שטוחה מול פניכם, העזתי פני בעזות דקדושה וגבהתי לבי בדרכי השם לבקש מכם הרבה מעלכם למלאות רצוני וחפזי כי כוונתי ובקשתי למען כבוד שמים והעמדת הדת על חלה.

אבקש מאד מכהדר"ג לעורר בשבטא דריגלא הוא שבת הגדול בענין שלוח המצב בנושא חלב, אין כאן מקום ולא פנאי להאריך בפנים הכל מבוואר באורך, אבל העיקר לעורר לבב אחב"י כי המצב נורא מאד במקצוע ניקור החלב, וכל החש על נפשו ועל נפשות ביתו ירחק מאכילת בשר בהמה ככל האפשר עד שחוקן הדבר.

א. מי שאינו דר בארה"ב רק בא לביקור קצר מארה"ק ושאר ארצות אסור לו ליגע בבשר בהמה, כי הודאח בעל דין של המנקרים בעצמם כמאה עדים דמי שניקורם ע"פ מנהג אונגארען, ומטעם זה מקילים שלא לנקר חלב שמדקדקים עליה ככל תומר חלב דאורייתא שחיבו כרת בארה"ק, וכ"כ צריכים לזהר בזה מהאי טעמא גם הדרים פה ארה"ב שנחיישבו כאן אחר מלחמת העולם השני, או מקודם לזה, ומקום מגורם בראשונה לא הי' אונגארען, רק פולין, ליטא, רייסען, לונדון, ציריך, בעלגיא, וכו'.
ב. יוצאי הגר הדרים בארה"ב צריכים לזהר ביותר היות שאין השגחה מדויקת על חלק הניקור מטעם שהרבנים המכשירים בעצמן אין בקיעין כלל במעשה הניקור, וכמו שהגידו לי פא"ס כולם שאין השגחה מדויקת על חלק הניקור מטעם שהרבנים המכשירים בעצמן בכל ארה"ב שיהי' בקי ומכיר כה' ניקור ובהפראקטיק, ובוה נכלל גם הרבנים המכשירים.

וה"כ ידע כל אחד אח אשר לפניו ולא ישב לאכול סעודה בשר בהמה עד שיהי' ברור לו כי המנקר בקי היטב כהלכות ומלאכת הניקור ובקי בו בכל פרטי וויקדוקי; בדיוקנות יתירה וקבל כן מפי מנקר שיש לו קבלה על מדעו מהרבנים ומנקרים שכדור הישן, וגם שיהא השגחה על המנקר בעצמו ולא הרב המכשיר אם אינו בקי בניקור, ולדעתו אין הנמנע ובלתי אפשרי שהמצא תמצא אף ויע"כ החש על נפשו ועל נפשות דורותיו ירחק כמטחוי קשת מאכילת בשר בהמה עד שחוקן הדבר באמת לאמיתו ולא הבטחות מילין או כתבים.

הכותב וחותר למען כבוד תוה"ק מכבוד שמים המחולל.

הרב מרדכי מלאכי